

شواهد النبوة

لتقوية يقين اهل الفتوة

از جمله مصنفه عالم اجل فاضل اكمل قدوه محققين

زیده مدققین علامه دوران سرآمد کملاى جهان

سالك مسالك طريق متين برگزیده درگاه حضرت رب العالمين

مولانا عبد الرحمن جامى قدس سره السامى

۸۱۷-۸۹۸ هـ . (۱۴۱۴-۱۴۹۲ م .)

قد اعنى بطبعه طبعه جديدة بالأوفست

مکبة الحقیقة



HAKIKAT KİTÂBEVİ

Darüşşefeka Cad. 53 P.K.: 35 34083

Tel: 0212 523 45 56 Fax: 0212 523 36 93

<http://www.hakikatkitabevi.com>

e-mail: info@hakikatkitabevi.com

Fâtiḥ-İSTANBUL

HAZİRAN-2010

شواهد النبوة

لتقوية يقين اهل الفتوة

از جملة مصنفه عالم اجل فاضل اكمل قدوة محققين

زبدة مدققين علامة دوران سرآمد كملاى جهان

سالك مسالك طريق متين برگزیده درگاه حضرت رب العالمين

مولانا عبدالرحمن جامى قدس سره السامى

٨٩٨-٨١٧ هـ . (١٤١٤-١٤٩٢ م .)

قد اعتنى بطبعه طبعه جديدة بالأوفست

مكتبة الحقيقة



يطلب من مكتبة الحقيقة بشارع دار الشفقة بفتح ٥٧ استانبول-تركيا

ميلادي

هجري شمسي

هجري قمري

٢٠١٠

١٣٨٨

١٤٣١

من اراد ان يطبع هذه الرسالة وحدها او يترجمها الى لغة اخرى فله من الله الاجر الجزيل و منا
الشكر الجميل و كذلك جميع كتبنا كل مسلم مأذون بطبعها بشرط جودة الورق و التصحيح

پیغمبر خدای صلی الله علیه وسلم فرمودند که (خیرکم من تعلّم القرآن وعلمه)
و نیز فرمودند که (خذوا العلم من افواه الرجال)

پس بر آنکس که از صحبت صلحا بهره نمی یافت لازم است که دین خود را از
کتب علمای اهل سنت مثل امام ربانی مجدد الف ثانی حنفی و سید عبد الحکیم
آرواسی شافعی و احمد تیحانی مالکی بیاموزد و در نشر آن کتب سعی بلیغ می نماید
مسلمانی را که علم و عمل و اخلاص را در خود جمع کرده عالم اسلام میگویند اگر
در کسی صفاتی ازین سه صفات نقصان می شود او ادّعا میکند که از علمای حق
است از جمله علمای سوئیست و متعصب بدانکه علمای اهل سنت حامی دین مبین
اند و اما علمای سوء جنود شیطان.^(۱)

(۱) علمی که بی نیت عمل باخلاص حاصل میشود نافع نیست (الحدیقة الندیة ج: ۱ ص: ۳۶۶، ۳۶۷
و مکتوب ۳۶، ۴۰، ۵۹ از جلد اول از مکتوبات امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سره).

تنبیه: میسیونر در نشر دین نصاری کوشش مینماید، و یهودیان در نشر
سخنهای فاسده حاحامهای خود اقدام میکنند و کتابخانه حقیقت در شهر
استانبول در نشر دین اسلام سعی مینماید و ماسونها إحاء کردن همه دینها جهد
میکند. هر که عقل و علم و انصاف دارد فهم میکند حقیقت یکی از اینها و یاری
میکند بنشر کردن آن و در رسیدن سعادت دارین همه خلایق وسیله بی شود.
سودترین خدمت و عزیزترین بهره برای بشریت اینست.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب شواهد النبوة مولوی جامی

الحمد لله الذي ارسل رسلا مبشرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل و خص من بينهم حبيبه محمدا بالهداية اليه على اعدل الطرق و اقوم السبيل و اقام على نباهته في شواهدا صادقة عادلة و على جلالته في رسالته دلائل قاطعة كاملة و جعلها وسيلة الى محبته التي هي اصل كل سعادة و ذريعة الى متابعتة التي هي اساس كل عبادة صلى الله عليه و على سائر النبيين و آله و سائر الصالحين بنهاية ما ينبغي ان يسأله السائلون كلما ذكره الذاكرون و كلما غفل عن ذكره الغافلون و سلم تسليما كثيرا اما بعد فموده مي آيد كه نخستين ركن از ارکان اسلام اقرار به كلمه شهادت است و حقيقت ايمان تصديق بضمون آن و آن مشتمل بر دو امر است يكي اقرار بوحدانية حق سبحانه و تعالى و گرويدن بدان دوم اقرار به نبوت و رسالت محمد صلى الله عليه و آله و سلم و گرويدن بأن و امر اول وقتي معتبر است كه مقتبس از مشكوة نبوت باشد كه اگر بمجرد دلائل عقلي اكتفا كنند چون فلاسفه و از مشكوة نبوت نگیرند مفيد نجات نيست پس سر همه دولتها و سرمايه همه سعادتها اقرار و تصديق نبوت محمد است صلى الله عليه و آله و سلم و آن

متضمن ایمان است باآوردهای وی و اصل درین تصدیق و ایمان مناسبت و جنسیت است بآن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم در اصل فطرت و طبقات مردم درین معنی متفاوت اند بعضی ازان قبیل بودند که حکم آن مناسبت در ایشان چنان قوی بود که بمجرد مشاهده جمال با کمال آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بی امتزاج معجزات بسعادت ایمان بوی مشرف شدند از عبد الله بن سلام رضی الله عنه آرند که وی گفت چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمدینه آمد رفتم تا بوی نظر کنم چون وی را بدیدم بشناختم که روی وی نه روی دروغگوی است امیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله تعالی عنه روزی عبد الله بن سلام را رضی الله عنه از حال پیغمبر پرسید گفت انا اعلم به منی بابنی یعنی معرفت من بصدق نبوت وی از معرفت من بحال پسر من زیادتست امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفت این چگونه تواند بود گفت این ممکن است که بر مادر پسر من خیانتی رفته باشد و در شان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و صدق وی قطعاً شك و شبه را راه نیست امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه سر وی را بوسه داد از ابو رمله تیمی رضی الله عنه آرند که گفت بسوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمدم ویرا بمن نمودند چون ویرا دیدم گفتم این پیغمبر خدا است عزّ و جلّ و جامع بن شداد رضی الله عنه گفته است که مردی از ما که ویرا طارق نام بود گفت ما رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را در مدینه دیدم ویرا نمی شناختم پرسید که هیچ چیز فروختنی دارید گفتم آری این شتر را می فروشیم گفت بچند گفتیم بچندین و چندین و سق خرما وی مهار شتر گرفت و ببرد چون وی برفت ما با یکدیگر گفتیم شتر خود را به کسی فروختیم که وی را نمی شناسیم زنی با ما همراه بود گفت من ضامن این شترم مردی دیدم چون ماه شب چهارده با شما خیانت نخواهد کرد چون بامداد کردیم مردی مقدار خرما آورد و گفت من رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مرا بسوی شما فرستاده است و فرموده که این خرما بخورید و بیائید و ثمن ناقه خود به بیابید قال بعض العلماء فی قوله تعالی (يَكَادُ زَيْتُهَا يَضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ * النور : ۳۵) این مثلی است که خدای تعالی برای رسول صلی الله علیه و آله و سلم خود آورده است میگوید نزدیک است که منظروی دلالت کند بر نبوت وی اگر چه تلاوت قرآن نکند همچنانکه ابن رواحه رضی الله عنه گفته است لو لم تكن فيه آيات مبينة لكان منظره ينبئك بالخير و فائده مشاهده آیات و معجزات در حق این گروه تاکید محبت و زیادتی کشف و یقین است قال الله تعالى (لِيَزِدُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَاللَّهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا * الفتح : ۴) و بعضی دیگر ازان قبیل بودند که اگر چه مناسبت تمام بآنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم داشتند اما به سبب رسوخ رسوم و عادات در طبیعت ایشان حکم آن مناسبت مخفی مانده بود مادام که مشاهده احوال و اقوال و آیات و معجزات وی نکردند بدولت ایمان بوی مشرف نه شدند پس مشاهده آیات و معجزات در حق این طائفه در اول حال افاده اصل تصدیق و ایمان کند و بعد از تحقیق تصدیق و ایمان افاده زیادتی یقین چنانکه در گروه اول پوشیده نماند که همچنانکه مشاهدان شواهد نبوت و دلایل رسالت از اهل سعادت دو گروه بودند همچنین مستمعان آنها از عدول و ثقات دو گروه اند گروهی ازان قبیل اند که ایشانرا مناسبت و جنسیت با آنحضرت چنان قوی افتاده است که چون بعد از قرنهای شرح اقوال و احوال و اخلاق آنحضرت بشنوند و اگر چه نه از قبیل معجزات باشد به نبوت وی تصدیق کنند و به آوردهای وی ایمان آرند و به ثبوت معجزات تصدیق و ایمان ایشان قوی تر گردد و گروهی ازان قبیل اند که ما دام که استماع معجزات و تصدیق به نبوت آن با آن انضمام نیابد بدولت تصدیق و ایمان موفق نشوند و بعد از توفیق تصدیق و ایمان ملاحظه سائر معجزات نسبت با ایشان موجب ازدیاد یقین گردد و بعضی دیگر ازان قبیل بودند که وصف مناسبت از ایشان منتفی بوده و نور جنسیت منطقی هر چند مشاهده آیات و معجزات پیش گردند طریق عناد و استکبار پیش سپردند چون صنایع قریش که اقتراح معجزات میکردند و بعد از مشاهده آن می گفتند که این از قبیل سحر و شعبذه است و آن مشاهده در حق ایشان جز شقاوت و بدبختی نیفزود و ملحق با ایشانند جماعتی دیگر از ملاحظه و

زناده که در قرنهای دیگر انکار معجزات کرده اند و میکنند و طریق استکبار و عناد سپرده اند و می سپرند معجزات را بلکه نبوت را مطلقا منکر اند و به حشر و نشر و قیامت و دوزخ و بهشت و غیر آن از آوردهای پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم ایمان ندارند و جماعتی دیگر هستند که اگر چه بآنچه منقول است از آیات و معجزات بحسب ظاهر اقرار میکنند اما همه را تاویل می کنند و بر معنی های حمل میکنند که آنرا از حد اعجاز برون می برد و معجزات را بلکه خوارق عادات را مطلقا منکرند و عجب تر آنکه با وجود این انکار برای استمالت قلوب عوام و استجلاب منافع از ایشان دعوی کرامات و خوارق عادات میکنند و بانواع کید و تذویر اجلاف را معتقد خود میسازند (نعوذ بالله من شرور انفسنا و من سیئات اعمالنا من یهدی الله فلا مضل له و من یضلل فلا هادی له) و چون مشاهده آیات و معجزات یا استماع آن از عدول و ثقات چنانکه دانستی نسبت به بعضی از اهل سعادت موجب اصل ایمان است و نسبت به بعضی دیگر موجب زیادتی ایقان و اذعان لا جرم علماء دین مقتفیان آثار سید المرسلین صلی الله علیه و آله اجمعین شفقة علی امته و ترغیبا فی متابعة سنته در ذکر شواهد نبوت و دلایل رسالت وی کتب ساخته اند و در بیان آن جدا از سایر احوال و آثار مصنفات پرداخته و چون این فقیر بمطالعه بعضی از آنها مشرف شد و فایده مطالعه آنرا که قوت محبت و داعیه حسن متابعت است از خود باز یافت خواست که ازان فایده سایر مسلمانان منتفع شوند بتخصیص عزیزانی که این فقیر را نسبت با ایشان صدق و محبتی و خلوص عقیدتی هست و بیشتر ازین استدعای جمع کتاب (نفحات الانس من حضرات القدس) که در بیان سیر و احوال مشایخ صوفیه است کرده بودند لا جرم آنچه دران کتب پراکنده بود تسهیلا للمؤنة در يك جای جمع کرده شد و تعیما للفاضة بعبارات فارسی ایراد افتاد و طلبا للاختصار حذف طرق مختلفه و اسانید متنوعه کرده آمد و چون کمالی که تابعان را بواسطه متابعت حاصل میشود شاهد کمال متبوع است و کرامت و فضیلتی که از امت ظاهر میگردد از قبیل معجزات پیغمبر ایشان است ذکر بعضی احوال و آثار آل و اصحاب

آنحضرت و تابعین و تبع تابعین تا طبقه صوفیه که در بیان احوال ایشان چنانکه گذشت علیحده کتابی جمع کرده شده بود با آن منضم گردانیده آمد و چون ثبوت نبوت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بواسطه تواتر اخبار بنوع معجزه بجایی رسیده است که هیچ سعادت‌مندی را در آن دغدغه و اشتباه نمانده است پس فایده عظمی درین تالیف تقویت یقین راه نوردان راه طریقت و جوانمردان اهل حقیقت تواند بود اگر آنرا بـ (شواهد النبوة لتقوية یقین اهل الفتوة) تسمیه کنند دور نمی نماید

و ترتیب این مجموع بر مقدمه و هفت رکن و خاتمه نهاده شد
مقدمه در بیان معنی نبی و رسول و آنچه تعلق بدان دارد
رکن اول در شواهد و دلائلی که پیش از ولادت آنحضرت ظاهر شده است
رکن ثانی در بیان آنچه از وقت ولادت تا بعثت ظاهر شده است
رکن ثالث در بیان آنچه از بعثت تا هجرت ظاهر شده است
رکن رابع در بیان آنچه از هجرت تا وفات ظاهر شده است
رکن خامس در بیان آنچه خصوصیت به یکی ازین اوقات نداشته باشد یا معلوم نباشد و در بیان آنچه دلالت آن بعد از وفات ظاهر شده باشد
رکن سادس در بیان شواهدی و دلایلی که از صحابه کرام و ائمه اهل بیت رضی الله تعالی عنهم اجمعین بظهور آمده است
رکن سابع در بیان شواهدی که از تابعین و تبع تابعین تا طبقه صوفیه ظاهر شده است
خاتمه در عقوبات اعداء دین

مقدمه در بیان معنی نبی و رسول و آنچه تعلق بدان دارد بدان ایدک الله تعالی که نبی عبارت از کسی است که بر وی شریعتی فرود آمده باشد من عند الله بطریق وحی که متضمن باشد بآن شریعت بیان کیفیت پرستش وی مر خدایرا عز و جل و چون مأمور شود که آن شریعت را بغیر خود رساند ویرا رسول گویند و فی الباب الرابع عشر من الفتوحات المکیة : اعلم ایدک الله تعالی ان النبی هو الذی یأتیه الوحی من عند الله

متضمن ذلك الوحي شريعة يتعبده بها في نفسه فان بعث بها الى غيره كان رسولا و اولوا العزم آنانند که بعد از تبلیغ رسالت مأمورند بقتال و جهاد آنان که ایمان نیاوردند با ایشان قتال و جهاد کنند بخلاف نبوت و رسالت که دران این شرط نیست چنانچه در اوائل بعثت رسول ما صلی الله علیه و آله و سلم بود که خطاب بوی وقتی چنین می آمد که (و ما عليك الا البلاغ) و وقتی چنین که (وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ اِنَّا اَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا اَحَاطَ بِهَمَّ سَرَادِقُهَا * الكهف : ۲۹) و اما در اواخر مأمور گشت بقتال و جهاد قال تعالی (اقتلوا المشركين كافة) (و اَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ * البقرة : ۱۹۱) معجزه فعلی است خارق عادت که مقرون باشد بدعوی نبوت بی معارضی و بآنکه گفتم که مقرون باشد بدعوی نبوت بی معارضی کرامت اولیاء الله و استدراج مقهوران و مردودان بیرون رفت زیرا که از اولیاء الله دعوی نبوت غمی تواند بود و از اصحاب استدراج اگر چه دعوی نبوت متصور است اما سنة الله بأن جاری نشده است که در حین آن دعوی خوارق عادات از ایشان صادر شود و اگر فرضا صادر شود با آن معارضی خواهد بود که بر نقیض آن دعوی ایشان دلالت کند و میان انبیا و رسل تفاضل واقع است بعضی از بعضی فاضل تر اند قال الله تعالی (تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ * البقرة : ۲۵۳) و لکن تعیین فاضل و مفضول مشروع نیست چنانکه رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که (لا تخيروا بین الأنبياء) مگر رسول ما صلی الله علیه و آله و سلم که فضیلت وی بر سایر انبیا علیهم السلام بنص حدیث ثابت شده است چنانکه گفت (انا سيد ولد آدم ولا فخر) وی صلی الله علیه و آله و سلم سيد المرسلين و خاتم النبيين است و مبعوث است بكافه اناس بلکه بانس و جن و جمله ادیان و ملل به ظهور دین او منسوخ شد و حکم سائر کتب منزله با وجود قرآن که برو منزل گشت زایل و باطل و کمال نبوت و رسالت او مهر زوال و انقطاع بر در نبوت و رسالت نهاد و بعد از وی طریق نبوت مسدود است و جمله دعوتها مردود الا دعوت وی هر که از طریق متابعت او روی بگرداند و احکام شریعت ویرا بر خود واجب و لازم نداند ولی شیطان

و عدو رحمان بود و از جمله زنادقه و ملاحده خذلهم الله تعالى باشد و اگر از خوارق عادات بر وی چیزی ظاهر شود باید که مکر و استدراج خوانند نه کرامات فرعون وقتی که بر کنار نیل میرفت هر گاه که روان شدی نیل با او روان شدی و چون بایستادی نیل با او نیز بایستادی و شك نیست که آن نه از جمله کرامات بود اگر چه قوم او را چنان می نمودند که آن محض قدرت و عین اعجاز است بلکه مکر الهی بود تا او در کفر خود راسخ تر میشد و از قبول ایمان دور تر می گشت و چون عیسی علی نبینا و علیه السلام در آخر زمان نازل شود بموجب شریعت پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم عمل خواهد کرد و بمقتضای آن حکم خواهد راند خمر و خنزیر را حرام خواهد دانست و صلیب را بخواهد شکست و پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم در عالم شهادت اگر چه آخرین پیغمبران بود اما در عالم غیب اولین ایشان است کما قال علیه السلام (كنت نبیا و آدم بین الماء و الطین) و بیان این آنست که حضرت ذو الجلال و الافضال در ازل ازال حیث کان الله و لا شیء معه اول تجلی که بر خود کرد بی آنکه وجود غیری در میان باشد بصورت شانی بود مطلق کلی جامع مر جمیع شیون را بی امتیاز بعضی از بعضی و صورت معلومیت آن شانرا تعیین اول و حقیقت محمدی گویند و حقایق سایر موجودات بهمه اجزا و تفصیل آن حقیقت اند و تجلیات که بصور آنها واقع شده است در عالم غیب انتشار و انبعاث از تجلی بصورت آن حقیقت یافته است و صورت وجودی آن حقیقت اولاً در مرتبه ارواح جوهریست مجرد که شارع صلی الله علیه و آله و سلم تارة ازان بعقل و تارة ازان بقلم و تارة ازان بروح یا بنور تعبیر کرده است حیث قال صلی الله علیه و آله و سلم (اول ما خلق الله العقل و اول ما خلق الله القلم و اول ما خلق الله روحی او نوری) و شك نیست که اختلاف عبارات مبنی بر اختلاف اعتباراتست زیرا که مرتبه اولیت جز يك چیز را نمی تواند بود و صورت وجودی سایر حقایق منتشی از صورت وجودی آن حقیقت است مرتبه بعد مرتبه تا منتهی میشود بصورت جسمانی عنصری انسانی که اول افراد آدم است علیه السلام پس آدم و سائر انبیا علیهم السلام مادام که بر صورت

جسمانی عنصری در شهادت ظاهر نشدند به نبوت موصوف نگشتند بخلاف پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم که چون بوجود روحانی موجود شد بشارت داده شد و اعلام کرده آمد به نبوت بالفعل و در همه شرایع حکم ویرا داده اند اما بر دست انبیا و رسل که نواب وی بودند چنانکه در عالم شهادت امیر المؤمنین علی و معاذ بن جبل رضی الله عنهما به نیابت وی به ین رفتند و تبلیغ احکام کردند زیرا که نبوت نبوت نیست جز باعتبار شرع مقرر من عند الله پس همه شرایع شریعت وی بوده باشد که بر دست نواب وی بخلق رسیده است و چون بوجود جسمانی عنصری ظاهر شد نسخ آن شرایع کرد که بحسب باطن اقتضا کرده بود زیرا که اختلاف امم در استعدادات و قابلیت مقتضی اختلاف شرایع است و اجماع است بر آن که انبیا علیهم السلام از جمله بشر فاضلتر اند و هیچ يك از اولیا و صدیقان بدرجۀ ایشان نرسد اگر چه بلند پایه و قوی مایه بود ابو یزید بسطامی قدس الله تعالی سرّه گفته است که آخر نهایات الصدیقین اول احوال الانبیاء و ابن عطا رحمة الله تعالی علیه گفته است که ادنی مراتب المرسلین اعلی مراتب الانبیاء و ادنی مراتب الانبیاء اعلی مراتب الصدیقین و ادنی مراتب الصدیقین اعلی مراتب الشهداء و ادنی مراتب الشهداء اعلی مراتب الصالحین و ادنی مراتب الصالحین اعلی مراتب المؤمنین و آنچه منقول است از بعضی اولیاء الله که ولایت از نبوت فاضلتر است بنابر آنست که نبی را دو جهت است یکی جهت ولایت که باطن نبوت است و دیگر جهت نبوت که ظاهر ولایت است و نبی را بجهت ولایت از حق تعالی عطا و فیض میرسد و از راه نبوت که ظاهر ولایت است بخلق میرساند و شك نیست که روئی که در حق است سبحانه اشرف و افضل است از روئی که در خلق است پس مراد وی آنست که جهت ولایت نبی از جهت نبوت وی افضل است نه آنکه ولایت ولی تابع افضل است از نبوت نبی متبوع و ازینجا لازم نمی آید چنانچه قاصرانرا متوهم میشود که ولی افضل باشد از نبی زیرا که نبی را جهت ولایت حاصل است بر وجه اکمل از ولایت ولی و مرتبۀ نبوت بران زیادت قال بعض

كبراء العارفين قدس الله تعالى اسرارهم اذا سمعت احدا من اهل الله او ينقل اليك عنه انه قال الولاية اعلى من النبوة فليس يريد ذلك الا ان ولاية النبي اعلى من نبوته او يقول ان الولي فوق النبي والرسول فانه يعنى بذلك فى شخص واحد وهو ان الرسول من حيث انه ولي اتم منه من حيث انه نبي او رسول لا ان الولي التابع له اعلى منه و اگر کسی مجموع الجهتين ولايت و نبوت را نبوت نام نهد شك نيست كه بآن معنى نبوت افضل خواهد بود از ولايت و نزاع راجع باصطلاح و آنچه در كلام خواجه محمد بن علي حكيم ترمذى قدس سره واقع شده است و شيخ سعد الدين حموى قدس سره بران رفته كه نهاية الانبياء بداية الاولياء آن خواسته اند كه نهاية الانبياء فى الشريعة بداية الاولياء زيرا كه چون شرايع انبيا در آخر كار ايشان به كمال ميرسد چنانكه نبي ما را صلى الله عليه و آله و سلم در آخر كار گفتند كه (الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) و ولي تا شريعت را به كمال نگیرد قدم در ولايت نتواند نهاد پس آنچه نبي را در شرايع بآخر كار باشد ولي را در ابتداء كار باشد كه اگر کسی بآن احكام كه در مكه نازل شد سلوك كند و به آنچه در مدينه نازل شد التفات ننمايد هرگز بولايت نرسد بلكه اگر انكار كند كافر گردد پس بدایت ولايت ولي آنست كه آن شرايع را كه نهايت كار نبی است قبول كند و متابعت نمايد

رکن اول

در بیان شواهد و دلائلی که پیش از ولادت آنحضرت ظاهر شده است از انجمله آنست که عرباض بن ساریه رضی الله عنه روایت کند که رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که نزد خدای تعالی نام من خاتم النبیین نوشته شده بود و آدم هنوز جسد خاکی بی روح بود و شما را از مبدأ حال خود خبر دهم دعای ابراهیم علیه السلام بوده که (رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ * البقرة: ۱۲۹) و دیگر بشارت عیسی علیه السلام که (يَا بَنِي إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ * الصف: ۶) و خوابی که مادر من آمنه دید که نوری از وی ساطع شد که قصرهای شام بنمود

و از انجمله آنست که در جزو ثانی از سفر خامس توریة سبعین که هفتاد کس از احبار یهود بر صحت آن اتفاق نموده اند آیتی است که ترجمه آن عبری بدین عبارت است که (انی لهنم مقیم نبیا من بنی اخوتهم مثلك و اجرى قولى فيه و يقول لهن ما امره به و الرجل الذى لا يقبل قول النبى الذى يتكلم باسمى فانى انتقم منه) خدای تعالی با موسی علیه السلام خطاب میکند که هر آینه من بیای کنم و بر انگیزانم از برای بنی اسرائیل پیغمبری از پسران برادران ایشان که آن پیغمبر مثل تو باشد و روان گردانم قول خود را در وی و بر زبان وی و وی بگوید آنچه ویرا بآن گویم و هر که قبول نکند قول آن پیغمبر را که بنام من گویا باشد هر آینه از وی انتقام کشم وجه استدلال باین آیت آنست که وجوب ایمانرا به پیغمبری تخصیص فرموده که موصوف باشد بدو صفت که آن هر دو مخصوص است به پیغمبر ماصلى الله علیه و آله و سلم یکی آن پیغمبر از بنی اسرائیل که فرزندان یعقوب اند نباشد زیرا که ضمیر اخوتهم عاید بنی اسرائیل است پس حمل آن بر بنی اعمام باید

کرد و از بنی اعمام ایشان بغیر از پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم که از فرزندان اسمعیل است برادر اسحق که پدر یعقوب است علیه السلام از هیچکس آیات و علامات نبوت ظاهر نشده است و دیگر آنکه فرموده است که آن پیغمبر می باید که مثل موسی صاحب عزم و صاحب شریعت و شوکت باشد و بعد از موسی علیه السلام پیغمبر صاحب شریعت و شوکت جز پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم مبعوث نشد اگر نصاری گویند که آن پیغمبر عیسی بود علیه السلام جواب گویم که لفظ بنی اخوتهم ازان مانع است و ایضا عیسی علیه السلام صاحب شوکت و صاحب شریعت نبوده است در انجیل آمده است حکایه عن عیسی علیه السلام که (انی ما جئت لتبديل شرع موسی بل لتکميله)

و از انجمله آنست که در جزو آخر که توریة بآن تمام میشود آیتی است که ترجمه آن عبری این میشود که (جاء الله من سیناء و اشرف علی ساعیر و استعلن من جبال فاران) و پوشیده نماند که مراد از مجی الله تعالی و اشراف و استعلان وی ظهور مظهري از مظاهر این اسم جامع تواند بود و در طور سیناء موسی بود علیه السلام و در ساعیر که موضعی است از جبال شام عیسی علیه السلام که مقام وی آنجا بود و در فاران که کوه مکه است پیغمبر ما است صلی الله علیه و آله و سلم

و از انجمله آنست که حیقوق نبی علیه السلام گفته است و توریة بآن ناطق است که جاء الله بالبیان عن جبل فاران و امتلأت السموات من تسبیح احمد و امته یحمل خیلة فی البحر کما یحمله فی البر یاتینا بکتاب جدید یعرف بعد خراب بیت المقدس

و از انجمله آنست که در کلام شعیب است علیه السلام (رایت راکبین اضاء لهما الارض احدهما علی حمار و الآخر علی جمل) راکب حمار عیسی علیه السلام و راکب جمل پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم و ایضا فی کلامه یا قوم انی رایت صورة راکب البعیر صورة مثل ضوء القمر و در وصایای موسی است علیه السلام مر بنی اسرائیل را سیأتیکم نبی من بنی اخوتکم فله فصدقوا و منه فاسمعوا و از ابن عباس رضی الله عنه

آرند که نام وصفت پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم در توریت اینست که احمد الضحوك القتال یركب البعیر و یلبس الشملة و یجتزى بالكسرة سیفه علی عاتقه معنی ضحوك آنست که همیشه خندان باشد و نفس کریم وی بآنچه پیش آید منقبض نگردد و گاه بودی که چندان بخندیدی که دندانهای آخرین صلی الله علیه و آله و سلم ظاهر شدی و وی گفته است صلی الله علیه و آله و سلم که من مزاح میکنم ولی جز راست چیزی نمی گویم روزی عجوزه را گفت که عجایز به بهشت در نیایند آن عجوزه بگریست فرمود که عجایز دختران بکر شوند انگاه به بهشت در آیند و همانا که اشارت بمثل این معنی است قوله تعالی (فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ * آل عمران : ۱۵۹) و معنی قتال آنست که حریص بود بر جهاد با اعداء الله و معنی سیفه علی عاتقه یعنی شمشیر وی بر دوش وی باشد آنست که وی شجاع باشد و به نفس خود مباشرت جهاد کند امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که وقتی که جنگ سخت شدی ما برسول صلی الله علیه و آله و سلم پناه گرفتمی و وی از همه باعدا نزدیکتر بودی

و از انجمله آنست که داود علیه السلام در زبور گفته است اللهم ابعث مقیم السنة بعد الفتره) بعد از دواود علیه السلام هیچ پیغمبری که بعد از فترت شریعت و سنت توریت اقامت آن کرده باشد جز پیغمبر ما صلی الله علیه و آله و سلم نبود زیرا که عیسی علیه السلام موافق سنت توریت بود و مکمل آن نه مقیم آن بعد از فترت

و از انجمله آنست که در انجیل است قول عیسی علیه السلام (انی ذاهب الی ربی و ربکم و الغار قلیطا جاء هو الذی یشهد لی بالحق کما شهدت له بالحق و هو الذی یفسر لکم کل شیء) مراد بغار قلیطا پیغمبر ماست صلی الله علیه و آله و سلم و معنی آن به معنی احمد نزدیک است و از یوحنا که دوستترین مردمان بود بعیسی علیه السلام به صحت رسیده است که گفته است اخبرنی المسیح علیه السلام بدین محمد العربی و بشرنی به انه یکون من بعده فبشرت به الخوارین فامنوا به

و از انجمله آنست که عبد الله بن عمر رضی الله عنه گفته است که ذکر رسول صلی الله علیه و آله و سلم در کتب متقدم چنین است : عبدی المتوکل المختار لیس بفظ و لا غلیظ و لا صخاب فی الاسواق و لا یجزی بالسیئة مثلها ولكن یعفو ویصفح و لا یذهب حتی یقیم السنة العوجاء و یشهد ان لا اله الا الله و عطاء بن یسار رضی الله عنه گفته است که از عبد الله بن عمر رضی الله عنهما پرسیدم که صفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم در تورات چیست گفت چنانکه در قرآن هست (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا * الاحزاب : ۴۵) و حرزا للامین و انت عبدی و رسولی سمیتک المتوکل لست بفظ و لا غلیظ و لا صخاب فی الاسواق و لا تدفع السيئة بالسيئة لكن تعفو و تغفر لن اقبضك حتى اقيم بك الملة العوجاء ان يقولوا لا اله الا الله فافتح بك اذانا صما و اعينا عميا و قلوبا غلغا

و از انجمله آنست که جبیر بن مطعم رضی الله عنه گفته است که چون رسول ما صلی الله علیه و آله و سلم مبعوث شد من مکروه میداشتم اذا رسانیدن قریش مرا و مرا گمان آن شد که ویرا زود بخواهند کشت بجانب شام بیرون رفتم چون بدیری از دیرهای ایشان رسیدم اهل آن دیر مهتر خود را خبر کردند فرمود که سه روز خدمتگاری لایق وی بجا آرید چون سه روز گذشت مهتر خود را گفتند که وی غیر دو مرا طلب کرد و گفت توا از اهل حرمی گفتم بلی گفت این شخص را که دعوی نبوت میکند میشناسی گفتم آری دست مرا گرفت و بدیری در آورد که دران صورتهای بسیار کشیده بودند گفت نظر کن که در میان این صورتها صورت پیغمبری که مبعوث شده است می بینی نظر کردم صورت ویرا ندیدم گفتم نمی بینم بعد ازان مرا بدیری بزرگتر در آورد و در اینجا صورتها بیشتر بود از پیشتر گفت نیک بنگر که درین دیر صورت ویرا می بینی چون نظر کردم صورت رسول صلی الله علیه و آله و سلم دیدم و صورت ابو بکر را رضی الله عنه نیز که عقب ویرا گرفته است از من پرسید که صورت ویرا دیدی گفتم آری و با خود گفتم که با وی نگویم که آن کدام است تا به بینم که وی چه میگوید گفت صورت وی اینست و اشارت بجبهه رسول صلی الله

علیه و آله و سلم کرد گفتم آری خدایا گواهی میدهم که این اوست وی نیز گفت، گواهی میدهم که این صاحب شما است و این خلیفهٔ ویست بعد از وی و اشارت بصورت ابو بکر کرد من گفتم هرگز ندیده ام که چیزی بجیزی مانند باشد مثل این صورت پس گفت تو می ترسی که ویرا بکشند من گفتم گمان من آنست که اکنون از قتل وی فارغ شده باشند گفت و الله که ایشان ویرا نخواهند کشت و وی خواهد کشت آنانرا که قتل وی میخواهند و هر آینه خدای تعالی ویرا غلبه و نصرت خواهد داد بر ایشان

و از انجمله آنست که هشام بن العاص رضی الله عنه گفته است که امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه در عهد خلافت خود مرا با شخصی دیگر برسالت پیش هرقل صاحب روم فرستاد تا ویرا باسلام خوانیم چون بغوطه رسیدیم جبلهٔ غسانی از امراء هرقل انجا بود خواستیم که ویرا به بینیم رسولی پیش ما فرستاد که سخنی که دارید با وی بگوئید گفتیم و الله که ما سخن نمیگوئیم مگر با جبله مارا بر وی در آوردند گفت سخنی که دارید بگوئید هشام گفته است که من با وی سخن گفتم و ویرا باسلام خواندم دیدم که جامهای سیاه پوشیده است گفتم چرا سیاه پوشیده گفت سیاه پوشیده ام و سوگند خورده ام که آنرا از تن خود نکشم تا شمارا از شام بیرون نه کنم من گفتم و الله که این جائی که نشسته خواهیم گرفت و بلکه ملک بزرگتر را نیز انشاء الله تعالی مارا پیغمبر ماضی الله علیه و آله و سلم باین خبر کرده است گفت شما آن قوم نیستید که ایشان این ملک را خواهند گرفت بلکه ایشان قومی اند که روز روزه دارند و شب افطار کنند بعد ازان از کیفیت روزه ما پرسید ویرا ازان خبر دادیم رنگ وی سیاه بر آمد و گفت بر خیزید و رسولی باما روان کرد که ما را پیش هرقل برد چون نزدیک بشهر وی رسیدیم آن رسول ما را گفت که مثل راحلهای شمارا درین شهر نمی برند اگر خواهید شمارا بر مراکب دیگر سوار کنیم گفتیم لا و الله ما بدین شهر در نمی آئیم مگر برواحل خود این سخن را پیش ملک عرضه داشت کردند مارا همچنان بر رواحل ما شمشیرها حمایل کرده بشهر در آوردند تا رسیدیم بیای غرفه که ملک در آنجا بود راحلهای خود را بخوابانیدیم و ملک بما نظر میکرد پس گفتیم

لا اله الا الله و الله اكبر خدای تعالی میدانند که آن غرفه بجنش در آمد چون درخت خرمای که ویرا باد بجنباند کسی پیش ما فرستاد که نمی باید که پیش ما دین خود را اظهار کنید و اذن کرد که در آئید در آمدم وی بر فراش خود نشسته بود و جامهای سرخ پوشیده بود و هر چه در آن غرفه بود همه سرخ بود و جمعی از بطریقان روم پیش وی بودند چون بوی نزدیک رسیدیم بخندید و گفت چه میشد اگر بر ما تحیت می گفتید چنانچه بر یکدیگر می گوئید گفتیم تحیتی که ما بر یکدیگر می گوئیم روا نیست که بر شما بگوئیم و تحیتی که شما می گوئید روا نیست که ما بگوئیم گفت تحیت شما در میان شما چگونه می باشد گفتیم السلام علیکم گفت ملك خود را چون تحیت می گوئید گفتیم بهمین کلمه گفت وی چون جواب می گوید گفتیم وی هم بهمین کلمه گفت کلام بزرگ تر شما کدام است گفتیم لا اله الا الله و الله اكبر چون ما این کلمه بگفتیم آن غرفه بجنش در آمد چنانکه وی سر خود بالا کرد سر وی نیز می جنبید پرسید که این کلمه را هر گاه که در خانهای خود می گوئید همچون این غرفه بجنش در می آیند گفتیم و الله ما این را هرگز ندیده ایم مگر اینجا وی گفت من دوست میدارم که هر جا که شما این کلمه را گفتی بجنش در آمدمی و يك نيمه ملك من از دست من بیرون رفتی گفتیم چرا گفت زیرا که آن هنگام نزدیکتر بآن بودی که از مقتضیات نبوت نبودی بلکه از مکر و حیلها و شعبدهای مردم بودی بعد ازان از هر چه خواست پرسید و جواب گفتیم پس از نماز و وضوی ما پرسید جواب گفتیم گفت بر خیزید و فرمود که برای ما منزلی نیکو تعیین کردند و اسباب مهمانی مهیا داشتند چون سه روز آنجا بودیم ما را در شب طلبیده و هر چه پرسیده بود باز پرسید ما نیز جوابها را اعاده کردیم بعد ازان چیزی طلب داشت صندوقی چهار گوشه بزرگ بزر اندوده آوردند و در آنجا خانهای خرد بسیار بود بر هر يك دری و بر هر دری قفلی يك قفل را بکشاد و قطعه حریر سیاه بیرون آورد و آن را بکشاد در آنجا صورت مردی بود سرخ رنگ فراخ چشم بزرگ سرین بدرازی گردن وی هرگز کسی را ندیده بودیم و مر او را ریش نبود دو گیسو داشت بهترین آنچه خدای تعالی آفریده است گفت این را می شناسید گفتیم نی

گفت این آدم است صلوات الله عليه بعد ازان درى ديگر بكشاد و قطعه ديگر حرير سياه بيرون آورد درانجا صورت مردى سفيد زنجير موى سرخ چشم بزرگ سر محاسنى نيكو پس گفت اين را مى شناسيد گفتيم نى گفت اين نوح است عليه السلام بعد ازان درى ديگر بكشاد و قطعه ديگر حرير سياه بيرون آورد درانجا صورت مردى سخت سفيد چشمان خوب روشن پيشانى كشيده رخسار سفيد ريش گويا كه زنده بود و تبسم ميكرد. گفت اين را مى شناسيد گفتيم نى گفت اين ابراهيم است صلوات الله عليه بعد ازان درى ديگر بكشاد و قطعه حرير سياه بيرون آورد و درانجا صورتى سفيد بود چون نگاه كرديمديديم كه پيغمبر ماست صلى الله عليه وآله وسلم پس گريه بر ما افتاد وى بر پاى خاست و بعد ازان بنشست پس گفت سوگند بخداى شما كه اين پيغمبر شما است گفتيم آرى اين پيغمبر ماست گويا كه حالا ويرا مى بينم ساعتى تيز تيز در ما نگرست پس گفت اين آخرين خانه هاى اين صندوق است ليكن من تعجيل كردم در نمودن وى تا به بينم كه شما چه ميگوئيد بعد ازان يك يك خانه را در مى كشاد و بر همان دستور صورت پيغمبرى از پيغمبران در وى تا در آخر صورت جوانى بيرون آورد محاسن وى نيك سياه بسيار موى چشمان خوب روى نيكو گفت اين را مى شناسيد گفتيم نى گفت اين عيسى بن مريم است صلوات الرحمن عليهما بعد ازان از وى پرسيديم كه اين صورتهها از كجا پيدا شده است كه ميدانيم كه موافق حليه انبيا است عليهم السلام زيرا كه صورت پيغمبر ما صلى الله عليه وآله وسلم موافق حليه وى بود گفت آدم صلوات الرحمن از خداى در خواست كه صورت انبيا را از اولاد وى بوى نمايد صورتههاى ايشانرا فرو فرستاد و در خزانه آدم بود عليه السلام نزديك مغرب شمس ذو القرنين آنرا از مغرب شمس بيرون آورد و بدانىال داد دانيال عليه السلام آنرا در قطعههاى حرير تصوير كرد و اين صورت بعينها تصوير دانيال است بعد ازان گفت من دوست ميدارم كه از ملك خود بيرون آيم و بنده بدخوترين شما باشم تا بميرم پس مارا جايزهاى نيكو داد و باز گردانيد چون امير المؤمنين ابو بكر صديق رضى الله عنه رسيديم و آنچه گفته بود گفتيم ابو بكر صديق رضى الله

عنه بگریست و گفت مسکین اگر خدای تعالی بوی چیزی خواسته است هر آینه بکند آنچه گفته است پس گفت که ما را رسول صلی الله علیه و آله و سلم خبر کرده است که نصاری و یهود نعت ویرا در انجیل و توریت می یابند قال تعالی (يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْانْجِيلِ * الاعراف : ۱۵۷)

وازانجمله آنست که در اسکندریه سنگی یافتند برانجا نوشته بود انا شداد بن عاد انا الذی سمک العماد در دریا گنجی نهاده بودم که آنرا بیرون نیارد الا امت احمد و ازانجمله آنست که چون اوس بن حارثه بن ثعلبه بن عمرو بن عامر نزدیک بوفات رسید قوم وی حاضر آمدند و گفتند در جوانی زن نخواستی و ترا فرزندی غیر از مالک نیست و اینک برادر تو خزرچ پنج پسر دارد گفت کم کسی جان سپارد که چون مالک بدلی بگذارد خداوندی که آتش از سنگ بیرون آوردن می تواند می شاید که نسل مالک را بسیار گرداند بعد ازان روی بمالک آورد و ویرا وصیتها کرد و در آخر بیتی چند بخواند که خاتمه آن این دو بیت بود شعر :

إذا بعث المبعوث من آل غالب * بمكة فيما بين زمزم والحجر

هنالك فابغوا نصرة ببلادكم * بنی عامر ان السعادة فی النصر

وازانجمله آنست که کعب الاحبار گوید که پدر من مرا تعلیم توریت کرده بود مگر یک سفر که آنرا در صندوقی نهاده بود و قفل کرده چون پدر من وفات یافت آن سفر را بیرون آوردم در وی نوشته بود که پیغمبری در آخر الزمان بیرون آید که موی بگذارد و دست و پای خود را بشوید و ازار به میان بندد مولد وی مکه باشد هجرتگاه وی مدینه طیبه است امة وی حمد گویندگان باشند خدای تعالی را بهر حالی حمد گویند و بر هر بلندی تکبیر گویند ایشانرا بر انگیزانند روز قیامت پیشانی ها و دستها و پایها از اثر وضو روشن و سفید خواهد بود

وازانجمله آنست که وهب بن منبه گوید که خدای تعالی بشعیا که از انبیاء بنی اسرائیل بود وحی کرد که در میان قوم خویش خطیب باش که من زبان ترا بروحی خویش

روان سازم وی حمد خدای تعالی گفت و تسبیح و تقدیس و تهلیل وی کرد پس گفت ای آسمان گوش باش و ای زمین خاموش باش و ای کوهها دم سازی و هم آوازی کنید که خدای تعالی میخواهد که باز نماید حال بنی اسرائیل را که به نعمت خود شان پروریده و از جهانیان بر گزیده و بکرامت خود مخصوص گردانیده بعد ازان خدای تعالی خطاب های عتاب آمیز بر زبان وی جاری ساخت آن قدر که خواست و در آخر آن بود که من تقدیر کرده ام روزی که آسمان و زمین را می آفریدم که نبوت را در غیر بنی اسرائیل نهم و ملک و پادشاهی را از ایشان بگردانم و محل آن گروهی را سازم که چرانندگان گوسفند باشند و عزت را در جماعتی نهم که خوار باشند و قوت را بجماعتی ارزانی دارم که ضعیف و بی مقدار باشند و توانگیرا بطایفه دهم که فقیر و نامراد باشند و از میان ایشان پیغمبری بر انگیزم که گوشهای کررا شنوا گرداند و چشمهای کور را بینا گرداند و دلهای در غلاف را از غلاف بیرون آرد مولد وی مکه باشد و هجرتگاه وی مدینه طیبه و ملک وی شام بنده باشد متوکل برگزیده بدی را به بدی مکافات نکند و لیکن عفو کند و در گذارد و بر میان مؤمنان رحیم باشد بگرید بر چهار پایان گرانبار و بر بیوگان و یتیم در کنار اگر پهلوی چراغ افروخته بگذرد از باد دامن وی چراغ افروخته نه نشیند و اگر نیهای خشک را بر زیر قدم بسپرد از آنها آواز بر نیاید در اهل بیت وی نهم سابقان و صدیقان و شهدا و صالحین را و امت وی بعد از وی بحق راهنمائیها کنند امر معروف و نهی منکر کنند و نماز گزارند و زکوة دهند و به عهد وفا کنند بایشان ختم کنم چیزی را که آغاز کرده ام و لهم ذلك من فضلی اوتیه من اشاء و انا ذو الفضل العظیم

و از انجمله آنست که مطرف بن مالک گوید که چون در ایام امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه فتح تستر شد در میان غنای صندوقی یافتیم و در وی کتابی بود نصرانی باما همراه بود نعیم نام گفت آنرا بمن فروشید گفتیم این از کتب الهی نباشد گفت هست ما مکروه داشتیم که آن را بفروشیم صندوق را بوی فروختیم و کتاب را بوی بخشیدیم بعد ازان در ایام معاویه رضی الله عنه در بیت المقدس بودم سواری دیدم که به نعیم می مانست

ویرا آواز دادم که تو نعیم هستی گفت آری هستم گفتم همچنان بر نصرانیتی گفت نی حنیفی شده ام با او همراه بدمشق رفتیم و بمرافقت کعب الاحبار به بیت المقدس باز گشتیم چون احبار یهود خبر نعیم و کعب شنیدند پیش ایشان آمدند کعب آن کتاب را بایشان داد که بخوانید قاری ایشان میخواند چون به آخر آن رسید در غضب شد و آنرا بر زمین زد نعیم نیز در غضب شد و کتابرا بر گرفت و گفت این کتابی است قدیم و کهنه شده است شمارا نمی گذاریم تا آخر آنرا نخوانید چون بخواندند این کلام بود که (وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ * آل عمران : ۸۵) آنروز چهل و دو حبر از احبار مسلمان شدند معاویه رضی الله عنه ایشانرا تحفها بخشید و عطاها داد

و از انجمله آنست که ابن عمر رضی الله عنهما گفته است که عمر بن الخطاب رضی الله عنه به سعد ابن ابی وقاص را نوشت و وی در قادسیه بود که نضلة بن معاویه انصاری را بحلوان عراق فرست سعد ویرا بفرستاد چون نضله نواحی حلوانرا غارت کرد و اسیر و غنیمت بسیار گرفت وقت نماز دیگر در پای کوهی فرود آمد و آغاز بانگ نماز کرد چون گفت الله اکبر الله اکبر از کوه آواز بر آمد که کبرت کبیرا یا نضلة چون گفت اشهد ان لا اله الا الله آواز آمد که کلمة الاخلاص یا نضلة چون گفت اشهد ان محمدا رسول الله آواز آمد که الدین و هو الذی بشرنی به عیسی بن مریم و علی رأس امته تقوم القيامة چون گفت حی علی الصلوة آواز آمد که طوبی لمن مشی الیها و واضب علیها چون گفت حی علی الفلاح آواز آمد که افلح من اجاب چون گفت الله اکبر الله اکبر آواز آمد که اخلاصت الاخلاص کله یا نضلة چون از بانگ نماز فارغ شد گفتند کیستی تو یرحمک الله همچنانکه آواز خود را به مارا شنوایدی صورت خود را با ما بنمای زیرا که ما بندگان خدائیم عز و جل و امت رسول وی ایم و جماعت عمر بن الخطابیم ناگاه کوه بشکافت و از انجا سری بسیار بزرگ بیرون آمد با موی و محاسن سفید و جامه کهنه پشمینه در بر گفت السلام علیکم ورحمة الله گفتند وعلیک السلام ورحمة الله تو کیستی گفت من زریب بن برثملی وصی بنده صالح عیسی بن مریم صلوات الله علیه مرا

درین کوه نشانده است و دعا کرده است که مرا چندان زندگانی باشد که وی از آسمان فرود آید و خنزیر را قتل کند و صلیب را بشکند و از افتراهای نصاری تبرا کند بعد ازان گفت ملاقات محمد را در نیافتم سلام من بعمر برسانید و ویرا بگوئید که یا عمر سدد و قارب فقددنا الامر و سخنان دیگر گفت پس غایب شد نضله این قصه را بسعد نوشت و سعد به عمر رضی الله عنه عمر به سعد رضی الله عنهما نوشت که با آنجماعت مهاجرین و انصار که با تواند بآن کوه روید اگر ویرا به بینید سلام من برسانید که رسول صلی الله علیه و آله و سلم ما را خبر داده بود که بعضی از اوصیاء عیسی بن مریم علیهما السلام دران کوه منزل گرفته اند سعد با چهار هزار از مهاجر و انصار رضی الله عنهم چهل روز دران کوه بودند و در هر وقت نماز اذان گفتند هیچ جواب نیامد

و از انجمله آنست که کعب الاحبار گوید که بخت نصر بعد از قتل و اسیر بنی اسرائیل خوابی سهمگین دید و فراموش کرد کاهنان و ساحران را طلب داشت و تعبیر خواب خود پرسید گفتند خواب خود را بگوی تا تعبیر کنیم در غضب شد و گفت من شمارا از بهر چنین روزها تربیت کرده ام شمارا سه روز مهلت دادم تا تعبیر خواب من کنید و گرنه همه را خواهم کشت و این خبر میان ساحران مشهور شد دانیال علیه السلام در حبس وی بود صاحب سجن را گفت هیچ توانی که مرا پیش ملك یاد کنی که من خواب وی و تعبیر آنرا میدانم صاحب سجن بخت نصر را خبر کرد او دانیال را طلب داشت پیش وی در آمد و سجده نکرد چنانکه عادت قوم او بود بخت نصر هر کس را که پیش او بود فرمود تا بیرون روند پس دانیال علیه السلام را گفت چرا مرا سجده نکردی گفت مرا خدائی است که مرا علم تعبیر خوابها داده است بشرط آنکه غیر ویرا سجده نکنم ترسیدم که اگر ترا سجده برم آن علم را از من باز ستاند و از عهده تعبیر خواب تو بیرون نتوانم آمد و مرا بکشی و دانستم که ترك سجده من ترا آسان تر خواهد بود ازین رنج و اندوه که در آنی پس ترك سجده کردم هم از برای تو و هم از برای خود بخت نصر گفت هرگز کسی پیش من از تو معتمد تر نیست که بعهد خدای خود وفا کردی

و خوبترین مردان پیش من آنانند که بعهود خداوندان خود وفا میکنند بعد ازان گفت خواب مرا و تعبیر آنرا میدانی گفت آری صنمی بزرگ دیدی که طرف اعلای آن از زر بود و میان وی از نقره و سرین وی از مس و ساقهای وی از آهن و کعبهای وی از سفال در میان آنکه تو در وی مینگریستی و از خوبی وی ترا شکفت می آمد ناگاه از آسمان سنگی فرود آمد و بر تارك سر وی خورد ویرا بکوفت چنانکه گوئی آرد شد زر و نقره و مس و آهن و سفال چنان بهم در آمد و چنان گمان بردی که اگر همه انس و جن جمع شوند آنرا از هم جدا نتوانند کرد و اگر بادی بوزد همه را پراکنده سازد و نظر کردی بآن سنگ که از آسمان آمده بود دیدی که وی می بالد و بزرگ میشود تا همه روی زمین را فرو گرفت پس چنان شدی که غیر آسمان و زمین و آن سنگ هیچ نمیدیدی بخت نصر گفت راست گفتی خوابی که من دیده بودم اینست تعبیر آن چیست گفت صنم ام مختلفه است زر این امتی است که تو درانی و نقره امتی که پسر تو بعد از تو مالک ایشان شود اما مس اهل روم اند و آهن فارس و سفال دوزن که پادشاه روم و فارس شوند و اما آن سنگ که صنم را کوفت دینی است که در آخر الزمان ظاهر شود و خدای تعالی پیغمبری از عرب بر انگیزد و همه دینهارا باطل کند و همه روی زمین را فروگیرد

و از انجمله آنست که ابو هریره رضی الله عنه گوید که چون بنی اسرائیل از قهر و غلبه بخت نصر در بلاد پراکنده شدند جماعتی از فرزندان هارون علیه السلام که در کتابهای خود نعت رسول را صلی الله علیه و آله و سلم خوانده بودند و دانسته که ظهور وی در یکی از دیه های بلاد عرب خواهد بود که در انجا درخت خرما بسیار باشد چون از شام بیرون آمدند هر دیهی که میان شام و یمن بود میدیدند یثرب را بآن وصف یافتند پس آنجا ساکن شدند و امید میداشتند که به لقای محمد صلی الله علیه و آله و سلم مشرف شوند و متابعت وی کنند پس آنجماعت بمردند و ایمان به محمد صلی الله علیه و آله و سلم داشتند که مبعوث خواهد شد و فرزندان خود را وصیت میکردند که بوی ایمان آرند و متابعت نمایند اما بعضی فرزندان ایشان که ویرا یافتند و بشناختند ایمان نیاوردند

و از انجمله آنست که کعب بن لؤی بن غالب که میان موت وی و مبعث رسول صلی الله علیه و آله و سلم پانصد و شصت سال بوده است بنابر آنکه از اهل توریت و انجیل شنیده بوده است ذکر رسول صلی الله علیه و آله و سلم میکرده است و در خطبهای خود صفات و نعوت وی می گفته و از جمله سخنان وی است این بیت :

على غفلة يأتي النبی محمد * فيخبر اخبارا صدوق خبيرها

و از انجمله آنست که ابن عدی بن ربیعة را که محمد نام داشت پرسیدند که پدر ترا در جاهلیت چون محمد نام نهاد گفت من نیز این را از پدر خود پرسیدم گفت چهار تن را اتفاق سفر شام افتاد که یکی ازیشان من بودم نزدیک دیری فرود آمدیم و بایکدیگر سخن می گفتیم صاحب دیر سر بیرون کرد و گفت زبان شما نه زبان اهل این شهر است گفتیم آری ما قومی از عربیم گفت زود باشد که از میان شما پیغمبری مبعوث شود بسوی وی شتابید و بهره خود از وی بگیرید تا راه راست یابید بدرستی که وی خاتم النبیین است گفتیم نام وی چه خواهد بود گفت محمد چون ما از شام باز گشتیم خدای تعالی هر یکی از ما را پسری داد محمد نام کردیم

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که سطح غسانی کاهنی بوده است که از اولاد آدم مثل نداشته است و در بدن وی هیچ پی و استخوان نبوده است مگر در کله سرو دو کف دست وی و جز زبان وی حرکت نمی کرده است تحتی ساخته بودند از شاخ و برگ درخت خرما ویرا درمی نوردیدند از پای تا زیر گلو همچنانکه جامه را درمی نوردند و بران تخت می نهادند و هر جای که میخواستند می بردند ویرا بمکه آوردند چهار کس از بزرگان قریش بدیدن وی رفتند و برای وی هدیه بردند و پنهان داشتند و نسب خویش را نیز پپوشیدند و خود را نسبت بقبیله دیگر دادند وی گفت شما از ان قبیله نیستید بلکه از قریش اید و هدیهها پنهان داشته را اظهار کرد پیش وی آوردند و ویرا از احوال آینده سؤال کردند سخنان بسیار گفت و در آخر گفت که در مکه جوانی بیرون آید از عبد مناف که براه راست خواند و اصنام را نگونسار گرداند و خدای یگانه را پرستد و ویرا

خلفا باشند و نشان هر يك را به تفصیل باز گفت و همچنین از ملوکی که بعد از ایشان باشد خبر داد و تفصیل آن در کتب مبسوطه مسطور است

و از انجمله آنست که یکی از ملوک یمن خوابی دید که ازان بترسید کاهنان و منجمان را بطلبید و از ایشان خواب خود و تعبیر آنرا پرسید گفتند ایها الملك خواب خود را بگوی تا تعبیر کنیم گفت من می خواهم که خواب مرا هم بگوئید تا خاطر من قرار گیرد گفتند این کار ما نیست این کار سطح و شق ست که دران عهد در میان کاهنان متعین بودند بطلب ایشان فرستاد اول سطح آمد و خواب ویرا بگفت که چنان دیدی که چیزی سوخته چون خاکستر یا انگشت از تاریکی بیرون آمد و همه کس ازان خوردند و تعبیر آن آنست که حبشه بر مملکت تو غالب شوند گفت آن کی باشد گفت بعد از شصت یا هفتاد سال گفت آن مملکت ایشانرا دایم باشد گفت نه سیف ذی یزن ایشانرا بیرون کند گفت ملک در خاندان ابن ذی یزن دایم بماند گفت نی منقطع شود گفت بکه منقطع شود گفت به پیغمبری که مبعوث شود گفت از کدام قوم باشد گفت از فرزندان غالب بن لوی و ملک در قوم وی بماند تا آخر دنیا گفت دنیا را آخر باشد گفت آری روزی که جمع کنند در وی اولین و آخرین را و هر يك از نیک کاران و بدکاران به جزای مناسب خود برسند چون سطح از پیش ملک بیرون آمد شق رسید و وی هم هر چه سطح گفته بود بعینه باز گفت چون ملک از سؤال و جواب ایشان فارغ شد فرزندان و اهل بیت خودرا بعراق فرستاد و ایشانرا بملوک فارس سفارش نوشت ملوک ایشان را در حیره ساکن گردانیدند و نعمان بن المنذر از اولاد وی است

و از انجمله آنست که عبد المطلب گفته است که در حجر خواب دیدم و بسیار ترسیدم پیش کاهنان قریش آمدم چون بمن نظر کرد تغیر مرا در یافت گفت سید ما را چه میشود که رنگ وی متغیر گشت مگر ویرا حادثه رسیده است گفتم دوش در حجر بودم در خواب دیدم که گویا درختی بروسست که سر بر آسمان میزد و شاخهای آن بمشرق و مغرب رسیده بود و هرگز هیچ نوری ازان درخشانتر ندیدم هفتاد بار از نور آفتاب بزرگتر بود و همه

عرب و عجم را دیدم که بسوی آن سجده می بردند و هر ساعت بزرگی و روشنی و بلندئ آن زیادت می شد و ساعتی پنهان می شد و ساعتی درخشان میگشت و دیدم جماعتی از قریش که بشاخهای آن در آویخته بودند و دیدم جماعتی دیگر از قریش را که میخواستند که آنرا ببرند وقتی که بآن نزدیک میشدند جوانی ایشانرا باز میگردانید که هرگز خوب روی ترازوی ندیده بودم پس پشتهای ایشان را می کشید و چشمهای ایشانرا می کند من دست خودرا برداشتم تا ازان نصیبی گیرم گفتم مر کراست این نصیب آن جوان گفت آن کسانی را که بآن در آویخته اند و بر تو پیشین گرفته اند پس بیدار شدم ترسناك عبد المطلب میگوید روی کاهنه را دیدم که متغیر شد پس گفت اگر خواب توراست باشد ترا فرزندی باشد که از مشرق تا مغرب بگیرد و همه مردم مر اورا منقاد شوند پس روی بابوطالب کرد و گفت شاید آن فرزند تو باشی چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم ظهور کرد بابوطالب آن حدیث را میگفت و میگفت و الله آن شجر ابو القاسم امین است ویرا میگفتند تو ایمان نمی آری میگفت از دشنام و عار می ترسم

و از انجمله آنست که عبد المطلب به یمن رفته بود یکی از علمای یهود ویرا دید گفت از کدام قومی گفت از قریش گفت از کدام قبیله گفت از بنی هاشم گفت مرا دستوری میدهی که در دو عضو از اعضای تو بنگرم گفت آری اگر عورت نباشد یهودی گفت بینی و دودست ترا میخواهم عبد المطلب ویرا دستوری داد در بینی و دودست وی نظر کرد پس گفت در يك دست تو ملك و پادشاهی می بینم و در بینی تو نبوت و پیغمبری و سر انجام نمیگیرد آنچه گفتم مگر به بنی زهره وای عبد المطلب زن کرده گفت نی گفت برو و از بنی زهره زن خواه عبد المطلب از یمن باز گشت و هالة بنت اهیب را از بنی زهره نکاح کرد

و از انجمله آنست که خارجه بن عبد الله بن كعب بن مالك از پدر خود روایت کرده است که جمعی از پیران قوم ما گفتند که بقصد عمره بمکه میرفتیم یهودی باسم تجارت باما همراه شد چون بمکه رسیدیم آن یهودی عبد المطلب را دید گفت ما در کتب خود که تغیر و تبدیل را بدان راه نیست یافته ایم که از نسل این مرد پیغمبری بیرون آید که وی و

قوم وی مارا بکشند همچون کشتن قوم عاد

و از انجمله آنست که چون آدم علیه السلام که اول افراد انسانی بود و سایر افراد که اولاد وی اند در صلب وی بصورت ذرات اندراج داشتند بواسطه اشتغال صلب وی بدان جزو ذری که ماده بدن جسمانی عنصری محمد بود صلی الله علیه و آله و سلم نوری عظیم از جبهه مبارک وی میتافت و آن جزو ذری از صلب آدم علیه السلام برحم حواء و از آنجا بصلب شیث علیهما السلام و همچنین از اصلاط طاهرین بارحام طاهرات و از ارحام طاهرات باصلاط طاهرین می آمد و آن نور بتبعیت از جبهه بجبهه انتقال می یافت تا نوبت بعبد الله بن عبد المطلب بن هاشم رسید چون آن جزو ذری در صلب وی ودیعت نهاده شد و آن نور از جبهه وی تافتن گرفت ویرا جمالی ظاهر شد که همه زنان قریش شیفته و فریفته وی گشتند و استدعای تزویج وی کردند اما آن دولت نصیب آمنة بنت وهب بن عبد مناف شد چنانکه بیاید انشاء الله تعالی

و از انجمله آنست که میگویند در پیش اخبار یهود که در شام بودند جبه بود از صوف سفید بخون یحیی بن زکریا علیهما السلام آلوده و در کتب سالفه خوانده بودند که هرگاه که خون ازان جبه متقاطر گردد و تمام سفید شود آن وقت ولادت عبد الله بن عبد المطلب خواهد بود که پدر محمد است صلی الله علیه و آله و سلم چون آن علامت ظاهر شد ولادت وی را به تحقیق دانستند و چون يك چند ازان بر آمد جماعتی از قریش با اسم تجارت بشام رفته بودند اخبار یهود از ایشان استفسار حال عبد الله میکردند ایشان صفت بهاء وی و جمال و آن نوری که از جبهه وی می تافت کردند گفتند آن نور عبد الله نیست نور محمد بن عبد الله است که از وی متولد خواهد شد و تغیر اصنام خواهد کرد چون قریش آن شنیدند بجهت علامات و امارات که مشاهده کرده بودند گفتند سوگند برب الکعبة که اخبار راست میگویند

و از انجمله آنست که چون پیش یهود به تحقیق پیوست که عبد الله متولد شده است هفتاد تن از اخبار و سحره ایشان با یکدیگر بیعت کردند که بمکه روند تا عبد الله

را نکشند باز نگردند شب میرفتند و روز پنهان میشدند چون بنواحی مکه رسیدند مترصد می بودند و فرصت نگاه میداشتند تا ناگاه عبد الله را در وادیهای مکه که بصید بیرون رفته بود تنها یافتند بقصد هلاک وی بگرد وی در آمدند و هب بن عبد مناف از آن خبر آگاه شد حمیت عرب در وی بجنبید گفت چگونه روا داریم که یکی از اشراف قریش بر دست طایفه از یهود هلاک شود با جمعی از اتباع و اشیاع خود باستخلاص وی شتافت دید که گروهی از آسمان فرود آمدند که هیچ بزمینیان نمی مانستند بدفع و قتل آن طایفه سعی بلیغ نمودند چون هب آنرا مشاهده کرد بخانه آمد و اهل بیت خود بره را بسوی عبد المطلب فرستاد و گفت دختر خود آمنه را از برای جفت شدن با عبد الله بر وی عرضه کن چون بره پیش عبد المطلب آمد و مقصود خود عرض کرد عبد المطلب آن را قبول کرد و گفت دختری بر من عرض کردی که جزوی هیچ کس لایق و مناسب عبد الله نیست پس هم در آن زودی آمنه را که در عفت و جمال سیده قریش میخواندند با عبد الله نکاح بستند

و از آنجمله آنست که چون عبد الله را با آمنه زفاف واقع شد و مدتی بر آمد هنوز آن نور از جبهه وی لامع بود و صفت آن در اطراف و اکناف شام شهرتی تمام داشت دختر پادشاه شام فاطمه نام که در حسن و جمال و حشمت و جلال در غایت کمال بود باقتباس آن نور عزیمت مکه کرد و با جمعی از حواشی و حشم و جواری و خدم در جوار بیت الله فرود آمد و بعد از چند روز با عبد الله ملاقات کرد و آن نور را در جبهه وی مشاهده نمود عشق آن بر وی زور آورد پرده حیا از پیش بر داشت و استدعای نکاح کرد عبد الله چون آن حسن کامل و شوق غالب دید استدعای ویرا قبول کرد اما گفت بی مشورت پدرم عبد المطلب این کار نتوان کرد فاطمه رأی وی صواب نمود چون عبد الله شبانگاه بخانه خود باز آمد ویرا با آمنه میل اجتماع شد و آن جزو ذری محمدی صلی الله علیه و آله و سلم از صلب وی برحم آمنه انتقال یافت و آن نور از جبهه وی سربرزد بامداد قصه فاطمه شامیه را با پدر گفت او بآن رضا داد بسوی فاطمه آمد تا رضای پدر را با وی بگوید

فاطمه آن نور را در جبین وی ندید دود از نهاد وی بر آمد گفت ای عبد الله آن نور که در جبین تو احساس میکردم دیگری را اقتباس کرد و آن گوهر که در صدف وجود تو مشاهده می نمودم دیگری بریود بدرود باش که مارا با تو من بعد سر این سودا نماند اختر تمنای ما فرو رفت و اخگر آرزوی ما فرو مرد آنگاه از نیل مراد مایوس بوطن مألوف و مسکن مأنوس خود باز گشت و در بعضی روایات چنین آمده که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که آنوقت که عبد المطلب عبد الله را می برد تازن دهد بر کاهنه که ویرا فاطمه خثعمیه می گفتند بگذشت نور نبوت را در وی مشاهده کرد گفت ای عبد الله هیچ توانی که با من در همین زمان جمع آئی و ترا صد شتر بدهم عبد الله گفت اگر بحرام میخواهی قبول ندارم و اگر بحلال میخواهی چندان باش که فرود آئیم و درین کار اندیشه ناثیم بعد ازان با پدر از انجا بگذشت و آمنه را نکاح کرد و سه روز با وی بود ناگاه سخن خثعمیه بخاطر وی آمد و نفس وی بآن میل کرد پیش وی رفت گفت ای جوان چون ازینجا گذشتی چه کار کردی گفت پدر من آمنه دختر وهب را بمن داد و پیش وی سه روز اقامت کردم آن زن گفت والله که من زن بدکاره نیستم لیکن در روی تو نوری دیدم خواستم که آن نور در من فرود آید اما خدای تعالی انجا فرود آورد که خواست

و از انجمله آنست که چون نطفه عبد الله که ماده صورت محمد بود علیه الصلوة و السلام در رحم آمنه قرار گرفت همه بتهای روی زمین نگونسار شدند و همه شیاطین از کار خود باز ماندند ملائک تخت ابلیس را سرنگون کردند و ویرا در دریا انداختند و چهل روز عقوبت کردند ناگاه از دست ایشان گریخته بجبل ابو قبیس بر آمد چنان فریادی کرد که همه جنود وی شنیدند و جمع آمدند گفت وای بر شما که ولادت محمد بن عبد الله نزدیک شد بعد ازین عبادت لات و عزى و سایر اصنام باطل شود و نور توحید جهانرا فرو گیرد و همچنین همه کاهنان قریش و سایر قبایل عرب از صنعت خویش محجوب گشتند و معنی کهانت ازیشان مسلوب شد و آنشب ندائی از زمین و آسمان شنیده می شد که نزدیک آمد وقت بیرون آمدن نبی آخر الزمان با هزار یمین و برکت و نه ماه در رحم آمنه قرار

گرفت که هیچ وجعی و المی بوی نرسید ولادت وی صلی الله علیه و آله و سلم روز دوشنبه بوده دوازدهم ربیع الاول پنجاه و پنج روز بعد از واقعه فیل که ابرهه بن اشرم از برای خراب کردن بیت الله زاده الله تعالی شرفا و کرما بمکه آورده بود در ایام ملك عادل نوشیروان و نوشروان بعد از ولادت وی بیست و دو سال بزیست

و از انجمله قصه اصحاب فیل است و آنچنان بود که ابرهه از قبل نجاشی در یمن مقیم شده بود و بضبط امور یمن قیام می نمود و در صنعاء یمن کنیسه بنا کرد و قلیس نام نهاد و به نجاشی نوشت که بنام ملك کنیسه بنا کرده ام که در ایام پیشین مثل آن نبوده است می خواهم که حج عرب را بآنجا باز گردانم و نگذارم که کسی به کعبه رود چون این سخن در میان عرب شهرت گرفت شخصی از قبایل عرب از سر عصبیت بقلیس آمد و در آنجا بقضای حاجت بنشست و بعضی گویند جماعتی از اعراب آتش کردند و عمارت قلیس از چوب بود که زر اندوده کرده بودند باد پاره آتش بآنجا برد و تمام بسوخت ابرهه از سر غضب سوگند یاد کرد که خانه کعبه را خراب کند بالشکر حبشه بیرون آمد و با وی يك فیل بود و بروایتی ده فیل و بروایتی هزار فیل چون نزدیک بآنجا رسید عبد المطلب ثلث اموال تهامه بر ایشان عرض کرد تا باز گردند قبول نکردند سوار شدند و فیلی که داشتند پیش انداختند اما هر چند فیل را بجانب حرم می راندند نمیرفت و چوك میزد و چون بطرف دیگر میراندند دوان دوان میرفت عاجز شدند فرود آمدند و کس فرستادند و دویست شتر از شتران عبد المطلب گرفتند عبد المطلب بطلب شتران بجانب ابرهه رفت چون چشم ابرهه بروی افتاد هیبتی بروی مستولی شد پرسید که این کیست گفتند این بزرگ تهامه است استقبال وی کرد و ویرا بر وساده خود بنشاند و پرسید که حاجت تو چیست عبد المطلب گفت سواران تو شتران من گرفته اند بفرمای تا باز دهند گفت ای سید قریش من آمده ام که این خانه را که عزت و شرف شما بآنست خراب کنم تو از خانه هیچ نمیگویی و طلب شتران میکنی عبد المطلب گفت شتران از آن منست من طلب ملك خود می کنم این خانه را خداوندی است از همه قوی تر که محافظت آن

میتواند کرد اشتران خود گرفت و باز گشت و انگاه بدر خانه آمد و حلقه در را بگرفت و بناجیات مشغول شد ناگاه نظرش بآسمان افتاد و مرغانی دید که هرگز ندیده بود هر مرغی را سنگی از نخود خردتر و از عدس بزرگتر در منقار و دو سنگ دیگر در دو چنگال بر هر سنگی نام کافری نوشته چون آن سنگ بر سر آن کافر آمدی از اسفل وی بگذشتی و هلاک شدی و اگر سوار بودی از اسفل مرکوب وی بگذشتی و هردو هلاک گشتی کفار میگریختند و مرغان در عقب وی پریدند و ایشان را می کشتند تا ابرهه بر بدترین حالی کشته شد و وزیر او گریزان قصد تختگاه نجاشی کرد و قصه باز گفت نجاشی می پرسید که چگونه مرغان بودند که چندین مبارزانرا هلاک کردند و زیر بالا نگریست دید که ازان مرغان یکی گرد سر او میگردد گفت ای ملک اینک یکی ازان مرغان آن مرغ سنگی بر سر وزیر زد فی الحال در نظر نجاشی هلاک شد و این ببرکت قرب زمان ولادت حضرت رسول بود صلی الله علیه و آله و سلم و از امارات نبوت او ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که در خانه ام هانی ازان سنگها بسیار بود که در ایام طفولیت بآن بازی میکردیم و چون پنجاه و پنج روز ازین واقعه گذشت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم متولد شد و از وقت ولادت وی تا عیسی علیه السلام ششصد و بیست سال بود و از عیسی تا داود علیهما السلام هزار و دویست سال و از داود تا موسی علیهما السلام پانصد سال و از موسی تا ابراهیم علیهما السلام هفت صد و هفتاد سال و از ابراهیم تا نوح علیهما السلام هزار و چهار صد و بیست سال و از طوفان تا آدم هزار و دویست و چهل سال که جمله پنج هزار و هفتصد و پنجاه سال باشد

رکن ثانی

در بیان آنچه از مولد تا بعثت ظاهر شده است

و از انجمله آنست که آمنه والدۀ رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفته است که در وقت ولادت وی تنها بودم در منزل خود عبد المطلب در طواف بود و عبد الله پیش از ولادت وی ﷺ بچهار ماه در مدینه فوت شده بود و همانجا مدفون گشته ناگاه احساس کردم که چیزی عظیم از جانب سقف خانه فرود آمد و بر من هیبتی عظیم مستولی شد پس چنان در یافتم که مرغی سفید پر خود بر من مالید آن ترس از من زایل شد شربتی سفید بمن دادند که تصور کردم که مگر شیر است و چون تشنه بودم ازان شربت خوردم و زنانی دیدم بلند بالا و زیبا روی که بدختران عبد مناف می مانستند گرد من در آمدند و تعهد حال من میکردند و دیباجی دیدم سفید از آسمان تا زمین آویخته شنیدم که قایلی میگفت بگیرد او را از چشم خلق يك گروه پرنده دیدم که منقارها از زمرد و پرها از یاقوت بود پرده از چشم من برداشتند تا مشارق و مغارب روی زمین را دیدم و سه علم دیدم بر افراشته یکی در مشرق یکی در مغرب و یکی بر بام کعبه بعد ازان زنان بسیار گرد من در آمدند چون محمد ﷺ بزمین آمد سر به سجده نهاد و انگشت خویش بسوی آسمان بر داشت بعد ازان پاره ابر فرود آمد و چون بر خاست محمد ﷺ غایب گردانید پس شنیدم که منادی می گفت که محمد ﷺ را گرد همه عالم بر آوردند تا همه خلق او را باسم و صورت و صفت بشناسند پس در يك چشم زدن آن ابر منجلی شد محمد ﷺ را دیدم در صوفی به پیچیده سفید تر از شیر و نرم تر از حریر پس ابری دگر آمد عظیم تر از اول که از وی سخن مردان و صهییل اسپان می شنیدم منادی می گفت محمد ﷺ را گرد همه جن و انس و سباع بر آوردند و او را عطا دادند صفوت آدم و رقت نوح و خلّت ابراهیم و لسان

اسماعیل و جمال یوسف و بشارت یعقوب و صوت داود و صبر ایوب و زهد یحیی و کرم عیسی علیهم الصلاة والسلام و در یک چشم زدن این ابر نیز منجلی شد و از انجمله آنست که عثمان بن ابی العاص از مادر خود روایت می کند که گفته است من شب ولادت رسول ﷺ در پیش آمنه حاضر بودم در آن شب تاریک بهر چه نظر میکردم چون آفتاب روشن میدیدم و ستارگانرا چنان میدیدم که نزدیک می آیند و گمان می بردم که شاید بر من فرود آیند

و از انجمله آنست که صفیه بنت عبد المطلب چنین گفته است که در شب ولادت رسول ﷺ قابله وی من بودم چنان دیدم که نور وی بر نور چراغ غالب گشت و در آن شب شش علامت مشاهده کردم یکی آنکه چون بزمین آمد سجده کرد دوم آنکه سر برداشت و بزبان فصیح گفت لا اله الا الله انی رسول الله سوم آنکه خانه را از نور روی وی روشن دیدم چهارم آنکه خواستم او را بشوم هاتفی آواز داد که ای صفیه تو خویشتن را زحمت مده که ما او را شسته بیرون آورده ایم پنجم آنکه چون خواستم که احتیاط کنم که پسرست یا دختر دیدم که هم ختنه کرده بود و هم ناف زده ششم آنکه خواستم که او را در لفافه پیچیم بر پشت خاتم نبوت را دیدم در میان کتف او لا اله الا الله محمد رسول الله برانجا نوشته

و از انجمله آنست که عبد المطلب گفته است که شب ولادت محمد طواف کعبه میکردم چون از شب نیمه گذشت خانه را دیدم که بجانب مقام ابراهیم سجده آورد و آواز تکبیر بر آمد که الله اکبر الله اکبر بدرستی که اکنون پاک کردند مرا از انجاس مشرکان و ناپاکیهای جاهلیت پس ازان همه اصنام فرو ریختند و من نظر بر هبل داشتم که بزرگترین اصنام بود سرنگون بر روی سنگ افتاد و منادی این ندا در داد که آگاه باشید آمنه محمد را ﷺ بزاد بجانب صفا بیرون رفتم صفا را پر غوغا دیدم و به چشم من چنان نمود که گویا طیور و سباع را بمکه حشر کرده اند پس بطرف خانه آمنه آمدم در را بسته یافتم آواز دادم در را بکشاد و گفت ای پدر محمد متولد شد گفتم بیار تا به بینم گفت دستور نیست آینده گفت ای آمنه این فرزند را تا سه روز بهیچ کس منمای شمشیر کشیدم و بخانه درون رفتم مردم دیدم شمشیر کشیده و

برقعی بر روی انداخته گفت ای عبد المطلب باز کرد تا ملایکه مقربین و ساکنان علین از زیارت فرزند تو فارغ شوند لرزه بر من افتاد همچنان شمشیر بدست بیرون آمدم تا قریش را خبردار سازم زبان من تا هفت روز از کار افتاد که با هیچ کس سخن نتوانستم کرد

و از انجمله آنست که مجاهد گوید که از ابن عباس رضی الله عنهما پرسیدم که طیور و سباع در ارضاع محمد ﷺ نزاع کردند فرمود که بلی جمیع خلق خدای عز و جل درین معنی نزاع کردند مگر آدمی زاد و سبب آن بود که چون رسول ﷺ متولد شد ندا آمد که ای معشر خلائق محمد بن عبد الله متولد شد خوشا پستانی که ارضاع وی کند لا جرم میان خلائق نزاع بر خاست خطاب آمد که از نزاع باز ایستید که حق تعالی مرضعهٔ او را هم از جنس انس تقدیر کرده است چون سه روز گذشت بروایت ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ثوبه که کنیزك ابولهب بود تا آمدن حلیمه بارضاع وی قیام نمود و بعد از چهار ماه حلیمه آمد

و از انجمله آنست که در شب ولادت رسول ﷺ ایوان کسری بجنبید و چهارده کنگره ازان بیفتاد و آتش فارس که هزار سال بود که بر افروخته بود و هرگز نمرده بود فرو مرد و دریاجهٔ ساوه بزمین فرو رفت و موبدان که اعلم مجوس بود در خواب دید که اشتران سرکش مهار ناکرده اسپان عربی را می کشند تا از دجله بگذشتند و در بلاد متفرق گشتند کسری از جنبیدن ایوان و افتادن کنگرها بترسید اما خویشتن داری کرد و با خود نیاورد چون بامداد شد صبرش نماند بر تخت نشست و آن قصه را با وزیران و دانایان در میان آورد و دران سخن بودند که نامه رسید که آتش فارس فرو مرد اندوه وی زیادت شد آنگاه موبدان خواب خود را باز گفت کسری پرسید که ای موبدان این چه تواند بود گفت حادثه ایست که از ناحیت عرب پیدا شود پس کسری بنعمان المنذر نوشت که مردی را که دانا باشد بآنچه از وی بپرسم بفرست عبد المسيح غسانی را بفرستاد کسری آن واقعه را از وی پرسید گفت این علم پیش خال منست در شام سطیح کاهن گفت برو و این را از وی بپرس عبد المسيح برفت چون بوی رسید مشرف بر موت بود سلام کرد جواب نداد آغاز شعری کرد

چون سطح شعر ویرا بشنید چشم بکشاد و گفت ترا کسری فرستاده است از جهت جنبیدن ایوان و افتادن کنگره‌های آن و خواب مویدان و فرو مردن آتش فارس و فرو رفتن دریاچه ساوه اینها همه را امارت آنست که نبی آخر الزمان ظاهر خواهد شد و این بلاد را خواهند گرفت و از اکاسره بر عدد کنگرها جمعی پادشاهی کنند انگاه دولت ایشان منقطع شود چون عبدالمسیح این خبر را بکسری آورد گفت تا آن وقت که چهارده کس پادشاهی کنند بسی کارست ده کس ازیشان در چهار سال پادشاهی کردند که اول او نوشیروان باشد چهار دیگر تا خلافت امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه و در بعضی روایات چنین آمده که کسری بر دجله بنائی کرده بود و در عمارت آن مالی صرف کرده بود که حساب آنرا خدای تعالی داند يك روز بامداد کرد دید که در میانه ایوان وی شکستی افتاده و آن بنا که کرده بود آب بر بوده و در ملازمت وی سی صد و شصت تن از کاهنان و ساحران و منجمان بودند و در میان ایشان مردی بود از عرب سایب نام که در کهنات مهارتی داشت و در احکام وی کم خطا می افتاد کسری آن جماعت را جمع کرد و با ایشان گفت که طاق ایوان من بی آنکه سببی ظاهر باشد شکست یافته و بنائی که بر دجله کرده بودم خراب شد درینباب فکری بکنید که سبب این چه بوده باشد از پیش وی بیرون آمدند تا دران باب فکری کنند همه راههای سحر و کهنات و نجوم را بر خود بسته یافتند سایب در شب تاریک به پشته بالا رفت و در اطراف وجوانب آسمان و زمین نظر میکرد دید که از جانب حجاز برقی بدرخشید و میرفت تا بمشرق رسید چون بامداد کرد دید که زیر قدم وی مرغزار سبز شده است با خود گفت اگر آنچه دیدم راست آید از حجاز بادشاهی ظهور کند که مشرق باحاطه وی در آید و در عالم خصب و فراخی پیدا شود و چون آنجماعت با یکدیگر اجتماع کردند و احوال یکدیگر دانستند بران اجماع کردند که پیغمبری مبعوث شده است یا خواهد شد که ملک کسری در سر وی شود اما این را با وی نمی توان گفت که همه را می کشد پیش وی آمدند که انکسار ایوان و خرابی بنای دجله بجهت آن بوده است که در اختیار وقت بنای آن خطائی واقع شده بوده است ما وقتی اختیار کنیم که دیگر آن بنا خراب نشود وقتی اختیار

کردند دیگر بار بنا کرد چون باتمام رسید و با همه ارکان دولت آنجا جشنی ساخت آب دجله زور کرد و آن بنا را ویران ساخت و ویرا از آب نیم مرده بیرون آوردند بر آنجماعت قهر کرد و بسیاریرا از ایشان قتل کرد باقی ماندگان گفتند چنانکه متقدمان خطا کرده بودند ما نیز خطا کردیم بار دیگر اختیار کرد و بنا باتمام رسید کسری ترسان ترسان سواره برانجا بگذشت آن بنا از زیر پای وی برفت و ویرا نیم مرده از آب بیرون آوردند باز آنجماعت را طلبید و تهدید بقتل کرد گفتند سخن راست آنست که پیغمبری مبعوث شده است یا خواهد شد که سبب زوال ملک تو شود چون آترا شنید دست از بنای دجله باز داشت تا خراب شد

و از انجمله آنست که یهودی بود ساکن مکه در آن شب که رسول ﷺ متولد شد بمجلسی از مجالس قریش آمد و پرسید که در میان شما دوشینه هیچ فرزندی متولد شده است گفتند غمیدانیم گفت اگر از شما در گذشت باک نیست دوشینه پیغمبر این امت متولد شده است اگر از شما در گذشت در فلسطین خواهد بود میان دوشانه وی موئی چندست پیای دو شب شیر نخورد زیرا که عفریتی از جن انگشت در دهان وی کند و ویرا از شیر باز دارد پس قریش ازان مجلس متفرق شدند و آن سخن را تعجب کنان در خانهای خود می گفتند ناگاه خبر یافتند که عبد الله بن عبد المطلب را خدای تعالی پسری داده است و ویرا محمد نام کرده است آن قصه را با یهودی گفتند بخانه آمنه آمد و آن علامت را بر میان دوشانه رسول خدا ﷺ بدید بیهوش بیفتاد چون بهوش آمد گفت و الله که نبوت از بنی اسرائیل بیرون رفت پس روی بقریش کرد و گفت شما با این شادمان شدید و الله که بر شما غلبه و قهری کند که خبر آن بمشرق و مغرب برسد

و از انجمله آنست که حلیمه که مرضعه رسول ﷺ گفته است که با جماعتی از زنان قبیله بقصد دایگی اولاد قریش متوجه مکه شدم و شوهر من با من بود و با خود درازگوشی داشتم ماده و ناقه سال یافته که هیچ شیر غمیداد و آن سال قحط بود و خلق از سختی و گرانی به تنگ آمده بودند و در پستان من چندان شیر که فرزند من ضمیره که رضیع رسول بود ﷺ با آن خورسند شود نبود و از گریه وی مرا شب خواب غمی آمد چون

بمکه رسیدم رسول را ﷺ بر من عرض کردند از نادانی گفتم که از برای احسان دایه پدری باید کرم و ویرا پدر نیست تا غایتی که همه همراهان من فرزند گرفتند و هیچ فرزند بزرگتر نماند من شرم داشتم که بی رضیعی باز کردم ویرا قبول کردم آمنه گفت که پیش ازین بسه شب آینده مرا گفت که دایه فرزند خود از بنی سعد گیر کسی را که از آل ذویب باشد من گفتم که من از بنی سعدم و پدر من ذویب است و شوهر من ابو ذویب آمنه دست مرا گرفت و بخانه در آورد و محمد را دیدم صلی الله و سلم در صوف سفید پیچیده و از وی بوی مشک می آمد و از طلعت وی پرتو سعادت می تافت بر حریر سبز خفته پستان خویش بر سینه وی نهادم چشم باز کرد نوری دیدم که از دو چشم وی با آسمان بالا رفت روان ﷺ بعجله رضی الله عنه روی ویرا بپوشیدم و آنرا از آمنه مستور داشتم بعد ازان ویرا برداشتم و پستان راست در دهن وی نهادم مکیدن آغاز کرد بعد ازان پستان چپ در دهن وی نهادم نخورد ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که دران حالت خدای تعالی ویرا الهام عدل کرد که دران شیر شریکی داشت لا جرم یکی پستانرا برای وی باز گذاشت حلیمه گفته است که پستان راست را به محمد ﷺ میدادم و پستان چپ را بفرزند خود ضمیره و هرگز فرزند من پیش از محمد ﷺ شیر نمی خورد

و از انجمله آنست که حلیمه گفته است که چون محمد ﷺ را شیر دادم پستان من چنان پر شیر شد که محمد ﷺ را شیر میدادم و ضمیره را شیر میدادم و همچنان پستان من پر شیر می بود و ناقه من که شیر نمیداد شیر آور شد که هر ظرف که در منزل ما بود همه را پر شیر ساخت شوهر من گفت ای حلیمه برکتی بخانه ما روی آورده است و حق سبحانه نسبت با ما عنایتی ظاهر کرده و این همه به برکت وجود این فرزند سعادتمند است

و از انجمله آنست که حلیمه گفته است که چون محمد ﷺ را بمنزل خود بردم سه شب در مکه بودم شب سوم دیدم که مردی جامهای سبز پوشیده بود و نور از جبهه وی می تافت بر بالین محمد ﷺ نشسته و روی ویرا می بوسد شوهر خودرا ازان آگاه کردم گفت ای حلیمه اینرا پنهان دار که هیچ کس سعادتمندتر از ما بدیار خود باز نخواهد گشت

و از انجمله آنست که حلیمه گفته است که چون عزیمت مراجعت کردیم بر درازگوش خود سوار شدم و محمد علیه السلام پیش خود گرفتم آن درازگوش را دیدم که سه بار بجانب خانه کعبه سجده برد بعد ازان سر برداشت و از همه مرکبهای همراهان در گذشت و چنان میرفت که همه از وی باز ماندند و می گفتند ای حلیمه عنان مرکب خود کشیده دار آخر این نه همان مرکب است که بهزار حیل از جای غمی جنبید من گفتم چنان گمان می برم که این همه از برکت این فرزند است

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که در هیچ منزلی از منازل بنی سعد فرو نیامدم که نه آنجا سبزه رسته بود و طراوت و نصارت افزوده و حق سبحانه همه چهار پایان مرا برکت داد پستانهای گوسفندان مرا پرشیر کرد تا غایتی که همه بنی سعد باشبانان خود عتاب میکردند که چرا گوسفندان ابو ذویب که می چرند فربه و شیرناکست و گوسفندان ما لاغر و بی شیر شما نیز همانجا چرانید که گوسفندان ابو ذویب می چرند

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که چون نزدیک شد که سخن گوید از همه عجب تر آن بود که آواز برداشت و گفت الله اکبر الله اکبر الحمد لله رب العالمین و چنین آورده اند که رسول صلی الله علیه و آله چون دو ماهه شد نشسته بهر طرفی با کودکان غلی غلی ان میرفت و چون سه ماهه شد بر پای می ایستاد و چون چهار ماهه شد دست بر دیوار نهاده میرفت و چون پنج ماهه شد قدرت بر رفتن پیدا کرد و چون شش ماهه شد تیز تیز میرفت و در هفت ماهگی بهر طرفی خوش میدوید و چون هشت ماهه شد چنان سخن میگفت که مفهوم می شد و در نه ماهگی سخن گفتن فصیح آغاز کرد و چون ده ماهه گشت با طفلان بهم تیر می انداخت

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که در ایام رضاع از تعهد وی در آسایش بدم هرگز بر هیچ چیز بول نکرد که آنرا بیاید شست بلکه در هر شبانروزی در وقت معین یکبار بول میکرد و تا روز دیگر آن وقت غمی رسید بول نمیکرد و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که چون از مکه بیرون آمدم بر سر آبی

منزل کردیم شیخی از هذیل آنجا حاضر بود همراهان مرا گفتند آن عجایب و غرایب را که مادر محمد ﷺ از وی گفته است ازین شیخ سؤال کن گفتم ای شیخ مادر این فرزند گفت که در وقت ولادت وی نوری از من پیدا شد که همه چیزها بآن نور ظاهر گشت و چون بر زمین آمد يك قبضه خاك از زمین برداشت بعد ازان سر برداشت و روی بسوی آسمان کرد شیخ هذیلی فریاد بر آورد که ای آل هذیل این طفلرا بکشید که مالك همه روی زمین خواهد شد و منتظر آنست که از آسمان بر وی امری نازل شود

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که چون محمد ﷺ دو ساله شد و وقت فطام وی رسید ویرا پیش مادرش بردیم تا بوی بسیاریم اما غمی خواستیم که خیر و برکت وی از ما منقطع شود گفتیم ما هیچ کودک ازین به برکت تر ندیده ایم و از گرما و وبای مکه این نیستیم ویرا هم بما سپار ویرا باز سپرد و یکسال دیگر باما بود روزی بر جماعتی از نصارای حبشه می گذشتیم محمد ﷺ را دیدند تیز تیز در وی نگاه کردند و کارهای خود را گذاشته روی به تفحص حال وی آوردند و در میان دو کتف وی تامل نمودند و سرخی چشمان ویرا دیدند از من پرسیدند که این فرزند تو از درد چشم شکایت میکند گفتم نی گفتند سرخی چشم وی هرگز مفارقت میکند گفتم نی گفتند هر چند مال می طلبی بدهیم و صد هزار منت بر جان خود نهیم این پسر را به ما ده تا به حبشه بریم که ذی شانی عظیم خواهد بود ما در کتب خود چنین یافته ایم که يك پیغمبر مانده است که مولد وی در حرم خواهد بود و گمان می بریم که او بوجود آمده است یا نزدیک آمده است که بوجود آید حلیمه گفته است که از ایشان ترسیدم و از آنجا شبگیر بودم

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که چون محمد ﷺ سه ساله شد میل کرد که با برادران بمرعای گوسفندان رود هر روز عصا بر میگرفت و با برادران بذوق و نشاط میرفت و شبانگاه شاد و خرم می آمد يك روز هوا بسیار گرم شد من تاسف میخوردم که امروز هوا بسیار گرم است و تشویش خواهد کشید خواهر رضاعی وی شیماء گفت ای مادر غم مخور که من پیش وی رفتم ویرا در میان بره کان دیدم پاره ابر بر سر وی سایه کرده بود

بهر طرفی که میرفت با وی می گشت

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که روزی با برادران برعای گوسفندان رفته بود ناگاه در میانه روز برادر وی ضمیره گریان آمد و گفت ای مادر برادر قریشی مرا در یاب که زنده در یافتن ویرا مشکل می بینم گفتم قصه چیست گفت در اثنای آنکه با هم بازی میکردیم مردی ویرا از میان ما در ربود و ببالای کوه شتافت و شکم ویرا بکارد بشکافت من و ابو ذویب بدویدیم ویرا ببالای کوه دیدیم چهره بر افروخته و چشم در آسمان دوخته پیش وی بروی در افتادم و بوسه بر پیشانی وی دادم و گفتم ای جان مادر حال چیست و قاصد آزار تو کیست گفت دران وقت که با برادران بازی میکردم سه کس آمدند در دست یکی ابریق سیمین و در دست دیگری طشتی از زمرد پر برف سفید مرا از میان برادران ما در ربودند و به بالای کوه بر آوردند یکی به لطف تمام مرا بخوابانید و سینه مرا تا ناف بشکافت من نظر میکردم هیچ المی در نمی یافتم و دست در درون من کرد و دل مرا بیرون آورد و بشکافت و از اندرون آن چیزی سیاه خون آلود بیرون آورد و بینداخت و گفت در وجود تو این بهره شیطان بود آنرا بینداختم و ترا از وسوسه و فریب وی ایمن ساختم پس دل مرا بجای باز نهاد و بخاتمی از نور مهر کرد و من هنوز سردی آن خاتم را در عروق و مفاصل خود احساس می کنم مرد سوم بر خاست و گفت شما دور شوید که کار خود کردید پس نزدیک من آمد و دست بر شکاف سینه من نهاد آن شکاف فراهم آورد پس با یکی ازان دو کس گفت که ویرا با ده کس از امت وی برکش برکشید من بچربیدم گفت بگذار با صد کس از امت وی برکش برکشید من بچربیدم پس گفت اورا با هزار کس از امت او برکش برکشید من بچربیدم گفت بگذار که اگر با همه امتش بر خواهی کشید بخواهد چربید پس دست مرا گرفت و باز نشاند پس هر سه بر سر و پیشانی من بوسه دادند و گفتند ای حبیب خدای هیچ ترس مباد ترا اگر دانی که چه سعادتها و کرامتها خواسته اند ترا هر آینه روشنائی چشم تو بیفزاید پس بسوی بالا پرواز کردند و بمیان آسمانها در آمدند اگر خواهید موضع در آمدن ایشانرا بنمایم

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که چون این احوال مشاهده کردم و با مردم گفتم مرا گفتند ویرا بکاهنی باید برد که همانا طایفه از جن بروی گذشته اند و ازیشان بوی اثری رسیده ویرا بکاهنی بردم و صورت حال وی را بتمامی باز نمودم آن کاهن فی الحال از جای خود بجست و محمد علیه السلام را به سینه خود برداشت و فریاد بر آورد که ای آل عرب بیائید و بلائی که به شما روی آورده و ظهور آن نزدیک رسیده است دفع کنید این پسر را بکشید اگر او را بگذارید و به مبلغ رجال برسد هر آینه دین شمارا بر اندازد و بدینی خواند که هرگز نشنیده اید و نشناخته اید حلیمه گفته است که چون سخن وی شنیدم محمد علیه السلام را از دست وی کشیدم و گفتم ترا بکاهنی باید برد که تعویذ تو نویسد که تو دیوانه شده اگر هرزه گوئی ترا میدانستم بسوی تو نمی آمدم من فرزند خود به کشتن نمیدهم تو کسی پیدا کن تا ترا بکشد پس ویرا برداشتم و بمنزل خود آمدم

و از انجمله آنست که هم حلیمه گفته است که بعد از مشاهده این احوال بترسیدم و خواستم که محمد علیه السلام را بمکه باز برم و از عهده امانت بیرون آیم چون عزیمت کردم از منادی شنیدم که گفت هنیثا لك يا بطحاء مکه امروز نور یقین و جمال دین و کمال اقبال و بهاء و عز و جلال بتو باز خواهد گشت و بعد ازین ابد الابدین حزن و آلام و کفر و ظلام بساحت احوال تو راه نخواهد یافت بر درازگوش خود بر نشستم و ویرا بمکه رسانیدم جماعتی دیدم محمد علیه السلام را پیش ایشان بگذاشتم و بجهت بعضی کارها که داشتم برفتم ناگاه آوازی سهمگین بگوش من آمد به تعجیل باز گشتم محمد علیه السلام را ندیدم گفتم ای گروه مردمان کودکی اینجا گذاشته بودم کجا شد گفتند کدام کودک گفتم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب علیه السلام که ویرا آورده بودم تا بجد آن بسپارم هیچ کس نشانی باز نداد ایشانرا بگذاشتم و ناله و فریاد بر داشتم که وا محمداه و محمداه علیه السلام ناگاه پیری دیدم ضعیف نحیف گفت ای سعدیه من یکی ترا نشان دهم که داند که فرزند تو کجاست و اگر خواهد بتو باز گرداند گفتم روحی فداك آن کیست گفت آن صنم بزرگ تر که نام وی هبل است ویرا دعای بد کردم و گفتم تو مگر ندانسته آنچه در شب ولادت وی بر هبل و

سایر اصنام گذشت گفت ای سعدیه تو دیوانه گشته حالی من بر هبل در آیم و از وی در خواهم که فرزند ترا بتو رساند برفت و هفت بار گرد هبل طواف کرد و بوسه بر سر وی داد و گفت ای سید من هرگز لطف و احسان و فضل و امتنان تو از قریش منقطع نشده است این ضعیفه سعدیه میگوید که فرزند وی محمد ﷺ گم شده است چون نام محمد ﷺ بر زبان راند هبل و سایر اصنام سر نگون بر زمین افتادند و گفتند ای شیخ هلاک ما نخواهد بود مگر بر دست محمد ﷺ شیخ گریان و لرزان باز گشت و گفت ای سعدیه فرزند ترا پروردگاریست که ویرا ضایع نگذارد دل تنگ مباش و به آهستگی طلب کن حلیمه گفته است ترسیدم که پیش از من خبر بعبد المطلب رسید پیش وی رفتم و قصه باز گفتم ویرا گمان شد که مگر قریش کیدی کرده اند شمشیر بر کشید و بیانگ بلند گفت ای آل غالب همه پیش وی جمع شدند و بموافقت وی در همه اطراف و جوانب طلب وی کردند هیچ جائی از وی نشان نیافتند عبد المطلب همه را بگذاشت و تنها بحرم مکه در آمد و هفت بار طواف کرد و مناجات در گرفت که خداوندا محمد ﷺ را بمن باز گردان ناگاه از میان زمین و آسمان هاتفی آواز داد که محمد ﷺ را پروردگاریست که وی را ضایع نگذارد عبد المطلب گفت ای هاتف محمد ﷺ کجاست گفت در وادی تهامه نزدیک فلان درخت عبد المطلب بسوی آن وادی تاخت ورقه بن نوفل ویرا در راه پیش آمد هردو باتفاق در آنجا رسیدند ویرا دیدند در زیر درختی ایستاده و با شاخ و برگ آن بازی میکند عبد المطلب گفت ای پسر تو کیستی گفت من محمد بن عبد الله بن عبد المطلب گفت ای فرزند من جد تو ام ویرا پیش زین نشاند و به مکه رسانید و بعد ازان حلیمه را بانواع اکرام و انعام به قبیله خود باز گردانید و امیر المؤمنین عباس رضی الله عنه در بعضی از مدحهای نبی ﷺ باین قصه اشارت کرده است آنجا که گفته است

من قبلها طبت فی ظلال و فی * مستودع حین یخصف الورق

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین عباس رضی الله عنه با رسول ﷺ گفته است که مرا بدین تو ان زمان خواند که تو در گهواره بودی و با ماه سخن می گفتی و بسوی وی

بانگشت خود اشارت میکردی بهر جانب که اشارت میکردی میل میکرد رسول ﷺ فرمود که من با وی حدیث میکردم و وی با من حدیث میکرد و مرا از گریه باز میداشت و آواز آنرا که وی تحت العرش به سجده در می افتاد می شنودم

و از انجمله آنست که چون آمنه مادر رسول ﷺ را ﷺ بمدینه برد پیش احوال وی و ام ایمن با ایشان بود و یکماه در اینجا اقامت نمودند چون رسول ﷺ بعد از هجرت بمدینه رسید بعضی اموری را که در وقت اقامت بر وقت گذشته بود یاد میکرد و می گفت که یهودی با من می نگرست روزی مرا تنها دید و گفت ای غلام نام تو چیست گفتم احمد در پشت من نظر کرد شنیدم که میگفت این پیغمبر این امت است بعد ازان پیش احوال من رفت و این خبر را با ایشان گفت مادر من بترسید از مدینه بیرون آمدم ام ایمن گفته است که در آن وقت که در مدینه بودیم دو مرد از یهود در میانه روز آمدند و گفتند احمد را بیرون آر بیرون آوردم بوی نظر کردند و در پشت و روی وی بسیار نگرستند پس یکی از ایشان مر دیگری را گفت این پیغمبر این امت است و این بلده دار هجرت وی خواهد بود و زود باشد که درین بلده از قتل و اسیر کاری عظیم واقع شود

و از انجمله آنست که چون در وقت مراجعت بمکه بموضع ابوا که میان مکه و مدینه است رسیدند آمنه بیمار شد رسول ﷺ بر بالین وی نشست بود ناگاه بیهوش شد بعد ازان بهوش باز آمد و بروی رسول ﷺ نظر کرد و بیتی چند خواند که این ابیات از انجمله است :

بارك الله فيك من غلام * ان صح ما ابصرت في المنام

فانت مبعوث الى الانام * من عند ذي الجلال والاكرام

بعد ازان گفت هر زنده میرنده است و هر نوی کهنگی پذیرنده است اگر من می میرم ذکر من زنده خواهد بود زیرا که پاکیزه نهادی زادم و نیکوکاری یادگار گذاشتم چون وی بمرد آواز نوحه جن می آمد که بروی میگریستند و میگفتند :

تبكى الفتاة البرة الامينة * زوجة عبد الله و القرينة

ام نبی الله ذی السکینه * و صاحب المنبر بالمدينة

و از انجمله آنست که چون سیف بن ذی یزن بعد از مولد رسول ﷺ بر حبشه مستولی شد و سلطنت آنجا بر وی قرار گرفت عبد المطلب و وهب بن عبد مناف و سایر اشراف قریش به تهنیت او بصنعاء بمن رفتند و بعد از اذن در آمدن بر وی در آمدند عبد المطلب نزدیک وی نشست و اذن کلام طلبید و در تهنیت و دعا و ثنای وی داد فصاحت داد وی را خوش آمد پرسید که تو کیستی گفت من عبد المطلب بن هاشم ویرا پیشتر خواند و نزدیکتر نشاند و بر وی و بر سایر اشراف قریش اقبال نمود و نوازش فرمود و بدار الضیافة فرود آورد و نزلهای لایق ایشان تعیین کرد ماهی آنجا بماندند که نه ویرا دیدند و نه اذن باز گشتن یافتند بعد از یکماه بحال ایشان افتاد کسی پیش عبد المطلب فرستاد و ویرا بخواند و بخلوت پیش خود نشاند و گفت ای عبد المطلب از سر علم خود با تو چیزی در میان می نهم و ترا از امری خبر میدهم که اگر بجای تو دیگری بودی آنرا نه گفتمی اما چون تو معدن آبی ترا بران مطلع میگردام باید که آنرا پوشیده داری که چون وقت آن در آید خدای تعالی آنرا بر همه کس ظاهر گرداند پس گفت :

در کتاب مکنون و علم مخزون که آنرا از برای خود اختیار کرده ایم خبری عظیم یافته ایم که خیر تو و عامه ناس دران خواهد بود و آن خبر آنست که مولود شده است یا درین زودی مولود خواهد شد در تهامه کودکی که نام وی محمد (ﷺ) باشد پدر و مادر وی بمیرند و جد و عم وی کفالت وی کنند خدای تعالی ویرا برانگیزاند و مارا انصار و اعوان وی گرداند و دوستان خود را بوی عزیز سازد و دشمنان را بوی براندازد پس وی بمعاونت آن دوستان از هر طرف که خواهد در آید و بر هر که خواهد بزند ذخایر و نفایس را به تصرف خود در آرد آتش های کفر بسبب وی فرو میرد و هر کسی طریق پرستش خدای تعالی گیرد شیاطین مرجوم و مدحور گردانند و او ثاب مهجور و مکسور قول وی فصل باشد یعنی فاصل میان حق و باطل و حکم وی عدل باشد یعنی در راستی قوی باشد و کامل بمعروف امر کند و خود ارتکاب آن نماید و از منکر نهی کند و خود ازان اجتناب فرماید عبد المطلب چون این بشنید دعا و ثنا گفت و گفت ای ملک این سر را روشن تر بگوی ابن ذی یزن

سوگند آن عظیم خورد و گفت یا عبد المطلب انک لجده من غیر کذب عبد المطلب چون آن به شنید به سجده در افتاد ابن ذی یزن گفت سر بردار که دل تو آرام گرفت و کار تو ارتفاع یافت پس گفت دانستی که آن کیست گفت بلی پسری بود مرا شایسته دختر و هب را از قوم خود بوی دادم از وی پسری آمد ویرا محمد ﷺ نام کردم پدر و مادر وی هر دو وفات یافتند و من و عم وی تربیت وی می کنیم

ابن ذی یزن گفت هر چه با تو گفتم چنانست که گفتم حال او را پنهان دار و با قوم یهودش مگذار که دشمن ویند اما حق تعالی ایشانرا بر وی ظفر نخواهد داد و این سخن را نیز با این جماعت که با تو همراه اند آشکارا مکن که از کید ایشان ایمن نیستم مبدا که چون بدانند که شمارا بسبب محمد ﷺ بر ایشان ریاستی خواهد بود هلاک وی خواهند و ایشان و یا فرزندان ایشان البته این خواهند کرد پس گفت اگر دانستی که پیش از بعثت وی مرا اجل نخواهد رسید سوار و پیاده خود را به یثرب بردمی و آنرا دار المملک خود ساختمی و کمر معاونت وی بر بستمی زیرا که در علم سابق و کتاب ناطق یافته ام که دار المملک وی مدینه خواهد بود و کار وی آنجا استحکام خواهد پذیرفت و اعوان و انصار وی از آنجا خواهند خاست و مدفن وی هم آنجا خواهد بود و گر نه بر وی از آفات ترسیدمی حال وی را اظهار کردمی و عرب را مطیع و منقاد وی گردانیدمی ولیکن اینمعنی را بتو باز گذاشتم که از تو تقصیری نخواهد بود بعد ازان با هر يك ازان قوم ده غلام و ده کنیزك و دو حله برد و صد اشتر و پنج رطل زرو ده رطل نقره و ظرفی پراز عنبر عطا داد و عبد المطلب را ده برابر همه و گفت می باید که سال دیگر بیائی و وی خود در همان سال بمرد پس بعد ازان عبد المطلب همیشه با قریش گفتی بر من حسد مبرید بآنکه عطای ملک مرا بیشتر بود که آن نسبت باشرف و ذکری که مرا و فرزندان مرا خواهد بود اندکست چون از وی پرسیدندی که آن کدام است اظهار نکردی

و از انجمله آنست که روزی رسول ﷺ با کودکان بازی میکرد قومی از بنی مدلج ویرا دیدند و پیش خود خواندند و در قدم وی نظر کردند و اثر قدم ویرا احتیاط کردند بعد ازان

بر عبد المطلب بگذشتند دیدند که ویرا در کنار گرفته است پرسیدند که این فرزند کیست گفت فرزند منست گفتند ویرا محافظت کن که ما هیچ کس نمی بینم که قدم وی اشبه باشد بقدمی که در مقام ابراهیم است

و از انجمله آنست که روزی عبد المطلب در حجر نشسته بود و اسقف نجران که دوست وی بود پیش وی نشسته بود و می گفت که ما می بینیم در کتب خود صفت پیغمبری که باقی مانده از اولاد اسماعیل علیه السلام که این زمان ولادت اوست صفت وی چنین و چنان است درین سخن بود که رسول ﷺ آنجا رسید اسقف بوی نظر کرد و چشم و پشت و قدم ویرا احتیاط نمود گفت آن پیغمبر که می گفتم این است این فرزند کیست عبد المطلب گفت این فرزند من است اسقف گفت می باید که پدر وی زینده نباشد عبد المطلب گفت وی پسر پسر منست مادر وی هنوز بوی آبستن بود که پدر وی وفات یافت عبد المطلب فرزندانرا گفت برادرزاده خودرا محافظت نمائید می شنوید که در شان وی چه میگویند

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که برای عبد المطلب در سایه کعبه فرشی بینداختندی و تعظیم و احترام ویرا کسی بران نه نشستی و پسران وی گرد آن نشستندی تا وی بیرون آمدی و بر آن نشستی پس رسول ﷺ كودك بود بیرون می آمد و میخواست که برانجا نشیند اعمام وی نمی گذاشتند عبد المطلب میگفت دعوا ابنی فو الله ان له شأنًا عظیمًا یعنی پسر مرا بگذارید که هر جا خواهد به نشیند که مرا ویرا کاری بزرگ خواهد بود و گفتم می بینم که روزی پیش آید که او سید شما باشد و این نور که در جبین وی می بینم نور جبین کسی است که از وی سروری و مهتری مردم آید پس روی بابوطالب که او و عبد الله از يك مادر بودند کردی و گفتم یا اباطالب این كودك را کاری عظیم در پیش است او را نگاهدار تا مكروهی بوی نرسد و او را بر گردن خود نشانندی و طواف کردی و چون دانستی که او بتانرا مكروه می دارد ویرا پیش ایشان نبردی و چون عبد المطلب در هشتاد و دو سالگی و بروایتی در صد و ده سالگی وفات یافت ابو طالب بموجب

وصیت پدر بتعهد و تربیت وی قیام نمود چنانکه مشهور است

و از انجمله آنست که رسول ﷺ بعد از وفات عبد المطلب با ابو طالب بود و آن وقت هشت ساله بود و ابو طالب ویرا بسیار دوست میداشت وقتی که عیال ابو طالب با یکدیگر یا تنها تنها طعام خوردندی سیر نشدندی و چون با رسول ﷺ طعام خوردندی سیر شدند پس ابو طالب وقتی که خواستی که عیال خود را طعام دهد با ایشان گفتی باشید که محمد ﷺ حاضر شود چون حاضر شدی و با ایشان طعام خوردی همه سیر شدند و چیزی از طعام نیز افزون آمدی و اگر چنانچه شیر بودی اول رسول ﷺ بیاشامیدی پس کاسه علیه السلام شیر را بعیال و فرزندان ابو طالب دادی همه سیر شدند و اگر چه آن کاسه را هر يك تنها توانست آشامید پس ابو طالب ویرا گفتی که ای فرزند تو بس مبارکی و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ بامداد از خواب برخاستی و مجمع فرزندان ابو طالب را بجمال خود بیاراستی همه را مویها در هم شکسته بودی و ملی گان بر هم بسته و ویرا موی عنبرین بی شانه شانه کرده و چشم جهان بین بی سرمه سرمه ناک بودی

و از انجمله آنست که رسول ﷺ بسن دوازده سالگی رسیده بود که ابو طالب را عزیمت سفر شام شد بر رسول ﷺ مفارقت عم دشوار آمد با وی گفت عم من مرا اینجا با اعتماد که میگذاری و چون مادر و پدر و مشفق ندارم مرا بکه می سپاری ابو طالب را رقتی پیدا شد سوگند خورد که او را با خود ببرد برادران و خواهرانش ملامت کردند که وی خورد سالست و طاقت سفر ندارد متردد شد و خواست که ویرا نبرد روزی رسول را ﷺ دید که تنها میگریست از وی پرسید که سبب گریه چیست رسول ﷺ خاموش شد گفت که شاید گریه علیه السلام تو از اندیشه علیه السلام مفارقت من باشد گفت آری ابو طالب سوگند خورد که بعد ازین هرگز مفارقت تو اختیار نه کنم ویرا با خود بیرد و همواره مراقب حال وی میبود تا بموضعی فرود آمدند از زمین شام که آنرا بصری گویند و آنجا راهبی بود که ویرا بحیرا میخواندند و اعلم نصاری بود و آن قافله بسیار بر وی گذشته بودند و وی هرگز التفات ننموده بود مگر آنبار زیرا که چون قافله نزدیک رسیدند دید که دران قافله شخصی است که

ابری سفید بر وی سایه کرده بهرجا که میرود با وی میرود و چون در پای درختی نزول کرد آن ابر بالای درخت بایستاد و شاخهای درخت نیز ببالای سر وی میل کردند تا وی در سایه علیه السلام آنها باشد چون بحیرا آن بدید طعامی ساخت و قافله را طلب کرد که به طعام وی حاضر شوند و هیچکس از خرد و بزرگ تخلف نکند چون جماعت حاضر شدند بحیرا هر چند نظر کرد مقصود خود را ندید با ایشان گفت می باید که هیچ کس از شما تخلف نکند گفتند نکرده است مگر کودکی بحیرا گفت ویرا نیز حاضر کنید چون حارث بن عبد المطلب این را بشنید بلات و عزری سوگند خورد که از کرم و مروت دور است که محمد بن عبد الله بن عبد المطلب صلی الله علیه و آله و سلم را در منزل بگذاریم و ما بطعام حاضر شویم چون بحیرا نام محمد صلی الله علیه و آله و سلم بشنید در احضار وی استعجال نمود حارث بطلب وی رفت و بحیرا می نگریست دید که چون از زیر درخت بیرون آید آن ابر سفید با وی روان شد چون نزدیک بمجلس رسید بحیرا بر خاست و به تعظیم تمام ویرا تقدیم کرد و تیز تیز در وی نگریست و مشاهده علیه السلام نشان های که در کتب سالفه دانسته بود مینمود چون جماعت از طعام فارغ شدند و متفرق گشتند بحیرا با وی گفت ای کودک بلات و عزری که هر چه ترا پیرسم مرا خبر دهی و دران سوگند تقلید آن جماعت کرد رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت بلات و عزری بر من سوگند مده که پیش من هیچ چیز مبغوض تر از لات و عزری نیست پس بحیرا گفت بخدای بر تو که از هر چه پیرسم ترا مرا خبر دهی رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که از هر چه خواهی پیرس بحیرا از خواب و بیداری و سایر احوال وی سؤال کرد رسول صلی الله علیه و آله و سلم جواب گفت همه را با آنچه از صفات و سمات وی دانسته بود موافق یافت بعد ازان خواست که مهر نبوت را مشاهده کند رسول صلی الله علیه و آله و سلم کتف مبارک را نمی کشاد ابوطالب گفت ای فرزند کتف خود را بکشای چون بکشاد مهر نبوت را بهمان صفت که در کتب الهی خوانده بود مشاهده کرد آنرا بوسه داد و گریان گریان بابوطالب گفت این کودک با تو چه نسبت دارد گفت پسر منست بحیرا گفت او پسر تو نیست باید

که پدر و مادر او زنده نباشند ابوطالب گفت برادرزاده علیه السلام منست بحیرا گفت راست میگوئی پس گفت این سرخی چشم وی هرگز دور میشود ابوطالب گفت نی بحیرا گفت راست میگوئی بعد ازان با ابوطالب گفت این برادرزاده تو پیغمبر این امت خواهد بود ویرا زود بشهر خود برو ویرا از یهود نگاه دار که اگر آنچه من دانستم ایشان بدانند قصد وی کنند و بر ما دریاب این کودک عهد و میثاق بسیارست ابوطالب گفت آن عهد و میثاق از شما که گرفته است بحیرا تبسم کرد و گفت خدای تعالی در کتابی که بعیسی علیه السلام فرستاده است چون ابوطالب ازان سفر بمکه باز آمد دیگر ویرا بسفر نبردی و اگر از وی احساس الم مفارقت کردی خود نیز بسفر نرفتی

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ در سن بست و پنج سالگی پیش از تزویج خدیجه رضی الله عنها با غلام وی میسره نام بسفر شام بیرون رفت چون به بصری رسید در سایه درختی که نزدیک نسطور راهب بود نزول کرد نسطور میسره را می شناخت گفت ای میسره این کیست که در سایه این درخت فرود آمده است گفت مردی است از اشراف قریش و بزرگان بنی هاشم گفت حقا که در زیر این درخت جز پیغمبری نزول نکرده است پس پرسید که در چشم وی سرخی هست که نه از درد چشم است و هرگز دور نشود میسره گفت هست سوگند خورد که وی پیغمبر آخر الزمان است و خاتم الانبیاء است کاشکی تا وقت بعثت وی زنده بودمی تا در ملت اسلام متابعت وی نمودمی

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ درین سفر بخريد و فروخت مشغول شد میان وی و شخصی در بیع و شرا خلافی افتاد آن شخص رسول را ﷺ گفت اگر راست میگوئی بلات و عزی سوگند یاد کن رسول ﷺ گفت من هرگز بلات و عزی سوگند نمیخورم و هیچ چیز را ازیشان دشمن تر نمیدارم آن شخص گفت قول قول تست پس پرسید که تو از اهل حرمی گفت بلی آن شخص با میسره خلوت کرد و گفت و الله که این همراه تو پیغمبر خداست و خاتم انبیاست میسره بموجب فرموده علیه السلام راهب و آن شخص در اکرام و احترام وی افزود و در مراقبه احوال وی زیادت اهتمام نمود

و از انجمله آنست که چون در مراجعت ازین سفر بمرظهران رسیدند ابوبکر رضی الله عنه دران کاروان بود با میسره گفت که از برای بشارت قدوم قافله محمد صلی الله علیه و آله و سلم را بخدیجه رضی الله عنها فرست میسره قبول کرد چون ویرا روان میساخت ابوجهل نیز دران قافله بود گفت ای میسره وی خرد سالست مبادا که راه را گم کند دیگریرا بفرست میسره گفت اگر بسال خرد بعقل بزرگ است ویرا روانه ساخت چون مقداری برفت ویرا بر بالای شتر خواب گرفت اشتر از راه بیرون رفت حق سبحانه و تعالی جبرئیل را امر کرد که مهار شتر ویرا بگیر و براه راست در آر و سه روزه راه را بیک روز قطع کن جبرئیل چنان کرد و اشارت باین معنی است قوله تعالی (وَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى * الضحی : ۷) پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم نامه میسره را بخدیجه رضی الله عنها رسانید و در همانروز باز گشت و چون بکاروان نزدیک رسید ابوجهل ویرا بدید شادمان شد و گفت ای میسره سخن من نشنیدی اینک محمد راه غلط کرده است و باز گشته ابوبکر رضی الله عنه و میسره هردو غمگین شدند رسول صلی الله علیه و آله و سلم بکاروان رسید و مکتوب خدیجه را رسانید میسره ابوجهل را گفت معلوم شد که تو راه غلط کرده که محمد صلی الله علیه و آله و سلم غلط نکند ابوجهل شرمنده شد گفت من برین نامه اعتماد ندارم که چندین روزه راه را در یک روز قطع کردن محالست من غلام خود را می فرستم غلام خود را فرستاد و موجب زیادتی شرمندگی او شد

و از انجمله آنست قصه قس بن ساعده ایادی که چون وفد ایاد پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمدند از ایشان پرسید که کدام یک از شما قس بن ساعده را می شناسد گفتند یا رسول الله ما همه ویرا می شناسیم فرمود که حال وی چه شد گفتند وفات کرد فرمود که کویا وی روز که در سوق عکاظ بزاشری سرخ موی نشسته بود و خطبه میکرد و مواظ و نصایح نیکو میگفت و بتوحید خدای تعالی و ایمان بوی دلالت میکرد و بیت چند میخواند که زبان من بآن روان نمیشود مردی بر خاست و گفت یا رسول الله من آن ابیات را از وی شنیده ام مرا گناهی نخواهد بود که آنرا بخوانم رسول ﷺ فرمود که (الشعر

کلام فحسنة حسن و قبيحة قبيح) پس آن مرد گفت که از وی شنیدم که می گفت :
 فى الذاهبين الاولين من القرون لنا بصائر * لما رأيت موارد الموت ليس لها مصادر
 ورأيت قومی نحوها يسعى الاكابر والا صاغر * لا يرجع الماضى الى ولا من الباقي غابر
 ايقنت انى لا محالة حيث صار القوم صابر

بعد ازان رسول ﷺ فرمود که کیست که زیادت گرداند امارات ایمان قس بن ساعده را مردی دیگر از میان قوم بر خاست و گفت یا رسول الله روزی در دیار خود بکوهی بر آمدم دیدم که در وادی وحش و طیر بسیار جمع آمده اند و قس بن ساعده عصائی بدست بر سر چشمه ایستاده و میگوید سوگند بخدای آسمان که نخواهم گذاشت که قوی پیش از ضعیف آب خورده بلکه می باید اول ضعیف آب خورد بعد ازان قوی سوگند بآن خدای که ترا براستی بخلق فرستاده است که من دیدم که آنچه قوی بود از وحش و طیر باز می ایستاد تا ضعیف آب خورده بیک جانب میرفت پس قوی آب میخورد چون وحش و طیر از گرد وی دور شدند پیش وی رفتم در میان دو قبر ایستاده بود و نماز میگزارد گفتم این چه نمازست که میگزاری که عرب این را نمیداند گفت این نمازیست که از برای خدای آسمان میگرام من گفتم که آسمان را غیر از لات و عزی خدائی هست بلرزید و رنگ وی متغیر شد و گفت دور شو از من ان للسماء الها عظیم الشأن هو الذی خلقها فسویها و بالکواکب زینها و بالقمر المنیر و بالشمس اشرقها و بعد ازان از وی پرسیدم که چون خدای آسمانرا درین موضع می پرستی گفت صاحبان این دو قبر یاران من بودند من اینجا منتظرم تا آنچه بایشان رسیده است از موت بمن نیز برسد بعد ازان گفت زود باشد که فرا رسد شمارا حقی از اینجانب و اشارت بجانب مکه کرد پرسیدم که آن حق چه خواهد بود گفت : رجل من ولد لؤی بن غالب یدعوکم الى کلمة الاخلاص و عیش الابد و نعیم لا ینفد فاجیبوه پس گفت اگر چنانچه من تا وقت ظهور وی بزیستمی اول کسی که بوی ایمان آوردی من بودمی و پیش از همه با وی بیعت کردم رسول ﷺ فرمود که پسندیده است آنچه گفتی قس بن ساعده امتی بود خدای تعالی فردای قیامت ویرا تنها بر خواهد انگیخت

و در روایتی چنین آمده که یکی از انصار بر خاست و گفت من شتری گم کرده بودم بطلب وی در کوه بیابان می گشتم شب در آمد و من در موضعی هولناک بماندم نزدیک به صبح هاتفی آواز داد :

ایها الراقد فی اللیل الاحم * قد بعث الله نبیاً فی الحرم

من هاشم اهل الوفاء والکرم * بخلود خبات الدیاجی والبهیم

هر چند در جوانب و اطراف نگاه کردم هیچ کس ندیدم گفتم :

یا ایها الهاتف فی داج الظلم * اهلا و سهلا بك من طیف الم

بین هداك الله فی لحن الکلم * ما ذا الذی تدعو الیه تغتنم

ناگاه آوازی بر آمد که کسی میگوید : ظهر النور و بعث الله محمداً بالحبور صاحب النجیب الاحمر و الوجه الاغر و الحاجب الاقمر و الطرف الاحور بعد ازان گفت :

الحمد لله الذی لم یخلق الخلق عبث * ولم یخلنا سدی من بعد عیسی و اکثرث

ارسل فینا احمداً خیر نبی قد بعث * صلی علیه الله ما حج له ركب و حث

و چون بامداد شد شتر خود را فراموش کردم و روان شدم ناگاه بجائی رسیدم دیدم که قس بن ساعده در سایه درختی نشسته است و چوبی بدست گرفته و برسنگی میزند و رجز (۱) میگوید نزدیک وی رفتم و سلام گفتم جواب داد دیدم که آنجا چشمه آبست و مسجدی است میان دو قبر و دو شیر بزرگ آنجایند خود را بر وی میمالیدند و بوی تبرک میجویند یکی ازان هر دو بسوی چشمه آب روان شد تا آب خورد و دیگری در عقب وی برفت قس بن ساعده چوبی که در دست داشت بر وی زد و گفت چندان بایست که آنکه پیش از تو رفته است باز گرد و چون وی باز گشت دیگری رفت آب خورد بعد ازان از وی پرسیدم که این قبرها از آن کیست گفت من دو برادر داشتم که درین مکان با من خدای را می پرستیدند و بوی شرك نمی آوردند وفات کردند این قبرهای ایشان است من نیز انتظار میبرم تا بایشان برسم

(۱) شعری که در هنگام جنگ در مقام مفاخرت و خود ستایی بخوانند و نام یکی از بحور شعر بروزن

مستفعلن مستفعلن مستفعلن

و از انجمله آنست قصهٔ زید بن عمرو بن نفیل : زید بن عمرو و ورقه بن نوفل سفر کردند در طلب دین در موصل براهبی رسیدند ورقه نصرانی شد اما زید را نصرانیت ملایم نیفتاد قبول نکرد چون از آنجا سفر کرد براهب دیگر رسید راهب از وی پرسید که از کجا می آئی گفت از خانهٔ که ابراهیم علیه السلام بنا کرده است یعنی کعبه پرسید که برای چه بیرون آمده گفت بطلب دین گفت باز کرد که آنچه تو می طلبی نزدیک آمده است که در دیار تو ظاهر گردد و ویرا اشعار بسیار است مشتمل بر توحید و تمجید خدای تعالی و ایمان بروز جزا و وی پیش از مبعث رسول ﷺ مقتول شد و عن سعید بن زید رضی الله عنه قال سئلت انا و عمر بن الخطاب رسول الله ﷺ عن زید بن عمرو بن نفیل فقال (یأتی یوم القیامة امة واحدة)

و از انجمله آنست قصهٔ عبد کلال بن یغوث الحمیری : امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گوید که روزی در مسجد قبا با رسول صلی الله علیه و آله و سلم نماز گزارده بودیم روی مبارک با ما کردند ناگاه دیدند که اعرابی شتر سوار با عمامهٔ سیاه شمشیر حمائل کرده روی بر بسته از بالای کوه فرود می آید فرمودند که می بینید آنچه من می بینم گفتیم تو داناتری یا رسول الله فرمود که اعرابی از ذروهٔ کوه فرود می آید نزدیک است که عبد الله خفای باشد هنوز رسول صلی الله علیه و آله و سلم کلام خود تمام نکرده بود که آن اعرابی بدر مسجد رسید و شتر خود را بخوابانید و آستین افشان و دامن کشان پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و تحیت نبوت گفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت (لا فاض الله فاك و لا زال اباك) پس اذن کلام خواست اذن یافت گفت یا رسول الله بانفری از قوم خود قصد حضرموت داشتیم در شب مهتاب میرفتیم و بنور ماه راه را بیرون می بردیم ناگاه ماه فرورفت و ما بوادی هولناک رسیده بودیم همانجا فرود آمدیم هنوز قرار نگرفته بودیم که غلغله و ولوله بر آمد از آواز شتران و گوسفندان و صهیل اسپان و فریاد زنان و گریهٔ کودکان و بانگ سگان ناگاه هاتفی آواز داد که یا ركب الیمامه و الله که قیامت نزدیک آمده است و پیغمبری ظهور کرده است که بتهارا می شکند و دینهای باطل را

معطل میگرداند نیک بخت آنکسی است که متابعت وی میکند و بدبخت آنکه در مخالفت وی می کوشد ما گفتیم خدای تعالی بر تو رحمت کناد تو کیستی گفت تکلان جنی ام از وی پرسیدم که این آوازا چه بود گفت نفری از جنیان اند که به پیغمبر از قریش که مبعوث شده است ایمان آورده اند بعد ازان کلام منقطع شد چون بامداد کردیم به بیابان در آمدیم در اثنای رفتن دیدیم که شخصی از دور می نماید همراهانرا گفتیم شما باشید تا به بینم که آن کیست بر جنیبتی که داشتم سوار شدم و شمشیر حمایل کردم و بجانب وی رفتم پیری دیدم که از کبر سن کولی پشت شده و زمین را می کند چون آواز پای جنیبت من شنید سر بالا کرد از وی هیبتی بر من مستولی شد به آیات قرآنی تعوذ کردم و بر تو صلوات بسیار فرستادم پس گفتم یرحمک الله ما جماعت مسافرانیم راه گم کرده ایم مارا پناهی ده یا شرابی که بآن دفع تشنگی کنیم یا راهی بنمای گفت من نه خانه دارم و نه خیمه که شمارا پناه دهم و نه شیر و نه آب که شمارا بیا شامانم اینک راه پیش شماست بر فلان درغاله کوه بیرون روید پس گفتم تو کیستی گفت من عبد کلال بن یغوث الحمیری گفتم حال قوم تو چه شد گفت اکنون سه صد سال است که از ایشان خبری ندارم و در قبیله بنی ماذن فرود آمده ام و در میان ایشان پیرست که میگوید سال عمر من هزار و پانصد سال است و وی مرا خبر داده است که قوم عاد را درین وادی جوی آب بوده است که مسدود شده است و اکنون سه صد سال است که زمین میکنم و آنرا می جویم و ازان هیچ نشانه نیافته ام اما سه لوح یافته ام و برانجا چیزها نوشته تو خط میتوانی خواند گفتم آری بیار یک لوح بمن داد برانجا در مذمت قوم عاد دو بیت نوشته و بر لوح دوم در مذمت قوم صالح و عقر ناقه دو بیت دیگر نوشته و بر لوح سوم مثل آن بعد ازان دست مرا بگرفت و مرا بجائی برد سریری از زر سرخ نهاده و برانجا شخصی به پشت افتاده و بر میان دو چشم وی نوشته که منم شداد بن عاد صاحب ارم ذات العماد هزار سال زیستم و هزار شهر بنا کردم و با هزار دختر بکر صحبت داشتم و مالک هزار قنطار زر شدم و هزار لشکر را بشکستم و سلطنت شرق و غرب بر من قرار گرفت نه دنیا بر من باقی ماند و نه

من بر دنیا باقی ماندم باید که بعد از من هیچکس بدنیا مغرور نگردد و بعد ازان دست مرا گرفت و بجائی دیگر برد آنجا نیز سریری دیدم از نقره نهاده و بر بالای آن جاریه به پشت افتاده و بر پیشانی وی نوشته که منم ضبغه دختر شداد بن عاد هر که بر ما در آید می باید که بچشم اعتبار در ما نظر کند بعد ازان مرا بجانب سنگی برد و از زیر آن صحیفه بیرون آورد و گفت این را بخوان درانجا نوشته بود :

اذ اظهر النبی الاقمر علی الجبل الاحمر یدعو الی العزیز الاکبر فلیس البلاد لمن خالفه ببلاد ولا یؤویه جبل ولا واد خروجه من ارض تهامه کانه بدر تجلی علی غمامه ان قال صدق و ان سکت وفق یذل له الملوک و یوضح له الشکوک بعد ازان خواست که باز گردد بوی در آویختم و گفتم بحق آنکسی که میان من و تو جمع کرد که بگوی که طعام و شراب تو کجاست گفت طعام من گیاه این پشتهاست و آب من باران بعد ازان ویرا و داع کردم و برفتم و دو سال در حضرموت بماندم چون در وقت مراجعت بآنجا رسیدم زمینی دیدم سبز و خرم و جوی آب روان و آنجا قبری نهاده و جمعی زنان گرد آن در آمده پرسیدم که حال عبد کلال بن یغوث چه شد گفتند مرد و این قبر ویست فرود آمدم و زیارت وی کردم بالای سنگی دیدم بر وی نوشته :

ما زلت احفر بئر عاد جا هذا * حتی بلغت القعر بعد ایاس
و کشفتم عن ماء کان مذاقه * غسل مصفی لذة للناس
و قضیت نحبی بعد ذاک ولم اتم * وجفانی اخوانی و قل مواس
و ثوبت بین جنادل و صفائح * اکل التراب محاسنی و الرأس

چون این بگفتم رسول ﷺ بگریست و گفت رحم الله عبد کلال بن یغوث بن سرج یحشر یوم القيامة امة واحدة

رکن ثالث

در بیان آنچه از بعثت تا هجرت واقع شده است

و از انجمله آنست قصهٔ ورقه بن نوفل چون آیام وحی و نزول جبرئیل علیه السلام نزدیک رسیدگاهی که رسول صلی الله علیه و آله و سلم از مکه بیرون آمدی بر هر سنگی که بگذشتی ازان سنگ آواز آمدی که السلام علیک یا رسول الله رسول صلی الله علیه و آله و سلم بهر طرف نگاه کردی و هیچکس را ندیدی و در صحیح بخاری مذکور است که ابتداء کار رسول صلی الله علیه و آله و سلم خوابهای راست بود که هر چه همچو روشنائی صبح ظاهر شدی بعد ازان خلوت دوست میداشت و شبها بسیار در غار حرا بعبادت بسر می برد و چون بسوی خدیجه رضی الله عنها باز گشتی زاد چند روزه برای وی آماده کردی آنرا همراه وی روان کردی در ماه رمضان بغار حرا تکیه کرده بود که مردی آمد چادر شبی از دیباج در دست رسول صلی الله علیه و آله و سلم را گفت بخوان رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفته است من گفتم من خواننده نیستم آن چادر شب را بر سر من انداخت و چنان سر و روی مرا فرو گرفت که پنداشتم هنگام مردن است پس آن چادر شب از سر من باز گرفتم و گفتم بخوان من گفتم من خواننده نیستم دیگر بار آن چادر شب را بر سر من انداخت و بدستور پیشتر با من معامله کرد باز بکشاد و گفت (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ * العلق : ۱-۵) بعد ازان باز ایستاد و آنچه از وی شنیده بودم در دل خود مسطور یافتم ترسیدم که مرا بشعر و جنون نسبت کنند و هیچکس چون مجنون و شاعر مبعوض من نبود خواستم که خود را از سر کوه بلند بیندازم بکوهی بر آمدم دران اثنا از جانب آسمان آوازی شنیدم که ای محمد تو رسول خدائی و من جبرئیل نظر بجانب آسمان کردم

جبرئیل را بصورت مردی دیدم دو قدم خویش بر افق آسمان نهاده و میگوید که ای محمد
 تو رسول خدائی و من جبرئیل پس در میانه راه بایستادم و از خاطر انداختن خود از سر کوه
 باز آمدم و بهر طرف از اطراف آسمان که روی می تافتم آن صورت را در برابر خود می
 یافتم تا غامز شام بدین حال در مقام حیرت بودم و درینوقت خدیجه رضی الله عنها بهر
 طرف کسان بطلب من فرستاده بود چون بعضی ازیشان بمن رسیدند جبرئیل غایب شد من
 بسوی خدیجه باز گشتم دهشت زده و لرزه بر اعضا افتاده تکیه بر زانوی او کردم و واقعه
 خود را با وی در میان نهادم و گفتم می ترسم که ناگاه کاهنی شوم خدیجه رضی الله عنها
 گفت معاذ الله که حضرت حق سبحانه و تعالی در حق تو جز خیر نه خواهد امید میدارم
 که تو پیغمبر این امت باشی بعد ازان خدیجه رضی الله عنها بر خاست و بسوی ورقه بن
 نوفل که عم خدیجه و قاری کتب سالفه بود رفت و احوال رسول را صلی الله علیه و آله و
 سلم با وی بگفت ورقه گفت بحق خدائی که نفس من در قبضه قدرت اوست که اگر
 درین کلام صادقی محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیغمبر این امت است و ناموس
 اکبر که بموسی علیه السلام می آمد بوی خواهد آمد بعد ازان ورقه رسول را صلی الله علیه
 و آله و سلم در طواف بیت الله دید گفت ای فرزند من از آنچه دیده خبر باز ده چون خبر باز
 داد ورقه سوگند یاد کرد که البته ناموس اکبر احکام الهی بتو خواهد آورد چنانکه بموسی
 علیه السلام آورد و تو پیغمبر این امتی و بتو از قوم تو آزارها خواهد رسید و ترا از وطن تو
 بیرون خواهند کرد و طایفه توفیق نصرت تو خواهند یافت و اگر عمر من وفا کردی هر آینه
 بدست و زبان و مال و جان بیاری دادن تو بر خاستمی بعد ازان بوسه بر تارک مبارک رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم داد و رسول صلی الله علیه و آله و سلم باطمینان خاطر بخانه
 خدیجه باز رفت

و از انجمله آنست قصه اکثم بن صیفی چون خبر مبعث رسول صلی الله علیه و آله
 و سلم بوی رسید خواست که پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم رود قوم وی گفتند
 که تو بزرگتر قوم مائی سبکی مکن دو کس را از قوم خود پیش رسول صلی الله علیه و آله

و سلم فرستاد تا نسب و اخلاق و اقوال ویرا معلوم کنند چون آن دو کس باز گشتند و آنچه دانسته بودند بوی باز گفتند قوم خود را وصیت کرد که در ایمان آوردن بوی سبقت گیرید بر دیگران که شریف آنکس است که در ایمان سبقت گیرد بعد ازان باندك وقتی وفات کرد

و از انجمله آنست قصه امیه بن ابی الصلت ابوسفیان گفته است که امیه بن ابی الصلت در شام از من استفسار احوال و اخلاق عتبه بن ربیعہ میکرد و من جواب می گفتم و وی استحسان میکرد و چون از سن وی پرسید گفتم به کبر سن رسیده است گفت اینست عیب وی گفتم چنین مگوی که کبر سن ویرا نیفزوده است مگر شرف و فضل گفت خاموش باش تا سر این را بگویم ما در کتب خوانده بودیم که از زمین ما پیغمبری مبعوث خواهد شد و شك نداشتم که آن من خواهم بود و چون با اهل علم گفت و گوی آن کردم دانستم که وی از بنی عبد مناف خواهد بود هر چند در بنی عبد مناف نظر کردم هیچکس را صالح این امر نیافتم مگر عتبه ابن ربیعہ را چون تو گفتی که به کبر سن رسیده است دانستم که وی نیست زیرا که از اربعین تجاوز کرده است و مبعوث نگشته چون ازین سخن روزگاری بر آمد و رسول صلی الله علیه و آله و سلم مبعوث شد باسم تجارت بجانب ین میرفتم بامیه بن ابی الصلت بگذشتم بر سبیل استهزا گفتم که پیغمبری که انتظار می بردی مبعوث شده است گفت بدانکه وی حق است و راست میگوید متابعت وی کن گفتم تو چرا متابعت وی نمیکنی گفت از زنان قبیله خود شرم میدارم که همیشه با ایشان میگفتم که آن پیغمبر من خواهم بود و اکنون مرا می بینند که متابعت غلامی از بنی عبد مناف میکنم و گویا که می بینم ترا ای ابوسفیان اگر با وی مخالفت کنی که ریسمان در گردن تو کرده اند همچنانکه در گردن بزغاله کنند و پیش وی آورده اند و بر تو حکم میکند بهر چه میخواهد

و آورده اند که وی پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و قصیده آورد در وی ذکر ابتداء خلقت آسمانها و زمین ها کرده و از احوال جمیع انبیا علیهم السلام خبر باز داده و ختم آن بر مدح رسول صلی الله علیه و آله و سلم ویرا دران تصدیق کرده و سوره طه بر

وی خواند امیه گفت من گواهی میدهم که این کلام بشر نیست و لیکن من برادران دارم نمی خواهم که بی مشورت ایشان هیچ کار کنم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که و یحک بن ایمان آور و متابعت راه راست کن گفت زود بتو باز میگردم و بر شتر خود سوار شد و به تعجیل تمام بشام متوجه شد تا به کلیسایی که جمعی راهبان عبادت مشغول بودند رسید و صورت حال را باز گفت یکی از ایشان گفت اگر این کس را که میگوئی به بینی بشناسی گفت آری ویرا خانه بود که بر دیوارهای وی صور انبیارا علیهم السلام تصویر کرده بودند امیه را بآن خانه درون برد يك يك صورت را بروی عرض کرد چون بصورت رسول صلی الله علیه و آله و سلم رسید امیه گفت این وی است راهب گفت و یحک زودتر بر گرد و بوی ایمان آور که وی رسول خدای تعالی و خاتم النبیین است چون باز گشت و بحجاز رسید غزوۀ بدر واقع شده بود و اشراف قریش کشته شدند گفت اگر وی پیغمبر بودی اشراف قوم خود را نکشتی و برای کشتگان بدر مرثیه گفت و بطایف رفت و چندگاه آنجا بود یکبار در میان روز در خواب شد و خواهر وی پیش وی بود دید که سقف خانه شکافته شد و دو مرغ سفید فرود آمدند و یکی ازان دو بر شکم وی نشست و جامه ویرا از شکم وی دور کرد آن دیگری ویرا گفت شنیده است گفت نی گفت ابعده الله جامه ویرا بر شکم وی راست کرد و هر دو برفتند و سقف خانه فراهم آمد خواهر وی ویرا بیدار ساخت و آنرا با وی بگفت گفت بمن خبری خواسته بودند از من گردانیده شد بعد ازان بشام رفت پیش آل جفنه و بمداحی ایشان مشغول شد و وی زبان مرغان میدانست روزی با ایشان بشرب خمر مشغول شد ناگاه غرابی بر آنجا بگذشت و بانگی کرد رنگ امیه متغیر شد گفتند ترا چه شد گفت اگر آنچه این غراب میگوید راست آید من چندان نخواهم زیست که دور شراب بمن رسد از برای تکذیب وی در شراب دادن استعجال نمودند چون دور بآنکس رسید که پهلوی امیه نشست بود امیه بر روی زمین افتاد و جامه ویرا بر وی پوشیدند چون بعد ازان جامه را برداشتند مرده بود و نبض وی حرکت نمی کرد و بعد از مردن این دو بیت بر زبان وی گذشت ابیات :

كل عيش وان تطاول دهرا * صائر مرة الى ان يزولا

ليتني كنت قبل ما قد بدا لي * في قلال الجبال ارعى الوعولا

و از انجمله آنست قصهٔ عثكلان بن ابی العوالم عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه گفته است که پیش از مبعث رسول صلی الله علیه و آله و سلم بقصد تجارت به یمن رفته بودم بر عثكلان بن ابی العوالم فرود آمدم و وی پیری بود سال یافته و از ضعیفی چون چوزۀ شده بود و هرگاه که به یمن میرفتم بر وی فرود می آمدم هر بار از من می پرسید که در میان شما هیچ مردی پیدا شده است که ویرا شرفی و شهرتی باشد یا با شما در دین مخالفت کرده باشد می گفتم نی چون این بار بر وی فرود آمدم از پیشتر ضعیف تر شده بود و گوش وی گران گشته فرزندان وی همه جمع آمدند و ویرا باز نشانند مرا گفت نسب خود را بیان کن گفتم انا عبد الرحمن بن عوف بن عبد عوف بن الحارث بن زهرة گفت همین بسنده است ترا بشارت دهم بچیزی که بهتر باشد از تجارت خدای تعالی از قوم تو پیغمبری بر انگیخت در ماه گذشته و ویرا از همه خلق بر گزید و کتابی بر وی فرو فرستاد و از پرستیدن اصنام نهی میکند و باسلام میخواند بحق میفرماید و از باطل باز میدارد گفتم وی از کدام قبیله است گفت از بنی هاشم و شما احوال او اید ای عبد الرحمن سبک باش و زود باز کرد و با وی موافقت کن و ویرا راست گوی دار و مددگاری نمای و این چند بیت از من بوی رسان و از جمله آن ابیات این سه بیت است :

اشهد بالله ذی المعالی * و فالح اللیل بالصباح

اشهد بالله رب موسی * انک ارسلت بالبطاح

فکن شفیع الی ملک * یدعو البرایا الی الصلاح

بتعجیل هر چه تمامتر کفایت مهمات خود کردم و مراجعت نمودم چون بمکه رسیدم با ابوبکر رضی الله عنه ملاقات کردم و سخن حمیری را با وی گفتم گفت آری خدای تعالی محمد بن عبد الله صلی الله علیه و آله و سلم را برسالت بخلق فرستاده است پیش وی رو رسول صلی الله علیه و آله و سلم در خانهٔ خدیجه بود رضی الله عنها آنجا رفتم و اذن

خواستم مرا اذن داد در آمدم چون مرا بدید بخندید و فرمود که روئی می بینم که از وی امید خیر میدارم گفتم آن کدام است ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که حمل هدیه کرده یا از کسی رسالتی آورده بیار آنرا بدان که آن حمیری از خواص مؤمنانست من اسلام آوردم و شهادت گفتم و شعر حمیری را بروی خواندم و از سخنی که گفته بود خبر دادم فرمود که ربّ مؤمن بی و ما رآنی و مصدق بی و ما شهد زمانی اولئك حقا اخوانی و عبد الرحمن بن عوف را رضی الله عنه در بیان این قصه بیتی چندست که در کتب مبسوطه مذکور است

و از انجمله آنست قصه سمح جنی ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله و سلم بصفا بیرون آمدم و مشرکان همه آنجا جمع بودند و ابو جهل نیز در میان ایشان بود و آنجا صمنی بود که آنرا می پرستیدند رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمیان ایشان در آمد و گفت ای معشر قریش بگوئید لا اله الا الله ولید بن مغیره با ابو جهل گفت میخواهی که محمد صلی الله علیه و آله و سلم را امروز خجل سازم ابو جهل سوگند بر وی داد که البته چنان کن ولید آن صنم را بر گردن خود گرفت و روی بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم کرد و گفت ای محمد تو میگوئی که خدای من نزدیکتر است بمن از حبل الوريد اینك خدای من بر گردن منست خدای تو کجاست تا به بینم بعد ازان ولید آن صنم را بجای نهاد و قریش ویرا سجده کردند و مناجات در گرفتند که ای خدای ما و سید ما مارا مددگاری کن بر قتل محمد صلی الله علیه و آله و سلم ناگاه از درون آن صنم آوازی بر آمد و بیتی چند در مذمت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و مذمت اسلام و اهل آن خواندن گرفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز گشت ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که من نیز در عقب رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز گشتم و گفتم فداك ابي و امی یا رسول الله شنیدی که آن بت چه گفت فرمود که بلی یا ابن مسعود آن شیطانی است که بدرون اصنام درمی آید و مردم را به قتل انبیا بر می انگیزاند و هیچ شیطانی زبان بطعن و لعن انبیا دراز نکند مگر آنکه خدای تعالی ویرا زود هلاک کند بعد

از دو شب یا سه شب پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بودیم ناگاه آینده آمد و گفت السلام عليك يا محمد صلی الله علیه و آله و سلم ما كلام ویرا می شنیدیم و ویرا نغیدیدیم رسول صلی الله علیه و آله و سلم پرسید که از اهل آسمانی گفت نی فرمود که از جنیانی گفت آری فرمود که بچه کار آمده گفت من غایب بودم دیروز مرا خبر دادند که مسعر رسول خدای را مذمت کرده است من در طلب وی بودم تا ویرا نزدیک بصفا یافتم به شمشیر بزدم و بکشتم و ترا از وی برهانیدم یا رسول الله فردا صبح با دوستان خود در صفا حاضر شو تا بشنوام ترا بآنچه شادمان شوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم از وی پرسید که نام تو چیست گفت سمحج رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که میخواهی که ترا نامی بهتر ازین نهم گفت بلی یا رسول الله فرمود که ترا نام عبد الله نهادم بعد ازان برفت ابن مسعود رضی الله عنه گوید که هرگز بر ما شبی درازتر ازان نگذشت چون بامداد کردیم همراه رسول صلی الله علیه و آله و سلم بصفا بیرون رفتیم و مشرکان همه آنجا جمع بودند رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمیان ایشان در آمد فرمود که یا معاشر قریش قولوا لا اله الا الله قریش بر خاستند و پیش آن صنم به سجده در افتادند و تضرع در گرفتند رسول را صلی الله علیه و آله و سلم توهّم آن بود که امروز نیز همچنان آوازی خواهد آمد که پیشتر آمده بود ناگاه از درون وی آواز آمد که نظم :

انا عبد الله ابن الهیعاء * انا قتلت ذی الفجور مسعرا * بستمه نبیا المطهرا

چون مشرکان آنرا شنیدند آن صنم را ناسزا گفتند و گفتند هیچ خدایرا پیش از تو بر صفا نه پرستیدیم سحر محمد صلی الله علیه و آله و سلم در تو اثر کرد دیروز ویرا مذمت کردی و امروز محمّدت میگوئی پس ویرا برداشتند و بر زمین زدند و بشکستند پس روی بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم آوردند و دستها دراز کردند و جبین مبارک ویرا خون آلود کردند ناگاه پیری پیدا شد عصای سنان دار در دست گفت ای معشر قریش شنیده ام که محمد قوی است مرا به نزدیک وی رسانید تا این عصارا بر شکم وی زغ چون عصارا بلند کرد دست وی در هوا خشک شد و رسول صلی الله علیه و آله و سلم از شر آن ملعون برست

و از انجمله آنست قصه اسقف اسکندریه مغیره بن شعبه رضی الله تعالی عنه گفته است که در زمان بعثت رسول صلی الله علیه و آله و سلم را با طایفه از تجار از طایف باسکندریه رفتم آنجا اسقفی بود بانواع عبادات مشغول مردمان بیماران خویش را بسوی وی می بردند و طلب شفا از دعای وی میکردند از وی پرسیدم که هیچ پیغمبری از انبیا علیهم السلام باقی مانده است گفت یکی مانده است و او آنست که خاتم انبیا باشد و میان وی و عیسی زمانی اندک بود نه بلند بود و نه کوتاه و نه سفید بود و نه سیاه و در چشمان وی سرخی بود و موی سرفرو گذاشته باشد و شمشیر حمایل کرده و هر که پیش آید باک ندارد و بنفس خود مباشرت قتال کند و اصحاب وی جان فدای وی کنند و ویرا از فرزندان و مادر و پدر خود دوست تر دارند و از زمین قرطه بیرون آید و از حرمی بحر می رحلت و مهاجرت کند و وی بزمینی باشد شوره که گیاه نرویانند و متابعت دین ابراهیم کند علیه السلام مغیره رضی الله عنه گفته است که ویرا گفتم زیادت کن در وصف وی گفت ازار بر میان بندد و هر نبی مبعوث بقوم خویش بود وی مبعوث بکافه ناس باشد و همه روی زمین ویرا مسجد بود و چون آب نیابد تیمم کند و غار بگزارد و مغیره رضی الله عنه گفته است که بعد ازان در اسکندریه بهر کنیسه در آمدم و از هر اسقفی صفات محمد را صلی الله علیه و آله و سلم سؤال کردم و همه را یاد گرفتم بعد از مراجعت بمدینه همه را پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم حکایت کردم رسول را صلی الله علیه و آله و سلم خوش آمد و دوست میداشت که آنرا اصحاب وی بشنوند چند روز آنرا در حضور جماعتی بعد از جماعتی حکایت میکردم

و از انجمله آنست قصه ایمان عمر بن الخطاب رضی الله عنه امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفته است که بابوجهل و شبیه نشسته بودم ناگاه ابوجهل بر خاست و آغاز خطبه کرد و گفت ای معشر قریش محمد خدایان شما را دشنام میدهد و شما را بسفاهت و نادانی نسبت میکند و میگوید پدران شما در دوزخ اند همچون خران در آتش دوزخ بر وی درمی افتد هر کس که محمد را بکشد صد اشتر سرخ موی میدهم و صد اشتر سیاه موی

و هزار اوقیه نقره پس بر خاستم و گفتم ای ابو الحکم آنچه میگوئی صحیح است گفت آری عاجل است نه آجل من گفتم سوگند بلات و عزی که من این کار را میکنم ابوجهل دست مرا گرفت و بخانه کعبه در آورد و هبل را بر من گواه گرفت و هبل بزرگترین اصنام ایشان بود و هر وقت که سفری یا صلحی یا جنگی یا نکاحی پیش میگرفتند پیش وی می آمدند و با وی مشورت میکردند و ویرا گواه میگرفتند پس من شمشیر حمایل کردم و رسول را صلی الله علیه و آله و سلم میطلبیدم ناگاه بجائی رسیدم که گوساله را میگشتند آنجا بایستادم تا بنگرم که چه میکنند شنیدم که از درون آن گوساله آواز آمد که خوش کاریست مشتمل بر فتح و فیروزی که مردی با آواز بلند و زبانی فصیح خلق را بآن خواند که گواهی دهند بآنکه خدا یکی ست و محمد رسول او صلی الله علیه و آله و سلم با خود گفتم که همانا که باین سخن مرا میخوانند بعد ازان بره گوسفند بگذشتم از میان ایشان نیز آواز آمد که کسی مثل آن سخن که از درون گوساله می آمد میگوید با خود گفتم و الله که گمان نمی برم که مراد بآن غیر من باشد چون از آنجا در گذشتم بصنمی رسیدم که ویرا ضماد می گفتند از درون وی هاتفی آواز داد و گفت :

ترك الضماد و كان يعبد وحده * بعد الصلوة على النبي محمد
ان الذی ورث النبوة والهدی * بعد ابن مریم من قریش مهتدی
سيقول من عبد الضماد ومثله * ليت الضماد ومثله لم يعبد
فاصبر ابا حفص فانك امرؤ * يأتیک عز غیر عز بنی عدی
لا تعجلن فانت ناصر دینه * حقا یقینا باللسان و بالید

آنزمان به یقین دانستم که مقصود ازان سخنان منم بخانه خواهر خود آمدم خباب بن الارت رضی الله عنه آنجا بود و شوهر وی سعید بن زید چون مرا دیدند که شمشیر حمایل دارم بترسیدند گفتم باکی نیست خباب رضی الله عنه گفت و یحك ای عمر اسلام آور آب طلب کردم و وضو ساختم و از رسول صلی الله علیه و آله و سلم سؤال کردم گفتند که در خانه ارقم بن الارقم است بآنجا رفتم و در خانه بزدم حمزه رضی الله عنه بیرون

آمد چون مرا شمشیر حمایل کرده دید بانگ بر من زد و وی مردی مهیب بود من نیز بانگ بر وی زدم پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم بیرون آمد چون مرا دید سر مرا در یافت فرمود که دعای من در حق تو مستجاب شد ای عمر اسلام آور من اشهد ان لا اله الا الله و انک رسول الله گفتم رسول صلی الله علیه و آله و سلم و اصحاب وی بآن سخن مسرور شدند و آنروز من چهلم تن شدم از مسلمانان و این آیت نازل شد که (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَ مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ * الانفال : ۶۴) من گفتم یا رسول الله بیرون آی سوگند بخدای تعالی که دیگر هرگز مشرکان بر ما غالب نمیشوند پس بیرون آمدم و تکبیر گفتم چنانکه مشرکان نیز شنیدند و رسول صلی الله علیه و آله و سلم طواف خانه کرد و بعد ازان همیشه با يك از مشرکان مقاتله میکردم تا خدای تعالی دین خود را غالب گردانید و از انجمله آنست که سفیان هذلی رضی الله عنه گفته است که با کاروانی در راه شام میرفتیم در وقت صبح فرود آمدم تا خواب کنیم ناگاه دیدم که سواری در میان زمین و آسمان ایستاده و میگوید ای خواب کنندگان بر خیزید که وقت خواب نیست احمد علیه السلام بیرون آمده است و جنیان همه مردود و مطرود شدند ما بترسیدیم با وجود آنکه همه دلیران بودیم چون بخانه‌های خود رسیدیم شنیدیم که در مکه اختلافی واقع است که از بنی عبد المطلب پیغمبری بیرون آمده است نام وی احمد علیه السلام

و از انجمله آنست که عمرو بن مرة الجهنی رضی الله عنه گفته است که در ایام جاهلیت بحج بیرون رفتم و در مکه بخواب دیدم که از کعبه نوری ساطع شد چنانکه کوههای یثرب را دیدم و شنیدم که ازان نور آواز آمد که انقشعت الظلماء و سطع الضیاء و بعث خاتم الانبیاء بعد ازان نور دیگر ظاهر شد چنانکه قصور حیره و مداین را دیدم و ازان نور آواز آمد که ظهر الاسلام و کسرت الاصنام و وصلت الارحام بیدار شدم ترسناک با قوم گفتم والله که در میانه قریش امری حادث خواهد شد چون به بلاد خود رسیدم خبر آمد که مردی احمد نام مبعوث شده است پیش وی آمدم و ویرا از آنچه دیده بودم خبر کردم و اسلام آوردم

و از انجمله آنست قصه ابو جهل مردی از بابل بمکه آمد و چهار پای خود را بابو جهل فروخت و ابو جهل در ادای ثمن تاخیر می کرد روزی آن بابلی بمجلس قریش آمد و گفت من مردی غریبم و ابو جهل از من چیزی خریده است و ثمن آن بمن ن میدهد کیست که حق من ازو بستاند رسول ﷺ دران نزدیکی نشسته بود قریش از برای استهزا بابلی را بوی نشان دادند که آن مرد را بگوی که مهم تو کفایت کند پیش رسول ﷺ آمد و قصه خود باز گفت رسول ﷺ بر خاست و گفت بیا تا حق ترا بستانم قریش دو کس را در عقب ایشان فرستادند تا مشاهده احوال ایشان کنند رسول ﷺ حلقه بر در خانه ابو جهل زد گفت کیست رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت محمد بن عبد الله بیرون آی ابو جهل فی الحال در بکشد رنگ و روی او متغیر شده و لرزه بر اعضای وی افتاده گفت حق ویرا بده گفت بدهم رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت ازینجا بیروم تا حق وی ندهی ابو جهل زود بخانه در آمد و حق آن مرد بیرون آورد و تسلیم نمود رسول صلی الله علیه و آله و سلم برفت آن مرد بابلی بمجلس قریش آمد و زبان بشکر گزاری رسول صلی الله علیه و آله و سلم بکشد و گفت خدای خیر دهاد محمد را که حق مرا ازان ظالم بستد بعد ازان دو کس آمدند و قصه باز گفتند ابو جهل در عقب ایشان رسید و گفت دران حالت که حلقه بر در زد دل من از جای برفت بیرون آمدم بر بالای سر وی شیر نردیدم بغایت عظیم دهان باز کرده که اگر يك لحظه در ادای حق آن مرد توقف میکردم سر از تن من بر میداشت قوم گفتند این نیز از سحرهای محمد است صلی الله علیه و آله و سلم

و از انجمله آنست مردی از بنی اسد سه شتر آورد که بفروشد ابو جهل از وی خریداری کرد و ثمن نداد رسول صلی الله علیه و آله و سلم در مسجد نشسته بود آن اسدی پیش وی حکایت حال خویش کرد رسول صلی الله علیه و آله و سلم پرسید که شتران تو کجاست گفت در بازار رسول صلی الله علیه و آله و سلم برخاست و ببازار آمد و شتران ویرا برضای وی بخريد و دو اشتر را بفروخت و ادای ثمن هر سه شتر کرد و اشتر دیگر را بفروخت و بر ارامل بنی عبد المطلب قسمت کرد و ابو جهل در ناحیت بازار نشسته

بود و مجال دمزدن نداشت بعد ازان رسول صلی الله علیه و آله و سلم روی بایو جهل کرد و گفت ای عم دیگر چنین معامله نکنی و گر نه بتو لاحق شود آنچه مکروه تر ازان نباشد ابوجهل گفت نکنم ای محمد بعضی مشرکان ابوجهل را گفتند در دست محمد خوار شدی ای ابو الحکم مگر متابعت دین او کردی یا خوفی بر تو مستولی گشت گفت من هرگز متابعت دین او نخواهم کرد اما مردی چند بر دست راست وی دیدم و مردی چند بر دست چپ وی که در دست نیزه ها داشتند و بر من حمله میکردند اگر انقیاد محمد نمیکردم مرا هلاک میکردند گفتند این نیز از سحرهای محمد است

و از انجمله آنست قصه زنیره رضی الله عنها که وی کنیزکی بود رومیه و چون اسلام آورد نابینا شد ابوجهل گفت این عمل لات و عزی است زنیره گفت لات و عزی از عبادت کننده و ناکننده آگاه نیستند ولیکن این تقدیر الهی است من پروردگاری دارم که بر بینا ساختن من قادرست همانشب خدای تعالی چشم ویرا بینا ساخت اما کور دلان قریش گفتند این نیز از سحرهای محمد است

و از انجمله آنست قصه عتبه بن ابی لهب خدیجه رضی الله عنها زینب رضی الله عنها را در حال حیات بخواهر زاده خود ابو العاص داده بود و رسول صلی الله علیه و آله و سلم رقیه یا ام کلثوم را بعته بن ابی لهب چون میان رسول صلی الله علیه و آله و سلم و قریش خصومت بالا گرفت دامادان رسول را صلی الله علیه و آله و سلم گفتند شما دختران رسول را خواستگاری کردید باری از دل وی برداشتید آنها را بوی رد کنید تا در نج افتد و هر کدام از دختران قریش که خواهید بشما دهیم ابو العاص گفت من از زوجه خویش مفارقت نمی کنم و هیچ زنی را از قریش با وی برابر نمی کنم رسول صلی الله علیه و آله و سلم ویرا ثنا گفت درین کار و عتبه گفت اگر دختر سعید بن ابی العاص را بمن دهند دختر محمد را طلاق دهم دختر سعید را بوی دادند آن بدبخت هنوز با دختر رسول صلی الله علیه و آله و سلم نشستاده بود پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و گفت این داماد تو لا یؤمن بالذی دنی فتدلی فکان قاب قوسین او ادنی و آب دهان خود بجانب

رسول صلی الله علیه و آله و سلم انداخت و دختر رسول صلی الله علیه و آله و سلم را رد کرد و سخنان ناخوش گفت و باز گشت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بروی دعای بد کرد و گفت اللهم سلط علیه کلبا من کلابك ابوطالب حاضر بود عتبه را گفت ای برادر زاده من بچه حيله ازین دعا توانی رست و بعضی گویند غمگین شد و با رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت ای برادرزاده من ترا ازین دعای بد چه منفعت عتبه پیش پدر آمد و آنرا با وی بگفت او اندوهگین شد بعد ازان هردو باسم تجارت عزیمت شام کردند و در منزلی فرود آمدند راهبی ایشانرا گفت واقف باشید که درین موضع سباع بسیار اند ابولهب همراهان را گفت مرا مددگاری کنید که از دعای محمد امین نیستم جمیع بارها را بر یکدیگر نهادند و عتبه را بر بالای آن بخابانیدند و گردا گرد وی بخفتند نیم شب بود که شیری آمد و هر یک را از ایشان بیوئید و بر بالای بارها جست و بضربت پنجه شکم ویرا بدرید عتبه فریاد بر آورد و جان بمالك دوزخ سپرد و حسان بن ثابت رضی الله عنه این معنی را در یکی از قصاید خود بنظم آورده

و از انجمله آنست قصه نجاشی رحمه الله علیه دوم بار که اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و سلم بحبشه هجرت کردند هشتاد و دو مرد و بیست و یک زن بودند و جعفر بن ابی طالب و ام سلمه رضی الله عنهم با ایشان بودند ام سلمه رضی الله عنها گفته است که آنجا اقامت کردیم بخوشترین حالی اظهار دین خود کردیم و بعبادت خدای تعالی مشغول می بودیم بی آنکه مکروهی بما رسد چون خبر فراغت و رفاهیت ما بمکه رسید قریش باتفاق عمرو بن العاص را و عبد الله بن ابی ربیع را با هدایا بنجاشی و بطارقه و به بعضی از امرای وی فرستادند چون آن دو مرد آنجا رسیدند و هدایا رسانیدند و با بطارقه گفتند که جمعی جوانان سفیه مفارقت دین آبا و اجداد خود کرده اند و متابعت دین ملک نیز نکرده اند پدران و خویشان ایشان ما را فرستاده اند تا ملک ایشانرا همراه ما بمکه باز گرداند بطارقه گفت شما صورت حال خود را بملك باز نمائید تا ما مددگاری کنیم آن دو تن در حضور بطارقه صورت حال پیش نجاشی باز نمودند بطارقه گفتند حال این طایفه را ایشان

به می شناسند با ایشان می باید سپردن تا ببرند نجاشی در غضب شد و گفت بمجرد این سخن با ایشان نتوان سپرد این طایفه پناه بجوار من آورده اند نخست ایشانرا بطلبیم و از حقیقت حال سؤال کنیم اگر حال بدینگونه باشد که این دو تن تقریر کردند ایشانرا باینان سپاریم و اگر بر خلاف این باشد رعایت جانب ایشان نمائیم و از تعرض این دو تن نگاه داریم ام سلمه رضی الله عنها گوید که بعد ازان نجاشی اساقفه یعنی علمارا جمع کرد همه گردا گرد نجاشی کتابهای خود پیش نهادند پس اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و سلم را طلب کرد جعفر بن ابی طالب با سایر اصحاب رضی الله عنهم آنجا حاضر شدند اساقفه بر خاستند و جعفر را تقدیم کردند و نجاشی نیز تعظیم کرد و التفات نمود و از کیفیت حال تفحص فرمود جعفر رضی الله عنه گفت ای ملک ما قومی بودیم از اهل جاهلیت که بت می پرستیدیم و مردار می خوردیم و قمار میکردیم و انواع کارهای ناپسندیده از ما در وجود می آمد حق سبحانه و تعالی بفضل خود از بهترین قوم ما بر ما پیغمبری برانگیخت بکمال حسب و نسب موصوف و بوفور امانت و دیانت معروف مارا بتوحید خدای تعالی خواند تا ویرا پرستیم و در پرستش وی شرك نیاریم و اقامت صلوة کنیم و طریق صدق پیش گیریم و بعهدهای خود وفا نمائیم و در ادای امانت و صلۀ رحم کوشش کنیم ما نیز بوی ایمان آوردیم و متابعت وی کردیم قوم ما با ما بمعادات بر خاستند و انواع خصومت و دشمنی پیش گرفتند تا باز مارا بکفر و شرك باز گردانند دیگر طاقت ادای ایشان نداشتیم پناه باین دیار آوردیم که دست تعدی ایشان ازینجا کوتاه است نجاشی جعفر را گفت بخوان از آنچه بر پیغمبر شما فرود آمده است جعفر رضی الله عنه آغاز کرد که بعضی چون مقداری بخواند نجاشی چندان یگریست که محاسن وی ترشد و اساقفه چندان بگریستند که کتابهای ایشان ترشد پس نجاشی گفت و الله که این نور هم ازان مشکوة است که نور موسی بود و سر چشمه هردو یکی است پس نجاشی با آن دو تن گفت و الله که من ایشانرا بشما نمی سپارم چون از پیش نجاشی بیرون آمدند عمرو بن العاص گفت من چیزی بر سر اصحاب محمد آرم که همه از بنیاد بر افتند عبد الله بن ابی ربیعۀ گفت ای عمرو چنین مکن که اگر

چه مخالفت ما کرده اند اما خویشی و صله رحم در میان است عمرو نشنید و بنجاشی رسانید که اصحاب محمد عیسی را بنده میخوانند نجاشی جعفر را با سایر اصحاب رضی الله تعالی عنهم باز طلبید و از ایشان پرسید که در حق عیسی علیه السلام شما چه میگوئید جعفر رضی الله عنه گفت همان میگویم که حضرت حق سبحانه و تعالی گفته است که عیسی کلمه الله است و روح او که بریم القا کرده است نجاشی آن را بشناخت که از حضرت حق است سبحانه گفت سوگند بآن خدای که جز بدو سوگند روا نیست که عیسی نیز همین میگوید که تو گفתי بروید و درین مملکت ایمن باشید و هیچکس متعرض شما نشود بعد ازان قوم خود را گفت که هدایای این دو کس را باز گردانید که ما را بآن حاجتی نیست پس آن دو کس از پیش نجاشی خوار و خجل و مردود الهدایا و مبعوض البرایا بیرون آمدند و جعفر با سایر اصحاب رضی الله تعالی عنهم با خوشترین حالی دران دیار اقامت نمودند

و از انجمله آنست که اساقفه از نجاشی اجازت طلبیدند و بمکه آمدند و ایشان بیست تن بودند پیغمبر را صلی الله علیه و آله و سلم در مقام ابراهیم نشسته یافتند پیش وی به نشستند اسقفی که نام وی طابور بود با رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت توئی که گمان می بری که رسول خدائی گفت رسول آری طابور گفت خلق را بچه مینخوانی گفت بخدائی که او را هیچ شریکی نیست بعد ازان قرآن بر ایشان خواند همه بگریستند چندانکه محاسن ایشان ترشد طابور گفت من گواهی میدهم که خدای یکیست و تو رسول اوئی و باقی اصحاب وی نیز همین گفتند و تصدیق کردند اما چون اساقفه از پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم بر خاستند ابو جهل و امیه بن خلف با جمعی از قریش با ایشان گفتند خدای نومید گرداناد کسی را که شمارا از برای تفحص دین فرستاده است شما آمده اید تا خبر این مرد ببرید عقل شما اینست که چون در مجلس وی بنشستید از دین خود بر گشتید و هر چه گفت تصدیق وی کردید مدت دو سالست که این دعوی میکند هیچکس از ما بوی نگروده است مگر کودکی بی عقل و رای و گدای بی سرو پای اساقفه گفتند سلامتی بر شما باد ما حق کسی ضایع

نمیگردانیم و بقول جاهلان از حقی که بر ما روشن شده است سر نه پیچیم بعد ازان قرآن و احکام شریعت آموختند و بزور اسلام آراسته بولایت خود باز گشتند

و از انجمله آنست که چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم در سال ششم از بعثت (قصه معراج) را با قریش باز گفت و در آنجا مذکور شد که دران شب به مسجد اقصی رسیده است چنانچه نص قرآن بآن ناطق است و قریش میدانستند که وی هرگز آنرا ندیده و آنجا نرسیده از وی صفت بیت المقدس را پرسیدند جبرئیل علیه السلام زمین بیت المقدس را در برابر او بداشت و هر چه پرسیدند جواب آن از سر مشاهده باز گفت و کاروانی بشام فرستاده بودند از حال آن پرسیدند رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت کاروان در راه است و فرمود که در وقت گذشتن ما فلانکس بر شتر نشسته بود سرما یافت از غلام خود کلیم طلبید و من تشنه بودم از کوزه فلان کس آب خوردم و فلان کس چیزی گم کرده بود چون ما رسیدیم گم کرده خود را باز یافت و اشتران کاروانیان از براق ما رمیدند و متفرق گشتند اگر کاروانیان در طلب آنها روزگار نبرند باید که فلان روز وقت طلوع شمس باینجا برسند قریش ازان اخبار تعجب نمودند و منتظر میبودند چون وقت موعد رسید قریش دو گروه شدند گروهی چشم بر آفتاب داشتند و گروهی نظر بر راه کاروان ناگاه از یک گروه فریاد بر آمد که اینک کاروان رسید و گروهی دیگر بانگ کرد که اینک گرد آفتاب بر آمد همه استقبال کاروان کردند و از قصه کلیم و کوزه آب و رمیدن اشتران و یافتن گم کرده استفسار کردند همه بران نهج بود که آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم خبر داده بود اما با وجود آن قفلهای که بر دلهای ایشان بود کشاده نشد بلکه در عناد و استکبار می افزودند و در جحود و انکار مبالغه مینمودند

و از انجمله آنست که روزی ابوجهل بعد از مناظرات و مشاجرات بسیار با قریش گفت ما در کار این مرد معذور گشتیم و الله که اگر بعد الیوم میبینم که بدستور گذشته بنماز قیام نماید سنگی بگیرم و سر او را بکوم تا از شر او خلاص یابیم می باید که دران ساعت دست از مددگاری من ندارید و مرا بدست دشمنان نسپارید همه سوگند عظیم خوردند که

ای ابو الحکم هرگز دست از تو باز نداریم و ترا بدشمنان نسپاریم چون بامداد رسول صلی الله علیه و آله و سلم به غازگاه خود آمد آن لعین سنگی بر دست گرفت در عقب وی روان شد چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم در غاز ایستاد وی نزدیک رسید رنگ روی نامبارکش متغیر گشت و گریزان باز پس آمد قریش گفتند چه شد ای ابو الحکم گفت و الله که از جانب وی اشتیری مستی بر من حمله کرد که من هرگز به بلندی کوهان وی کوهان ندیده ام و بدرستی و تیزی دندان وی دندان نشنیده اگر نزدیکتر آمدی هر آینه مرا هلاک کردی و رسول صلی الله علیه و آله و سلم نیز گفته است (لو دنا منه لأخذه) یعنی اگر نزدیک بآن شتر شدی هر آینه او را بگرفتی که جبرئیل مرا چنین خبر کرده بود

و از انجمله آنست که روز دیگر آن ملعون با قریش گفت که هرگز محمد پیش شما روی خود را خاک آلود میکند یعنی غماز میگزارد گفتند آری گفت سوگند بآن کسی که بوی سوگند میخورد که اگر من ویرا چنان به بینم هر آینه گردن ویرا پای خود بکوم گفتند اینک آنجا غماز میگزارد بجانب وی روان شد و بوی نارسیده بقفا باز گشت و بدست چیزی از روی خود دور میکرد ویرا گفتند ای ابو الحکم چه حال شد گفت میان خود و وی خندقی از آتش دیدم پس خدای تعالی این آیت فرستاد که (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى * عَبْدًا إِذَا صَلَّى * أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى * أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى * أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى * أَلَمْ يَعْلَمِ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى * كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ * نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ * فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ * سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ * كَلَّا لَا تَطِعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ * العلق : ۹-۱۹)

و از انجمله آنست که روزی رسول صلی الله علیه و آله و سلم بر حکم بن ابی العاص میگذشت حکم از پس پشت وی تقلید وی کرد و خود را بجنبانید رسول صلی الله علیه و آله و سلم آنرا بنور نبوت دانست فرمود که همچنین باش بر همانجای ویرا ریشه گرفت و هرگز از وی مفارقت نکرد

و از انجمله آنست که روزی رای قریش بران قرار گرفت که يك دو کس را پیش احبار یهود فرستادند و از احوال رسول صلی الله علیه و آله و سلم استخبار نمودند چون احبار

یهود اوصاف رسول صلی الله علیه و آله و سلم شنیدند و دانستند که بچه میخواند گفتند ویرا از سه چیز سؤال کنید یکی قصهٔ اصحاب کهف و دیگر قصهٔ ذو القرنین و دیگر آنکه روح چیست اگر ازین سه سؤال جواب گوید بدانید که وی نبی مرسل است اتباع وی کنید و اگر نگوید بدانید که وی دروغ گوی است هر چه خواهید با وی بکنید چون قریش این سؤالات کردند رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت فردا شما را خبر دهم و انشاء الله نگفت ده روز وحی منقطع شد قریش آغاز شماتت کردند و آن بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم بغایت دشوار آمد بعد ازان حضرت جبرئیل آمد و سورة الکهف آورد مشتمل بر جواب آنکه پرسیده بودند رسول صلی الله علیه و آله و سلم آن سوره را بر ایشان خواند شنیدند اما نشنیدند و همان طریقهٔ کفر و جحود می ورزیدند.

و از انجمله آنست که اسود بن مطلب و عاص بن الوایل و ولید بن المغیره و ابن الطلاطلة در سخریه و استهزا بآنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم مبالغهٔ بسیار می نمودند روزی جبرئیل علیه السلام بیامد و در پهلوی وی صلی الله علیه و آله و سلم بایستاد و این جماعت در طواف بیت بودند ولید بن مغیره بر جبرئیل علیه السلام بگذشت جبرئیل بزخمی که بر کف دست وی از اثر تیر شده بود و مندمل گشته اشارت کرد خون ازان روان گشت و بران هلاک شد بعد ازان عاص بن وایل بگذشت و بر کف پای وی زخمی بود که روزی خاری درانجا خلیده بود جبرئیل علیه السلام دران نگاه کرد آن زخم تازه شد و به همان هلاک گشت بعد ازان اسود بن مطلب گذشت و رقی سبز بر روی وی انداخت کور شد بعد ازان ابن طلاطله گذشت اشارت بسر او کرد رم ازان روان شد و بهمان مرد حق سبحانه و تعالی در شان ایشان این آیت فرستاد که (إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ * الحجر: ۹۵) یعنی ما کار اهل استهزا را بر تو کفایت کردیم

و از انجمله آنست که روزی رسول ﷺ از خوف قریش بیرون آمد از دور سیاهی دید چون نزدیک رسید گلهٔ شتران بود در میان آن شتران در آمد و به نشست شتران رم کردند ابو ثروان که بر سر آن شتران بود گرد شتران بر آمد هیچ ندید بمیان شتران در آمد رسول را ﷺ

دید گفت کیستی تو که شتران مرا برمایندی فرمود که مترس آمدم که در میان شتران تو آرام گیرم باز گفت تو چه کسی رسول ﷺ فرمود که مترس مردی ام که خواستم ساعتی بشتران تو انس گیرم ابو ثروان گفت ترا آن مرد می بینم که میگویند دعوی پیغمبری میکند رسول ﷺ فرمود که میخوانم ترا بشهادت لا اله الا الله و ان محمدا عبده و رسوله ابو ثروان گفت از میان شتران من بیرون رو که فلاح نیابند شترانی که در میان ایشان باشی و رسول ﷺ را از میان شتران بیرون کرد رسول ﷺ ویرا دعای بد کرد و گفت (اطل بقاء و شقاء) پیری کهن سال شده آرزوی مرگ می برد ویرا گفتند نمی بینم ترا مگر آنکه هلاک شده بجهت دعای که رسول ﷺ بر تو کرده است گفت کلا که هلاک شده باشم چون اسلام ظاهر شد پیش رسول الله آمدم و ایمان آوردم و مرا دعای خیر کرد و استغفار کرد ولیکن دعای اول سبقت گرفته است

و از انجمله آنست که روزی اهل مکه آزار بسیار بر رسول ﷺ رسانیدند و روی مبارك ویرا خون آلود ساختند جائی بنشست بسیار اندوهگین جبرئیل علیه السلام بوی آمد و به درختی از درختان وادی نظر کرد و گفت فلان درخت را بخوان رسول ﷺ آن درخت را بخواند آن درخت روان شد و آمد تا پیش رسول ﷺ بایستاد پس ویرا گفت که باز کرد باز گشت تا بمکان خود رسید رسول ﷺ فرمود که همین بسنده است مرا

و از انجمله آنست که چون قریش بجهت حمایت ابوطالب از معارضه و مجادله رسول ﷺ عاجز آمدند مجمعی ساختند و عهدنامه نوشتند و بنام خدائی در آنجا سوگند خوردند که دیگر با بنی هاشم و بنی عبد المطلب مراعات صلّه رحم نکنند و دختر با ایشان ندهند و نخواهند و با ایشان بیع و شرا نکنند و سخن نگویند و آن عهدنامه را در حریر پیچیدند و در موم گرفتند و مهرهای خود بران نهادند و در کعبه بیاویختند چون ابوطالب آنرا شنید با همه بنی هاشم و بنی عبد المطلب جز ابولهب شعبی که مخصوص ایشان بود در میان دو کوه و آنجا خانها داشتند در آمدند و مدت سه سال در آن شعب بسر بردند که هیچکس نسبت با ایشان نیکوئی نکرد مگر ابو العاص بن ربیع داماد

رسول ﷺ که گاه گاه بشب گندم و خرما بآن شعب بردی و رسول ﷺ در آن کار استحسان وی کرده است و محمّدت وی گفته چون حال بر ایشان تنگ شد و سختی بنهایت رسید حضرت حق سبحانه جانوری بر عهدنامه قریش گماشت که هر چه نوشته بودند همه بخورد و جز نام خدای هیچ نگذاشت رسول ﷺ آنرا دانست و عم خود ابوطالب را ازان خبر کرد ابوطالب با همه بنی هاشم و بنی عبد المطلب جامهای فاخر پوشیدند و بسوی حجر آمدند و در مجلس قریش بنشستند قریش ایشانرا اکرام و احترام کردند ابوطالب گفت ای معشر قریش از برای کاری ما بشما آمده ایم باید که در آن بعدل و انصاف با ما کار کنید گفتند منت داریم گفت محمد ﷺ مرا خبر داده است که خدای تعالی جانوری بر عهدنامه شما گماشته است که جز نام خدای در آن هیچ نگذاشته و هر چه از جنس قطع رحم و ظلم و جور بوده دور کرده من هرگز از وی دروغ شنیده ام در آن صحیفه نظر کنید اگر راست میگوید از خدای تعالی بترسید و ازین طریقه ناپسندیده باز آئید و اگر دروغ میگوید ویرا بشما سپارم و دست از حمایت وی باز دارم تا هر چه خواهید بکنید قریش گفتند ای ابوطالب اندیشه نیکو کرده کسی فرستادند تا آن عهدنامه را آورد و بکشادند در وی جز باسمک اللهم هیچ نمانده بود ابوطالب زبان ملامت با ایشان دراز کرد همه خاموش شدند و هیچ نگفتند و ازان عهد برگشتند پس رسول ﷺ با همه قوم خویش ازان شعب بیرون آمدند و قریش مدتی با ایشان طریق مواسا پیش گرفتند

و از انجمله آنست که مشرکان پیش رسول ﷺ آمدند و گفتند اگر تو درین دعوی صادقی ماه را بدو نیمه کن رسول ﷺ گفت اگر ماه را بدو نیمه کنم ایمان می آورید گفتند آری در آن وقت شب چهاردهم بود رسول ﷺ از پروردگار خود درخواست که ماه بدو نیمه شود ماه بدو نیمه شد چنانکه یک نیمه بر کوه ابوقبیس بود و یک نیمه بر کوه دیگر رسول ﷺ ندا میکرد و نام یک یک می برد که ای فلان و ای فلان به بینید به بینید چون آن بدبختان آنرا مشاهده کردند گفتند محمد ﷺ ما را سحر کرد پس گفتند از مسافران که از اطراف می آیند این را به پرسید اگر گویند ما نیز آنرا مشاهده کرده ایم راست ست و گر نه

سحر است و دروغ از هر مسافر که پرسیدند خبر داد که ما نیز چنان دیدیم که شما دیده اید و از انجمله آنست که رسول ﷺ رکانه بن عبد زید را دید فرمود که وقت نه شد ایمان آری میخواهی که معجزه بنمایم گفت آری نصف فلان درخت را بخوان تا بیاید رسول ﷺ نصف آن درخت را بخواند آن درخت بشگافت و يك نصف وی بیامد بعد ازان ویرا گفت باز گرد باز گشت و بآن نصف دیگر متصل گشت راوی گوید که من آن درخت را دیدم که محل اتصال نصف دو وی چون رشته دراز می نمود پس رکانه آنرا مشاهده کرد گفت من اینها را نمیدانم با تو کشتی میگیرم اگر مرا بیندازی يك نیمه گوسفندان من ازان تو رسول ﷺ ویرا بینداخت یکبار دیگر رکانه طلب کرد کشتی کرد باز بیفتاد پس با رسول ﷺ گفت چون بقریش رسی چه خواهی گفت گفت خواهم گفت که رکانه را بینداختم و نصف گوسفندان ویرا گرفتم رکانه گفت مگوی که مرا دشوار می آید بگو که بن بخشید رسول ﷺ فرمود که دروغ چون گویم رکانه گفت تو هرگز دروغ نمی گوئی گفت نی پس مسلمان شد

و از انجمله آنست که شبی دعا کرد که (اللهم اعز الاسلام باحب الرجلین الیک بعمر ابن الخطاب او بابی جهل بن هشام) چون بامداد شد عمر رضی الله عنه آمد و اسلام آورد

و از انجمله آنست که رسول ﷺ شبی در میان بطن نخله به تهجد مشغول بود و قرآن میخواند هفت نفر از جن نصیبین بر وی بگذشتند و قرآن استماع کردند بعد ازان چون مدتی گذشت باز همان نفر با گروهی دیگر از جن نصیبین بسوی رسول ﷺ آمدند و باعلاء مکه نزول کردند و یکی ازیشان بسوی رسول ﷺ آمد و وی با اصحاب نشسته بود فرمود که می باید که یکی از شما با من بیاید که در دل وی مثقال ذره غل نبود عبد الله بن مسعود رضی الله عنه بر خاست و مطهره رسول ﷺ که پر نبیذ بود پنداشت که پر آب است با خود ببرد رسول ﷺ باعلائی مکه بیرون آمد و خطی بکشید و عبد الله را گفت که ازان خط بیرون نیائی و از هیچ نترسی عبد الله رضی الله عنه گفته است که من در میان آن

خط نشستیم و از دور مجلسها میدیدم که اشخاص نشسته بودند چون رسول ﷺ نزدیک رسید همه بر خاستند و شرایط خدمت بجای آوردند رسول ﷺ تا وقت صبح با ایشان بود بعد ازان بسوی من آمد و گفت بسی نشستی ای عبد الله بن مسعود گفتم چرا نه نشینم و متابعت فرمان تو نکنم که سعادت دو جهان در موافقت فرمان تست بعد ازان آن دو شخص ازان طائفه بسوی رسول ﷺ آمدند و رسول ﷺ فرمود که من حاجت شما را کفایت کردم برای چه آمده اید گفتند آمدیم تا در نماز بتو اقتدا کنیم رسول ﷺ پرسید که با تو هیچ آب هست گفتم نبیذ تمر هست یا رسول الله فرمود که تمره طيبة و ماء طهور وضو ساخت و نماز گزارد و باز گشت گفتم یا رسول الله اینان کیانند فرمود که جن نصیبین اند اسلام آورده اند در چیزها اختلاف داشتند میان ایشان حکم کردم زاد طلبیدند استخوانها را زاد ایشان ساختم و روث را علف دواب ایشان گردانیدم بعد ازان از استنجا باستخوان و روث نهی کرد

و از انجمله آنست که هم ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که شبی رسول ﷺ دست مرا گرفت و به بطحاء مکه بیرون رفت پس مرا جائی بنشاند و خطی گرد من کشید و فرمود که ازین خط بیرون میا و مردمان پیش تو خواهند رسید با ایشان سخن مگوی که ایشان نیز با تو سخن نخواهند گفت بعد ازان رسول ﷺ رفت و من نشستیم ناگاه دیدم که مردمان می آیند چون بمن میرسند بخط درون می آیند و بسوی رسول ﷺ میروند چون شب بآخر رسید رسول ﷺ آمد و تکیه بر زانوی من کرد و در خواب شد ناگاه دیدم که مردان جامهای سفید در بر در جمال و خوبی بحدی که خدای تعالی داند آمدند بعضی از ایشان بالای سر رسول ﷺ بنشستند و بعضی زیر پای وی بعد ازان با یکدیگر گفتند که هرگز ندیده ایم بنده که بوی داده باشند آنچه باین پیغمبر داده اند چشم وی در خوابست و دل وی بیدار مثل وی چنانست که پادشاهی قصری بنا کرد و سفره نهاد و مردمانرا بشراب و طعام خواند هر که اجابت کرد از طعام وی خورد و از شراب وی آشامید و هر که اجابت وی نکرد ویرا عذاب و عقاب کرد پس ایشان برفتند و رسول ﷺ بیدار شد و پرسید که

شنیدی آنچه این جماعت گفتند و دانستی که چه کسان بودند گفتم الله و رسوله اعلم فرمود که ایشان فرشتگان بودند مثلی که ایشان زدند آنست که خدای تعالی بهشت را بیافرید و مرد مرا بآنجا خواند هر که اجابت کرد به بهشت درآمد و هر که اجابت نکرد معاقب و معذب شد

و از انجمله آنست که از مسروق رحمة الله علیه پرسیدند که رسول را ﷺ لیلۃ الجن که استماع قرآن کردند از حال جن که آگاه گردانید یکی از صحابه کرام رضی الله عنهم اجمعین روایت کرد که درختی ویرا آگاه گردانید

و از انجمله آنست که ذباب بن حارث رضی الله عنه گفته است که من در ایام جاهلیت صنمی داشتم که می پرستیدم و دوستی داشتم از جن که اخبار عرب بمن میرسانید وقت پیش صنم خود خفته بودم ناگاه آن دوست جنی آواز داد که یا ذباب یا ذباب اسمع العجائب بعث محمد بالکتاب يدعو بمكة فلا یجاب و هو صادق غیر کذاب ذباب گفته است که ازان در تعجب شدم و بیرون آمدم و قوم خود را خبر کردم ناگاه آینده آمد و خبر رسول ﷺ آورد و صنم خود را بشکستم و شتری سوار شدم و بسوی رسول ﷺ آمدم چون ویرا دیدم کسی را دیدم که هرگز مثل وی ندیده بودم گویا که نور از جبین مبارک وی می درخشید چون نزدیک وی رسیدم فرمود که ترا چه آورد ای ذباب گفتم آمدم تا بهر چه فرمائی فرمان برم از قصه صنم و آن جنی خبر داد و آنروز را تعیین کرد گفتم اشهد انک رسول الله فرمود که اول بگوی اشهد ان لا اله الا الله پس بگوی انک رسول الله بعد ازان انشاد کردم و گفتم :

ولما رأیت الله اظهر دینه * اجبت رسول الله حین دعانی

تبع رسول الله اذا جاء بالهدی * و خلیت اصنامی بدار هوانی

شدت علیها شدة فترکتها * کأن لم یکن فی الدهر ذو حدثنانی

فمن مبلغ سعد عشیره اننی * شریتم الذی یبقی بآخر فانی

و از انجمله آنست که جابر رضی الله عنه گفته است که در وقت بیعت تحت

الشجرة شنیدم که رسول ﷺ فرمود که (یدخل کل من باع تحت الشجرة الجنة الا صاحب الجمل الاحمر) ما برفتم تا به بینیم که آن کیست مردی را یافتیم که شتر خود را گم کرده است گفتم بیا بیعت کن گفت اگر شتر خود را بیام دوستر میدارم از آنکه بیعت کنم و از انجمله آنست که مازن بن الغضویه رضی الله عنه گفته است که در میان قوم ما صنمی بود که ویرا می پرستیدند روزی نزدیک وی قربانی کردیم از درون وی آواز آمد که (یا مازن اسمع تسر ظهر خیر و بطن شر بعث نبی من مضر بدین الله الاکبر فدع نحیتا من حجر تسلّم من حر سقر) ازان بترسیدم و با خود گفتم این امری عظیم خواهد بود بعد از چند روز یکبار دیگر نزدیک وی قربانی کردیم دیگر باره از درون او آواز آمد که (اقبل الی و اقبل تسمع ما لا یجهل هذا نبی مرسل بوحی منزل فآمن به کی تعدل عن حر نار تشعل و قودها بالجنّدل) با خود گفتم این خبریست که بمن خواسته اند بعد از چند روز شخصی بر ما فرود آمد از وی خبر پرسیدم گفت در مکه از قریش مردی ظاهر شده است که نام وی احمد است هر که بوی می آید میگوید (اجیبوا داعی الله) مازن میگوید که با خود گفتم و الله اینست بیان آنچه از درون صنم شنیدم بر خاستم و آن صنم را پاره پاره کردم و بر راحله خود را نشستم تا بر رسول ﷺ پیوستم و اسلام آوردم و هم وی گفته است که من مردی بودم بسیار بطرب و استماع غنا و شرب خمر و موافقت با زنان فاحشه مولع و سالهای قحط بر من گذشته بود و اموال من هلاک شده بود و مرا فرزندی نبود از رسول ﷺ در خواستم که دعا کن که خدای تعالی حرص مرا بر طرف کند و شرب خمر و میل فواحش را از من ببرد و در زمین ما باران ببارد و مرا فرزندی دهد رسول ﷺ گفت (اللهم ابدله بالطرب قراءة القرآن و بالحرام الحلال و بالخمر ریا لا اثم فيه و بالنغم عفة الفرج و بالهوی الحیاء و هب له ولدا صالحا) خدای تعالی آن همه دعا را در حق وی مستجاب گردانید و هم از وی آرند که مسجدی بنا کرده بود که در آنجا عبادت میکرد گویند هر ظلم رسیده که بآن مسجد رفتی و سه روز در آنجا عبادت کردی و بر ظالم دعای بد کردی البته آن ظالم بزودی بمردی یا مبروص شدی و آن مسجد را مبرص گفتندی

رکن رابع

در بیان آنچه از هجرت تا وفات ظاهر شده است و آن دو قسم است
قسم اول در بیان دلایل و شواهدی که اوقات ظهور آن در کتبی که مأخذ این کتاب
افتاده اند متعین بود

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ به هجرت از مکه به سوی مدینه مامور شد و
آن سال چهاردهم بود از بعثت آن شب که از مکه بیرون آمد کفار قریش قصد آن داشتند
که چون در خواب شود بخانه وی در آیند و ویرا بکشند چون وقت خفتن شد همه قوم
آمدند و بر در خانه وی ﷺ منتظر میبودند تا در خواب شود آن شب اول سوره یس نازل
شد رسول ﷺ مشتی خاک گرفت و بیرون آمد و آیت (وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ
خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ * یس : ۹) بر ایشان خوانده خاک بر سر و چشم آن
خاکساران افشاند و از میان ایشان چنان بیرون آمد که هیچکس آگاه نشد شخصی آنرا
دیده بود با ایشان گفت خدای تعالی شمارا نومید گردانید محمد را ندیدید و آنچه با شما
کرد نیز همه بر خاستند و خاک از سر و روی خود می افشاندند

و از انجمله آنست که چون آن شب رسول ﷺ با ابوبکر صدیق رضی الله عنه بدر
غاری که در جبل ثور بود رسیدند ابو بکر گفت یا رسول الله من پیشتر در آیم تا ترا گزندی
نرسد چون بغار در آمد هر سوراخی که میدید انگشت دران میکرد تا بسوراخی بزرگ رسید
پای خود را در آنجا کرد تا بران رسید پس پای بیرون آورد و بروایتی پیراهن خود را پاره میکرد
و در هر سوراخی پاره استوار میکرد تا پیراهن وی تمام شد و يك سوراخ ماند پای خود را
در آنجا نهاد و بهر تقدیر آنشب ویرا مار بگزید پس گفت یا رسول الله درای که از برای تو
جای راست کرده ام رسول ﷺ در آمد و بااستراحت مشغول شد اما ابوبکر رضی الله عنه از
زخم مار و درد آن مشوش و ناخوش بود چون بامداد شد رسول صلی الله علیه و آله و سلم

ورم آن بر تن ابوبکر رضی الله عنه دید گفت این چیست ای ابوبکر ابوبکر رضی الله عنه گفت مار گزیده است یا رسول الله فرمود آنحضرت که چرا مرا خبر نکردی گفت نخواستم که خواب را بر تو بشورام رسول صلی الله علیه و آله و سلم دست مبارک را بر تن ابوبکر رضی الله عنه بمالید درد برفت و ورم فرو نشست

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ با ابوبکر رضی الله عنه در آن غار قرار گرفت همانشب بر در آن غار درختی از زمین بر رست و عنکبوت بر در آن غار پرده تنید و دو کبوتر وحشی میان پرده عنکبوت و آن درخت بنشستند و بیضه نهادند پس چون مشرکان از رفتن ایشان خبردار شدند از هر قبیله از قریش جوانان با عصاها و کمانها در طلب ایشان بیرون آمدند تا بجائی رسیدند که میان ایشان و غار دویست گز ماند و بروایتی پنجاه گز یکی را فرمودند تا بغار رود چون نزدیک بغار رسید باز گردید گفتند چرا باز گشتی گفت دو کبوتر وحشی بر در غار دیدم دانستم که در غار کسی نیست رسول ﷺ دانست که مشرکان بسبب آن کبوتر بغار در نیامدند در حق آن دو کبوتر دعای خیر کرد حق سبحانه و تعالی ایشانرا در حرم جای داد آنجا بیضه نهادند و بسیار شدند

و از انجمله آنست که سراقه رئیس قوم بنی مدلج گفته است که در میانه قوم خود نشسته بودم شخصی آمد که در ساحل بحر سیاهی دیدم گمان می برم که محمد ﷺ است و اصحاب وی من دانستم که محمد ﷺ است اما گفتم ایشان نیستند بلکه فلان و فلان اند که چیزی گم کرده اند آنها می طلبند بعد ازان بخانه خود رفتم و کنیزك خودرا فرمودم تا اسب مرا بیرون آورد من نیزه بر داشتم و سوار شدم و بتاختم تا بایشان نزدیک رسیدم چنانکه آواز قراءت رسول صلی الله علیه و آله و سلم می شنیدم و رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز نمی نگرید اما ابوبکر رضی الله عنه بسیار باز می نگرید ناگاه دیدم که پایهای اسب من تا بشکم بزمین فرو رفت فریاد کردم که شما در حق من دعای بد کردید دعا کنید که خلاص شوم و سوگند خوردم که هر که بطلب شما آید من باز گردانم پس دعا کردند خلاص یافتم و باز گشتم و هر که پیش آمد باز گردانیدم و در

روایت آمده است که سراقه رسول را صلی الله علیه و آله و سلم گفت بگوسفندان من خواهی رسید هر چه خواهی بگیر فرمود که ما عطای مشرکان قبول نمی کنیم

و از انجمله آنست که درین سفر بخیمه ام معبد رسیدند و وی رسول را ﷺ غمی شناخت رسول ﷺ ویرا گفت ای ام معبد نزدیک تو هیچ شیر هست گفت نی و الله و گوسفندان ما دورند رسول ﷺ نظر کرد در خیمه وی میشی دید گفت آن میش چیست گفت میشی است که از ضعیفی و لاغری از گوسفندان باز مانده است رسول ﷺ فرمود که اذن میکنی که از وی شیر بدوشیم گفت و الله که هرگز گوسفند نر با وی جفت نشده است اختیار تر است رسول ﷺ آن میش را پیش خود خواند دست مبارك خود به پستان آن میش فرود آورد پس ظرفی طلب کرد و چندان شیر بدوشید که آن ظرف پر شد همه اصحاب را ازان شیر سیر گردانید و يك ظرف دیگر بدوشید و پیش ام معبد بگذاشت و با اصحاب از آنجا کوچ کرد

و از انجمله آنست که ام معبد گفته است که آن گوسفند مبارك با شیر همچنان در خانه ما بود تا سال رماده زمان امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه بامداد و شبانگاهش می دوشیدم و در جمله قبایل آن سال شیر حاصل نمیشد

و از انجمله آنست که زمخشری در کتاب ربیع الا برار روایت کرده است از هند خواهر زاده ام معبد که وی از ام معبد روایت کرده است که گفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم در خیمه من خواب کرد و چون بیدار شد آب طلبید و هردو دست مبارك خود بشست و مضمضه کرد و آب مضمضه را در خاربنی که در طرف خیمه بود ریخت چون بامداد شد دیدیم که ازان موضع درختی بزرگ رسته بود و میوه بار آورده بس بزرگ بوی آن چون بوی عنبر و طعم آن چون طعم شهد اگر گرسنه بخوردی سیر شدی و اگر تشنه خوردی سیراب گشتی و اگر بیمار خوردی شفا یافتی و هیچ شتر و گوسفند برگ آنرا نخوردی مگر که شیر وی بسیار شدی و ما آنرا مبارکه نام نهاده بودیم و از همه بادیها بطلب شفای بیماران بسوی ما می آمدند و از میوه آن زاد می گرفتند يك روز بامداد کردیم میوه های آن

ریخته بود و برگهای آن خزان شده فزع بسیار کردیم ناگاه خبر وفات رسول صلی الله علیه و آله و سلم رسید و چون ازان واقعه سی سال گذشت یکرور بامداد کردیم دیدیم که از بیخ وی تا شاخ همه خار بر آورده است و میوه های آن ریخته ناگاه خبر قتل امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه رسید و بعد ازان دیگر میوه نداد اما از برگ وی نفع می گرفتیم و یکبار بامداد کردیم دیدیم که از ساق وی خون خالص بیرون آمده است و برگهای وی پلی مرده شده در میان آنکه بسیار مهموم و محزون بودیم ناگاه خبر مقتل امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه آوردند بعد ازان اندرخت خشک شد و ناچیز گشت زمخشری گفته است عجیب است که این قصه همچون قصه گوسفند مشهور نشده است

و از انجمله آنست که اهل مکه تا آنروز که رسول ﷺ با اصحاب بخیمه ام معبد رسیدند نمیدانستند که ایشان بکدام جانب توجه نموده اند در آنروز از بالای کوه ابوقبیس آوازی شنیدند آواز کننده را ندیدند بیتی چند بخواند از جمله آنهاست این دو بیت :

جزاه الله خیرا و الجزاء بکفّه * رفیقین خلا خیمه ام معبد
هما ارتحلا بالحق و انزلا به * قد افلح من امسی رفیق محمد

پس اهل مکه دانستند که ایشان بجانب مدینه رفته اند

و از انجمله آنست که هم درین راه بریده اسلمی با هفتاد سوار از قبیله خود رسول را صلی الله علیه و آله و سلم پیش آمد چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم بریده را دید و نام وی شنید تفاؤل کرد و فرمود که برد امرنا و چون دانست که از قبیله اسلم است فرمود که سلما پس بریده از رسول صلی الله علیه و آله و سلم پرسید که تو کیستی فرمود که محمد بن عبد الله و رسول الله بریده گفت اشهد ان لا اله الا الله و انک عبده و رسوله و جماعتی که با وی بودند همه اسلام آوردند چون بامداد شد بریده رسول را صلی الله علیه و آله و سلم گفت نباید که بی علم بمدینه در آئی دستار خود را بر نیزه بست و پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم میراند تا بمدینه در آمدند و رسول ﷺ بریده را گفت تو بعد از من بخراسان در شهری نزول کنی که آنرا ذو القرنین بنا کرده است و آنرا مرو گویند وفات

تو دران شهر خواهد بود و در روز قیامت در محشر نور اهل مشرق و قاید ایشان تو باشی پس همچنان که رسول ﷺ فرموده بود در بعضی از غزوات بمر و نزول کرد و همانجا وفات یافت و بعضی از اصحاب حدیث گفته اند که از احادیثی که در شان شهرها وارد شده است بصحت نه پیوسته مگر حدیث بریده و قبر بریده نزدیک بقبر حکم بن عمرو غفاری است که وی نیز از اصحاب رسول ﷺ و امیر و قاضی مرو بوده وفات وی به پنجاه سال بعد از هجرت بود وفات بریده بشصت سال رضی الله عنهما

و از انجمله آنست که سلمان فارسی رضی الله عنه پیش از اسلام بصحبت چندی از راهبان و خدمت ایشان رسیده بود و هر يك بصحبت دیگری وصیت کرده بود و چون از راهب آخرین طلب وصیت کرد گفت بعد از وفات تو در خدمت که باشم وی گفت که حالا در روی زمین کسی نمیدانم که ترا در صحبت وی خیری باشد اما نزدیک رسیده است که نبی آخر الزمان مبعوث گردد بدین ابراهیم عليه السلام و هجرتگاه وی زمینی خواهد بود که در میان دو سنگستان باشد و در آنجا نخل بسیار باشد و میان دو کتف وی مهر نبوت بود و هدیه بخورد و صدقه نخورد و سلمان رضی الله عنه بمقتضای وصیت وی بزمین عرب متوجه شد و آخر بمدینه افتاد چون رسول ﷺ بمدینه هجرت کرد و در قبا نزول فرمود سلمان رضی الله عنه چیزی جمع کرد و پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم برد و گفت این صدقه است رسول صلی الله علیه و آله و سلم اصحاب را گفت بخورید و خود نخورد سلمان رضی الله عنه با خود گفت این یکی از علامات شد سلمان رضی الله عنه گوید بعد ازان چون رسول ﷺ از قبا بمدینه آمد چیزی دیگر جمع کردم و پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم بردم و گفتم این هدیه است رسول ﷺ در خوردن آن با اصحاب موافقت کرد با خود گفتم دو علامت شد بعد ازان یکبار دیگر پیش وی رفتم و وی در بقیع بجزاؤه یکی از اصحاب رفته بود و بروی دو شمله بود یکی را ردا ساخته و یکی را ازار کرده من بر قفاء وی گشتم و بیستادم تا مهر نبوت را مشاهده کنم رسول ﷺ ردا از کتف مبارك خود دور کرد تا مهر نبوت را مشاهده کردم همچنانکه آن راهب مرا صفت کرده بود بی طاقت

شدم آنرا بوسه میدادم و می گریستم مرا پیش خود خواند پیش آمدم و نشستم و قصه خود را حکایت کردم ویرا خوش آمد و دوست میداشت که اصحاب بشنوند

و از انجمله آنست که سلمان رضی الله عنه بنده یهودی بود رسول ﷺ ویرا گفت که از خواجه خود در خواه تا ترا مکاتب سازد سلمان رضی الله تعالی عنه خواجه خود را الحاح بسیار کرد تا ویرا مکاتب ساخت بر آنکه برای وی سی صد نخل بنشانند که هیچ يك خطا نشود و بر چهل اوقیه نقره که چهار هزار درم باشد رسول صلی الله علیه و آله و سلم با اصحاب گفت که برادر خود سلمانرا مددگاری نمائید هر کدام آن مقدار که توانستند مددگاری نمودند تا سی صد نخله جمع شد رسول ﷺ ویرا فرمود که برو و مواضع اینهارا بکن بعد ازان مرا خبر کن چون مواضع آنها را بکند رسول صلی الله علیه و آله و سلم همه را بدست مبارك خود بنشانند سلمان سوگند خورده است که بآن خدائی که جان من در قبضه قدرت اوست که یکی از آنها خطا نشد بعد ازان یکی از اصحاب پیش رسول ﷺ مقدار بیضه زر خالص آورد که در بعضی معادن یافته بود رسول صلی الله علیه و آله و سلم سلمان را طلب داشت و گفت این را بستان و بقیه کتابت خود را باین ادا کن سلمان گفت یا رسول الله این وفا نخواهد کرد بادای آنچه در ذمه من دارد رسول ﷺ فرمود که خدای تعالی باین دین ترا ادا خواهد کرد و در بعضی روایات چنین آمده است که رسول ﷺ آن بیضه را بر زبان مبارك خود گردانید پس گفت برو و تمام دین خود را باین ادا کن سلمان آنرا ببرد و وزن کرد مقابل چهل اوقیه بر آمد و هیچ کم و زیاد نیامد

و از انجمله آنست که چون سلمان رضی الله عنه آمد که تا ایمان آورد رسول صلی الله علیه و آله و سلم ندانست که وی چه میگوید ترجمانی طلبید تاجریرا از یهود آوردند که فارسی و عربی میدانست سلمان نبی را ﷺ مدح گفت و قوم یهود را مذمت کرد یهودی ازین مغموم شد ترجمه را تحریف کرد و با رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت که سلمان ترا دشنام میدهد رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که این فارسی آمده است و ما را ایذا میکند جبرئیل علیه السلام فرود آمده ترجمه کلام سلمان کرد رسول ﷺ آنرا با

یهودی گفت یهودی گفت ای محمد چون تو این میدانستی چرا مرا ترجمان ساختی گفت من نمیدانستم جبرئیل علیه السلام مرا تعلیم کرد یهودی گفت ای محمد ترا پیش ازین متهم میداشتم اکنون مرا یقین شد که تو رسول خدائی اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انك رسول الله بعد ازان رسول صلی الله علیه و آله و سلم جبرئیل علیه السلام را گفت سلمانرا زبان عربی تعلیم کن گفت ویرا بگویی که هردو چشم خودرا بپوشد و دهان بکشاید آب دهان در دهان وی انداخت در ساعت عربی گفتن آغاز کرد

و از انجمله آنست که چون رسول صلی الله علیه و آله بقصد آنکه بمدینه در آیند بر ناقه قصوی را سوار شد بهر محله و قبیله که میرسید راه بر ناقه وی میگرفتند و التماس نزول میکردند و رسول صلی الله علیه و آله می فرمود که راه بر ناقه مگیرید که مأمور است تا بآن موضع رسید که اکنون مسجد است و آن آرامگاه اشتران بود ملك دو یتیم که نام یکی سهل بود و نام دیگری سهیل ناقه آنجا چوك زد بعد ازان سوی راست و چپ نگرست و برخاست و پاره برفت و رسول صلی الله علیه و آله مهار ویرا گذاشته بود پس بجائی که اول چوك زده بود نگاه کرد و بانجا باز آمد و چوك زد و آرام گرفت رسول صلی الله علیه و آله فرود آمد و ابو ایوب رضی الله عنه رخت و بارشتر بنخانه خود برد آنگاه استرضای آن دو یتیم کردند و آرامگاه ناقه را مسجد ساختند و آورده اند که چون رسول صلی الله علیه و آله بمدینه درمی آمد زنان و کودکان می گفتند :

طلع البدر علینا من ثنیات الوداع * وجب الشکر علینا ما دعا الله داع
ایها المبعوث فینا جئت بالأمر المطاع * جئت شرف المدینة مرحبا یا خیر داع
و بروایت انس رضی الله عنه کنیزکان از بنی النجار بیرون آمدند و دف میزدند و می گفتند
نحن جوار من بنی النجار * یا حبذا محمداً من جار

و از انجمله آنست که ام المؤمنین صفیه رضی الله عنها گفته است که من دوستترین فرزندان بودم پیش پدر خود حیی بن اخطب و پیش عم خود ابو یاسر بن اخطب هرگز بایشان نرسیدم که مرا بر نداشتندی و تلافیف نکردندی آنروز که خبر آمد که رسول صلی الله علیه و آله در قبا فرود آمد پدر و عم من هردو بامداد بگاه که هنوز تاریک بود بدیدن وی

رفتند و باز نگشتند مگر وقت غروب آفتاب که می آمدند مانده و کوفته و اندوهگین و آهسته میرفتند پیش ایشان بعاتد معهود باز دویدم هیچ کدام بن التفات نکردند از غایت اندوهی که داشتند شنیدم که عم من با پدر من میگفت که این اوست پدر من میگفت آری و الله عم من گفت تو میشناسی او را و اثبات وی میکنی گفت آری و الله پس گفت در دل تو چیست پدر من گفت دشمنی وی تا باشم

و از انجمله آنست که عماره بن خزیمه گوید که در میان اوس و خزرج کسی نبود که محمد را ﷺ وصف کننده تر باشد از ابو عامر که با یهود مخالطت میکرد و از ایشان صفت وی می پرسید و ایشان صفات رسول را صلی الله علیه و آله و سلم با وی می گفتند و خبر میدادند که هجرتگاه وی مدینه خواهد بود و در طلب دین بشام رفت و آنجا نیز از یهود و نصاری صفت رسول ﷺ شنید و بمدینه باز گشت و رهبانیت پیش گرفت و پشمینه پوشیده و دعوی وی آن بود که بر ملت حنفیه است و منتظر بعثت رسول صلی الله علیه و آله و سلم می بود چون رسول در مکه مبعوث شد بآنجا نرفت و چون بمدینه هجرت کرد حسد و نفاق پیشه ساخت و پیش رسول ﷺ آمد و گفت بچه چیز مبعوث شده ای محمد گفت بدین حیفی ابو عامر گفت آنرا بغیر آن آمیخته رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت آورده ام آنرا روشن و پاکیزه کجا رفت آنکه احبار یهودت از صفات من خبر میکردند گفت تو آن نیستی که صفت میکردند رسول ﷺ فرمود که دروغ میگوئی ابو عامر گفت خدای تعالی دروغ گوی را بمیراناد تنها و رانده و غریب و باین سخن تعریض رسول کرد صلی الله علیه و آله و سلم یعنی تو بمدینه چنین آمده رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که آری هر که دروغ گوید خدای تعالی با وی چنین کناد پس آن بدبخت بکجه رفت و تابع مشرکان مکه شد و چون مکه فتح شد بطایف رفت و چون اهل طایف ایمان آوردند بشام رفت و آنجا تنها و رانده و غریب ببرد

و از انجمله آنست که پیش از اسلام مردی از یهود شام که ویرا ابن هبیلان گفتندی بمدینه آمد و آنجا متوطن شد و در میان بنی قریظه می بود یکی از بنی قریظه گوید که من

هرگز کسی را که نمازهای خود را از وی بهتر گزارد ندیدم هرگاه که قحط شدی بطلب باران پیش وی رفتیمی ما را بصدقه فرمودی و بعد از صدقه دعا کردی و الله هرگز دعا نکردی که پیش از آنکه از مجلس خود برخاستی باران نباریدی چون وقت وفات او رسید و دانست که خواهد مرد گفت ای معشر یهود هیچ میدانید که من از زمین فراخ عیش شام چرا باین زمین گرسنگی و سختی آمدم گفتند خدای تعالی به میداند گفت من اینجا که آمدم انتظار ظهور پیغمبری می بردم که وقت او نزدیک رسیده است و این بلده هجرتگاه وی است من امید میداشتم که ویرا در یام و متابعت وی کنم زمان وی نزدیک رسیده است بر شما باد ای معشر یهود که در ایمان بوی دیگران بر شما سبقت نگیرند وی خون های مخالفان خواهد ریخت و نساء و ذریات ایشانرا اسیر خواهد گرفت باید که این شمارا از ایمان بوی مانع نیاید که وی باین مأمور است در آن وقت که رسول صلی الله علیه و آله و سلم بنی قریظه را محاصره کرده بود جمعی از جوانان ایشان که آن وصیت را شنیده بودند گفتند ای بنی قریظه و الله که این پیغمبرست که ابن هیبان گفته بود گفتند وی آن نیست آن جوانان گفتند و الله که این اوست از حصار فرود آمدند و ایمان آوردند و نفس و مال و اهل و عیال خود را این گردانیدند

و از انجمله آنست که رفاعه بن رافع رضی الله عنه گفته است که من و برادر من خلاد بن رافع در غزوۀ بدر بر شتر بچه سوار می شدیم چون بروحا رسیدیم شتر بچه ما مانده شد و بخفت برادر من گفت بار خدایا نذر گردیم که اگر ما را بمدینه باز گردانی این شتر بچه را قربان کنیم ناگاه رسول ﷺ بر ما بگذشت و ما را بران حال بدید آب خواست و مضمضه کرد و در ظرف وضو ساخت بعد ازان گفت دهان شتر بچه را باز کنید و آن آب در دهان او ریخت بعد ازان بر سر او و بعد ازان بر گردن او و بعد ازان بر کوهان او و بعد ازان بر دم او و بعد ازان گفت سوار شوید و برفت پس ما سوار شدیم و بر رسول ﷺ لاحق شدیم و ما را برداشته دوان می برد تا بآن وقت که از بدر باز گشتیم و بمصلی رسیدیم باز بخفت و برادر من ویرا بکشت و بر فقرا قسمت کرد

و از انجمله آنست که در غزوه بدر پیش از آنکه حرب قائم شود رسول ﷺ بدست مبارك خود اشارت بزمین میکرد و میگفت این موضع هلاك فلان است و این موضع هلاك فلان است پس هلاك هیچکس از آن موضع که تعیین کرده بود تخلف نکرد امیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله عنه گفته است سوگند بدان خدای که ویرا بحق فرستاده که از آن خط ها که کشیده بود و حدها که تعیین کرده بود در نگذشتند و بر همان جایها هلاك شدند و امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که آن وقت که بمدینه آمدم رسول ﷺ خبر بدر میپرسید

و از انجمله آنست که چون مشرکان ببدر متوجه شدند جمعی از جوانان ازیشان باز ماندند و در مکه در مهتاب با هم فسانه می گفتند و اشعار بر یکدیگر میخواندند ناگاه در اثنای آن آوازی شنیدند که کسی در نزدیکی ایشان چند بیت بلند خواندن گرفت که مضمون آن اخبار از نصرت جماعت حنفیین بود چون دنبال آن آواز برفتند هیچ کس را نیافتند از آن بسیار ترسناك شدند بحجر آمدند جمعی پیران آنجا بودند صورت حال را باز نمودند گفتند اگر آنچه شما میگوئید راست است محمد منصور گشته زیرا محمد و اصحاب ویرا حنیفیه میگویند چون از آن يك شب یا دو شب گذشت خبر اهل بدر و کشته شدن مشرکان بکه آوردند

و از انجمله آنست که عقبه بن ابی معیط در مکه وقتی که رسول ﷺ هجرت کرد این دو بیت بگفت :

یا راكب الناقة القصواء هاجرنا * عما قليل ترانی راكب الفرس

اعلی رمحی فیکم ثم انهله * و السیف یاخذ منکم کل ملتبس

این شعر وی بر رسول ﷺ رسید فرمود که اللهم اکببه بمنخره و اصرعه روز بدر اسب وی سرکشی کرد یکی از صحابه ویرا اسیر گرفت و پیش رسول ﷺ آورد بفرمود تا ویرا گردن زدند و از انجمله آنست که رسول ﷺ روز بدر با سی صد و پانزده تن از مقاتله بعدد اصحاب طالوت بیرون آمد پس ایشانرا دعا کرد و گفت اللهم انهم حفاة فاحملهم اللهم

انهم عراة فاكسهم اللهم انهم جياع فاشبعهم پس هیچ کس از ایشان باز نگشت مگر با يك شتر و دو شتر و همه پوشیده و سير بودند

و از انجمله آنست که در شب سابق بروز حرب خواب و امنيت بر لشکر رسول ﷺ کرد که هر چند میخواستند که بيدار باشند نمی توانستند زبیر رضی الله عنه گفته است خواب بر ما مسلط شد تا غایتی که میخواستیم که به نشینیم خواب مرا بر زمین می انداخت و رسول صلی الله علیه و آله و سلم و اصحاب وی نیز چنین بودند سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه گفته است خود را دیدم که زنج من میان دو پستان من بود تا خبر می شدم بر پهلوی افتادم و رفاعه بن رافع رضی الله عنه گفته است چنان خواب بر من غلبه کرد که مرا احتلام افتاد و غسل کردم و مشرکان قریش در پهلوی ایشان فرود آمده بودند بترس و بیم رسول ﷺ عمار یاسر و ابن مسعود را رضی الله عنهما فرستاد تا از ایشان خبری بیاورد باز گشتند و گفتند یا رسول الله چنان خوف بر ایشان مستولی شده است که چون اسب ایشان بانگ میکند بر روی اسب میزنند

و از انجمله آنست که در روز حرب ملائکه نازل شدند امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که در اثنای آنکه از چاه بدر آب می کشیدیم ناگاه بادی قوی آمد که ازان باد قوی تر ندیده بودیم بعد ازان باد دیگر قوی آمد که ازان قوی تر ندیده بودیم مگر باد اوّل بعد ازان بادی دیگر آمد قوی که ازان قوی تر ندیده بودیم مگر آن دو باد اوّل باد اوّل جبرئیل بود ﷺ با هزار فرشته و باد دوم میکائیل بود ﷺ وی نیز با هزار فرشته و باد سوم اسرافیل بود ﷺ وی نیز با هزار فرشته میکائیل ﷺ بر دست راست رسول صلی الله علیه و آله و سلم بایستاد ابوبکر رضی الله عنه آنجا بود و اسرافیل ﷺ بر دست چپ وی و من آنجا بودم ابن عباس رضی الله عنهما روایت کرده است که یکی از انصار پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و گفت یا رسول الله من در پی یکی از مشرکان میرفتم و او يك گام پیشتر میرفت ناگاه به بالای سر خود آواز تازیانه شنیدم و سخن آنکس که تازیانه بر اسب خود میزد بگوش من رسید و آن مشرک را که در پی وی میرفتم افتاده دیدم رسول

صلی الله علیه و آله و سلم گفت آری این از مدد ملایکه و مدد آسمان است ابوبرده رضی الله عنه درین روز پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم سه سر در آورد رسول صلی الله علیه و آله و سلم ویرا گفت ظفرت یمینک همیشه فیروز باد دست راست تو ابوبرده گفت یا رسول الله دو کس را من کشتم اما سوم را مردی سفید خوب روی سر برید و من برداشتم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که این از مدد ملایکه است و از بسیاری از اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که گفته اند که ما قصد مردی از قریش میکردیم و پیش ازان که ما شمشیر زنیم سر وی از تن جدا میشد

و از انجمله آنست که چون ابوسفیان بن الحرب از بدر گریخته بمکه رسید ابولهب از وی حال پرسید گفت دشمنان سلاح گرفته بودند و بر هر جا که میخواستند میزدند و با وجود این مردانی دیدیم سفید بر اسپان ابلق نشسته و در میان زمین و آسمان ایستاده که بهیچ وجه ما را طاقت مقاومت ایشان نبود ابن عباس رضی الله عنه گفته است که مردی از بنی غفار حکایت کرد که من و ابن عم من بر تل ریک که بر بدر مشرف بود بر آمده بودیم منتظر آنکه هر طایفه که غالب شوند در غارت موافقت کنیم زیرا که هنوز باسلام در نیامده بودیم ناگاه پاره ابر نزدیک آمد و از آنجا آواز اسپان شنیده شد ازان میان یکی گفت پیش رو ای حیزوم و حیزوم نام اسپ جبرئیل است الطیلس ازین هیبت ابن عم من هلاک شد و من بهلاک نزدیک رسیدم اما نجات یافتم

و از انجمله آنست که ابو الیسر کعب بن عمرو امیر المؤمنین عباس را رضی الله عنهما اسیر کرد و کعب مردی گولی پشت بود و عباس بغایت جسیم رسول ﷺ پرسید که عباس را چگونه اسیر کردی گفت یا رسول الله مردی مرا مددگاری کرد که هرگز ویرا ندیده بودم و بعد ازان نیز ندیدم و وصف هیبت او کرد رسول ﷺ گفت ترا ملکی کریم مددگاری کرده است

و از انجمله آنست که چون عباس اسیر شد و با او بیست اوقیه زر بود که از برای اطعام مشرکان برداشته بود زیرا که وی یکی ازان ده کس بود که متکفل اطعام ایشان شده بودند اما هنوز نوبت بوی نرسیده بود عباس میگوید که رسول ﷺ آن زر را از من بستد گفتم

یا رسول الله آنرا در فدیة من حساب کن گفت چیزی که بیرون آوردی تا بدان دشمنان مارا یاری دهی از فدیة محسوب نمی افتد و بر من تکلیف فدیة من و فدیة متعلقان من کرد گفتم چنان کردی که در باقی عمر مرا از مردم چیزی باید خواست فرمود که آن زر که بام الفضل دادی و گفتمی که اگر حادثه باشد ازان تو و عبد الله و فضل و قثم من گفتم از کجا دانستی فرمود که مرا خدای تعالی خبر داد گفتم گواهی میدهم تو صادقی زیرا که من آن زر بام الفضل دادم و هیچکس بغیر خدای تعالی بران مطلع نشد من گواهی میدهم که هیچ خدای بغیر خدای عالم نیست و تو رسول خدایی

و از انجمله آنست که عکاشه بن محصن در روز بدر مقاتله میکرد شمشیر وی بشکست رسول ﷺ شاخی هیزم بزرگ بوی داد که باین مقاتله میکن چون آنرا بدست خود گرفت و بجنابانید شمشیری شد بغایت خوب بآن مقاتله میکرد تا اهل اسلام غالب آمدند بعد ازان همیشه در غزوات بآن مقاتله میکرد تا آنروز که در حرب اهل رده شهید شد و آن شمشیر را عون نام کرده بودند

و از انجمله آنست که درین روز امیة بن خلف ضربة بر حبیب زد و یکدست ویرا از دوش جدا ساخت بعد از آنکه حبیب امیه را کشت رسول ﷺ دست حبیب را بجای باز نهاد و خدای تعالی صحت داد

و از انجمله آنست که درین روز چیزی بر چشم قتاده بن النعمان رضی الله عنه آمد که حدقه وی بیرون آمد و بر رخسار وی افتاد قوم خواستند که آنرا ببرند باز گفتند که اول با رسول ﷺ مشاورت کنیم رسول ﷺ ویرا طلبید و نزدیک خود بنشاند و حدقه ویرا بجای باز نهاد و کف دست مبارک بر آنجا مالید چنان که شد نمیدانستند که آن کدام چشم بوده است و از انجمله آنست که سایب بن ابی حبیس در زمان امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه گفته است که و الله مرا در روز بدر هیچکس اسیر نکرده ولیکن چون قریش بگریختند من نیز با ایشان بگریختم مردی سفید پوست دراز بالا بر اسپ ابلق نشسته از میان آسمان و زمین بمن رسید و مرا به بست عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه آمد و مرا

بسته دید منادی کرد که این را که اسیر کرده است هیچ کس جواب نداد و مرا پیش رسول ﷺ آورد از من پرسید که ترا که اسیر کرد ای ابن ابوحبیس من گفتم غی شناسم ویرا و مکروه داشتم که ویرا خبر کنم بآنچه دیده بودم رسول ﷺ فرمود که ویرا ملکی از ملایکه اسیر کرده است ای ابن عوف ببر اسیر خود را سایب بن ابی حبیس گفته است که همیشه این کلمه بر یاد من بود و در اسلام من تاخیر افتاد تا بود آنچه بود

و از انجمله آنست که بعد از واقعه بدر عمیر بن وهب الجحمی با صفوان بن امیه ذکر مصیبت بدر کرد و پسر عمیر بن وهب در میان اسیران بدر بود صفوان گفت عیش را خدای تعالی ناخوش گردانید بعد از کشته شدگان بدر عمیر گفت آری بعد ازین در زندگانی هیچ خیر نماند اگر چنانچه قرضی مردم در ذمه من نبودی و از ضایع شدن عیال و اطفال خود اندیشه نکردمی حقا که از برای قتل محمد صلی الله علیه و آله و سلم بمدینه میرفتم که شنیده ام که محمد صلی الله علیه و آله و سلم تنها در بازار مدینه میگردد و با همه کس می نشیند و مرا بهانه رفتن است که پسر من اسیر ایشان است صفوان گفت ادای دین تو بر ذمه من و تعهد عیال تو در عهده من درین کار تقصیر مکن صفوان تجهیز راه او نمود و شمشیر خود را تیز کرد و بزهرآب داد و صفوان را وصیت کرد که این سر را پوشیده دار و روی بمدینه کرد چون بمدینه رسید بر در مسجد فرود آمد و راحله خود به بست و شمشیر خود را حمایل کرد و بسوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم متوجه شد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه با جمعی نشسته بود ناگاه چشم وی بر عمیر افتاد گفت بگیرید این سگ را که دشمن خداست و در روز بدر قوم را بر حرب ما تهییج میکرد و ایشانرا از قلت عدد ما اخبار وی میکرد آن جمع ویرا بگرفتند امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و قصه را باز گفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت که ویرا بیار امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه بیکدست بند شمشیر ویرا که بر گردن داشت تاب داد و محکم بگرفت و بدست دیگر دسته شمشیر ویرا نگاه داشت و پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم در آورد و جمعی از انصار را گفت پیش رسول صلی

الله علیه و آله و سلم بنشینید و از تعرض این سگ ایمن مباشید رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت ویرا بگذار ای عمر و گفت پیش ای ای عمیر پس گفت چرا آمدی ای عمیر گفت از برای اسیری که در دست شما است رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت شمشیر چرا آویختی گفت روی شمشیرهای ما سیاه که هرگز برای ما کاری نکرد رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که راستی پیش آر که جز براستی نرهی گفت جز برای این مهم نیامده ام رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که با صفوان بن امیه ننشستی و اهل قلیب را یاد نکردی و چون ادای دین و تعهد عیال تو بر خود گرفت و قتل محمد نیامدی تو از برای این مهم آمدی اما خدای تعالی میان تو و مراد تو حائل گشت عمیر گفت گواهی میدهم که تو رسول خدائی و از غایت جهل انکار تو میکردیم صدق تو بر من ظاهر شد زیرا که ازین حال غیر من و صفوان هیچکس خبر نداشت ترا ازین حال خبر نداده است مگر خدای تعالی شکر خدای تعالی را که مرا بدولت اسلام مشرف گردانید رسول صلی الله علیه و آله و سلم با اصحاب گفت برادر خود را احکام اسلام بیاموزید و قرآن تعلیم دهید بعد ازان رخصت مراجعت بکے طلبید و خلق را بخدای خواند و جمعی کثیر بواسطه وی بدولت اسلام مشرف شدند

و از انجمله آنست که حارث بن ابی ضرار پیش رسول ﷺ آمد تا اسیران خود را بستاند و از برای فدیة شتری چند و کنیزکی آورده بود اما در راه پنهان کرد چون بر رسول ﷺ در آمد و طلب اسیران کرد رسول ﷺ پرسید که فدیة چه آورده گفت هیچ نیاورده ام فرمود که کو آن شتران و کنیزك که در فلان موضع گذاشتی حارث گفت اشهد ان لا اله الا الله و انك رسول الله با من هیچکس نبود و هیچکس پیش از من نیامد

و از انجمله آنست که قباث بن اشیم الکنانی رضی الله عنه گفته است که در روز بدر با مشرکان بودم و هنوز در نظر منست قلت مسلمانان و کثرت سواران و پیادگان که باما بودند چون لشکر ما منهزم شد من نیز بگریختم و از هر طرف مشرکانرا میدیدم که میگریختند با خود گفتم ما رأیت مثل هذا الامر فر منه الا نساء یعنی هرگز مثل این امری

ندیدم که همه از وی بگریختند مگر زنان چون بمکه رسیدم و چند وقت آنجا بودم و داعیه اسلام در باطن من افتاد گفتم بمدینه روم و به بینم که محمد ﷺ چه میگوید چون بمدینه رسیدم و خبر وی پرسیدم گفتند اینک در سایه مسجد است با اصحاب نشسته پیش وی رفتم و ویرا در میان ایشان نمی شناختم پس سلام کردم فرمود که یا قباث بن اشیم تویی آنکس که روز بدر میگفت ما رأیت مثل هذا الامر فر منه الا نساء گفتم گواهی میدهم که تو رسول خدائی زیرا که این سخن به زبان نیاورده ام و با هیچکس نگفته بودم این امری بود که در خاطر من گذشته بود اگر چنانچه تو رسول خدای نبودی ترا بران بدر اطلاع ندادی دست بیار تا با تو بیعت کنم پس مسلمان شدم

و از انجمله آنست که عصماء بنت مروان از بنی امیه بن زید بود در اذای رسول و عیب ملت اسلام جهدی تمام مینمود در آن وقت که رسول ﷺ به بدر رفته بود آن ملعونه در مذمت اسلام و اهل آن بیتی چند گفته بود و آن ابیات بسمع عمیر بن عدی الخطمی رضی الله عنه که اعمی بود و بآن واسطه در مدینه مانده بود رسید با خدای تعالی عهد کرد که چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمدینه مراجعت نماید عصما را بکشد همانشب که رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمدینه رسید عمیر در نیمه شب شمشیر بر کشید و بخانه عصما در آمد و فرزندانش گرد وی در خواب بودند پستان در دهان فرزند کوچک خود نهاده بود و بخواب رفته عمیر بدست خود بیوشد آن کودک را بیک جانب نهاد و سر شمشیر بر سینه عصما نهاد و زور کرد تا از پشت وی گذشت چون با رسول ﷺ نماز صبح گزارد رسول صلی الله علیه و آله و سلم بوی نظر کرد و گفت ای عمیر دختر مروانرا بکشتی گفت آری یا رسول الله رسول ﷺ روی باصحاب کرد و گفت اگر دوست میدارید که مردی را بینید که غایبانه نصرت خدای و رسول خدای کرد بعمیر بن عدی نظر کنید امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفت باین اعمی که شب در طاعت خدای تعالی گذرانیده است رسول ﷺ فرمود که اعمی مگوی که وی بصیر است

و از انجمله آنست که دعثور بن حارث بن محارب با جمعی از بنی محارب و بنی

ثعلبه قصد تعرض اطراف مدینه کردند رسول ﷺ با چهار صد و پنجاه کس بیرون آمد و بجانب ایشان روان شد مردی از بنی ثعلبه پیش آمد و ایمان آورد و گفت ایشان با شما ملاقات نمی کنند پس رسول ﷺ بمواضع ایشان دلالت کرد چون بانجا رسیدند ایشان هر چه داشتند در کوهها پنهان کرده بودند و گریخته رسول ﷺ بجانب ذا امر توجه نمودند و سه روز اقامت کرد روز چهارم بجهت حاجتی از میان لشکر بیرون آمد باران می بارید جامه وی تر شد بیرون آورد تا خشك كند و لحظه در زیر درختی تنها تکیه کرد اعراب از کوه آنرا دیدند عشور را آگاه کردند شمشیر کشیده روان شد و بالای سر رسول ﷺ بایستاد و گفت ای محمد ترا از من که خلاص می دهد رسول ﷺ گفت خدای تعالی فی الحال جبرئیل علیه السلام چنان بر سینه او زد که شمشیر از دست بیفتاد رسول ﷺ شمشیر ویرا برداشت و گفت ترا از دست من که خلاص می دهد گفت هیچکس و کلمه شهادت گفت و عهد کرد که هرگز برای حرب رسول ﷺ لشکر جمع نکند

و از انجمله آنست که چون در روز احد هزیمت بر لشکر اسلام افتاد ابی بن خلف بر اسپی سوار بود روی به پیغمبر ﷺ آورد و گفت امروز مرا نجات مبادا اگر تو نجات یابی و رسول ﷺ در میان حارث بن صمه و سهیل بن حنیف تکیه بر ایشان کرده بود ابی بن خلف بر رسول ﷺ حمله کرد مصعب بن عمیر خود را وقایه رسول ﷺ ساخت ابی نیزه بر مصعب زد ویرا شهید ساخت نیم نیزه در دست سهیل بود رسول ﷺ آنرا بستد و در زیر بغل درع ابی زد ابی اسپ را بدوانید تا بقوم خود رسید و همچون گاو بانگ میکرد ابوسفیان گفت و یلک این همه جزع از چیست این خراششی بیش نیست نه چیزی که از ان زحمتی رسد گفت و یلک ای ابن حرب میدانی که مرا نیزه که زده است محمد ﷺ زده است روزی در مکه بودیم که با من گفت زود باشد که بدست من کشته شوی اکنون دانستم که او قاتل منست و من ازین زخم نخواهم زیست و حقا که الی ازین جراحت احساس میکنم که اگر بر همه اهل حجاز قسمت کنند همه هلاک شوند پس همچنان نعره میزد و بانگ میکرد تا هلاک شد و بدوزخ رفت

و از انجمله آنست که مخیریق از علماء یهود مردی توانگر بود و مال بسیار داشت از نخلستان و غیر آن و رسول ﷺ را می شناخت بآن صفاتی که دانسته بود اما دوستی دین وی و انس با آن ویرا از ایمان بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز میداشت تا آن روز که حرب احد قائم شد و آن روز شنبه بود گفت ای معشر یهود و الله که میدانید که نصرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم بر شما واجب است گفتند امروز شنبه است گفت حکم شنبه باقی نمانده است و سلاح خود بر گرفت و بیرون آمد و بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم رسید در احد و قوم خود را وصیت کرده بود که اگر من امروز کشته شوم مال من تمام از آن محمد صلی الله علیه و آله و سلم است هر چه خدای تعالی فرماید آن کنند و با مشرکان مقاتله میکرد تا کشته شد و رسول ﷺ فرموده است که بهترین یهود مخیریق است و بعد از آن رسول ﷺ اموال ویرا گرفت و همه صدقات وی در مدینه ازان بود

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب که ویرا قزمان گفتندی از حرب احد تخلف کرده بود زنان مدینه ویرا گفتند تو نیز از زنانی که درین وقت در خانه نشسته ویرا حمیت بران داشت که بیرون آمد و در قتال مشرکان جد تمام غود حال وی پیش رسول ﷺ باز گفتند رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت وی از اهل نارست مردم ازین سخن تعجب کردند قزمان گفت مردن از گریختن بهتر و چندان مقاتله کرد که هفت کس از مشرکان بکشت و جراحتهای وی قوی شد بعضی از اصحاب بر وی گذشتند گفتند هنیثا لك الشهادة گفت و الله من از برای دین مقاتله نکردم من نخواستم که قریش نخلستان مارا بگیرند و چون آزار جراحت وی بیشتر شد سر شمشیر بر سینه نهاد و خود را بکشت مردمان حقیقت حال وی نادانسته پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفتند که وی هفت مشرک را بکشت و شهید شد رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت یفعل الله ما یشاء بعد ازان چون حقیقت حال او را پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز نمودند گفت اشهد انی رسول الله بعد ازان فرمود (ان الله تعالی لیؤید هذا الدین بالرجل الفاجر) یعنی خداوند تعالی و تقدس این دین را ببرد فاجر فاسق یاری میدهد

وازانجمله آنست که مصعب بن عمیر رضی الله عنه لوای مهاجرین در دست داشت ابن قمیه ویرا رسول پنداشت ضربتی بر وی زد و دست راست وی ببرید مصعب لواء را بدست چپ گرفت و ندا کرد که و ما محمد الا رسول ابن قمیه سوار شد باز گشت و ضربتی دیگر زد و دست چپ او را نیز ببرید بدو باز وی خود لواء را نگاه داشت و نگونسار شدن نگذاشت تا وقتی که رسول ﷺ لواء را بامیر المؤمنین علی کرم الله وجهه داد

وازانجمله آنست که حنظله بن ابی عامر رضی الله عنه جمیلہ بنت عبد الله ابن ابی بن سلول را تزویج کرده بود و شب زفاف آنشب بود که رسول ﷺ بجانب احد میرفت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که شب پیش جمیلہ باش چون نماز بامداد گزارد و خواست که بر رسول ﷺ ملحق شود جمیلہ دست در دامن وی زد و خلوت طلبید و پیشتر کسی فرستاده بود و از قوم خود چهار کس از برای اشهاد حاضر کرده حنظله با وی بخلوت در آمد و بغسلش حاجت افتاد اما از خوف آن که مبادا که از قتال باز ماند غسل ناکرده صلاح پوشید و روان شد دران وقت که رسول ﷺ صفهاراست میکرد بأحد رسید و در مقاتله اجتهاد تمام بجای آورد و بعد ازان هزیمت بعضی مسلمانان با ابوسفیان بن حرب در افتاد و ضربتی باسپ او زد چنانکه ابوسفیان از اسب در افتاد و بر سینه او نشست تا بکشد ابوسفیان فریاد بر آورد که ای معشر قریش من ابوسفیان بن حرب ام ویرا خلاص کردند و حنظله بعد ازان که بسی کافرانرا بدوزخ فرستاد شهید شد رسول ﷺ چون از مقاتله مشرکان فارغ شد نظر بجانب کوه انداخت پس گفت به بینید که آنجا کیست که ملایکه صحاف سیمین آورده اند و او را بآب باران غسل میکنند ابو اسید ساعدی رضی الله عنه میگوید که رفتیم دیدیم که حنظله بود و از سر او قطره های آب می چکید رسول را ﷺ خبر دادم پیش جمیلہ کسی فرستاد و ازو پرسید جمیلہ گفت وقت بیرون آمدن بغسل حاجت داشت بعد ازان قوم جمیلہ از وی استفسار کردند که چرا مارا بر دخول زوج خود گواه ساختی گفت از آنکه شب در خواب میدیدم که دری از آسمان کشاده شد و حنظله بآنجا در آمد و باز پوشیده شد من گفتم که آن شهادت خواهد بود خواستم که

برسیدن وی بن جمعی را اشهاد کنم

و از انجمله آنست که حارث بن صمّه رضی الله عنه گفته است که روز احد دران وقت که رسول ﷺ در شعب بود از من پرسید که عبد الرحمن بن عوف را دیدی گفتم آری یا رسول الله ویرا دیدم که از کوه فرود می آمد و گروهی از مشرکان گرد وی در آمده بودند خواستم که ویرا مددگاری کنم ترا دیدم بسوی تو آمدم فرمود که ملایکه بمددگاری وی با مشرکان مقاتله میکنند حارث بن صمّه رضی الله عنه گوید که بسوی وی باز گشتم ویرا یافتم میان هفت تن از مشرکان که کشته افتاده بودند گفتم فیروزی باد ترا این همه را تو کشته اشارت بدو تن کرد و گفت این دو تن را من کشته ام و اما دیگرانرا کسی کشت که من ویرا نمیدیدم حارث رضی الله عنه گفت صدق الله و رسوله

و از انجمله آنست که چون مسلمانان منهزم شدند قتاده بن النعمان از پیش رسول ﷺ غایب نگشت بر چشم وی زخمی زدند که بیرون جست رسول ﷺ آنرا بجای نهاد از اول بهتر و بینا تر گشت چنین است در اکثر روایات و در بعضی روایات آمده است که این واقعه در روز بدر بوده چنانکه گذشته است و الله اعلم

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه گفته است که چون قوم از پیش رسول ﷺ بروز جنگ احد منهزم شدند آواز بر آمد که الا ان محمدا قد قتل در میان کشتگان رسول را ﷺ نیافتم گفتم و الله که رسول خدای فرار نمی کند و کشته نشده است همانا که خدای تعالی بر ما غضب کرد و رسول را از میان ما برداشت هیچ به ازان نیست که مقاتله کنم چندانکه کشته شوم و عالم را بی او نه بینم نیام شمشیر خود را شکستم و دل بر شهادت نهادم بعد ازان بر قومی از مشرکان که مجتمع بودند حمله کردم متفرق شدند دیدم که رسول ﷺ در میان آن قوم بوده است و فرشتگان ویرا بفرمان خدای تعالی نگاه داشته اند تا سلامت مانده است

و از انجمله آنست که ابو براء بنسوی رسول ﷺ دو اسب و دو اشتر هدیه فرستاده است رسول ﷺ فرمود که اگر هدیه مشرکی قبول میکردم هدیه ابو براء قبول میکردم گفتند

یا رسول الله! اورا دملہ ایست جہۃ طلب شفا اینہارا بشما فرستادہ است رسول ﷺ کلوخ
پارۂ از زمین برداشت و آب دہان مبارک بران انداخت و فرمود کہ این را در آب اندازد و آن
آبرا بخورد چون بران موجب عمل کرد شفا یافت

و از انجملہ آنست کہ چون در غزوۃ الرجیع کہ در سال چہارم از ہجرت بود عاصم
بن ثابت شہید شد دشمنان قصد کردند کہ سر ویرا از تن جدا کنند و بسلافہ دختر سعد
فرستند کہ عاصم رضی اللہ عنہ در حرب احد پسر ویرا کشتہ بود و وی نذر کردہ بود کہ
ہر کہ سر عاصم را بوی آرد صد شتر بدهد و چون بر سر وی دست یابد در کاسۂ سر وی
خمر خورد حق سبحانہ و تعالیٰ زنبوران را فرستاد تا بگرد عاصم در آمدند و ہر کہ نزدیک
می آمد نیش میزدند تا روی او ورم می کرد و بہلاک نزدیک میرسید گفتند چون شب شود
زنبوران دور شوند سر ویرا جدا کنیم چون شب در آمد ابر و بارانی پیدا شد و سیلی عظیم
آمد و بدن عاصم را در ربود امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ گفت کہ عاصم
نذر کردہ بود کہ تن هیچ مشرک را مساس نکنم و هیچ مشرک نیز تن او را چون بوفای نذر
خود قیام نمودہ بود حق تعالیٰ بعد از وفات وی تن او را از مساس مشرکان نگاہ داشت

و از انجملہ آنست کہ حبیب بن عدی رضی اللہ عنہ نیز در غزوۃ الرجیع بود ویرا
اسیر گرفتند و بمشرکان مکہ بصد اشتر بفروختند مشرکان ویرا محبوس ساختند روزی ویرا
دیدند کہ خوشۂ انگور می خورد و در مکہ هیچ میوہ نبود گفتند این میوہ از کجاست گفت
رزقی است کہ خدای تعالیٰ بمن دادہ است

و از انجملہ آنست کہ چون خواستند کہ حبیب را بر دار کنند بر اہل مکہ دعای بد
آغاز کرد معاویہ گفت کہ از خوف دعای او ابوسفیان خواست کہ مرا بر زمین خواباند کہ
در میان عرب شہرت داشت کہ ہر کہ در وقت دعای بد پھلو بر زمین خسپد دعا را بر وی
اثر نیست از پس اضطراب کہ از ہیبت دعای وی در ابوسفیان پیدا شد مرا چنان بر زمین
زد کہ مدتہا الم آن از من نمی رفت و گفتہ اند کہ چون سالی گذشت از نظارگیان وی کم
کسی ماندہ بود امیر المؤمنین عمر رضی اللہ عنہ سعید بن عامر را رضی اللہ عنہ در حمص

عملی فرموده بود و او گاه گاه بیخود می شد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه سبب آنرا پرسید گفت در وقت مقتل حبیب و دعای او حاضر بودم هرگاه که آن حالت بنخاطر می آمم بیخود میشوم بعد ازان چون ویرا بردار کردند گفت خداوندا ما به تبلیغ رسالت رسول تو چنانکه فرموده بود قیام نمودیم و اینجا هیچکس نیست که پیغام من بوی رساند تو قادری که سلام من بوی رسانی اسامه گوید که رسول ﷺ در میان اصحاب نشسته بود که آثار وحی بر وی ظاهر شد و گفت وَاللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ پس آب در چشم آورد و گفت جبرئیل علیه السلام از خدای تعالی سلام حبیب بمن رسانید چون خبر حبیب رضی الله عنه بر رسول ﷺ رسید فرمود که هر که حبیب را ازان چوب فرود آرد جزاء او بهشت باشد زبیر بن العوام و مقداد بن الاسود رضی الله عنهما بآن کار برخاستند شب میرفتند و روز پنهان می شدند تا به مکه رسیدند و در شب بحوالی دار چهل کس از برای نگاه داشتن وی خسپیده بودند آهسته ویرا فرود آوردند و دست وی بر جراحتش بود خون ازان جراحت می نمود اما رنگ او خوب بود و بوی مشک می آمد و هیچ تغییری در بدن وی پیدا نشده بود با وجود آنکه قریب بچهل روز از شهادتش گذشته بود زبیر رضی الله عنه ویرا بر اسب خود بار کرد و روان شد چون مشرکان آگاه شدند هفتاد کس در عقب ایشان تاختند چون بایشان رسیدند زبیر و مقداد حبیب را بر زمین نهادند زمین ویرا ابتلاع کرد یعنی فرو برد ازین سبب ویرا بلیع الارض نام کردند بعد ازان زبیر و مقداد رضی الله عنهما بمحاربه مشغول شدند مکیان باز گشتند و زبیر و مقداد رضی الله عنهما پیش رسول ﷺ آمدند جبرئیل علیه السلام با رسول ﷺ گفت ای محمد فرشتگان باین دو مرد از امة تو مباحات می کنند

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله و سلم در سال چهارم از هجرت پنج کس را از اصحاب که ابوقتاده رضی الله عنه یکی از ایشان بود به خیبر فرستاد که سلام بن ابی الحقیق را قتل کنند چون شب بخانه وی در آمدند و ویرا کشتند و بیرون آمدند ابوقتاده کمان خود را فراموش کرد باز گشت و کمان را گرفت و پای ویرا زخمی رسید و بعضی گفته اند بشکست بعمامه خود آنرا ببست و بیاران پیوست پس هر یکی

ویرا نوبت بر میداشتند چون به پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم رسیدند دست مبارك خود بر پای وی مالید فی الحال صحت یافت

و از انجمله آنست که جابر بن عبد الله رضی الله عنه گوید که در غزوه ذات الرقاع من شتری ضعیف چوك زننده داشتم رسول ﷺ بر من میگذشت و اشتر من چوك زده بود و مرا مجال رفتن نبود پرسید که چه ایستاده قصه باز گفتم عصا طلبید و سه بار عصا در تن وی خلا نید بعد ازان آب خواست و يك كف آب بر روی زد و گفت بر نشین بر نشستم بحق آنخدائی که محمد ﷺ را براستی بخلق فرستاد که هر چند رسول ﷺ اشتر خود را تیز میراند اشتر من از وی غمی ماند لا جرم از همراهی رسول ﷺ باز نماندم

و از انجمله آنست که چون از غزوه ذات الرقاع فارغ شدند سببع محاربی بر اسپی نشست و مهار اشتری گرفته پیش رسول ﷺ آمد و گفت در شکم اسب من چیست رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت لا يعلم الغیب الا الله بعد ازان پرسید که باران کی فرود آید رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت که آن امریست موجل خدای تعالی میداند باز پرسید که فردا چه کار خواهم کرد فرمود که غمی دایم دیگر پرسید که در کدام زمین خواهم مرد فرمود که مرا معلوم نیست پس حضرت حق سبحانه و تعالی این آیت فرستاد که (ان الله عنده علم الساعة و ينزل الغيث و يعلم ما فی الارحام و ما تدری نفس ما اذا تكسب غدا و ما تدری نفس بای ارض تموت ان الله علیم خبیر * لقمن : ۳۴) بعد ازان آن ملعون گفت ای محمد این اشتر مرا از خدای تو دوسترست رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که پروردگار من مرا از جان دوست ترست و از نفس و فرزند عزیز ترست و سر بسجده نهاد چون سر برداشت فرمود که ای محاربی پروردگار من خبر داد که در يك جانب ریش تو ریشی پیدا شود که همه گوشت و پوست تو ازان فرو ریزد بعد ازان بدوزخ روی اندك مدتی گذشت آن ریش پیدا شد و روی وی تمام فرو ریخت و چنان بوی ناخوش پیدا کرد که مردم از گند آن میگریختند و آن ملعون میگفت محمد ﷺ سخنی گفت و راست آمد

و از انجمله آنست که جویریة بنت حارث رضی الله عنها که رسول ﷺ ویرا تزویج

کرده بود گفته است که چون رسول ﷺ بغزوه بنی المصطلق بیرون آمد و پدر من مهتر آن قوم بود پیش از آمدن رسول ﷺ در خواب دیدم که ماه تمام از جانب یثرب طلوع کرد و در کنار من در آمد خواب خود را پنهان داشتم و چون آمدن رسول ﷺ یقین شد پدرم گفت ما را لشکری عظیم پیش آمد که طاقت مقاومت آن نداریم دران لشکر مردان میدیدم بر اسبان ابلق نشسته و لشکر و خیل و سلاح بسیار مشاهده میکردم چون اسلام آوردم و رسول ﷺ مرا تزویج کرد در لشکر اسلام نظر کردم دیدم که بدان استعداد و کثرتی که اول دیده بودم نبود دانستم که آن بواسطه امداد الهی بود

و از انجمله آنست که در غزوه خندق که اصحاب حفر خندق میکنند سنگی سخت پیش آمد که از شکستن آن عاجز آمدند سلمان رضی الله عنه رسول را ﷺ ازان خبر کرد رسول ﷺ بخندق فرود آمد و سلمان رضی الله عنه نیز همراه بود و بعضی اصحاب رضی الله عنهم بر کنار ایستاده بودند رسول صلی الله علیه و آله و سلم میتین را از سلمان گرفت و بران سنگ زد پاره شد و ازان برقی جست که همه مدینه را روشن گردانید رسول صلی الله علیه و آله و سلم تکبیر فتح گفت و همه اهل اسلام نیز تکبیر گفتند ضربت دیگر بزد برقی دیگر بجست و رسول ﷺ تکبیر گفت و همه بموافقت تکبیر گفتند و در ضربت سوم نیز همین حال شد سلمان گفت یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد این چیست که ما دیدیم که هرگز مثل این ندیده ایم رسول صلی الله علیه و آله و سلم بقوم نظر کرد و پرسید که شما نیز دیدی آنچه سلمان دید گفتند بلی یا رسول الله رسول ﷺ فرمود که در ضربه اول برقی جست و در روشنی آن کوشکهای حیره را از ارض کسری دیدم چون انیاب کلاب و جبرئیل علیهما السلام مرا خبر کرد که امت من بر آنها دست خواهد یافت و در ضربه دوم برقی جست و در روشنائی آن کوشکهای سرخ در زمین روم چون انیاب کلاب مشاهده کردم جبرئیل علیهما السلام مرا خبر داد که امت تو برین ممالك دست خواهند یافت و غالب خواهند شد و در ضربه سوم برقی جست چنانکه دیدید و در روشنائی آن کوشکهای صنعارا دیدم و جبرئیل علیهما السلام خبر داد که امت ترا فتح آن بلاد دست خواهد داد

واقعی میگوید که رسول صلی الله علیه و آله و سلم کوشك سفید کسری را وصف کرد سلمان گفت و الله که صفت آن همین است که میگوئی من گواهی میدهم که تو رسول خدائی رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر آینه شام فتح شود و هر قل با قصای مملکت خود گریزد و بر شام حاکم شوند و هیچکس با شما منازعت نتواند کرد و هر آینه ین نیز فتح شود و کسری کشته گردد و بعد ازان کسری نباشد سلمان گوید آنچه رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود همه را بعد از وی همچنان مشاهده کردم

و از انجمله آنست که جابر گوید رضی الله عنه که رسول صلی الله علیه و آله و سلم از برای شکستن سنگ بخندق در آمد و از گرسنگی سنگ بر شکم بسته بود چون آنرا دیدم بی سنگ شدم اجازت خواستم و بخانه رفتم و حال را با اهل خانه گفتم گفتند يك صاع جو داریم و يك بزغاله جورا آرد کردم و بزغاله را بذبح آوردم و در دیگ انداختم بعد ازان بسوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز گشتم اهل خانه گفته بودند که صورت حال را باز نمای تا شرمسار نشویم من آهسته با رسول (ﷺ) کیفیت و کمیت آن طعام را باز نمودم رسول صلی الله علیه و آله و سلم آواز بر داشت که ای اهل خندق جابر سوری ساخته و ضیافتی کرده همه بیائید که بسیارست و پاکیزه و با من گفت اهل خود را بگوی تا دیگ از دیگدان بر ندارد و تا من نرسم نان نپزد من پیشتر رفتم و با اهل خود گفتم که رسول صلی الله علیه و آله و سلم با همه مهاجرین و انصار اتباع و اشیاع می آیند گفت اگر رسول (ﷺ) دانست هیچ باك نیست چون رسول (ﷺ) با جمع بخانه ما رسید فرمود که فرقه فرقه در آیند پس فرمود که خمیر را بیار بیاوردم دهان مبارك خود بکشد و ازان سر چشمه همه خیرات و برکات رشحی دران خمیر رسید و از خدای تعالی برکت طلبید پس فرمود که پزنده نان را بیار تا به پزد و فرمود تا از تنور نانی و از دیگ گوشت من میگرفتم و ببردم میدادم تا همه سیر خوردند و مراجعت نمودند و نان و گوشت همچنان باقی ماند

و از انجمله آنست که هم جابر بن عبد الله رضی الله عنه گفته که عادت سید عالم آن بود که هر که او را مهمان خواندی اجابت کردی روزی جابر بن عبد الله رضی الله عنه

رسول را ﷺ مهمان خواند و عده داد که فلان روز پیام چون آنروز شد رسول ﷺ بدر خانه جابر رسید چون رسول را ﷺ بدید شادمان شد و از شادی مشك آب بینداخت و غلطان پیش رسول آمد و گفت یا رسول الله در آی رسول صلی الله علیه و آله و سلم در آمد برّه داشت حالی برّه را بسمل کرد تا بریان کنند جابر را دو پسر بود پسر بزرگ مر خرد را گفت بیا تا بتو غام که پدر ما این برّه را چگونه بسمل کرد بچه خرد را به بست و کارد بر حلق او براند و بنادانی ویرا بسمل کرد و سر برادر را بر داشت عیال جابر چون آنرا دید از پس او بدوید بچه بترسید و بر بام گریخت مادر بر اثر وی می آمد از بیم مادر آن دیگر پسر از بام بیفتاد و هلاک شد آن زن فزع نکرد و گفت اگر بنالم و فریاد کنم خاطر پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم ملول شود صبر کرد و جزع نکرد و هردو فرزند را بخانه برد و کلیم بر هردو پوشید و کسی را ازان حال خبر دار نکرد و روی تازه داشت ولیکن بدل خون آلود می نالید تا برّه را بریان کرد و جابر را ازان حال فرزندان خبری نی چون برّه را بیاورد در پیش رسول ﷺ نهاد حضرت جبرئیل امین بیامد و گفت یا محمد ﷺ خدای تعالی میفرماید که جابر را بگوی تا فرزندان خود را بیارد تا با تو طعام خورند رسول ﷺ جابر را گفت فرزندانرا بیار جابر برون آمد و عیال را پرسید که فرزندان کجا اند عیال او گفت مهتر را ﷺ بگوی که غایبند رسول ﷺ گفت فرمان خدای تعالی است تا ایشان را حاضر کنی جابر روان آمد و عیال خود را گفت که از خدای تعالی فرمان آمد که زود ایشانرا بخوان آن ضعیفه گریان شد و گفت ای جابر غمی یارم گفت که چه افتاده است هردو پسر را بجابر نمود و گلیم از ایشان بر داشت جابر هردو را دید مرده گریان شد که از حال ایشان بیخبر بود پس هردو بیامدند و در پای رسول ﷺ افتادند خروش ازان خانه بر آمد خدای تعالی جبرئیل الطاهر را بفرستاد که رب العزة میفرماید که تو که محمدی بر سر ایشان رو و از تو دعا کردن و از ما زنده گردانیدن رسول ﷺ بر خاست و بر سر ایشان آمد و دعا کرد هردو فرزند جابر رضی الله عنه في الحال زنده شدند بفرمان خدای تعالی و از انجمله آنست که دختر بشر بن سعد گفت که مادر من رواحه يك كف خرما

بن داد که این را به پدر خود و خال خود عبد الله بن رواحه ببر تا بخورند من خرما را گرفتم و رفتم رسول ﷺ جائی نشسته بود گفت ای دخترک من بیا و پرسید که با خود چه داری گفتم اندکی خرما و آنرا در دو کف مبارك وی ریختم آنرا بدست مبارك خود بر بالای جامه چید و مردی را فرمود که اهل خندق را ندا کرد تا همه بیایند همه جمع شدند و چندانکه بایستند خوردند و باز گشتند و همه سه هزار کس بودند و هنوز از اطراف آن جامه از بسیاری خرما خرما میریخت

و از انجمله آنست که چون لیلۃ الاحزاب حذیفه بن الیمان را رضی الله عنه بجانب لشکر احزاب روانه ساخت تا خبری بیارد دست مبارك بر سینه و میان دو کتف وی بمالید و گفت اللهم احفظ من بین یدیه ومن خلفه وعن یمنه وعن شماله و آن شب سرمای سخت بود حذیفه میگوید روان شدم و پنداشتم که بحمام در آمده ام و هیچ سرما در من اثر نمی کرد تا باحزاب رسیدم و خبر ایشان معلوم کردم و باز گشتم و باصحاب پیوستم بعد از مخالطه با اصحاب سرما در من اثر کرد و اثر آن بظهور آمد

و از انجمله آنست که چون حذیفه رضی الله عنه برفت رسول ﷺ نماز گزارد و بعد ازان مناجات کرد که یا صریخ المکروبین و یا مجیب دعوة المضطربین اکشف همی و کربی فقد تری حالی و من معی جبرئیل الطاهر فرود آمد و گفت خدای تعالی ترا نصرت داد بادی از آسمان دنیا بر ایشان فرستاد و بادی دیگر از آسمان چهارم که سنگ می آورد حذیفه رضی الله عنه میگوید چون آنجا رسیدم بادی سرد در ایشان پیچیده بود و آتش های ایشانرا می کشت و یکدیگر را ندا میکردند که سرما مارا هلاک کرد بعد ازان بادی دیگر عظیم رسید که سنگهای بزرگ می آورد چنانکه قوم به سپر خودرا ازان نگاه میداشتند پس هزیمت در ایشان افتاد به تعجیل تمام بگریختند و اشارت باین است آنکه خدای تعالی میفرماید (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا * الاحزاب : ۹)

و از انجمله آنست که چون قریش بگریختند رسول ﷺ گفت (لن يغزوكم قریش

بعد عامهم ولکنکم تغزونهم) یعنی بعد ازین سال دیگر قریش با شما غزا نخواهد کرد لیکن شما با قریش غزا خواهید کرد لا جرم قریش هیچ غزا نکردند تا فتح مکه میسر شد و از انجمله آنست که چون لشکر قریش بگریختند روزی ابوسفیان با گروهی از قریش می گفت که در میان شما هیچکس نیست که فرصتی نگاه دارد و انتقام ما را از محمد (ﷺ) بگیرد که میگویند تنها در بازارها میرود و بواسطه مشغولی به تبلیغ رسالت از حال هر کسی غافل میباشد ناگاه مردی از عرب بمنزل ابوسفیان در آمد و گفت اگر تو مرا تقویت کنی من این کار را کفایت کنم که راههارا نیکو میدام و خنجری دارم بغایت تیز ابوسفیان ویرا زاد و راحله داد و با یکدیگر شرط کردند که با هیچکس نگویند عرب روان شد و روز ششم بمدینه رسید و از هر کسی حال رسول را ﷺ می پرسید گفتند رسول ﷺ بسوی بنی عبد الاشهل رفته است زانوی راحله خود به بست و پیاده بجانب بنی عبد الاشهل رفت رسول ﷺ با جمعی از اصحاب سخن میگفت چون آن عرب را از دور دید فرمود که این مرد اندیشه غدر دارد اما خدای تعالی ویرا برادر نرساند چون نزدیک رسید گفت این ابن عبد المطلب رسول ﷺ گفت انا ابن عبد المطلب قصد کرده که نزدیک رسول ﷺ رود دران صورت که گویا سخنی پنهانی دارد اسید بن حضیر او را کشید و گفت دور باش ای ملعون و دست در کمر وی زد دید که اندرون آنجامه خنجری دارد فریاد کرد که یا رسول الله این مرد غادر است عرب در پای وی افتاد که خون مرا به بخشید رسول ﷺ فرمود که راست بگوی که صدق تو ترا منفعتی رساند و اگر دروغ گوئی حق تعالی خود مرا بر اندیشه تو مطلع ساخته است عرب امان طلبید و تمامی احوال باز گفت رسول ﷺ ویرا باسید سپرد روز دیگر طلب داشت و گفت ترا امان دادم بهرجا که خواهی برو و اگر خواهی ازین بهتر نیز هست گفت بهتر کدام است فرمود که آنکه شهادت بگوئی و برسالت من اقرار کنی عرب گفت اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انک رسول الله و الله ای محمد ﷺ که من هرگز از هیچکس نترسیدم و از خوف تیغ و تیر بر خود نلرزیدم چون ترا دیدم هوش از من برفت و ترا بر اندیشه من اطلاع افتاد و میدانم که هیچکس ترا خبر نداده پس دانستم که ملهم و حافظ

تو رحمن است و حزب ابوسفیان حزب شیطان رسول ﷺ از سخن وی تبسم میکرد چند روز اقامت کرد و اجازت طلبید و برفت و دیگر از وی خبری شنیده نشد

و از انجمله آنست که چون در سال ششم از هجرت رسول ﷺ با جمیع اصحاب بقصد عمره بمکه توجه نمودند و در نواحی حدیبیه که چاهی است فرود آمدند آب آن چاه کم بود چون اندکی آب کشیدند تمام شد و مردم از تشنگی شکایت بحضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم آوردند رسول تیری از ترکش خود بیرون آورد و گفت این را در تك چاه بخلانید راوی میگوید که و الله بعد از خلانیدن تیر هزار و چهار صد کس و چهار پایان ایشان همه سیراب شدند و در صحیح بخاری بروایت براء بن عاذب رضی الله عنه چنانست که در حدیبیه مردم از کم آبی و تشنگی اصحاب شکایت کردند رسول صلی الله علیه و آله و سلم بکنار چاه آمد و دلوی آب طلبید و ازان وضو کرد و دهان مبارک بشست و آب آن در چاه ریخت لحظه بگذشت آن آب چنان طغیان کرد که همه اصحاب سیراب شدند و همه اشتران را نیز آب دادند

و از انجمله آنست که جابر بن عبد الله رضی الله عنه گفته است که روز حدیبیه تشنگی بر مردم غلبه کرد و پیش رسول ﷺ رکوه بود و ازان وضو می ساخت همه مردم روی بجانب وی نهادند فرمود که شمارا چه بوده است گفتند که ما را نه آبی است که وضو سازیم و نه آبی بیاشامیم دست مبارك خود را در رکوه نهاد و از میان انگشتان وی آب چنانچه از چشمها بر جوشد جوشیدن گرفت و روان شد همه سیراب شدیم و وضو ساختیم از جابر رضی الله عنه پرسیدند که چند کس بودید گفت اگر صد هزار می بودیم بس میکرد اما ما هزار و پانصد کس بودیم

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب گوید که چون نزدیک بحدیبیه رسیدیم خبر آمد که قریش جماعتی را پیش فرستاده اند رسول ﷺ فرمود که کیست که ما را از راه بگرداند و بحدیبیه رساند گفتم من یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد پس در راه ایستادم و بدان راه بسیار رسیده بودم همیشه دران راه بلنדהا و عقبهای بسیار دیده بودم زمین

هموار شد و هیچ عقبه پیش نیامد تا رسول را ﷺ بحدیبیه رسانیدم

و از انجمله آنست که چون در روز حدیبیه امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه در باب مصالحه که میان رسول ﷺ و میان قریش واقع شد کتابتی می نوشت بسم الله الرحمن الرحیم نوشت و محمد رسول الله ﷺ کتابت کرده سهیل بن عمرو آن روز هنوز ایمان نیاورده بود گفت من رحمانرا غی شناسم همچنانکه رسم کتابت ماست باسمک اللهم بنویس و بجای محمد رسول الله محمد بن عبد الله بنویس که اگر مارا رسالت او معلوم می بود با او مقاتله نمی کردیم بعد از گفت و گوی بسیار میان اصحاب و سهیل بن عمرو رسول ﷺ امیر المؤمنین علی را رضی الله عنه گفت که آنرا محو کن و چنانچه سهیل میگوید بنویس امیر المؤمنین علی رضی الله عنه رعایت ادب را بمحو اقدام ننمود رسول ﷺ خود آنرا محو کرد و فرمود که ای علی ترا نیز روزی مثل این واقعه واقع خواهد شد چون بعد از حرب صفین میان وی و معاویه رضی الله عنهما مصالحه واقع شد در کتابتی که در آن باب میکردند کاتب بنوشت که این مصالحه امیر المؤمنین علی است معاویه رضی الله عنه گفت امیر المؤمنین منویس که اگر من ویرا امیر المؤمنین شناختمی با او مقاتله نکردمی چون امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بشنید گفت صدق رسول الله علی بن ابی طالب بنویس

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله و سلم در حدیبیه موی مبارک تراشید و موی تراشیده خود را بر سر درختی سبز انداخت اصحاب بر آن درخت ازدحام نمودند و آن مویها را از یکدیگر ربودند امّ عماره میگوید که من چند تار موی گرفته بودم بعد از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم هر کرا مرضی بودی آن مویها را در آب می شستم و بمریض میدادم خدای تبارک و تعالی ویرا صحت میداد

و از انجمله آنست که چون بعد از بیست روز یا کم و بیش که در حدیبیه اقامت کردند مراجعت نمودند اصحاب در بعضی منازل از قلت زاد شکایت کردند رسول صلی الله علیه و آله و سلم براحلهای اشارت فرمود آن شخص بامیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله عنه رسید پیش رسول ﷺ آمد و گفت یا رسول الله اگر در میان مردم اندک چهار پائی باشد

که بر نشینند بهتر می نماید اگر چنانچه اشارت رود که مردم بقیه زادی که دارند جمع کنند و از فضل و عنایت الهی زیادتی برکت خواهی شك نیست که ملتمس تو مبذول خواهد بود پس قوم بقیه زادی که داشتند جمع کردند و بر نطعها پیراکنند بعضی را يك مشت تمر مانده بود و بعضی را يك كف سويق پس رسول ﷺ از حضرت حق سبحانه و تعالی برکت خواست و فرمود که اوعیه خود را بیارید آوردند و چندان زاد بر داشتند که چهار پایانرا دیگر طاقت برداشتن نماند چون ازان موضع کوچ کردند با آنکه تابستان بود و هوا صافی خدای تعالی بارانی فرستاد که همه سیراب شدند و آبها برداشتند

و از انجمله آنست که رسول ﷺ در آخر ذی الحجة سال ششم یا اول محرم از سال هفتم رسولان باریاب ادیان فرستاد دحیه الکلبی را رضی الله عنه به هرقل صاحب روم فرستاد و کتابتی با وی همراه کرد مضمونش آنکه بعد از بسمله آنکه این کتابیست از محمد که بنده خدای و رسول اوست بسوی هرقل که عظیم روم است سلام بر کسانی که متابعت هدایت کنند اما بعد بدرستی که من ترا بر عایت اسلام میخوانم اسلام آور تا سلامت مانی و خدای تعالی اجر ترا مضاعف گرداند و اگر ازین دولت روی بگردانی گناه همه اهل روم که محکوم فرمان تو اند بر تو خواهد بود (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ * آل عمران : ۶۴)

دحیه الکلبی رضی الله عنه در حمص بهرقل رسید و کتاب را بوی رسانید چون هرقل دید که عنوان آن عربی است ترجمانی طلبید و در صحیح بخاری چنانست که در آنوقت ابوسفیان با جمعی از قریش در ایلیا یعنی در بیت المقدس بودند هرقل ایشانرا طلب داشت و گفت کدام از شما باین مرد که کتاب فرستاده است نزدیکتر است ابوسفیان گفت من از همه نزدیکترم هرقل گفت ویرا نزدیک من آرید و دیگرانرا در قفای وی بدارید پس ترجمان را گفت با ایشان بگوی من ازین مرد که دعوی قرابت صاحب کتاب میکند سخنان خواهم پرسید هر چه دروغ گوید تکذیب وی کنید ابوسفیان گفته است و الله اگر

وهم تکذیب نبودی شایستی که دروغ گفتمی پس اول سؤال که کرد این بود که نسب وی چگونه است گفتم نسب شریف دارد دیگر گفت این دعوی که وی میکند هرگز کسی دیگر در میان شما کرده بود گفتم نی پس گفت هیچ کس از جهت پدران وی ملك بوده است گفتم نی گفت اشراف مردم متابعت او کردند یا ضعیفان گفتم ضعیفان گفت روز بروز زیادت میشوند یا کم میگردند گفتم زیادت میشوند گفت هیچ کس از جهت ناپسندیدن دین از وی بر میگردد گفتم نی گفت پیش از آنکه این سخن گوید در هیچ امری ویرا متهم بکذب میداشتید گفتم نی گفت هیچ غدر میکند گفتم نی اما ما حالی دوریم از وی از جزویات احوال وی خبری نداریم ابو سفیان میگوید سؤالات وی چنان متعاقب بود که مرا بغیر ازین کلمه گفتم مجال نبود بعد ازان پرسید که با او هیچ مقاتله کردید گفتم آری گفت قتال شما با وی چون بود گفتم گاهی ظفر در جانب او بود و گاهی در جانب ما گفت شما را بچه میفرماید گفتم میفرماید که خدای را بیگانگی به پرستید و هیچ چیز را با او در عبادت شریک مسازید و بصلوة و صدق و عفاف و صلۀ رحم میفرماید پس ترجمانرا گفت با او بگویی که من از نسب او پرسیدم تو او را شریف النسب گفتی و انبیا چنین باشند و پرسیدم که در میان شما هیچ کس این دعوی کرده بود گفتی نی گفتم اگر کسی پیش از وی این دعوی کرده باشد شاید که وی نیز بتبعیت وی کرده باشد گفتم از پدران وی هیچکس ملك بوده گفتی نی اگر از پدران وی کسی ملك بودی شایستی که بجهت ملك پدران این دعوی کردی دیگر پرسیدم که پیش ازین هرگز متهم بکذب بوده است گفتی نی دانستم که هیچکس چنان نکند که با خلق راست و با خدای تعالی دروغ گوید و افترا کند و دیگر پرسیدم که اشراف متابعت وی می کنند یا ضعیفان گفتی ضعیفان و ما میدانیم که اتباع رسل همیشه ضعیفان بوده اند دیگر گفتی که زیادت میشوند نه کم همیشه سنت الهی چنین بوده است تا دین تمام شده است و گفتی که هیچکس از دین وی بر نمیگردد و این نشان صفای قلب است بنور ایمان و دیگر گفتی که غدر نمی کند و بعبادت خدای تعالی میفرماید و از شرك نهی میکند و بصلوة و بصدق و

عفاف و صلۀ رحم میخواند اگر آنچه تو میگوئی راست باشد و الله که این موضع را که قدم بران نهاده ام در تحت تصرف خود آورد و من یقین میدانستم که چنین کسی مبعوث خواهد شد اما گمان نمی بردم که از شما باشد اگر من دانستمی که بخدمت وی میتوانم رسید لقای او را غنیمت شمردمی و خاک پای او را توتیای دیده کردمی بعد ازان کتاب رسول را ﷺ که دحیة آورده بود فرمود که بکشادند چون بر مضمون کتاب اطلاع یافت و آنچه بخاطر وی رسید تقریر کرد آواز قیل و قال بلند شد ما از آنجا بیرون آمدیم و من با اصحاب خود گفتم که کار محمد ﷺ بلند شد که ملک بنی اصفرا از خوف وی می لرزد و مرا یقین شد که کار وی ظهور تمام خواهد یافت و این یقین در دل من روز بروز می افزود تا حق تعالی دل مرا بنور اسلام منور ساخت

و از انجمله آنست که روزی در بیت المقدس هرقل از خواب بیدار شد متغیر الحال و اندوهگین بطارقه از وی سؤال کردند که موجب ملال تو چیست گفت در خواب دیدم که ملک ختنه کنندگان ظهور یافته و بروایتی چنانست که وی علم نجوم نیکو میدانست گفت در نجوم نظر کردم چنان دیدم که طائفه که ختنه میکنند بر ملک من مستولی خواهند شد بطارقه گفتند که ما بغیر از یهود طائفه نمیدانیم که ختنه کنند و ایشان مطیع تواند همه را قتل کن تا ایمن شوی درین اندیشه بودند که شخصی از پیش حاکم بصری که نایب او بود آمد و مردمی از عرب همراه آورد و گفت ای ملک این شخص میگوید که در عرب شخصی دعوی نبوت میکند و جمعی متابعت وی کرده اند و بعضی مخالف اند و میان ایشان قتل بسیار واقع شده هرقل گفت ویرا بخلوتی برید و به بینید که مختون است یا نی دیدند مختون بود پس از حال عرب پرسید گفت همه مختون اند هرقل گفت و الله اینان آن طایفه اند که بمن نموده اند که ظهور خواهند کرد بعد ازان هرقل بمصاحب خود که در روم بود و در علم نجوم ماهر بود کتابی نوشت و از احکام نجومی استعمال کرد و خود بطرف حمص روان شد چون بحمص رسید کتاب صاحب وی آوردند مشتمل بر آن که وقت ظهور سلطنت نبی عربی است

و از انجمله آنست که بعد از آن هرقل منادی فرمود که همه عظمای روم در کشاده ترین معابدی که داشتند جمع شوند چون جمع شدند فرمود تا همه درها به بستند با ایشان خطاب کرد که ای معشر روم صلاح و سداد و فلاح و رشاد خود میخواهید و دوام دولت و ثبات سلطنت خود میطلبید گفتند آری ای ملک چون نطلبیم گفت بپائید تا باین نبی متابعت کنیم و دین او را متابعت نمائیم چون این شنیدند چون حمر و حش همه بر میدند و بسوی درها شتافتند چون درها را بسته یافتند آغاز قلق و اضطراب کردند چون هرقل کمال نفرت ایشانرا دید ایشان را باز طلبید و گفت مقصود من ازین سخن امتحان شما بود که به بینم که در دین خود راسخ هستید همه ازو راضی گشتند و سجده کردند

و از انجمله آنست که در بعضی روایات آمده است که چون میان هرقل و ابوسفیان آن مقالات گذشته تمام شد ابوسفیان گفت ای ملک اگر رخصت باشد یکی از سخنان او باز گویم تا کذب وی پیش ملک ظاهر شود گفت آن کدام است گفت او چنان میگوید که در يك شب از زمین ما به بیت المقدس آمده است و پیش از صبح باز گشته ابوسفیان گفته است چون من این سخن گفتم بطریق بیت المقدس بر سر او ایستاده بود فی الحال گفت من آنشب را دانستم و از علاماتی که در آنشب مشاهده افتاد ملک را نیز اعلام کرده ام پس گفت ما را عادت چنان بود که پیش از خواب رفتن همه درها را می بستیم در آنشب يك در را نتوانستیم بست همه اهل بیت المقدس را جمع کردیم تحریک آن در نتوانستند کرد چون بامداد شد اثر بستن دابۀ نزدیک آن در دیدیم

و از انجمله آنست که چون هرقل از ایمان قوم نومید شد دحیه کلبی را رضی الله عنه گفت و الله که من میدانم که صاحب تو نبی مرسل است ولیکن از اهل روم می ترسم که مرا هلاک کنند اگر چنانچه این ترس نبودی هر آینه متابعت وی کردمی و آنرا سبب سعادت دو جهانی شناختمی اما پیش فلان اسقف رو که وی در روم از من عظیم تر است و باحکام کتب الهی علیم تر به بین که چه میگوید دحیه رضی الله عنه پیش آن اسقف رفت و حال را باز نمود اسقف گفت و الله که او نبی مرسل است ما او را بصفتش می شناسیم بعد از آن بخانه در آمد و جامه سیاه که داشت بینداخت جامه سفید پوشید و عصا بر گرفت و بسوی اهل

روم بیرون آمد ایشان در کنیسه بودند گفت ای معشر روم بدرستی که ما را از احمد مرسل رسولی آمد که ما را به بندگی خدای تعالی میخواند و من گواهی میدهم که هیچ خدائی بغیر الله که خالق السموات والارض است نیست و احمد بنده او و رسول اوست علیه السلام همه باتفاق بر وی ازدحام کردند و چندان زدند که کشته گشت پس چون دحیه رضی الله عنه بسوی هرقل باز گشت و قصه را باز گفت هرقل گفت من با تو گفته بودم که از قصد این طایفه این نیستی و الله که این اسقف پیش ایشان بقدر از من اعظم بود و قول او مقبول تر با وجود این بسبب ایمانش قتل کردند

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله شجاع بن وهب را برسالت پیش حارث بن ابی شمر غسانی فرستاد و وی در غوطه دمشق میبود شجاع اول پیش حاجب حارث آمد و از سبب آمدن خود اعلام کرد حاجب از بعضی احوال رسول صلی الله علیه و آله استفسار کرد و ایمان آورد و گفت آنچه گفתי بعینه صفت رسولی علیه السلام است که عیسی علیه السلام بقدم او بشارت داده است و شرایط اکرام و احترام بجای آورد و حارث را ازان خبر داد حارث بیرون آمد و تاج بر سر نهاد و شجاع را طلبید و چون نامه رسول صلی الله علیه و آله بخواند آنرا بینداخت و گفت ملک را از من که میتواند ستاند اسپان را نعل بندید که بسوی او لشکر می کشیم اگر چه درین باشد پس شجاع را گفت برو و از آنچه دیدی صاحب خود را خبر کن اما حاجب شجاع را رعایت بسیار کرد و گفت سلام من بحضرت رسول صلی الله علیه و آله برسان و اعلام کن که من تبع دین ویم پس شجاع آمد و رسول را صلی الله علیه و آله از حال حارث خبر داد رسول صلی الله علیه و آله گفت هلاک شد ملک حارث و عام فتح بود که حارث وفات یافت و ملک وی بدیگری انتقال یافت

و از انجمله آنست که فروة بن عمرو الجذامی که عامل قیصر بود بر عمان چون خبر رسول صلی الله علیه و آله شنید ایمان آورد و از اسلام خود رسول صلی الله علیه و آله را اعلام کرد و کتاب نوشت و هدایا فرستاد و مضمون کتاب آنکه بمحمد رسول الله صلی الله علیه و آله اعلام نموده می آید که من باسلام اقرار کردم و گواهی میدهم که تو همان رسولی که بقدم تو عیسی علیه السلام بشارت داده است و السلام علیکم و چون خبر اسلام فروة بقیصر رسید ویرا عزل کرد و حبس فرمود فروة گفت و الله که من هرگز از دین محمد صلی الله علیه و آله اعراض نخواهم کرد و تو نیز میدانی که او

رسول خدای است ﷺ و همان پیغمبر است که عیسی علیه السلام بمقدم وی بشارت داده است و عدم انقیاد تو از دوستی دنیا است قیصر گفت بحق انجیل که راست میگوئی و فروه از اسلام باز نگشت و در حبس هلاک شد

و از انجمله آنست که چون حاطب بن ابی بلتعنه کتاب رسول ﷺ بمقوقس ملک اسکندریه رسانید ویرا توقیر و تعظیم بسیار کرد و در جواب نوشت که من میدانم که پیغمبری باقی مانده است که خاتم انبیا اوست ولیکن گمان می بردم که وی از شام بیرون آید و همراه کتاب دو جاریه که یکی ماریه بود و استر سفید که بدلدل مشهور است و هدایای دیگر فرستاد و با حاطب گفت که این صفاتی که تو از صاحب خود میگوئی همه صفات آنرسول است که عیسی علیه السلام بمقدم او بشارت داده است و او بعد ازین ظاهر خواهد شد و اصحاب او بساحل ما نزول خواهند کرد چون حاطب مراجعت نمود و مقاتل ویرا با رسول ﷺ بگفت رسول ﷺ فرمود که آن خبیث بملک خود بخیلی کرد اما ملک ویرا بقا نخواهد بود وی آیام خلافت امیر المؤمنین عمر در مصر وفات کرد

و از انجمله آنست که چون سلیط بن عمرو بن العاص کتاب رسول را ﷺ بسوی هوزة بن علی الحنفی برد در جواب آن نوشت که من شاعر قوم خویش و خطیب ایشام در دل عرب از من مهابتی هست آنچه خلق را بآن میخوانی بغایت خوش است عملی بعهدۀ من کن تا اتباع تو کنم رسول ﷺ گفت اگر از من يك خرما طلبد که بر زمین افتاده باشد بدو ندهم خود و آنچه در دست وی است هلاک شود چون رسول ﷺ از فتح مکه باز گشت جبرئیل علیه السلام آمد و از موت هوزة خبر داد رسول ﷺ گفت بعد ازین در یمامه دروغ گوئی پیدا شود که دعوی نبوت کند و بعد از من کشته شود فکان کما قال صدق رسول الله ﷺ

و از انجمله آنست که رسول ﷺ عبد الله حذافه را بکسری فرستاد و کتابی بوی نوشت کسری آن کتاب را که نامه سعادت وی بود بدردید چون آن خبر برسول ﷺ رسید فرمود که مزق کتابی و الله بمزق ملکه یعنی وی نامه مرا پاره کرد زود باشد که خدای تعالی نامه ملک و دولت وی پاره گرداند هم دران نزدیکی شیرویه پسر وی ویرا بقتل آورد و از انجمله آنست که از کتاب رسول ﷺ هیبتی بر کسری مستولی شد چون عبد

الله بن حذافه از پیش وی باز گشت حجاب خود را فرمود که بعد الیوم باید که هیچکس از عرب نگذارید که پیش من در آید و چون بخلوت خاص خود که آنجا هیچکس را بار نبود در آمد دید که مردی ایستاده است و عصائی بدست گرفته میگوید ای کسری ایمان آور که خدای تعالی رسولی فرستاده است که خلق را بدین حق میخواند گفت امروز از پیش من بیرون رو بعد ازان حجاب را طلب کرد و سیاست نمود بعضی را بکشت و بعضی را دست و پای ببرید و گفت با وجود این مبالغه که من کرده ام چون میگذارید که عربی بخلوت خاص من در آید ایشان سوگند عظیم یاد کردند که ما محافظت درگاه تو کرده ایم و هیچکس را نگذاشته ایم بار دیگر آن شخص بهمان طریقه ظاهر شد و عصا بر سر او زد و گفت پیش از آنکه این عصا شکسته شود ایمان آور چون ایمان نیامد بار سوم عصا را شکست و همانشب پسر او شیرویه ویرا قتل کرد

وازانجمله آنست که کسری بعد ازانکه کتاب رسول را پاره کرد بیاذان که نایب وی بود در یمن نوشت که چنان معلوم شد که دران زمین شخصی پیدا آمده که دعوی نبوت میکند فی الحال مرد دانائی بجانب وی فرست تا کماهی احوال ویرا معلوم کند بلکه ویرا مقید سازد و زود بما رساند باذان دو کس فرستاد چون بمدینه رسیدند بملاقات رسول ﷺ مشرف شدند گفتند ملك الملوك یعنی کسری بیاذان نوشته است که ترا بخدمت وی فرستد رسول ﷺ تبسم نمود و گفت به نشینید هردو بزانو در آمدند و رسول ﷺ ایشانرا دعوت کرد و باسلام خواند ایشان گفتند برخیز ای محمد و فرمان ملك را امتثال نمای اگر باختیار خود بروی باذان ترا بملك سپارش نویسد که نافع باشد و اگر نروی میدانی که کسری کیست و چگونه ترا با قوم تو هلاک گرداند و بلاد ترا ویران کند و آن دو کس اگر چه دلیرانه سخن میگفتند اما از هیبت مجلس رسول ﷺ لرزه بر ایشان افتاده بود و بعد از بیرون آمدن با یکدیگر گفتند اگر بیش ازین در مجلس خود مارا باز داشتی بیم آن بود که از هیبت او هلاک شدیم بعد ازان از رسول ﷺ جواب کتاب باذان طلبیدند رسول ﷺ فرمود که امروز بمنزل خود باز روید و فردا بیائید چون بامداد پیامدند گفت بصاحب خود خبر برید که پروردگار من پروردگار او را که کسری است دوش قتل کرد اگر ایمان آری و اسلام قبول کنی

ملکی که حالا در تصرف تست بتو بگذارم وزود باشد که دین من ظاهر شود و اهل اسلام بر هر چه در تحت و تصرف کسری است مسلط شوند چون رسولان خبر بباذان رسانیدند باذان گفت اگر وی درین سخن صادق باشد پیغمبر خداست عزّ وجلّ باید که هیچکس از ملوک در ایمان بوی بر ما سبقت نباشد درین حال بودند که رسول شیرویه خبر قتل کسری آورد باذان با همه اهل و فرزندان و با جماعت فرس که با وی بودند بدولت اسلام مشرف شدند و از انجمله آنست که چون سال هفتم از هجرت بغزوه خیبر بیرون آمدند رسول ﷺ اوّل بار علم بامیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله عنه داد و وی با جماعت مسلمانان برفت و جنگ در پیوست لشکر اسلام فتح ناکرده باز گشتند و رسول ﷺ درد شقیقه داشت بیرون نیامد اما فرمود که مقاتله کنید امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی الله عنه علم برداشت و برفت و جنگی در پیوست ازان سخت تر و فتح ناشده باز گردید دیگر بار امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه علم برداشت و برفت و جنگ ازان سخت تر کرد و فتح ناشده باز گشت خبر بحضرت رسالت ﷺ رسید فرمود که لأعطين الراية غدا رجلا کرارا غیر فرار یحب الله و رسوله و یحبه الله و رسوله لا یرجع حتی یفتح الله علی یدیه راوی میگوید امیر المؤمنین علی کرم الله تعالی وجهه آنروز آنجا حاضر نبود که درد چشم داشت ابو بکر و عمر و سایر اصحاب رضی الله عنهم مترصد میبودند که آنکس یکی از ایشان باشد سعد رضی الله عنه میگوید که در برابر هر دو چشم رسول ﷺ بزائوا در آمدم و باز بر خاستم و ایستادم بامید آنکه آنکس من باشم و امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه میگوید که هرگز امارت را دوست نداشتم مگر آنروز که از رسول ﷺ شنیدم که خدا و رسول خدا را دوست دارد و خدا و رسول خدا ویرا دوست دارند و باز نگردد تا فتح بر دست وی نشود پس حضرت رسالت ﷺ فرمود تا امیر المؤمنین علی را رضی الله عنه آوردند و درد چشم داشت آب دهان مبارک در چشم وی انداخت در حال صحت یافت و در باقی عمر هرگز درد نکرد بعد ازان رایت بوی داد و درع خود درو پوشید و ذو الفقار بدست وی داد و بدعا گفت اللهم اکفه الحرو البرد امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که بعد ازان هرگز گرما و سرما در من اثر نکرد و گویند که در گرمای سخت قبای پر پنبه میپوشید و هیچ باک نمیداشت و در سرمای سخت با جامه تنگ بیرون

می آمد و از سرما متضرر نمی شد پس امیر المؤمنین علی رضی الله عنه به تعجیل تمام متوجه حصن شد چنانچه لشکری که در آخر بود هنوز نرسیده بود که وی بحصن رسید ابو رافع مولى رسول الله ﷺ گوید که چون نزدیک حصار رسید یهودی چنان ضربتی بر وی زد که سپرش بینداخت در آهین حصار را بر کند و سپر ساخت و همچنان در دست وی بود تا فتح شد و گویند بعد ازان در را بر پشت خود نهاد و پل ساخت تا همه مسلمانان بحصن در آمدند و چون فارغ شد در را بینداخت ابو رافع رضی الله عنه گوید تا هفت مرد رفتیم تا در را منقلب گردانیم نتوانستیم

و از انجمله آنست که دران غزوه زنی از یهود گوسفندی بزهر آلوده بریان کرد و در ذراع و کتف آن زهر بیشتر کرد دانسته بود که رسول ﷺ آنرا دوست میدارد پیش رسول ﷺ آورد ازان تناول کرد و ذراع آن با وی در سخن در آمد و گفت یا رسول الله من بزهر آلوده ام پاره در دهان داشت و می خائید بینداخت و بشر بن البراء ازان چیزی بخورد و بمرد

و از انجمله آنست که در آنوقت که بعضی از حصون خیبر را محاصره داشتند شبانی سیاه پیش رسول ﷺ آمد و با وی رمه گوسفند بود و گفت ای محمد اسلام بر من عرضه کن رسول ﷺ اسلام بر وی عرضه کرد چون اسلام آورد گفت یا رسول الله من مزدور صاحب این گوسفندان ام و این امانت ست پیش من من بآن چه کنم گفت بزن برویهای ایشان که بخداوندان خود باز خواهند رفت آن سیاه مشتی سنگ ریزه بر گرفت و در روی آن گوسفندان زد و گفت بخداوند خود باز روید که من دیگر با شما نمی باشم آن گوسفندان فراهم آمدند و روی بحصار نهادند چنانکه گوئی کسی ایشانرا می راند تا بحصار در آمدند پس آن سیاه پیش رفت و با اهل حصار بمقاتله مشغول شد سنگی بر وی آمد و شهید شد ویرا در شمله پیچیده آوردند و در پس پشت رسول ﷺ نهادند بسوی وی التفات فرمود و بعد ازان روی بر تافت اصحاب گفتند یا رسول الله چرا روی بر تافتی گفت زیرا که اکنون از حور العین دو زوج با وی اند

و از انجمله آنست که اسماء بنت عمیس گفته است که در صهباء خیبر بودیم که سر مبارك رسول ﷺ بر کنار مبارك امیر المؤمنین علی بود ﷺ و وحی نازل شد و آفتاب غروب

کرد و علی رضی الله عنه نماز عصر نگزارده بود چون وحی منجلی شد رسول صلی الله علیه و آله دعا کرد که الهی اگر علی در طاعت تو و رسول تو بود آفتاب را باز گردان اسماء بنت عمیس گفت بعد از آنکه آفتاب غروب کرده بود دیدم که باز طلوع کرد و بر کوه وزمین افتاد و طحاوی گفته است که این حدیث صحیح است و راویان آن ثقات اند و از احمد بن صالح حکایت کرده که گفت اهل علم را سزاوار نیست که از حفظ این حدیث تخلف کنند که از علامات نبوت است

و از انجمله آنست که هم در سال هفتم محلم بن جسامه عامر اشجعی را بعد از آن که اسلام آورده بود بکشت رسول صلی الله علیه و آله محلم را عتاب کرد که مرد مسلمانرا چرا کشتی محلم گفت یا رسول الله کلمه گفتن وی از جهت فرار از موت بود رسول صلی الله علیه و آله فرمود که تو دل او را نه شگافتی تا بدانی که او چه خواسته بود زبان ترجمان دل است بعد از آن رسول صلی الله علیه و آله بر محلم دعای بد کردند بعد از هفته برد چون ویرا دفن کردند زمین ویرا بیرون انداخت و حال برین گونه بود تا پنج نوبت آخر ویرا در زیر سنگ پنهان کردند چون رسول صلی الله علیه و آله را ازان خبر دادند فرمود که زمین بدتر از ویرا فرو می برد این از برای آن بود تا شرف کلمه شهادت را بدانید

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله وقتی که خطبه میخواند تکیه بر چوب نخلی میکرد که در مسجد افراشته بودند چون در سال هشتم از هجرت و بروایتی در سال هفتم از برای رسول صلی الله علیه و آله منبر ساختند و روز جمعه بران خطبه خواند آن چوب نخل در ناله آمد و چون اطفال می نالید رسول صلی الله علیه و آله فرمود که ناله ازان جهت میکند که خطبه نه بر وی میخوانم پس از منبر فرود آمد و دست مبارک بر وی می مالید تا ساکن شد و باز بر منبر رفت و چون مسجد را از حال خود بگردانیدند ابی بن کعب آن چوب را بخانه خود برد و در خانه وی بود تا آنرا خوره خورد و فرو ریخت

و از انجمله آنست که چون رسول صلی الله علیه و آله در سال هشتم سریه سه هزار مرد بموته که دهی است از بلقاء شام میفرستاد زید بن حارثه را رضی الله عنه بر ایشان امیر ساخت و فرمود که اگر وی شهید شود جعفر بن ابی طالب رضی الله عنه امیر باشد و اگر وی شهید شود عبد الله بن رواحه و اگر وی شهید شود بر هر که مسلمانان اتفاق کنند امیر باشد چون لشکر اسلام با

کفار در موته ملاقات کردند رسول ﷺ در مدینه بمنبر بر آمد و گفت رایت را زید گرفت و شهید شد و بعد ازان جعفر گرفت و شهید شد و بعد ازان عبد الله بن رواحه گرفت و وی هم شهید شد بعد ازان خالد بن الولید بی آنکه ویرا امیر سازند بر دست وی فتح شد پس گفت اللهم انه سيف من سيوفك فانت تنصره یعنی خداوندا او شمشیر است از شمشیرهای تو پس تو نصرت میدهی ویرا و درین روز خالد را عنه سيف الله نام نهادند و بعد ازان چون یعلی بن منبه خبر موته بسوی رسول ﷺ آورد فرمود که ای یعلی من ترا خبر میدهم یا تو مرا خبر میدهی یعلی گفت تو خبر ده یا رسول الله رسول ﷺ از جمیع آن وقایع چنانکه بود خبر داد یعلی گفت بحق آنخدائی که ترا براستی فرستاده است که از حدیث قوم حرفی فرو نگذاشتی پس رسول ﷺ گفت ان الله تعالى رفع لی الارض حتی رایت معرکتهم یعنی خدای تعالی زمین را برداشته بر نظر من داشت تا جنگ گاه ایشان را مشاهده کردم

و از انجمله آنست که چون بنی بکر بامداد قریش بر خزاعه که در عام حدیبیه بعهد رسول ﷺ در آمده بودند شبخون آوردند و بسیاری را از ایشان بکشتند در صباح آن رسول ﷺ با عایشه صدیقه رضی الله عنها فرمود که در خزاعه امری حادث شد عایشه صدیقه رضی الله عنها گفت که قریش در زیر شمشیر فانی شده اند چگونه بر نقض عهد اقدام نمایند رسول ﷺ فرمود که ینقضون عهد الله لامر یریده الله بهم گفت عهد خدای می شکنند از برای امری که خدای تعالی بایشان خواسته است عایشه صدیقه رضی الله عنها گفت آن امر اسلام را خیر خواهد بود یا شر رسول ﷺ فرمود که خیر خواهد بود

و از انجمله آنست که چون درین سال رسول ﷺ عزیمت مکه کرد و در دعا گفت بار خدایا قریش را غافل گردان چندانکه ما بایشان برسیم حاطب بن ابی بلتعه عنه که از کبراء مهاجرین بود و از اهل بدر بنا بران که اهل وی در مکه بودند تا قریش مراعات حال ایشان نمایند بقریش نامه نوشت که رسول ﷺ فلان روز بیرون خواهد آمد و قصد شما دارد و مکتوب را بساره آزاد کرده ابو لهب داد و پنهان ویرا بفرستاد جبرئیل علیه السلام رسول را عنه ازان حال خبر داد رسول ﷺ امیر المؤمنین علی و زبیر و مقداد را رضی الله عنهم طلب کرد و فرمود که ساره را در یابید و نامه را ازو بستانید در عقب وی برفتند و با وجود آنکه

وی بر بی راهه رفته بود ویرا یافتند و با نامه باز آوردند

و از انجمله آنست که چون فتح مکه میسر شد و رسول ﷺ طواف خانه کعبه کرد و در حوالی خانه کعبه سی صد و شصت صنم بود پایهای ایشانرا برصا ص و نحاس محکم کرده رسول ﷺ بجوبی که در دست داشت بسوی بتی اشارت کرد و گفت (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا * الإسراء : ۸۱) بی آنکه چوب بوی رسد بروی در افتاد و همه بتان دیگر بروی در افتادند و در همه مکه در هر خانه که بتی بود دران لحظه نگوئسار افتاد

و از انجمله آنست که بعضی گفته اند که رسول ﷺ با علی رضی الله عنه بخانه در آمدند و بعضی اصنام را بر مواضع بلند نهاده بودند که دست نغیرسید امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفت یا رسول الله پای مبارك بر پشت من نهید و این بتان را فرود آرید رسول ﷺ فرمود که ترا طاقت بار ثقل نبوت نیست تو پای بر کتف من بنه علی رضی الله امتثال فرمانرا قبول کرد و پای بر کتف مبارك رسول ﷺ نهاد و بتانرا فرود آورد و دران حالت رسول ﷺ از امیر المؤمنین علی رضی الله عنه پرسید که خودرا چگونه می بینی گفت یا رسول الله همه حجابها مکشوف شده است و چنان می بینم که سر من بر ساق عرش می ساید و بهر چه دست دراز میکنم بدست من می آید رسول ﷺ فرمود که خوشا وقت تو که کار حق می کنی و حبذا حال من که بار حق میکشم

و از انجمله آنست که رسول ﷺ در روز فتح مکه وقت نماز پیشین بلال رضی الله عنه را گفت پیام کعبه بر آی و بانگ غمز بگوی و قریش بسرهای کوه گریخته بودند چون باینجا رسید که اشهد ان محمدا رسول الله جویریہ بنت ابو جهل گفت خداوندا بلند است ذکر تو نمازرا خود بگزاریم و و الله که دوست نخواهیم داشت آنکس را که دوستان ما را کشته بدرستی که به پدر من آمد آنچه بمحمد آمد از نبوت پدرم آنرا رد کرد و دوست نداشت که خلاف قوم خود کند و خالد بن اسید گفت حمد خدائی را که پدرم را بآن گرامی کرد که این بانگ نشیند و پدرش پیش از فتح بیک روز مرده بود و جمعی دیگر بودند هر کس سخنی گفتند ابو سفیان گفت من هیچ نمیگویم که هر چه گویم این سنگ ریزه ها محمد صلی الله علیه و آله را خبر

خواهند کرد رسول ﷺ آمد و بر سر ایشان بایستاد و هر يك را جدا جدا خطاب کرد که تو ای فلان چنین گفتی و تو ای فلان چنان گفتی ابو سفیان گفت یا رسول الله ﷺ من هیچ نگفتم رسول ﷺ بخندید

و از انجمله آنست که شیبہ بن عثمان میگوید که چون رسول ﷺ بعد از فتح مکّه بغزوہ حنین که وادی است میان مکّه و طایف عزیمت کرد و آنجا فرود آمد پدر و عم من که در روز احد کشته شده بودند بخاطر من آمدند با خود گفتم امروز فرصتی نگاه دارم و کینه خود را از محمد ﷺ بکشم قصد کردم که از دست راست در آیم عباس ایستاده بود گفتم نخواهد گذاشت بر دست چپ گشتم دیگری ایستاده بود از قفای وی در آمدم و کار بدانجا رسید که بر جهم و شمشیر بر وی زخم ناگاه پاره آتش دیدم که بر آمد چون برقی و میان من و میان رسول ﷺ حایل شد بترسیدم که آن آتش مرا بسوزد دست بر چشم خود نهادم و بقیه قری واپس میرفتم که رسول ﷺ سوی من نگاه کرد و گفت ای شیبہ بمن نزدیک شو پس گفت خداوندا دور کن از وی شیطان را چون دیده بر دیدار رسول ﷺ انداختم مرا از سمع و بصر من خوشتر نمود گفت ای شیبہ قتال بر کافران کن

و از انجمله آنست که انس بن مالک رضی الله عنه گفته است که در میان آنکه با رسول الله طواف خانه میکردیم ناگاه دیدیم که دستی و جامه بردی ظاهر شد گفتم یا رسول الله آن دست و جامه برد چه بود فرمود که شما دیدید آنرا گفتم آری فرمود که عیسی بن مریم بود که بر من سلام کرد

و از انجمله آنست که مالک بن عوف که در غزوہ حنین صاحب لشکر کفار بود چون بلشکر اسلام نزدیک رسید جمعی جاسوسان فرستاد چون مشاهده لشکر اسلام کردند بسوی مالک باز گشتند متفرق الحال مالک از ایشان سبب تغیر پرسید گفتند مردان سفید دیدیم بر اسپان ابلق نشسته که اگر با ما مقاتله کنند و الله که ما را طاقت مقاومت ایشان نیست اگر سخن ما بشنوی با قوم خویش باز گردان و خود را و ما را از هلاک باز رهان و از انجمله آنست که چون اولاً در غزوہ حنین هزیمت بر مسلمانان افتاد و باز جمع آمدند رسول ﷺ دعا کرد که خداوندا بده ظفر و نصرتی که وعده کرده نصرت الهی در

رسید و ملایکه سفید بر اسپان ابلق بجنگ در آمدند و رسول ﷺ گفت هذا حین حمی الوطیس یعنی این هنگامیست که گرم شده است تنور حرب پس مثنی خاك طلبید و در روی کافران افشاند و گفت شاهت الوجوه هیچکس نماند که هردو چشم وی ازان خاك پر نشد بعد ازان کافران پشت دادند و هزیمت کردند

و در بعضی روایت چنین آمده که رسول ﷺ با عباس رضی الله عنه گفت ای عباس مرا يك كف دست ریگ ده ناقه شهباء که رسول ﷺ بران سوار بود آنرا فهم کرد خود را پست گردانید چنانکه شکم وی بزمین رسید رسول ﷺ بدست مبارك خود يك مشت ریگ بر گرفت و در روی مشرکان افشاند و گفت شاهت الوجوه ثم لا ينصرون خدای تعالی هزیمت بر ایشان انداخت

و از انجمله آنست که عاید بن عمرو مزنی رضی الله عنه گفته است که روز حنین پیش رسول ﷺ مقاتله میکردم تیری بر جبهه من آمد و خون بروی و ریش و سینه من روان شد رسول ﷺ آن خون را بدست مبارك از روی و چشم من دور کرد و بسینه من آورد عاید در ایام حیات خود این حکایت میکرد چون وفات کرد در وقت غسل بآن موضع از سینه وی که دست مبارك رسول ﷺ رسیده بود نظر کردند نورانی بود چون غره فرس

و از انجمله آنست که در سال نهم از هجرت رسول ﷺ سربیه را بنی کلاب فرستاد و کتابی نیز نوشت ایشان انقیاد اسلام نکردند و کتاب را بشستند و آن پوست را که کتابت بر آنجا کرده بودند بر ته دلو خود دوختند چون خبر ایشان بسمع مبارك رسول ﷺ رسید گفت ما لهم اذهب الله عقولهم چیست مر ایشانرا خدای تعالی عقلهای ایشانرا به براد گویند که ایشان بواسطه دعای رسول ﷺ همه سفیه العقل و مختلط الکلام اند و بعضی چنانند که سخن ایشان مفهوم نمیشود

و از انجمله آنست که هم درین سال غزوه تبوك واقع شد در منزلی از منازل که شبگیر کرده بودند رسول ﷺ نزدیک صبح در خواب شد تا غایتی که آفتاب بر آمد از ابو قتاده آب طلبید ابوقتاده گفته است که مطهره آب داشتم بر دست رسول ﷺ ریختم تا وضو ساخت و فرمود که باقی را نگاه دار که بکار خواهد آمد و همه مردم پیشتر رفته بودند و در

موضعی بی آب فرود آمده و هر چند ابوبکر و عمر رضی الله تعالی عنهما گفته بودند که بر سر آبی فرود آئیم التفات نکردند چو بایشان رسیدیم دیدیم که حرارت هوا در ایشان اثر کرده است و از تشنگی اشتران خویش را قربان می کنند و بقیه آبی که در معدۀ اشتران می یابند میخورند چون رسول ﷺ آن حال را دانست فرمود که اگر فرمان ابابکر و عمر رضی الله عنهما می شنیدند بایشان گزندی غیرسید بعد ازان آن مطهره آب را که در وی بقیه آب مانده بود طلبید و مردم را صلا داد و آب میریخت و مردم میخوردند تا همه سیراب شدند و ده هزار اسپ و پانزده هزار شتر را نیز آب دادند

و از انجمله آنست که عبد الله خیشمه رَضِیَ اللّٰهُ عَنْہُ بعد ازان که رسول ﷺ بجانب تبوک رفته بود بخانه خود در آمد و دو زن صاحب جمال داشت و هر يك عریشی یعنی سایه گاهی داشتند آنرا آب زده بودند و فرش نیکو انداخته و طعام حاضر کرده عبد الله چون آنرا دید گفت سبحان الله رسولی که حق سبحانه و تعالی گناه گذشته و آینده ویرا آمرزیده است در چنین هوای گرم سلاح برداشته بقتل کفار رود و عبد الله در سایه طعام مهیا ساخته با زنان خوب روی معاشرت کند این معامله از انصاف دورست و الله که تا بخدمت رسول ﷺ مشرف نشوم بهیچ يك ازین زنان سخن نگویم باز گشت و بر اشتر خود نشست و براه در آمد هر چند زنان وی با وی سخن گفتند جواب نداد چون بنزدیک تبوک رسید رسول ﷺ خبر دادند که شتر سواری از دور مینماید که باین جانب متوجه است رسول ﷺ فرمود که امید میدارم که آن ابو خیشمه باشد چون نزدیک رسید گفتند و الله که آن ابو خیشمه است چون پیش رسول ﷺ آمد و سلام گفت رسول ﷺ بعد از جواب فرمود اولی لك یا ابا خیشمه یعنی بنعمت و ناز فانی نپرداختی و آنرا در رضای حق سبحانه و تعالی در باختن مر ترا بهتر است

و از انجمله آنست که ابو امیه رَضِیَ اللّٰهُ عَنْہُ گفته است که چون رسول ﷺ در سفر تبوک بوادی القری رسید آنجا زنی بود و نخلستانی داشت اصحاب را فرمود که خرماهای نخلستان ویرا ببرید چون بریدند خرماهای آن ده وسق بیرون آمد و آن زن را فرمود که تو نیز بعد ازین حساب آنرا نگاه میدار که چند خرما بیرون می آید چون مراجعت فرمود سؤال کرد که بعد ازان خرماهای نخلستان تو چند آمد گفت ده وسق همان مقدار که رسول ﷺ و

اصحاب وی بریده بودند

و از انجمله آنست که چون از وادی القری بجانب تبوك روان شد فرمود که امشب باد سخت خواهد آمد باید که هیچ کس از جای خود بر نخیزد و شتران خود را محکم به بندید دران شب بادی سخت آمد و در آن شب دو مرد بر خاسته بودند ایشانرا باد ببرد و بکوههای که از آنجا دور بود انداخت

و از انجمله آنست که ابوذر غفاری رضی الله عنه گفته است که چون رسول صلی الله علیه و آله بجانب تبوك توجه نمود اشتر من ضعیف و لاغر بود گفتم چند روز آنرا تعهد کنم و در عقب رسول صلی الله علیه و آله بروم چند روز آن شتر را علف دادم بعد ازان روان شدم چون بیکی منازل رسیدم اشتر من جوك زد و دیگر از جای بر نخاست متاعی که داشتم بر پشت خویش گرفتم و دران گرمای سخت راه تبوك پیش گرفتم چون من از دور ظاهر شده بودم گفته بودند که یا رسول الله صلی الله علیه و آله پیاده تنها از راه می آید فرموده بود که امید میدارم که ابوذر غفاری باشد چون نزدیک آمدم گفتند که و الله ابوذرست چون پیش رسول صلی الله علیه و آله رسیدم برخاست و گفت مرحبا بابی ذر یمشی وحده و يموت وحده و یبعث وحده یعنی راحت و فراخ عیشی باد ابوذر را میروند تنها و خواهد مرد تنها و بر انگیخته خواهد شد تنها و همچنان شد که رسول صلی الله علیه و آله فرمود تنها بریده آمد و آنجا وفات یافت ابن مسعود رضی الله عنه او را مرده دید گفت صدق رسول الله صلی الله علیه و آله صاحب مستقصی گفته است که روضه ابوذر را در ریده زیارت کردم آنجا اثری یافتم که در مقابر سایر صحابه نیافتم پیش قبر او نماز گزاردم و سر بسجده نهادم رایحه مشک از فراز نواحی آن تربت معطر بمشام من رسید

و از انجمله آنست که هم درین غزوه در بعضی منازل ناقه رسول صلی الله علیه و آله گم شد یکی از منافقان گفت محمد صلی الله علیه و آله گمان می برد که پیغمبر است و شمارا از آسمان خبر میدهد چونست که نمیداند که ناقه وی کجاست آنرا با رسول صلی الله علیه و آله باز گفتند فرمود که من نمیدانم مگر آنچه خدای تعالی مرا بران مطلع میگرداند و اکنون مرا مطلع گردانید که در فلان در غاله است مهار وی در درختی بند شده است رفتند ناقه را همانجا بهمان حال یافتند

و از انجمله آنست که جمعی از منافقان با رسول صلی الله علیه و آله به تبوك میرفتند و یکی از

ایشان ودیعه بن ثابت بود و با ایشان یکی بود از اشجع نام وی مخشی بن حمیر بعضی از ایشان با بعضی گفتند که می پندارند که قتال بنی الاصفر چون قتال دیگران خواهد بود و الله که گویا می بینم که فردا اینهارا اسیر کرده در ریسمانها کشیده اند مخشی بن حمیر گفت و الله که دوست میدارم که هر يك را از ما صد جلد بزنند و در شان ما قرآن نازل نشود باین سخن که گفتند رسول ﷺ عمار یاسر را گفت این قوم را دریاب که به سخند از ایشان پیرس که چه گفتید اگر منکر شوند بگوی که چنین و چنین گفتید چون عمار یاسر پیش ایشان رفت و آنرا با ایشان بگفت همه بعدر خواهی پیش رسول ﷺ آمدند ودیعه بن ثابت عقب ناقه رسول را ﷺ بگرفت و گفت یا رسول الله انما كنا نخوض و نلعب و مخشی بن حمیر گفت یا رسول الله مرا نام من و نام پدر من در میان ایشان نشاند از مخشی آنرا عفو کن عفو کردند و نام وی عبد الرحمن شد و از خدای تعالی سؤال کرد که ویرا بشهادت رساند جائی که هیچ کس نداند در روز یمامه شهید شد و از وی اثری نیافتند

و از انجمله آنست که چون نزدیک به تبوك رسیدند رسول ﷺ با اصحاب گفت که فردا وقت چاشت به تبوك خواهید رسید باید که تا من نیام دست بآب نرسانید چون قوم بانجا رسیدند آب چشمه بغایت کم بود دست بآن نرسانیدند تا رسول ﷺ آمد و دست و روی بآن آب بشست آب آن چشمه بجوش آمد و بسیار گشت تا همه مردم بقدر حاجت آب بر گرفتند و با معاذ بن جبل گفت امیدست که چندان عمر یابی که آب این چشمه را در بساتین جاری بینی

و از انجمله آنست که معاذ بن جبل رضی الله عنه گفته است که چون از غزوه تبوك باز گشتیم بوادی رسیدیم که آنجا چشمه آب بود که از شگاف سنگ بیرون می آمد چندانکه يك سوار یا دو سوار بیاشامد رسول ﷺ فرمود که می باید که هیچ کس در آن آب بر ما پیشی نگیرد و هر که پیشی گیرد می باید که آب را بجنباند چهار نفر از اصحاب پیشتر آنجا رسیدند و آبی که جمع شده بود گرفتند چون رسول ﷺ با اصحاب آنجا رسیدند دید که آب را گرفته اند فرمود که آب را که گرفته است گفتند که فلان و فلان و فلان ایشانرا لعنت کرد بعد ازان فرود آمد و آن شگاف سنك را باز بانگشت مبارك مسح کرد و تکلم

کرد بآنچه خدای تعالی خواست که بآن تکلم کند تا آب ازان شگاف سنگ روان شد يك مشت آب گرفت و بران شگاف سنگ پاشید معاذ رضی الله عنه گوید و الله که شنیدم دران وادی که مثل صاعقه آواز آب می آمد پس رسول صلی الله علیه و آله فرمود که هر کس از شما چندان بزید که این وادی را در یابد و گرداگرد وی هیچ وادی سبز تر و خرم تر از وی نه بیند یکی از سلف گوید و الله که میان ما و شام وادی پر گیاه تر و سبز و خرم تر ازان نیست

و از انجمله آنست که دران راه ماری عظیم سهمگین با شکلی عجیب پیش آمد مردم بسیار ترسناك شدند به نزدیک رسول صلی الله علیه و آله آمدند و رسول صلی الله علیه و آله راحله خود را بسیار نگاه داشت بعد از آنکه آن مار از راه بیرون رفت و سر خود را بلند کرد و متوجه اصحاب گشت و سر فرود آورد پس رسول صلی الله علیه و آله فرمود که این ازان نفر جن است که بسوی ما آمده بودند و استماع قرآن کرده چون نزدیک مقام وی رسیدیم بسلام ما آمد اکنون شما را سلام می کند جواب وی باز باید داد فرمودند که جواب باز دهید جواب دادند پس رسول صلی الله علیه و آله فرمود که احبوا عباد الله من كانوا بندگان خدا را دوست دارید هر که باشند

و از انجمله آنست که جوامردی از بنی سعد گفته است که رسول صلی الله علیه و آله با شش تن از صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم اجمعین در تبوك نشسته بودند آنجا رفتیم و گفتیم یا رسول الله اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انك رسول الله رسول صلی الله علیه و آله گفت دولت ابدی یافتی و بسعادت سرمدی شتافتی بعد ازان از بلال رضی الله عنه طعام خواست بلال رضی الله عنه نطعی بگسترد و از انبانی مقدار خرماى بروغن پرورده بیرون آورد همه ازان خوردیم تا سیر شدیم گفتیم یا رسول الله پیش ازین این همه را من تنها میخوردم و سیر نمی شدم رسول صلی الله علیه و آله فرمود که الکافر يأكل فی سبعة امعاء و المؤمن يأكل فی معی واحدة دیگر روز بقصد دریافتن طعام چاشت باز آمدم تا یقین من در اسلام زیادت شود رسول صلی الله علیه و آله با ده تن نشسته بود بلال را رضی الله عنه گفت ما را طعام ده بلال رضی الله عنه از انبان يك كف خرما بیرون آورد رسول صلی الله علیه و آله گفت همه را بیرون آورد از خداوند تعالی که کفیل روزی همه خلق است نومید مباش بلال رضی الله عنه آنچه در انبان داشت بیرون آورد گمان می برم که مقدار دو مدّ بودی رسول صلی الله علیه و آله دست مبارك خویش بدان خرما نهاد و گفت کلو با اسم الله قوم میخورند و من نیز میخورم و من بسیار خوار بودم و کم

سیر میشدم چندان خوردم که مجال خوردن يك خرما نداشتم چون نگاه کردم بر روی نطع همان مقدار خرما که بلال رضی الله عنه آورده بود باقی بود تا سه روز بقیه همان خرما میخوردیم و بلال رضی الله عنه همان مقدار که نهاده بود بر میداشت و یقین من در حقیقت اسلام بکمال رسید

و از انجمله آنست که چون رسول صلی الله علیه و آله در تبوك نزول کرد هرقل بحمص رسیده بود آنجا توقف کرد و مردی از غسان بسوی رسول صلی الله علیه و آله فرستاد تا بر مطالعه آیات و علامات نبوت اندیشه گمارد آن مرد آمد و در اخلاق و اوصاف آنحضرت صلی الله علیه و آله تأمل می نمود و سرخی چشم و مهر نبوت را دید و صدقه ناگرفتن ویرا دانست پس بسوی هرقل باز گشت و از آنچه دیده بود و دانسته ویرا اعلام کرد هرقل قوم خود را باسلام دعوت نمود و بتابعیت رسول صلی الله علیه و آله فرمود قوم ابا کردند و دست بسلاح بردند و غوغا بر خاست خوف بر وی مستولی شد چنانکه از آنجا که نشسته بود مجال حرکتش نماند بنوعی که میتوانست ایشانرا تسکین داد

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله خالد بن الولید را رضی الله عنه با جمعی از تبوك بجانب دومة الجندل فرستاد از برای محاربه اکیدر که صاحب دومة الجندل بود و نصرانی بود خالد گفت یا رسول الله حال ما با وی در میان بلاد دشمنان و حال آنکه با جماعتی اندکیم چون خواهد بود و رسول صلی الله علیه و آله فرمود که خدای تعالی ترا بر وی نصرت خواهد داد در وقتی که بصید گاو کوهی مشغول باشد پس خالد رضی الله عنه روانه شد و در شبی که ماهتاب بود بحصن اکیدر رسید اکیدر با خواتون خود رباب نام بر بالای بام شراب میخورد و زن مغنیه سرود میگفت و خالد از دور کمین کرده بود و چشم بر ایشان گماشته ناگاه دید که گاوان کوهی بازی کنان بر در حصن آمدند و در حصن را بشاخهای خود می کوفتند رباب با اکیدر گفت که مثل این هرگز دیده نی گفت هرگز کسی چنین شکاری از دست دهد اکیدر فرمود که اسب ویرا زین کردند و با برادر خود حسان و جمعی دیگر از حصن بیرون آمدند و در عقب گاوان کوهی تاختن گرفتند خالد رضی الله عنه بر ایشان حمله آورد حسان در محاربه کشته شد و اکیدر اسیر گشت و دیگران گریزان بحصن در آمدند

و از انجمله آنست که جمعی از بنی سعد به تبوك آمدند و گفتند یا رسول الله صلی الله علیه و آله

ما بسوی تو آمدیم و اهل خود را بر سر چاهی گذاشته ایم که آن آب اندکست و باهل ما وفا نمیکند میخواهیم که از خدای تعالی در خواهی که آب آن چاه زیادت شود تا سبب عزت و رفاهیت ما گردد و مخالفان دین را طمع از ما منقطع شود رسول ﷺ یکی از ایشانرا فرمود که سنگ ریزه چند بیار آنکس سه سنگ ریزه بدست مبارك رسول ﷺ داد آنرا بدست خود بمالید و بهمان کس داد و گفت این را ببرید و یکان یکان در آن چاه بیندازید و نام خدای تعالی بر زبان برانید چون چنان کردند آب آن چاه بجوش آمد و بسیار شد و سبب شوکت و غلبه ایشان بر مخالفان ظاهر گشت

و از انجمله آنست که عرباض بن ساریه گفت که رسول ﷺ در تبوك در خیمه ام سلمه بود رضی الله عنها من با دو کس دیگر از اصحاب آنجا حاضر شدیم و هر سه گرسنه بودیم رسول ﷺ از برای ما طعام طلبید نیافت بلال را آواز داد که برای این نفر طعامی پیدا کن بلال رضی الله عنه گفت که و الله همه انبائهارا فشانده ایم رسول ﷺ گفت باز بیفشان شاید که چیزی بیابی بلال رضی الله عنه انبائهارا یکان یکان بیفشاند هفت خرما یافت رسول ﷺ دست مبارك خود بران نهاد و گفت بخورید باسم الله تبارك و تعالی عرباض میگوید که من تنها پنجاه و چهار خرما خوردم و دانهای آن در دست من بود و آن دو یار دیگر همچون من میخوردند چون دست باز کشیدیم همان هفت خرما باقی ماند رسول ﷺ بلال رضی الله عنه را گفت این خرماها را بردار و در انبان انداز که هر که ازین خرماها بخورد البته سیر شود و روز دیگر ده فقیر دیگر پیش رسول ﷺ آمدند همان هفت خرما را از بلال طلبید و دست مبارك بر آن نهاد و گفت کلوا باسم الله عرباض میگوید بحق آنخدائی که محمد ﷺ را براستی فرستاده است که همه سیر شدیم و آن هفت خرما همه بر جای بود بعد ازان رسول ﷺ فرمود که اگر چنانچه شرم خدای پروردگار خود نداشتی تا بمدینه با همه لشکر ازین خرماها سیر خوردمی و آن خرماها را بطفلی داد

و از انجمله آنست که در وقت مراجعت از تبوك جمعی از منافقان اتفاق کردند که رسول ﷺ را از عقبه بیندازند شب بود که بعقبه رسیدند رسول ﷺ فرمود که همه قوم از راه وادی روند و خود تنها طریق عقبه اختیار کرد و هیچ کس را رخصت اتباع نداد مهار شتر

خود در دست عمار بن یاسر نهاد و حذیفه را از برای سوق ناقه تعین کرد بدین طریق بر راه عقبه میرفتند ناگاه جمعی از عقب پیدا شدند رسول ﷺ حذیفه را فرمود که باز گرد و ایشانرا باز گردان حذیفه در دست محجنی داشت بی محابا محجن را بر روی رواحل ایشان زدن گرفت منافقانرا گمان آن شد که رسول ﷺ بر کید ایشان اطلاع یافته است زود از عقبه فرود آمدند رسول ﷺ از حذیفه پرسید که هیچ کس را ازین گروه شناختی گفت یا رسول الله ﷺ راحله فلان و فلان را شناختم اما همه رویهای خود بسته بودند و شب تاریک بود ایشانرا نشناختم چون از عقبه گذشتند و صبح دمید رسول ﷺ اسید بن حضیر را گفت یا ابا یحیی میدانی که شب منافقان چه اندیشه کردند میخواستند که دوش مرا از عقبه بیندازند اسید گفت بفرمای یا رسول الله تا فی الحال سرهای منافقانرا بحضرت تو رسانم گفت ای اسید مکروه میدارم که مردم گویند چون حرب منقضی شد محمد ﷺ قتل اصحاب خود آغاز کرد اسید گفت ایشان از اصحاب تو نیستند فرمود که اظهار شهادت می کنند و خدای تعالی مرا از قتل اهل شهادت نهی کرده است بعد ازان رسول ﷺ نامهای آنجماعت را با حذیفه گفت و گفت خدای تعالی مرا از نماز گزاردن بر ایشان نهی کرده است و بغیر وی از اصحاب هیچ کس آنرا نمیدانست و بعد از وفات رسول ﷺ امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه در وقت نماز جنازه دست حذیفه را گرفتی اگر حذیفه بر متوفی نماز کردی وی نیز نماز کردی و اگر نکردی نکردی

و از آنجمله آنست که رسول ﷺ در تبوک گفت که حق سبحانه و تعالی مرا بگنج فارس و روم بشارت داد و از امداد ملوک حمیر بجهاد فی سبیل الله خبر کرد چون بمدینه مراجعت نمودند رسول ملوک حمیر رسید و از اسلام ایشان و از مفارقت ایشان از شرك اخبار نمود و گفت که از حضرت رسالت التماس کتابی دارند رسول ﷺ فرمود تا با ایشان کتابی مشتمل بر احکام اسلام نوشتند و تسلیم رسول ایشان نموده بفرستادند

و از آنجمله آنست که چون رسول ﷺ از تبوک باز گشت رسولان ملوک اطراف و وفود قبایل روی بمدینه نهادند و از آنجمله وفد بنی مره بود که سیزده تن از ایشان به مدینه آمدند و اظهار اسلام کردند و گفتند مبتلای قحط شده ایم در بلاد ما باران نباریده و گیاه نرسته

بدعای تو امید وار می باشیم رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت اللهم اسقهم الغيث چون بیلاد خود باز گشتند قوم خود را در رفاهیت یافتند و همانروز که رسول ﷺ دعا کرده بود در دیار ایشان باران باریده بود

و از انجمله آنست که چون وفد عبد القیس بمدینه آمدند مجنونی همراه آورده بودند ویرا پیش رسول ﷺ آوردند و در نظر کردن وی اثر جنون ظاهر بود رسول ﷺ فرمود که پشت ویرا بسوی من کنید چنان کردند جامه بر پشت وی زد و فرمود که اخرج يا عدو الله فی الحال آن اثر جنون از چشم وی دور شد و باز نگریست چون نگریستن عاقلان بعد ازان رسول ﷺ ویرا پیش خود نشانند و دعا کرد و دست مبارك بروی وی فرود آورد اثر آن در روی وی بماند پیر شده بود و روی وی چون روی جوانان خوب روی بود و عقل وی چنان بکمال شد که دران قوم از وی عاقل تری نبود

و از انجمله آنست که درین قوم شخصی بود که در بحرین با پسر عم خود شراب خورده بود و پسر عم وی زخمی بر ساق وی زده بود و اثر آن مانده بود آن قوم گفتند هوای زمین ما ناساز کارست ما شراب بالای طعام میخوریم رسول ﷺ فرمود که چون یکی از شما يك كاسه شراب بخورد دیگری بران بیفزاید مست شود بر خیزد و شمشیر بر ساق پسر عم خود زند چون آن شخص این سخن را بشنید ساق پای خود را ببوشید

و از انجمله آنست که درین سال نجاشی ملك حبشه در حبشه وفات یافت رسول ﷺ اصحاب را فرمود که به بقیع بیرون آیند چون بیرون آمدند فرمود که ان احاکم النجاشی قدمات پس بچهار تکبیر بر وی غاز گزارد و عایشه صدیقه رضی الله عنها فرموده است که همیشه بر قبر نجاشی نور مشاهده کرده می شده است

و از انجمله آنست که در سال دهم وفد بنی عامر بمدینه آمدند و اظهار اسلام کردند و احکام دین آموختند اربد بن القیس و عامر بن الطفیل در میان ایشان بودند آن قوم عامر را گفتند مسلمان شو گفت سوگند خورده ام که دست از مقاتله ندارم تا همه عرب بمن اقتدا نه کنند حالی چگونه متابعت این جوان قریشی کنم بعد ازان اربد را گفت که من روی محمد ﷺ را بطرف خود کنم و ویرا غافل سازم تو بشمشیر کار او را بساز چون پیش

رسول ﷺ آمدند عامر رسول را ﷺ میگفت جزیه بر من مقرر ساز و مرا بگذار و رسول ﷺ میگفت تا ایمان نیاری چاره نیست بدین سخن رسول را ﷺ مشغول میساخت و به ارید می نگریست و ارید هیچ کار نمیکرد و چون مجلس دراز کشید عامر با رسول ﷺ گفت بلاد ترا از سواره و پیاده پرسازم رسول ﷺ گفت اللهم اکفنی عامرا خدای تعالی بروی طاعون فرستاد و هلاکش کرد و ارید گفته است هر بار که قصد میکردم که شمشیر بر محمد ﷺ زخم عامر میان من و محمد ﷺ حایل میشد و حق سبحانه ارید را بصاعقه بسوخت

و از انجمله آنست که چون هم درین سال رسول ﷺ امیر المؤمنین علی را کرم الله وجهه بیهمن فرستاد کعب الاحبار آنجا بود پیش حضرت امیر ﷺ آمد و از صفات رسول ﷺ پرسید چون حضرت امیر ﷺ بشرح اخلاق و شمایل رسول ﷺ مشغول شد کعب الاحبار تبسم کرد حضرت امیر ﷺ سبب تبسم پرسید کعب گفت بسبب این صفات که ما در کتب قدیمه خود چنین یافته ایم پس تصدیق کرد و ایمان آورد و بقدر طاقت احکام اسلام آموخت و هم درین اقامت نمود و احکام اسلام بمردم می آموخت و در ایام خلافت امیر المؤمنین عمر بن الخطاب ﷺ بمدینه آمد و میگفت کاش در ایام هجرت آمده بودمی تا شرف صحبت رسول الله ﷺ در یافتمی در بعضی کتب چنین است اما مشهور آنست که اسلام کعب در شام بود در وقت خلافت امیر المؤمنین عمر ﷺ بر دست وی سعید بن مسیب ﷺ گوید که در میان آنکه امیر المؤمنین عباس ﷺ در زمزم نشسته بود ناگاه کعب الاحبار پیش وی آمد از وی پرسید که ترا چه مانع آمد که در عهد نبی ﷺ و در وقت ابوبکر ﷺ ایمان نیاوردی و در ایام عمر ﷺ ایمان آوردی گفت پدر من از برای من از توریت چیزی نوشت و بمن داد که باین عمل می کن و توریت را مهر کرد و بمن سوگند داد که این مهر را نشکنی چون اسلام ظاهر شد و در وی غیر از خیر چیزی مشاهده نکردم با خود گفتم شاید که پدر تو بعضی علمهارا از تو پنهان داشته باشد مهر ویرا بشکستم در وی صفت محمد رسول الله ﷺ و امت ویرا یافتم آمدم و ایمان آوردم

و از انجمله آنست که هم درین سال جریر بن عبد الله بجلی ﷺ از یمن بمدینه آمد و اسلام آورد پیش از آنکه بمدینه در آید رسول ﷺ در میان خطبه خواندن فرمود که ازین در

مردی در خواهد آمد که بهترین و فاضلترین اهل یمن باشد

وازانجمله آنست که جریر بن عبد الله بر پشت اسب غمیتوانست ایستاد رسول ﷺ دست مبارک بر سینه وی زد چنانکه اثر آن در سینه وی ماند و گفت اللهم ثبته و اجعله هادیا مهدیا دیگر هرگز از اسب نیفتاد

وازانجمله آنست که هم درین سال وفد طی بسوی رسول ﷺ آمدند و اسلام آوردند و زید بن الخیل که سید قوم بود با ایشان بود رسول ﷺ ویرا زید الخیر نام نهاد و در حق وی فرمود که از عرب هر کرا بفضل پیش من یاد کردند چون دیدم شنیده از دیده زیاده بود غیر زید الخیل که دیده از شنیده زیادت بود و چون عزیمت مراجعت ببلاد خود کرد رسول ﷺ گفت کاش زید از حمای مدینه خلاص یافتی چون ببعضی از بلاد نجد رسید از حمی وفات یافت و ازانجمله آنست که چون هم درین سال عدی بن حاتم بمدینه آمد رسول ﷺ ویرا گفت ای عدی اسلام آور تا سلامت مانی عدی گفت مرا دینی است رسول ﷺ گفت من از تو داناترم بدین تو تو دینی میان نصاری و صابئین اختیار کرده بودی عدی گوید که گفتم بلی گفت تو در میان قوم مربع بودی یعنی ربع ستاننده بودی از غنایم گفتم بلی گفت آن در دین تو جایز نبوده گفتم بلی چون این سخنانرا از وی شنیدم آن کراهیت که از وی در خاطر من بود نماند پس گفت همانا فقری که از اهل اسلام مشاهده میکنی ترا از اسلام مانع می آید روزی باشد که مال در میان ایشان چنان بسیار گردد که چون صدقه از مال خود بیرون کنند کسی نیابند که صدقه قبول کند و شاید که ترا دخول در اسلام کثرت دشمنان اهل اسلام مانع آید هرگز تو به حیره رسیده گفتم نرسیده ام اما آنرا میدانم گفت زود باشد که زنی از حیره بطواف بیت الله بیرون آید و بغیر از خدای از هیچکس نترسد و شاید که ترا مانع از دخول در اسلام آن باشد که ملوک و سلاطین را در غیر اهل اسلام بینی زود باشد که کنوز کسری بن هرمز بر اهل اسلام مفتوح گردد گفتم کسری بن هرمز گفت کسری بن هرمز عدی گوید اسلام آوردم و والله زنی دیدم که تنها از حیره بطواف بیت الله رفت و من در اول جماعتی بودم که بر ملک کسری غارت آوردند و والله که آن امر سیم واقع خواهد شد و ازانجمله آنست که هم درین سال وفد سلمان آمدند و اسلام آوردند و احکام

شرایع آموختند و گفتند در زمین ما قحط است و خشک سال و از رسول ﷺ التماس دعا کردند دعا کرد چون بیلاد خود رسیدند همان روز که رسول ﷺ دعا کرده بود باران آمده بود و از انجمله آنست که فیروز دیلمی که خواهرزاده نجاشی بود در همین سال بمدینه آمد و اسلام آورد و وی بود که اسود عنسی کذاب را که دعوی پیغمبری میکرد بکشت و دران شب که ویرا بکشت بامداد آن رسول ﷺ با اصحاب گفت که دوش اسود عنسی کشته شد گفتند که کشت او را یا رسول الله گفت مردی مبارك از خانواده مبارك که نام وی فیروزست پس بر سبیل دعا گفت فاز فیروز فاز فیروز یعنی فیروزمند باد فیروز

و از انجمله آنست که در همین سال وفد کنده آمدند و واثل بن حجر که ملك زاده ایشان بود همراه بود از وی آرند که گفت پیش از آنکه برسول رسم ﷺ با اصحاب وی ملاقات کردم گفتند که سه روزست که رسول ﷺ ما را بقدم تو بشارت داده است پیش رسول ﷺ آمدم و ایمان آوردم

و از انجمله آنست که در همین سال سعد بن ابی وقاص را ﷺ در مکه در ایام حجة الوداع مرضی عارض شد رسول ﷺ بعیادت وی آمد سعد ﷺ گفته است که گفتم یا رسول الله من از اصحاب در مکه باز خواهم ماند رسول ﷺ گفت انشاء الله خدای تعالی ترا بدارد که چون بمانی خیر و رفعت تو زیادت گردد و عملها نیکو از تو بظهور آید و قومی را از تو منفعت رسد و قومی را از تو مضرت بعد ازان سعد صحت یافت و تا ایام معاویه ﷺ بزیست و عراق بر دست وی و مثنی بن حارثه رضی الله عنهما فتح شد و در یوم الرده حرب بسیار کرد و کارهای عظیم از وی کفایت شد و اهل اسلام را منفعت رسید و اهل ردت را مضرت چنانکه رسول ﷺ فرموده بود

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب گفته است که در حجة الوداع بیکی از خانهای مکه در آمدم رسول ﷺ در آنجا بود گویا که روی وی دایره ماه بود مردی از اهل یمامه کودکی در خرقه پیچیده آورد رسول ﷺ ازان کودک پرسید که من انا گفت انت رسول الله فرمود که صدقت پس گفت بارك الله فیک بعد ازان آن کودک سخن نگفت تا بزرگ شد و آن کودک را مبارك الیمامه نام نهادند

و از انجمله آنست که اسامه بن زید رضی الله عنه گفته است که چون رسول صلی الله علیه و آله بحج میرفت ویرا زنی در راه به پیش آمد و کودکی بر دوش و سلام کرد رسول صلی الله علیه و آله بایستاد آن زن گفت یا رسول الله این پسر منست و ازان روز باز که ویرا زاده ام ویرا چیزی میگیرد که ازان زحمت می یابد رسول صلی الله علیه و آله دست مبارك دراز کرد و آن كودك را ازان زن گرفت و آب دهان را در دهان وی انداخت و گفت اخراج عدو الله انا رسول الله پس ویرا بمادرش داد و گفت ویرا بستان که من بعد از وی هیچ نه بینی که آنرا مکروه داری چون در وقت مراجعت بهمان موضع رسیدیم آن زن آمد و گوسفندی بریان کرده آورد و گفت یا رسول الله من مادر آن كودکم که پیش تو آورده بودم رسول صلی الله علیه و آله پرسید که حال آن كودك چه شد گفت از آنروز از وی چیزی که مکروه بوده باشد ندیده ام اسامه رضی الله عنه گوید که بعد ازان مرا گفت یا اسیم ذراع آن گوسفند را بمن ده يك ذراع را بوی دادم بخورد و دیگر بار فرمود که یا اسیم ذراع آنرا بمن ده دیگر را دادم آن را نیز بخورد دیگر فرمود که یا اسیم ذراع آنرا بمن ده گفتم یا رسول الله يك گوسفند را دو ذراع بیش نمی باشد فرمود که اگر تو این غی گفتی همیشه دران گوسفند ذراعی می یافتی مادام که می طلبیدم بعد ازان فرمود که یا اسیم بیرون رو به بین که هیچ جا پناهی می یابی قضای حاجت را بیرون آمدم و چندان برفتم که مانده شدم نه از میان مردم بیرون آمدم و نه هیچ جاپناهی یافتم باز گشتم و صورت حال را باز نمودم فرمود که هیچ درختی و سنگی دیدی گفتم آری يك جای سه درخت خرما دیدم که در پهلوی آن سنگی چند بود فرمود که پیش آن درختان و سنگها رو و بگوی که رسول خدای تعالی میفرماید که فراهم آئید تا پناهی باشد بامر رسول خدا را رفتم و آنچه فرموده بود گفتم سوگند بآنخدای که ویرا براستی بخلق فرستاده است که گویا می بینم آن درختانرا که با بیخها و خاکهائی که بران بود از جای بجستند و با یکدیگر چسپیدند چنانکه گویا یکدرخت شدند و گویا که می بینم آن سنگهارا که بعضی بر بالای بعضی دیگر چیده شدند و چون دیواری گشتند پیش رسول صلی الله علیه و آله آمدم و آنچه دیده بودم گفتم فرمود که آب بردار برداشتم و پیش از وی بردم و بنهادم و چون وضو ساخت و بخیمه باز آمد فرمود که یا اسیم پیش آن درختان و سنگها رو و بگوی که رسول خدای میفرماید که هر يك بجای

خود باز گردید سوگند بآن خدای که ویرا براستی بخلق فرستاد که گویا می بینم آن درختانرا که با بیخها و خاکها بران بر می جهند و بجای خود میروند و آن سنگ هارا که بر می جهند و بجای خود باز میگردند

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ قربانی میکرد پنج شتر یا شش شتر پیش وی آوردند آن اشتران بر یکدیگر پیشین می گرفتند و برسول ﷺ تقرب میجستند تا بایشان ابتدا کند

و از انجمله آنست که عایشه صدقیه رضی الله عنها فرماید که در سال یازدهم در میانه شب از خوابگاه خود بر جست گفتم پدر و مادر من فدای تو باد کجا میروی گفت بگورستان بقیع که مأمور شدم بآنکه از برای اهل آن مغفرت خواهم ابو مویهبه و ابو رافع که از موالی آنحضرت ﷺ بودند همراه رفتند ابو مویهبه گوید که زمانی دراز از برای اهل بقیع استغفار کرد بعد ازان گفت خوشگوار بادتان نعمتهائی که خدای تعالی شمارا داده است و مبارك بادتان منازلی که ابواب آنرا بدست رحمت بر روی شما کشاده است باز رسته آید از فتنهای پیاپی که چون شب های تاریک روی بخلق نهاده است آخر آن باوّل پیوسته است و انجام آن باغاز بسته لاحق آن از سابق بترست و آینده از گذشته سخت ترست بعد ازان گفت ای مویهبه مرا مخیر گردانیدند میان خزانهای دنیا و بقا دران و میان بهشت و لقای خدای تعالی و بعد ازان بهشت گفتم یا رسول الله پدر و مادرم فدای تو باد خزانهای دنیا و بقا دران و آنکه بهشت اختیار کن گفت نه ای مویهبه و الله که لقای خدای تعالی و بهشت اختیار کردم و بچند روز بعد ازان رنجور شد

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله و سلم در همه مرضها از خدای تعالی صحت و عافیت میخواست مگر در مرض اخیر که میفرمود ای نفس چیست ترا که از بی طاقتی بهر چیزی پناه گیری

و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها میفرماید که رسول ﷺ در ایام صحت فرموده بود که هیچ پیغمبری از عالم نمی رود مگر که مقام خود را در بهشت می بیند پس اختیار ویرا در دست وی می نهند اگر میخواهد می برند و اگر میخواهد صحت

میدهند رسول ﷺ در آخر مرض سر مبارک بر زانوی من نهاده بود لحظه چشم بر سقف خانه دوخت بعد ازان گفت اللهم الرفیق الاعلی دانستم که او را مخیر گردانیدند و او اختیار رفیق اعلی کرد و آخرین کلمه که رسول ﷺ تکلم کرد همین بود که اللهم الرفیق الاعلی و از انجمله آنست که ابن مسعود رضی الله عنه گوید رسول ﷺ یک ماه پیشتر از وفات ما را در خانه عایشه صدیقه رضی الله عنها جمع کرد و دعاها را خیر فرمود و وصیت ها کرد و خدای تعالی را بر ما خلیفه گردانید گفتیم یا رسول الله وقت رحلت تو کی است گفت دنا الفراق و المنقلب الی الله و الی الجنة یعنی نزدیک آمده است مفارقت اصحاب و باز گشت برب الارباب و نزول بدار الثواب

و از انجمله آنست که چون معاذ را رضی الله عنه بیمن میفرستاد و پیرا وصیتی دراز فرمود و بعد ازان گفت یا معاذ اگر میان ما و تو بعد ازین ملاقات بودی وصیت کوتاه کردمی ولیکن تا روز قیامت بهم باز نخواهیم رسید و چنان بود معاذ درین بود که رسول ﷺ وفات کرد و از انجمله آنست که درین مرض فاطمه را رضی الله عنها بخواند و در گوش وی چیزی گفت فاطمه رضی الله عنها گریستن آغاز کرد باز سر بگوش وی آورد سخنی دیگر گفت فاطمه رضی الله عنها بخنده در آمد ازواج مطهرات رضی الله عنهن فاطمه را رضی الله عنها ازان سؤال کردند گفت حاشا که من افشاء سر رسول کنم رضی الله عنه عایشه صدیقه رضی الله عنها بعد از وفات رسول ﷺ ازان سؤال کرد گفت اول مرا خبر داد که هر سال جبرئیل علیه السلام یکبار قرآن بر من عرض میکرد امسال دو بار عرض کرد دانستم که اجل من نزدیک آمده است من بگریستم چون گریه مرا دید دوم بار گفت ای فاطمه راضی نیستی که سیده این امت باشی و اول کسی که از اهل من بمن لاحق شود تو خواهی بود چون این را شنیدم بخندیدم

و از انجمله آنست که فاطمه رضی الله عنها گوید که بر سر بالین رسول ﷺ نشسته بودم ناگاه کسی از در خانه گفت السلام علیکم یا اهل بیت النبوة اجازت هست که در آی و گرد رسول الله ﷺ بر آیم گفتم ای بنده خدای تعالی ترا درین عیادت اجر دهد ساعتی امان ده که حالی رسول خدای را پروای کسی نیست وی بانگ بر من زد که ای فاطمه منع من مکن

که از در آمدن من چاره نیست درین حال وجع رسول ﷺ کمتر شد چشم مبارک بکشاد و گفت ای فاطمه میدانی که باکه سخن میگوئی گفتم نه گفت ای فاطمه این ملک الموت است اجازت ده تا در آید در آمد و گفت السلام عليك یا رسول الله رسول ﷺ گفت و عليك السلام یا امین الله بعد ازان ملک الموت گفت بحق آنخدائی که ترا براستی بخلق فرستاده است که پیش از تو بر در خانه هیچ کس اذن نخواسته ام و بعد از تو هم نخواهم خواست و از انجمله آنست که ام سلمه رضی الله عنها میگوید که درانروز که رسول ﷺ وفات میکرد دست بر سینه وی نهادم بعد ازان چند هفته گذشت که از برای وضو دست و روی می شستم و طعام میخوردم بوی مشک از دست من نمی رفت

و از انجمله آنست که چون رسول ﷺ وفات یافت در کیفیت غسل وی خلاف کردند که ویرا چون دیگر مردگان برهنه غسل کنیم یا در پراهن ناگاه خواب بر همه غلبه کرد تا همه ذقن بر سینه نهاده آرام گرفتند درین حال آوازی شنیدند که بشوید رسول خدایرا در پراهنش

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گوید که رسول ﷺ وصیت کرد که بغسل وی من قیام نمایم که بغیر من هر کرا نظر بر عورت وی افتد نابینا گردد و از انجمله آنست که هم امیر المؤمنین علی کرم الله تعالی وجهه گوید که در حالت غسل گویا ما را از غیب مددگاری میکردند هر عضوی را از وی که غسل میکردم گویا سه کس در تقلیب آن مددگاری من میکردند

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی کرم الله تعالی وجهه گوید در وقت غسل بر بدن مبارک وی هیچ گونه چرکی و آلاشی مشاهده نیفتاد گفت بابی و امی ما اطلبیک حیا و میتا و از انجمله آنست که می آرند که امیر المؤمنین علی را کرم الله تعالی وجهه از سبب زیادتی فهم و حفظ وی بر دیگران پرسیدند گفت که چون رسول را ﷺ غسل کردم اندک آبی در چشم خانه مبارک وی مانده بود دریغ داشتم که آنرا بر زمین ریزم آنرا بزبان برداشتم و بخوردم این قوت حفظ من از آنست

و از انجمله آنست که آن روز چنان تاریک گشته بود که بعضی اصحاب بعضی اصحاب

را نمیدیدند و کف دست خود را می کشادند بچشم نمی نمود تا آنزمان که از دفن فارغ شدند و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی کرم الله تعالی وجهه میفرماید که چون رسول ﷺ وفات کرد از غیب ندا رسید که السلام علیکم اهل البيت ورحمة الله وبرکاته کل نفس ذائقة الموت و انما توفون اجورکم يوم القيامة

و از انجمله آنست که می آرند که چون رسول ﷺ وفات یافت عبد الله بن زید انصاری رضی الله عنه که صاحب اذان رسول بود رضی الله عنه آنرا شنید در بستان خود بود گفت خداوندا چشم مرا نابینا گردان فی الحال نابینا شد گفتند چرا این دعا کردی گفت لذت چشم در نظر است وبعد از محمد ﷺ چشم من از دیدار هیچ کس لذت نیابد

و از انجمله آنست که هم از امیر المؤمنین علی کرم الله تعالی وجهه آرند که گفت چون رسول را ﷺ دفن کردیم اعرابی آمد و خود را بر تربت مقدسه انداخت و ازان خاک پاک بر سر میکرد و میگفت یا رسول الله امر کردی و شنیدیم و قرآن از خدای تعالی فرا گرفتی و ما از تو فرا گرفتیم که فرموده (وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا * النساء : ۶۴) و بر نفس خود ظلم کرده ایم و آمده ایم تا از بهر ما استغفار کنی فی الحال از قبر ندا آمد که ترا آمرزیده اند

و از انجمله آنست که در روز فتح خیبر دراز گوشی در سهم غنیمت رسول ﷺ افتاد چون رسول ﷺ بروی سوار شد از وی پرسید که نام تو چیست گفت یزید بن شهاب رسول ﷺ فرمود که من ترا یعفور نام کردم دیگر از وی پرسید که صاحب تو که بود گفت یهودی مرحب نام هر گاه که نام مبارك ترا می شنید ناسزا میگفت چون بر من سوار می شد عمدا می لغزیدم و وی را بروی درمی انداختم با من بد زندگانی میکرد و مرا گرسنه میداشت دیگر پرسید که چه حاجت داری میخواهی که ترا جفتی بدهم گفت نی پرسید که چرا گفت پدران من از اجداد من روایت کرده اند که نسل ما را هفتاد تن از انبیا سوار میخواهند کرد و آخرین نسل ما را پیغمبری سوار شود که نام وی محمد ﷺ باشد من میخواهم که آن آخرین باشم پس آن دراز گوش پیش رسول ﷺ بود تا آنروز که رسول ﷺ وفات کرد چون ازان سه روز بر آمد از بسیاری جزع بسر چاهی رفت و خود را در آنجا انداخت

قسم ثانی از رکن رابع

در بیان شواهد و دلایلی که اوقات وقوع آن در کتبی که مأخذ این کتاب است

تعیین نیافته بود

و از انجمله آنست که زید بن ارقم رضی الله عنه گفته است که با رسول الله صلی الله علیه و آله در بعضی کوچه‌های مدینه می‌گذاشتیم ناگاه بخیمه اعرابی رسیدیم دیدیم که آهوئی ماده را بآن خیمه بسته اند فریاد کرد که یا رسول الله صلی الله علیه و آله این اعرابی مرا صید کرده است و من دو فرزند دارم در بیابان و شیر در پستانهای من بند شده است نه مرا می کشد تا ازین رنج خلاصی یابم و نه میگذارد تا بروم و فرزندان خود را شیر دهم رسول صلی الله علیه و آله فرمود که اگر ترا بگذارم باز می آئی گفت آری و اگر باز نیایم خداوند مرا عذاب کند عذاب عشارین رسول صلی الله علیه و آله ویرا بگذاشت چندان بر نیامد که باز آمد و بزبان لب خود را می لیسید رسول صلی الله علیه و آله ویرا بهمان خیمه باز بست ناگاه دیدیم که آن اعرابی می آمد با مشکى آب رسول صلی الله علیه و آله ویرا گفت که این آهورا میفروشی گفت وی ازان تست رسول صلی الله علیه و آله ویرا آزاد کرد زید بن ارقم رضی الله عنه گوید و الله که ویرا دیدم در بیابان فریاد میکرد و میگفت (لا اله الا الله محمد رسول الله)

و از انجمله آنست که سلمه بن الاکوع گفته است که روزی رسول صلی الله علیه و آله بر جمعی از اسلم بگذشت که تیر می انداختند فرمود که نیک است این بازی تیر اندازید که یکی از پدران شما تیر می انداخته است تیر اندازید که من با ابن الاکوع قوم از تیر انداختن باز ایستادند فرمود که چرا تیر نمی اندازید گفتند یا رسول الله چون تو با ابن الاکوع باشی بر همه غلبه خواهد کرد رسول صلی الله علیه و آله فرمود که من با همه شما تمام آنروز تیر انداختند و آخر روز از یکدیگر جدا شدند برابر که هیچ یکی بر دیگری غلبه نه کرده بود

و از انجمله آنست که ابو سعید خدری رضی الله عنه گوید که در حوالی مدینه شبانی گوسفند میچرانید گرگی خواست که يك گوسفند از رَمه وی برباید شبان مانع آن گرگ شد آن

گرگ بدّم خود باز نشست و گفت از خدای تعالی غمی ترسی که میان من و روزی من حایل شدی شبان گفت عجب حالی که گرگی بردم خود نشسته است و چون آدمیان سخن میگویند گرگ گفت عجب تر ازین آنست که رسول ﷺ در مدینه با مردمان خبر قرنهای گذشته میگوید شبان گوسفندان خود را راندن گرفت تا بمدینه رسید آنها را بر جائی مضبوط ساخت و پیش رسول ﷺ در آمد و آن قصه را باز گفت رسول ﷺ بیرون آمد و راعی را گفت که آنچه آن گرگ گفته است با مردم بگوی شبان بر خاست و آنها را با مردم برگفت رسول ﷺ گفت شبان راست میگوید از علامات قیامت اینست آنکه سیاح بآدمی سخن گویند

و از انجمله آنست که روزی اهبان بن اوس خزاعی در میان گوسفندان خود بود ناگاه گرگی گوسفندی از رمه وی در ربود و بدرید اهبان گفت که و الله من هرگز گرگی ازین ظالم تر ندیده ام و در عقب وی بدوید تا گوسفند را از وی بستاند گرگ به سخن آمد و گفت مرا محروم میگردانی از آنچه خدای تعالی مرا روزی کرده است اهبان گفت عجب از گرگی که سخن میگوید گرگ گفت عجب تر ازین آنکه محمد ﷺ در نخلستانهای یثرب ظاهر شده است و شمارا بکتاب خدای تعالی میخواند و شما از وی غافلید اهبان گفت گوسفندان مرا که نگاه میدارد اگر من پیش وی روم گرگ گفت من محافظت ننمایم و زیادت از آنچه مرا تعیین نمائی نخورم اهبان برای وی قوتی مقرر ساخت و گوسفندانش بوی گذاشت و با جمعی از شبانان روان شد چون بمدینه رسیدند رسول ﷺ با اصحاب نشسته بود چون چشم وی بر اهبان افتاد گفت ای اهبان آن گرگ وفا کرد بآنچه ضامن شده بود اهبان با همه همراهان ایمان آوردند

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب رسول صلی الله علیه و آله وسلم گفته است که مردی از برای رسول صلی الله علیه و آله وسلم طعامی آورد ما خوردن گرفتیم و رسول صلی الله علیه و آله وسلم لقمه گرفت و بخایید هر چند جهد کرد بگلوی وی فرو نرفت آنها بینداخت و از طعام باز ایستاد چون آنها بدیدیم ما نیز باز ایستادیم رسول صلی الله علیه و آله وسلم صاحب طعام را بخواند و گفت ما را خبر ده که این گوشت از کجا بوده است گفت یا رسول الله گوسفندی بود از آن صاحب من و وی حاضر نبود من تعجیل کردم و آنها

بکشتم بنیت آنکه چون بیاید بهای آنرا بوی دهم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که آنرا بردارند و اسیرانرا بآن اطعام کنند

و از انجمله آنست که روزی رسول ﷺ مرعباس را رضی الله عنه گفت یا ابا الفضل در خانه خود باش تا من پیام چاشتگاه بخانه وی در آمد و بر اهل بیت وی سلام گفت و ایشان نیز بروی سلام گفتند بعد ازان گفت بهم نزدیک نشینید پس ردای خود را بر ایشان پوشید و گفت خداوندا اینها اهل بیت من اند ایشانرا از آتش دوزخ بپوشان چنانکه من ایشانرا بردای خود پوشیده ام از آستانه در و دیوارهای خانه آواز بر آمد که آمین آمین

و از انجمله آنست که روزی خاتوانان مهاجر و انصار مجمعی داشتند پیش رسول ﷺ آمدند و استدعا کردند که فاطمه نیز رضی الله عنها دران مجمع حاضر شود حضرت فاطمه رضی الله عنها بواسطه آنکه ویرا جامه که مناسب آن مجلس باشد نبود در رفتن تاخیر مینمود رسول ﷺ فرمود که برو که طریقه ما نه آنست که کسی را نومید گردانیم فاطمه رضی الله عنها با تشویش تمام دران مجمع حاضر آمد و چون بحجره خود باز گشت اظهار ملالت نمود رسول ﷺ فرمود که تا یکی از زنان آن مجمع را طلب داشتند و از وی حال آن مجمع را پرسیدند گفت که چون حضرت فاطمه زهرا بآن مجمع در آمد حاضران در جامهای فاخر که پوشیده بود حیران ماندند و با یکدیگر گفتند یا رب این جنسهای شریف را کجا یافته اند و از کجا آورده اند فاطمه رضی الله عنها گفت یا رسول الله چرا این را بمن ننمودی تا من نیز شادمان شدمی رسول ﷺ فرمود که زیبایی آن دران بود که در تو پوشیده بودند و از تو پوشیده که آنرا نمیدیدی

و از انجمله آنست که درین آبی بود که هر که ازان آب بخوردی البته بمردی رسول ﷺ بآن آب پیغام فرستاد که مردمان مسلمان شدند تو نیز مسلمان شو آن آب مسلمان شد دیگر هر کس ازان آب میخورد ویرا تپ میگرفت اما غمی مرد

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب گوید که بمدینه آمدم و ایمان آوردم و از مجلس رسول ﷺ هیچ مفارقت نمی کردم رسول ﷺ میان شام و خفتن بیرون می آمد و مارا احکام اسلام می آموخت یک شب رعد و برق پیدا آمد و هوا بسیار تاریک شد و باران عظیم در

ایستاد گفتیم یا رسول الله ﷺ ما چون به منزلهای خود خواهیم رفت فرمود که من شمارا بمنزلهای شما رسانم بی آنکه شمارا از باران آسیبی رسد چون غار گزاریدیم فرمود که همه بر خیزید همه بر خاستیم و از مسجد بیرون آمدیم دنیا تاریک بود و از آسمان باران میریخت فرمود که بروید برفتیم و هر کدام از ما بمنزل خود رسیدیم که جامهای مارا هیچ باران نرسید و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گوید که یهودی بود صاحب جمال و بسیار بمجلس رسول ﷺ می آمد يك روز رسول ﷺ ویرا گفت دریغ میدارم که باین جمال باتش دوزخ بسوزی وی گفت که من دین خودرا نمیگذارم برای دینی دیگر روز دیگر بمجلس رسول ﷺ حاضر آمد رسول ﷺ این آیت میخواند که (وَ حُورٌ عِینٌ * كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ * الواقعة ۲۲-۲۳) یهودی گفت یا رسول الله ضامن میشوی بیکی رسول ﷺ فرمود که بهفتاد حور ضامن میشوم یهودی اسلام آورد و اسلام وی نیکو شد چون وفات یافت رسول ﷺ بر وی نماز گزارد و چون ویرا در قبر می نهادند بقبر وی فرود آمد و در آنجا بسیار بماند بعد ازان بیرون آمد و جبین مبارك وی عرق کرده بود و پیراهن وی از محل کتف پاره شده اصحاب ازان سؤال کردند فرمود که ازان سبب بسیار درنگ کردم که چندین حور بسوی وی پیشین میگرفتند این میگفت من از آن یم و آن میگفت من از آن یم تا عدد ایشان بهفتاد رسید و جامه مرا کشیدند تا پاره کردند

و از انجمله آنست که رسول ﷺ با ابوبکر و عمر و علی رضی الله عنهم روزی بخانه ابوالهیثم بن التیهان رفتند وی گفت مرحبا برسول الله و اصحابه رضی الله عنهم من همیشه دوست میداشتم که رسول خدای و یاران وی بخانه من آیند و نزدیک من چیزی بود اما بر همسایگان قسمت کردم رسول ﷺ فرمود که نیکو کردی مرا جبرئیل علیه السلام در حق همسایه چندان وصیت کرد که مرا گمان آن شد که مگر همسایه را میراث میرسد بعد ازان رسول ﷺ نظر کرد دید که در يك جانب سرای ابوالهیثم درختی خرماست فرمود که ابو الهیثم اذن میکنی که ازان درخت خرما بگیرم ابوالهیثم گفت آن درختی است خشک که هرگز خرما بار نیاورده است اختیار آن پیش تست رسول ﷺ فرمود که خدای تعالی دران خیر بسیار ظاهر خواهد گردانید پس فرمود که ای علی قحح آب بیاور امیر المؤمنین

عليه السلام قدحی آب آورد حضرت ازان آب بخورد و قدری در دهان مضمضه کرد و بران درخت ریخت و ازان درخت خوشه های خرما در آویخت بعضی خرمای خشک و بعضی خرمای تر چندانکه می بایست پس رسول ﷺ فرمود که این از جمله نعیمی است که شمارا ازان در روز قیامت خواهند برسید

و از انجمله آنست که ابوهریره علیه السلام گوید که با رسول بودم در یکی از غزوات فرمود که هیچ چیز داری گفتم آری نزدیک من تری چند است در توشه دانی فرمود که بیاورم دست مبارک خود بر آنجا کرد و از آنجا خرمائی چند بیرون آورد و آنرا میسود و بر آنجا دعا کرد و فرمود که ده تن را از اصحاب بخوان ده تن را از اصحاب بخوانم ازان چندان بخوردند که سیر شدند و ده را میخوانم و میخوردند تا همه آن جیش سیر خوردند و هنوز دران توشه دان خرما مانده بود رسول ﷺ فرمود که ای اباهریره این توشه دان را بگیر و دست در آنجا می کن و آنرا نگونسار مساز در ایام حیات رسول ﷺ از آنجا خرما خوردم و بمردم دادم و در ایام خلافت ابوبکر و عمر و عثمان رضی الله عنهم نیز در آنروز که عثمان را علیه السلام شهید ساختند خانه مرا غارت کردند و آنرا نیز ببرند ابوهریره علیه السلام گوید که ازان توشه دان دویست وسق خرما (وسق شصت صاع است) بیش گرفته بودم

و از انجمله آنست که راشد بن عبد ربه گفته است که در میان چند قبیله صنمی بود سواع نام روزی بعضی ازان قبائل هدایا بمن دادند که پیش سواع بر پیش ازانکه بسواع رسم بصنمی دیگر رسیدم از درون وی آواز آمد که العجب کل العجب من خروج نبی من بنی عبد المطلب یحرم الزنا و الربوا و الذبیح للاصنام و حرست السماء رمیا بالشهب العجب کل العجب بعد ازان از درون صنمی دیگر آواز آمد که ترك الضماد و كان یعبد مدة خرج نبی یصلی الصلوة و یأمر بالزکوة و الصیام بعد ازان از جوف صنم دیگر آواز آمد که :

ان الذی ورث النبوة و الهدی * بعد ابن مریم من قریش احمد

بعد ازان بسواع رسیدم دیدم که دو روباه گرد وی میگردند و ویرا می لیسند و هدیه که گرد وی نهاده اند میخورند بعد ازان پای برداشتند و بر وی بول کردند و من درین معنی گفته ام :

أرب یبول الثعلبان برأسه * لقد ذل من بالت علیه الثعالب

و این وقتی بود که رسول ﷺ بمدینه هجرت کرده بود به مدینه آمد و با خود سگی همراه داشت و آنروز نام من ظالم بود و نام سگ من را شد چون پیش رسول ﷺ رسیدم پرسید که نام تو چیست گفتم ظالم پس گفت نام سگ تو چیست گفتم راشد فرمود که کونام تو راشد باش و نام سگ تو ظالم اسلام آوردم و با وی بیعت کردم بعد ازان از وی در دیار خود اقطاعی طلبیدم مقدار يك اسب دویدن و سه سنگ دست انداختن برای من تعیین کرد و مطهره آب بمن داد و آب دهان مبارك در آنجا انداخت و فرمود که این را در بالای آب زمین خود ریز و مردم را ازان آب که از تو زیادت آید منع مکن راشد چنان کرد چشمه آب شیرین پیدا آمد و بر آنجا نخلها نشاند و اهل آن دیار به نیت شفا آنجا غسل میکنند و آنرا ماء الرسول نام نهاده اند و گویند که سنگی که راشد بدست خود انداخت بجائی رسیده است که از معهود بیرون است

و از انجمله آنست که روزی رسول ﷺ با اصحاب نشسته بود ناگاه شتر سواری در رسید بیخوابی شبگیر در وی اثر کرده و سختی سفر بر وی پیدا آمده بایستاد و پرسید که محمد (ﷺ) در میان شما کیست اصحاب اشارت بر رسول ﷺ کردند گفت ای محمد اول تو عرضه میکنی بر من آنچه خدای تعالی بآن فرموده است یا من عرضه کنم آنچه صنم من ازان خبر داده است رسول ﷺ اسلام بر وی عرضه کرد بعد ازان وی گفت یا رسول الله ﷺ منم غسان بن مالك العامری در میان ما صنمی بود که نزدیک وی قربانها میکردم روزی عصام نام مردی نزدیک وی قربانی میکرد چون ازان فارغ شد از درون آن صنم آواز آمد که یا عصام یا عصام بلغ الانام جاء الاسلام و بطلت الاصنام و حقنت الدماء و وصلت الارحام و ظهرت الحقیقة و السلام عصام ازان بترسید و بیرون آمد و مارا ازان خبر داد بعد ازان خبر تو بما آمد بعد از چند روز دیگر مردی دیگر طارق نام پیش آن صنم قربانی میکرد از درون آن صنم آواز آمد که :

یا طارق یا طارق بعث النبی الصادق * جاء بوحی ناطق من العزیز الخالق

وی نیز بیرون آمد و آنرا با ما بگفت و اخبار تو در میان ما قوی تر شد بعد ازان بچند روز دیگر من نیز پیش آن صنم قربانی میکردم چون فارغ شدم از درون وی آوازی بلند بر آمد

بزبان فصیح که :

یا غسان ابن هامة * الحق نبیا بتهامه * لنا صریه السلامه * وبخازلیه الندامة

هذا وداعنا الى يوم القيامة

بعد ازان آن بت از زمین بلند شد و بروی در افتاد رسول ﷺ و اصحاب وی چون این را بشنیدند تکبیر گفتند بعد ازان غسان گفت یا رسول الله ﷺ درین معنی سه بیت گفته ام اذن هست که بخوانم اذن یافت و بخواند

وازا انجمله آنست که عباس بن مرداس رضی الله عنه گفته است که در گرمگاه روز در میان شتران خود بودم ناگاه دیدم که شتر مرغی سفید ظاهر شد و بروی کسی سوار جامهای چون شیر سفید پوشیده مرا گفت یا عباس بن مرداس الم تر ان الذی نزل بالبر و التقی يوم الثلاثاء صاحب الناقة القصوی ازان بترسیدم از میان شتران بیرون رفتم و پیش صنمی آمدم که وی را می پرستیدم و ویرا ضماد نام بود گرد ویرا برفتم دست بر وی مالیدم و ببوسیدم ناگاه از درون وی آواز بر آمد که :

قل للقبائل من سلیم کلها * هلك الضماد و فاز اهل المسجدی

هلك الضماد و كان یعبد مدّة * قبل الصلاة علی النبی محمدی

ان الذی جاء بالنبوة و الهدی * بعد ابن مریم من قریش مهتدی

ترسان از پیش وی بیرون آمدم و آن قصه را با قوم بگفتم و با سی صد مرد از بنی حارثه بمدینه رفتم چون بمسجد در آمدم و چشم رسول ﷺ بر من افتاد تبسم نمود و فرمود ای عباس اسلام تو چگونه بود قصه خود را بتمام بگفتم گفت راست میگوئی بآن شادمان شد پس با قوم خود همه اسلام آوردیم

وازا انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که روزی حزم بن فاتک امیر المؤمنین عمر را رضی الله عنه گفت که یا امیر المؤمنین میخواهی که ترا از بدایت اسلام خود خبر کنم فرمود که بلی گفت که شتری گم کرده بودم بر اثر وی برفتم ناگاه شب رسید و من در وادی هولناک بماندم آواز بلند کردم و گفتم : اعوذ بعزیز هذا الوادی من سفهاء قومه - ناگاه هاتفی آواز داد که و یحك

عذ عائذا بالله ذی الجلال * و المجد و النعماء و الافضال

و اقتد آیات من الانفال * و وحد الله و لا تبال

من ازان آواز سخت بترسیدم چون بحال خود باز آمدم گفتم :

یا ایها الهاتف ما تقول * أرشد عندك ام تضلیل

وی در جواب من گفت :

هذا رسول الله ذو الآیات * بیثرب یدعو الی الخیرات

یأمر بالصوم و بالصلاة * و یزع الناس من الهنات

چون آن شنیدم بر راحله خود سوار شدم و روی بمدینه آوردم چون بمدینه در آمدم روز جمعه بود ابوبکر صدیق رضی الله عنه از مسجد بسوی من بیرون آمد و گفت در آی رحمك الله که خبر اسلام تو بما رسیده است گفتم نمیدانم که طهارت چون می باید کرد مرا تعلیم طهارت کرد طهارت کردم و بمسجد در آمدم رسول صلی الله علیه و آله را دیدم که بر بالای منبر خطبه میخواند و گویا که ماه چهارده بود و میگفت که ما من مسلم تَوْضِأً فَاحْسَنَ الْوُضْؤِ ثُمَّ صَلِّ صَلَاةً يُحْفَظُهَا وَيُعْقَلُهَا إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ

در روایتی چنین آمده است که حزیم گفت که من از وی پرسیدم که تو کیستی گفت که من مالک بن مالک سید جن نجد پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم رفتم و ایمان آوردم مرا بجن نجد فرستاده است تا ایشانرا بخدای تعالی بخوانم زود تر باش ای حزیم و خودرا زود تر بوی رسان و ایمان آور که من کار شتر ترا کفایت کنم و باهل تو برسانم من بمدینه متوجه شدم روز جمعه بانجا رسیدم رسول صلی الله علیه و آله بر منبر بود و خطبه میخواند با خود گفتم راحله خود را بر در مسجد بخوابانم چون نماز بگزارند به مسجد در آم و رسول صلی الله علیه و آله و سلم را از حال خود خبر دهم چون راحله را بخوابانیدم ناگاه دیدم که ابو ذر رضی الله عنه بیرون آمد و گفت مرحبا ای حزیم مرا رسول صلی الله علیه و آله بسوی تو فرستاده است و فرموده که خبر اسلام تو بما رسید به مسجد در آی و با مردمان نماز بگزار بمسجد در آمدم و نماز بگزاردم پس پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمدم مرا از حال من خبر داد و فرمود که صاحب تو وعده خود وفا کرد و شتر ترا باهل تو رسانید و اخباراتی که جن از بعثت

رسول ﷺ کرده اند بسیار است و در کتب مبسوطه مسطور برین قدر اختصار کردیم
و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه گفته است که رسول ﷺ مرا
به یمن فرستاد تا قاضی باشم و میان اهل یمن بموجب شریعت حکم کنم گفتم یا رسول
الله من غالب نیستم باحکام قضا دست مبارک بر سینه من زد پس گفت اللهم اهد قلبه و
سدّد لسانه بعد ازان هرگز مرا در حکم کردن میان دو کس شک نیفتاد

و از انجمله آنست که روزی امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه نشسته بود شخصی
از پیش وی گذشت گفتند این سواد بن قارب است که جنی وی ویرا از ظهور رسول ﷺ
خبر کرده است امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه ویرا بخواند و از وی پرسید که همچنان
تو بر کھانت خودی بسیار در غضب شد و گفت هرگز کسی در روی من نگفته است آنچه
تو گفتی گفت غضب مکن که آنچه ما دران بودیم از شرك عظیم تر بود از کھانت تو اکنون
مارا خبر ده از آنچه جنی با تو گفت از امر رسول ﷺ گفت شبی میان خواب و بیداری بودم
جنی من بمن آمد و پای خود بر من زد و گفت برخیز ای سواد بن قارب و سخن من گوش
کن و در یاب آنچه میگویم اگر هوشمندی داری بدرستی که مبعوث شد پیغمبری ﷺ از
لوی بن غالب که بخدای تعالی و عبادت وی میخواند و بیتی چند مشتمل برین معنی
بخواند من گفتم مرا بگذار که خواب کنم که دوش خواب نکرده ام و بوی التفات نکردم
شب دوم نیز آمد و آنچه شب اول گفته بود باز گفت من نیز بهمان جواب گفتم که شب
اول گفته بودم شب سوم نیز آمد و گفت آنچه گفته بود در دل من اثر کرد و چون بامداد شد
بمدینه آمدم رسول ﷺ با اصحاب رضی الله عنهم نشسته بود گفتم یا رسول الله مقاتلت مرا
گوش کن گفت بیار آنچه داری بیتی چند که مضمون آن همین بود گفتم بخواندم و در آخر
آن چند بیت خواندم :

فاشهد ان الله لا ربّ غيره * و انك مأمون على كل غائب
و انك ادنى المرسلين وسيلة * الى الله يا ابن الاكرمين الاطايب
فمرنا بما يأتيك يا خير مرسل * و ان كان فيما فيه شيب الذوائب
وكن لي شفيعا يوم لا ذو شفاعة * بمغنى فتिला عن سواد بن قارب

رسول ﷺ و اصحاب وی بحکایتی که گفتم شادمان شدند چنانکه اثر آن در رویهای ایشان مشاهده کردم چون امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه این حکایت را از سواد بن قارب بشنید از جای بجست و ویرا در بر گرفت و گفت میخواستم که این حدیث را از تو بشنوم این زمان هرگز آن جنی بتومی آید گفت ازان وقت که قرآن میخوانم بمن نیامده است و خوش عوضی است ازان جنی و سخنان وی

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که رسول ﷺ فرمود که ناقه مرا سوار شو و به یمن رو چون بفلان عقبه برسی که نزدیک یمن است و بآن بالا روی خواهی دید مردمانرا که استقبال تو کرده باشند بگوی یا حجر یا مدر یا شجر رسول الله یقرأ السلام چون بآن عقبه بالا رفتم دیدم مردمانرا که روی بمن کرده می آیند گفتم السلام علیکم یا حجر یا مدر یا شجر رسول الله یقرأ علیکم السلام خروش و غلغله از زمین بر آمد که علی رسول الله السلام چون انجماعت آنرا شنیدند همه اسلام آوردند

و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه پیش رسول ﷺ شکایت کرد که یا رسول الله هر چه از تو می شنوم فراموش میکنم ویرا فرمود که ردای خودرا بگستر ابوهریره رضی الله عنه ردای خودرا بگسترانید رسول ﷺ دست دراز کرد و یکبار یا سه بار از هوی چیزی گرفت و در ردای وی انداخت پس فرمود که آنرا فراهم گیرد بر سینه خود نه ابوهریره رضی الله عنه آنرا فراهم گرفت و بر سینه خود نهاد بعد ازان هر چه شنید فراموش نکرد

و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که مادر من مشرکه بود و هر چند ویرا باسلام میخواندم قبول نمیکرد یکروز ویرا باسلام دعوت کردم نسبت بر رسول ﷺ سخنی گفت که آنرا مکروه داشتم گریان پیش رسول ﷺ رفتم و قصه را باز گفتم پس گفتم یا رسول الله دعا کن تا خدای تعالی مادر ابوهریره را ایمان روزی کند رسول ﷺ گفت اللهم اهد ام ابی هریره بیرون آمدم تا آن بشارت را بمادر خود رسانم چون بدر خانه رسیدم در بسته بود آواز آب می آمد که غسل میکرد چون آواز من بشنید گفت ای ابوهریره همانجا باش بعد ازان جامه پوشید و در بکشاد و گفت انی اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا عبده و رسوله بسوی رسول ﷺ باز گشتم و از شادی میگریستم گفتم یا رسول الله بشارت باد که دعای که

در حق من و مادر من کردی مستجاب شد پس گفتم یا رسول الله دعا کن که خدای تعالی مرا و مادر مرا در دل بندگان خود دوست گرداند و ایشانرا نیز در دل ما دوست گرداند رسول ﷺ دعا کرد هیچ مؤمنی نام مرا نشنود مگر آنکه دوست دارد مرا

و از انجمله آنست که نابغه شعر خود بر رسول ﷺ خواند رسول ﷺ گفت که لا یغضض الله فاک صد و بیست سال بزیست که یکدندان وی نیفتاد

و از انجمله آنست که رسول ﷺ دست مبارک بسر قیس بن زید فرود آورد و گفت باریک الله فیک یا قیس وی صد سال بزیست سر وی سفید شده بود هر موئی که دست مبارک رسول ﷺ بر آنجا گذشته بود همچنان سیاه بود و اثر شیب بآن نرسیده بود

و از انجمله آنست که جابر بن عبد الله گفته است که در یکی از غزوات با رسول ﷺ بیرون آمدم در سایه درختی فرود آمده بودم ناگاه رسول ﷺ آنجا رسید گفتم یا رسول الله درین سایه فرود آی فرود آمد در بار خود خیار داشتم بیرون آوردم فرمود که این از کجا بوده است گفتم که از مدینه برداشته بودم و مرا صاحبی بود که شتر مرا میچرانید شتر مرا پیش کرده بود و میرفت و در بر وی دو جامه کهنه بود رسول ﷺ پرسید که وی به ازین جامه ندارد گفتم دارد یا رسول الله وی دو جامه دیگر دارد که من ویرا پوشانیده ام در جامه دان نهاده است فرمود که ویرا بخوان و بفرمای تا آنها را بپوشد ویرا خواندم جامها را بپوشید و میرفت رسول ﷺ گفت ویرا چه حال بود ضرب الله عنقه این ازان بهتر نیست آن بشنید گفت یا رسول الله فی سبیل الله رسول ﷺ فرمود که فی سبیل الله آن مرد در غزوه کشته شد

و از انجمله آنست که در یکی از غزوات ناقه رسول ﷺ غایب شد دعا کرد که خدای تعالی آن ناقه را بوی باز گرداند گرد بادی آن ناقه را میراند و می آورد تا پیش رسول ﷺ و از انجمله آنست که حنظله بن حذیم دست مبارک رسول ﷺ بر سر خود نهاده بود و رسول ﷺ ویرا دعا کرده بود که باریک الله فیک را وی گوید که هر گاه مردی را روی ورم کردی یا گوسفند را پستان ورم کردی حنظله بن عبد الله نفس بردست خود دمیدی پس دست خود را بر سر خود نهادی پس گفتم بسم الله علی اثر ید رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پس آنرا بران ورم مالیدی آن ورم برفتی

و از انجمله آنست که حبیب بن فویك حكایت کرده است که پدر من مرا پیش رسول ﷺ برد و هردو چشم من سفید بود و هیچ چیزی نمیدیدم رسول ﷺ پرسید که چشم ترا چه شده است گفتم که روزی شتر خود را میراندم پای من بر بیضه ماری آمد چشم من سفید شد رسول ﷺ نفس مبارك بر هردو چشم من دمید چشم من بینا شد راوی گوید که من ویرا دیدم که هشتاد ساله شده بود رشته در سوزن می کشید و چشمهای وی سفید بود و از انجمله آنست که شخصی بدست چپ چیزی میخورد رسول ﷺ ویرا گفت بدست راست چیزی خوردی بدروغ گفت که بدست راست نمیتوانم خورد رسول ﷺ فرمود که نتوانی خورد بعد از آن دست راست وی هرگز بدهان وی نرسید

و از انجمله آنست که رسول ﷺ روز جمعه خطبه میخواند مردی از در مسجد در آمد و گفت یا رسول الله چهار پایان ما هلاك شدند و راهها منقطع شد دعا كن تا خدای تعالی ما را باران دهد رسول ﷺ دستها برداشت و گفت (اللهم اغثنا اللهم اغثنا) انس رضی الله عنه گوید که در آسمان هیچ ابر نبود ناگاه از سر کوه مقدار سپری ابر بر آمد چون بیان آسمان رسید پهن شد و باران در ایستاد يك هفته آفتاب ندیدم جمعه دیگر مردی از در مسجد در آمد و رسول ﷺ خطبه میخواند گفت یا رسول الله چهار پایان ما هلاك شدند دعا كن تا باران بایستد رسول ﷺ دستها برداشت و گفت (اللهم حوالینا و لا علينا اللهم على الآكام والظراب وبطن الاودية ومنابت الشجر) باران باز ایستاد و چون از مسجد بیرون آمدم در آفتاب میرفتیم و مثل این معنی از آنحضرت ﷺ بسیار واقع شده است و بتکرار ظاهر گشته و تفصیل آن در کتب مبسوطه به تفصیل تمام مذکور است

و از انجمله آنست که رسول ﷺ يك دینار بعروة بن ابی الجعد البارقی داد که گوسفندی بخر آن يك دینار را دو گوسفند خرید و یکی را بیک دینار فروخت و آن دینار و گوسفند را پیش رسول ﷺ آورد و حضرت رسول ﷺ ویرا دعا کرد و گفت بارك الله فيك و فی صفتك وی گفته است که از بازار کوفه باز نمی گشتم بی آنکه چهل هزار درم سود نمیکردم و گویند که از مالدارترین اهل کوفه شد

و از انجمله آنست که سعد بن ابی وقاص را رضی الله عنه دعا کرد و گفت اللهم استجب

لسعد اذا دعاك سعد مستجاب الدعوات شد هر دعا که میکرد خدا اجابت می کرد
و از انجمله آنست که مدلوك عليه السلام گفته است که با موالی خود پیش رسول صلی الله علیه و آله آمدم
و ایمان آوردم رسول صلی الله علیه و آله دست مبارك خود بسر من فرود آورد و راوی گوید که من دیدم که آنجا
که دست مبارك رسول صلی الله علیه و آله رسیده بود سیاهی مانده بود و غیر آن همه سفید گشته
و از انجمله آنست که جعیل اشجعی عليه السلام گوید که در بعضی غزوات بودم و اسب
ضعیف لاغر داشتم رسول صلی الله علیه و آله تازیانه خود را بر آورد و بروی زد و گفت اللهم بارك له فيها
دیگر سر ویرا نگاه نتوانستم داشت که بر همه کس پیشین میگرفت و از نسل وی دوازده
هزار درم را فروختم

و از انجمله آنست که انس عليه السلام گوید که رسول صلی الله علیه و آله شخصی را دید که نماز میگزارد
و در وقت سجده موی خود را بدست نگاه میداشت تا بخاك نرسد فرمود که اللهم اقبح
شعره مویهای وی بریخت

و از انجمله آنست که ثعلبة بن حاطب پیش رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت یا رسول الله دعا
کن که خدای تعالی مرا مال بسیار دهد فرمود که ويحك ای ثعلبة اندکی اولی که شکر آن
توانی گفت بهتر از بسیاری که شکر آن نتوانی گفت باز گفت یا رسول الله دعا کن که
خدای تعالی مرا مال بسیار دهد فرمود که ويحك ای ثعلبة غمی خواهی که مثل من باشی
اگر من خواهم که این کوهها زر شود و با من روان گردد البته چنان شود باز گفت یا رسول
الله دعا کن تا خدای تعالی مرا مال بسیار دهد سوگند بآنخدای که ترا براستی بخلق
فرستاده است که هر حق که بمال من متوجه شود آنرا ادا کنم فرمود که ای ثعلبة اندکی
که شکر آن توانی گفت به از بسیاری که شکر آن نتوانی گفت باز گفت که دعا کن که
خدای تعالی مرا مال بسیار دهد رسول صلی الله علیه و آله فرمود که اللهم ارزقه مالا بعد ازان گوسفندی
چند خرید خدای تعالی آنرا برکتی داد که مدینه گنجائی آن نداشت از مدینه بیرون رفت
روز به مسجد رسول صلی الله علیه و آله حاضر میشد و شب غمی شد گوسفندان وی زیادت شد دورتر رفت
چنانکه از جمعه تا جمعه به مسجد حاضر میشد چون گوسفندان بیشتر شد بجائی رفت
که بجمعه و جماعت حاضر نمیتوانست شد چون رسول صلی الله علیه و آله چند وقت ویرا ندید حال

پرسید خبر وی چنانکه بود باز گفتند رسول ﷺ فرمود که وای بر ثعلبه بن حاطب بعد از آن خدای تعالی زکوة را فریضه کرد رسول ﷺ دو کس را تعیین فرمود که تا زکوة گیرند و ایشانرا گفت تا بشعلبه و مردی از بنی سلیم بگذرند چون بشعلبه رسیدند و از وی طلب زکوة کردند گفت کتابی که دارید بمن غنائید چون بوی نمودند گفت این نیست مگر جزیه حالا بروید تا از دیگران فارغ شوید ایشان برفتند چون آن مرد سلیمی خبر ایشان شنید استقبال کرد و بهترین شتران خود را بجهت زکوة پیش ایشان آورد گفتند آنچه بر تو واجب است فروتر ازین است گفت اینها را بگیرید که میخواهم که به بهترین مال خود بخدای تعالی تقرب جویم چون دیگر بار پیش ثعلبه رفتند گفت کتاب خود را بمن بنمائید بوی نمودند گفت نیست این مگر جزیه شما بروید تا من درین باب فکری کنم ایشان برفتند چون بمدینه رسیدند رسول ﷺ ایشانرا دید و پیش از آنکه ایشان سخن گویند فرمود که وای بر ثعلبه بن حاطب و آن مرد سلیمی را ببرکت دعا کرد خدای تعالی در شان ثعلبه آیت فرستاد که (وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ... وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ * التوبة : ۷۵-۷۷) خویشان ثعلبه آنرا شنیدند ویرا آگاه کردند و گفتند هلاك شدی ای ثعلبه خدای تعالی در شان تو چنین و چنین آیتی فرستاده است ثعلبه پیش رسول ﷺ آمد و گفت اینك زکوة مال من قبول کن رسول ﷺ فرمود که خدای تعالی مرا منع کرده است که زکوة از تو قبول کنم ثعلبه میگریست و خاک بر سر میکرد رسول ﷺ ویرا گفت که تو با خود این کردی ترا فرمودم فرمان من نبردی رسول ﷺ از وی زکوة نگرفت و چون حضرت وفات یافت ثعلبه پیش ابوبکر رضی الله عنه آمد و گفت زکوة مال من قبول کن فرمود صدیق رضی الله عنه که چیزی را که رسول ﷺ قبول نکرد من چون قبول کنم و همچنین عمر رضی الله عنه قبول نکرد و اما عثمان رضی الله عنه قبول کرد بنا بر آنکه اجتهاد وی بآن مودی شد و در مدت خلافت عثمان رضی الله عنه وفات یافت

و از انجمله آنست که قتاده بن ملحان پیش رسول آمد رسول ﷺ دست مبارك خود بروی وی فرود آورد وی پیر و معمر شد و در همه جای وی اثر پیری ظاهر شد مگر در روی وی راوی گوید که در وقت مردن پیش وی نشسته بودم زنی از پس پشت من بگذشت

روی آنزن در روی وی بدیدم چنانکه در آئنه بینند

و از انجمله آنست که جابر رضی الله عنه گوید که در میان آنکه رسول صلی الله علیه و آله در بازار میرفت زنی فریاد کرد که مرا شوهریست که مرا می آزارد و بمن نزدیکی نمیکند مرا از وی جدا کن رسول صلی الله علیه و آله شوهر ویرا بخواند گفت یا رسول الله من ویرا گرامی میدارم و بخود نزدیک میگردانم آن زن در گریه شد و گفت در دروغ هیچ خیری نیست در روی زمین هیچکس را از وی دشمن تر نمیدارم رسول صلی الله علیه و آله تبسم نمود و طرف مقنعه ویرا و سر شوهر او گرفت و گفت خدایا پیوستگی و الفت ده هر يك ازین دو کس را با آن دیگر جابر گوید که چون ازین یکماه گذشت رسول صلی الله علیه و آله در بازار میرفت آن زن پیش آمد و ادیمی چند بر سر داشت آنرا بینداخت و گفت گواهی میدهم که تو رسول خدائی و الله که در روی زمین هیچکس بمن از شوهر من دوست تر نیست

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله شخصی را بجائی فرستاد از وی دروغ گفت رسول صلی الله علیه و آله ویرا دعای بد کرد ویرا یافتند مرده و شکم بدریده و چون دفن کردند خاک قبول نکرد و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفت که روزی ابر بود در مسجد بودیم همه اصحاب جمع شدند و چنان گمان بردیم که نماز پیشین بیگاه شد ناگاه اعرابی آمد و گفت هنوز نماز نگزارده اید گفتیم از آنکه رسول صلی الله علیه و آله در خانه است آواز ده بر خاست و گفت الصلاة یا رسول الله بعد ازان خاموش بنشست تا آن وقت که خدای تعالی خواست دیگر بار ویرا گفتند آواز ده گفت الصلاة یا رسول الله رسول صلی الله علیه و آله بیرون آمد غضب ناک و چوبی در دست فرمود که آواز دهنده که بود اعرابی بر خاست و گفت من بودم حضرت ویرا بآن چوب بزد چون نماز گزاردیم و ابر کشاده شد و آفتاب از میانه آسمان همان زمان گشته بود رسول صلی الله علیه و آله فرمود که اعرابی کجاست اعرابی نزدیک آمد رسول صلی الله علیه و آله فرمود که مرا ایذا کردی آنزمان جلیس من نزدیک من بود و من در حاجتی از حاجات پروردگار خود بودم بدرستی که سلیمان بن داود صلوات الله علیهما در امری بود از لہوهای دنیوی خدای تعالی برای وی آفتاب را باز گردانید خدای تعالی ازان بزرگتر است که آفتاب را نگذارد که ازان وقت بگذرد که من دران نماز میگزارم بعد ازان اعرابی را گفت چوبی که بر تو زدم قصاص کن

اعرابی گفت قصاص نمیکنم یا رسول الله فرمود که آنرا بمن بخش گفت من محتاج ترم بآن پس رسول ﷺ آنرا ازو بیک شتر بخريد و فرمود که العدل من ربکم جلّ جلاله

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که مردی پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و گفت بچه دلیل تو پیغمبر خدائی رسول ﷺ گفت اگر چنانچه آندرخت خرمارا بخوام و بیاید ایمان می آری گفت بلی درخت خرمارا بخواند و آمد آن مرد اسلام آورد و در بعضی روایات چنین آمده است که رسول صلی الله علیه و آله و سلم يك خوشه خرمارا ازان درخت بخواند و آن خودرا ازان درخت بکند و بر زمین افتاد و بر می جست تا به پیش رسول ﷺ آمد فرمود که بجای خود باز کرد باز گشت تا به همانجا رسید که از اول بود آن مرد گفت اشهد انک رسول الله

و از انجمله آنست که روزی رسول ﷺ از برای قضای حاجت بصحرا بیرون رفت پناهی نبود یکی از اصحاب را گفت فلان درخت را بگوی تا پهلوی آن درخت دیگر آید آن صحابی آن درخت را بخواند پهلوی آندرخت دیگر آمد و رسول ﷺ در قفای آنها قضای حاجت کرد و بعد از فراغ آن درخت بموضع خود باز گشت

و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که روزی با رسول ﷺ بجانب قبا میرفتیم ناگاه بحایطی رسیدیم که در آنجا شتری بود که بروی آب می کشیدند چون آن شتر رسول ﷺ را دید گردن خودرا بر زمین نهاد چون اصحاب آنرا دیدند گفتند یا رسول الله ما سزاوارتریم ازین شتر بآنچه ترا سجده بریم رسول ﷺ فرمود که سبحان الله غی شاید کسی را که غیر خدای را سجده برد و اگر شایستی بفرودمی زنانرا تا شوهران خودرا سجده بردندی و از انجمله آنست که یعلی بن سیابه رضی الله عنه گفته است که با رسول ﷺ در راهی خواست که قضای حاجت کند دو درخت مقابل بود آنجا فرمود که یکی از ایشان پهلوی دیگری رفت و بعد از فراغت بجای خود باز گشت بعد ازان دیدم که شتری پیش رسول ﷺ آمد و گردن خود بر زمین نهاد و آواز خود را در گلو می گردانید و بگریست چندانکه زمین از گریه وی تر شد رسول ﷺ فرمود که میدانید که چه میگوید میگوید که صاحب وی قصد کرده است که وی را فردا بکشد پس رسول ﷺ صاحب ویرا بخواند و

فرمود که ویرا بمن بخش گفت یا رسول الله و الله که مالی ازین دوستر ندارم فرمود که با وی بطریق معروف زندگانی کن گفت لا جرم و الله که هرگز هیچ مالی را گرامی ندارم همچون وی بعد ازان رسول ﷺ بسر قبری رسید فرمود که صاحب این قبر معذب است از برای گناهی غیر کبیره پس شاخی از درخت خرما طلبید و بر قبر وی نهاد و فرمود که شاید خدای تعالی عذاب ویرا تخفیف کند مادام که این چوب تر باشد

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که مردی دوشتر نر داشت مست شدند و بحایطی در آمدند آن مرد دران حایط را محکم کرد رسول ﷺ با اصحاب بآن حایط آمد و آن مرد را گفت در حایط را بکشای آن مرد بترسید که مبادا رسول را ﷺ آسیبی رساند باز فرمود که در را بکشای چون در را بکشاد یکی ازان دوشتر نزدیک در ایستاده بود چون رسول را ﷺ بدید به سجده در افتاد رسول ﷺ فرمود که چیزی بیار تا سر ویرا به بندم آنمرد چیزی آورد تا سر ویرا به بست بعد ازان بدرون حایط در آمد چون آن شتر دیگر ویرا بدید سجده کرد چیزی دیگر طلبید و سر ویرا نیز به بست و هردو را بآن مرد داد و گفت اینها را نگاه دار که دیگر هرگز از تو گردن نخواهند کشید چون اصحاب آن بدیدند گفتند این شتران که هیچ نمیدانند ترا سجده میکنند ما ترا سجده نکنیم فرمود که من کسی را نمی فرمایم که کسی را سجده کند و اگر فرمودمی زن را فرمودمی تا شوهر خود را سجده کردی

و از انجمله آنست که ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که در سفر مکه بودیم و عادت رسول ﷺ آن بود که در وقت قضای حاجت دور رفتی و پناهی پیدا کردی که بآن خود را از نظر خلق بپوشیدی در یکی از منازل پناهی نیافت جز دو درخت که از یکدیگر دور بودند مرا گفت ای ابن مسعود بسوی آن دو درخت رو و بگوی که رسول خدای تعالی شما را فرموده است که فراهم آئید و با یکدیگر مجتمع شوید تا بشما خود را از نظر خلق بپوشاند هر یکی از ایشان بسوی دیگری رفت و چون رسول ﷺ قضاء حاجت کرد هر يك بجای خود رفتند

و از انجمله آنست که هم ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که چون رسول ﷺ بکوچه‌ای

مدینه در آمد شتری دوان بسوی وی آمد و در سجده افتاد پس بر خاست و از چشمان وی اشك میریخت رسول ﷺ فرمود که خداوند این شتر کیست گفتند فلان کس است فرمود که ویرا بخوانید چون آنکس آمد فرمود که با این شتر چه می کرده که شکایت می کند گفت این شتریست که بیست سال است که بوی آب کشیده ایم و اکنون ویرا فربه ساخته ایم تا بکشیم رسول ﷺ فرمود که ویرا بمن فروش یا بمن بخش گفت وی ازان تست یا رسول الله ﷺ آنرا بمیان شتران خود فرستاد

و از انجمله آنست که جابر رضی الله عنه گفته است که با رسول ﷺ بسفر بیرون رفتیم روزی فرمود که ای جابر مطهره آب بردار مطهره آب برداشتم و روان شدیم ناگاه دو درخت پیدا شد که میان ایشان چهار گز مسافت بود فرمود که بسوی آن یکدرخت رو و بگوی که بآن دیگری پیوند و چون بآن دیگری پیوست در قفای آنها قضاء حاجت کرد و بعد از فراغت آن درخت بجای خود باز گشت بعد ازان سوار شدیم و میرفتیم زنی پیش آمد که با خود کودکی داشت گفت یا رسول الله هر روز سه بار این فرزند مرا دیومی گیرد رسول ﷺ از برای وی بیستاد و کودک را از وی گرفت و پیش پالان شتر نهاد پس سه بار گفت احسأ عدو الله و کودک را بوی داد در وقت مراجعت بآن موضع رسیدیم مادر آن کودک آمد و دو گوسفند آورد و گفت یا رسول الله هدیه مرا قبول کن که سوگند بآنخدای که ترا براستی بخلق فرستاد که ازان روز فرزند مرا دیو نگرفته است رسول ﷺ فرمود که يك گوسفند از وی بگیرد و یکی را بوی بگذارید بعد ازان روان شدیم ناگاه دیدیم که شتری آمد پیش رسول ﷺ در سجده افتاد فرمود که مردمانرا آواز دهید چون مردمان جمع آمدند فرمود که این شتر از آن کیست جمعی از انصار گفتند که از آن ماست یا رسول الله فرمود که با وی چه کرده اید گفتند بیست سال است که بوی آب کشیده ایم و اکنون خواستیم که ویرا بکشیم از ما بگریخت فرمود که ویرا بمن فروشید گفتند از آن تست یا رسول فرمود که اگر از آن منست با وی نیکوئی کنید تا اجل وی برسد آنجا مسلمانان گفتند یا رسول الله ما از بهایم سزاوارتریم بآنکه ترا سجده برم فرمود که غمی شاید که کسی مخلوقی را سجده برد و اگر این بایستی شایستی که زنان سجده بردندی شوهران خود را

و از انجمله آنست که یعلی بن امیه ثقفی گفته است که با رسول الله ﷺ میرفتیم بشتری بگذشتیم چون آن شتر رسول را ﷺ دید آواز در گلوی خود انداخت و گردن خود بر زمین نهاد رسول ﷺ بیستاد و فرمود که خداوند این شتر کیست مردی آمد و گفت این شتر از آن منست یا رسول الله فرمود که این را بمن فروش گفت بتو می بخشم فرمود که نی بمن فروش گفت نی بتو می بخشم پس گفت ازان اهل بیتی است که وجه معاشی غیر ازین ندارند فرمود که چون این را گفתי حال این شتر آنست که شکایت میکند از کثرت عمل و قلت علف با وی نیکوئی کنید بعد ازان برفتم و بمنزلی فرود آمدم و رسول ﷺ در خواب شد دیدم که درختی زمین را می شگافت و می آمد تا رسول را ﷺ بپوشد پس بجای خود باز گشت چون رسول ﷺ بیدار شد آنرا با وی بگفتم فرمود که آن درختی بود که از پروردگار خود دستوری خواست تا بر رسول خدای ﷺ سلام کند

و از انجمله آنست که انس رضی الله عنه گفته است که رسول ﷺ بحایطی که ازان انصار بود در آمد و ابوبکر و عمر و جمعی از انصار رضی الله عنهم با وی بودند و دران حایط رمه گوسفند بود رسول را ﷺ سجده کردند ابوبکر رضی الله عنه گفت یا رسول الله ما لایق تریم ازین گوسفندان فرمود که نمی شاید که کسی جز خدا را سجده برد و اگر شایستی من زنانرا فرمودمی تا شوهران خود را سجده کردند

و از انجمله آنست که اهل بیت رسول را ﷺ جانوری بود وحشی چون رسول ﷺ از خانه بیرون می آمد وی بر میجست و بازی میکرد و چون رسول ﷺ بخانه درون می آمد آن وحشی بزانو درمی آمد و از جای نمیجنبید و آواز نمی داد

و از انجمله آنست که یکی از اهل یمن گوید که در خانه خود در یمن چاهی کندم آب شور بیرون آمد آنرا با رسول ﷺ گفتم مطهره آب یمن داد و دران چاه ریختم شیرین شد و از انجمله آنست که زیاد بن الحارث الصدائی گفته است که قوم من که پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمده بودند گفتند یا رسول الله ما را چاهی هست که چون در زمستان گرد آن می نشینیم آب آن همه را فرا میرسد و در تابستان آب آن کم میشود پیش ازین چون کم میشد متفرق میشدیم و بسوی آبهای که در حوالی آنست میرفتیم و اکنون

آنان که گرداگرد مایند اعدای مایند دعا کن تا خدای تعالی چاه مارا برکت دهد و آب آن زمستان و تابستان بما وفا کند رسول ﷺ هفت سنگ ریزه طلبید و بدست مبارك خود بمالید و دعائی بران دمید و فرمود که وقتی که بچاه خود برسید این سنگ ریزها یکایک در آنجا افکنید و نام خدای تعالی را یاد کنید آن قوم بآن عمل کردند آب چنان بسیار شد که نمیتوانستند که در قعر آن نگاه کنند

و از انجمله آنست که سعد مولی ابی بکر رضی الله عنهما گفته است که با رسول ﷺ در سفری بودیم در منزلی فرود آمدم مرا گفت ای سعد برو و آن بز را بدوش و من آنوضع را میدانستم و آنجا هیچ بزی نبود چون برفتم دیدم که آنجا بزیست پستانها پر شیر بدوشیدم چند بار چون وقت کوچ کردن رسید کسی را بران بز موکل ساختم و من ازان غافل شدم ناگاه غایب شد هر چند طلب کردم نیافتم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که چرا دیر کردی ای سعد گفتم بکوچ کردن مشغول شدم و آن بز غایب شد فرمود که آن بز را خداوند آن بیرد گفتم آری

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که زنی پیش رسول ﷺ آمد و پسری آورد و گفت یا رسول الله این پسر مرا بامداد و شبانگاه جنون می گیرد و کارهای نابایست میکند رسول ﷺ بدست مبارك خود سینه ویرا مسح کرد و دعا کرد ویرا قی آمد مثل سگ بچه سیاه از درون وی بیرون آمد و برفت

و از انجمله آنست که انس بن مالك رضى الله عنه گفته است که زید بن ارقم را رضى الله عنه چشم درد میکرد بعیادت وی رفتم رسول ﷺ را نزدیک وی یافتم هر دو چشم زید را بکشاد و آب دهن مبارك خود در آنجا انداخت و فرمود که لیس عليك باس چشم وی نیکو شد بامداد پیش رسول ﷺ آمد فرمود که چون می بودی ای زید اگر چشم تو بر همان حال می بود گفت صبر میکردم و چشم نتیجه میداشتم رسول ﷺ فرمود که سوگند بآن کسی که جان من در قبضه قدرت اوست که اگر چشم تو بوذی چنانکه بود و تو صبر کردی بخدای تعالی رسیدی آمرزیده

و از انجمله آنست که خواتون عتبة بن فرقد گفته است که ما نزد عتبة بن فرقد

چند زن بودیم که همواره کوشش میکردیم و بویهای خوش بکار می بردیم که ازان دیگری خوش بوی تر باشیم و عتبه هرگز هیچ بوی بکار نمی برد و از ما همه خوش بوی تر بود و هرگاه که بمیان مردم در آمدی می گفتند که ما هرگز بوی از بوی عتبه خوشتر نه شنیده ایم يك روز ویرا گفتیم ما در بوی خوش بکار بردن مبالغه تمام میکنیم و تو هرگز بوی خوش بکار نمی بری و از همه خوشبوی تری سبب این چیست گفت که در عهد رسول صلی الله علیه و آله و سلم آبله بر آوردم و بوی ازان شکایت کردم مرا فرمود که تن خود را برهنه کردم و پیش وی نشستم نفس در دست خود دمید و در پشت و شکم من مالید از آنروز باز مرا این بوی پیدا آمده است

و از انجمله آنست که جرهد اسلمی پیش رسول ﷺ آمد و طعامی حاضر بود جرهد را دست راست درد میکرد دست چپ در از کرد تا طعام خورد رسول ﷺ فرمود که بدست راست طعام خور جرهد گفت یا رسول الله دست راست من درد میکند رسول ﷺ نفس مبارك خود بر دست وی دمید دست وی نيك شد و هرگز دیگر درد نکرد

و از انجمله آنست که یکی از اصحاب گفته است که پیش رسول ﷺ آمدم و باما کودکی همراه بود که پیش ازان بيك روز دست وی شکسته بود و جبایر بر آنجا بسته بودیم رسول ﷺ ویرا گفت پیش آی آمد آن جبایر را از دست وی بکشاد و دست مبارك بر آنجا مالید فی الحال نيك شد چنانکه معلوم نمی شد که دست شکسته وی کدام است طعامی پیش آمد رسول ﷺ ویرا فرمود که بدست راست میخور چون از طعام فارغ شدیم آن كودك را گفت این جبایر را بسوی اهل خود ببر شاید که بآن محتاج باشند پس آن كودك آن جبایر را گرفت و برفت به پیری رسید از قوم ما که هنوز ایمان نیاورده بود آن پیر از وی پرسید که حال تو چیست گفت که رسول ﷺ دست خود بر دست من مالید و حال دست من اینست آن پیر پیش رسول ﷺ آمد و ایمان آورد

و از انجمله آنست که روزی که رسول ﷺ اسب ابی طلحه را که کاهل بود سوار شد چنان تیز رو شد که دیگر هیچ اسب بوی سبقت نمی توانست گرفت

و از انجمله آنست که شرحبیل جعفی رضی الله عنه گفته است که پیش رسول ﷺ آمدم و

بر کف دست من سلعه ظاهر شده بود گفتم یا رسول الله مرا این سلعه ایذا میرساند دسته شمشیر و عنان مرکب نمیتوانم گرفت رسول ﷺ فرمود که نزدیک من نشین نزدیک وی نشستم فرمود که کف دست خود را بکشای بکشادم نفس مبارك خود در کف من دمید بعد ازان کف خود را بران می مالید تا بتمام دور شد و معلوم نمیشد که اثر آن کجا رفت

و از انجمله آنست که جابر بن عبد الله ﷺ گفته است که بیمار بودم رسول ﷺ با ابوبکر ﷺ بیعت من آمدند و من از خود رفته بودم رسول ﷺ وضو ساخت و آب وضوی خود را بر من ریخت با خود آمدم

و از انجمله آنست که جوانی پیش رسول ﷺ آمد و گفت یا رسول الله مرا در زنا کردن رخصت ده اصحاب بانگ بر وی زدند رسول ﷺ ویرا گفت نزدیک من آی آمد بنشست رسول ﷺ فرمود که دوست میداری که با مادر تو زنا کنند گفت نی فرمود که همچنین اند همه مردمان با مادر خود این کار نمی خواهند پس گفت که این را با دختر خود روا میداری گفت نی فرمود که همچنین اند همه مردمان پس فرمود که با خواهر خود روا میداری گفت نی فرمود که همچنین اند همه مردمان پس بهمین طریقه ذکر عمه و خاله کرد بعد ازان دست مبارك بر سینه وی نهاد و فرمود که اللهم اغفر ذنبه و طهر قلبه و حصن فرجه دیگر هرگز بهیچ چیز التفات نکرد

و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که در عهد رسول ﷺ زنی بود بطاله روزی بر رسول ﷺ در آمد و وی نشسته بود و پیش وی قدری گوشت قدید نهاده بود و میخورد آن زن گفت ویرا بنیند که نشسته است همچنانکه بندگان نشینند و میخورد همچنانکه بندگان میخورند رسول ﷺ فرمود که آری من بنده ام چنان می نشینم که بندگان می نشینند و چنان میخورم که بندگان میخورند بعد ازان آن زن گفت مرا طعام ده از آنچه پیش داشت چیزی بوی داد آن زن گفت ازان میخواهم که در دهان داری پاره گوشت نیم خائیده از دهان بیرون آورد آن زن گفت یا رسول الله بدست خود در دهان من نه رسول ﷺ آنرا بدست خود در دهان وی نهاد و بخورد دیگر هرگز بآن زن بطالتی که داشت معاودت نکرد

و از انجمله آنست که رافع بن خدیج رضی الله عنه گفته است که روزی بر رسول صلی الله علیه و آله در آمدم و نزدیک ایشان دیگی بود که در آنجا گوشت می جوشید گفتم مرا پاره گوشت فربه بده که مرا خوش آمده آنرا گرفتم و فرو بردم يك سال شکم من درد کرد آنرا با رسول صلی الله علیه و آله گفتم فرمود که هفت تن را در آن حق بود بعد ازان دست مبارك بشکم من فرود آورد آن از من بیفتاد سوگند بآن خدای که ویرا براستی بخلق فرستاد که تا این زمان هرگز شکم من درد نکرده است

و از انجمله آنست که ابو شهیم گفته است که در راه مدینه میرفتم مرا زنی به پیش آمد دست خود را به پهلوی وی رسانیدم پس مردم رفتند و من هم با ایشان برفتم تا با رسول صلی الله علیه و آله بیعت کنم چون دست خود را دراز کردم تا با وی بیعت کنم دست خود را باز کشید و عبارتی گفت که اشارت بود بدست رسانیدن من بآن زن گفتم یا رسول الله صلی الله علیه و آله بیعت کن با من که دیگر بآن باز نگردم هرگز فرمود که آری و بیعت کرد

و از انجمله آنست که انس بن مالک رضی الله عنه گفته است که ذکر کردیم نزدیک رسول صلی الله علیه و آله مرد را بقوت اجتهاد در عبادت خدای تعالی ناگاه از دور آن مرد پیدا شد گفتیم اینست یا رسول الله آن مرد که می گفتیم رسول صلی الله علیه و آله فرمود که سوگند بآن خدای که جان من در قبضه قدرت اوست که من در روی وی اثری از شیطان می بینم آن مرد پیش رسول صلی الله علیه و آله آمد و سلام کرد رسول صلی الله علیه و آله فرمود که سوگند بخدای بر تو که چون ما را دیدی نفس تو حدیث کرد بآن که درین قوم هیچکس از تو بهتر نیست گفت آری بعد ازان برفت و خطی بر زمین کشید و مسجدی ساخت و در نماز ایستاد رسول صلی الله علیه و آله فرمود که کیست که برود ویرا بکشد ابو بکر صدیق رضی الله عنه گفت که من پس برفت و ویرا در نماز یافت بترسید که ویرا در نماز بکشد باز گشت رسول صلی الله علیه و آله از وی پرسید که چه کردی گفت ویرا در نماز یافتم بترسیدم که ویرا بکشم باز رسول صلی الله علیه و آله فرمود که کیست که برود و ویرا بکشد امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه گفت که من و وی نیز چنان کرد که ابو بکر صدیق رضی الله عنه کرد باز رسول صلی الله علیه و آله فرمود که کیست که برود و ویرا بکشد علی رضی الله عنه گفت که من فرمود که توئی اگر ویرا دریابی پس برفت و ویرا آنجا نیافت باز گشت و آنرا با رسول صلی الله علیه و آله بگفت فرمود که این اول

کسی است که خروج کند از امت من اگر ویرا میکشستی میان دو کس از امت من اختلاف واقع نمی شد پس فرمود که بنی اسرائیل هفتاد و یک فرقه شدند و زود باشد که امت من هفتاد و سه فرقه شوند و همه در آتش باشند مگر یک فرقه

و از انجمله آنست که رسول ﷺ با اصحاب گفت که فردا هر که بیاید چیزی صدقه بیارد عتبه بن زید رضی الله عنه گوید که من شب با خدای تعالی مناجات کردم و گفتم خداوندا تو میدانی که رسول ﷺ ما را بصدقه فرمود و نزدیک من هیچ چیز که صدقه کنم نیست من عرض و آبروی خود را صدقه کردم چون بامداد شد همه اصحاب صدقه آوردند و عتبه بن زید رضی الله عنه با ایشان در آمد رسول ﷺ هیچکس را ندید مگر که چیزی آورد فرمود که این المتصدق بعرضه البارحة یعنی کجاست آنکس که دوش عرض خود را صدقه میکرد هیچ کس جواب نداد باز فرمود که این المتصدق بعرضه البارحة هیچ کس جواب نداد عتبه بن زید برخاست و گفت که آن منم فرمود که قبله الله منك سه بار

و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که رسول ﷺ مرا فرمود که زکوة ماه رمضان را محافظت نما يك شب کسی آمد تا چیزی ازان بگیرد ویرا گرفتم و گفتم ترا پیش رسول ﷺ می برم گفت مرا بگذار که دیگر باز نیام و این ازان سبب کردم که عیالند و محتاجم بر وی رحم کردم و بگذاشتم چون بامداد کردم رسول ﷺ فرمود که ای ابوهریره اسیر تو دوشینه چه کرد گفتم یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد گفت که عیالند و محتاجم بر وی رحم کردم و بگذاشتم فرمود که وی با تو دروغ گفت و باز خواهد آمد چون شب دیگر شد کمین کردم و ویرا بگرفتم و گفتم که نه گفته بودی که دیگر بار نیام باز اظهار حاجت کرد باز رحم کردم و ویرا بگذاشتم چون بامداد کردم رسول ﷺ فرمود که ای ابوهریره دوشینه اسیر تو چه کرد حال را باز گفتم فرمود که دروغ میگوید و معاودت خواهد کرد شب دیگر کمین کردم و ویرا بگرفتم و گفتم گفته بودی که دیگر عود نکنم گفت مرا بگذار که کلمه چند ترا تعلیم کنم که خدای تعالی ترا بآن نفع رساند گفتم که آن کدام است گفت که وقتی که بجامه خواب خود بیائی آیه الكرسي را از اول تا آخر بخوان که خدای تعالی از برای تو حافظی بپای کند و شیطان بتو نزدیک نیاید تا بامداد چون بامداد

کردم رسول ﷺ فرمود که ای ابوهریره اسیر تو دوشینه چه کرد گفتم که گفت باز نیام و مرا کلمه تعلیم کرد و گفت که خدای تعالی ترا بآن نفع خواهد رسانید فرمود که آن کدام است گفتم گفت که آیه الكرسي را بخوان بر روی فراش خود تا خدای تعالی برای تو حافظی بیای کند و شیطانرا نگذارد که نزدیک تو آید فرمود که بدرستی که راست گفت اما وی دروغ گوی است دانستی که وی که بود گفتم نی فرمود که وی شیطان بود

و از انجمله آنست که ابوسعید خدری رضی الله عنه گفته است که مرا مادر من بفرستاد تا از رسول ﷺ چیزی خواهم چون پیش وی آمدم و بنشستم روی بمن کرد و فرمود که من استغنی اغناه الله و من استعف اعفه الله و من استكفى كفاه و من سأل وله قيمة اوقية فقد الحف من با خود گفتم که فلان ناقة من از يك اوقیه بهتر است باز گشتم و هیچ نه طلبیدم و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که چون آیت تیمم نازل شد نمیدانستم که تیمم چون می باید کرد بمنزل رسول ﷺ رفتم تا بپرسم چون بآنجا رسیدم وی بیرون آمد چون مرا دید گویا دانست که حاجت من چیست بول کرد بعد ازان دو دست خودرا بر زمین زد و روی و دو دست خودرا بآن مسح کرد و برین زیادت نکرد باز گشتم و از وی سؤال نکردم

و از انجمله آنست که چون صهیب رضی الله عنه از مکه هجرت کرد جمعی از جوانان قریش در عقب وی بیرون آمدند وی کیش پرتیر خودرا بایشان نمود و گفت شما میدانید که من تیر انداز تر از شمایم و الله که شما بمن نخواهید رسید مادام که در کیش من يك تیر باقی است ایشان گفتند مارا بذخیره که در مکه گذاشته نشان ده ما عهد کنیم که ترا بگذاریم ایشانرا نشان داد و بیا بگذاشتند چون برسول ﷺ رسید رسول (وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ * البقرة: ۲۰۷)

و از انجمله آنست که رسول ﷺ لشکری بجانبی میفرستاد در میان ایشان مردی بود جدیر نام و آن سال قحط بود و طعام نایاب همه را زاد راه داد و جدیر را بروی فراموش گردانیدند جدیر هم با انجماعت بیرون رفت بیزاد و صبر پیشه کرد و نتیجه آن چشم میداشت و در آخر قوم میرفت و میگفت لا اله الا الله و الله اکبر سبحان الله و الحمد لله و لا

حول و لا قوة الا بالله پس میگفت نیکو زادیست این ای پروردگار من و این را تکرار میکرد جبرئیل علیه السلام آمد و با رسول صلی الله علیه و آله گفت که پروردگار من مرا بتو فرستاده است و ترا خبر میدهد که همه اصحاب را زاد راه دادی و بر تو فراموش گردانیدند که جدیر را زاد راه دهی و وی در آخر قوم میرود و میگوید لا اله الا الله و الله اکبر سبحان الله و الحمد لله و لا قوة الا بالله و میگوید نعم الزاد هذا یا رب و این کلام وی مر او را نوری خواهد بود از زمین تا آسمان برای وی زادی بفرست رسول صلی الله علیه و آله مردی را بخواند و زاد جدیر را بوی داد و فرمود که چون بوی رسی آنچه میگوید یاد گیر و چون زاد بوی دهی آنچه گوید یاد گیر و بگوی که رسول خدای ترا سلام میرساند و میگوید که زاد ترا فراموش کردم خدای تعالی جبرئیل علیه السلام بمن فرستاد تا مرا یاد داد چون آن مرد به جدیر رسید همان کلمات را میگفت و چون پیغام رسول را صلی الله علیه و آله رسانید گفت الحمد لله رب العالمین ذکرنی ربی من فوق سبع سمواته و من فوق عرشه و رحم جزعی و ضعفی پس گفت یا رب کمال من تنس جدیرا فاجعل جدیرا لا ینساک پس آن مرد آنچه شنید یاد گرفت و پیش رسول صلی الله علیه و آله آمد و باز گفت فرمود که اگر تو نیز سر خود بسوی آسمان بالا کنی هر آینه مر کلام وی را نوری بینی بلند در میان آسمان و زمین

و از انجمله آنست که روزی رسول صلی الله علیه و آله فرمود که میخواهم که جماعتی بجانبی فرستم چیزی تصدق کنید عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه گفت یا رسول الله نصف مال خود میدهم و نصفی برای عیال خود میگذارم و صحابی دیگر يك صاع تمر آورد و گفت یا رسول الله دو صاع تمر اجره دلو کشیدن گرفته ام يك صاع از برای اهل خود گذاشتم و يك صاع اینک آورده ام منافقان در شان عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه گفتند که این تصدق از برای سمعه و ریاست و در شان آن صحابی دیگر گفتند که خدای و رسول خدای صلی الله علیه و آله بی نیاز اند از صاع تمر این مرد خدای تعالی این آیت فرستاد که (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ * التوبة : ۷۹)

و از انجمله آنست که میمونه رضی الله عنها گفته است که در شبی که نوبت من بود رسول صلی الله علیه و آله بوضو ساختن بر خاست ناگاه آوازی بگوش من آمد که می فرمود لبیک لبیک

لبیک سه بار از وی پرسیدم که یا رسول الله ﷺ آنجا با تو که بود سخن میگفت فرمود که راجز بنی کعب بود که از من طلب نصرت میکرد ایشانرا گمان آن شده است که ایشانرا در مکه می کشند ازان سه روز بر نیامد که از بنی کعب کسی آمد و با رسول ﷺ نماز گزارد و رجزی خواند مضمون آن طلب نصرت از برای بنی کعب بود رسول ﷺ فرمود که لبیک لبیک پس از مدینه بیرون آمد و در روحا نزول فرمود و نظر کرد دید که ابری بر آمد فرمود که این از برای نصرت بنی کعب بر آمده است

و از انجمله آنست که ابن مسعود رضی الله عنه گفته است که در شب میرفتیم با رسول ﷺ فرمود که کیست که وقت نماز را نگاه دارد من گفتم که من نگاه دارم فرمود که در خواب خواهی شد باز فرمود که کیست که وقت نماز را نگاه دارد باز گفتم که من پس زمام ناقه رسول را و زمام ناقه خود را گرفتم در آخر شب چنانچه رسول ﷺ فرموده بود در خواب شدم بیدار نشدم مگر از حرارت آفتاب چون بیدار شدم ناقه خود را دیدم که نزدیک بود و ناقه رسول ﷺ غایب بود مردی را فرمود که همچنین برو و اشارت بجانبی کرد آن مرد برفت ناقه را یافت زمام وی بر شاخ درختی پیچیده زمام ویرا بکشاد و آورد بعد ازان رسول ﷺ وضو ساخت و قوم وضو ساختند پس فرمود تا بلال رضی الله عنه اذان گفت و سنت فجر گزاردند بعد ازان اقامت کرد و جماعت گزاردند چون سلام داد فرمود که اگر خدای تعالی خواستی شما را در خواب نماندی لیکن خواست که تعلیمی باشد مرا آنانرا که بعد از شما باشند هر کس که در خواب ماند یا فراموش کند باید که چنین کند

و از انجمله آنست که جابر رضی الله عنه گفته است که با رسول ﷺ در سفر بودیم ناگاه بادی بر انگیزخته شد فرمود که این باد از برای فوت منافقی بر انگیزخته شده است چون بمدینه رسیدیم آنروز منافقی عظیم النفاق مرده بود

و از انجمله آنست که قتاده بن النعمان رضی الله عنه گفته است که شبی سخت تاریک که بارانی عظیم می آمد غنیمت شمردم و نماز خفتن را با رسول ﷺ گزاردم چون از نماز باز گشت مرا دید و با وی چوبی خرما بود که عصا ساخته بود فرمود که ترا چه بوده است ای قتاده اینجا درین ساعت گفتم غنیمت شمردم حضور این نماز را با تو آن شاخ چوب را بمن

داد و فرمود که شیطان در خانهٔ تو خلف تو شده است بر اهل تو این چوب را ببر و در روشنائی آن بخانه رو شیطانرا در زاویهٔ خانهٔ خود خواهی یافت ویرا باین چوب بزنی از مسجد بیرون رفته آن چوب همچون شمع روشنائی میداد چون بخانه رسیدم اهل بیت من در خواب شده بود بزایوه خانه نظر کردم دیدم که شیطان بصورت خاریشتی در زاویهٔ خانه است با آن چوب ویرا می زدم که بیرون رفت

و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که رسول ﷺ بسوی ما بیرون آمد و ابری بر آمده بود که ما بآن طمع باران میداشتیم فرمود که فرشته که این ابر را میراند حالی بر من فرود آمده بود بر من سلام کرد و گفت که این ابر را بفلان وادی ازین میراثم بعد ازان جمعی از شتر سواران از آنجانب آمدند از ایشان حال آن ابر را پرسیدیم گفتند که درانروز باران بارید آنجا

و از انجمله آنست که ابو جدعه مردی بود بر زنی از اهل قبا شیفته شد و بر وی قدرت نیافت ببازار رفت و حلهٔ خرید مثل حلهٔ رسول ﷺ پس بسوی اهل قبا آمد و گفت من رسول رسول خدایم بسوی شما اینک حلهٔ وی که مرا پوشانیده است و مرا فرموده است که در خانه از خانهای شما منزل گیرم و مهمان باشم چون ویرا دیدند که بزنان می نگرست بایکدیگر گفتند که آنچه ما از رسول خدای ﷺ دانسته ایم آنست که از فواحش نهی میکند پس این چیست که این مرد میکند دو کس را پیش رسول ﷺ فرستادند تا حال معلوم کند رسول ﷺ قیلوله کرده بود منتظر بودند تا بیدار شد گفتند یا رسول الله تو ابوجدعه را فرستادهٔ فرمود که ابوجدعه کیست گفتند یا رسول الله رسولی که بما فرستادهٔ حلهٔ تو در بر اوست میگوید که تو پوشانیدهٔ او را ما آمدیم که از حال وی بپرسیم ترا رسول ﷺ در غضب شد چنانکه رنگ مبارک وی سرخ بر آمد پس فرمود (من کذب علی متعمدا فلیتوبوا مقعده من النار) پس فرمود که ای فلان وای فلان زود بروید اگر ویرا در یابید بکشید و بسوزید و لیکن گمان نمی برم شمارا مگر این که چون بوی برسید کار ویرا کفایت کرده باشند پس ویرا بآتش بسوزید آن دو کس بوی آمدند وی رفته بود تا بول کند ماری ویرا گزیده بود و مرده

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله و سلم ام ورقه را رضی الله عنها در ایام حیات وی زیارت میکرد و شهیده میخواند غلام و جاریه داشت که ایشانرا مدبر ساخته بود در ایام خلافت امیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله عنه اتفاق کردند که ویرا بکشند چون امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه آنرا شنید گفت صدق الله و رسوله همیشه رسول صلی الله علیه و آله و سلم میفرمود بر خیزید تا برویم و شهیده را زیارت کنیم

و از انجمله آنست که روزی رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که کیست که برود و خالد بن نبیح را بکشد و دل مرا از وی فارغ گرداند عبد الله بن انیس رضی الله عنه گفت من بروم یا رسول الله ویرا صفت کن چون ویرا به بینم بشناسم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که چون ویرا به بینی هراسی از وی در دل تو خواهد افتاد گفتم یا رسول الله سوگند بآن خدای که ترا براستی بخلق فرستاد که من هرگز از هیچکس نترسیده ام و خالد بن نبیح آن وقت در عرفات می بود عبد الله بن انیس رو بعرفات آورد وی گفته است که پیش از غروب آفتاب مردی را دیدم که از وی هراسی در دلم افتاد دانستم که آنکس است که رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است از من پرسید که چه کسی گفتم بحاجتی بیرون آمده ام شب پیش شما میتوان بود گفت که آری در عقب من بیا در عقب وی روان شدم پس نماز دیگر را سبک بگزاردم و ترسان ازآنکه مرا به بیند بوی رسیدم و ویرا به شمشیر بزدم و بکشتم

و از انجمله آنست که ثقفی و انصاری فراهم رسیدند که میخواستند از رسول صلی الله علیه و آله و سلم سؤالی کنند ثقفی انصاری را گفت که این شهر تست و هر وقت که میخواهی بر رسول صلی الله علیه و آله و سلم درمی توانی آمد مرا دستوری ده که پیشتر از تو سؤال کنم دستوری داد ثقفی پیش آمد رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که تو سؤال خودرا میگوئی یا من بگویم که سؤال تو از چیست ثقفی گفت یا رسول الله تو خبر ده از سؤال من رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که سؤال از نماز و روزه است ثقفی گفت که سوگند بآن خدای که ترا براستی بخلق فرستاده است که نیامده ام الا از برای آنکه ترا سؤال کنم ازینها پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم چنانچه می بایست از سؤالات وی جواب گفت بعد از آن انصاری پیش آمد رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که تو خود از سؤال خود خبر میکنی یا من خبر کنم انصاری گفت یا رسول الله تو خبر کن فرمود که آمده تا از حج و روز عرفه و حلق شعر و

طواف سؤال کنی انصاری گفت سوگند بآنخدای که معبود برحق وی است که من نیامده بودم الا از برای سؤال ازینها رسول ﷺ جواب وی نیز بگفت

و از انجمله آنست که عمار بن یاسر رضی الله عنه گفته است که با رسول ﷺ در سفری بودیم چون در منزلی فرود آمدم من دلو و مشک خود را گرفتم تا آب بیارم رسول ﷺ فرمود که کسی ترا از آب مانع خواهد آمد چون بسر چاه رسیدم مردی سیاه آمد و گفت و الله که امروز يك دلو آب ازین چاه نخواهی گرفت و مرا بگیرت و من او را بگیرم و ویرا بر زمین زدم و بسنگ بینی و روی ویرا بشکستم بعد ازان مشک خود را پر کردم و پیش رسول ﷺ آمدم فرمود که هیچکس بر سر آب ترا پیش آمد قصه را باز گفتم فرمود که هیچ میدانی که آن چه کس بود گفتم نی گفت که آن شیطان بود

و از انجمله آنست که وابصه بن معبد رضی الله عنه گفته است که من پیش رسول ﷺ آمدم و میخواستم که هیچ چیز را از نیکی و بدی نگذارم که از وی سؤال نکنم نزدیک وی جماعتی بودند رفتم تا از ایشان بگذرم گفتند دور باش ای وابصه از رسول خدای تعالی ﷺ گفتم مرا بگذارید که بوی نزدیک شوم که وی دوست ترین کسی است بسوی من رسول ﷺ فرمود ادن یا وابصه نزدیک شدم چنانکه زانوی من بزانوی وی سود فرمود که یا وابصه من ترا خبر کنم از آنچه آمده تا از من پیرسی یا خود سؤال کنی گفتم یا رسول الله تو خبر کن مرا فرمود که آمده تا پیرسی مرا از نیکوئی و بدی بعد ازان انگشتان مبارک بر سینه من زد و گفت یا وابصه یا وابصه استفت قلبك استفت نفسك البر ما اطمأن اليه القلب و اطمأنت اليه النفس والا ثم ما حاك في القلب و تردد في الصدر وان افتاك الناس و افتوك و از انجمله آنست که ابوهیرة رضی الله عنه گفته است که در عهد رسول ﷺ دو مرد بودند که یکی از ایشان مجلس رسول را ﷺ کم مفارقت کردی و دیگری کم حاضر شدی و از وی عمل بسیار نیز مشاهده نیفتادی يك روز آن مرد که از مجلس رسول ﷺ کم مفارقت کردی پرسید که یا رسول الله قیامت کی قائم خواهد شد فرمود که از برای وی چه آماده کرده گفت که حبّ خدای تعالی و حبّ رسول وی ﷺ فرمود که انك مع من احببت و لك ما احتسبت و آنرد دیگر که بمجلس آنحضرت کم حاضر شدی وفات یافت

رسول ﷺ فرمود که هیچ دانستید شما که خدای تعالی ویرا در بهشت در آورد اصحاب در یکدیگر نگریستند و تعجب نمودند بعضی بر خواستند و پیش زوجه وی رفتند و ویرا از قول رسول ﷺ خبر کردند و از تعجب خویش از آنحال زوجه وی گفت چنین است که شما میگوئید ولیکن هر گاه که می شنید که مؤذن میگفت اشهد ان لا اله الا الله وی میگفت و انا اشهد ان لا اله الا الله اشهد بها مع کل شاهد و اکفی من ابی و چون می شنید که مؤذن میگفت اشهد ان محمدا رسول الله وی میگفت و انا اشهد ان محمدا رسول الله اشهد به مع کل شاهد و اکفی من ابی چون اصحاب به پیش رسول ﷺ باز گشتند فرمود که پیش اهل فلان کس رفتید و ویرا از آنچه من گفتم خبر کردید و وی شما را خبر کرد از آنچه شوهر وی میگفت هر وقت که بانگ نماز می شنید گفتند آری یا رسول الله فرمود که بسبب این خدای تعالی ویرا به بهشت در آورد

و از انجمله آنست که عقبه بن عامر الجهنی رضی الله عنه گفته است که روزی که خدمت رسول ﷺ میکردم چون از پیش وی بیرون آمدم دیدم که جماعتی از اهل کتاب کتابها همراه آوردند و گفتند دستوری خواه تا بروی در آئیم باز گشتم و رسول را ﷺ ازان حال خبر کردم فرمود که مرا بایشان چه کار مرا از چیزها می پرسند که من نمیدانم من بنده ام نمیدانم مگر آنچه پروردگار من مرا بآن دانا گرداند و بعد ازان فرمود که آب وضو بیار وضو ساخت و دو رکعت نماز گزارد و اثر سرور در روی مبارک وی ظاهر شد فرمود که برو و ایشانرا و هر که از اصحاب من حاضرست همه را درون آر چون ایشانرا در آوردم و رسول ﷺ ایشانرا دید فرمود که اگر میخواهید شمارا خبر دهم از آنچه میخواهید که سؤال کنید و چنان خبر دهم که در کتب شما مسطور است گفتند آری خبر ده مارا پیش ازان که ما سخن گوئیم از آنچه میخواهیم که سؤال کنیم فرمود که آمده اید که مرا از قصه اسکندر سؤال کنید و من شمارا خبر دهم از وی چنانکه در کتب شما مسطور است بعد ازان قصه اسکندر را بگفت همه اعتراف نمودند و گفتند قصه اسکندر همچنین مسطور است که تو گفتی

و از انجمله آنست که حبیب بن مسلمه فهری رضی الله عنه پیش رسول ﷺ آمد بمدینه پدر وی در عقب وی آمد و گفت یا رسول الله پسر من دست و پای منست فرمود که ای حبیب

با پدر خود باز گرد که وی زود می میرد در همان سال بمرد

و از انجمله آنست که عمران بن حصین رضی الله عنه گفته است که در سفری با رسول صلی الله علیه و آله و سلم يك شب تا آخر شب براندم و نزدیک صبح فرود آمدم و در خواب شدم چنانکه بیدار نکرد مارا مگر حرارت آفتاب و اول کسی که بیدار شد ابوبکر بود رضی الله عنه بعد ازان عمر بن الخطاب رضی الله عنه چون عمر رضی الله عنه آن حال را مشاهده کرد باواز بلند تکبیر گفت چنانکه رسول صلی الله علیه و آله و سلم بیدار شد مردم از فوت نماز بامداد شکایت کردند رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که باکی نیست کوچ کنید چون آنده راهی برفتیم رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرود آمد و آب طلبید و وضو ساخت و با مردم نماز گزارد چون فارغ شد دید که مردی از مردم بيك کناره ایستاده نماز نگزارد فرمود که فلان چرا با قوم نماز نگزاردی گفت یا رسول الله مرا جنابت رسیده و آب نیست فرمود که بر تو باد بخاک پاک که آن ترا بسنده است بعد ازان روان شدم و مردم را تشنگی در یافت پیش رسول ﷺ شکایت کردند امیر المؤمنین علی رضی الله عنه و يك کس دیگر را طلبید و گفت بروید و از برای ما آب طلب کنید ایشان برفتند ناگاه دیدند که زنی می آید دو مشك بر شتری بار کرده و در میان آن نشسته از وی پرسیدند که آب کجاست گفت که دیروز همین وقت از آب جدا شده ام ویرا پیش رسول ﷺ آوردند رسول صلی الله علیه و آله و سلم انائی طلبید و بفرمود تا از دهن های آن دو مشك آب در وی ریختند ازان آب مضمضه کرد و در انا ریخت و آب انا را در مشكها ریخت پس فرمود که آب خورید و آب بردارید هر که خواست آب خورد و هر که خواست آب برداشت و در آخر کار آن مرد جنابت رسیده را يك انا آب داد و فرمود که برو و بر خود ریز و آن زن ایستاده بود و مینگریست که با آب وی چه میکنند عمران بن حصین گوید که سوگند بآن خدای تعالی که چون دست ازان مشكها باز داشتند پر آب تر از اول می نمود بعد ازان رسول ﷺ فرمود که برای وی قدری خرما و آرد سویق جمع کردند و پیش شتر وی نهادند پس رسول ﷺ فرمود که دانستی که ما بآب تو هیچ نقصانی نرسانیدیم بلکه خدای تعالی مارا آب داد چون آن زن بقوم خود رسید از وی پرسیدند که چرا دیر آمدی گفت مرا دو مرد پیش آمدند و پیش آن مرد بردند که میگویند

که از دین قوم خود بگشته است وقصّه را باز گفت پس گفت که واللّٰهوی ساحر ترین کسانی است که میان زمین و آسمان اند یا خود پیغمبر خداست بعد ازان مسلمانان چون بر کافران غارت می آوردند همه حوالی آن زنرا غارت میکردند و ویرا میگذاشتند روزی آن زن با ایشان گفت واللّٰه که این جماعت قوم مارا بقصد نمیگذارند و غارت نه میکنند هیچ میل آن دارید که اسلام آرید همه فرمان وی بردند و مسلمان شدند

و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که واللّٰه که من از گرسنگی چنان بودم که سنگ بر شکم خود می بستم روزی بر رهگذار اصحاب بنشستم که شاید مرا همراه ببرند و قوتی دهند ابوبکر صدیق رضی الله عنه بمن بگذشت ویرا از آیتی از کلام اللّٰه سؤال کردم و آن از برای آن کردم تا مرا همراه خود ببرد و نبرد بعد ازان عمر رضی الله عنه بمن بگذشت ویرا نیز از آیتی سؤال کردم بهمان نیت وی نیز مرا با خود نبرد ناگاه رسول صلی الله علیه و آله بمن بگذشت چون مرا بدید و آرزوی من دریافت آنچه مرا بود از گرسنگی فرمود که یا اباهریره گفتم لبیک گفت که بما پیوند و روان شد و بخانه یکی از امهات المؤمنین آمد و پرسید که پیش شما هیچ طعامی هست گفتند آری فلان کس برای تو مقداری شیر هدیه فرستاده است فرمود که یا اباهریره گفتم لبیک فرمود که برو و اصحاب صفه را آواز ده و اصحاب صفه مهمانان اهل اسلام بودند و ایشان را اهل و مالی نبود هرگاه که رسول صلی الله علیه و آله را هدیه میرسید خود میخورد و اهل صفه را نیز میداد و چون صدقه میرسید نمی خورد و همه با اهل صفه میداد من با خود گفتم چه بودی که مرا ازین شیر يك شربت دادی چون اهل صفه بیایند از يك کاسه شیر بمن چه خواهد رسید پس من اهل صفه را حاضر کردم و هر يك بجای خود بنشستند رسول صلی الله علیه و آله فرمود که یا اباهریره آن کاسه شیر را بمن ده چون بوی دادم باز بمن داد و فرمود که برخیز و این بتمام قوم برسان همه قوم ازان بیاشامیدند و غیر از رسول صلی الله علیه و آله و من هیچ کس نماند کاسه را از من گرفت و باز بمن داد و فرمود که یا اباهریره بیاشام بیاشامیدم دیگر باز فرمود که یا اباهریره زیادت کن زیادت کردم دیگر باز فرمود که زیادت کن زیادت کردم چهارم بار گفت که بیاشام گفتم واللّٰه یا رسول اللّٰه که دیگر جای نماند کاسه را از من بستد و آنچه باقی مانده بود بیاشامید

و از انجمله آنست که انس بن مالک رضی الله عنه گفته است که رسول صلی الله علیه و آله بمدینه آمد و من هشت ساله بودم و پدر من مرده بود و مادر من ابوطلحه را شوهر کرده بود و ابوطلحه را هیچ چیز نبود و گاه بودی که يك شب یا دو شب بگذشتی که ما شام نخوردیم یكروز مادر من مشتی جو یافت آنرا آرد کرد و دو نان پخت و اندکی شیر از همسایه طلبید و بر آنجا ریخت و مرا گفت برو و ابوطلحه را بخوان تا این را بهم بخورید من بیرون رفتم شادی کنان که چیزی خواهم خورد ناگاه دیدم که رسول صلی الله علیه و آله با اصحاب نشسته است بوی نزدیک شدم و گفتم مادر من ترا میخواند رسول صلی الله علیه و آله برخاست و اصحاب را گفت بر خیزید و آمدند تا بمنزل ما نزدیک رسیدند رسول صلی الله علیه و آله ابوطلحه را گفت هیچ چیزی آماده ساخته اید که ما را میخوانید ابوطلحه گفت سوگند بآن خدای که تو را به پیغمبری برانگیخت که از دیروز بامداد هیچ چیز در دهان من نرسیده است رسول صلی الله علیه و آله فرمود که پس ام سلیم ما را بچه خوانده است درای و به بین پس ابوطلحه بخانه در آمد و پرسید که ای ام سلیم رسول خدای را برای چه خوانده ام سلیم گفت که من غیر ازین کاری نکردم که قرصی جوین پختم و قدری شیر از همسایه گرفتم و بر آنجا ریختم و انس را گفتم برو و ابوطلحه را بخوان تا آنرا بهم بخوریم پس ابوطلحه بیرون آمد و آنچه ام سلیم گفته بود باز گفت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که باکی نیست ما را بخانه در آئید پس رسول صلی الله علیه و آله و ابوطلحه بخانه در آمدند و من نیز با ایشان در آمدم فرمود که ای ام سلیم بیار قرص خود را ام سلیم آنرا آورد رسول صلی الله علیه و آله کف مبارک خود را بران قرص نهاد و انگشتانرا از یکدگر جدا ساخت و فرمود که ای ابوطلحه برو ده تن را از اصحاب ما بخوان ده تن آمدند فرمود که بنشینید و بسم الله بگوئید و از میان انگشتان من بخورید بنشستند و بسم الله گفتند و از میان انگشتان وی میخوردند تا سیر شدند و گفتند سیر شدیم یا رسول الله رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که باز گردید و ابوطلحه را گفت ده تن دیگر را بخوان همچنین ده تن میرفتند و ده تن می آمدند تا هفتاد و سه تن ازان خوردند پس فرمود که ای اباطلحه و انس بیائید رسول صلی الله علیه و آله و سلم و ابوطلحه و من نیز بخوردیم چنانکه سیر شدیم بعد ازان قرص را برداشت و فرمود که ای ام سلیم این را بستان و خود بخور و هر کرا خواهی بخوران

و از انجمله آنست که عبد الرحمن بن ابی ابرک رضی الله عنه گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله صد و سی تن از اصحاب همراه بودیم فرمود که با هیچ يك از شما طعامی هست با یکی از اصحاب يك صاع آرد بود خمیر کردند بعد ازان مشرکی آمد و با وی گوسفندی همراه بود رسول صلی الله علیه و آله از وی پرسید که این فروختنی است یا هدیه است گفت فروختنی است آنرا از وی بخريدند پس فرمود که جگر ویرا بریان کردند و الله که هیچکس ازان صد و سی تن نماند که رسول صلی الله علیه و آله از برای وی قطعه نبرید اگر حاضر بود بوی داد و اگر غائب بود از برای وی بنهاد و آنرا در دو کاسه کرد و همه بخوردیم و سیر شدیم و دران دو کاسه چیزی باقی ماند بر شتر ما بار کردیم و ببریم

و از انجمله آنست که سمره بن جندب رضی الله عنه گفته است که يك کاسه طعام پیش رسول صلی الله علیه و آله آوردند از بامداد تا ظهر جمعی بعد از جمعی میخوردند یکی از سمره رضی الله عنه پرسید که آن کاسه را هیچ مددی میرسید سمره رضی الله عنه گفت که آنرا هیچ مددی غیرسید مگر از آنجا و اشارت بآسمان کرد

و از انجمله آنست که ام اوس رضی الله عنها عکه از روغن پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم هدیه فرستاد آنرا قبول کرد و اندکی روغن در آنجا گذاشت و نفس مبارك خود برانجا دمید و دعای برکت کرد پس فرمود که این را با وی باز دهید آنرا بوی باز بردند بروغن ویرا تصور شد که رسول صلی الله علیه و آله و سلم آنرا قبول نکرده است پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد فریاد کنان و گفت یا رسول الله آن روغن را نساخته ام مگر برای آنکه تو آنرا بخوری رسول صلی الله علیه و آله فرمود که ویرا بگوئید که روغن آنرا بخورده ام و دعای برکت کرده ام ام اوس رضی الله عنها گفته است که روغن آنرا خوردم در مدت حیات رسول صلی الله علیه و آله و در مدت خلافت ابوبکر و عمر و عثمان رضی الله عنهم تا آنزمان که واقع شد میان امیر المؤمنین علي رضی الله تعالی عنه و معاویه آنچه واقع شد

و از انجمله آنست که ام سلیم مادر انس بن مالک رضی الله عنهما عکه روغن بهدیه فرستاد رسول صلی الله علیه و آله آنرا قبول کرد و عکه را باز پس فرستاد زنی پیش ام سلیم آمد و از وی قدری روغن طلبید ام سلیم گفت عکه را روغن که داشتیم بهدیه پیش رسول صلی الله علیه و آله

فرستادیم آن زن گفت آن عکّه را باز جوئید شاید که چیزی بیابید ام سلیم دختر خود را گفت
برخیزو عکّه رسول را ﷺ باز جوی دختر برفت دید که آن عکّه پر روغن است ام سلیم
پیش رسول ﷺ آمد و گفت ترا چه باز داشت از آنکه عکّه ما را قبول کنی رسول ﷺ فرمود
که ما آنرا خالی ساختیم چنانکه در وی چیزی باقی نماند ام سلیم گفت سوگند بآن
خدائی که ترا براستی بر انگیخته است که از روغن پرست رسول ﷺ خندان شد و گفت
ازان می خور و آنرا از جای مجنban

و از انجمله آنست که ام شريك ﷺ عکّه روغن به كنيزك داد و گفت که به پیش
رسول ﷺ برو و بگوی که ام شريك فرستاده است كنيزك آنرا ببرد و رسول ﷺ آنرا قبول کرد
و خالی ساخت آن كنيزك گفت که آن عکّه را بیاویز و سر آنرا مبند روزی ام شريك بخانه
در آمد دید که آن عکّه پر روغن است سر آنرا به بست و با كنيزك عتاب کرد که ترا نگفتم
که آنرا پیش رسول ﷺ ببر كنيزك گفت سوگند بخدای که آنرا پیش رسول ﷺ بردم و
خالی ساخت چنانکه بر دست سرنگون کردم يك قطره ازان نچکید لیکن مرا گفت که
آنرا بیاویز و سر آنرا مبند پس ازان عکّه خوردند تا آن وقت که ام شريك وفات یافت و
یکبار هفتاد و دو کس ازان خوردند و هیچ کم نشد

و از انجمله آنست که که دکین بن سعید المزنی ﷺ گفته است که ما چهار صد
سوار پیش رسول ﷺ آمدیم و از وی طعام طلبیدیم عمر را ﷺ گفت برو و ایشانرا عطا ده
عمر ﷺ گفت که غیر از صاعی چند خرما دیگر هیچ چیز نیست رسول ﷺ دیگر بار
گفت برو و ایشانرا عطا ده عمر ﷺ گفت سمعا و طاعة با وی برفتیم از میان خود کلیدی
بیرون آورد و در خانه بکشد دیدیم که در آن خانه مقدار شتر بچه جوك زده بار خرما بود
گفت بر دارید از ما هر کدام آن قدر که خواست بر داشت چون بیرون رفتیم چنان پنداشتیم
که يك خرما ازان بر نداشته ایم

و از انجمله آنست که جابر بن عبد الله ﷺ گفته است که در مدینه یهودی بود که
خرما بوی می فروختم که در وقت خرما بریدن تسلیم وی کنم و ثمن آن می گرفتم يك سال
خرما کم آمد آن یهودی وقت خرما بریدن پیش من آمد هر چند از وی تا سال دیگر مهلت

خواستم قبول نکرد رسول را صلی الله علیه و آله و سلم ازان خبر دادم با اصحاب گفت بیاثید تا برویم و از برای جابر از یهودی مهلت خواهیم به نخلستان من آمدند و رسول صلی الله علیه و آله و سلم ازان یهودی از برای من مهلت خواست گفت یا ابا القاسم ویرا مهلت نمیدهم چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم آنرا بدید گرد نخلستان بر آمد و دیگر بار ازان یهودی مهلت خواست مهلت نداد من بر خاستم و اندکی خرما می ترپیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آوردم آنرا تناول کرد و پرسید که جای نشست تو درین نخلستان کجاست گفتم فلان جای گفت آنجا برای من فرشی بینداز بینداز ختم آنجا خواب کرد چون بیدار شد مقداری خرما می دیگر آوردم بخورد و دیگر بار ازان یهودی مهلت خواست قبول نکرد بر خاست و گرد نخلستان بر آمد و گفت ای جابر خرما می خودرا ببر و قضای دین خود کن در خرما بریدن ایستادم و قضای دین خود کردم و مثل آن فاضل آمد پیش رسول ﷺ آمدم و ویرا بآن بشارت دادم رسول ﷺ فرمود که اشهد انی رسول الله

و از انجمله آنست که هم جابر بن عبد الله رضی الله عنه گفته است که پدر من وفات یافت و از وی دین بسیار ماند چون وقت خرما بریدن رسید خرما ستانرا بر غریمان عرض کردم تا همه خرما هارا بگیرند و مرا بگذارند قبول نکردند و دانستند که آن بدین ایشان وفا نمیکند پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمدم و گفتم میخواهم که غریمان ترا به بینند فرمود که برو و خرماهای خودرا خرمن کن هر صنفی را خرمنی علیحده آنچه فرمود کردم پس ویرا بخواندم چون غریمان ویرا دیدند در من آویختند رسول صلی الله علیه و آله و سلم چون آنرا بدید گرد خرمن بزرگتر بر آمد سه بار و بر آنجا نشست پس فرمود که غریمان خودرا بخوان بخواندم ازان خرمن خرما بر ایشان می پیمود تا خدای تعالی دین پدر مرا بتمام ادا کرد و من راضی بودم که خدای تعالی دین پدر مرا ادا کند و یک خرما باقی نماند و همه خرمنهای خرما به سلامت بماند تا غایتی که من بآن خرمن که رسول صلی الله علیه و آله و سلم بران نشسته بود نظر میکردم گویا که یک خرما کم نشده بود

و از انجمله آنست که ابو قتاده انصاری رضی الله عنه گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله و سلم در سفری بودیم نماز شام خطبه کرد و فرمود که امشب همه شب راه خواهید

رفت و فردا بآب خواهید رسید انشاء الله تعالی پس من آنشب پهلوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم میرفتم تا نیمه شب رسول صلی الله علیه و آله و سلم در خواب شد و از بالای شتر میل کرد من ویرا ستون شدم و نگاه داشتم بی آنکه ویرا بیدار کنم پس بر بالای شتر راست بایستاد دیگر برفتم تا بیشتر شب بگذشت باز رسول صلی الله علیه و آله و سلم در خواب شد و از بالای شتر میل کرد باز ویرا ستون شدم بی آنکه ویرا بیدار کنم باز راست بایستاد پس برفتم تا وقت سحر باز رسول صلی الله علیه و آله و سلم میل کرد بیشتر از بیشتر چنانکه نزدیک شد بآنکه بافتد باز ویرا ستون شدم سر بالا کرد و گفت کیست گفتم منم ابوقتاده پرسید که از کی باز با منی گفتم امشب همه شب با تو بودم فرمود که حفظك الله بما حفظت به نبیه پس فرمود که همانا که از مردم باز پس ماندیم و بر ایشان پوشیده شدیم هیچ کس از ایشان می بینی گفتم اینك يك سوار و اینك دیگری تا هفت کس جمع شدیم پس رسول ﷺ از راه یکسو شد و سر بنهاد و فرمود که وقت نماز ما را نگاه دارید و وی ﷺ اول کسی بود که بیدار شد و آفتاب بر پشت مبارك وی تافته بود پس ما بفرع تمام بر خاستیم فرمود که سوار شوید سوار شدیم و برفتم تا آفتاب بلند شد مطهره آب طلبید مطهره که داشتیم آوردیم وضو ساخت و اندك آبی که در مطهره ماند فرمود که این را نگاه دار که مر آنرا شانی عظیم خواهد بود پس رکعتین سنت فجر گزارد و بعد ازان فرض را چنانکه هر روز می گزارد پس فرمود که سوار شوید سوار شدیم و با یکدیگر آهسته می گفتیم که تقصیر کردیم و نماز فوت شد فرمود که شمارا بمن اقتدا بس نیست بدرستی که در خواب تقصیر نیست تقصیر آنست که تا وقت نماز دیگر آنرا نگزارید هر کس را که این واقع شود باید که آن نماز را بگزارد وقتی که آگاه شود پس فرمود که چه گمان می برید که مردمی که پیش رفته اند چه کرده باشند باز فرمود که چون بامداد کردند و پیغمبر خود را نیافتند ابوبکر و عمر رضی الله عنهما گفتند که رسول ﷺ در عقب است ازان قبیل نیست که شمارا باز پس گزارد و دیگران گفتند که در پیش است اگر مردم فرمان ابوبکر و عمر رضی الله عنهما می برند راه راست می یابند چون روز بلند شد مردم رسیدیم همه فریاد بر آوردند که یا رسول الله از تشنگی هلاك شدیم رسول ﷺ فرمود که لا هلاك عليكم پس فرود

آمد و فرمود که قدح صغیر مرا بیارید آوردند آن مطهره را که در آنجا بقیهٔ آبی بود طلبید آوردم آب از آنجا در آن قدح میریخت و من بمردم میدادم چون مردم دیدند که در مطهره آب اندکست بایکدیگر مضایقه کردن گرفتند رسول ﷺ فرمود که بدخوئی مکنید که همه سیراب خواهید شد پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم آب میریخت و من بمردم میدادم تا همه سیراب شدند و هیچ کس باقی نماند غیر از من و غیر از رسول ﷺ فرمود که بیاشام گفتم غی آشام تا تو نیاشامی فرمود که إِنَّ سَاقِيَ الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شَرِبَا مِنْ بِيَاشَامِيدِمِ پس رسول ﷺ بیاشامید بعد ازان بآب رسیدند همه سیراب و ماندکی انداخته

و از انجمله آنست که مقداد بن اسود رضی الله عنه گفته است که من و دو یار دیگر بمدینه آمدیم و از رنج راه چنان شده بودیم که چشم های ما و گوش های ما رفته بود خود را بر اصحاب رسول ﷺ عرض کردم هیچ کس ما را قبول نکرد پیش رسول ﷺ رفتیم ما را بسوی اهل خود برد و آنجا سه بز بود فرمود که اینها را می دوشید و میان یکدیگر قسمت می کنید چنان میگردیم و نصیب رسول را صلی الله علیه و آله و سلم نگاه میداشتیم رسول صلی الله علیه و آله و سلم می آمد در شب و سلام میگفت سلامی گفت که ناام را بیدار نمیکرد و بیدار را نمی شنواید پس بمسجد میرفت و غاز میگزارد و بعد ازان می آمد و شیری که نصیب وی بود می گذاشتیم می آشامید يك شب شیطان مرا وسوسه کرد و گفت انصار ویرا تحفها می آرند ویرا باین شیر حاجت نیست مرا این وسوسه میکرد تا آنرا بخورم چون آنرا بخوردم و در شکم من قرار گرفت باز آمد و مرا ازان پشیمان ساخت و گفت این چه بود که کردی نصیب محمد ﷺ را بخوردی حالی می آید و بر تو دعای بد میکند و دنیا و آخرت تو در سر آن میشود و بر من شمله بود که چون بر سر خود می کشیدم پای من برهنه میشد و چون بر پای خود می کشیدم سر من برهنه میشد مرا خواب غمی آمد و یاران من در خواب بودند زیرا که آنچه من کرده بودم ایشان نکرده بودند ناگاه دیدم که رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمد و سلام گفت و بمسجد رفت و غاز گزارد و بعد ازان بسر آن شیر آمد هیچ نیافت روی بآسمان کرد با خود گفتم که اکنون بر من دعای بد خواهد کرد گفت اطعم الله من اطمعنی و سقی من سقانی چون این را شنیدم بر خاستم و شمله خود را

محکم بیستم و کارد گرفتم تا هر بز را که فربه تر باشد برای رسول ﷺ بکشم دیدم که آن همه بزهارا پستانها پر شیر است کاسه گرفتم و شیرها را بدوشیدم چنانکه روغن بر بالای آن ایستاد پس پیش رسول ﷺ بردم فرمود امشب شما شیر خود نیاشامیدید من گفتم بیاشام یا رسول الله بیاشامید پس بمن داد باز گفتم بیاشام یا رسول الله باز بیاشامید پس کاسه را بمن داد من نیز بیاشامیدم و بخندیدم چنانکه از خنده بر زمین افتادم فرمود که این یکی از بدیهای تست ای مقداد من قصه را باز گفتم فرمود که این نیست جز رحمتی از خدای تعالی چرا مرا خبر نکردی تا آن دو یار را بیدار کردم تا ازین نصیبی یافتندی گفتم سوگند بآن خدائی که ترا براستی بخلق فرستاد که من هیچ باك ندارم چون تو بآن رسیدی و من بآن رسیدم کسی دیگر بآن رسد یا نرسد

و از انجمله آنست که ابو قرفصافه رضی الله عنه گفته است که بدایت اسلام من آن بود که من مادری و خاله داشتم و مرا با خاله خود میل بیشتر بود و من گوسفندی چند داشتم که می چرانیدم همواره خاله مرا میگفت که ای فرزند می باید که باین مرد یعنی محمد صلی الله علیه و آله و سلم نگذری که ترا گمراه خواهد کرد من يك روز گوسفندان بچرا گاه بردم و بگذاشتم و بمجلس رسول صلی الله علیه و آله و سلم رفتم و همه روز آنجا بودم و شبانگاه گوسفند لاغر و پستانها خشك بخانه بردم خاله من گفت گوسفندان ترا چه حالست گفتم نمیدانم و روز دیگر بدین دستور برفتم شنیدم که رسول ﷺ فرمود که یا ایها الناس هاجروا و تمسکوا بالاسلام فان الهجرة لا تنقطع ما دام الجهاد و شبانگاه گوسفندانرا بخانه بردم چون شب پیشتر پس روز سوم بمجلس وی رفتم و آنجا بودم تا اسلام آوردم و بیعت و مصافحه کردم پس با وی شکایت کردم از حال خاله خود و گوسفندان خود فرمود که گوسفندان خود را پیش من آر پیش وی آوردم دست مبارك به پشتها و پستانهای ایشان فرود آورد و دعای برکت کرد فی الحال همه فربه و پر شیر شدند چون ایشانرا بر خاله خود در آوردم گفت ای فرزند می باید که هر روز گوسفندانرا چنین چرانی من گفتم امروز هم گوسفندانرا چنان چرانیده ام که هر روز می چرانیدم اما قصه دیگر هست قصه را حکایت کردم مادر و خاله من با من آمدند و اسلام آوردند

رکن خامس

در بیان آنکه خصوصیت بیکی ازین اوقات نداشته باشد و در بیان آنچه دلالت آن بعد از وفات ظاهر شده باشد و آن دو قسم است

قسم اول در بیان آنچه خصوصیت بیکی ازین اوقات نداشته باشد :

و از انجمله آنست جمال صورت و تناسب اعضا و حسن آن بر وجهی که بر آن مزیدی متصور نیست چنانچه در بسیاری از احادیث بصحت رسیده است و در اوصاف وی صلی الله علیه و آله و سلم آمده است که میانه بالا بود در کمال اعتدال و با وجود این هیچ بلند بالائی که بطول قامت منسوب بودی با وی همراه نکردی که قامت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم از قامت وی بلند تر ننمودی و چون سخن گفتی روشنائی دیده شدی که از میان دندانهای وی بیرون آمدی در شب چهارده در ماه نظر میکردند و در روی او حسن ماه در مقابله روی جهان افروز او ناقص می نمود عایشه صدیقه رضی الله عنها در حجره چیزی گم کرده بود و غمی یافت رسول ﷺ در آمد بنور جبهه مبارک او حجره روشن شد عایشه صدیقه رضی الله عنها گم کرده خود را باز یافت

و از انجمله آنست که نظافت جسم و طیب رایحه و عرق و نزهت بدن وی از قاذورات انس گوید ﷺ که هرگز نبوئیدم هیچ عنبری و هیچ مشکى و هیچ بوئى خوشتر از بوى رسول ﷺ آورده اند که هیچ کس با وی مصافحه نکردی مگر که همه آنروز بوى خوش شنیدی و دست بر سر هیچ کودکى ننهادی مگر که آن کودک از همه کودکان ببوى خوش ممتاز گشتی روزی در خانه انس ﷺ در خواب شده بود و عرق کرده مادر انس رضی الله عنهما شیشه آورده بود و آن عرق را جمع میکرد رسول ﷺ از وی پرسید که این را چه میکنی گفت این را با بوى خوش خود می آمیزم زیرا که این خوشبوى ترین همه بویهای خوشست و بخاری رحم الله در تاریخ کبیر خود آورده است که چون رسول ﷺ براهی بگذشتی هر که

از پی وی در آمدی بدانستی که وی ازان راه گذشته است و اسحاق بن راهویه گفته است که آن رایحه خاصه وی بود نه آنکه طیبی بکار برده بود ﷺ

و از انجمله آنست که مندیلی که بر روی مبارك وی رسیده بود آتش بران کار نمی کرد جماعتی مهمان انس بن مالك ﷺ شدند برای ایشان طعام آورد چون فارغ شدند كنیزك خود را آواز داد كه فلان مندیل را بیار آن كنیزك مندیلی چركین آورد انس ویرا گفت در تنور آتش بر فروز آتش بر افروخت پس بفرمود تا آن مندیل را در میان آتش انداختند بعد ازان بیرون آوردند چون شیر سفید شده بود هیچ نسوخته پرسیدند از وی كه این چیست فرمود كه این مندیلی است كه رسول ﷺ روی مبارك خود پاك كردی هرگاه كه چركین میشود در آتش می اندازیم پاك میشود و نمی سوزد

و از انجمله آنست كه ابوهریره ﷺ گفته است كه مردی پیش رسول ﷺ آمد كه دختر خود را بشوهر میدهم مرا مددگاری كن رسول ﷺ فرمود كه چیزی موجود نیست ولیكن چون بامداد شود شیشه كشاده سر بیاور و شاخی چوب همچون بامداد شد آن مرد شیشه و شاخی چوب آورد رسول ﷺ از ساعدهای مبارك خود عرق جمع میكرد و دران شیشه میكرد تا پر شد فرمود كه این را بدختر خود ده و بگوی كه هرگاه كه بوی خوش بكار برد این چوب را باین شیشه فرو برد و آنچه باین چوب بیرون آید بر خود مالد گویند كه هرگاه كه آن دختر آن كار بكردی همه اهل مدینه آن بوی خوش را بشنیدند و خانه ویرا بیوت المطین نام نهاده بودند

و از انجمله آنست كه هرگز هیچ كس غایط ویرا ندید هرگاه كه ویرا بآن حاجت افتادی زمین بشگافتی و آنرا فرو بردی و از عایشه صدیقه رضی الله عنها آرند كه از نبی ﷺ پرسید كه یا رسول الله بخلا جای می روی و آنجا از تو هیچ اثر نمی یابم رسول ﷺ گفت ای عایشه تو ندانسته كه هر چه از انبیا ظاهر میشود زمین فرو می برد

و از انجمله آنست كه در قوت بدنی از همه كس زیادت بود با ركانه كه قوی ترین روزگار خود بود كشتی گرفت و ویرا بر زمین زد وقتی كه ویرا باسلام خوانده بود و همچنین پدر وی ابو ركانه را كه وی نیز قوی ترین وقت خود بود در جاهلیت بر زمین زد و ابو ركانه

سه بار از وی طلب کشتی کرد رسول ﷺ هر سه بار ویرا بینداخت

و از انجمله آنست که چون پیاده رفتی هیچ کس بوی نرسیدی ابوهریره رضی الله عنه گوید که ندیدم هیچ کس را که بشتاب تر رفتی از رسول ﷺ گویا که زمین در زیر قدم وی دور دیده می شد ما خود را در رنج می انداختیم و وی بی رنج میرفت و بوی نمیرسیدیم و از انجمله آنست که بآب دهان مبارك وی آب شور شیرین میشد انس رضی الله عنه گوید که رسول ﷺ در خانه وی آب دهان در آب چاه انداخت چنان شیرین شد که در همه مدینه ازان آب شیرین تر نبود

و از انجمله آنست که مردی از یامه پیش رسول ﷺ آمد که من در دیهی بزرگ می باشم و آنجا هیچ مسجدی نیست رسول ﷺ آب طلبید و روی مبارك و دهان و دو ساعد و دو کف خود را بآن آب بشست و آن آب را بآن شخص داد گفت برو و آنجا مسجدی بنا کن و این آب را با آب دیگر بیامیز و در آنجا پاش که درین برکت بسیار خواهد بود آن شخص چنان کرد مسجدی بغایت پر برکت و مروح آمد و در وی گیاهی بردمید که زمستان و تابستان خشك نمیشد

و از انجمله آنست که از چاهی دلولی آب پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آوردند ازان دلو آب بیاشامید و اندکی آب از دهان مبارك خود در دلو ریخت آن دلو را در چاه ریختند ازان چاه بوی مشک می آمد

و از انجمله آنست که بینائی چشم وی چنان بود که هر چه از پیش روی میدید از پس پشت نیز میدید و همچنان که در روشنائی میدید در تاریکی نیز میدید و می آرند که وی در ثریا یازده ستاره میدید ﷺ

و از انجمله آنست که فصاحت لسان و بلاغت کلام وی ﷺ بجوامع کلم و بدایع حکم مخصوص بود زبان همه قبایل عرب و طوایف ایشانرا نیکو میدانست و با هر کسی بزبان وی سخن میگفت چنانکه بسیار بود که فهم آن بر اصحاب مشکل می شد و از وی شرح آن می طلبیدند

و از انجمله آنست که جماعتی که دندان رباعیه رسول را ﷺ شکسته بودند هرگز

فرزندان ایشان را دندان رباعیه نمی رست

و از انجمله آنست که دست مبارك وی بهر چه رسیدی خیر و برکت گرفتی چنانکه چون به پستان گوسفند بی شیر رسیدی شیر آور شدی ابن مسعود رضی الله عنه گوید که من گوسفند مردم نگاه میداشتم رسول صلی الله علیه و آله با ابوبکر رضی الله عنه بهم بمن بگذاشتند رسول صلی الله علیه و آله گفت ای کودک هیچ شیر داری گفتم آری ولیکن من امینم گفت هیچ میشی داری که با نر جفت نشده باشد همچنان میشی آوردم پستان ویرا بدست مبارك خود بسود و شیر بسیار فرود آمد خود بنوشید و ابوبکر صدیق رضی الله عنه را نیز داد بعد ازان پیش وی آمدم و گفتم مرا از دین تعلیم کن دست مبارك بسر من فرود آورد و گفت تو کودکمی متعلمی

و از انجمله آنست که قوت رجلیت وی می آرند که وی را رجولیت در مجامعت نسا قوت چهل مرد بود و گاه بودی که در يك ساعت از شب یا روز بر همه نساء خود از حرایر و سراری و همه یازده تن بودند بگذشتی سلمی کنیزك وی رضی الله عنها گفته است که رسول صلی الله علیه و آله بر زنان نهگانه خود بگذشت و از هر یکی پیش ازان که بدیگر رسد غسل آورد و فرمود که این پاکیزه ترست و خوشتر

و از انجمله آنست که حشمت و بزرگی وی در چشمها و دلها بود پیش از بعثت و بعد ازان مشرکان مکّه تکذیب وی و ایذاء اصحاب وی میکردند و در خاطر خود میگرفتند که بوی آزار رسانند چون بوی میرسیدند ویرا بزرگ میداشتند و قضای حاجات وی میکردند و گاه بودی که کسی که ویرا ندیده بودی هیبت بر وی مستولی شدی و لرزه بر اندام وی افتادی و می آرند که شخصی پیش وی رسید لرزه بر وی افتاد فرمود صلی الله علیه و آله بر خود آسان گیر که من پادشاهی نیستم

و از انجمله آنست که مهر نبوت که بر کتف جانب ایسر وی بوده است ما بین الکتفین گوشت پاره بوده از پوست بر آمده و بر آنجا موئی چند است و در بعضی روایات از ابن عمر رضی الله عنهما آمده است که بر آنجا بگوشت مکتوب بود لا اله الا الله و در بعضی روایات هم از وی محمد رسول الله

و از انجمله آنست که کمال عقل و علم و معرفت وی بمثابه بود که هرگز هیچ آدمی

چنان نبوده است و دلیل برین آنست که وی با وجود آن که امی بود و از هیچ کس تعلم نکرده بود اعمال و احوال و سیر و شمایل وی بر وجهی بود که علم و عقل هیچ کس بمثل آن وفا نمیکرد و ایضا بر هر چه در توریت و انجیل و سایر کتب منزله واقع بود علم داشت بی آنکه ویرا کسی تعلیم کند یا مطالعه کتب کند یا بعلماء اهل کتاب مجالست کند و همچنین حکمت‌های حکما و سیرت‌های امت‌های گذشته را نیکو میدانست و ضرب امثال و سیاسات انام و تقریر شرایع و احکام و تعیین آداب شریفه و خصال حمیده همه از وی بر وجهی صادر میشد که دلالت میکرد بر کمال عقل و علم وی بحیثیتی که از قوت بشری خارج مینمود و همچنین سایر اخلاق وی از حلم و عفو و وجود و شجاعت و حیا و حسن معاشرت با خلق و شفقت و رأفت و رحمت با جمیع خلائق و وفا بعهد و صلۀ رحم و تواضع و عدل و امانت و عفت و صدق و وقار و مروت و زهد در دنیا و قناعت و غیر ذلک من الاخلاق الحمیده والاصاف الشریفه چنان در کمال اعتدال واقع بود که مزیدی بران متصور نبود و تفصیل آن بقدر وسع در کتب مبسوطه مذکور است و درین مختصر باشارت اجمالی اکتفا کرده شد

و از جمله معجزات وی قرآن عظیم و فرقان مجید است و آن قوی ترین معجزات و ظاهر ترین و باقی ترین همه است و آن يك معجزه نیست بلکه هزاران معجزات است زیرا که از هر موضع از قرآن که مقدار اقصر سوره که سوره کوثر است میگیرند معجزات است علیحده که قوت بشر از ایراد مثل آن عاجز است یکی از وجوه اعجاز آن فصاحت مفردات و بلاغت نظم آنست بر وجهی که همه فصحا و بلغاء عرب از ایراد مثل آن عاجز آمدند با وجود آنکه ایشان در کمال حرص بودند بر معارضه و مجادله حضرت رسالت ﷺ و دیگری از وجوه اعجاز نظم عجیب و اسلوب غریب آنست که مخالف اسالیب کلام عرب است و هیچ بآن نمی ماند و مثل آن در کلام عرب نه پیش از نزول آن یافته اند و نه بعد ازان روزی رسول ﷺ قرآن خواند ولید بن مغیره که از فصحای عرب بود آنرا شنید رقت کرد ابوجهل ویرا دران سرزنش کرد ولید گفت و الله که هیچ کس از شما بکلام عرب و اشعار ایشان داناتر از من نیست آنچه وی میخواند هیچ بآن‌ها نمی ماند و روزی دیگر در یکی از

مراسم عرب که قبایل جمع می آمدند ولید بن المغیره با قریش گفت که در حق محمد ﷺ فکر کنید و رایهای خود را بربك چیز قرار دهید که یکدیگر را دران تکذیب نکنید تا قبایل عرب را بآن از وی تنفیر و تحذیر کنیم قریش گفتند میگوئیم که وی کاهن است ولید گفت که و الله که وی کاهن نیست و کلام وی بزمزمه و سجع کاهنان نمی ماند گفتند میگوئیم که وی مجنون است گفت ولید که و الله وی مجنون نیست و هیچ اثر جنون و وسوسه آن نیست ویرا گفتند میگوئیم که وی شاعر است گفت و الله که وی شاعر هم نیست من همه اقسام شعر را نیکو می شناسم کلام وی بهیچ از آنها نمی ماند گفتند میگوئیم که ساحر است گفت ساحر هم نیست و نفث و عقدی که ساحران را می باشد ویرا نیست قریش گفتند پس چه گویم گفت هر چه ازینها میگویند همه کذب و باطل است اما نزدیکتر بکار آنست که گوئید وی ساحرست که میان مرد و زن و فرزند و دختر وی و برادر وی و زوجه وی و خویشان وی جدائی می افگند پس همه بران اتفاق کردند و متفرق گشتند و بر سر راهها بنشستند و مردم را از وی تنفیر میکردند و دیگری از وجوه اعجاز وی اخبار است از اموری که در قرنهای گذشته واقع شده بود و از امتهای پیشین و شرایع ایشان با وجود آنکه اخبار اهل کتاب که عمر در گفت و گوی و جست و جوی آن گذرانیده بودند نمی دانستند از آنها مگر یکان یکان را و معلوم بود که رسول ﷺ خواننده نیست و نویسنده نیست و هیچ کتاب نخوانده و همچنین با اهل کتاب مجالست نکرده و بسیار بودی که اهل کتاب ویرا از آنها سؤال کردند پس بر وی قرآن نازل شدی مشتمل بر جواب سؤال ایشان و همه تصدیق وی کردند و مجال انکار نداشتندی و دیگری از وجوه اعجاز وی اخبارست از مغیبات که بهر چه از امور مستقبله خبر کرد واقع شده است یا خواهد شد و آن در قرآن بسیار است و یکی از جزئیات آن آنست که خدای تعالی فرموده است که (إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ * الحجر : ۹) یعنی ما قرآن را فرو فرستادیم و نگاه دارنده آنیم از آنکه در وی تغییری واقع شود و امروز هشتصد سال زیادتست که وی نازل شده و هر چند ملاحظه و زنادقه به تخصیص قرامطه خواستند که در وی تغییری کنند نتوانستند نه بیک کلمه و نه بیک حرف و الحمد لله علی ذلك و پوشیده نماند که

محفوظ ماندن وی برینوجه نیز وجهی است از وجوه اعجاز زیرا که محافظت کلامی بدین طول در مدتی بدین درازی با کثرت معارضان و معاندان از قوت بشر بیرونست و از قبیل اخبار از مغیبات است کشف اسرار منافقان و اهل کتاب و غیرهم و دیگری از وجه اعجاز وی هیبت و ترسی است که در وقت تلاوت و استماع آن بر قاری و سامع واقع میشود و می آرند که عتبه بن ربیعہ با رسول ﷺ سخنی میگفت در باب آنچه رسول ﷺ آورده بود مخالف دین قوم خود رسول ﷺ سورة حم فصلت را تا آنجا که صاعقه مثل صاعقه عاد و ثمود بخواند عتبه دست پیش دهان مبارک رسول ﷺ برد و سوگند بر وی داد که از قراءت باز ایستید و در روایتی چنان آمده است که رسول ﷺ آن سورة را میخواند و عتبه می شنید و دستهای خود پس پشت نهاده بود چون به آیت سجده رسید رسول ﷺ سجده کرد عتبه بر خاست و ندانست که چه کند بخانه خود باز گشت و پیش قوم نرفت تا بدر خانه وی آمدند پس عذر خواهی کرد و گفت و الله بکلامی با من تکلم کرد که هرگز گوش من مثل آن نشنیده است ندانستم که در جواب وی چگونگی و همچنین از بسیاری از بلغا که بمقام معارضه آن در آمده اند حکایت کرده اند که ایشانرا هیبتی و ترسی عارض شده است که ازان باز ایستاده اند ابن مقنن که بلیغ ترین وقت خود بود بآن مقام در آمد که در معارضه قرآن کلامی ترتیب کند و دران کار شروع کرد ناگاه بکودکی بگذشت که این آیت میخواند که (وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي * هود : ۴۴) و باز گشت و آنچه ترتیب کرده بود محو کرد پس گفت من گواهی میدهم که این کلام بشر نیست و می آرند که یحیی بن الغزال که از بلغای اندلس بود خواست که مثل سورة اخلاص ایراد کند بر وی رقتی و هیبتی عظیم مستولی شد توبه و انابت کرد و دیگری از وجوه اعجاز وی آنست که قاری و سامع را از تلاوت و استماع آن ملالت نخیزد هر چند بیش خوانند و بیش شنوند حلاوت و محبت آن زیادت گرد و به خلاف کلام مردمان که هر چند فصیح و بلیغ بود چون بتکرار خوانده و شنیده شود ملالت آرد و دیگری از وجوه اعجاز اشتمال آنست بر علوم و معارفی که از شان عرب نبود که آنرا دانند بلکه از شان رسول ﷺ نیز نبود که آنرا داند پیش از بعثت و نزول قرآن و ازان قبیل است علوم غریبه که حق سبحانه و تعالی در آنجا

درج کرده است و بعضی از خواص را بران اطلاع داده

قسم ثانی در بیان آنچه دلالت آن بر نبوت وی ﷺ بعد از وفات وی ظاهر شده است و از انجمله آنست اخبار از خلافت ابوبکر صدیق رضی الله عنه بعد از وی روزی زنی بنزدیک وی آمد و چیزی خواست رسول ﷺ فرمود که بعد ازین باز آی آن زن گفت یا رسول الله شاید که چون پیام ترا نیام رسول ﷺ فرمود که اگر مرا نیابی پیش ابوبکر صدیق رضی الله عنه آی که بعد از من وی خواهد بود

و از انجمله آنست که رسول ﷺ شخصی را چند شتر دار خرما داد آن شخص گفت یا رسول الله می ترسم که بعد از تو مرا آن عطا ندهند رسول ﷺ فرمود که شاید بدهند آن شخص گفت که دهد رسول ﷺ فرمود که ابوبکر آن شخص آن سخن را با امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه باز گفت فرمود که باز گرد و پرس که بعد از ابوبکر مرا آن عطا که خواهد داد رسول ﷺ فرمود که عمر بن الخطاب بار دیگر امیر المؤمنین علی رضی الله عنه فرمود که پرس که بعد از عمر که عطا خواهد داد رسول ﷺ فرمود که عثمان رضی الله عنه علی رضی الله عنه چون آنرا شنید خاموش شد

و از انجمله آنست که اعرابی چند شمشیر بمدینه آورد تا بفروشد رسول ﷺ آنها را از وی به نسیه خرید و مهلتی در میان کرد امیر المؤمنین علی رضی الله عنه ازان اعرابی پرسید که شمشیرهای خود را چه کردی گفت بر رسول ﷺ فروختم بمهلتی امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفت اگر رسول را حادثه واقع شود بهای شمشیرهای ترا که خواهد داد اعرابی گفت نمیدانم بروم و پرسم پیش رسول ﷺ رفت و پرسید رسول ﷺ فرمود که ادای مال تو و قضای دین من و وفا بعهدهای من ابوبکر خواهد کرد پس اعرابی آنرا با علی رضی الله عنه بگفت فرمود که اگر ابوبکر صدیق رضی الله عنه را حادثه افتد مال ترا که ادا کند گفت آنرا به پرسم پس برفت و پرسید رسول ﷺ فرمود که اگر مرا حادثه افتد و ابوبکر را حادثه افتد عمر قایم مقام من خواهد بود و قضای دین من خواهد کرد و بوعدهای من وفا خواهد کرد بعد ازان اعرابی با علی رضی الله عنه ملاقات کرد و آنرا باز گفت علی رضی الله عنه گفت اگر عمر را حادثه افتد چه خواهی کرد اعرابی پیش رسول ﷺ آمد و ازان سؤال کرد فرمود که وقتی که مرا حادثه افتد و

همچنین ابوبکر رضی الله عنه و عمر را هلاکت باد ترا

و از انجمله آنست که انس بن مالک رضی الله عنه گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله در حایطی بودم در بسته ناگاه آینده آمد و در را بکوفت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که ای انس بین کیست بیرون رفتم ابوبکر صدیق رضی الله عنه بود با رسول صلی الله علیه و آله گفتم گفت از برای او در بکشای و ویرا به بهشت بشارت ده و بگوی که بعد از من خلیفه وی خواهد بود و بعد ازان دیگری در را بکوفت رسول صلی الله علیه و آله فرمود ای انس به بین که کیست بیرون رفتم دیدم که عمر رضی الله عنه بود با رسول صلی الله علیه و آله گفتم گفت در بکشای و ببهشتش بشارت ده و بگوی که بعد از ابوبکر خلیفه تو خواهی بود بعد ازان دیگری در بکوفت رسول صلی الله علیه و آله گفت ای انس به بین که کیست بیرون رفتم عثمان بود با رسول صلی الله علیه و آله گفتم فرمود که در بکشای و بشارت ده او را به بهشت و بگوی که بعد از عمر خلیفه تو خواهی بود پس فرمود که کار وی بجائی برسد که وی را بکشند بر وی باد که صبر کند

و از انجمله آنست که سفینه رضی الله عنه گفته است که چون رسول صلی الله علیه و آله مسجد بنا میکرد سنگی بنهاد پس ابوبکر صدیق رضی الله عنه را گفت سنگ خود را پهلوی سنگ من بنه بعد ازان عمر رضی الله عنه را گفت سنگ خود را پهلوی سنگ ابوبکر صدیق رضی الله عنه بنه پس فرمود که اینها خلفا باشند بعد از من

و از انجمله آنست که چون در روز حنین حرب سخت شد جندب پیش رسول صلی الله علیه و آله در آمد و گفت یا رسول الله جنگ سخت شده است ما را خبر کن که گرامی ترین اصحاب تو کیست اگر امری واقع شود ویرا بدانیم و اگر نشود ویرا بر گزینیم رسول صلی الله علیه و آله فرمود که اینک وزیر من ابوبکر (صدیق رضی الله عنه) وزیر و قائم مقام من خواهد بود بعد از وی عمر بن الخطاب دوست من است براستی سخن میگوید از زبان من و عثمان بن عفان از من است و من از وی و علی برادر منست و صاحب من روز قیامت

و از انجمله آنست که سفینه رضی الله عنه گفته است که از رسول صلی الله علیه و آله شنیدم که گفت مدت خلافت بعد از من سی سال خواهد بود و بعد ازان ملک و سلطنت باشد بعد ازان سفینه گفت دو سال مدت خلافت ابوبکر صدیق بود رضی الله عنه و ده سال ازان عمر بن الخطاب رضی الله عنه و

دوازده سال ازان عثمان و شش سال ازان علی رضی الله عنه

و از انجمله آنست که رسول ﷺ با ابوبکر و عمر و عثمان و علی و طلحه و زبیر رضی الله عنهم بر کوه حرا بود آن کوه بجنبید رسول ﷺ گفت بیارام که نیست بر تو مکر پیغمبری یا صدیقی یا شهیدی

و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفتم که اجازت ده که مرا بعد از وفات پهلوی تو دفن کنند فرمود که ترا آنجا چون دفن کنند که نیست آنجا مگر موضع قبر من و قبر ابوبکر و قبر عمر و قبر عیسی بن مریم صلوات الرحمن علیه

و از انجمله آنست که عایشه رضی الله عنها گفته است که رسول ﷺ بعثمان نظر کرد پس گفت خدای تعالی رحمت کند بر عثمان (رضی الله عنه) که شهید خواهد شد و بعلی و زبیر رضی الله عنهما نظر کرد و گفت شما با یکدیگر مقاتله خواهید کرد و تو ای زبیر ظالم خواهی بود و بعد ازان بطلحه نظر کرد و گفت خدای تعالی رحمت مکناد بر قاتل وی

و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که روزی رسول ﷺ فرموده که من میخواهم که بعضی اصحاب من اینجا باشند تا با وی بعضی امور را بگویم گفتم یا رسول الله ﷺ ابوبکر (صدیق رضی الله عنه) را بخوانم هیچ نگفت دانستم که ابوبکر صدیق رضی الله عنه را نمی خواهد گفتم که عمر را بخوانم هیچ نگفت دانستم که ویرا نیز نمی خواهد گفتم ابن عم تو علی را بخوانم هیچ نگفت دانستم که ویرا نمی خواهد گفتم که عثمان بن عفان را رضی الله عنه گفت بخوان ویرا بخواندم آمد و پیش رسول ﷺ بایستاد و رسول ﷺ با وی چیزی میگفت و رنگ وی متغیر شد و دران روز که عثمان رضی الله عنه را در دار وی محاصره کرده بودند ویرا گفتند که مقاتله نمیکنی گفت با من رسول ﷺ عهده داده است و سخنی گفته من برین بلیه صابرم عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که گمان مردم چنان بود که رسول ﷺ ویرا ازان روز خبر کرده بود

و از انجمله آنست که عمار یاسر رضی الله عنه گفته است که رسول ﷺ با امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفت ای علی خبر کنم ترا از بدبخت ترین مردمان و آن عاقر ناقه صالح است و

آنکسی که شمشیر بر سر تو زند و ازان محاسن تو رنگین گردد

و از انجمله آنست که ابوالاسود دؤلی گفته است که از امیر المؤمنین علی علیه السلام شنیدم که گفت روزی از مدینه بیرون می آمدم عبد الله بن سلام آمد در وقتی که پای در رکاب کرده بودم پس گفت کجا میروی گفتم بعراق گفتم آگاه باش اگر تو بعراق روی البتة بتو سر شمشیر برسد بعد ازان سوگند خورد که من این را از رسول صلی الله علیه و آله شنیده ام که میگفت

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی علیه السلام در ینبع بیمار شد ویرا گفتند چرا اینجا ایستاده اگر اجل تو اینجا برسد اعراب اینجا کار سازی تو نخواهند کرد چرا بمدینه نروی که اگر اجل تو برسد برادران تو کار سازی تو کنند و بر تو غاز گزارند امیر المؤمنین علی علیه السلام گفته است من حالی نمی میرم رسول صلی الله علیه و آله مرا خبر کرده است که من نخواهم مرد تا امیر نشوم پس این من از این من رنگین شود یعنی محاسن من از خون سر من

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی علیه السلام گفته است که با رسول صلی الله علیه و آله بحدیقه بگذشتم گفتم یا رسول الله چه خوش است این حدیقه رسول صلی الله علیه و آله فرمود که ای علی مر ترا در بهشت بهتر ازین خواهد بود و همچنین بر هفت حدیقه بگذشتیم در همه گفتم که خوبست این حدیقه و رسول صلی الله علیه و آله گفت مر ترا در بهشت خوبتر ازین خواهد بود بعد ازان رسول صلی الله علیه و آله آواز بر داشت و آغاز گریه کرد گفتم یا رسول الله چه می گریاند ترا گفت کینهائی که در سینهای قومی است از تو که آنها ظاهر نخواهند کرد مگر بعد از من گفتم یا رسول الله صلی الله علیه و آله سلامت گذرد گفت بسلامت دین

و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که پیغمبر صلی الله علیه و آله

طلحه را دید که میرفت گفت شهیدی است که بر روی زمین می رود

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله روزی با ازواج طاهرات رضی الله تعالی عنهن گفت کدام از شما تئید خداوند جملی که پیشانی وی پر پشم باشد بیرون آید تا آنجا که سگان حوآب بر وی بانگ کنند بسیاری بر دست راست وی کشته شوند و بسیاری بر دست چپ وی و وی هم نزدیک بآن برسد اما نجات یابد چون عایشه صدیقه رضی الله عنها در وقت توجه بعراق به بعضی از آبهای بنی عامر رسید سگان بر وی بانگ کردند پرسید که

این چه آب است گفتند حوآب گفت من باز میگردم ابن زبیر رضی الله عنهما گفت نه باز مگرد شاید که خدای تعالی بواسطه تو اصلاح ذات بین اینها کند باز گفت من باز میگردم و آنچه رسول ﷺ با ازواج طاهرات گفته بود حکایت کرد

و از انجمله آنست که اشارت بهمین قضیه فرموده است ﷺ که بیرون آیند قومی هلاک شوند کان که فلاح نیابند پیشوای ایشان زنی باشد پیشوای ایشان در بهشت باشد و از انجمله آنست که رسول ﷺ با ازواج طاهرات گفت آنکسی که مهربانی نماید با شما بعد از من راست گفتاری نیکو کرداری خواهد بود بارخدا یا سیراب گردان عبد الرحمن بن عوف را از سلسبیل بهشت عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه بعد از وفات رسول ﷺ بعضی اموال خود را بچهل هزار دینار بفروخت و بر ازواج طاهرات رضی الله تعالی عنهن قسمت کرد

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه روزی با زبیر رضی الله عنه رازی میگفت رسول ﷺ با امیر المؤمنین علی گفت با زبیر راز میگوئی و حال آنکه وی با تو مقاتله خواهد کرد و آن از وی ظلم خواهد بود در حرب یوم الجمل امیر المؤمنین علی رضی الله عنه آنرا بیاد زبیر داد رضی الله عنه زبیر از مقاتله وی باز گشت شخصی از قفای وی برفت و ویرا قتل کرد و شمشیر ویرا پیش امیر المؤمنین علی رضی الله عنه آورد فرمود که بشارت باد قاتل زبیر را بآتش دوزخ

و از انجمله آنست که رسول ﷺ روز حفر خندق دست مبارک بسر عمار یاسر رضی الله عنه فرود آورد و گفت ترا گروهی از اهل بغی خواهند کشت چون در روزی از روزهای حرب صفین جنگ سخت شد عمار یاسر رضی الله عنه سوگند بر امیر المؤمنین علی رضی الله عنه داد که این آنروز هست که رسول ﷺ ما را بآن وعده میداد حضرت امیر هیچ جواب نداد بار دوم سوگند داد حضرت امیر هیچ نگفت چون بار سوم سوگند داد حضرت امیر فرمود که آری همان روز است عمار یاسر رضی الله عنه تکبیر آورد و گفت بادی خوش وزیدن گرفت الیوم تلقی الاحبة محمدا و حربہ برداشت و روی بلشکر معاویه آورد و بمقاتله مشغول شد و بعضی از مبارزان لشکر معاویه را از پای در آورد و تشنگی بر وی غلبه کرد آب خواست قدحی شیر بآب آمیخته آوردند عمار چون آنرا بدید گفت الله اکبر آنگاه قدری ازان بیاشامید و گفت حضرت رسالت ﷺ مرا خبر

داده است که ای عمار ترا گروه اهل بغی بکشند و کشتن تو میان جبرئیل و میکائیل واقع شود و علامت آن باشد که دران وقت آب خواهی ترا شیر بآب آمیخته دهند

و از انجمله آنست که رسول ﷺ عبد الله بن عمرو بن العاص را رضی الله عنهما فرموده بود که ای عبد الله بشارت ده کشنده عمار را بآتش دوزخ گویند که عمار را شهید ساختند دو شخص سر ویرا گرفته پیش معاویه آوردند و هر یکی میگفت که ویرا من کشتم معاویه گفت هر که ویرا کشته باشد ویرا يك انبان درهم بدهم تفحص آنرا بعبد الله عمرو بن العاص رضی الله عنهما حواله کرد عبد الله ﷺ از یکی پرسید که ویرا چون کشتی گفت بر وی حمله کردم و ویرا بقتل آوردم عبد الله گفت تو قاتل وی نیستی پس ازان دیگر پرسید که ویرا چون کشتی گفت بر یکدیگر حمله کردیم طعن من بر وی مؤثر افتاد و چون از مرکب جدا شد بزانو در آمد و گفت لا افلح من ندم بین جبرئیل و میکائیل یعنی فیروزی نیابد آنکه ندامت و خسارت وی در حضور جبرئیل و میکائیل باشد این قول بر زبان میراند و از چپ و راست می نگریست من سر ویرا جدا کردم عبد الله گفت خذ الجراب و ابشر بالعذاب یعنی بگیر انبان در هم و بشارت داده باش بعذاب جهنم آن شخص گفت اگر کشته شوم وای بر ما و اگر بکشیم وای بر ما و انبانرا بنیذاخت و گفت انا لله و انا الیه راجعون معاویه گفت ای عبد الله چه جای این سخنان است عبد الله گفت گواهی میدهم که در روز بنای مسجد که هر کس يك سنگ می آورد و عمار دو سنگ می آورد از رسول ﷺ شنیدم که فرمود ای عمار ترا گروه اهل بغی بکشند پس رسول ﷺ گفت ای عبد الله بشارت ده کشنده عمار یا سر را بآتش دوزخ معاویه گفت خاموش باش که تاویل این کلام را نمیدانی قاتل وی آنکس است که ویرا بحرب آورده این سخن با امیر المؤمنین علی ﷺ رسید فرمود که برین تقدیر قاتل امیر المؤمنین حمزه ﷺ رسول ﷺ بوده باشد نه وحشی

و از انجمله آنست که رسول ﷺ گفته بود که ای علی زود باشد که میان تو و عایشه چیزی واقع شود و آن اشارت بحرب یوم الجمل بود امیر المؤمنین علی ﷺ گفت یا رسول الله این خاصه مرا واقع شود از میان اصحاب رسول ﷺ فرمود که آری علی گفت پس من بدبخت ترین اصحاب باشم رسول ﷺ فرمود که نه چنین است ولیکن چون آن واقع شود

و بر وی مسلط شوی ویرا بمأمن وی باز گردان لا جرم چون امیر المؤمنین علی علیه السلام در یوم الجمل بر لشکر عایشه صدیقه رضی الله عنها ظفر یافت ویرا باکرام و احترام تمام بمدینه مراجعت فرمود

و از انجمله آنست که عمار بن یاسر رضی الله عنه روزی که بحرب معاویه رضی الله عنه میرفت گفت که از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله پناه مامور شده ام بآنکه مقاتله کنم با ناکثین یعنی ناقضان عهد و بیعت امیر المؤمنین علی رضی الله عنه و آن طلحه و زبیر رضی الله عنهما و جمع ایشان بودند و از مقاتله ایشان فارغ شده ایم و با قاسطین (۱) یعنی اهل جور و عدول از حق و آن معاویه و اتباع ویند و اینک بحاربه و مقاتله ایشان میرویم و با مارقین (۲) و ایشانرا ندیده ایم هنوز و مراد با ایشان خوارج اند که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بعد از شهادت عمار با ایشان محاربه کرد

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه مقداری زر که هنوز از خاک جدا نکرده بودند از ین به پیش حضرت رسالت صلی الله علیه و آله فرستاد و آنرا بر جمع قسمت کرد از اهل نجد قریش و انصار گفتند یا رسول الله ما را میگذاری و بر اهل نجد قسمت میکنی رسول صلی الله علیه و آله فرمود که از برای آن بر ایشان قسمت کردم تا باسلام و اهل آن الفت گیرند درین بودند که ناگاه شخصی چشمها بمغاک فرورفته و رخسارها بر آمده باریشی کثیف پر موی آمد و گفت ای محمد از خدای تعالی به پرهیز رسول صلی الله علیه و آله فرمود که فرمان خدای تعالی که برد اگر من عاصی شوم خالد بن الولید رضی الله عنه حاضر بود اجازت قتل وی خواست اجازت نیافت پس آن شخص روی بگردانید و برفت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که از نسل این شخص قومی پیدا شوند که قرآن خوانند اما از گلوهای ایشان در نگذرد و اهل اسلام را بقتل آرند و عابدان اصنام را بگذارند بمرقون من الاسلام کما یمرق السهم من الرمية یعنی از دین اسلام بیرون آیند همچون بیرون آمد تیر از کمان شکاری و خوارج از اهل وی بودند لا جرم ایشانرا مارقین گویند

و از انجمله آنست که رسول صلی الله علیه و آله اسماء بنت عمیس را گفت که ترا از امت من سه نفرزن کنند جعفر بن ابی طالب و ابوبکر بن ابی قحافه و علی بن ابی طالب اختیار کن آنرا که دوستر

(۱) القسوط الجور و العدول عن الحق ۱۲ محمد عزیز حسن عفی عنه

(۲) المروق نفوذ الیه من الدین و تبة سمیت الخوارج ۱۲ فافهم محمد عزیز حسن عفی عنه

است پیش تو تا در بهشت شوهر تو باشد وی جعفر ابی طالب را اختیار کرد زیرا که بکارت ویرا جعفر برده بود و همچنانکه رسول ﷺ اخبار کرده بود واقع شد بعد از جعفر اسمارا ابوبکر صدیق رضی الله عنه بخواست و بعد از وفات ابوبکر امیر المؤمنین علی رضی الله عنه نکاح کرد رضی الله عنهم

و از انجمله آنست که رسول ﷺ امیر المؤمنین علی رضی الله عنه خبر کرده بود که محاربه خواهی کرد با جماعتی از مارقین از دین یعنی خوارج که در میان ایشان شخصی باشد که بجای یکدست وی پاره گوشت باشد بر سر دوش وی چون پستان زنان و بران گوشت پاره موئی چند باشد چون دم یربوع می آرند که چون حضرت امیر رضی الله عنه بر خوارج ظفر یافت و ازیشان بسیاری کشتند فرمود که آن شخص را بجوئید یکبار بجستند نیافتند حضرت امیر سوگند خورد که و الله که من دروغ نمیگویم و با من دروغ نگفته اند دیگر بار ویرا بجستند در زیر چهل تن از کشتگان یافتند بهمان صفت که حضرت امیر از رسول ﷺ روایت کرده بود و از انجمله آنست که رسول ﷺ با امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته بود که ترا از اسیران بنی حنیفه جاریه بدست خواهد آمد چون پسری از وی متولد شود او را محمد نام کن و بکنیت منش بخوان چون در زمان خلافت امیر المؤمنین ابوبکر رضی الله عنه فتح یمامه کردند و از بنی حنیفه اسیران آوردند امیر المؤمنین ابوبکر رضی الله عنه حنیفه را که مادر محمد حنیفه است با امیر المؤمنین علی رضی الله عنه داد و از وی محمد رضی الله عنه متولد شد

و از انجمله آنست که زنی از یمامه فرزندی پیش رسول ﷺ آورد که بر سر وی ریشی بود رسول ﷺ آب دهان مبارك خود بر سر وی انداخت آن ریش نیک شد و از نسل آن کودک آن علت هرگز پیدا نیامد و همان زن پسر دیگر را بهمین علت پیش مسیلمه کذاب برد آب دهان نا مبارك خود را بر سر وی انداخت سر او گل شد و در نسل وی بماند

و از انجمله آنست که چون ابوذر غفاری رضی الله عنه که در عهد امیر المؤمنین عثمان بن عفان رضی الله عنه از مدینه بیرون آمده بود و در ریزه اقامت کرده بیمار شد و بر موت مشرف گشت خواتون وی ام در رضی الله عنها بسیار میگریست ابوذر رضی الله عنه گفت چرا می گریئی گفت چون نگریم که وفات تو نزدیک رسیده است و چندان کرباس حاضر نیست که بکفن تو وفا کند ابوذر رضی الله عنه گفت غم مخور که روزی در حضرت رسول ﷺ نشسته بودیم فرمود که

یکی از شما در بیابانی وفات یابد جماعتی از اهل اسلام در وقت وفات وی حاضر شوند و از انجماعت کسی که نسبت بوی این واقع شود غیر از من نمانده است برخیز و برین تل بر آی و بهر طرفی نظر کن که چنانچه رسول ﷺ فرموده است جماعتی پیدا خواهند شد امّ ذر گفت موسم آمد و شد حاجیان گذشته است امید آن نیست که کسی پیدا شود دیگر بار مبالغه کرد که برخیز و برین تل بر آی چون امّ ذر بران تل بر آمد دید که جماعتی شتر سواران پیدا شدند بجامه خود بسوی ایشان اشارت کرد پیش وی آمدند گفت ابو ذر مصاحب رسول ﷺ در حالت نزع است گفتند پدر و مادر ما فدای وی باد و بسوی وی آمدند ایشانرا مرحبا گفت و بنقل حدیث گذشته اشتغال نمود بعد ازان گفت کفن ندارم اما میخواهم کفن من کسی دهد که امیر و عامل و نقیب قومی نبوده باشد جوانی از انصار در میان ایشان بود گفت ای عم من هیچ يك ازینها نبوده ام و دو جامه وار کرباس دارم که مادر من رشته است و بافته ابوذر رضی الله عنه ویرا دعای خیر کرد و بعد ازان وفات یافت آن جماعت بر وی نماز گزارند و یکی از ایشان ابن مسعود بود و دیگری مالک بن اشتر رضی الله عنهما و از انجمله آنست که ابوهریره رضی الله عنه گفته است که روزی جمعی در حضرت رسول ﷺ نشسته بودیم و رجال بن عنفوه در میان ما بود رسول ﷺ فرمود که (ان فیکم لرجلا ضرسه یوم القیامة فی النار اعظم من احد) و چون آن قوم که در مجلس بودند همه وفات یافتند و بغیر از من و رجال کسی نماند خوف بر من مستولی شد دایم از حال رجال خبر می پرسیدم چون خبر ارتداد وی و امداد وی به مسیلمه کذاب را شنیدم خوف من کمتر شد و از انجمله آنست که رافع بن خدیج را رضی الله عنه در احد یا خیبر تیری بر سینه آمد پیش رسول آمد ﷺ و گفت یا رسول الله این تیر را از سینه من بکش فرمود که اگر خواهی ای رافع تیر و پیکان هر دو را بکشم و اگر خواهی تیر را بکشم و پیکانرا بگذارم و گواهی دهم از برای تو در قیامت که تو شهیدی رافع گفت یا رسول الله تیر را بکش و پیکان را بگذار و در قیامت بشهادت من گواهی ده رسول ﷺ تیر را کشید و پیکانرا گذاشت رافع رضی الله عنه تا زمان معاویه بزیست پس جراحات وی تازه گشت و بران بمرد

رکن سادس

در بیان شواهد و دلایلی که از اصحاب کرام و ائمه عظام
رضی الله تعالی عنهم بظهور آمده است

از امام همام احمد حنبل رحمته الله سؤال کردند که سبب چیست که از اصحاب
رسول صلی الله علیه و آله کرامت و خوارق عادات آنمقدار بحد اشتها نرسیده است که از اولیاء امت و
صلحاء ایشان رسیده است فرمود که ایمان ایشان چنان قوی بود که حاجت بآن نداشتند که
آنرا بکرامات و خوارق عادات تقویت کنند و اما دیگرانرا ایمان ضعیف بود لا جرم آنها را
باظهار کرامات تقویت کردند قال الشيخ الامام العارف بالله شهاب الدین السهروردی قدس
الله تعالی سره و خرق العادة انما یکاشف به لموضع ضعف یقین المکاشف من الله تعالی
لعباده المعتاد ثوابا معجلا لهم و فوق هؤلاء قوم ارتفعت الحجب عن قلوبهم و باشر بواطنهم
روح الیقین و صرف المعرفة فلا حاجة لهم الى مدد من المخوقات و روية القدرة على الآيات و
لهذا المعنى ما نقل عن اصحاب الرسول صلی الله علیه و آله كثير من ذلك الا القليل و نقل عن المتأخرين
من المشايخ و الصادقين اكثر من ذلك لان اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله لبركة صحبة النبى صلی الله علیه و آله و
مجاورة نزول الوحي و تردد الملائكة و هبوطها تنورت بواطنهم و عاینوا الاخرة و زهدوا فی
الدنيا و تزکت انفسهم و انخلعت عاداتهم و انصقلت مرايا قلوبهم فاستغنوا بما اعطوا عن
رؤية الكرامات و انوار القدرة و من بلغ من قوة الیقین هذا المبلغ یرى فی اجزاء عالم الحکمة
ما یرى الغير من القدرة و یرى القدرة مکمنة بل متجلية من سجع الحکمة و لو تجردت له
القدرة و انکشفت له ما استغرب و المستغرب للقدرة یقینه بها لانه محجوب بالحکمة
عن القدرة

ذکر امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه همه احوال و اعمال و اقوال
وی دلیل نبوت و شاهد رسالت متبوع وی است صلی الله علیه و آله و سلم وقتی که
رسول صلی الله علیه و آله مأمور شد بهجرت از جبرئیل علیه السلام پرسید که با من که هجرت خواهد کرد

جبرئیل علیه السلام گفت ابوبکر صدیق رضی الله عنه از امروز باز ویرا خدای تعالی صدیق نام کرد و از انجمله آنست که ابو مسعود انصاری رضی الله عنه گفته است که اسلام ابوبکر صدیق رضی الله عنه شبیه بوحی است زیرا که وی گفته است که شبی پیش از بعثت رسول صلی الله علیه و آله در خواب دیدم که نوری عظیم از آسمان فرود آمد و بر بام کعبه افتاد و در مکه هیچ خانه غماند که ازان نور چیزی بآن در نیامد پس آن انوار همه جمع شدند و یکنور گشتند همچنانچه اول بود و بخانه من در آمد و من در خانه خود را به بستم بامداد آن خواب را بیکی از احبار یهود گفتم و تعبیر آن خواستم گفت این از قبیل اضغاث احلام است و اعتباری ندارد و چون روزگاری برین گذشت در بعضی تجارات بدیر بحورا که مسکن بحیرای راهب بود رسیدم و تعبیر خواب خود را ازو پرسیدم گفت تو چه کسی گفتم من مردی ام از قریش گفت خدای تعالی در میان شما پیغمبری بر خواهد انگيخت و تو در ایام حیات وی وزیر وی خواهی بود و بعد از وفات وی خلیفه وی پس چون رسول صلی الله علیه و آله مبعوث شد مرا باسلام خواند گفتم هر پیغمبر را دلیلی بوده است بر نبوت وی دلیل تو چیست گفت دلیل نبوت من آن خوابی که دیدی و آن خبر در جواب تو گفت که آنرا اعتباری نیست و بحیرا گفت که تعبیر آن چنین است و چنین من گفتم ترا باین که خبر کرد گفت جبرئیل علیه السلام گفتم من از تو هیچ دلیل و برهان نمی طلبم زیادت ازین اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد انک محمدا عبده و رسوله بعد ازان رسول صلی الله علیه و آله فرمود که هیچکس را باسلام دعوت نکردم که در اول توقف و تردد نکرد مگر ابوبکر صدیق رضی الله عنه که چون ویرا دعوت کردم مرا تصدیق کرد و گفت تو رسول خدائی وی صدیق اکبر است

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه گفته است که روزی در ایام جاهلیت در سایه درختی نشسته بودم ناگاه دیدم که شاخی ازان درخت میل بجانب من کرد چنانکه بسر من رسید من دران می نگریستم و میگفتم این چه خواهد بود آوازی ازان درخت بگوش من آمد که پیغمبری در فلان وقت بیرون خواهد آمد میباید که تو سعادت مندترین مردمان باشی بوی گفتم روشن تر بگوی که آن پیغمبر کیست و نام وی چیست گفت محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم گفتم وی صاحب و الیف و حبیب

منست ازان درخت عهد بستدم که هرگاه وی مبعوث شود مرا بشارت دهی چون مبعوث شد ازان درخت آواز آمد که بجدا باش و اهتمام کن ای پسر ابو قحافه که وحی بوی آمد سوگند برب موسی که هیچکس بر تو در اسلام بر وی سبقت نخواهد گرفت چون بامداد کردم بسوی رسول ﷺ رفتم چون مرا دید گفت ای ابوبکر ترا بخدای و رسول خدای میخوانم گفتم اشهد ان لا اله الا الله و اشهد انك رسول الله بعثك بالحق سراجا منیرا پس بوی ایمان آوردم و تصدیق وی کردم

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه گفته است که پیش از بعثت رسول ﷺ بقصد تجارت بجانب یمن رفته بودم بر شیخی از قبیله ازد فرود آمدم که وی کتب آسمانی خوانده بود و عمر وی بچهار صد سال رسیده بود چون مرا بدید گفت گمان می برم که تو از حرم مکه گفتم آری گفت از قریشی گفتم آری گفت از بنی تیمی گفتم آری گفت يك علامت دیگر مانده است گفتم آن کدام است گفت شکم خود را برهنه کن گفتم نمی کنم تا نگوئی که مقصود تو چیست گفت در کتب یافته ام که در حرم پیغمبری مبعوث خواهد شد که ویرا دو معاون باشند جوانی و کهلی اما الفتی فخواض غمرات و اما الکهل فابیض نحیف علی بطنه شامة شکم خود را برهنه کردم دید که بر بالای ناف من خالی است سیاه گفت سوگند برب الکعبة که تو آن کهلی پس مرا وصیت کرد و گفت ایاک و المیل عن الهدی و تمسک بالطریقه المثلی و خفف الله فیما اعطاک چون کارهای خود را در یمن بساختم و آمدم تا ویرا وداع کنم بیتی چند بمن داد که این را بآن پیغمبر برسان چون بمکه رسیدم رسول ﷺ مبعوث شده بود صنادید قریش بدیدن من آمدند گفتم در میان شما هیچ امری غریب واقع شده است گفتند کدام امر ازین غریب تر که یتیم ابوطالب دعوی نبوت میکند ما منتظر تو بودیم چون آمدی تو کفایت این خواهی کرد ایشانرا بهر نوعی که بود دفع کردم و خبر رسول ﷺ پرسیدم گفتند که در خانه خدیجه است رضی الله عنها رفتم و در بکوفتم رسول ﷺ بیرون آمد گفتم ای محمد ترا در منازل اهل تو نیافتم میگویند دین آبا و اجداد خود را گذاشته گفت ای ابوبکر من رسول خدایم بتو و بهمه مردان بخدای تعالی ایمان آر گفتم دلیل تو برین چیست گفت آنکه شیخ ازدی که در یمن

دیدی گفتم در عین بسیار مشایخ دیده ام کدام را میگوئی گفت آنکه بیتی چند بتو داده است گفتم باین ترا که خبر کرد ای حبیب من گفت آن فرشته بزرگ که پیش از من بانبیا آمده است دست وی بگرفتم و گفتم اشهد ان لا اله الا الله وانت رسول الله پس از پیش وی باز گشتم و هیچکس از من شادمان تر نبود بسبب آنکه توفیق ایمان یافتم

و از انجمله آنست که در مرض اخیر خود گفت که امشب در تفویض امر خلافت بتکرار استخاره کردم و از خدای تعالی در خواستم که مرا بر آنچه رضای وی دران باشد توفیق دهد گفت میدانید که دروغ نخواهم گفت و کدام عاقل در وقت ملاقات خدای تعالی افتری بر وی روا دارد و فریقین مسلمان بدروغ جایز شمرد همه گفتند ای خلیفه رسول خدای ﷺ هیچ کس را در صدق تو شک نیست بگوی آنچه میگوئی گفت در آخر شب خواب بر من غلبه کرد رسول را ﷺ دیدم که دو جامه سفید پوشیده بود و اطراف آن جامه‌ها را من جمع میکردم ناگاه آن هردو جامه سفید سبز شدن و درخشیدن گرفت چنانکه نور آن دیده بیننده را می ربود و بر دو جانب رسول ﷺ دو مرد بلند بالا بودند در غایت حسن و جمال لباس ایشان از نور و لقای ایشان سرمایه سرور پس رسول ﷺ مرا سلام کرد و بشرف مصافحه مشرف ساخت و دست مبارک خود بر سینه من نهاد خفقان و اضطرابی که در خود می یافتم ساکن شد گفت ای ابوبکر اشتیاق ما بملاقات تو بسیار است وقت نشد که پیش ما آئی من در خواب چندان بگریستم که اهل من ازان خبر دار شدند و بعد ازان مرا خبر دادند پس گفتم واشوقه اليك يا رسول الله رسول ﷺ فرمود که اندکی مانده است که وصال بی توهم فراق دست دهد بعد ازان گفت خدای تعالی ترا در تفویض خلافت اختیار دارد گفتم یا رسول الله تو اختیار کن رسول ﷺ فرمود که والی رعیت ساز عامل صادق قوي فاروق را که مردی است در زمین و آسمان و پاکیزه ترین روزگار است اعنی امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه پس گفت شما دو مرد وزیران تو اند در دنیا و مددکاران تو اند در وقت وفات و همسایگان تو اند در بهشت بعد ازان مرا سلام کرد و آن دو مرد مرا سلام کردند و گفتند خلاصی یافتی از مکروه و تو صدیقی در آسمان و صدیقی در میان مردم و صدیقی در میان ملایکه و صدیقی در زمین گفتم یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد این دو مرد

کیانند که من مثل ایشان ندیده ام فرمود که این دو فرشته کریم جبرئیل و میکائیل اند پس برفت و من بیدار شدم رخساره از آب دیده تر و اهل بیت من بر بالین من گریان و از انجمله آنست که عایشه صدیقه رضی الله عنها گفته است که بعضی گفتند که ابوبکر صدیق رضی الله عنه را در میان شهیدان دفن کنیم و بعضی گفتند به بقیع ببریم و من گفتم در حجره خویش پیش حبیب خود دفن میکنم درین اختلاف بودیم که خواب بر من غلبه کرد آوازی شنیدم که کسی میگوید ضموا الحبيب الى الحبيب دوست را بدوست رسانید چون بیدار شدم همه آن آواز را شنیده بودند تا غایتی که مردمان نیز در مسجد شنیده بودند و از انجمله آنست که ابوبکر صدیق رضی الله عنه وصیت کرده بود که تابوت مرا بدر روضه رسول صلی الله علیه و آله برید و بگوئید السلام عليك يا رسول الله این ابوبکر صدیق است بآستانه تو آمده اگر چنانچه اجازت شود و در کشاده گردد در آرید و الا به بقیع برید راوی میگوید که چون بموجب وصیت ابوبکر صدیق رضی الله عنه عمل کردند هنوز آن کلمات تمام نشده بود که پرده دور شد و آواز از در بر آمد و ندائی بگوش ما رسید که در آرید حبیب را بسوی حبیب

و از انجمله آنست که شبی ویرا میهمانان رسیدند و وی پیش حضرت رسالت بود صلی الله علیه و آله تا وقت خواب کردن بماند چون بخانه باز رسید پرسید که میهمانان شام خورده اند اهل وی گفتند طعام آوردم نخوردند و موقوف داشتند تا با تو طعام خورند وی در غضب شد و سوگند خورد که ازان طعام نخورد بعد ازان گفت این سوگند ازان شیطان بود ازان طعام خوردند راوی گوید هر لقمه که ازان طعام بر میداشتم از زیر لقمه بیشتر ازان که بر می داشتیم پیدا می آمد تا همه سیر خوردند و آنچه باقی ماند سه برابر اول بود و بعد ازان مردم بسیار که عدد ایشان را نمیدانم ازان طعام خوردند

و از انجمله آنست که در مرض موت فرزندان خود را بعایشه صدیقه رضی الله عنها سپارش مینمود دو پسر و دو دختر خود را و حال آنکه وراى عایشه رضی الله عنها يك دختر بیش نبود عایشه رضی الله عنها گفت مرا يك خواهر هست دیگری کدام است گفت خواتون من حامله است و گمان می برم که فرزند وی دختر خواهد بود و آنچنان بود چون خواتون وی وضع حمل کرد دختر آمد

ذکر امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه رسول صلی الله علیه و آله فرموده است که در ام سالفه جمعی محدثین میبودند یعنی که خدای تعالی با ایشان سخن میگفت و اگر درین امت همچنان کسی باشد عمر بن الخطاب رضی الله عنه است و مؤید این معنی است آنکه عبد الله بن عمر رضی الله عنهما گفته است که در هر امری که اصحاب میگفتند حکم الهی موافق سخن عمر رضی الله عنه نازل شد ابو هریره رضی الله عنه گوید که از رسول صلی الله علیه و آله شنیدم که میگفت در خواب دیدم که دلولی در چاهی انداخته بودند بآن دلو ازان چاه آب کشیدم چندانکه خدای تعالی خواسته بود بعد ازان ابن ابی قحافه بر گرفت و یک دو دلو کشید و در کشیدن وی ضعفی بود خدای تعالی بر وی رحمت کناد بعد ازان ابن خطاب گرفت و من هرگز چون وی در کشیدن آب مردی قوی ندیدم تا همه حوضها را پر آب ساخت و همه مردمان را سیراب گردانید و این ماول بخلافت است و فضایل وی بسیار است و خوارقی که بر وی گذشته بیشمار

و از انجمله آنست که روز آدینه در میانه آنکه بمنبر بر آمده بود و خطبه میخواند ترك خطبه کرد و دو بار یا سه بار گفت یا ساریه الجبل و باز بخطبه مشغول شد و تمام ساخت مردمان گفتند همانان که عمر بن الخطاب رضی الله عنه دیوانه شده است عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه بعد از نماز بر وی در آمد و گفت ای عمر چه بود ترا که در میان خطبه آن سخن گفستی و زبان مردم را بر خود دراز کردی گفت دران وقت دیدم که ساریه و قوم وی نزدیک کوهی با کافران محاربه میکنند و کافران از پیش و پس ایشان در می آیند چون آنرا دیدم بیطاعت شدم و آن سخن گفتم تا پشت بکوه باز نهند و از شر کافران باز رهند و گویند که از مدینه تا لشکر گاه ساریه یکماه راه بود چون يك چند بر آمد و ساریه ازان سفر مراجعت کرد گفت که روز جمعه با کافران محاربه میکردیم از وقت صبح تا وقت نماز جمعه ناگاه شنیدیم که منادی ندا میکند که یا ساریه الجبل پشت بکوه باز نهادیم و چندان محاربه کردیم که بسیاری از ایشان کشته شدند و دیگران بگریختند چون آنان که بر عمر رضی الله عنه طعن جنون زده بودند این سخن را شنیدند گفتند بگذارید ویرا که از برای این کار ساخته شده است و گویند که این سخن را در همان روز با امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفتند فرمود که وی هیچ کاری نکند و سخنی نگوید که از عهده آن بیرون نتواند آمد

و از انجمله آنست که جیشی بیکی از بلاد بعیده فرستاده بود روزی در مدینه آواز برداشت که یا لبیکاه یا لبیکاه و هیچکس ندانست که آن چیست تا بآن وقت که آن جیشی بمدینه مراجعت نمود و صاحب جیش فتحهائی را که خدای تعالی توفیق آتش داده بود تعداد میکرد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفت اینهارا بگذار حال آن مرد که ویرا بزجر در آب فرستادی چه شد گفت و الله یا امیر المؤمنین که من بوی شری نخواستم بآبی رسیدم که غوری آنرا نمیدانستم تا از انجا بگذرم ویرا برهنه ساختم و در آب فرستادم هوا خشک بود در وی سرایت کرد و فریاد بر داشت که وا عمراه و عمراه و بعد ازان از شدت سرما هلاک شد چون مردمان آنرا شنیدند دانستند که لبیک وی در جواب ندای آن مظلوم بوده است بعد ازان صاحب جیش را گفت اگر نه آن بودی که این بعد از من دستوری بماندی هر آینه گردن ترا بزدمی برو و دیت ویرا باهل وی رسان و چنان مکن که دیگر ترا به بینم پس گفت کشتن مسلمانی پیش من بزرگتر است از هلاک بسیاری

و از انجمله آنست که دران وقت که مصر فتح شد و عمرو بن العاص رضی الله عنه آنجا حاکم بود در یکی از ماهها اهل مصر پیش وی رفتند و گفتند که رود نیل را عادت است که بی آن نمی رود و آب وی خشک میشود عمرو رضی الله عنه پرسید که آن عادت کدام است گفتند آنست که چون ازیں ماه که در آنیم دوازده روز بگذرد دختری پیدا کنیم و مادر و پدر ویرا چندان مال بدهیم که راضی شوند پس ویرا بخوبترین جامها و زیورها بیارائیم و در نیل اندازیم عمرو رضی الله عنه چون آنرا بشنید گفت این امریست که هرگز در اسلام مثل این نخواهد بود بدرستی که اسلام همه قاعده های بد را که پیش از وی بوده است ویران میکند چون ازان تاریخ سه ماه بگذشت آب نیل تمام خشک شد و اهل مصر عزیمت جلا کردند عمرو رضی الله عنه چون آنحال مشاهده کرد کیفیت آنرا با امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه نوشت امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه بوی نوشت که آنچه کرده صواب بوده است در درون مکتوب خود کاغذ پاره نهاده ایم آنرا در رود نیل بینداز چون مکتوب وی بعمر و رسید آن کاغذ پاره را بکشاد در وی نوشته بود که من عبد الله امیر المؤمنین الی نیل مصر اما بعد فانک ان کنت تجري من قبلک فلا تجر و ان کان الله الواحد القهار هو الذی یجریک فنسأل الله الواحد القهار ان یجریک پس

عمرو رضی الله عنه آن کاغذ پاره را در نیل انداخت و دیگر روز بامداد را شانزده گز بالا آب روان شده بود و ازان وقت باز این عادت بد از مصریان بر خاسته است

و از انجمله آنست که دران روزی که وی کشته شد همه روی زمین تاریک شد چنانکه کودکان پیش مادران خود می آمدند و می گفتند ای مادر مگر قیامت بر خاسته است می گفتند نه بلکه عمر بن الخطاب رضی الله عنه کشته شده است

و از انجمله آنست که در روز مصیبت وی این ابیات را شنیدند و گوینده را ندیدند :

لیبک علی الاسلام من کان باکیا * فقد اوشکوا هلکی و یا قدم العهد

و ادبرت الدنیا و ادبر خیرها * و قد ملّها من کان یؤمن بالوعد

و از انجمله آنست که جنیان این ابیات را در مرثیه گفته اند و خوانده اند :

سیبکک نساء الجن یبکین شجیات * و یخمشن وجوها کالدنانیر النقیات

و یلبسن لباس السود بعد القضیات

و از انجمله آنست این بیتهای دیگر که بعد از سه روز از مصیبت وی جنیان خوانده اند :

جزی الله خیرا من امیر و بارکت * ید الله فی ذاک الادیم الممزق

فمن یسع او یرکب جناحی نعامة * لیدرک ما قدمت فی الخیر یسبق

و از جمله کرامات شیخین است رضی الله تعالی عنهما عقوبات روافض که

نسبت بایشان بی ادبی کرده اند و ناسزا گفته اند امام مستغفری رحمه الله علیه در کتاب

دلایل النبوة آورده است از یکی از ثقات که فرموده که ما سه نفر بجانب ین متوجه شدیم و

با ما شخصی بود از کوفه که در حق ابوبکر و عمر رضی الله عنهما سخنان بد می گفت هر

چند ویرا نصیحت کردیم ازان باز نیستاد چون به نزدیک ین رسیدیم فرود آمدیم و خواب

کردیم چون وقت کوچ رسید وضو ساختیم و آن کوفی را بیدار کردیم بیدار شد و گفت

هیئات من از شما درین منزل باز ماندم درین وقت که مرا بیدار ساختید رسول صلی الله علیه و آله بالای

سر من ایستاده بود و میگفت ای فاسق خدای تعالی فاسق را خوار گردانید تو درین منزل

مسخ خواهی شد گفتیم وای بر تو برخیز و وضو ساز وی نشست و پایهای خود را گرد آورد

ناگاه دیدیم که انگشتهای پای وی مسخ شدن گرفت هردو پای وی چون دو پای بوزینه شد

پس بزانی وی رسید آنگاه بتهیگاه وی بعد ازان بسینه وی و در آخر بسر و روی وی بعینه بوزینه شد ویرا بگرفتیم و بر پالان شتر بستیم و روان شدیم در وقت غروب آفتاب به پیشه رسیدیم که بوزینه چند آنجا جمع آمده بودند چون ایشانرا دید اضطراب بسیار نمود و ریسمانرا پاره کرد و بایشان پیوست بعد ازان از آنجا روی باما کرد و آن بوزینه ها با وی موافقت کردند ما گفتیم کار ما بد شد وقتی که وی آدمی بود مارا ایذا میکرد اکنون که بوزینه شد و بوزنگان دیگر یار وی شدند تا چه خواهد گرد آمد و نزدیک ما بر دم خود بنشست و در رویهای ما نظر میکرد و از چشمان وی آب میریخت چون ساعتی گذشت بوزنگان برفتند و وی نیز در عقب ایشان برفت

و هم امام مستغفری رحمه الله علیه آورده است از علی بن زید رضی الله عنهما که وی گفته است که سعید بن مسیب رحمه الله تعالی علیه مرا گفت که کسی را بفرست که فلان شخص را به بیند گفتم تو حال وی را بگوی گفت نه کسی را بفرست فرستادم سعید بن مسیب رحمه الله تعالی گفت آن شخص بعضی از اصحاب رسول را دشنام میداد بر روی وی ریشی پیدا شد و همه روی وی را بگرفت و سیاه گشت و هم امام مستغفری رحمه الله از مردی صالح که وی گفته است شخصی بود از کوفه که ابوبکر و عمر را رضی الله عنهما ناسزا میگفت باما هم سفر شد هر چند وی را نصیحت کردیم نشنید گفتیم از ما جدا شو جدا شد در وقت مراجعت غلام وی را دیدیم گفتیم که خواجه خود را بگوی که باما مراجعت کند گفت خواجه مرا عجب واقعه پیش آمده است دو دست وی چون دو دست خوك شده است پیش وی رفتیم و گفتیم باما مراجعت کن گفت مرا حادثه عظیم افتاده است دو دست خود را از آستین بیرون کرد چون دو دست خوك پس باما همراه شد تا بجائی رسیدیم که آنجا خوكان بسیار بودند خود را از مرکب بینداخت و صورت خوك گرفت و با خوكان پیوست چنانکه وی را از ایشان باز نشناختیم متاع و غلام وی را بكوفه آوردیم و هم وی آورده است یکی از غازیان گفته است که با جماعتی بغزا میرفتیم با ما شخصی بود از موالی بنی تمیم ابو حیان نام و ابوبکر و عمر رضی الله عنهما را دشنام میداد و ناسزا میگفت هر چند ویرا نصیحت کردیم سود نداشت ویرا پیش یکی از حکام که راه ما بر وی

بود بردیم گفت وی را پیش من بگذارید و بروید ویرا بگذاشتیم و برفتیم چون زمانی بر آمد دیدیم که از عقب ما می آید آن حاکم وی را جامه پوشانیده و اسپی داده و چون با رسید آغاز شماتت گرد و گفت چون دیدید ای دشمنان خدای گفتیم با ما همراهی مکن وی در یکجانب راه میرفت و ما در جانب دیگر ناگاه از راه بیرون رفت و بقضاء حاجت بنشست دیدیم که جماعتی زنبوران بروی حمله کردند از ما مددگاری خواست خواستیم که وی را خلاص کنیم زنبوران بر ما حمله کردند ما باز گشتیم روی بوی آوردند و گوشت و پوست وی را تمام بکنند چنانکه استخوانهای وی روشن می درخشید ما فریاد بر داشتیم که کیست از بنی تیم که ترکه ابوحنیّانرا جمع کند و هم وی آورده است از یکی اکابر سلف که گفته است مرا همسایه بود که ابوبکر و عمر رضی الله عنهما را ناسزا میگفت یکشب رسول ﷺ را در خواب دیدم که ابوبکر رضی الله عنه بر دست راست وی بود و عمر رضی الله عنه بر دست چپ وی گفتم یا رسول الله همسایه دارم که مرا ایذا میرساند در شان این دو مرد رسول ﷺ شخصی را گفت که برو همسایه ویرا بکش چون بامداد شد گفتم بروم و وی را خبر کنم از آنچه دیده ام چون بمحله وی در آمدم از سرای وی خروش و ولوله می آمد حال وی پرسیدم گفتند دوش کسی در آمده است و ویرا کشته و هم وی آورده است که یکی از اهل بصره گفته است که بیکی از بزرگان اهواز متاعی فروخته بودم مرا گفتند که وی رافضی است و ابوبکر و عمر را رضی الله عنهما بیدی ذکر میکند چون آمد و شد من بوی بسیار شد یکروز پیش وی بودم ناگاه نسبت بایشان سخنان ناخوش گفتن آغاز کرد از پیش وی بسیار مغموم و محزون بر خاستم و آنشب افطار نکردم رسول ﷺ را در خواب دیدم گفتم یا نبی الله آنکس را می بینی که در شان ابوبکر و عمر چه میگوید فرمود که آن ترا بدمی آید گفتم بلی یا رسول الله ﷺ گفت برو و ویرا پیش من آر رفتم و وی را آوردم گفت ویرا بخوابان بخوابانیدم کاردی بمن داد و گفت ویرا بکش گفتم یا رسول الله ویرا بکشم سه بار از وی این سؤال کردم زیرا که کشتن پیش من امری عظیم می نمود بار سوم گفت وای بر تو بکش ویرا بکشتم چون بامداد شد گفتم پیش آن خبیث روم و ازانش خبر کنم چون بمحله وی رسیدم از خانه وی فریاد و فغان می آمد گفتم چه بوده است گفتند فلان کس را

دوش بر بستر وی کشته یافته اند گفتم که و الله من ویرا کشته ام بامر رسول ﷺ چون پسر وی آنرا دانست گفت تو مال خود بستان و ویرا بگذار که ویرا در زیر خاک پنهان کنم مال خود بستدم و برفتم و هم وی آورده است که یکی از سلف گفته است که من در کودکی معلمی داشتم که مرا بمذهب روافض دلالت کرد و من ابوبکر رضی الله عنه و عمر رضی الله عنه را ناسزا میگفتم شبی در خواب دیدم که قیامت قائم شده است و مردمان همه روی بحضرت رسالت پناه ﷺ نهاده اند ناگاه دیدم که رسول ﷺ نشسته است و بر بین وی پیری دو موی نشسته و بر یسار وی نیز پیری دیگر دو موی نشسته و مردم برسول ﷺ سلام میکردند من نیز نزدیک شدم تا بر وی سلام کنم یکی ازان دو پیر گفت یا رسول الله این شخص از ما چه میخواهد رسول ﷺ خواست که مرا بگیرد از خواب در آمدم و فی الحال موی روی و ابروی من بریخت و مدت چهار ماه چنان بماندم یکروز یکی از آشنایان بر من در آمد و گفت این چه عارضه است که ترا پیش آمده است که همه طبیبان از مداوای آن عاجز شده اند و چنان در یافتم که وی را تصور آن شده است که مگر مرا چنانچه جوانان باشد عشق و محبت کسی بآن حال گردانیده من حقیقت حال را با وی بگفتم گفت سبحان الله چرا پیش رسول ﷺ توبه نکردی و عذر نخواستی مگر نه دانسته که صلوات و تسلیمات و غیر آن که بروح رسول ﷺ می فرستند بوی میرسد و فی الحال طشت و ابرق طلبیده وضو ساختم و دو رکعت نماز گزاردم و گفتم خداوندا توبه کردم و بفضیلت شیخین رضی الله عنهما قائل شدم يك هفته بر من نگذشت که موی روی و ابروی من برومید و هم وی آورده است که یکی از اکابر سلف گوید که بشام سفر کردم غماز بامداد را در مسجدی گزاردم چون امام از غماز فارغ شد ابوبکر و عمر رضی الله عنهما را دعای بد کرد چون سال آینده باز بشام رسیدم اتفاقا غماز بامداد را در همان مسجد گزاردم چون امام فارغ شد از برای ابوبکر و عمر رضی الله عنهما دعای نیکو کرد و باهل مسجد گفتم پارینه بر ابوبکر و عمر رضی الله عنهما دعای بد میکردید و امسال دعای نیکو سبب این چه بود گفتند میخواهی که امام پارینه را به بینی گفتم آری مرا بسرائی در آوردند که در انجا سگی بود و از چشمهای وی آب میریخت با وی گفتم که تو آن امامی که پارینه بر ابوبکر و عمر

رضی الله عنهما دعای بد میکردی بسر خود اشارت کرد که آری و هم وی آورده است که یکی از سلف گفته است که در مدائن بودم و هر جا که می شنیدم که کسی مرده است ویرا کفن میکردم روزی شخصی آمد که اینجا نفری چند از اهل کوفه فرود آمده اند و یکی از ایشان مرده است و کفن ندارد غلام خود را فرستادم تا برای وی کفن بخرد و من بروی در آمدم دیدم که مرده است و خشتی بر شکم وی نهاده اند ناگاه باز نشست و گفت یا ویلاه یا ویلاه من ویرا گفتم بگویی که لا اله الا الله گفت این نفعی نمی رساند من با قومی بودم که شتم ابوبکر و عمر رضی الله عنهما میکردند و من با ایشان شتم میکردم و اکنون هلاک شدم و جای من از دوزخ بمن نمودند پس مرا برانگیختند تا مردمان را بیم کنم من از پیش وی بیرون آمدم و اصحاب وی را ازان خبر کردم گفتند این شیطان است که بزبان وی سخن گفته است

و از جمله کرامات شیخین رضی الله عنهما که در کتاب فتوحات مکیه مذکور است که طائفه از اولیاء الله هستند که ایشانرا رجبیون میگویند و ایشان چهل تن می باشند بی زیادت و نقصان و حال ایشان آنست که در اول روز رجب چنان گران میشوند که گویا آسمان را بر بالای ایشان نهاده اند بر خود نمیتوانند جنبید نه بر پای میتوانند خاست و نه میتوانند نشست دست و پای بلکه چشم را نمی توانند جنبانید در روز اول رجب چنین می باشند و روز بروز سبکتر میشوند چون شعبان در می آید سبکبار میشوند چنانکه گوئیا از بند خلاص شده اند و ایشان را در رجب کشفهای بسیار و تجلیهای بیشمار و اطلاع بر مغیبات می باشد و در شعبان آنها از ایشان مسلوب می شود و گاه باشد که بعضی ازان احوال را بر بعضی باقی گذارند در تمام سال و صاحب فتوحات رحمه الله گفته است که من یکی از ایشان را دیده ام و بروی کشف روافض را گذاشته بودند که ایشان را در صورت خوک میدید گاه بودی که مردی مستور الحال که هیچکس مذهب وی ندانستی بروی بگذشتی و مذهب رفض داشتی وی را در صورت خوک دیدی وی را طلب داشتی و گفتی توبه کن و بخدای باز گرد که تو رافضی آن شخص در تعجب افتادی اگر توبه کردی و در توبه خود صادق بودی وی را در صورت انسان دیدی و گفتی راست می گوئی و اگر کاذب

بودی همچنان وی را در صورت خوك دیدی و گفتی دروغ میگوئی و توبه نکردی روزی دو مرد از عدول شافعیه بر وی در آمدند که هرگز هیچکس از ایشان رفض فهم نکرده بود و از جماعت شیعه نیز نبودند بفکر و نظر خود آن مذهب گرفته بودند و نسبت بابو بکر و عمر رضی الله عنهما اعتقاد بد کرده بودند و در شان علی رضی الله عنه غلو داشتند چون این دو عدول بر وی در آمدند فرمود تا ایشان را بیرون کردند سبب پرسیدند فرمود که من شما را در صورت خوك می بینم و این علامتی است میان من و خدای تعالی که رافضیانرا درینصورت بمن مینماید در باطن خود ازان مذهب توبه کردند ایشانرا گفت که درین ساعت توبه کردید زیرا که شما را در صورت انسان می بینم ازین معنی تعجب نمودند و بالکلیه ازان مذهب باطل توبه کردند

امیر المؤمنین عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه کنیت وی ابو عبد الله است و لقب وی ذی النورین زیرا که دو دختر رسول صلی الله علیه و آله بنکاح وی در آمده بود یکی بعد از دیگری اول رقیه رضی الله عنها وفات یافته بعد رقیه ام کلثوم رضی الله عنها و رسول صلی الله علیه و آله فرموده است که اگر مرا دختری سیم بودی آنها هم بعثمان رضی الله عنه نکاح کردمی و گفته اند که هیچکس را از آدمیان این دولت دست نداده است که دو دختر پیغمبر بنکاح وی در آمده باشد و وی را فضائل و کرامات بسیار است

و از انجمله آنست که روزی یکی از اصحاب بخانه وی در آمد فرمود که چه بوده است مر شمارا که یکی از شما بخانه من در می آید و در چشم وی اثر زنا ظاهر است آن صحابه گفت یا خلیفه رسول الله بعد از رسول خدای صلی الله علیه و آله وحی نازل میشود گفت این وحی نیست بلکه نور فراستست

و از انجمله آنست که دران شبی که بامداد آن شهید شد رسول صلی الله علیه و آله را در خواب دید که فرمود ای عثمان روز دیگر پیش ما افطار خواهی کرد لاجرم روز دیگر کسان خود را نگذاشت که با مخالفان مقاتله کنند و سعادت شهادت یافت

و از انجمله آنست که جهجاه بن سعید غفاری دران ایام عصائی را که از رسول صلی الله علیه و آله بوی رسیده بود از دست وی در ربود و بر زانو نهاد تا بشکند مردم بانگ بر وی زدند در

زانوی وی علتی پیدا شد که پیش از آنکه سال بر وی بگذرد دران بمرد

و از انجمله آنست که یکی از ثقات گفته است که در طواف بودم نابینائی را دیدم که طواف میکرد و میگفت خداوندا مرا بیامرز و گمان ندارم که مرا بیامرزی گفتم سبحان الله در همچنین جائی چنین سخنی میگوئی گفت از من گناهی عظیم صادر شده است گفتم آن کدامست گفت آنروز که عثمان را محاصره کرده بودند من با یکی از اصحاب خود سوگند خوردم که اگر عثمان رضی الله عنه کشته شود بر روی برهنه وی طپانچه زنیم چون وی را بکشتند بخانه وی در آمدم و سر وی در کنار خواتون وی بود صاحب من با خواتون وی گفت که روی وی را برهنه کن گفت مقصود چیست گفت سوگند خورده ام که طپانچه بر روی برهنه وی زنیم خواتون وی گفت هیچ نگاه نمیداری حق صحبت وی مر رسول صلی الله علیه و آله و تزویج وی مر دو دختر رسول صلی الله علیه و آله و تعداد فضائل دیگر وی کرد صاحب من شرم داشت و باز گشت من بآن التفات ننمودم و طپانچه بر روی وی زدم خواتون وی گفت خدای تعالی گناه ترا نیامرز و دو دست ترا خشك كند و چشم ترا کور گرداند و الله که هنوز از آستانه خانه وی بیرون نیامده بودم که دست من خشك شد و چشم من کور گشت و گمان نمی برم که خدای تعالی گناه مرا بیامرز

و از انجمله آنست که چون عثمان را رضی الله عنه شهید ساختند جنیان سه روز بر بام مسجد رسول صلی الله علیه و آله نوحه میکردند و در مرثیه وی ابیات میخواندند

و از انجمله آنست که عدی بن حاتم رضی الله عنه گفته است که در روز قتل عثمان رضی الله عنه شنیدم که گوینده میگفت ابشر ابن عفان بروح وریحان و برب غیر غضبان ابشر ابن عفان بغفران و رضوان چون باز نگریستم هیچکس را ندیدم

و از انجمله آنست که چون وی را شهید ساختند سه روز بماند که ویرا دفن نکردند ناگاه هاتفی آواز داد که ادفنوه ولا تصلوا علیه فان الله عز وجل قد صلی علیه

و از انجمله آنست که چون بعد از سه روز ویرا در شب بجانب بقیع می بردند تا دفن کنند سوادى از قفای ایشان پیدا آمد و خوف بر ایشان مستولی شد چنانکه نزدیک بود که جنازه وی را بگذارند و متفرق شوند از میانه آن سواد کسی آواز داد که بر قرار باشید و

مترسید که ما آمده ایم که در دفن وی حاضر باشیم بعضی از حاضران میگفتند که و الله آنها فرشتگان بودند

و از انجمله آنست که در بعضی از مواسم حج چون قافله بمدینه رسیدند همانا شخصی بطریق تهاون و خوار داشت بمشهد امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه رفت که دور است از راه همه قافله بسلامت رفتند و بسلامت باز گشتند و سبعی بمیان قافله در آمد و وی را پاره پاره ساخت همه اهل قافله دانستند که آن بواسطه بی حرمتی با عثمان بود رض الله عنه

و از جمله کرامات خلفای ثلاثه است آنکه روزی در پیش ابوذر عثمان را رضی الله عنهما ذکر کردند گفت من در حق وی نمیکویم ابدا مگر خیر زیرا که روزی رسول صلی الله علیه و آله از خانه بیرون آمد و روان شد من نیز در عقب وی روان شدم تا به موضعی رسید و بنشست من پیش وی رفتم و سلام کردم و بنشستم فرمود که ترا چه چیز آورد ای اباذر گفتم که خدای تعالی و رسول وی بدین داناتر اند ناگاه امیر المؤمنین ابوبکر رضی الله عنه آمد و بر دست راست رسول صلی الله علیه و آله بنشست رسول صلی الله علیه و آله پرسید که ترا چه آورد ای ابوبکر گفت خدای تعالی و رسول وی داناتر اند بعد ازان عمر رضی الله عنه آمد و بر دست راست ابوبکر رضی الله عنه بنشست و با وی همان سؤال و جواب واقع شد بعد ازان عثمان رضی الله عنه آمد و بر دست راست عمر رضی الله عنه بنشست رسول صلی الله علیه و آله هفت یا نه سنگ ریزه برداشت و در کف مبارك گرفت آغاز تسبیح گفتن کردند چنانکه آواز آنها می شنیدم چون آواز زنبور غسل بعد ازان سنگریزه ها را بر زمین نهاد خاموش شدند بعد ازان برداشت و در دست ابوبکر رضی الله عنه نهاد و به تسبیح در آمدند چون بر زمین نهاد خاموش شدند باز رسول صلی الله علیه و آله آنها برداشت و در دست عمر نهاد و به تسبیح در آمدند چون بر زمین نهاد خاموش شدند باز آنها برداشت و بر دست عثمان نهاد باز به تسبیح در آمدند چون بر زمین نهاد خاموش شدند

و از انجمله آنست که مردی از انصار در روز قتل مسیلمه کذاب کشته شده بود ویرا دیدند در میان کشتگان میگوید محمد رسول الله ابوبکر الصدیق عمر شهید عثمان اللین الرحیم امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه وی امام اول است از ائمه اثنی عشر و کنیت وی ابو الحسن و ابو تراب است و هیچ نامی ویرا از ابو تراب خوشتر نیامدی

و چون ویرا بآن نام بخواندندی شادمان شدی رسول ﷺ بخانه فاطمه زهرا رضی الله عنها آمد علی بن ابی طالب را آنجا ندید از فاطمه رضی الله عنها پرسید که پسر عم تو کجا است گفت میان من و وی چیزی واقع شد خشم کرد و بیرون رفت و پیش من قیلوله نگرد رسول ﷺ کسی را فرمود که به بین که وی کجاست آنکس آمد و گفت یا رسول الله وی در مسجد در خوابست رسول ﷺ آنجا رفت ویرا دید خفته و ردای وی از دوش وی افتاده و دوش وی خاک آلوده شده رسول ﷺ آن خاک را بدست مبارک خود از دوش وی دور میکرد و میگفت قم یا اباتراب قم یا اباتراب و شمائل و فضائل وی بیشتر است از آنکه بتقریر زبان و تحریر بنان ادا توان کرد امام احمد بن حنبل رحمه الله فرموده است که از هیچ يك از صحابه کرام رضی الله عنهم آنقدر فضائل بما نرسیده است که از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رحمه الله رسیده است جنید گفته است قدس الله سره اگر چنانچه امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رحمه الله از محارباتی که با مخالفان میکرد باز پرداختی هر آینه از وی بما نقل کردند ازین علم یعنی علم حقائق و تصوف آنچه دلها طاقت آن نیاوردی و در شرح تعرف است که علی بن ابی طالب سر عارفان است و مر او را سخنان است که کس پیش از وی نگفته است و بعد از وی کس مثل آن نیاورده است تا بدانجا که روزی بمنبر بر آمده بود گفت سلونی عما دون العرش فان ما بین الجوانح علما جما هذا لعاب رسول ﷺ فی فمی هذا ما زقانی زقا فوالذی نفسی بیده لو اذن للتوریت و الانجیل ان یتکلما لوضعت وسادة فاخبرت بما فیهما فصدقانی علی ذلک و دران مجلس مردی بود که وی را دعلب یمانی میگفتند گفت این مرد بس عریض دعوی کرد هر آینه وی را فضیحت سازم پس بر خاست و گفت سؤالی دارم حضرت امیر فرمود وای بر تو سؤال میکنی از برای تفقه و دانائی که نه از برای تعنت و تمرد آزمائی دعلب گفت تو مرا بر این داشتی پس پرسید که هل رأیت ربک یا علی قال ما کنت لأعبد رباً لم اره قال کیف رأیته قال لم تره العیون بمشاهدة العیان و لکن رأته القلوب بحقائق الایقان ربی واحد لا شریک له احد لا ثانی له فرد لا مثل له لا یحویه مکان و لا یداوله زمان لا یدرک بالحواس و لا یقاس بالناس چون دعلب این سخنان را بشنید صیحه زد و بیهوش بیفتاد چون با خود آمد گفت با خدای خود عهد کردم که سؤال نکنم از هیچکس

بر سبیل تعنت و امتحان حضرت امیر فرمود که اگر کار بدست تو باشد

و امام مستغفری رحمه الله در کتاب (دلائل النبوة) آورده است که ملک روم در وقت امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه سؤالات مشکل نوشت و تفصیل آن دران کتاب مذکور است و آنرا با امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه فرستاد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه آنرا بخواند و برداشت و پیش امیر المؤمنین علی رضی الله عنه آورد چون امیر المؤمنین علی رضی الله عنه آنرا بخواند دوات و قلم طلبید و جواب آنرا بنوشت و در پیچید و بر رسول قیصر داد رسول قیصر پرسید که این جواب نویسنده کیست امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفت این ابن عم رسول خدا است ﷺ و داماد وی و دوست وی و ولادت وی بمکه بوده است بعضی گفته اند ولادت وی در خانه کعبه بوده است و در وقت بعثت رسول ﷺ پانلی ده ساله بوده است و بعضی گفته اند سیزده ساله و ابن جوزی در کتاب (صفة الصفوة) آورده است که در سن وی چهار قول است شصت و سه و شصت و پنج و پنجاه و هفت و پنجاه و هشت و الله اعلم گویند یکرز مردمان بر وی اجتماع کردند و ازدحام نمودند چنانکه پای مبارک وی را خون آلود کردند مناجات کرد که خداوندا من این قوم را مکروه میدارم و ایشان نیز مرا مکروه میدارند مرا از ایشان باز رهان و ایشان را از من سحرگاه همانشب وی را زخم زدند و وی را کرامت بسیار است

و از انجمله آنست که بروایات صحیحه ثابت شده است که چون پای مبارک بر رکاب می نهاد افتتاح تلاوت قرآن میکرد و چون پای دیگر برکاب میرسید و بروایتی بر بالای ستور راست می ایستاد ختم تمام میکرد

و از انجمله آنست که اسماء بنت عمیس از فاطمه رضی الله عنها روایت میکند که گفت در شبی که علی ابن ابی طالب با من زفاف کرد از وی بترسیدم زیرا که شنیدم که زمین با وی سخن میگفت بامداد آنرا با رسول ﷺ حکایت کردم رسول ﷺ سجده دراز کرد پس سر بر آورد و گفت ای فاطمه بشارت باد ترا بپاکیزگی نسل بدرستی که خدای تعالی فضیلت نهاد شوهر ترا بر سائر خلایق و زمین را فرمود که با وی بگوید اخبار خود را و آنچه بر روی زمین خواهد گذشت از مشرق تا مغرب

و از انجمله آنست که چون امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بکوفه آمد و مردم بر وی جمع

آمدند در میان ایشان جوانی بود از شیعه وی شد و در پیش وی با اعداء مقاتله میکرد ناگاه زنی خواست روزی حضرت امیر علیه السلام نماز بامداد گزارده بود شخصی را فرمود که بفلان موضع رو آنجا مسجدیست و در پهلوی مسجد خانه و دران زنی و مردی با هم جنگ و نزاعی دارند ایشان را پیش من حاضر کن آنشخص برفت و ایشانرا آورد روی بایشان کرد و فرمود که امشب نزاع شما دراز شد آن جوان گفت ای امیر المؤمنین این زن را نکاح کردم و چون پیش وی در آمدم مرا از وی نفرتی واقع شد اگر توانستمی همان لحظه وی را از پیش خود دور کردم با من آغاز جنگ و نزاع بنیاد کرد تا آنزمان که فرمان تو رسید پس امیر کرم الله وجهه روی با حاضران مجلس کرد و فرمود که بسیار سخنان هست که آنکس که بآن مخاطب میشود نخواهد که دیگری بشنود همه برفتند و آن جوان و زن بماندند روی بآن زن کرد و گفت که این جوان را می شناسی گفت که نی فرمود که من ترا بگویم چنانکه وی را بشناسی اما می باید که منکر نشوی گفت نشوم فرمود که تو فلانه بنت فلان نیستی گفتم هستم فرمود که تو پسر عمی نداشتی که هردو یکدیگر را دوست میداشتید گفت آری پس فرمود که ترا پدر بخواست که بزنی بوی دهد ووی را از پیش خود بیرون کرد گفت آری فرمود که یکشب بقضای حاجت بیرون آمدی وی ترا بگرفت و با تو مجامعت کرد و آبستن شدی و آنرا با مادر گفتی و از پدر پنهان داشتی چون وقت وضع حمل آمد شب بود مادر تو ترا از خانه بیرون برد چون فرزند آمد وی را در خرقه پیچیدی و در بیرون دیوارها که محل قضاء حاجت مردمان بود بینداختی سگی آمد و وی را بوی میکرد سنگی بسوی آن سگ انداختی بر سر آن کودک خورد و بشکست مادر تو پاره از ازار خود بدردید و بر سر وی بست پس ویرا بگذاشتید و برفتید و دیگر حال وی را ندانستید آن زن گفت حال چنین بود ای امیر المؤمنین و این را هیچکس غیر از من و مادر من نمیدانست پس فرمود که چون بامداد شد فلان قبیله آن کودک را گرفتند و تربیت کردند تا بزرگ شد و همراه ایشان بکوفه آمد و ترا زن کرد پس آن جوان را فرمود که سر خود را برهنه کرد اثر آن شکستگی بر سر وی ظاهر بود پس فرمود که این پسر تست خدای تعالی وی را از آنچه بر وی حرام بود نگاهداشت پسر خود را بگیر و برو

و از انجمله آنست که اهل کوفه گفتند که یا امیر المؤمنین آب فرات امسال طغیانی کرده است و همه گشت زارهارا ضائع ساخته چه باشد اگر از خدای تعالی در خواهی که آب کمتر شود برخاست و بخانه در آمد و مردمان همه بر در خانه منتظر وی ایستاده ناگاه بیرون آمد جبه رسول ﷺ و برد وی در برو عمامه وی بر سر و عصای وی در دست پس اسب طلبید و سوار شد و همه مردمان از اولاد وی و غیر ایشان در رکاب وی پیاده روان شدند چون بکنار فرات رسید فرود آمد و دو رکعت نماز سبک بگزارد پس برخاست و عصارا بدست خود گرفت و بیالای پل بر آمد و امیر المؤمنین حسن و حسین رضی الله عنهما با وی همراه بودند پس بآن عصا بجانب آب اشارت کرد يك گز آب کم شد فرمود که این قدر بس هست گفتند مردمان که نی امیر المؤمنین باز بعصا بجانب آب اشارت کرد يك گز دیگر کم شد یکبار دیگر اشارت کرد يك گز دیگر کم شد چون سه گز کم شد مردمان آواز برداشتند که همین بسندست یا امیر المؤمنین

و از انجمله آنست که جنذب بن عبد الازدی گوید که در جمل و صفین با امیر المؤمنین علی بودم کرم الله وجهه و مرا هیچ شک نبود دران که حق بجانب وی است اما چون بنهروان فرود آمدم شکى در خاطر من افتاد که انجماعت همه قراء و خيار مایند کشتن ایشان کاری بس عظیم است بامدادی از میان لشکرگاه بیرون آمدم و با خود مطهره آب داشتم درجایی نیزه خود را بزمین فرو بردم و سپر خود را بآن باز نهادم و در سایه آن بنشستم ناگاه امیر المؤمنین علی رضی الله عنهما آنجا رسید پرسید که هیچ آب همراه داری مطهره که داشتم پیش آوردم بستند و چندان دور رفت که از نظر من پنهان شد بعد ازان پیدا آمد وضو ساخته و در سایه آن سپر بنشست ناگاه دیدم که سواری از حال وی می پرسید گفتم ای امیر المؤمنین این سوار ترا چه میجوید گفت وی را بخوان بخواندم و گفت امیر المؤمنین مخالفان در نهروان بگذشتند و آب را ببریدند فرمود که کلا که ایشان گذشته باشند باز آن سوار گفت و الله که گذشتند حضرت امیر رضی الله عنهما گفت کلا که ایشان نگذشته اند درین سخن بودند که دیگری آمد که مخالفان گذشتند حضرت امیر رضی الله عنهما فرمود و الله که نگذشته اند آن شخص گفت من نیادم تا ندیدم رایات ایشانرا بر آنجانب آب حضرت امیر رضی الله عنهما گفت

و الله که نگذشته اند و چون گذرند که جای افتادن و محل ریختن خون ایشان اینجاست بعد ازان برخاست و من نیز برخاستم و با خود گفتم الحمد لله که میزانی بدست من افتاد که حال این مردم را بشناختم یا آنست که کذاب است دلیر یا خود وی را بینم هست از خدای تعالی بر کار خود یا از رسول ﷺ خبری داشته است و با خود گفتم بار خدایا با تو عهد کردم که اگر به بینم که مخالفان از نهروان گذشته اند اول کسی که با این مرد محاربه کند من باشم و اگر نگذشته باشند بر محاربه و قتال ثابت باشم چون از صفوف بگذشتیم دیدیم که رایات ایشان همچنان بحال خود ایستاده است حضرت امیر کرم الله وجهه پس پشت مرا بگرفت و بجنابانید و گفت ای فلان حقیقت کار بر تو روشن شد گفتم آری ای امیر المؤمنین پس امیر المؤمنین فرمود که بکار خود مشغول باش یکتا را از ایشان کشتم و دیگری را هم کشم پس با دیگری در آویختم من وی را زخمی زدم و وی مرا زخمی زد و هردو بیفتادیم اصحاب من مرا برداشتند و ببرند و با خود نیامدم جز آن وقت که حضرت امیر کرم الله وجهه از محاربه فارغ شده بود

و از انجمله آنست که در وقت توجه بسوی ایشان فرمود که ایشان از آنجا نمی گذرند مادام که مقاتلان ایشان کشته نشوند و از ایشان هیچکس زنده نماند مگر کم از ده تن و از اصحاب من هیچکس کشته نشوند مگر کم از ده تن بعد ازان متوجه انجماعت شد و چندان مقاتله کرد که از ایشان نه تن باقی ماندند و از اصحاب وی نه تن کشته شدند و از انجمله آنست که شخصی را از احوال وی خبر داد و گفت که ترا صلب خواهند

کرد در فلان موضع بر فلان درخت خرما و همچنانکه فرموده بود بعینه واقع شد و از انجمله آنست که حجاج کمیل بن زیاد را رضی الله عنه طلب کرد از وی بگریخت و وظائف و عطاهای قوم وی را باز گرفت کمیل با خود گفت که عمر من بآخر رسیده است نمی شاید که قوم خود را محروم گردانم پیش حجاج آمد حجاج گفت دوست می داشتم که بتو راه یابم کمیل گفت باقی نمانده است از عمر من مگر اندکی هر چه می خواهی بکن که موعد ما خدای تعالی است و بعد از قتل من حسابی خواهد بود و مرا امیر المؤمنین کرم الله وجهه خبر کرده است که قاتل من تو خواهی بود حجاج گردن وی را بزد

و از انجمله آنست که حجاج روزی گفت که دوست میدارم که بر هم بیکی از اصحاب ابو تراب تا بخدای تعالی تقرب جویم بقتل وی گفتند ما هیچکس نمیدانیم که با وی پیش ازان صحبت داشته باشد که قنبر مولای او وی را طلب داشت و گفت توثی قنبر گفت آری گفت مولای علی بن ابی طالب علیه السلام گفت مولای من خدای تعالی است و امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه ولی نعمت منست گفت از دین وی بیزار شو گفت مرا بدینی از دین وی فاضلتر راه نمائی گفت ترا خواهم کشت هر نوع که کشتن میخواهی اختیار کن قنبر گفت اختیار پیش تست هر نوع که مرا امروز بکشی فردا آن نوع خواهم کشت بدرستی که خبر کرده است مرا امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه که ترا بظلم خواهند کشت حجاج فرمود تا وی را بکشند

و از انجمله آنست که براء بن عاذب را علیه السلام گفته بود که فرزند من حسین را بکشند و تو زنده باشی و ویرا نصرت نکنی چون امیر المؤمنین حسین را علیه السلام شهید کردند براء بن عاذب علیه السلام گفت امیر المؤمنین علی علیه السلام راست گفت حسین علیه السلام کشته شد و من وی را نصرت نکردم و اظهار ندامت میکرد

و از انجمله آنست که در بعضی سفرهای خود بکربلا رسید بر است و چپ نگریست و گریان گریان از آنجا بگذشت پس گفت و الله اینست محل خوابانیدن شتران ایشان و موضع مردن ایشان اصحاب گفتند ای امیر المؤمنین این چه موضع است فرمود که این کربلا است اینجا قومی را بکشند که بی حساب بیهشت در آیند بعد ازان برفت و هیچکس تأویل سخن وی ندانست تا آنروز که واقعه امیر المؤمنین حسین علیه السلام واقع شد

و از انجمله آنست که چون از کوفه لشکر طلبید و بعد از قال و قیل بسیار لشکر فرستادند پیش از آنکه آن لشکر بوی برسد فرمود که از کوفه دوازده هزار مرد و یک مرد می آرند یکی از اصحاب وی گوید که چون من آن سخن را شنیدم بر گذرگاه آن لشکر بنشستم و یک یک را بشمردم و الله که از آنکه فرموده بود نه یک مرد کم بود و نه زیادت

و از انجمله آنست که در وقت توجه بصفین اصحاب وی محتاج بآب شدند از چپ و راست شتافتند آب نیافتند حضرت امیر کرم الله تعالی وجهه ایشان را اندکی از

جاده بگردانید دیری ظاهر شد در میان بیابان از ساکن آن دیر سؤال آب کردند گفت ازینجا تا آب دو فرسنگ است اصحاب گفتند ای امیر المؤمنین اجازت ده تا بآنجا برویم شاید که پیش از آنکه هیچ قوت غانده بآب برسیم حضرت امیر کرم الله وجهه فرمود که حاجت باین نیست و عنان بغله خود را بجانب قبله تافت و بجائی اشارت کرد که آنرا بکاویدند چون مقداری خاک برداشتند سنگی بزرگ پیدا آمد که هیچ آلتی بآن کار نمیگردد حضرت امیر کرم الله وجهه فرمود که این سنگ بر بالای آبست جهد کنید که آنرا بر کنید هر چند اصحاب مجتمع شدند و جهد کردند نتوانستند که آنرا از جای بجنبانند چون حضرت امیر رضی الله عنه آنرا بدید از بغله خود فرود آمد و آستین را از ساعد باز نوردید و انگشتان مبارک بزر آن سنگ در آورد و زور کرد و آن سنگ را از بالای چشمه دور انداخت پس آبی ظاهر شد بغایت صافی و شیرین و خنک که در آن سفر بهتر از آن آب نخورده بودند همه آب خوردند و اتمقدار که خواستند برداشتند پس حضرت امیر کرم الله وجهه آن سنگ را برداشت و ببالای چشمه نهاد و فرمود که آنرا بخاک بینیشتند چون راهب آن دیر آن حال را مشاهده کرد از دیر فرود آمد و پیش حضرت امیر رضی الله عنه بایستاد و پرسید که تو پیغمبر مرسلی فرمود که نی پس گفت که تو فرشته مقربی گفت نی پس گفت تو چه کسی فرمود که من وصی پیغمبر مرسلم محمد بن عبد الله خاتم النبیین صلی الله علیه و آله راهب گفت دست بیار که مسلمان می شوم حضرت امیر کرم الله وجهه دست بوی داد گفت اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله و اشهد انك وصی رسول الله بعد از آن حضرت امیر رضی الله عنه از وی پرسید که سبب چه بود که بعد از آنکه مدتی مدید بر دین خود بودی امروز ایمان آوردی گفت ای امیر المؤمنین بنای این دیر از برای کننده این سنگ است و پیش از من بسیار درین دیر بوده اند زیرا که ما در کتب خود دیده ایم و از علمای خود شنیده که درین موضع چشمه ایست و بر بالای آن سنگی که آنرا نداند و کنند آنرا نتواند مگر پیغمبری یا وصی پیغمبری پس چون من این دیدم که تو این کار کردی بآرزوی خود رسیدم و آنچه انتظار آن میبردم یافتم چون حضرت امیر رضی الله عنه آنرا بشنید چندان بگریست که محاسن مبارک وی از آب دیده تر شد بعد از آن گفت الحمد لله الذی لم اکن عنده منسیا و کنت فی

کتابه مذکور پس آن راهب ملازم حضرت امیر ع شد و در پیش وی با اهل شام مقاتله کرد چندانکه شهید شد حضرت امیر ع بر وی غماز گزارد و وی را دفن کرد و از برای وی از خدای تعالی آمرزش خواست و هر گاه که وی را یاد میکرد میگفت وی مولای منست و از انجمله آنست که حبهٔ عرنی که از اصحاب امیر المؤمنین علی بود ع گوید که در ایام محاربهٔ معاویه حضرت امیر ع بر کنار دریائی فرود آمد ناگاه مردی آمد و گفت السلام عليك یا امیر المؤمنین حضرت امیر فرمود که و عليك السلام آن مرد گفت من شمعون بن یوحنا ام صاحب این دیر و اشارت بدیری کرد که آنجا بود پس گفت نزدیک ما کتابی است که اصحاب عیسی ع آنرا از یکدیگر میراث گرفته اند اگر خواهی آنرا بر تو خوام و اگر خواهی پیش تو آرم حضرت امیر فرمود که بخوان آن مرد خواندن گرفت در نعت رسول بود ﷺ و اوصاف امت وی و در آخر آن این بود که روزی فرود آید بر کنار این دریا مردی که اقرب باشد بوی از اهل این زمان در قرابت و دین اهل مشرق را بیارد و با اهل مغرب مقاتله کند الدنیا اھون علیہ من رماد اشتدت به الريح فی یوم عاصف و الموت فی جنب اللہ اھون علیہ من شربة ماء یشربها الظمان العون له رضوان و القتل معه شهادة پس آن مرد گفت چون آن نبی مبعوث شد بوی ایمان آوردم چون تو اینجا فرود آمدی پیش تو آمدم تا زنده و مرده با تو باشم حضرت امیر ع بگریست و حاضران نیز بگریستند با وی پس فرمود که الحمد لله الذی لم یجعلنی عنده منسیا و الحمد لله الذی ذکرنی فی کتاب الابرار پس با حبهٔ عرنی گفت ای حبهٔ این را با خود نگاه دار و هر گاه که شام و چاشت خوردی ویرا طلب کردی در لیلة الهریره که حرب وی با معاویه صعب شد شهید گشت حضرت امیر ع بر وی غماز گزارد و در قبر وی فرود آمد و فرمود که هذا رجل منا اهل البيت و از انجمله آنست که ابن عباس رضی الله عنهما گفته است که چون رسول ﷺ روز حدیبیه بمکه متوجه شد مسلمانان تشنه شدند و هیچ جای آب نبود رسول ﷺ در جحفه فرود آمد پس گفت که کیست که با جمعی از مسلمانان بفلان چاه رود و مشکها بر دارد و از آن چاه پر آب کند و بیارد که رسول ﷺ ضامن میشود ویرا به بهشت مردی بر خاست و گفت من بروم یا رسول الله رسول ﷺ وی را با جمعی از سقایان روان کرد سلمة ابن

الاکوع رضی الله عنه گوید که من با ایشان بودم چون بنزدیک آن چاه رسیدیم آنجا درختان بود ازان درختان آوازا شنیدیم و حرکات بسیار دیدیم و آتوها افروخته بی آنکه هیمة باشد دیدیم ترس بسیار بر ما مستولی شد نتوانستیم که ازان درختان بگذریم به پیش رسول صلی الله علیه و آله باز گشتیم فرمود که آنجماعتی از جن بودند که شمارا ترسانیده اند اگر شما میرفتید چنانکه شمارا فرموده بودم هیچ گزندی بشما نمی رسید دیگری چون آنرا بشنید بر خاست که من بروم یا رسول الله وی نیز با آنجماعت سقایان برفت ایشان را نیز همان حال به پیش آمد پیش رسول صلی الله علیه و آله باز گشتند رسول صلی الله علیه و آله با ایشان نیز گفت اگر چنانکه شمارا فرموده بودم میرفتید هیچ مکروهی بشما نمی رسید پس درین حیص بیص شب رسید و تشنگی بر اصحاب غلبه کرد رسول صلی الله علیه و آله علی رضی الله عنه طلب کرد و فرمود که با این جماعت سقایان بروید و ازان چاه آب بگیرید سلمه بن الاکوع رضی الله عنه گوید که بیرون آمدیم مشکها بر دوش و شمشیرها در دست امیر المؤمنین علی رضی الله عنه در پیش ما میرفت و این رجز با خود میگفت :

اعوذ بالرحمن ان امیلا * عن عزف جن اظهرت تعویلا

و اوقدت نيرانها تهویلا * و قرعة مع عزفها الطبول

تا رسیدیم بآن محل که آن آوازا و حرکتها پیدا آمد و هول بر ما مستولی شد با خود میگفتیم که علی رضی الله عنه نیز چون آن دو کس باز خواهد گشت وی روی بیا کرد و گفت قدم بر قدم من نهید و از آنچه به بینید مترسید که گزندی بشما نخواهد رسید چون بمیان درختان در آمدیم آتشیهای عظیم افروخته بی آنکه هیمة باشد و سرهای بریده بی بدن پیدا آمد و آوازهای هولناک میکردند چنانکه هوش از ما برفت امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بران سرها میگذشت و میگفت در عقب من بیائید و از چپ و راست منگرید که هیچ باکی نیست در عقب وی میرفتیم تا بآن چاه رسیدیم يك دلو داشتیم براء بن مالك رضی الله عنه يك دلو یا دو دلو آب کشید ریسمان بگسست و دلو در چاه افتاد و از تگ چاه آواز خنده و قهقهه بر آمد امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفت که کیست که برود و از لشکر ما دلو بیارد اصحاب گفتند هیچکس را طاقت آن نیست که ازان درختان بگذرد امیر المؤمنین علی رضی الله عنه میز بر میان بست و بچاه فرود آمد و از خنده و قهقهه که می آمد زیادت شد چون بمیان چاه رسید پای

وی بلغزید و بیفتاد غلغلۀ و لولولۀ عظیم از چاه بر آمد و آوازی چنانچه کسی را خناق کرده باشند می آمد ناگاه امیر المؤمنین علی علیه السلام ندا کرد که الله اکبر الله اکبر انا عبد الله و اخو رسول الله صلی الله علیه و آله مشکها را فرو گذارید همه مشکها را پر آب کرد و سر بیست و یکیک را بالا آورد بعد ازان وی دو مشک برداشت ما هر يك يك مشک برداشتیم چون بآن درختان رسیدیم از آنچه دیده و شنیده بودیم هیچ واقع نشد چون نزدیک آمد که از درختان بگذریم آوازی سهمگین شنیدیم که هاتفی در نعت رسول صلی الله علیه و آله و منقبت امیر المؤمنین علی علیه السلام خواندن ابیات گرفت و امیر علیه السلام قصه را بتمامی به پیش رسول صلی الله علیه و آله باز گفت حضرت رسول صلی الله علیه و آله گفت که آن هاتف عبد الله بود آن جنی که شیطان اصنام مسعر را در کوه صفا بکشت و از انجمله آنست که خدای تعالی برای وی دو بار ردّ شمس کرد و آفتاب را از مغرب باز گردانید یکی در عهد رسول صلی الله علیه و آله و یکی بعد از وفات وی امّ سلمه و اسماء بنت عمیس و جابر بن عبد الله انصاری و ابو سعید خدری رضی الله عنهم روایت کرده اند که رسول صلی الله علیه و آله روزی در خانه خود بود و امیر المؤمنین علی علیه السلام پیش وی ناگاه جبرئیل علیه السلام بوی آمد و از گرانی وحی تکیه بر ران علی علیه السلام کرد و سر بر نداشت تا آنزمان که آفتاب غروب کرد علی علیه السلام نماز عصر را نشسته گزارد بشارت چون رسول صلی الله علیه و آله بحال خود باز آمد فرمود که ای علی عصر از تو فوت شد گفت یا رسول الله بشارت گزاردم نشسته رسول صلی الله علیه و آله فرمود که دعا کن که خدای تعالی آفتاب را برگرداند تا تو نماز دیگر را در وقت بگزاری بر پای خاست علی علیه السلام دعا کرد آفتاب بآن موضع که نماز دیگر باشد باز گشت و علی نماز خود را در وقت بگزارد و اسماء بنت عمیس گوید که از آفتاب در وقت غروب آوازی می آمد همچون آواز آرد و این قصه اگر چه پیشتر گذشته اما چون بین الروایتین تفاوتی بود ثانیاً مذکور شد و آنچه بعد از وفات رسول صلی الله علیه و آله واقع شد آن بود که در وقت توجه ببابل چون خواست که از فرات بگذرد و نماز دیگر بود با طائفه از اصحاب خود نماز دیگر را در وقت بگزارد و سایر اصحاب بگذرانیدن چهار پایان خود مشغول بودند آفتاب غروب کرد و نماز دیگر از ایشان فوت شد دران باب سخنان گفتند چون حضرت امیر المؤمنین کرم الله وجهه آنرا شنید از خدای تعالی در خواست که آفتاب را برگرداند تا اصحاب وی همه نماز را در وقت گزارند

خدای تبارک و تعالی دعاء ویرا اجابت کرد و آفتاب بجای نماز دیگر آمد چون با قوم سلام باز داد آفتاب غروب کرد و از وی آوازی سخت هولناک می آمد خوف بر مردم غالب شد و به تسبیح و تهلیل و استغفار اشتغال نمودند

و از انجمله آنست که حضرت امیر کرم الله وجهه شخصی را بآن متهم داشت که خبرهای ویرا بسوی معاویه میرسانند آن شخص انکار کرد حضرت امیر فرمود که سوگند میخورم آن شخص سوگند خورد امیر فرمود که اگر درین سوگند کاذب باشی خدای تعالی چشم ترا کور گرداناد ازان هفته بر نیامد که بیرون آمد و عصای ویرا گرفته بودند و می کشیدند و چشمان وی هیچ غنیدید و مثل اینست آنکه امام مستغفری رحمه الله در کتاب دلائل النبوة آورده است که امیر المؤمنین علی علیه السلام روزی در رجبه شخصی را از سخنی سؤال کرد آن شخص راست نگفت حضرت امیر فرمود که دروغ میگوئی گفت نمیگویم فرمود که بر تو دعا خواهم کرد که اگر دروغ گفته باشی خدای تعالی ترا کور گرداند گفت دعا کن حضرت امیر دعا کرد آن شخص از رجبه بیرون رفت الا نایبنا

و از انجمله آنست که روزی با حاضران مجلس سوگند داد که هر که از رسول صلی الله علیه و آله شنیده است که گفته من کنت مولاة فعلی مولاة گواهی دهد دوازده تن از انصار حاضر بودند گواهی دادند یکی دیگر که آنرا از رسول صلی الله علیه و آله شنیده بود اما گواهی نداد حضرت امیر کرم الله وجهه فرمود که ای فلان تو چرا گواهی ندادی با آنکه تو هم شنیده گفت من نیز شنیده ام و الا فراموش کرده ام امیر دعا کرد که خداوندا اگر این شخص دروغ میگوید سفیدی بر بشره وی ظاهر گردان که عمامه آنرا نبوشاند راوی گوید که و الله من آن شخص را دیدم که سفیدی بر میان دو چشم وی پیدا آمده بود

و از انجمله آنست که زید بن ارقم رضی الله عنه گفته است که من در همان مجلس یا مثل آن حاضر بودم و من نیز ازان جمله بودم که شنیده بودم اما گواهی ندادم و آنرا پنهان داشتم خدای تعالی روشنائی چشم مرا ببرد و گویند که همیشه بر فوت آن شهادت اظهار ندامت می کرد و از خدای تعالی آمرزش میخواست

و از انجمله آنست که روزی بر بالای منبر گفت انا عبد الله و اخو رسول الله وارث

نبی الرحمة منم وناکح سیدة نساء اهل الجنة منم سید اوصیا وخاتم ایشان منم هر که غیر از من این دعوی کند خدای تبارک و تعالی ویرا ببدی گرفتار گرداند مردی ازان مجلس گفت که کیست که از وی خوش نیاید که گوید انا عبد الله و اخو رسول الله از جای خود بر نخاسته بود که ویرا جنونی و فسادی در دماغ واقع شد چنانکه پای ویرا گرفتند و از مسجد بیرون کشیدند بعد ازان از قوم وی پرسیدند که هرگز ویرا این عارضه بوده است گفتند که نی

و از انجمله آنست که روزی از روزهای حرب صفین ندا فرمود که یا ابا مسلماه یعنی ابومسلم کجاست محمد بن حنفیه رضی الله عنه گفت وی در آخر صفوفست فرمود که ای فرزند من مراد من ابومسلم خولانی نیست مقصود من صاحب جیش ماست که از جانب مشرق با رایات سیاه پدید آید و چندان محاربه کند که خدای تعالی بواسطه وی حق را در مرکز خود قرار دهد خوشاوقت آنان که با وی موافقت نموده در اعلای دین و نگنسازی ظالمان جهد و جد نمایند

و از انجمله آنست که چون حضرت امیر کرم الله وجهه اهل کوفه را بفریاد رسی محمد بن ابوبکر رضی الله عنهما تحریرص کرد و اجابت نمودند گفت بار خدایا کسی را برین طایفه مسلط گردان که هرگز بدیشان رحم نکند گفت غلامی از ثقیف بر ایشان گمار همان شب حجاج در طایف متولد شد و باهل کوفه رسید از وی آنچه رسید

و از انجمله آنست که روزی معاویه رضی الله عنه گفت که چگونه توان کرد که عاقبت کار خود را بدانیم حاضران مجلس گفتند که ما طریق دانستن این را نمیدانیم گفت من آنرا از علی معلوم توانم کرد که هر چه بر زبان وی گذرد حق تواند بود نه باطل سه تن از معتمدان خود را طلبید و گفت با یکدیگر بروید تا بیک مرحله از کوفه و از آنجا هر یک بعد از دیگری بکوفه در آئید و خبر مرگ مرا باز گوئید ولیکن می باید که همه با یکدیگر متفق باشید در ذکر بیماری و روز مردن و ساعت آن و موضع قبر و گزارنده نماز و غیر آن سه تن چنانکه معاویه گفته بود روان شدند چون نزدیک کوفه رسیدند یکی روز اول در آمد اهل کوفه از وی پرسیدند که از کجا میرسی گفت از شام گفتند خبر چیست گفت معاویه وفات یافت پیش حضرت امیر کرم الله وجهه آمدند و آن خبر را باز گفتند بآن التفات نمود بعد ازان روز

دیگر دیگری آمد و وی نیز خبر وفات معاویه گفت با امیر بگفتن آن هیچ نگفت روز سوم دیگری آمد و وی نیز موافق ایشان گفت با امیر رضی الله عنه گفتند که این خبر تحقیق شد و بصحت پیوست امروز کسی دیگر آمد و موافق آن دو کس پیشین خبر وفات معاویه باز گفت امیر رضی الله عنه فرمود که کلا که وی بمیرد و مادام که این و اشارت بمحاسن خود کرد ازین و اشارت بسر خود کرد خضاب کرده نشود و رنگین نگردد و ابن الایکة الکباد بآن ملاحبه نکنند آن سه تن این خبر را بمعایه بردند

و از انجمله آنست که در یکی از خطبهای خود اشارت بواقعه بغداد کرده است و گفته است که گویا می بینم یکی از بنی العباس را که ویرا میکشند همچنانکه شتران قربانی را بقربانگاه گفتند استطاعت آن ندارد که آنرا از خود دفع کند وای بروی وای بروی چه خوار شده است در میان آن قوم بسبب آنکه امروز امر پروردگار خود را گذاشته است و روی بدنیا کرده بعد ازان هم دران خطبه گفته است که اگر خواهم شمارا خبر دهم از نامهای ایشان و کنیتهای ایشان و حلیهای ایشان و مواضع قتل ایشان

و از انجمله آنست که روزی عبد الرحمن ملجم را لعنة الله علیه که قاتل وی است در مسجد کوفه دید با نفس خود مخاطبه آغاز کرد و گفت :

اشدد حيازيمك للموت فان الموت لاقيك * ولا تجزع من الموت اذا حل بواديك
بعد ازان ویرا طلبید و گفت ای پسر ملجم در ایام جاهلیت یا ایام صبا هیچ لقبی داشته گفت نمیدانم فرمود که ترا هیچ دایه یهودیه بود که ترا ای شقی و ای عاقر ناقه صالح می گفت آن گفت بلی بود حضرت امیر خاموش شد

و از انجمله آنست که روزی گفت دوش حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله در خواب دیدم گفتم یا رسول الله چه محنتها و خصومتها که از امت تو بمن رسید فرمود که بر ایشان دعا کن گفتم خداوندا مرا بهتر از ایشان عوض ده و بدتر از من بر ایشان گمار در همان ایام شهید شد

و از انجمله آنست که از امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه روایت کنند که چون حضرت امیر کرم الله وجهه وفات یافت شنیدم که قایلی میگوید که بیرون روید و این بنده خدایرا باما بگذارید بیرون رفتیم از درون خانه آوازی آمد که محمد صلی الله علیه و آله در گذشت و وصی او شهید

شد نگهبانی امت که تواند کرد دیگری گفت هر که سیرت ایشان ورزد و پیروی ایشان کند چون آواز ساکن شد در آمدم ویرا غسل کرده و در کفن پیچیده یافتیم بر وی غاز گزاردیم و دفن کردیم

و از انجمله آنست که امیر المؤمنین حسن و حسین را رضی الله عنهما وصیت کرده بود که چون بمیرم مرا بر سریری نهید و بیرون برید و بغزین برسانید که آنجا سنگی سفید خواهید یافت که ازان نور درخشان باشد آنرا بکنید که در آنجا کشادگی خواهید یافت مرا در آنجا دفن کنید

و از انجمله آنست که موضع قبر ویرا با زمین هموار کرده بودند و مستور ساخته روزی هارون الرشید شکارکنان بناحیت غزین رسید آهوان پناه بغزین بردند هر چند جزع بر ایشان انداختند و سگان بر ایشان سردادند باز گشتند و بر سر ایشان نیامدند بعضی از پیران غزین را از سران پرسیدند گفتند از پدران ما بما چنین رسیده است که قبر امیر المؤمنین علی علیه السلام اینجا است هارون الرشید آنرا قبول کرد و تا زنده بود هر سال زیارت می آمد

و از انجمله آنست عقوبات مخالفان از نواصب و غیرهم - امام مستغفری رحمه الله در کتاب دلائل النبوة از فراس بن عمرو رضی الله عنهما آورده است که ویرا در عهد رسول صلی الله علیه و آله صداعی عارض شد رسول صلی الله علیه و آله پوست میان دو چشم ویرا بگرفت از موضع اصابع وی موئی برست چون موی خار پشت و آن درد سر از وی برفت در آنروز که خوارج بر امیر المؤمنین علی علیه السلام خروج کردند فراس نیز با ایشان موافقت کرد آن موی از پیشانی وی بریخت فراس را ازان جزعی عظیم پیدا شد ویرا گفتند این بسبب آن شد که بر امیر المؤمنین علی علیه السلام خروج کردی توبه و استغفار نمود باز آن موی بر پیشانی وی برست راوی گوید که من آن موی را دیدم پیش ازان که بریزد و بعد ازان که ریخته بود و دوم بار که نیز رسته بود و هم وی آورده است از یکی از صالحین که گفت شبی قیامت را در خواب دیدم که قائم شده است و همه خلایق را در حسابگاه حشر کرده اند بصراط نزدیک رسیدم و از آنجا بگذشتم ناگاه دیدم که رسول صلی الله علیه و آله بر کنار حوض کوثر است و حسن و حسین رضی الله عنهما مردمانرا آب میدهند پیش ایشان رفتم که مرا آب دهید ندادند پیش رسول صلی الله علیه و آله آمدم که یا

رسول الله ایشان را بگوی که مرا آب دهند رسول ﷺ فرمود که ترا آب نخواهند داد گفتم چرا یا رسول الله گفت ازان سبب که در همسایگی تو شخصی است که علي بن ابی طالب را بد میگوید و تو ویرا منع نمی کنی من گفتم یا رسول الله می ترسم که قصد هلاک من کند و مرا استطاعت آن نیست که منع وی توانم گرد رسول ﷺ کاردی برهنه بمن داد و فرمود که برو و ویرا بکش من در خواب ویرا بکشتم پس باز گشتم پیش رسول ﷺ آمدم و گفتم یا رسول الله آنچه فرمودی کردم پس رسول ﷺ فرمود که ای حسن ویرا آب ده امیر المؤمنین حسن بن علی را آب داد و من کاسه ویرا گرفتم و نمیدانم که خوردم یا نه بعد ازان از خواب بیدار شدم بسیار ترسناک وضو ساختم و بنماز مشغول گشتم تا آنزمان که صبح بدمید ناگاه آواز مردم بر آمد که فلانکس را بر جامه خواب وی کشته اند و گماشتگان حاکم آمدند و همسایگانرا بیگناه گرفتند با خود گفتم سبحان الله این خوابیست که من دیده ام خدای تعالی آنرا راست ساخته است پس بر خاستم و پیش حاکم رفتم و گفتم این کاریست که من کرده ام و همه مردم ازین بیگناهند حاکم گفت وای بر تو این چیست که میگوئی گفتم آن خوابیست که من دیده ام و خدای تعالی آنرا راست ساخته است گناه من چیست و خواب را با وی حکایت کردم گفت جزاك الله خیرا برخیز و برو که تو بیگناهی و قوم نیز بیگناهند و هم وی آورده است که علي بن زید رضی الله عنهما گفته است که سعید بن مسیب رحمه الله شخصی را بمن نمود و گفت برخیز و ویرا به بین گفتم تو حال وی را باز نمای چه حاجتست که من به بینم گفت این شخصی بود که نسبت باصحاب رسول یعنی علي و عثمان رضی الله عنهما سخنان ناشایسته میگفت من مناجات کردم که خداوندا اگر اینان را پیش تو سابقه و عنایتی هست نشانه بمن نمای روی آنشخص سیاه شد و هم وی آورده است که در مدینه شخصی بود که نسبت بامیر المؤمنین علي بن ابی طالب سخنان ناشایسته میگفت سعد بن مالك بن ابی طالب ویرا دعای بد کرد آن شخص شتر خودرا بیرون مسجد گذاشته بود خود بمسجد در آمده و در میان حلقه مردم نشسته آن شتر از جای خود بجست و بمسجد در آمد و آنشخص را در میان مردم در زیر سینه خود گرفت و بر زمین می مالید تا بکشت و از حسین بن علي بن الحسین رضی الله عنهم روایتست که فرمود که ابراهیم بن هشام

الخزومی والی مدینه بود هر روز جمعه مارا نزدیک منبر جمع میکرد و در امیر المؤمنین علی علیه السلام می افتاد و ناسزا میگفت در یکی از جمعها آن مقام از مردمان پر آمده بود من پهلوی منبر افتادم و در خواب شدم دیدم که قبر رسول صلی الله علیه و آله بشکافت و از آنجا مردی بیرون آمد جامهای سفید پوشیده مرا گفت ای ابو عبد الله ترا اندوهگین نمی سازد آنچه این شخص میگوید گفتم بلی گفت چشمان خود را بکشای و به بین که خدای تعالی با وی چه میکند چون چشم بکشادم وی ذکر علی علیه السلام می کرد از بالای منبر بیفتاد و بمرد

ذکر امیر المؤمنین حسن رضی الله تعالی عنه وی امام دوم است از ائمه اثنی عشر رضی الله عنهم کنیت وی ابو محمد است و لقب وی تقی و سید ولادت وی در مدینه بود و در نیمه رمضان سنة ثلث من الهجرة و جبرئیل علیه السلام نام وی را بهدیه پیش رسول صلی الله علیه و آله آورد بر قطعه از حریر بهشت نوشته و شبیه ترین مردمان بود بر رسول صلی الله علیه و آله از سینه تا فرق سر روزی امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه امیر المؤمنین حسن رضی الله عنه را بر دوش گرفته بود و سوگند میخورد که این شبیه نبی است صلی الله علیه و آله نه شبیه علی رضی الله عنه و علی رضی الله عنه آنجا ایستاده بود و تبسم می نمود و از وی آرند که بیست و پنج حج پیاده گزارد و حال آنکه جنیت وی را با وی می کشیدند در خبر است که روزی رسول صلی الله علیه و آله بمنبر بر آمد و حسن بن علی رضی الله عنهما با وی بود گاهی بمردمان نظر میکرد و گاهی بسوی وی و میگفت این پسر من سید است و زود باشد که خدای تعالی اصلاح کند بواسطه وی میان دو گروه از مسلمانان و این اشارت بآنست که معاویه میدانست که امیر المؤمنین حسن رضی الله عنه دشمن دار ترین مردمانست مرفتنه را چون امیر المؤمنین علی رضی الله عنه شهید شد معاویه بامیر المؤمنین حسن رضی الله عنه در سر مصالحه کرد و عهد بست بر آنکه اگر وی را حادثه پیش آید خلیفه امیر المؤمنین حسن باشد رضی الله عنه بعد از آن امیر المؤمنین حسن رضی الله عنه خطبه خواند و گفت ای مردمان من همیشه بودم که فتنه را مکروه میداشتم امروز مصالحه کردم و این کار را بمعایه گذاشتم اگر حق وی بود بوی رسید و اگر حق من بود بوی بخشیدم از جهت صلاح امت محمدی صلی الله علیه و آله و خدای تعالی ترا والی ساخت ای معاویه یا از برای خیری که دانسته است نزدیک تو یا از برای شری که دیده است در تو (وَإِنْ أَدْرَى لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ * الْانبياء :

(۱۱۱) پس از منبر فرود آمد یکی از حاضران مجلس روی بوی کرد و گفت یا مسود وجوه المسلمین با معاویه بیعت کردی و مال را بوی گذاشتی امیر المؤمنین حسن علیه السلام گفت خدای تعالی ملک بنی امیه را بر رسول صلی الله علیه و آله نمود دید ایشانرا که بمنبر وی بالا میروند یکی بعد از دیگری این بر وی دشوار آمد خدای تعالی بوی فرو فرستاد که انا اعطیناک الکوثر یعنی نهر فی الجنة و انا انزلناه فی لیلۃ القدر و ما ادریک ما لیلۃ القدر لیلۃ القدر خیر من الف شهر مراد بالف شهر مدة ملک بنی امیه است راوی گوید که مدت ملک ایشان را حساب کردیم هزار ماه بود و آورده اند که چون امیر المؤمنین حسن علیه السلام آن کار را بمعاویه گذاشت گفت ای ابو محمد بچیزی جواهرمردی کردی که هرگز نفس مردان مرد بمثل آن جوان مردی نکرد ابوهریره رضی الله عنه گوید که یکشب حسن بن علی رضی الله عنهما پیش رسول بود صلی الله علیه و آله و وی را بسیار دوست میداشت وی را فرمود که پیش مادر خود رو من گفتم با وی همراه بروم فرمود که نی ناگاه برقی از آسمان آمد در روشنی آن برفت تا به پیش مادر خود رسید

و از جمله کرامات وی رضی الله تعالی عنه آنست که در بعضی از مواسم حج که پیاده بمکه میرفت پای مبارک وی ورم کرد یکی از موالی وی گفت کاشکی چندان سوار شوی که ووم پای تو فرو نشیند آنرا قبول نکرد و گفت چون بمنزل برسی ترا سیاهی پیش خواهد آمد که مقداری روغن داشته باشد از وی بخرو مکاس مکن مولای وی گفت پدر و مادر من فدای تو باد در هیچ منزلی کسی ندیدیم که وی را این دوا باشد درین منزل او کجا خواهد آمد چون بمنزل رسیدند سیاهی پیدا آمد فرمود که اینک آن سیاه که میگفتم برو و از وی روغن بخرو و ثمن وی بوی ده چون آن مولی پیش آن سیاه آمد و روغن طلبید گفت که ای غلام این را از برای که می خری گفت از برای حسن بن علی رضی الله عنهما گفت مرا به پیش وی ببر که من مولای ویم چون پیش وی رسید گفت که من مولای تو ام و ثمن نمیگیرم لیکن خواتون مرا درد زه گرفته است دعا کن که خدای تعالی مرا پسری تمام اندام بدهد فرمود که بمنزل خود باز گرد که خدای تعالی ترا چنان پسری که خواستی داد و وی از شیعه ما خواهد بود چون آن سیاه بخانه خود رسید حال را چنان دید که فرموده بود

و از انجمله آنست که روزی با یکی از اولاد زبیر رضی الله عنه در سفری بودند در نخلستانی

که خشك شده بود فرود آمدند برای امیر المؤمنین حسن علیه السلام در پای يك نخله فرش انداختند و برای زیر در پای نخله دیگر زیر گرفت کاش برین نخله خرماى تر بودى تا بخورد مى امیر المؤمنین حسن علیه السلام فرمود که خرماى تر میخواهى زیر گرفت آرى دست بدعا برداشت و در زیر لب چیزى گفت که کس ندانست فى الحال يك نخل سبز شد و برگ بر آورد و بخرماى تر بار آور شد گفتند این سحر است شتربانى که با ایشان بود گفت این سحر نیست لیکن دعائىست مستجاب که از فرزند پیغمبر واقع شده است پس بآن نخله بالا رفتند و آنچه بار آورده بود ببریدند همه را کفایت کرد آنچه در مناقب وی از علم و عبادت و کرم وجود و غیر اینها از مکارم اخلاق نوشته اند و بصحت رسیده است بیش از آنست که استقصای آن توان کرد لا جرم دران شروع غیرود آورده اند که ویرا زهر دادند و در وقت وفات وی امیر المؤمنین حسین علیه السلام بر سر بالین وی بود فرمود که ای برادر من گمان میبری که ترا که زهر داده است گفت برای آن می پرسى که ویرا بکشى گفت آرى فرمود که اگر آنکس باشد که من گمان می برم باس و نکال خدای تعالی از همه سخت ترست و اگر نه باشد دوست نمیدارم که بیگناهی را برای من بکشند و مشهور آنست که ویرا خواتون وی جعده زهر داده است بفرموده معاویه وفات وی در اوائل ربیع الاول بوده است سنه خمسین من الهجرة رضی الله تعالی عنه

امیر المؤمنین حسین رضی الله تعالی عنه وی امام سیم است و ابو الاثمه است کنیت وی ابو عبد الله است و لقب وی شهید و سید ولادت وی در مدینه بود روز سه شنبه چهارم ماه شعبان سنه اربع من الهجرة و گویند مدت حمل وی شش ماه بوده است و هیچ فرزند شش ماهه نیامده است مگر وی و یحیی بن زکریا علیهما السلام و میان ولادت امیر المؤمنین حسن علیه السلام و علوق فاطمه رضی الله عنها امیر المؤمنین حسین علیه السلام پنجاه روز بوده است و رسول صلی الله علیه و آله وی را حسین نام نهاده است و وی را جمالی بود که چون در تاریکی بنشستی از بیاض جبین و پرتو رخساره وی بوی راه بردندی و وی را از سینه تا پایها مشابعت بود بر رسول صلی الله علیه و آله چنانچه امیر المؤمنین حسن را علیه السلام از سینه تا فرق و رسول صلی الله علیه و آله فرموده است که حسین از من است و من از حسین خدای دوست دارد آنکس را که دوست

دارد حسین را و حسین سبطی است از اسباط و روایت کرده اند که روزی حسن و حسین رضی الله عنهما پیش رسول ﷺ کشتی می گرفتند رسول ﷺ مر حسن را گفت که بگیر حسین را فاطمه رضی الله عنها گفت یا رسول الله بزرگ را میگوئی که خرد را بگیر رسول ﷺ گفت اینک جبرئیل علیه السلام حسین را میگوید که حسن را بگیر و روایت است از ام الحارث که گفت پیش رسول ﷺ آمدم و گفتم یا رسول الله خوابی دیده ام که ازان ترسیده ام رسول ﷺ فرمود که چه دیدی گفتم دیدم که پاره از تن تو بریدند و در کنار من نهادند رسول ﷺ فرمود که اینک فاطمه پسری آرد و در کنار تو باشد بعد ازان امیر المؤمنین حسین علیه السلام در وجود آمد و روایت است که روزی رسول ﷺ حسین علیه السلام را بران راست خود نشانده بود و پسر خود ابراهیم را بران چپ جبرئیل علیه السلام فرود آمد و گفت خدای تعالی این هردو را از برای تو جمع نخواهد کرد یکی را از تو باز خواهند شد اکنون تو ازین هردو یکی را اختیار کن رسول ﷺ فرمود اگر حسین وفات کند بر فراق وی هم جان من بسوزد و هم جان علی و هم جان فاطمه و اگر ابراهیم برود بیشتر الم بر جان من باشد من الم خویش را اختیار کردم بر الم ایشان چنانچه بعد از سه روز ابراهیم علیه السلام وفات یافت هرگاه که حسین علیه السلام پیش پیغمبر آمدی پیغمبر ﷺ ویرا بوسه دادی و گفתי اها لا مرحبا بمن فدیته بابنی ابراهیم ام سلمه رضی الله عنها گفته است که شبی رسول ﷺ از خانه من بیرون رفت و بعد از زمانی دراز آمد لی ولیده موی و غبار آلوده و چیزی در دست گرفته گفتم یا رسول الله این چه حالست که بر تو مشاهده میکنم فرمود که امشب مرا بموضع بردند از عراق که آنرا کربلا گویند و جای قتل حسین علیه السلام و جماعتی از فرزندان بمن نمودند و من خونهای ایشان را بر می چیدم و اینست در دست من و دست بکشد و گفت این را بستان و نگاه دار من آنرا بستدم خاکی بود سرخ آنرا در شیشه کردم و سر آنرا محکم ببستم چون حسین بن علی رضی الله عنهما بسفر عراق بیرون رفت آن شیشه را هر روز بیرون می آوردم و نگه می کردم و میگرستم چون روز دهم محرم رسید اول روز آنرا نگاه کردم بر قرار خود بود و باز در آخر روز نگاه کردم آن خاك دران شیشه خون تازه گشته بود دانستم که وی را کشته اند بسیار بگریستم اما خود را فرو گرفتم تا دشمنان بزودی شماتت نکنند چون خبر

شهادت وی آمد موافق همان روز بود و شهادت وی روز عاشوراء بوده است روز شنبه سنه
 احدى و ستين من الهجرة و مدت عمر وی پنجاه و هفت سال و پنج ماه بوده است
 واز عایشه صدیقه رضی الله عنها آورده اند که روزی رسول ﷺ با جبرئیل بود ﷺ
 حسین بن علی رضی الله عنهما بر ایشان در آمد جبرئیل ﷺ پرسید که این کیست رسول
 ﷺ فرمود که پسر من است و وی را بر کنار خود نشاند جبرئیل ﷺ گفت زود باشد که
 وی را بکشند رسول ﷺ پرسید که وی را که کشد جبرئیل ﷺ گفت که امت تو اگر
 خواهی ترا بگویم که وی را در کدام زمین خواهند کشت پس جبرئیل ﷺ اشارت بجانب
 کربلا کرد و قدری خاک سرخ گرفت و بر رسول ﷺ غود و گفت این از خاک مقتل وی است
 و از امام زین العابدین رضی الله تعالی عنه آورده اند که فرموده است که در وقت
 توجه بکوفه در هیچ منزلی فرود نیامدم و کوچ نکردم مگر که امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه ذکر
 یحیی بن زکریا علیهما السلام کرده باشد یکرز فرمود که از خاری و بی اعتباری دنیا
 آنست که سر یحیی بن زکریا علیهما السلام بزنی نابکار از نابکاران بنی اسرائیل هدیه
 فرستادند سعید بن جبیر از ابن عباس رضی الله عنهما روایت کرده است که وی گفته که
 بر رسول ﷺ وحی آمد که بجهت قتل یحیی بن زکریا علیهما السلام هفتاد هزار کس را
 کشتیم و برای فرزند تو دو هفتاد هزار کس را خواهیم کشت و بصحت رسیده است که
 هیچکس از قاتلان امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه و اصحاب وی نماند که پیش از مرگ فضیحت
 نشد و مبتلا نگشت بقتل یا ببلای دیگر یکی از ثقات گوید که چون سرهای عبید
 الله بن زیاد و اصحاب وی را بمسجد کوفه آوردند و گفتند در رجه بنهادند من بآنجا رسیدم
 آواز مردم شنیدم که میگفتند آمد آمد ناگاه ماری آمد و بمیان آن سرها در آمد و بسوراخ بینی
 عبید الله زیاد در رفت و ساعتی درنگ کرد و بیرون آمد و برفت تا غایب شد باز مردم گفتند
 که آمد آمد دیگر بار آن مار باز آمد و آنچه پیشتر کرده بود کرد همین نوع بار مکرر شد
 گویند که شمر بن ذی الجوشن مقداری زر سرخ در میان بارهای امیر المؤمنین
 حسین رضی الله عنه یافته بود و بعضی را ازان بدختر خود داد و دختر وی آنرا بزرگری داد تا از برای
 وی زیوری سازد چون زرگر آن زر را بآتش برد در آتش هبا و ناچیز شد چون شمر آنرا شنید

زرگرا طلبید و باقی زر را بوی داد که این را در حضور من در آتش نه چون زرگر آنرا در آتش بنهاد آن نیز ناچیز شد و می آرند که شتری چند که از امیر المؤمنین حسین علیه السلام مانده بود آن بدبختان آنرا بکشتند و بیختند چنان تلخ بود که ازان هیچکس لقمه نتوانست خورد یکی از ثقات گوید که با مردی از قبیله طی گفتم که بما رسیده است که شما نوحه جنیان را بر امیر المؤمنین حسین علیه السلام شنیده اید گفت آری هیچ آزاد و بنده را ازین قبیله پرسى که ازین معنی ترا خبر دهد گفتم من دوست میدارم که از تو بشنوم آنچه خود ازیشان شنیده گفت من ازیشان شنیدم که میگفتند :

مسح الرسول جبینہ فله بریق فی الحدود * ابواه من علیاء قریش و جدہ خیر الحدود و میگویند که چون یکی از بدبختان در مدینه خطبه خواند و بقتل امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه اظهار بشاشت کرد شب آنرا در مدینه آوازی شنیدند و صاحب آواز را ندیدند که میخواند :

ایہا القاتلون جہلاً حسیناً * ابشروا بالعذاب والتنکیل

کل من فی السماء یدعو علیکم * من نبی و ملائک و قبیل

قد لعنتم علی لسان بن داود * وعیسی بن مریم صاحب الانجیل

ویکی از غازیان ارض روم گفته است که در یکی از کنائس ایشان دیدم که نوشته بودند :

أترجوا مة قتلت حسیناً * شفاعة جدہ يوم المعاد

پرسیدم که این را که نوشته است گفتند غمیدانیم و از زید بن ارقم آرند علیه السلام که چون ابن زیاد فرمود که سر امیر المؤمنین حسین را علیه السلام بر نیزه کرده در کوچهای کوفه بگردانند من در غرفه خانه خود بودم چون به برابر من رسید از سر روی شنیدم که می خواند (أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا * الکہف : ۹) از هیبت موی بر اندام من بر خاست ندا کردم که و الله این سرتست یا ابن رسول الله و امر تو عجبتراست می آرند که معمر و زهری رحمهما الله در مجلس عبد الملك بودند ولید پرسید که کدام از شما میدانید که در روز قتل حسین علیه السلام حال سنگهای بیت المقدس چه بود زهری رحمه الله گفت چنین بمن رسیده است که هیچ سنگهارا بر نداشتند که مگر در زیر او خون پاره یافتند و از

دیگری آرند که گفت چون حسین بن علی رضی الله عنهما شهید شد از آسمان خون ببارید و هر چیز که مارا بود پر خون شد و چند روز آسمان در چشم ما چون خون بسته مینمود و چون بعضی از ائمه اهل بیت مذکور شدند ذکر سائر ائمه نیز اگر چه بشرف صحبت حضرت رسالت ﷺ مشرف نشده اند با آن انضمام می باید تا آن سلسله که آنرا علمای دین و عرفای اهل یقین لعزتها و نفاستها سلسله الذهب نامیده اند از صورت انضمام نیفتد و بعد از اتمام آن انشاء الله تعالی رجوع بذکر خوارق و کرامات بعضی دیگر از صحابه رضی الله عنهم خواهد افتاد

علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهما وی امام چهارم است و کنیت وی ابو محمد و ابو الحسن و ابوبکر نیز گفته اند و لقب وی سجاد و زین العابدین است ولادت وی در مدینه بوده است سنه ثلاث و ثلاثین من الهجرة و قیل سنه ثمان و ثلاثین و قیل سنه ست و ثلاثین و مادر وی شهربانوست دختر یزد جرد که از اولاد نوشیروان عادل است و وفات وی در ثامن عشر محرم بوده است سنه اربع و تسعین و قیل سنه خمس و تسعین و گفته اند سبب آنکه ویرا زین العابدین نام کرده اند آن بود که یک شب در نماز تهجد بود شیطان بصورت الی درهائی متمثل شد تا ویرا از عبادت باز دارد و بطرف لهو و لعب مشغول سازد بوی هیچ التفات ننمودند حتی که انگشت پای ویرا بگرفت نیز التفات نکرد پس چنان گزد که دردناک شد هنوز نماز خود را قطع نکردند پس خدای تعالی بر وی منکشف کردانید که آن شیطانست ویرا دشنام داد و طیانجه زد و گفت دور شو ای خوار و ذلیل آن ملعون چون دور شد بر خاست تا ورد خود تمام کند آوازی شنید و قایل را ندید که میگفت انت زین العابدین سه بار و گفته اند که هرگاه وضو ساختی گونه وی زرد شدی و لرزه بر اندام وی افتادی چون ویرا ازان پرسیدندی فرمودی که میدانید که پیش که خواهم ایستاد و گفته اند که وقتی در خانه نماز میگزارد آتش افتاد و وی در سجده بود هر چند فریاد کردند که یا ابن رسول الله یا ابن رسول الله النار النار سر خود از سجده برداشت چون آتش بنشست از وی پرسیدند که چه چیز ترا غافل گردانید ازین آتش گفت آتش آخرت و ویرا کرامات و خوارق عادات بسیار است

و از انجمله آنست که زهری رحمه الله علیه گفته است که علی بن الحسین را رضی الله عنهما دیدم که عبد الملك بن مروان فرموده بود که بندهای گران بر پای وی نهاده بودند و غل بر دست و گردن وی و نگاه بانان بر وی گماشته ازیشان اجازت خواستم که بر وی سلام کنم و وداع کنم بر وی در آمدم و وی در خیمه بود چون ویرا بدان حال دیدم بگریستم و گفتم چه بودی که بجای تو من بودمی و تو سلامت بودی فرمود که ای زهری تو پنداری ازین که بر دست و پای و گردن منست من در رنجم بدانکه اگر من بخواهم این دور شود و می باید که اگر بتو و امثال تو اندوهی رسد عذاب خدای تعالی را یاد کنی تا آن بر تو آسان گردد بعد ازان دست خود را از غل بیرون کرد و پای خود را از بند و گفت ای زهری من دو منزل پیش با ایشان همچنین نخواهم رفت چون چهار روز ازین بر آمد گماشتگان بر وی بمدینه باز گشتند و ویرا در مدینه می طلبیدند و نیافتند و بعضی از ایشان گفتند که در منزلی فرود آمده بودیم و ویرا نگاه میداشتیم چون بامداد کردیم در میان محمل وی غیر از قید وی هیچ نیافتیم زهری رحمه الله علیه گفته است که بعد ازان پیش عبد الملك مروان رفتم مرا از حال علی بن الحسین رضی الله عنهما پرسید گفتم آنچه دانستم گفت در همان وقت که گماشتگان من او را گم کرده بودند بر من در آمد و گفت میان من و تو چه افتاده است ویرا گفتم پیش من اقامت کن گفت نمیخواهم پس بیرون رفت و والله که من از خوف و هیبت وی پر بر آمده بودم و زهری رحمه الله علیه هر گاه که علی بن الحسین را رضی الله عنهما یاد میکرد میگريست و میگفت وی زین العابدین است

و از انجمله آنست که یکی از ثقات گفته است که روزی بدر خانه علی بن الحسین رضی الله عنهما رفتم نخواستم که آواز دهم بنشستم تا بیرون آمد بر وی سلام کردم و دعا گفتم جواب من باز داد پس بیای دیواری آمد و گفت ای فلان این دیوار را می بینی گفتم بلی یا ابن رسول الله گفت روزی تکیه برین دیوار کرده بودم و اندوهگین بودم ناگاه دیدم که مردی خوب منظر جامه های نیکو در بر پیش روی من ایستاده در من نظر میگرد بعد ازان گفت یا علی بن الحسین چرا ترا اندوهگین می بینم اگر برای دنیا است دنیا رزقی است حاضر که میخورد از این بر و فاجر گفتم اندوه من از برای دنیا نیست و دنیا چنانست که تو

میگوئی پس گفت اگر اندوه تو برای آخرتست آن وعده آنست صادق و حکم خواهد کرد دران پادشاهی قاهر گفتم اندوه من نه از برای اینست و آخرت چنان خواهد بود که تو میگوئی پس گفت ای علی اندوه تو از چیست گفتم می ترسم از فتنه ابن زبیر گفت ای علی هیچکس را دیدی که از خدای تعالی چیزی خواست که بوی نداد گفتم نی گفت هیچ کس را دیدی که از خدای تعالی ترسید و کفایت کار وی نکرد گفتم نی بعد ازان غایب شد مرا گفتند یا علی بن الحسین این خضر بود علیه السلام که با تو راز گفت

و از انجمله آنست که همین راوی گفته است که روزی پیش علی بن الحسین بودم رضی الله عنهما جوقی از عصفایر گرد وی می گشتند و بانگی میکردند فرمود که ای فلان هیچ میدانی که این عصفایر چه میگویند گفتم نی گفت تقدیس پروردگار خود میکند و قوت امروز خودمی طلبید

و از انجمله آنست که در میانه شب سایلی میگفت که این الزاهدون فی الدنيا الراغبون فی الآخرة از جانب بقیع هاتفی آواز داد که آواز وی را می شنیدند و ویرا نمیدیدند که آن علی بن الحسین است رضی الله عنهما

و از انجمله آنست که روزی با جمعی از اولاد و موالی و غیر ایشان بصحرا آمده بود بیرون سفره نهادند تا چاشت خوردند آهوئی آمد و نزدیک ایشان بیستاد روی بوی کرد که من علی بن حسین بن علی بن ابو طالبم و مادر من فاطمه رضی الله عنها بنت رسول الله صلی الله علیه و آله است بیا و باما چاشت بخور آن آهو آمد و با ایشان چیزی خورد چندانکه خواست پس بیک سو رفت بعضی از غلامان وی گفتند که باز ویرا بخوان فرمود که ویرا زنهار خواهم داد زنهار مرا بر نیندازید گفتند نیندازیم گفت من علی بن حسین بن علی بن ابی طالبم و مادر من فاطمه رضی الله عنها بنت رسول الله صلی الله علیه و آله است و بیا و باما چاشت خور آن آهو باز آمد تا بر مایده بایستاد و با ایشان چیزی خوردن آغاز کرد یکی ازان جماعت دست بر پشت وی نهاد بر مید علی بن الحسین رضی الله عنهما با وی گفت بر انداختی زنهار مرا هرگز دیگر با تو سخن نخواهم گفت

و از انجمله آنست که روزی ناقه وی در راه کاهلی میکرد و غیرت ویرا بخوابانید و

تازیانه و عصا بوی نمود و گفت تیزتر برو و گر نه ترا باین تازیانه و عصا بزم آن شتر تیز رفتن گرفت و بعد ازان دیگر کاهلی نکرد

و از انجمله آنست که روزی با اصحاب خود در صحرائی نشسته بود ناگاه آهوئی آمد و در برابر وی بایستاد و دست خود بر زمین میزد و بانگی میکرد حاضران گفتند یا ابن رسول الله ﷺ این آهو چه میگوید فرمود که میگوید فلان قریشی دیروز بچه مرا گرفته است و من از دیروز ویرا شیر نداده ام در دل بعضی حاضران انکاری در آمد کسی را بفرستاد تا آن قریشی را آورد فرمود که این آهو از تو شکایت میکند که دیروز بچه ویرا گرفته و ازان وقت شیر نداده اکنون از من در خواست میکند که از تو در خواهم تا بچه ویرا بوی باز دهی تا شیر دهد و چون شیر دهی بتو باز گرداند آن قریشی بچه وی را حاضر کرد ویرا شیر داد علی بن الحسین رضی الله عنهما ازان قریشی در خواست کرد که آن آهو بچه را بوی بخشد بخشید علی بن الحسین رضی الله عنهما ویرا نیز به مادرش بخشید با بچه خود روان شد و بانگی میکرد گفتند یا ابن رسول الله وی چه میگوید فرمود که شما را دعا می کند و میگوید جزاکم الله خیرا

و از انجمله آنست که در شبی که وفات میکرد فرزند خود محمد باقر رضی الله عنه را گفت ای پسر برای من آب وضو بیار آورد گفت آب دیگر بیار که درین آب جانوری مرده است شب تاریک بود چراغ آورد و احتیاط کرد موشی در آن آب مرده بود آب دیگر آورد وضو ساخت و گفت ای فرزند امشب وعده من رسیده است و ویرا وصیت کرد

و از انجمله آنست که ویرا ناقه بود که چون بمکه میرفت تازیانه را از پیش پالان وی می آویخت هیچ حاجت بآن غی شد که ویرا بزند تا آن وقت که باز بمدینه میرسید چون وی وفات کرد آن ناقه بسر قبر وی آمد و سینه بر زمین نهاد و ناله میکرد امام محمد باقر رضی الله عنه آمد و گفت برخیز که خدای تعالی برکت دهد ترا بر نخاست گفت ویرا بگذارید که می رود سه روز آنجا بود بعد ازان بمرد

و از انجمله آنست که بعد از مقتل امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه محمد بن الحنفیه رضی الله عنه پیش علی بن الحسین آمد و گفت من عم تو ام و بسن از تو بزرگترم و بامامت سزاوارترم

سلاح رسول ﷺ را بمن ده علي بن الحسين رضي الله عنه گفت ای عم از خدای تعالی بترس و دعوی آنچه حق تو نیست مکن دیگر بار محمد بن الحنفیه رضي الله عنه مبالغه کرد فرمود که ای عم بیا که تا پیش حاکم روم که میان ما حکم کند گفت آن حاکم کیست فرمود که حجر الاسود هر دو پیش وی آمدند فرمود که ای عم سخن گوی سخن گفت هیچ جواب نیامد بعد ازان دست بدعا برداشت و خدای تعالی را با اسماء عظام بخواند و طلب آن کرد که حجر الاسود را بسخن آورد پس روی بحجر الاسود کرد و گفت بحق آن خدائی که موافق بندگان خود را در تو نهاده است که ما را خبر کن که امامت و وصایت بعد از حسین بن علي حق کیست حجر الاسود بر خود بجنبید چنانکه نزدیک بود که از جای خود بیفتد و بزبان عربی فصیح گفت ای محمد بن حنفیه مسلم دار که امامت و وصایت بعد از حسین بن علي حق علي بن الحسين است رضی الله عنهم

و از انجمله آنست که در طواف دست زنی و مردی بر حجر الاسود چسبید هر چند جهد کردند از آنجا باز نشد مردم گفتند دستهای ایشانرا می باید برید ناگاه دران میانه علي بن الحسين رضی الله عنهما آنجا رسید و آنرا دید پیش آمد و دست مبارك بر ایشان مالید دستهای ایشان کشاده شد و برفتند

و از انجمله آنست که عبد الملك بن مروان بحجاج نوشت که از قتل بنی عبد المطلب اجتناب نمای که آل ابوسفیان دران مبالغه نمودند مدت ملك ایشان زود منقطع شد آن نوشته را پنهان بحجاج فرستاد علي بن الحسين رضي الله عنه ازان آگاه شد بعبد الملك نوشت که در فلان روز و در فلان ساعت به حجاج مکتوبی چنین و چنین نوشتی رسول ﷺ مرا خبر داد که آن پسندیده خدای تعالی افتاد و ملك ترا ثبات داد مقداری از زمان بران افزود و آن نوشته را بغلامی داد بر راحله خود سوار کرد و بوی فرستاد و چون عبد الملك تاریخ آنرا موافق کتابت خود یافت دانست که آن حقست بسیار شادمان شد و آن راحله را آنقدر دراهم که طاقت داشت بار کرد و بوی فرستاد

و از انجمله آنست که منهال بن عمرو گوید که به حج رفته بودم بر علي بن الحسين رضی الله عنهما در آمدم از من پرسید که حال خزیمه بن کاهل الاسدی چیست گفتم که

ویرا در کوفه زنده گذاشتم دست بدعا بر آورد و گفت اللهم اذقه حر الحديد اللهم اذقه حر النار چون بکوفه باز گشتم مختار بن ابی عبیده خروج کرده بود با وی سابقه دوستی داشتم سوار شدم تا با وی ملاقات کنم چون بوی رسیدم سوار می شد با وی همراه شدم بموضعی رسید و بایستاد و انتظار کسی برد ناگاه دیدم که خزیمه را حاضر کردند مختار گفت الحمد لله که خدای تعالی مرا بر تو دست داد و جلاد را طلبید و بفرمود تا دستهای ویرا ببریدند و پای های ویرا نیز ببریدند بعد ازان گفت آتش بیارید خرواری نی بیاوردند و خزیمه را در میان آن نهادند و آتش در آنجا زدند و بسوختند چون آنرا مشاهده کردم گفتم سبحان الله مختار از من پرسید که چرا سبحان الله گفתי قصه دعای علی بن الحسین را رضی الله عنهما با وی گفتم مرا سوگند داد که تو خود شنیدی آنرا از وی گفتم بلی فرود آمد و دو رکعت نماز گزارد بعد ازان ساعتی درنگ کرد و سر بسجده نهاد و دیری در سجده بود پس سر برداشت و روان شد و من نیز با وی روان شدم راه وی بر در خانه من افتاد ویرا مراعات کردم که فرود آی که طعامی حاضر کنم گفت ای منهال مرا خبر دادی که خدای تعالی دعاها ی علی بن الحسین را رضی الله عنهما اجابت کرد پس میگوئی که بیا تا چیزی خورم امروز روز آنست که روزه دارم شکرانه آنرا که خدای تعالی مرا این توفیق داد

محمد بن علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهم وی امام پنجم است کنیت وی ابوجعفر است و لقب وی باقر و سَمی بذلك لتبقره فی العلم و هو توسعه فیه مادر وی فاطمه رضی الله عنها بود بنت الحسن بن علی رضی الله عنهما ولادت وی در مدینه بود روز جمعه سوم ماه صفر سنه سبع و خمسين من الهجرة پیش از قتل امیر المؤمنین حسین رضی الله عنه بسه سال و وفات وی در سنه اربع و عشر و مائة بود و سنّ وی آنوقت پنجاه و هفت بود و قبر وی در بقیع است نزدیک پدر وی وی گفته است که بر جابر بن عبد الله رضی الله عنه در آمدم و بر وی سلام کردم در وقتی که چشم وی پوشیده بود سلام مرا جواب داد گفت کیستی تو گفتم محمد بن علی بن الحسین گفت ای فرزند من پیشتر آی پیشتر آمدم دست مرا ببوسید پس میل کرد تا پای مرا ببوسد من دور شدم گفت ان رسول الله صلی الله علیه و آله یقرئك السلام من گفتم و علی رسول الله السلام و رحمة الله و برکاته پس گفتم این چون بوده است ای

جابر گفت روزی با رسول ﷺ بودم مرا گفت ای جابر شاید که تو بمانی تا آنوقت که ملاقات کنی با یکی از فرزندان من که ویرا محمد بن علی بن الحسین علیه السلام گویند خداوند تعالی ویرا نور و حکمت خواهد داد ویرا از من سلام برسان و در روایتی دیگر از جابر علیه السلام چنین آمده است که گفت قال لی رسول الله ﷺ یوشک ان تبقی حتی تلقی ولدا من الحسین یقال له محمد یبقر علم الدین بقرا فاذا لقیته فاقرأه منی السلام و در بعضی روایت چنین آمده است که رسول ﷺ جابر را گفت که بقای تو بعد از ملاقات وی اندکی خواهد بود هم دران چند روز جابر وفات کرد علیه السلام و از وی کرامات و خوارق عادات بسیار روایت کرده اند

و از انجمله آنست که یکی از ثقات گوید که با محمد بن علی الحسین رضی الله عنهم بدار هشام ابن عبد الملك بگذشتیم درانوقت که بنای آن میکردند فرمود که و الله این دار خراب کرده شود و الله که خاک این را ازینجا نقل کنند و الله که هر آینه سنگهای بنای آن ظاهر شود راوی میگوید که مرا ازان سخن عجب آمد که دار هشام را که خراب تواند کرد چون هشام وفات کرد ولید بن هشام فرمود تا آنرا خراب کردند و خاک آنرا بیرون بردند چنانکه سنگهای آن غایب شده و من آنرا دیدم

و از انجمله آنست که این راوی گوید که با وی بودم که برادر وی زید بن علی رضی الله عنهم بر ما بگذشت فرمود که و الله این در کوفه خروج کند و ویرا بکشند و سر ویرا بگردانند و باینجا آرند و بر سر قصبه کنند ما را از سخن وی عجب آمد که در مدینه قصب نبود چون سر ویرا آوردند قصبه نیز با آن آوردند

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که جعفر بن محمد رضی الله عنهما گفت که پدر من وصیت کرد که چون من بمیرم تو مرا دفن کن و غسل ده زیرا که امام را جز امام نشوید و دیگر گفت که برادر تو عبد الله زود باشد که دعوی امامت کند و مردم را بخود خواند ویرا بگذار که عمر وی کوتاه خواهد بود چون پدر من وفات یافت من ویرا غسل کردم و برادر من عبد الله دعوی امامت کرد و چندان نزیست چنانکه پدر گفته بود

و از انجمله آنست که فیض بن مطر گوید که بر ابو جعفر محمد بن علی رضی الله

عنهما در آمدم و میخواستم که ویرا از نماز شب در محمل سؤال کنم چون در آمدم بی آنکه من سخن گویم فرمود که کان الرسول ﷺ یصلی علی راحلته حیث توجهت به

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که اجازت خواستم تا بر ابوجعفر رضی الله عنه در آیم گفتند تعجیل مکن نزدیک وی جماعتی اند از اخوان تو چندان بر نیامد که دوازده مرد بیرون آمدند قباهای تنگ در بر و موزها در پای سلام کردند و بگذشتند بعد ازان من بر وی در آمدم گفتم این جماعت را که از پیش تو بیرون آمدند نمی شناسم ایشان چه کسانیند فرمود که این برادران شما اند از جن پرسیدم که ایشان بر شما ظاهر میشوند فرمود که آری همچنانکه شما پیش ما می آئید و از حلال و حرام می پرسید ایشان نیز می آیند

و از انجمله آنست که جعفر بن محمد رضی الله عنه گفته است که روزی پدر من فرمود که از مدّت عمر من پنج سال بیش نمانده است چون وی وفات یافت حساب کردیم راست آمد بی زیادت و نقصان

و از انجمله آنست که دیگری گفته است با محمد بن علی رضی الله عنهما میان مکه و مدینه میرفتیم وی بر بغله سوار بود و من بر درازگوشی ناگاه دیدم که گرگی از بالای کوه فرود آمد تا بنزدیک محمد بن علی رضی الله عنهما رسید وی بغله خود نگاه داشت و گرگ دست خود بر پیش زین بغله نهاد و دیری با وی سخن گفت و وی گوش میکرد با گرگ گفت برو که چنان کردم که میخواستی گرگ برفت با من گفت که میدانی که چه می گفت گفتم الله و رسوله و ابن رسوله اعلم فرمود که وی گفت که جفت مرا درین کوه درد زه سخت گرفته است دعا کن تا خدای تعالی ویرا خلاصی دهد و هیچ تن را از نسل من بر شیعه تو مسلط نگرداند من گفتم که دعا کردم

و از انجمله آنست که یکی از سلف گوید که در مکه بودم اشتیاق محمد بن علی بن الحسین رضی الله عنهما بر من غالب شد خاصه از برای وی بمدینه رفتم دران شبی که بمدینه رسیدم باران گرفت و سرمای سخت بود نیم شب بود که بسرای وی رسیدم در فکر بودم که همان ساعت در بکوم یا صبر کنم تا بامداد بیرون آید ناگاه آواز وی آمد که گفت ای جاریه از برای فلانکس در بکشای که ویرا امشب سرما و باران رسیده است جاریه آمد

و در را بکشاد و من در آمدم

و از انجمله آنست که دیگری گوید که بدر سرای وی رفتم مرا دستوری نداد و غیر مرا دستوری داد بسیار اندوهگین بخانه خود رفتم و مرا خواب غمی آمد در فکر شدم و با خود گفتم بکه باز کردم اگر بجماعت مرجیه باز کردم ایشان چنین میگویند و اگر بقدریه باز کردم ایشان چنین میگویند و اگر بحروریه چنین و اگر زیدیه چنین و سخن هیچ يك بی فسادى نیست درین فکر بودم تا بانگ نماز بامداد گفتند ناگاه آواز آمد که کس در میکوبد گفتم کیست گفت رسول محمد بن علی بن الحسین بیرون رفتم گفت اجابت کن که ترا میخواند جامه پوشیدم و برفتم چو بر وی در آمدم گفت ای فلان نه بمرجیه باز کرد و نه بقدریه و نه بزیدیه و نه بحروریه بما باز کرد

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که در میان مکه و مدینه بودم که ناگاه از دور سیاهی بنمود و گاهی ظاهر می شد و گاهی پنهان میشد چون نزدیک رسید دیدم که کودکی هفت ساله یا هشت ساله بر من سلام کرد جواب دادم بعد ازان گفتم من این قال من الله فقلت و الی این قال الی الله فقلت فما زادك قال التقوى فقلت من انت قال انا رجل عربی فقلت ابن لی قال انا رجل قرشی فقلت ابن لی قال انا رجل هاشمی فقلت ابن لی قال انا رجل علوی ثم انشد :

فتحن علی الحوض ذواده * نزود و تسعد و زاده

فما فاز من فاز الانباء * و ما خاب من جئنا زاده

ثم قال انا محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب چون باز نگریستم ویرا ندیدم نمیدانم که باسماں بالا شد یا بزمین درون شد

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که از باقر علیه السلام پرسیدم که و ما حق المؤمن علی الله روی خود را از من بگردانید سه بار تکرار آن سؤال کردم بار سوم گفت حق مؤمن بر خدای تعالی آنست که اگر آن نخله را گوید که بیا بیاید چون دران نخله که اشارت کرده بود بآن نظر کردم دیدم که در حرکت آمد تا بیاید بسوی وی اشارت کرد که بجای خود قرار گیر که باین آمدن ترا نخواستم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که بدرخانه باقر علیه السلام رفتم و در را به کوفتم کنیزکی بیرون آمد که پستان وی در آغاز خاستن بود دست بر سر پستان وی زدم و گفتم مولای خود را بگوی که فلان بر در است از درون خانه آواز داد که درون آی که مادر مباد ترا درون رفتم و گفتم من بآن بدی نیندیشیده بودم فرمود که راست میگوئی اما اگر شما گمان می برید که این دیوارها پیش ابصار ما حجاب میشود چنانچه پیش ابصار شما پس میان ما و شما چه فرق باشد زنهار که دیگر چنین نکنی

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که حبابه و البیه بر باقر علیه السلام در آمد فرمود که چرا پیش ما دیر می آئی حبابه گفت که بر سر من سفیدی پیدا شده است که خاطر مرا مشغول میدارد باقر علیه السلام فرمود که آنرا بمن غای بوی غود دست مبارك بآن فرود آورد سیاه شد پس فرمود که آینه بوی دهید دادند دید که موی وی سیاه شده است

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که با باقر رضی الله عنه در مسجد رسول صلی الله علیه و آله بودم در آن روزها که علی بن الحسین رضی الله عنهما وفات کرده بود ناگاه داود بن سلیمان و منصور دوانقی در آمدند داود پیش باقر علیه السلام آمد و دوانقی جای دیگر بنشست باقر علیه السلام گفت که دوانقی چون پیش ما نیامد داود عذری گفت فرمود که چندان دیر بر نیاید که دوانقی والی امر خلق شود و مالک شرق و غرب گردد و عمر دراز یابد و چندان کنوز جمع کند که پیش از وی کسی نکرده باشد داود بر خاست و آنرا با دوانقی گفت دوانقی پیش وی آمد و گفت مرا هیچ از آمدن پیش تو باز نداشت مگر تعظیم و اجلال تو پس پرسید که آن چه سخن بود که داود گفت فرمود که راست است و چنان خواهد شد دیگر پرسید که ملک ما پیش از ملک شما خواهد بود فرمود که آری دیگر پرسید که مدت ملک ما بیشتر باشد یا مدت ملک بنی امیه فرمود که مدت ملک شما دراز تر باشد و هر آینه بگیرند ملک را کودکان شما و با آن بازی کنند چنانکه با گوی کنند اینست آنچه از پدر من بمن رسیده است چون ملک بدوانقی رسید از قول باقر علیه السلام تعجب مینمود

و از انجمله آنست که ابو بصیر که بصر وی مکفوف بوده است گفته که روزی باقر علیه السلام را گفتم که شما ذریت پیغمبرید صلی الله علیه و آله فرمود که آری گفتم که پیغمبر صلی الله علیه و آله وارث همه

پیغمبران است فرمود که آری علوم ایشانرا میراث گرفته است گفتم شما نیز میراث گرفته اید علم پیغمبر را ﷺ گفت آری گفتم شما را قدرت آن هست که مرده را زنده گردانید و کور مادر زاد را و ابرص را مبرا گردانید از کوری و برص و خبر کنید مردم را از آنچه در خانهای خود میخورند و ذخیره می نهند فرمود که آری باذن الله تعالی بعد ازان فرمود که پیش نشین پیش نشستم دست مبارك را بروی من فرود آورد چشم من بینا شد چنانکه کوه و دشت و آسمان و زمین را دیدم بعد ازان دست بر روی من فرود آورد بحال خود باز گشتم فرمود که ازین دو حال کدام را میخواهی آنها که چشم تو بینا شود و حساب تو بر خدای تعالی باشد یا آنکه چشم تو نابینا باشد و بی حساب ببهشت روی گفتم آنها که نابینا باشم و بی حساب ببهشت روم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که قریب به پنجاه تن بودیم در حضور باقر علیه السلام ناگاه شخصی از کوفه در آمد که کار وی آن بوده است که دانه خرماى فروخته است روی بباقر کرد علیه السلام که فلانکس در کوفه چنین گمان دارد که با تو فرشته است که کافر را از مؤمن و شیعه ترا از اعدای تو جدا میسازد و ترا بآن شناسا میگرداند باقر علیه السلام از وی پرسید که حرفه تو چیست گفت گندم میفروشم فرمود که دروغ میگوئی گفت که گاه گاه جو نیز میفروشم فرمود که چنین نیست که میگوئی بلکه حرفه تو آنست که دانه خرما میفروشی آن شخص گفت ترا باین که خبر کرد فرمود که فرشته ایست ربّانی که مرا شناسا میگرداند بشیعه من و عدوی من و تو نخواهی مرد مگر بفلان علت راوی میگوید که چون بکوفه باز گشتم از احوال آن شخص پرسیدم گفتند سه روز است که وی مرده است و بهمان علت مرده بود که باقر علیه السلام فرموده بود

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که روزی باقر علیه السلام سوار شد و من نیز با وی سوار شدم چون اندکی راه برفتیم دو شخص پیش آمدند باقر علیه السلام فرمود که اینها دزدان اند اینها را بگیرید و محکم به بندید غلامان وی آن دو شخص را محکم به بستند یکی از معتمدان خود را گفت باین کوه بر آی بر بالای آن غاریست بآنجا در آی و هر چه یابی بیار آن معتمد برفت و دو جامه دان پر رخت آورد و يك جامه دان دیگر از موضعی دیگر بیرون

آوردند باقر علیه السلام فرمود که صاحبان این جامه دانه‌ها یکی حاضر است و یکی غایب چون بمدینه باز گشتیم صاحب آن دو جامه دان نخستین جماعتی را تهمت کرده بود و والی ایشانرا عقاب میکرد باقر علیه السلام فرمود که اینهارا عقاب مکنید و آن دو جامه دانرا بصاحب آنها داد و فرمود تا دزدانرا قطع ید کردند یکی از ایشان گفت که الحمد لله که قطع ید و توبه من بر دست فرزند رسول صلی الله علیه و آله واقع شد باقر علیه السلام فرمود که دست بریده تو به بیست سال پیش از تو بهشت رفت آن شخص بیست سال دیگر بزیست و بعد از سه روز صاحب آن جامه دان دیگر آمد باقر علیه السلام فرمود که در جامه دان تو هزار دینار است از آن تو و هزار دینار از آن دیگری و از جامها چنین و چنین وی گفت اگر بدانی که نام صاحب آن هزار دینار چیست راست باشد فرمود که نام وی محمد بن عبد الرحمن و وی مردی صالح است و کثیر الصدقه و کثیر الصلاة است و اکنون بیرون است در انتظار تو آن شخص نصرانی بود و گفت آمنت بالله الذی لا اله الا هو و ان محمدا عبده و رسوله و مسلمان شد و از انجمله آنست که ابو بصیر روایت کند که باقر علیه السلام فرمود که من مردی میشناسم

که اگر بکنار دریا برسد همه دواب بحر را و امهات و عمات و حالات ایشان را بداند و از انجمله آنست که دیگری گفته است که با جماعتی بدهلز خانه باقر علیه السلام در آمدیم شنیدیم که کسی بلغت سریانی چیزی میخواند باواز خوش و میگرید گمان بردیم که مگر یکی از اهل کتاب چیزی میخواند چون در آمدیم هیچکس نبود گفتیم شنیدیم که کسی بلغت سریانی چیزی میخواند باواز خوش گفت مناجات فلان نبی را یاد دارم و خواندم مرا گریانید

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که روزی ابن عکاشه اسدی بر باقر علیه السلام در آمد و فرزند وی جعفر پیش وی ایستاده بود ابن عکاشه گفت جعفر بآن سن رسیده است که ویرا زن دهی چرا ویرا زن نمیدهی و پیش باقر علیه السلام صره زر بود سر بمهر نهاده فرمود که درین زودی از برنخاسی خواهد آمد آمده است بروید و باین صره جاریه بخرید چون پیش نخاسی رفتیم گفت هر چه داشتم فروختم مگر دو کنیزك که هر يك از دیگری بهتر است گفتیم بیرون آر تا به بینم هردو را بیرون آوردند یکی را اختیار کردیم و گفتیم که بچند

میفروشی گفت که بهفتاد دینار گفتیم که چیزی کم کن گفت که هیچ کم نمیکنم پس ما بگفتیم که بهر چه درین صرّه باشد میخریم و نمیدانیم که درانجا چند است و نزدیک نخاسی مردی بود ابیض الرأس و اللّحیة گفت که صرّه را بکشائید و وزن کنید نخاسی گفت مکشائید که اگر يك حبه از هفتاد دینار کم باشد نخواهم فروخت دیگر بار آن پیر مبالغه کرد که وزن کنید صرّه را بکشادیم و وزن کردیم هفتاد دینار بود بی زیادت و نقصان پس جاریه را گرفتیم و بر باقر رضی الله عنه در آوردیم و جعفر پیش وی ایستاده بود باقر را رضی الله عنه بآنچه گذشته بود خبر کردیم شکر خدای تعالی گفت پس ازان جاریه پرسید که نام تو چیست گفت حمیده فرمود که حمیده فی الدنیا و محمودة فی الاخرة پس گفت مرا خبر ده که بکری یا ثیب گفت بکر فرمود که این چون بوده است که هیچ جاریه از دست نخاسان سلامت نمی جهد گفت هر گاه که این نخاسی پیش من می آمد و قصد من میکرد پیری ابیض الرأس و اللّحیة می آمد و ویرا به طیانچه میزد و از پیش من دور میکرد و این صورت بتکرار واقع شد پس باقر رضی الله عنه جعفر را گفت بگیر این کنیزك را و از وی متولد خواهد شد خیر اهل الارض موسی کاظم بن جعفر رضی الله عنهما

و از انجمله آنست که روزی در مدینه با جماعتی نشسته بود ناگاه سر خود در پیش افکند بعد ازان سر بر آورد و گفت حال شما چون خواهد بود وقتی که مردی بشما در مدینه در آید با چهار هزار مرد سه روز قتل کند مقاتلان شما را قتل کند و از وی بلائی عظیم بینید که نتوانید که دفع آن کنید و این در سال آینده خواهد بود ازیں حذر کنید و یقین بدانید که آنچه گفتم راست است البته اهل مدینه بسخن وی التفات نکردند و گفتند این هرگز نخواهد بود مگر نفری اندك و بنو هاشم خاصة زیرا که ایشان میدانستند که هر چه وی میگوید حق است چون سال دیگر آمد باقر رضی الله عنه و سایر بنو هاشم عیال خود را گرفتند و از مدینه بیرون رفتند و نافع بن الازرق آمد و کرد آنچه فرموده بود پس اهل مدینه گفتند بعد ازیں هر چه باقر گوید رضی الله عنه ازان تجاوز ننمائیم که اینان اهل بیت نبوت اند هرگز هیچ نگویند مگر حق و صدق

جعفر صادق بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب رضی الله عنهم

وی امام ششم است و کنیت وی ابو عبد الله است و قيل ابو اسماعیل وله القاب اشهرها الصادق مادر وی ام فروه است بنت القاسم بن محمد ابی بکر الصديق عليه السلام و مادر ام فروه اسماء بنت عبد الرحمن بن ابی بکر الصديق عليه السلام و لذلك قال الصادق عليه السلام لقد ولدني ابوبکر مرتين ولادت وی در مدینه بوده است در سنه ثمانین من الهجرة و قيل سنة ثلاث و ثمانین فی يوم الاثنين لثلاث عشر ليلة بقيت من شهر ربيع الاول و وفات وی نیز در مدینه بوده است يوم الاثنين للنصف من رجب سنة ثمان و اربعین و مائة و قبره بالمدينة بالبقيع و هو القبر الذي فيه ابوه الباقر و جده زين العابدين و عمه الحسن بن علي رضي الله تعالى عنهم اجمعين فلله دره من قبر ما اكرمه واشرفه واعلى قدره عند الله تعالى وی از عظماء اهل بیت است و علماء ایشان حتی ان من كثرة علومه المفاضة على قلبه صارت العلوم التي يقصر الافهام عن الاحاطة بها تضاف اليه و تروی عنه و قد قيل ان كتاب الجفر الذي بالمغرب يتوارثه بنو عبد المؤمن هو من كلامه عليه السلام اين كتاب جفر مشهور است و مشتمل است بر علوم و اسرار ایشان و ذكر آن در كلام امام علي بن موسى الرضا رضي الله عنهما صريح است آنجا كه گفت چون مامون ويرا ولی عهد خویش ساخت الجفر و الجامعة يدلان على خلاف ذلك و كان الصادق عليه السلام يقول علمنا غابر و مزبور و نكت في القلوب و نقر في الاسماع و ان عندنا الجفر الاحمر و الجفر الابيض و مصحف فاطمة عليها السلام و ان عندنا الجامعة فيها جميع ما يحتاج الناس اليه فستل عن تفسير هذا الكلام فقال اما الغابر فعلم ما يكون و اما المزبور فالعلم بما كان و اما النكت في القلوب فهو الالهام و اما النقر في الاسماع فهو حديث الملائكة عليهم السلام لم نسمع كلامهم ولا نرى اشخاصهم و اما الجفر الاحمر فوعاء فيه سلاح رسول ﷺ و لن يخرج حتى يقوم قائمنا اهل البيت و اما الجفر الابيض فوعاء فيه توريت موسى و انجيل عيسى و زبور داود و كتب الله الاولى و اما مصحف فاطمة عليها السلام ففيه ما يكون من احداث و اسماء كل من يملك الى يوم القيامة و اما الجامعة فهو كتاب طوله سبعون ذراعا املاءه الرسول ﷺ من فلق فيه و خطه علي بن ابی طالب عليه السلام بيده فيه و الله جميع ما يحتاج الناس اليه يوم القيامة حتى ان فيه ارض الخدش و الجلدة و نصف الجلدة و از بعضی ثقات آورده اند كه گفته است كه شنيدم از جعفر بن محمد رضي الله عنهما كه ميگفت

سلونی قبل ان تفقدونی فانه لا یحدثکم احد بعدی بمثل حدیثی و چون حقایق معارف و دقایق حکم که بر زبان مبارک وی گذرانیده اند مشهور است و در کتب اهل اسلام مسطور اینجا بر ذکر بعضی از کرامات و خوارق عادات که از وی ظاهر شده است اقتصار می‌رود

و از انجمله آنست که منصور خلیفه ربیع را فرمود که جعفر بن محمد را حاضر کن چون ربیع ویرا حاضر کرد منصور گفت قتلنی الله ان لم اقتلك چند بحیله فتنه می انگیزی و می‌خواهی که خون مسلمانان ریزی صادق رضی الله عنه گفت والله من هیچ نکرده ام و نخواسته ام اگر بتو چیزی رسیده است از زبان دروغ گوئی رسیده است و اگر عیاذا بالله آنچه گفתי کرده باشم بر یوسف علیه السلام ظلم کردند عفو کرد و ایوب علیه السلام بیلا مبتلا شد صبر پیش آورد و سلیمان را عطا دادند شکر گزاری نمود اینان پیغمبرانند و نسب تو باینان باز می‌گیرد منصور گفت راست می‌گوئی ویرا بالا خواند و پهلوی خود بنشانند پس گفت فلان بن فلان این سخن از تو بمن رسانیده است پس فرمود تا ویرا حاضر کردند از وی پرسید که تو خود شنیدی این سخن را از وی گفت آری گفت سوگند میتوانی خورد گفت بلی پس آغاز سوگند کرد که بالله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة صادق رضی الله عنه گفت یا امیر المؤمنین من ویرا سوگند میدهم گفت تو سوگند ده با آن شخص گفت بگوی برئت من حول الله وقوته والتجأت الی حولی و قوتی لقد فعل کذا و کذا جعفر و قال کذا و کذا جعفر اندکی امتناع نمود و آخر سوگند خورد و در مجلس بیفتاد و ببرد منصور گفت پای ویرا بکشید و از مجلس بیرون برید لعنة الله علیه ربیع گوید که چون صادق رضی الله عنه بر منصور در آمد لب خود می جنبانید و هر چند لب می جنبانید غضب منصور فرو می نشست تا ویرا نزدیک خود نشاند و از وی خوشنود شد چون از پیش وی بیرون آمد از وی پرسیدم که این مرد خشمناک تر از همه کس بود بر تو چون در آمدی لب می جنبانیدی چه می خواندی که دمبدم غضب وی فرو می نشست گفت دعای جد خود حسین بن علی را رضی الله عنهما می‌خواندم که یا عدتی عند شدتی و یا غوثی عند کربتی احسنی بعینک التی لا تنام و اکفنی برکتک الذی لا یرام ربیع گوید که این دعا را یاد گرفتم هرگز مرا شدتی پیش نیامد مگر این دعا را خواندم و ازان شدت فرحی یافتم و هم ربیع گوید که از صادق

رضی الله عنه پرسیدم که چرا نگذاشتی که آن شخص سوگند خود را تمام کند و ویرا سوگند دیگر دادی فرمود که چون بنده خدای تعالی را بیگانگی و بزرگواری یاد می کند با وی حلم می ورزد تاخیر عقوبت وی میکند ویرا سوگند دادم بآنچه شنیدی خدای تعالی ویرا زود بگرفت

و از انجمله آنست که روزی منصور با حاجب خود گفت وقتی که جعفر بن محمد بر من در آید پیش از آنکه بمن رسد ویرا بکش روزی صادق رضی الله عنه بر وی در آمد و پیش وی بنشست منصور حاجب را طلبید آمد و دید که صادق رضی الله عنه نشسته است چون صادق رضی الله عنه برفت حاجب را طلبید و گفت ترا چه فرموده بودم حاجب سوگند خورد که من ویرا ندیده ام مگر پیش تو نشسته نه در وقت در آمدن ویرا دیدم و نه در وقت بیرون رفتن

و از انجمله آنست که یکی از مقربان منصور گوید که روزی پیش وی در آمدم ویرا متفکر یافتم گفتم یا امیر المؤمنین موجب تفکر تو چیست گفت ای فلان جمعی کثیر را از علویان فانی ساختم و پیشوای ایشان را گذاشته ام گفتم آن کیست گفت جعفر بن محمد گفتم وی مردیست مشغول بعبادت خدای و اصلا نظر بر دنیا ندارد گفت من دانسته ام که تو بامامت وی اعتقاد داری اما ملک عقیم است من سوگند خورده ام که بشب در نیام تا خاطر خود را از وی فارغ نسازم سیاف را بخواند و گفت چون جعفر بن محمد حاضر شود هرگاه که من دست بر سر خود نهم باید که ویرا قتل کنی پس بفرمود که تا صادق را رضی الله حاضر کنند در وقت آمدن بوی پیوستم دیدم که لب میجنبانید اما ندانستم که چه میخواند لیکن قصر منصور را دیدم که بجنبش در آمد چون کشتی از تلاطم امواج بحر و منصور را دیدم سر و پای برهنه و لرزه بر اندامهای وی افتاده استقبال وی کرد باز وی ویرا گرفت و بر وساده خود بنشانند و گفت یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله باعث آمدن چه بود او فرمود که مرا خواندی آمدم گفت حاجتی که داری بخواه فرمود که حاجت من آنست که مرا نخوانی تا من هر وقت که خواهم باختیار خود حاضر شوم انگاه بر خاست چون بیرون رفت منصور جامه خواب طلبید و تا نیم شب بخسپید و غمازها از وی فوت شد چون بیدار شد و غمازها را قضا کرد مرا پیش خود خواند گفت آن وقت که جعفر بن محمد حاضر شد الی دهائی

دیدم که يك لب وی بر زمین و یکی بر بالای قصر من و بزبان فصیح با من گفت که مرا خدای تعالی فرستاده است که اگر بصادق گزندى رسانی ترا و قصر ترا فرو برم حال بر من متغیر شد چنانکه دیدی من گفتم این نه سحر است که این خاصیت اسم اعظم است که بر رسول ﷺ آمده بود که هر چه میخواست چنان میشد

و از انجمله آنست که ابن جوزی در کتاب صفۃ الصفوة باسناد خود از لیث بن سعد روایت کرده است که وی گفته که در موسم حج در مکه بودم نماز دیگر گزاردم و بکوه ابوقبیس بالا رفتم دیدم که مردی نشسته و دعا میکند گفت یا رب یا رب چندانکه نفس وی منقطع شد پس گفت یا رباه یا رباه چندانکه نفس وی منقطع شد پس گفت یا حی یا حی تا نفس وی منقطع شد پس گفت یا رحیم یا رحیم چندانکه نفس وی منقطع شد پس گفت یا ارحم الراحمین تا نفس وی منقطع شد هفت بار چنین کرد پس گفت اللهم انی اشتهی من هذا العنب اللهم و ان بردی قد اخلقا هنوز دعای خود تمام نکرده بود که دیدم سلّه پر انگور و دو برد نو بر آنجا نهاده و آن وقتی بود که بر روی زمین انگور نبود چون خواست که ازان انگور بخورد گفتم من نیز شريك تو ام فرمود که بچه سبب گفتم زیرا که تو دعا کردی و من آمین گفتم فرمود که پیش آی و هیچ ذخیره مکن انگوری بود که دانه نداشت و هرگز مثل آن نخورده بودم چندان خوردم که سیر شدم و هیچ ازان سلّه کم نشد بعد ازان فرمود که هر کدام ازین دو برد را که میخواهی بگیر گفتم بآن حاجت ندارم فرمود که پنهان شو تا آنرا بپوشم پنهان شدم یکی را ازار ساخت و یکی را ردا و آن دو برد کهنه را که در برداشت بدست گرفت و روان شد من نیز بر اثر وی روان شدم چون بمسعی رسید مردی ویرا پیش رسید و گفت اکسنی کساک الله یا ابن رسول الله ﷺ آن دو برد کهنه را بوی داد در عقب آن مرد برفتم و پرسیدم که این کیست گفت این جعفر بن محمد است بعد ازان ویرا هر چند طلبیدم که از وی سماع حدیث کنم نیافتم

و از انجمله آنست که داود بن علی بن عبد الله بن عباس رضی الله عنهما یکی از موالی صادق را رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قتل کرد اموال ویرا گرفت صادق رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ بر وی در آمد و ردای خود را در زمین می کشید و فرمود که مولای مرا کشتی و مال ویرا گرفتی و الله که دعای بد خواهم

کرد بر تو داود بر سبیل استهزا گفت مرا از دعای خود می ترسانی صادق ع بخانه خود باز گشت و همه شب بیدار بود در قیام و قعود و چون وقت سحر شد شنیدند که بر داود دعای بد کرد ساعتی بر نیامد که ویرا بکشتند

و از انجمله آنست که ابو بصیر گوید که بمدینه در آمدم و کنیزکی همراه داشتم با وی جمع شدم چون بیرون آمدم که بحمام روم دیدم که جماعتی از اصحاب بزیارت صادق ع توجه نموده اند با ایشان همراه شدم چون بخانه صادق ع در آمدم و چشم وی بر من افتاد گفت که ای ابوبصیر مگر دانسته که در خانه پیغمبران و فرزندان ایشان جنب در نمی باید آمد گفتم یا ابن رسول الله اصحاب را دیدم که می آمدند ترسیدم که این دولت از من فوت شود توبه کردم که دیگر چنین نکنم و بیرون آمدم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که دوستی داشتم که منصور ویرا حبس کرده بود صادق را ع در موسم حج در عرفات دیدم بعد از نماز عصر از من پرسید که حال دوست تو که در حبس منصور بود چه شد گفتم همچنان در حبس وی است دست بدعا برداشت چون ساعتی بر آمد گفت و الله که دوست ترا بگذاشتند راوی گوید که چون از حج باز گشتم از دوست خود پرسیدم که ترا کی گذاشتند گفت روز عرفه بعد از نماز عصر

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که در مکه بردی خریدم و بآن جزم کردم که آنرا از دست ندهم تا بعد از وفات کفن من باشد چون از عرفات بمزدلفه باز گشتم از من غایب شد بسیار مغموم گشتم چون بامداد از مزدلفه بمنی آمدم و در مسجد خیف نشستم ناگاه کسی از پیش صادق ع آمد که ترا می طلبند زود پیش وی رفتم و سلام گفتم و بنشستم روی بمن کرد و فرمود که میخواهی که ترا بردی دهم که بعد از وفات کفن تو باشد گفتم آری که برد من ضایع شده است غلام خود را آواز داد غلام وی آمد و بردی آورد چون دیدم همان برد من بود بعینه فرمود که این را بگیر و خدای تعالی را سپاس گوی

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که روزی با صادق ع در مکه میرفتیم ناگاه بزنی بگذشتیم که پیش وی گاوی افتاده بود و آن زن با جمعی از کودکان خود می گریستند صادق ع از وی پرسید که حال چیست گفت من و فرزندان من باین گاو و شیر

وی معاش می گزرانیدیم وی برد و من در کار خود حیران شده ام صادق علیه السلام فرمود که میخواهی که خدای تعالی آنرا زنده گرداند گفت با من سخریه میکنی با این مصیبتی که مرا رسیده است فرمود که سخریه نمیکنم بعد ازان دعا کرد و سر پای بر وی زد و آواز داد روانی بر خاست تندرست صادق علیه السلام بمیان مردم در آمد و آن زن ندانست که وی که بود

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که با صادق رضی الله عنه بحج میرفتیم در پای خرمائی خشک فرود آمدیم صادق رضی الله عنه لب می جنبانید و چیزی میخواند که من فهم نمیکردم ناگاه روی بآن خرما بن کرد و فرمود که مارا اطعام کن از آنچه خدای تعالی در تو ودیعه نهاده است از روزی بندگان خود دیدم که آن خرما بن به سوی وی میل کرد و از وی خوشها آویخته پر خرمای تر مرا گفت پیش آی و بسم الله بگوی و بخور بموجب حکم او برفتم و بخوردم خرمائی که هرگز ازان شیرین تر و خوشتر خرمائی نخورده بودیم اعرابی آنجا حاضر بود گفت هرگز چنین سحری که امروز دیدم ندیده بودم صادق رضی الله عنه فرمود که ما وارثان پیغمبرانیم در میان ما ساحر و کاهن نمی باشد دعا میکنیم خدای تعالی اجابت میکند اگر خواهی دعا کنم که خدای تعالی ترا مسخ کند و سگی گرداند اعرابی از جهل که داشت گفت که دعا کن فی الحال سگی شد پس روی بنخانه خود کرد صادق رضی الله عنه مرا فرمود که در عقب وی برو برفتم بنخانه خود در آمد و پیش اهل و ولد خود دم می جنبانید عصا بر داشتند و ویرا برانندند من باز گشتم و آنرا پیش صادق رضی الله عنه میگفتم وی نیز باز آمد و پیش صادق رضی الله عنه در خاک می غلطید و آب از چشمان وی میرفت صادق رضی الله عنه بر وی رحم فرمود دعا کرد بصورت خود باز گشت فرمود که ای اعرابی بآنچه گفته بودم ایمان آوردی گفت آری هزار بار و هزار بار

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که با جماعتی پیش صادق بودم علیه السلام پرسید که چون خدای تعالی ابراهیم علیه السلام گفت که (فَخَذُ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصَرَّهِنَّ إِلَيْكَ * البقرة: ۲۶۰) آن مرغان از يك جنس بودند یا از اجناس مختلفه پس فرمود که میخواهید که مثل آن شمارا بنمایم گفتیم که آری فرمود که ای طاؤس بیا فی الحال طاؤسی حاضر

شد پس فرمود که ای غراب غرابی حاضر شد پس فرمود که ای باز بازی حاضر شد پس فرمود که ای کبوتر کبوتری حاضر شد پس بفرمود تا همه را بکشند و ریزه ریزه کردند و با یکدیگر آمیختند و سرهای ایشانرا نگاه داشتند بعد ازان سر طاؤس را برداشت و فرمود که ای طاؤس دیدم که گوشت و استخوان و پیرهای وی از دیگران جدا شد و بسر وی چسپید و بدن وی راست شد و زنده گشت و با آن سه مرغ دیگر همین معامله کرد همه زنده شدند و از انجمله آنست که شخصی پیش وی ده هزار درم آورد و گفت من بحج میروم این را از برای من سرائی بخر که چون از حج باز گردم با اهل و عیال خود آنجا متوطن شویم چون از حج باز گشت و پیش صادق آمد فرمود که برای تو سرائی خریدم در بهشت که حد اول آن منتهی بر رسول میشود ﷺ و ثانی آن به علی و ثالث آن بحسن و رابع آن بحسین رضی الله تعالی عنهم و اینك چك نوشته ام چون آن شخص آنرا بشنید گفت راضی شدم باین و چك را بستد چون بمنزل خود رسید بیمار شد وصیت کرد که آن چك با وی در قبر نهند چون وفات کرد و آن چك را با وی در قبر نهادند دیگر روز بامداد دیدند که آن چك بروی قبر وی نهاده است و بر پشت وی نوشته که جعفر بن محمد وفا نمود بآنچه وعده کرده بود و از انجمله آنست که شخصی از وی التماس دعا کرد که خدای تعالی ویرا چندان چیزی دهد که حج بسیار گزارد فرمود که خداوندا ویرا چندان بده که پنجاه حج گزارد آن شخص پنجاه حج گزارد و در پنجاه و یکم چون بجحفه رسید خواست که غسل کند سیل ویرا در ربود و دران برد

و از انجمله آنست که چون زید را رحمته الله کشتند و بردار کردند حاکم بن عباس کلبی این دو بیت بگفت :

صلبنا لکم زیدا علی جزع نخلة * ولم ار مهدیا علی الجزع یصلب

و قسم بعثمان علیا سفاهته * و عثمان خیر من علی و اطیب

چون این دو بیت بصادق رحمته الله رسید دست بدعا برداشت و فرمود که اللهم ان کان عبدك کاذبا فسلط علیه کلبك بنی امیه ویرا بکوفه فرستادند شیر ویرا در راه بدرید چون آن خبر بصادق رسید رحمته الله در سجده افتاد و گفت الحمد لله الذی انجزنا ما وعدنا

موسی بن جعفر رضی الله عنهما وی امام هفتم است کنیت وی ابوالحسن است و ابو ابراهیم نیز و غیر ذلك و لقب وی کاظم و انما لقب بالکاظم لفرط حلمه و تجاوزه عن المعتدین علیه مادر وی ام ولد بود حمیده بربریه و ولادت وی در ابوا بود میان مکه و مدینه یوم الاحد بسبع لیل خلون من صفر سنة ثمان و عشرين و مائة اول بار مهدی بن منصور ویرا از مدینه ببغداد آورد و حبس کرد و شبی امیر المؤمنین علی را ع در خواب دید که فرمود یا محمد (فَهَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ وَ تَقَطَّعُوا اَرْحَامَكُمْ * محمد : ۲۲) ربیع گوید که هم در شب بود که مرا طلبید چون پیش وی رفتم شنیدم که این آیت را میخواند باواز خوش گفت حالی برو و موسی بن جعفر را بیار رفتم و آوردم ویرا معانقه کرد و بنشاند و خواب را با وی گفت پس گفت هیچ توانی که مرا این گردانی ازان که بر من و فرزندان من خروج کنی فرمود که و الله هرگز نکرده ام و از شان من نیست که بکنم گفت راست میگوئی پس ربیع را گفت که ویرا ده هزار دینار بده و ساختگی وی کن تا بمدینه رود ربیع گوید که هم در شب کار وی ساختم و ویرا روان کردم از خوف آنکه مبادا که منافق پیدا شود و تا ایام رشید در مدینه بود پس دوم بار رشید ویرا ببغداد طلبید و حبس کرد و مات فی حبس هارون الرشید ببغداد یوم الجمعة لخمس خلون من رجب سنة ست و ثمانین و مائة من الهجرة و قبر وی در بغداد است و گویند که ویرا یحیی بن خالد البرمکی در رطب زهر داد بفرموده هارون الرشید و از وی روایت کنند که چون ویرا زهر داد فرمود که مرا امروز زهر دادند و فردا بدن من زرد خواهد شد پس نصفی از وی سرخ خواهد شد و پس فردا سیاه خواهد گشت انگاه بخوام مرد و چنان شد که فرموده بود رضی الله تعالی عنه فضایل و مناقب وی بسیار است عابد ترین زمان خود بود و فقیه ترین و سخی ترین و کریم ترین ایشان ویرا کرامات و خوارق عادات بسیار است

و از انجمله آنست که در کتب معتبره از شقیق بلخی رحمة الله علیه روایت کرده اند که گفته در سفر حج بقادسیه رسیدم جوانی دیدم خوب روی گندم گون بالای جامهای خود پشمینه پوشیده و شمله بر کتف خود زده و نعلین در پای کرده از میان مردمان بیرون آمده و تنها نشسته با خود گفتم این جوان از صوفیه مینماید همانا که میخواهد که درین راه

بر گردن مسلمانان بار باشد بروم و ویرا سرزنش کنم تا ازین باز ایستد چون نزدیک وی رسیدم فرمود که یا شقیق (اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ أَثْمٌ * الحجرات : ۱۲) پس مرا بگذاشت و برفت با خود گفتم این عجب کاری شد نام مرا و ما فی الضمیر مرا بگفت هر آینه که بنده ایست صالح بوی رسم و از وی بحلی خواهم هر چند تیز برفتم بوی نرسیدم چون بمنزلی دیگر رسیدم دیدم که در غماز است لرزه بر اعضای وی افتاده و اشک از چشمهای وی روان شده گفتم بروم و از وی بحلی خواهم صبر کردم تا فارغ شد چون روی بوی نهادم گفت ای شقیق بخوان این آیت را که (وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى * طه : ۸۲) پس مرا بگذاشت و برفت گفتم این جوان از ابدال است دو بار شد که از سر باطن خبر میدهد چون بمنزل دیگر رسیدم دیدم که بر سر چاهی ایستاده است و در دست وی رکوه ایست میخواهد که آب گیرد آن رکوه از دست وی در چاه افتاد با آسمان نگریست و گفت انت ربی اذا اظمئت الماء و قوتی اذا اردت الطعام اللهم سیدی مالی غیرها فلا تعدمهما و الله که دیدم آب چاه بالا آمد دست دراز کرد و رکوه را پر آب گرفت و وضو ساخت و چهار رکعت نماز گزارد بعد ازان بجانب توده از ریگ میل کرد و بدست خود ریگ میگرفت و در رکوه میریخت و می جنبانید و می آشامید پس من پیش رفتم و بروی سلام کردم جواب داد گفتم مرا اطعام کن از زیادتی آنچه خدای تعالی ترا اطعام کرده است گفت ای شقیق همیشه نعمتهای خدای تعالی چه ظاهر و چه باطن بما میرسد ظنّ خود را با خدای تعالی نیکو گردان بعد ازان رکوه را بمن داد بیاشامیدم سوپ و شکر بود و الله که هرگز ازان خوشتر و لذیذ تر چیزی نیاشدامیدم سیر شدم و سیراب گشتم چنانکه چند روز مرا بطعام و شراب حاجت نیفتاد بعد ازان ویرا ندیدم تا مکه چون بمکه رسیدم دیدم که در نیمه شب در نماز ایستاده بود بخشوع تمام و گریه و زاری میکرد همه شب چنین بود چون صبح دمید نماز گزارد و طواف کرد و بیرون رفت در پی وی برفتم دیدم که بر خلاف آنکه در راه بود ویرا موالی و خدم بودند و مردمان گرد وی در آمدند و بروی سلام میگفتند پرسیدم که این کیست گفتند هذا موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن علي بن ابی طالب رضی الله تعالی عنهم اجمعین گفتم این عجایب و غرایب از مثل

این سید عجیب و غریب نیست

وازانجمله آنست که هارون الرشید علی بن یقطین را جامه‌های فاخر داد ازانجمله دراعه بود از خز سیاه زربفت علی بن یقطین بنابر کمال محبتی که نسبت با کاظم علیه السلام داشت چیزی از اموال بران جامه‌ها افزود و همه را پیش وی فرستاد و همه را قبول کرد جز دراعه که ردّ کرد و گفت که این را نگاه دار که ترا بکار آید بعد ازان بچند روز علی بن یقطین بر یکی از غلامان خود غضب کرد و از پیش براند آن غلام پیش رشید آمد و گفت که سید من موسی بن جعفر را امام میدارد و برای وی مال بسیار می فرستد و ازانجمله دراعه ایست که امیر المؤمنین ویرا بآن اکرام کرده بود چون رشید آنرا شنید غضب بر وی مستولی شد فی الحال کماشته بطلب وی فرستاد چون حاضر شد از وی پرسید که آن دراعه را که ترا پوشانیده بودم چه کردی گفت نزدیک من است یا امیر المؤمنین گفت حاضر کن غلامی را طلبید و گفت بفلان خانه رو از سرای من و کلید آنرا از فلان کنیزك بطلب دران خانه صندوقی است سر آنرا بکشای و دران صندوق ظرفی است سر بهر آنرا بیار غلام زود آن ظرف را حاضر کرد رشید فرمود تا مهر آنرا برداشتند آن دراعه دید به بویهای خوش معطر ساخته غضب وی فرو نشست و گفت که این را بجای وی باز فرست و خوش باش که من بعد سخن کسی را در حق تو نخواهم شنید

وازانجمله آنست که شخصی گفته است که در کُرتِ اوّل که مهدی کاظم را علیه السلام ببغداد طلبید مرا فرمود که بعضی از حوایج راه از بازار بخرم چون بمن نظر کرد مرا بسیار مغموم و محزون دید گفت ای فلان چیست که ترا مغموم می بینم گفتم چون مغموم نباشم که پیش این ظالم میروی و معلوم نیست که سر انجام چه خواهد بود فرمود که هیچ باکی نیست در فلان ماه فلان روز باز خواهم آمد تو در اوّل شب منتظر باش دایم ماه و روز می شمردم تا آنروز که موعد بود رسید انتظار می بردم تا نزدیک غروب هیچکس را ندیدم شیطان وسوسه در خاطر من انداخت بترسیدم که شکی در دل من راه یابد اضطرابی عظیم در من افتاد ناگاه دیدم که از جانب عراق سیاهی پیدا آمد و کاظم علیه السلام در پیش آن سیاهی بر بغله سوار آواز داد که ای فلان گفتم لیّک یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود که نزدیک بود که

شکی در دل تو افتد گفتم چنین بود پس گفتم الحمد لله که ازین ظالم بسلامتی خلاص شدی فرمود که یکبار دیگر مرا خواهند برد که خلاص نیام

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که در مدینه مجاور بودم و خانه بکرایه گرفته بودم و ملازمت مجلس کاظم علیه السلام می کردم روزی بارانی عظیم آمد احرام ملازمت وی بستم چون بروی در آمدم و سلام کردم جواب داد و فرمود که ای فلان بخانه خود باز گرد که خانه تو بر بالای متاع تو فرود آمده است باز گشتم دیدم که خانه من فرود آمده است جمعی را بکری گرفتم تا متاع مرا از زیر خاک بیرون کردند هیچ چیز کم نشد مگر سطلی چون بامداد پیش وی آمدم فرمود که چیزی از خانه تو کم نشد گفتم نی مگر سطلی که بآن وضو می ساختم زمانی سر در پیش افکند پس سر بر آورد و فرمود که گمان می برم که تو آنرا جائی فراموش کرده بود و از کنیزك صاحب سرای خود سؤال کن و بگوی که سطل را تو برداشته بمن باز ده که بتو باز خواهد داد چون باز گشتم پیش کنیزك صاحب سرای آمدم و گفتم که سطلی که در فلان جای فراموش کرده بودم تو در آمده و برداشته بمن باز ده که میخوام وضو سازم او فی الحال برفت و بیاورد

و از انجمله آنست که در آن وقت که ویرا به بصره میبردند نزدیک بمدین باوی در کشتی نشستیم و در عقب ما کشتی بود که در وی زنی بود که با شوهر خود زفاف کرده و در آنجا شور و غوغائی بود فرمود که این چه شور است گفتم که عروسی میبرند چون ساعتی بر آمد شنیدم که فریادی بر آمد پرسید که این فریاد چیست گفتند آن عروس خواسته است که مشتی آب بردارد دستوانه زرین از دست او در آب افتاده است فریاد کرده است فرمود که کشتی را نگاه دارید نگاه داشتند دیگر فرمود که ملاح ایشانرا نیز بگوئید که کشتی ایشان را نیز نگاه دارد نگاه داشتند بکنار کشتی آمد و در زیر لب چیزی بخواند پس فرمود که ملاح ایشان را بگوئید تا فوطه بندد و بآب در آید و آن دستوانه را بگیرد چون نظر کردیم آن دستوانه بر روی زمین مینمود و اندک آب بر بالای آن ملاح بآب در آمد و آنرا بگرفت

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که یکی از اصحاب صد دینار با من همراه کرد که پیش کاظم علیه السلام برم و مرا نیز چیزی بود که میخواستم بوی دهم چون بمدینه رسیدم

آب بر خود ریختم و بضاعت خود را بشستم و ازان آن شخص را نیز و مشک سوده بر آنجا پاشیدم چون بضاعت آن مرد را بشمردم نود و نه دینار بود دیگر باز بشمردم همان بود يك دینار دیگر از خود بشستم و بران ضم کردم و در صره کردم همچنانکه بود و در شب بر وی در آمدم گفتم جان من فدای تو باد اندك بضاعتی دارم که بآن تقرب میجویم بخدای تعالی گفت بیار دنانیر خود را پیش وی بردم پس گفتم مولای تو فلان کس چیزی با من همراه کرده است گفت بیار صره را پیش وی بردم فرمود که بر زمین ریز بریختم بدست خود آنرا پراکنده ساخت و دینار مرا جدا کرد و فرمود که وی وزن را اعتبار کرده است نه عدد را

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که علي بن يقطين و کسی دیگر مرا گفته است که بکوفه رو و فلانی را با خود همراه کن و دو راحله بخريد و این مال را و این مکتوب را بموسی بن جعفر برسانید من بکوفه رفتم و با آن کس دو راحله خریدیم چون بمدینه نزدیک رسیدیم جائی فرود آمدم و چیزی میخوردیم ناگاه دیدیم که موسی بن جعفر بر بغله سوار ظاهر شد بر خاستیم و بر وی سلام کردیم فرمود که بیارید آنچه با شماست هر چه داشتیم پیش وی بردیم پس مکتوبات را بوی دادیم مکتوبی چند از آستین خود بیرون کرد و فرمود که این جواب مکتوبات شماست باز گردید در حفظ خدای تعالی گفتیم که زاد ما تمام شده است و مدینه نزدیک است اگر اجازت باشد زیارت رسول ﷺ بکنیم و توشه نیز بر داریم فرمود که با شما هیچ زاد باقی مانده است گفتیم آری فرمود که پیش آرید پیش آوردیم آنرا بدست مبارك خود بگرفت و فرمود که این زاد شما تا بکوفه پسندیده است باز گردید در حفظ خدای تعالی باز گشتیم و آن زاد ما را بکوفه پسندیده بود

ذکر علي بن موسی بن جعفر رضی الله تعالی عنهم وی امام هشتم است و کنیت وی ابو الحسن است چون کنیت پدر وی کاظم علیه السلام و از کاظم علیه السلام آرند که فرموده است که ویرا عطا دادم کنیت خود و لقب وی رضاست قيل لابی جعفر محمد بن علي الرضا رضی الله عنهما ان اباك سماه المؤمن الرضا ورضيه لولایة عهده فقال بل الله سبحانه سماه الرضا لانه كان رضا الله عزّ وجلّ فی سمائه و رضا رسوله ﷺ فی ارضه و خصّ من بین آبائه الماضین بذلك لانه رضی به المخالفون كما رضی به الموافقون و كان ابوه موسی

الكاظم عليه السلام يقول ادعوا لى ولدى الرضا و اذا خاطبه قال يا ابا الحسن ولادت وى در مدينه بوده است روز بنچشنبه يازدهم ربيع الآخر سنه ثلاث و خمسين و مائه بعد از وفات جده الصادق عليه السلام بخمس سنين و قيل غير ذلك و وفات وى در ولايت طوس بوده است در قريه سناباد از رستاق توقان و قبر وى در قبله قبر هارون الرشيد است در قبه كه در سراى حميد بن قحطبة الطائى است و ذلك فى شهر الرضمان لتسع بقين منه يوم الجمعة سنة ثمان و مائتين مادر وى ام ولد بوده است و لها اسماء منها اروى نجمه و سمانه و ام البنين و استقر اسمها على تكتم گویند كه وى كنيزك حميده بود مادر كاظم رضى الله عنهما شبى حميده مصطفى را عليه السلام در خواب دید كه فرمود كه نجمه را به پسر خود موسى بخش كه زود باشد كه از وى فرزندی بوجود آید كه بهترين اهل زمين باشد و از ام الرضا رضى الله عنها روايت كنند كه گفت چون برضا حامله شدم هرگز از خود ثقل حمل نيافتم و در خواب از شكم خود آواز تسبيح و تهليل مى شنيدم هول و هيبت بر دل من غلبه ميكرد بيدار مى شدم هيچ آواز نمى آمد و در زمان ولادت دستها بر زمين نهاد و روى با آسمان كرد و لب مبارك مى جنبانيد چنانكه كسى سخن كند و مناجات كند و يكى از خواص كاظم عليه السلام مرا گفت كه هيچ دانسته كه از تاجران مغرب كسى آمده است گفتم ندانسته ام فرمود كه آمده است با وى سوار شديم و برفتيم تا بآن مغربى رسيديم هفت كنيزك بر ما عرض كرد هيچ کدام را قبول نكرد فرمود كه ديگر عرض كن گفت ديگر نمانده است مگر كنيزكى كه بيمارست فرمود كه چه شود كه ويرا عرض كنى قبول نكرد پس باز گشت روز ديگر مرا فرستاد و گفت كه ويرا بگوى كه غايت ثمن وى چيست هر چه گويد بآن بخر پيش وى رفتم و پرسيدم گفت كه از چنين و چنين كم نمى كنم گفتم كه بآنچه گفتى خريدم گفت بتو فروختم اما بگوى كه آن مرد كه وى با وى همراه بودى كيست گفتم مرديست از بنى هاشم گفت از کدام قبيله بنى هاشم گفتم من بيش از اين غيذاىم گفت كه ترا چيزى بگويم چون اين كنيزك را از اقصى بلاد مغرب خريدم زنى از اهل كتاب مرا دید گفت اين كنيزك چيست گفتم كنيزكيست كه از براى خود خریده ام گفت اين كنيزك ازان قبيل نيست كه از آن تو باشد مى بايد كه اين نزديك بهترين اهل ارض باشد كه از وى در اندك وقتى

فرزندى آيد كه از شرق تا غرب مثل وى نباشد را وى گويد كه چون ويرا آوردم اندك روزگارى پيش وى بود كه رضا عليه السلام متولد شد و عن موسى الكاظم عليه السلام انه قال رأيت رسول الله ﷺ فى المنام وامير المؤمنين عليه السلام معه فقال رسول الله ﷺ يا على ابنك ينظر بنور الله عز وجل و ينطق بحكمته و يصيب و لا يخطئ و يعلم و لا يجهل و قد ملأ حكما و علما و هر چند آنچه بر زبانها مذكور است و در كتابها مسطور از مناقب و فضايل رضا عليه السلام اندكى است از بسيار و قطره ايست از بحر زخار اين مختصر را گنجائى آنها نيست لا جرم بر بعضى از كرامات و خوارق عادات اقتصار ميرود

و از انجمله آنست كه مأمون ويرا ولى عهد خود ساخت هر گاه كه قصد ملاقات مأمون كردى خادمان و حاجبان استقبال وى كردندى و پرده را كه بر درگاه مأمون آويخته بودى بالا داشتندى تا وى در آمدى و آخر الامر بنا بر تقابل كه ميان اصحاب نفس و هوا و ارباب صدق و صفا مى باشد ايشانرا نفرتى از رضا عليه السلام واقع شد با يكديگر اتفاق كردند كه من بعد بر قاعده معهود استقبال وى نكنند و پرده را بالا بر ندارند چون ديگر بار رضا عليه السلام آمد و ايشان نشسته بودند بى اختيار بر جستند و استقبال كردند و پرده را بالا داشتند چون وى درون رفت با يكديگر گفتند اين چه بود كه ما كرديم ديگر بار اتفاق كردند كه كرت ديگر اين نكنيم چون كرت ديگر آمد بر خاستند و سلام كردند اما در برداشتن پرده توقف نمودند خداى تعالى باده بر انگيخت كه آن پرده را برداشت بيش از آنكه ايشان بر ميداشتند چون وى در آمد آن باد ساكن شد و چون قصد بيرون آمدن كرد باز آن باد بر خاست و آن پرده را بالا داشت انجماعت چون آنراديدند گفتند هر كرا خداى تعالى عزيز گرداند هيچكس خوار نمى تواند كرد و بعبادت معهود خود عود كردند

و از انجمله آنست كه دعبل بن علي الخزاعى رحمه الله تعالى عليه كه از شعراى فصيح آن عصر بود گويد كه چون من آن قصيده را گفتم كه مدارس آيات خلت من تلاوة ... آنرا پيش رضا عليه السلام بردم در خراسان در انوقت كه ولى عهد مأمون بود چون آنرا بخواندم استحسان كرد و فرمود كه اين را پيش هيچكس ديگر مخوان مگر كه من گويم و خبر من بمأمون رسيد مرا طلب داشت و احوال من پرسيد پس گفت كه قصيده مدارس

آیات را بخوان من تعلل کردم فرمود که رضا را عَیَّاهُ حاضر کردند گفت یا ابا الحسن دعبل را از قصیده مدارس آیات پرسیدم نخواند رضا عَیَّاهُ فرمود که ای دعبل بخوان بخواندم استحسان نمود و پنجاه هزار درم عطا داد و رضا عَیَّاهُ نیز نزدیک باین عطا داد من گفتم یا سیدی میخوام که مرا از جامهای خود چیزی ببخشی تا کفن من باشد مرا پیرهنی داد که پوشیده بود و منشفه داد بغایت لطیف و فرمود که اینهارا نگاهدار که بآن از آفات نگاه داشته خواهی شد بعد ازان قصد مراجعت بعراق کردم در راه بعضی از کردان بیرون آمدند و قافله ما را غارت کردند چنانکه با من پیرهنی کهنه ماند و بس و بر هیچ چیز چندان تأسف نداشتیم که بران پیرهن و منشفه و دران سخن که رضا عَیَّاهُ فرموده بود که این را نگاهدار که بآن نگاه داشته خواهی شد متفکر می بودم ناگاه دیدم که یکی ازان کردان بر اسب من سوار و جامه بارانی من در بر آمد و نزدیک من بیستاد منتظر آنکه اصحاب وی جمع شوند و این بیت را خواندن گرفت که مدارس آیات خلت من تلاوة و گریه آغاز کرد با خود گفتم عجب است که این دزدی از کردان طریق محبت اهل بیت رسول ﷺ می ورزد پس طمع کردم که پیرهن رضا عَیَّاهُ و منشفه وی بدست من آید ویرا گفتم یا سیدی این قصیده را که گفته است گفت ترا با این چه کار گفتم مرا درین سرّ هست که خواهم گفت گفت صاحب این ازان مشهورتر است که کسی نداند گفتم کیست آن گفت دعبل بن علی شاعر آل محمد ﷺ گفتم ای سیدی و الله که دعبل منم و این قصیده را من گفته ام استبعاد بسیار کرد و اهل قافله را طلب کرد و از ایشان استفسار حال نمود همه گواهی دادند که این دعبل است هر چه از قافله گرفته بود همه را باز پس داد و هیچ نگاه نداشت و مارا بدرقه شد و از محل خطر گذرانید پس من و آن قافله بیرکت آن پیرهن و منشفه ازان بلا برستیم و نگاه داشته شدیم و قصیده دعبل اینست :

ذکرت محل الربع من عرفات * فاسکبت دمع العین بالعبرات
و قل عری صبری و زادت صبابتی * دسوم دیار اقفرت و عرات
مدارس آیات خلت من تلاوة * و منزل وحی مقفر العرصات
لآل رسول الله بالخیف من منی * و بالبيت و التعریف و الحجرات

ديار علي و الحسين و جعفر * و حمزة و السّجاد ذی الثّقات
 ديار عفاها جور كل معاند * ولم تعف بالايام و السنوات
 ديار لعبد الله و الفضل صفوة * سليل رسول الله ذی الدّعات
 منازل كانت للصلوة و للتقى * وللصوم و التطهير و الحسنات
 منازل جبريل الامين يحلها * من الله بالتسليم و الزكوات
 منازل وحي الله معدن علمه * سبيل رشاد واضح الطرقات
 منازل وحي الله ينزل حولها * على احمد الروحات و الغدوات
 فاين الاولى شطت بهم غربة النوى * افانين في الاقطار مختلفات
 هم آل ميراث النبی اذا انتموا * و هم خير سادات و خير حمات
 مطاعيم في الاعسار في كل مشهد * فقد شرفوا بالفضل و البركات
 اذا لم نناج الله في صلواتنا * بذكرهم لم تقبل الصلوات
 ائمة عدل يهتدى بفعالهم * و تؤمن منهم ذلة العثرات
 فيا رب زد قلبي هدى و بصيرة * و زد جهم يا رب في الحسنات
 ديار رسول الله اصبحن بلقعا * و دار زياد اصبحت عمرات
 ديار رسول الله هدت قبابها * و آل زياد غلظ القصرات
 و آل رسول الله يسبى حريمهم * و آل زياد امنوا اليسرات
 و آل رسول الله تدمى نحورهم * و آل زياد زينوا الحجلات
 و آل زياد في القصور مصونة * و آل رسول الله في الفلوات
 فيا وارثي علم النبی و آله * عليكم سلام دائم النفحات
 لقد امنت نفسي بكم في حياتها * و اني لارجو الامن عند ممات

و درين قصيده در بعضی روايات پنجاه بيت زيادت است و در آنجا ذكر قبور اهل بيت کرده
 است و چنين روايتست که دران قصيده چون باين بيت رسيد که :

و قبر ببغداد لنفس زكية * تضمنها الرحمن في الغرفات

رضا عليه السلام فرمود که ای دعبل بدين موضع بيتی ديگر الحاق کنم که قصيده تو بأن تمام شود

گفت بلی یا ابن رسول الله فرمود که :

و قبر بطوس یا لها من مصیبة * اناخت علی الاحشاء بالزفرات

دعبل پرسید که این قبر که خواهد بود یا ابن رسول الله فرمود که قبر من زود بود که طوس محل آمد شدن دوستان و محبان اهل بیت شود هر که مرا زیارت کند درین غربت با من باشد در درجه من در روز قیامت آمرزیده

و از انجمله آنست که یکی از کوفیان گفته است که از کوفه بعزیمت خراسان بیرون آمدم دختر من حله بمن داد که این را بفروش و برای من فیروزه بخر چون برو رسیدم غلامان رضا علیه السلام آمدند که یکی از خادمان وی فوت شده است حله که داری بیا فروش تا کفن وی سازیم من گفتم که هیچ حله ندارم برفتند دیگر باره باز آمدند که مولای ما ترا سلام میرساند و میگوید که با تو حله هست که دختر تو بتو داده است که بفروشی و فیروزه خری اینک بهای آن را آورده ام حله را بایشان دادم و بعد ازان با خود گفتم که مسئله چند از وی بپرسم بینم که چه جواب میدهد چند مسئله بر جائی نوشتم و بامداد بدر خانه وی رفتم از ازدحام مردمان مجال آن نشد که ویرا به بینم چه جای آنکه بپرسم متحیر ایستاده بودم ناگاه غلامی بیرون آمد و نام من برد و نوشته بمن داد که ای فلان این جواب مسائل تست چون نگاه کردم جواب مسئلهای من بود

و از انجمله آنست که یکی از اهالی بناج گفته است که رسول صلی الله علیه و آله را در خواب دیدم که به بناج آمده است و در مسجدی که حاجیان فرود می آیند فرود آمده است پیش وی رفتم و سلام کردم در نظر وی طبقی بود از برگ درخت خرما ی بافته پر از خرما ی صیحانی رسول صلی الله علیه و آله کفی ازان خرما بمن داد بشمردم هفده بود با خود تعبیر چنان کردم که بعدد هر خرمائی سالی خواهم زیست چون بعد از بیست روز کما بیش شنیدم که رضا علیه السلام دران مسجد فرود آمده است فی الحال بخدمت او شتافتم ویرا در همان موضع که رسول صلی الله علیه و آله را دیده بودم یافتم طبقی بر همان صفت پیش وی نهاده سلام کردم جواب داد و مرا نزدیک خواند و کفی خرما بمن داد بشمردم آن هفده خرما بود گفتم یا ابن رسول الله خرما بیشتر ازین میخواهم فرمود که اگر رسول صلی الله علیه و آله بیشتر بتو میداد من هم بیشتر میدادم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که ریان بن الصلت با من گفت که میخواهم که از رضا رضی الله عنه دستوری خواهی که بر وی در آیم و امید میدارم که مرا جامه پوشاند از جامهای خود و درهمی چند از آنها که بنام وی زده اند عطا فرماید راوی گوید که چون پیش رضا رضی الله عنه در آمدم هنوز هیچ نگفته بودم که فرمود که ریان بن الصلت میخواهد که در آید و امید میدارد که ویرا جامه پوشانیم و از دراهمی که بنام ما زده اند چیزی بوی دهیم ویرا در آید ریان در آمد ویرا دو جامه و سی درهم عطا فرمود

و از انجمله آنست که قطاع الطريق تاجری را در راه کرمان در برف گرفتند و دهان ویرا پر برف کردند زبان وی از کار برفت چنانکه بآسانی سخن نمی توانست گفت چون بخراسان رسید شنید که رضا رضی الله عنه در نیشاپور است با خود گفت که وی از اهل بیت نبوت است پیش وی روم شاید که این را علاجی تواند کرد شب در خواب دید که پیش رضا رضی الله عنه آمد و طلب شفا کرد فرمود که بستان کمیونی و سعترو و ملح و آنرا بآب ترکن و دو سه بار در دهن گیر که شفا یابی از خواب در آمد و ازان خواب اعتباری نگرفت چون به نیشاپور رسید رضا رضی الله عنه بیرون رفته بود و در بعضی رباطها نزول کرده آن تاجر بخدمت وی رفت و قصه خود را باز گفت و ذکر خواب نکرد رضا رضی الله عنه فرمود که داروی تو همانست که در خواب با تو گفته بودم گفت یا ابن رسول الله میخواهم که دیگر بار از تو بشنوم فرمود که بستان قدری کمیونی و سعترو و ملح و بآب ترکن و دو سه بار در دهان گیر که شفا یابی آن شخص چنان کرد و شفا یافت

و از انجمله آنست که روزی در شخصی نظر کرد و فرمود که ای بنده خدای وصیت کن بآنچه میخواهی و آماده باش از برای چیزی که ازان گزیر نیست چون ازین سخن سه روز بگذشت آن شخص بمرد

و از انجمله آنست که ابو اسماعیل سندی گفته است که برضا رضی الله عنه در آمدم و یک کلمه از عربی نمیدانستم بر وی بلغت سند سلام گفتم وی بهمان لغت جواب داد بعد ازان از وی سؤالات کردم بزبان سندی وی از همه بهمان زبان جواب گفت چون بیرون می آمدم گفتم من زبان عربی نمیدانم دعا کن تا خدای تعالی مرا بدانستن آن ملهم گرداند

دست مبارك بر لبهای من می مالید فی الحال بزبان عربی سخن گفتن آغاز کردم و از انجمله آنست که دیگری گفته است که عزیمت حج کردم جاریه من برای من دو ثوب ملحم ترتیب کرده بود که دران احرام بندم چون وقت احرام رسید مرا در خاطر دغدغه پیدا شد که احرام در ثوب ملحم جایز هست یا نی ترك آن کردم و جامه دیگر پوشیدم چون بمکه رسیدم بسوی رضا علیه السلام کتابتی کردم و همراه آن چیزها بوی فرستادم و فراموش کردم که درانجا از وی سؤال کنم که احرام در ثوب ملحم جایز هست یا نی با وجود آنکه در خاطر داشتم چندان بر نیامد که قاصد آمد و جواب مکتوب من آورد و در آخر آن نوشته که هیچ باك نیست اگر محرم جامه ملحم بپوشد

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که روزی با رضا علیه السلام در حایطی بودم و با وی سخن می گفتم ناگاه عصفوری آمد و خود را پیش وی بر زمین انداخت و بانگ میکرد و اضطراب مینمود رضا علیه السلام فرمود که میدانی که این عصفور چه میگوید گفتم الله و رسوله و ابن رسوله اعلم فرمود که میگوید که درین خانه ماری در آمده است و میخواهد که فرزندان مرا بخورد پس فرمود که برخیز و باین خانه درآی آن مار را بکش بر خاستم و بآن خانه در آمدم دیدم که ماری گرد آن خانه میگردد ویرا بکشتم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که خاتون من حامله بود پیش رضا علیه السلام در آمدم و گفتم دعا کن که خدای تعالی ویرا پسری گرداند فرمود که خاتون تو بدو فرزند حامله است چون برگشتم در خاطر من افتاد که یکی را محمد نام نهم و یکی را علی مرا آواز داد که یکی را علی نام کن و یکی را ام عمرو چون آن فرزندان بزمین آمدند یکی پسر بود و دیگری دختر علی و ام عمرو نام کردم روزی از مادر خود پرسیدم که ام عمرو چه نام است مادر من گفت که نام مادر من ام عمرو بوده است

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که در خراسان از رضا علیه السلام شنیدم که میفرمود که چون مرا از مدینه طلبیدند همه عیال خود را جمع کردم و ایشانرا فرمودم که بر من بگریید تا بشنوم بعد ازان دوازده هزار درهم بر ایشان قسمت کردم و گفتم که دیگر هرگز بسوی شما معاودت نخواهم کرد

و از انجمله آنست که چون مأمون بر وی عرض خلافت میکرد وی قبول نمیکرد و این استدعا مدت دو ماه برداشت آخر الامر چون مبالغه از حد گذشت و بوعید و تهدید انجامید قبول کرد و دران باب فصلی نوشت و در آخر آن ثبت کرد که والجفر والجامعة يدلان على ضد ذلك (وَمَا أَدْرَى مَا يُفَعْلُ بِي وَلَا بِكُمْ * الاحقاف : ۹) (إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضُ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ * الانعام : ۵۷) لکنی امتثلت امر امیر المؤمنین و اثر رضاه والله يعصمني و اياه

و از انجمله آنست که خوارقی که از قصه ابو الصلت هر وی روایت کرده اند معلوم میشود و آن چنانست که ابو الصلت گفته است که روزی پیش رضا ع ایستاده بودم با من گفت درین قبه رو که قبر هارون الرشید در انجاست و از چهار جانب آن خاک بیار رفتم و بموجب حکمش خاک آوردم ببوئید و بینداخت و گفت زود باشد که اینجا برای من حفر قبر کنند و سنگی ظاهر شود که اگر هر کلنکی که در خراسانست بیارند آنرا نتوانند کند بعد ازان فرمود که از فلان موضع خاک بیار آوردم فرمود که از برای من دران موضع حفر کنند و بگوی تا هفت درجه فرو برند و در میان قبر شق کنند و اگر نگذارند بفرمای تا لحد کنند و آنرا دو ذراع و شبیری سازند که آنرا خدای فراخ گرداند چنانکه خواهد و در وقت حفر از بالای سر من تری پیدا خواهد شد بکلامی که ترا تعلیم میکنم تکلم کن که آب بجوشد و لحد پر بر آید و دران آب ماهیان خرد بینی این نان را که بتو میدهم خرد کن و در آب انداز تا ماهیان بخورند چنانچه هیچ نماند پس ماهی بزرگ بیرون آید و آن ماهیان خرد را بر چیند چنانکه هیچ نماند نگاه غایب شود چون غایب شود دست بر آب نه و بآنچه گفتم تکلم کن تا آب کم شود و هیچ نماند و آنچه گفتم نکنی مگر در حضور مأمون بعد ازان فرمود که ای ابو الصلت فردا بر مأمون در خواهم آمد اگر چنانچه بدر آم و چیزی بر سر خود پوشیده باشم با من سخن گوی و اگر چیزی بر سر خود انداخته باشم با من سخن مگوی ابو الصلت گوید که چون رضا ع بامداد کرد جامها بیوشید و منتظر بنشست تا غلام مأمون بطلب او آمد بر مأمون در آمد و در پیش مأمون طبقهای میوه نهاده بودند و خوشه انگور در دست داشت و میخورد چون ویرا دید از جای خود بر جست و ویرا معانقه کرد و

بر میان دو چشم وی بوسه داد و ویرا بنشانند و آن خوشه انگور را بوی داد و گفت یا ابن رسول الله ازین انگور خوتر دیده رضا رضی الله عنه فرمود که انگور نیکو در بهشت باشد پس مأمون گفت که ازین انگور بخور رضا رضی الله عنه فرمود که مرا معاف دار مأمون مبالغه کرد و گفت مانع چیست مگر ما را متهم میداری و آن خوشه را بستد و بعضی ازان بخورد و دیگر بار برضا رضی الله عنه داد رضا دو سه دانه ازان بخورد و بینداخت و بر خاست مأمون گفت بکجا میروی فرمود که آنجا که فرستادی و چیزی بر سر مبارك خود پوشیده و بیرون آمد با وی سخن نگفتم بسرای خود در آمد و بفرمود تا در سرای به بندند و بر فراش خود بنحفت و من در میان سرای ایستادم غمگین ناگاه دیدم که جوانی در آمد خوب روی و مشك موی بسیار شبیه رضا رضی الله عنه پیش وی دویدم و گفتم از کجا در آمدی که در بسته بود فرمود که آنکس مرا در آورد که بیک ساعت از مدینه آورد پرسیدم که تو کیستی فرمود که من حجت الله محمد بن علي و پیش پدر در آمدم و مرا نیز گفت که در آی چون رضا رضی الله عنه ویرا بدید بر خاست و معانقه کرد و بطرف سینه خود کشید و میان دو چشم وی ببوسید و ویرا در بستر خود برد و وی نیز روی بر روی پدر خود نهاد و با وی سخنان پنهانی گفت که من ندانستم بعد ازان بر دولب رضا رضی الله عنه کفی دیدم سفید تر از برف و محمد بن علي رضی الله عنهما آنرا می لیسید بزبان خود پس دست در میان جامه پدر آورد و چیزی از سینه او مثل عصفور بیرون آورد و فرو برد رضا رضی الله عنه در گذشت محمد بن علي رضی الله عنهما گفت که ای ابو الصلت برخیز و از خزانه آب و تخته بیار گفتم در خزانه نه آبست و نه تخته فرمود که هر چه ترا میگویم بجای می آر در خزانه رفتم آب و تخته یافتم بیرون آوردم و خواستم که ویرا مدد دهم فرمود که ای ابو الصلت با من کسی دگر هست که مدد میدهد ویرا غسل کرد و فرمود که در خزانه جامه دانی است در وی کفن و حنوط بیرون آر رفتم آنجا جامه دانی دیدم که هرگز ندیده بودم بیرون آوردم ویرا تکفین کرد و نماز گزارد پس گفت تابوت بیار گفتم بروم و نجار را بگویم تا تابوت را بتراشد گفت در خزانه رو رفتم تابوتی دیدم که هرگز ندیده بودم آوردم ویرا در تابوت کرد و دو رکعت نماز آغاز کرد هنوز تمام نکرده بود که تابوت از جای خود برخاست و سقف خانه بشگافت و تابوت از آنجا بالا رفت گفتم یا ابن رسول

الله مأمون هم درین ساعت بیاید و ویرا طلب دارد ما چه گویم فرمود که خاموش باش که تابوت زود باز خواهد گشت پس فرمود که ای ابو الصلت هیچ پیغمبری نیست که در مشرق مرده باشد و وصی وی در مغرب بمیرد مگر که خدای تعالی میان اجساد ایشان و میان ارواح ایشان جمع کند این سخن تمام نشده بود که باز سقف خانه بشگافت و تابوت فرود آمد ویرا از تابوت بیرون آورد و بر فراش بخابانید چنانکه گوئیا ویرا نشسته اند و کفن نکرده پس بفرمود که برخیز و در بکشای بکشادم مأمون و غلامان بر در بودند در آمدند گریان و اندوهگین گریان می دریدند و طیانچه بر سر میزدند و مأمون میگفت یا سیداه فجعت بك یا سیداه بعد ازان بتکفین و تجهیز وی مشغول شدند و بفرمود تا به حفر قبر وی اشتغال نمایند من دران موضع حاضر شدم هر چه رضا رضی الله عنه گفته بود همه ظاهر شد چون مأمون آن آب و ماهیان بدید گفت رضا رضی الله عنه چنانچه در حیات خود ما را عجایب مینمود در عات خود هم می نماید یکی از مقربان مأمون گفت میدانی که این اشارت بچیست اشارت بآنست که مثل ملك شما ای بنی العباس با وجود کثرت شما و طول مدت شما مثل این ماهیانست چون وقت اجلهای شما در آید و زمان انقطاع آثار شما نزدیک گردد خدای تعالی مردی را از میان شما بر شما مسلط گرداند تا شما را فانی سازد مأمون گفت راست میگوئی دیگر ابو الصلت گوید که چون مأمون از دفن رضا رضی الله عنه فارغ شد گفت آن کلام که گفتمی مرا تعلیم کن گفتم که آنرا همان ساعت فراموش کردم و راست گفتم فرمود که مرا حبس کردند مدت یکسال در حبس بماندم عیش من تنگ شد گفتم بار خدایا بحق محمد و آل محمد که مرا فرخی روزی کن هنوز دعا تمام نکرده بودم که محمد بن علی الرضا را دیدم که در آمد و گفت تنگ دل شدی ای ابو الصلت گفتم آری و الله گفت برخیز و بیرون رو و دست بر بندهایی که بر من بود زد همه بکشاد دست مرا گرفت و ازان سرای بیرون آورد و حارسان و غلامان مرا میدیدند و توانستند که با من سخن گویند پس گفت برو در ضمان خدای تعالی و ودیعت او که دیگر باو نرسی و او بتو نرسد ابو الصلت گوید که تا اینوقت مأمون را ندیده ام

ذکر محمد بن علی بن موسی بن جعفر رضی الله تعالی عنهم وی امام نهم است

و کنیت وی ابو جعفر است در کنیت و نام موافق باقر است علیه السلام و لهذا ویرا ابو جعفر ثانی گفته اند و لقب وی تقی و جواد است مادر وی ام ولد بوده است نام وی خیزران و قیل ریحانه و قیل کانت من اهل ماریة القبطیة ولادت وی در مدینه بود روز جمعه ده روز از رجب گذشته سنه خمس و تسعین و مائة و وفات وی روز سه شنبه شش روز از ذو الحجة گذشته سنه عشر و مائتین در عهد خلافت معتصم و قیل مات مسموما و لکنه ما صح و قبر وی در بغداد است در قفای قبر جد وی کاظم رضی الله عنهما و از کمال علم و فضل و ادب که داشت با صغر سن مأمون مشغوف وی شد و دختر خود ام الفضل را بوی داد و همراه وی بمدینه روان کرد و هر سال هزار هزار در هم بوی فرستادی و از وی آرند که بعد از فوت پدر خود رضا علیه السلام در سن یازده سالگی در بعضی از کوچهای بغداد با جمعی از کودکان ایستاده بود اتفاقا مأمون بقصد شکار بیرون میرفت گذر وی بر آنجا افتاد همه کودکان از سر راه بگریختند و جواد رضی الله عنه بر جای ایستاده چون مأمون نزدیک رسید ویرا دید و خدای تعالی ویرا در دلها قبولی عظیم داده بود بارکئ خود نگاهداشت و پرسید که ای کودک تو چرا با کودکان دیگر از سر راه نرفتی بر فور جواب داد که ای امیر المؤمنین راه تنگ نیست که برفتن آنها بر تو کشاده گردانم و مرا جریمه نیز نبود که از ترس بگریزم و حسن ظن من بتو است که بی جریمه آزار بهیچ کس نرسانی مأمون را صورت او و تکلم او بغایت خوش آمد پرسید که نام تو چیست فرمود که محمد پرسید که فرزند کیستی فرمود که فرزند رضا علیه السلام بر پدر وی ترحم و ترضی کرد و بآن جانب که میرفت روان شد و با خود بازهای شکاری داشت چون از عمارات بیرون رفت بازی بر تذروی انداخت آن باز غایب شد و غیبت وی دراز کشید بعد ازان از هوا فرود آمد و در منقار وی ماهی خرد نیم زنده بود مأمون ازان تعجب بسیار کرد و آنها بدست خود گرفته باز گشت چون بآنموضع رسید که دران جواد علیه السلام با کودکان ایستاده بود کودکان بدستور پیشتر از راه بیک سو شدند و جواد علیه السلام بایستاد چون خلیفه نزدیک وی رسید گفت ای محمد فرمود که لبیک یا امیر المؤمنین گفت این چه چیز است در دست من فرمود که ان الله تعالی بمشیته خلق فی بحر قدرته سمکا صغارا تصیدها بذات الملوك و الخلفاء فیختبرون بها سلاله اهل النبوة چون

مأمون این سخن بشنید تعجب نمود و بسیاری بوی نگریست و گفت انت ابن الرضا حقا و انعام و احسانی که نسبت بوی داشت مضاعف ساخت و چنین روایت کرده اند که ام الفضل به پدر خود مأمون از مدینه شکایت نوشت که جواد علیه السلام بر سر من سُرّیه گرفته است و زن خواسته است مأمون در جواب نوشت که ترا برای آن بوی نداده ام که حلالی را بروی حرام سازم می باید که بعد ازین مثل این سخنان نگوئی و بمن ننویسی

و من کلماته القدسیة قال علیه السلام العامل بالظلم و المعین له و الراضی به شرکاء و قال علیه السلام يوم العدل على الظالم اشد من يوم الجور على المظلوم و قال علیه السلام العلماء غرباء لكثرة الجهال بينهم و قال علیه السلام الصبر على المصيبة مصيبة على الشامة بها و قال علیه السلام من امل فاجرا كان ادنى عقوبته الحرمان و قال علیه السلام اثنان عليان ابدًا صحيح محتمى و عليل مغلط و من جمله کرامات وی علیه السلام آنست که چون مأمون دختر خود ام الفضل را با وی نکاح کرد و همراه وی ساخت تا بمدینه برد چون بکوفه رسید آخر روز نزول فرمود و بمسجدی در آمد که در صحن آن درخت سدره بود که هنوز بار نیاورده بود کوزه آب طلبید و در بیخ آن درخت وضو ساخت بعد ازان با مردم غار شام گزارد و چون غار شام گزارد در وقت بیرون آمدن پهای آندرخت رسید آن درخت میوه تازه بار آورده بود میوه شیرین بی دانه مردم آنرا به تبرکی میگرفتند و میخوردند

و از انجمله آنست که یکی از سلف گفته است که در عراق بودم شنیدم که کسی در شام دعوی پیغمبری کرده است ویرا بند آهنی نهاده اند و آورده و فلان جای محبوس است بآنجای رفتم و دربانان را چیزی دادم و پیش وی رفتم ویرا با عقل و فهمی تمام یافتم از وی پرسیدم که قصه تو چون بوده است گفت من مردی بودم از شام بعبادت مشغول دران مسجدی که میگویند که سر مبارک امیر المؤمنین حسین علیه السلام آنجا دفن کرده بودند يك شب روی در قبله نشسته بودم و بذکر خدای تعالی مشغول بودم ناگاه دیدم که شخصی از پیش روی من پیدا آمد و گفت برخیز برخاستم مرا اندکی راه ببرد خودرا در مسجد کوفه دیدم فرمود که میدانی که این کجاست گفتم بلی مسجد کوفه است در غار ایستاد و من نیز در غار ایستادم چون از غار فارغ شد بیرون آمد و من نیز با وی در بیرون آمدم اندکی

برفت و من نیز برفتم خود را در مسجد رسول ﷺ یافتم بر روضه رسول ﷺ سلام کردم و در نماز ایستاد من نیز در نماز ایستادم پس بیرون آمد و من نیز بیرون آمدم اندکی برفت خود را در مکه یافتم طواف کرد و من نیز طواف کردم پس بیرون آمد و من نیز بیرون آمدم از من غایب شد و من خود را در آن موضع یافتم از شام که بعبادت مشغول می بودم ازین حال در تعجب ماندم و هیچ ندانستم که آن که بود چون سال آینده بهمان وقت رسید باز آن شخص پیدا شد و مرا همراه ببرد و هر چه در سال گذشته کرده بود بجای آورد و چون وقت مفارقت رسید سوگند بر وی دادم که قسم بآن خدای که ترا بر آنچه مشاهده کردم قدرت داده است که مرا بگویی که تو کیستی فرمود که محمد بن علی بن موسی بن جعفرم چون بامداد شد آن قصه را بآنان که بمن ترددی میداشتند باز گفتم خبر بوالی شام رسید مرا متهم کرد بآنکه دعوی نبوت میکنی مرا بند بز نهادند و همراه خود باینجا آوردند چنین که می بینی بآن والی رقعۀ نوشتم و عرض حال وی کردم بر پشت رقعۀ نوشت که آنکس را که در یکشب ویرا از شام بکوفه برد و از کوفه بمدینه و از مدینه بمکه و از مکه بشام بگوئید که ویرا از حبس ما خلاص دهد آن بسیار بر من گران آمد و مغموم و محزون شدم چون بامداد کردم بجانب حبس خانه روان شدم تا ویرا از آن حال آگاه کنم لشکریان و نگاه بانان را در اضطراب تمام یافتم پرسیدم که حال چیست گفتند این شخص که دعوی نبوت کرده بود و ویرا حبس کرده بودند دوش غایب شده است نمیدانیم که ویرا زمین فرو برده است یا مرغان آسمانی بربروده اند

و از انجمله آنست که چون مأمون فوت شد فرمود که فرج ما بعد از گذشتن سی ماه خواهد بود چون از فوت مأمون سی ماه گذشت ویرا وفات رسید

و از انجمله آنست که شخصی گفته است که بر جواد علیه السلام در آمدم و گفتم که فلان صالحه دعا رسانیده است و از جامهای شما جامه طلبیده است که کفن وی کنند فرمود که وی از آن مستغنی شده است من بیرون آمدم و معنی آن سخن هیچ ندانستم که چه بود ناگاه خبر رسید که وی پیش ازین بسیزده روز یا بچهارده روز مرده است

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که با یکی از اصحاب قصد سفری

داشتیم بر جواد علیه السلام در آمدیم که وداع کنیم فرمود که امروز بیرون مروید و تا فردا صبر کنید چون بیرون آمدم صاحب من گفت که من بیرون میروم که بار من بیرون رفته است من بایستادم و وی برفت شب دران وادی که فرود آمد سیل آمد دران غرق شد و بمرد

ذکر علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر رضی الله عنهم وی امام دهم است کنیت وی ابوالحسن است و ویرا ابو الحسن ثالث گفتندی و لقب وی هادی و بعسکری مشهور است مادر وی ام ولد بوده است شمانه نام و قیل ان امه ام الفضل بنت مأمون ولادت وی در مدینه بوده است سیزدهم ماه رجب سنه اربع عشر و مائتین و وفات وی در زمان مستنصر بود در سر من رای از نواحی بغداد روز دو شنبه از اواخر ماه جمادی الاخری سنه اربع و خمسين و مائتین و قبر وی هم در سرای ویست که در سر من رای داشت و قیل ان مشهد علی الهادی علیه السلام بقم و لیس بصحیح و انما الصحیح ان مشهد فاطمة بنت موسی بن جعفر بن محمد رضی الله عنهم ببلدة قم و قد نقل عن الرضا علی بن محمد موسی رضی الله عنهما انه قال من زارها دخل الجنة

و در مناقب هادی رضی الله عنه آورده اند که روزی بیکی از دیه های که در نواحی سر من رای بود رفته بود اعرابی ویرا طلب کرد گفتند که بفلان ده رفته است در عقب وی رفت چون آنجا بوی رسید از اعرابی پرسید که بچه حاجت آمده گفت من از انانم که بولای جد تو علی ابن ابی طالب تمسک نموده اند مرا دین عظیم که از ادای آن عاجزم بر آمده است و غیر از تو هیچکس نمیدانم که آنها از گردن من بردارد فرمود که خاطر خویش خوش دارو ویرا فرود آورد چون بامداد کرد اعرابی را گفت با تو سخنی خواهم گفت می باید که دران مخالفت من نکنی اعرابی گفت نکنم هادی علیه السلام بدست مبارك خود خطی نوشت مضمون آنکه اعرابی را مبلغ کذا که زیادت از دین وی بود در ذمه من دین است و فرمود که این خط را بستان چون من بسر من رای مراجعت کنم پیش من آی و چون در میان جماعتی نشست باشم طلب دین خود کن و با من سخن درشت گوی البته می باید که درین امر مخالفت نکنی اعرابی گفت نکنم و خط را گرفت چون هادی علیه السلام بسر من رای باز آمد و جمعی کثیر از اصحاب خلیفه و غیرهم پیش وی حاضر آمده بودند آن اعرابی

حاضر شد و خط را بیرون آورد چنانچه هادی علیه السلام وصیت کرده بود مطالبه نمود و هادی علیه السلام با وی نرم نرم سخن میگفت و اعتذار مینمود و وعده ادای آن میکرد خبر آن بمتوکل رسید فرمود که سی هزار درم پیش وی برند چون پیش وی آوردند نگاهداشت تا آن اعرابی آمد فرمود که این را بگیر و دین خود را ادا کن و آنچه زیادت آید بر عیال خود نفقه کن و ما را معذور دار اعرابی گفت یا ابن رسول الله و الله که آنچه من امید میداشتم از ثلث آنچه دادی کمتر بود و لکن الله اعلم حیث يجعل رسالته

و از انجمله کرامتهای وی آنست که متوکل بیمار شد و خراجی بیرون آورد که اطبا از علاج آن عاجز آمدند و مشرف بر موت شد و مادر متوکل نذر کرد که اگر متوکل شفا یابد مال بسیار از خاصه خود بهادی فرستد علیه السلام روزی فتح بن خاقان که از مقربان متوکل بود گفت که کسی پیش هادی علیه السلام می باید فرستاد شاید که وی چیزی داند که این را نفع رساند کسی پیش وی فرستادند هادی علیه السلام فرمود که فلان چیز بر آنجا نهید که نفع خواهد رسانید باذن الله تعالی چون آن چیز بمجلس متوکل آوردند بعضی از حاضران استهزا کردند و بخندیدند فتح بن خاقان گفت که تجربه کردن زیان نمیدارد آن چیز را حاضر کردند و بر خراج وی نهادند منفجر شد و آنچه دران بود بیرون آمد و خبر شفای متوکل بمادرش بردند ده هزار دینار در صره کرد و مهر خود بران نهاد و بهادی علیه السلام فرستاد متوکل تمام شفا یافت چون ازین واقعه روزی چند بر آمد کسی شکایت کرد و با متوکل گفت که در خانه هادی مالی بسیار و سلاح بی شمار است متوکل سعید حاجب را گفت می باید که نیم شب بخانه وی در آئی و آنچه از اموال و سلاح یابی بگیری و ویرا بیاری سعید حاجب گفته است که نردبانی با خود همراه بردم و نیم شب بیام وی بالا رفتم و بدریچه سرای وی فرورفتم تاریک بود ندانستم که کجا می باید رفت ناگاه از درون سرای آواز هادی علیه السلام بر آمد که ای سعید بجای خود باش تا شمع بیاورند چندان بر نیامد که شمع آوردند فرود آمدم و پیش وی رفتم و ویرا یافتم جامه پشمین در برو کلاه پشمین بر سر و سجاده از حصیر زیر پای و متوجه قبله نشسته بود فرمود که خانها پیش تست درای بخانها در آمدم از آنچه گفته بودند هیچ نیافتم غیر ازان صره که مادر متوکل بوی فرستاده بود

همچنان بمهر بود و کیسه دیگر با آن و آن نیز سر بمهر بود بعد ازان هادی عجل الله فرمود که این مصلی نیز پیش تست به بین آنرا بالا داشتیم در زیر آن شمشیری بود در غلاف همه را گرفتم و پیش متوکل بردم چون متوکل آن صره را بمهر مادر خود دید از کیفیت آن استفسار کرد گفتند که آنرا در وقت مرض تو نذر وی کرده بود متوکل فرمود که يك صره دیگر بآن ضم کردند و کیسه و شمشیر را نیز بوی باز فرستاد سعید حاجب گفته است که آنها پیش وی بردم شرمنده گفتم یا سیدی بر من بسیار دشوار بود که بی اذن بسرای تو در آمدم و لیکن مأمور بودم فرمود که (وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ * الشعراء ۲۲۷)

و از انجمله آنست که چون متوکل ویرا از مدینه بعراق طلبید و بسر من رای رسید ویرا در منزلی فرود آوردند که آن را خان الصعاليك می گفتند و جای ناخوش بود یکی از محبان وی که ویرا صالح بن سعید نام بود بر وی در آمد و گفت یا ابن رسول الله جعلت فداك این جماعت در همه امور اخفاء قدر و اطفاء نور تو میخواهند که ترا درین منزل پر وحشت فرود آورده اند فرمود که ای ابن سعید تو هنوز درین مقامی پس بدست مبارك خود اشارت کرد دیدم که باغهای خرم و جویهای روان و قصرها فیها خیرات حسان و ولدان كانهم اللؤلؤ المكنون ظاهر شد حیرت بر من غالب شد فرمود که ای ابن سعید ما هرجا که هستیم این باماست ما در خان الصعاليك نیستیم

و از انجمله آنست که شخصی گفته است که مرا فرزندی در راه همراه بود از وی استدعای دعائی کردم که آن فرزند را پسر باشد فرمود که چون متولد شود ویرا محمد نام کن چون متولد شد پسر بود ویرا محمد نام کردم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که مرا فرزندی در راه همراه بود از وی التماس آن کردم که دعا کند تا پسر باشد فرمود که بسیار دختر که از پسر بهتر باشد چون متولد شد دختر بود

و از انجمله آنست که شخصی از قاضی کوفه پیش وی شکایت کرد که مرا ایذای بسیار میرساند فرمود که دو ماه دیگر صبر کن چون ازان سخن دو ماه آمد قاضی را عزل کردند و از انجمله آنست که متوکل را خانه بود در وی مرغان بسیار که هر کس بر آنجا در

آمدی از اختلاف آوازه‌های ایشان نه سخن کسی توانستی شنید و نه کسی سخن وی هر وقت که هادی علیه السلام بآن خانه در آمدی همه مرغان خاموش گشتندی و چون بیرون آمدی آغاز آواز کردند

و از انجمله آنست که مشعبدی از هند پیش متوکل آمده بود و شعبده‌های غریب مینمود روزی متوکل ویرا گفت که اگر شعبده پیش آری که علی بن محمد را خجل سازی ترا هزار دینار بدهم مشعبد گفت نانی چند تنگ سبک بر مایده نهید و مرا پهلوی وی بنشانید چنان کردند هادی علیه السلام دست دراز کرد تا نانی بردارد آن مشعبد عملی کرد که آن نان از پیش دست وی پیرید سه بار این عمل کرد که مجلسیان بخواندیند در مجلس مسوره بود بر آن صورت شیرینی کشیده هادی علیه السلام اشارت بآن صورت کرد که بگیر این را آن صورت شیرینی شد و بر جست و مشعبد را فرو برد و باز بمسوره آمد هر چند متوکل در خواست کرد که مشعبد را باز گرداند قبول نکرد و فرمود که و الله بعد ازین هرگز ویرا نه بینید دشمنان خدای را بر دوستان وی مسلط میگرداند پس از مجلس بیرون آمد و آن مشعبد را بعد ازان هیچکس ندید

و از انجمله آنست که روزی در ولیمه بعضی اولاد خلفا بود و جمعی کثیر به تعظیم و توقیر نشسته بودند و دران مجلس جوانی بود بی ادب که حق تعظیم وی بجای نمی آورد و سخن بسیار میگفت و میخندید هادی علیه السلام روی بوی کرد و گفت ما هذا تضحك بلاء فیک و تذهل عن ذکر الله وانت بعد ثلاث من اهل القبور آنجوان ازان بی ادبها باز ایستاد اما چون طعام خوردند و بیرون آمدند روز دیگر بیمار شد و روز سوم وفات یافت

و از انجمله آنست که روزی دیگر در ولیمه یکی از اهل سامرا بود بی ادبی در مجلس سخنان بیهوده میگفت و حق تعظیم وی رعایت نمیکرد فرمود که این شخص ازین طعام نخواهد خورد و از خانه وی خبری خواهد آمد که زندگانی را بر وی تلخ گرداند چون طعام حاضر آوردند و آن شخص دست بشست و خواست که ازان طعام تناول کند غلام وی گریان و فریاد کنان از در آمد که مادر تو از بام افتاده است و بر شرف موت است زودتر خود را بانجا رسان باشد که ویرا زنده در یابی آن شخص طعام ناخورده بز خاست و برفت

ذکر حسن بن علی بن محمد بن علی الرضا رضی الله عنهم وی امام یازدهم است و کنیت وی ابو محمد است و لقب وی زکی است و خالص و سراج و وی نیز چون پدر خود بعسکری مشهور است مادر وی ام ولد بوده است نام وی سوسن و قیل غیر ذلك هادی رضی الله عنه اورا حدیث نام نهاد و ولادت وی بمدینه بوده است در سنه احدی و ثلاثین و مائتین و قیل سنه اثنین و ثلاثین و مائتین و وفات وی در سرّ من رای در سنه ستین و مائتین و قبر وی در پهلوی پدر وی است رضی الله عنهما و ویرا کرامت بسیار است و خوارق عادات بی شمار

و از انجمله آنست که محمد بن علی بن ابراهیم بن موسی بن جعفر رضی الله عنهم گفته است که معیشت بر ما بغایت تنگ شد پدر ما گفت بیا تا پیش این مرد رویم یعنی ابومحمد زکی رضی الله عنه زیرا که ویرا بحد و سماحت وصف می کنند گفتم تو ویرا می شناسی گفت من ویرا نمی شناسم و هرگز ندیده ام پس بقصد وی در راه ایستادم پدر من در راه گفت بس حاجت مندیم بآنکه مارا پانصد درهم بدهد دویست درهم را جامه سازیم و دویست درهم را آرد بخیرم و صد درهم را در سایر اخراجات نفقه کنیم و من با خود گفتم چه باشد که مرا سی صد درهم دهد صد درم را جامه سازم و صد درم را نفقه کنم و صد درهم را دراز گوشه بخرم و بجانب کوهستان روم چون بدر خانه وی رسیدیم بی آنکه کسی سخن گوید غلام وی بیرون آمد و گفت علی بن ابراهیم و پسر وی محمد درون آیند چون در آمدیم سلام گفتیم فرمود که ای علی ترا از ما چه باز داشت که تا این وقت پیش ما نیایی پدرم گفت ای سیدی شرم میداشتم که باین حال پیش تو آئیم چون از پیش وی بیرون آمدیم غلام وی در عقب ما آمد و صرّه به پدر من داد و گفت در اینجا پانصد درهم است دویست از برای کسوة و دویست درهم از برای آرد و صد درهم از برای نفقه و صرّه دیگر بمن داد و گفت این سی صد درهم است صد درهم از برای کسوة و صد درهم از برای نفقه و صد درهم برای بهای دراز گوش اما می باید که بکوهستان نروی و بفلان جای روی بآنجا که اشارت کرد رفتم و کد خدا شدم در همانروز مرا دو هزار دینار رسید

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که پدر من بیطار بود و چهار پایان زکی را

پیغمبر ﷺ ببطاری میکرد مستعین را بغله بود که هیچکس از رایضان ویرا رام نتوانست ساخت و زین و لگام نتوانست کرد تا بسواری خود چه رسید یکی از ندماء مستعین را گفت چرا نمیگویی که حسن بن علی را حاضر کنند یا وی این بغله را سواری کند و رام گرداند یا این بغله ویرا بکشد مستعین ویرا طلبید چون بسرای وی در آمد آن بغله را در صحن سرای داشتند پیش وی برفت و دست بر کفل وی مالید عرق از وی روان شد بعد ازان پیش مستعین رفت وظیفه تعظیم و توقیر بجای آورد و ویرا نزدیک خود نشاند پس گفت یا ابا محمد این استر را لگام کن ابو محمد پدر مرا گفت ای فلان آن استر را لگام کن مستعین با وی گفت که خود لگام کن ابو محمد پیغمبر ﷺ طیلسان بنهاد و برخاست و آنرا لگام کرد و باز آمد و بجای خود بنشست باز مستعین گفت که ویرا زین کن گفت ابو محمد به پدر من اشارت کرد که ای فلان آن بغله را زین کن مستعین گفت خود زین کن دیگر بار برخاست و آن بغله را زین کرد و بجای خود باز گشت مستعین گفت چه باشد که سوار شوی سوار شد و در صحن سرای ویرا راهوار براند بی آنکه هیچ سرکشی کند پس فرود آمد مستعین پرسید که چون یافتی این بغله را فرمود که ازین خوبتر بغله ندیده ام مستعین آنرا پیش وی کشید زکی رضی الله عنه پدر مرا گفت که آنرا بگیر و ببر پدر من آنرا گرفت و بی آنکه هیچ سرکشی کند ببرد

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که پیش زکی پیغمبر ﷺ از فقر شکایت کردم تازیانه بدست داشت زمین را بآن بکاوید و سبیکه زر موازی پانصد دینار بیرون آورد و بمن داد و از انجمله آنست که دیگری گفته است که در زندان بودم از تنگی زندان و گرانی قید بزکی پیغمبر ﷺ شکایتی نوشتم و میخواستم که از تنگدستی خود چیزی بنویسم اما شرم داشتم و ننوشتم در جواب من نوشت که امروز نماز پیشین را در خانه خود خواهی گزارد نماز پیشین مرا از زندان بیرون آوردند و نماز در خانه خود گزاردم ناگاه دیدم که قاصد وی آمد و برای من صد دینار آورد و همراه آن کتابتی و درانجا نوشته که هر وقت که ترا حاجتی باشد آنرا طلب کن و شرم مدار که آنچه طلب کنی بآن خواهی رسید

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که بوی رقعه نوشتم و درانجا از وی مسئله

پرسیدم و میخواستم که از حمای ربع نیز سؤال کنم اما فراموش کردم و نوشتم وی بمن نوشت که جواب مسئله تو اینست و میخواستی که از حمای ربع نیز بپرسی و فراموش کردی این آیت را که (قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ * الانبیاء : ۶۹) بر کاغذی بنویس و پس بر گردن محموم بیاویز چنان کردم آن محموم شفا یافت

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که پیش وی نشسته بودم جوانی خوبروی در آمد با خود گفتم که این کیست زکی رضی الله عنه فرمود که این پسر ام غانم است صاحب سنگ پاره که آبای من همه خاتم خود بران سنگ پاره نهاده اند و مهر بر آمده است پیش من نیز آمده است تا من نیز مهر خود بران نهم پس روی بآن جوان کرد و گفت سنگ پاره خود را بده سنگ پاره بیرون آورد و بوی داد خاتم خود را بر موضعی نهاد که ساده بود و نقش نداشت و مهر بر آورد و گویا که حالا میخوانم این نقش را که الحسن بن علی بود بعد ازان چون آن جوان بیرون آمد از وی پرسیدم که تو هرگز ویرا دیده گفت و الله دیرگاه بود که آرزوی دیدار وی داشتم درین ساعت جوانی آمد که ویرا ندیده بودم گفت برخیز و در آی در آمدم

و از انجمله آنست که دیگری گفته است که بوی کتابتی کرده ام و در انجا از معنی مشکوة پرسیدم و خاتون من حامله بود در خواستم که ویرا دعای خیر کند و فرزند ویرا نام نهید در جواب نوشت که مشکوة قلب محمد است ﷺ و از حال خاتون و فرزند هیچ ننوشت و در آخر کتاب این بود که عظم الله اجرک و اخلف عليك خاتون من فرزندی زاد مرده بعد ازان حامله شد و پسری آورد

ذکر محمد بن حسن بن علی بن محمد بن علی الرضا رضی الله عنهم وی امام دوازدهم است و کنیت وی ابو القاسم است و لقبه الامامیه بالحجة والقائم والمهدی و المنتظر و صاحب الزمان و هو عندهم خاتم الاثنی عشر اماما و انهم یزعمون انه دخل السرداب الذی بسر من رای و امه تنظر الیه فلم یخرج الیها و ذلك فی سنة خمس و ستین و مائتین و قیل فی سنة ست و ستین و مائتین و هو الاصح فاختم فی الی الان علی زعمهم مادر وی ام ولد بوده است صیقل نام و قیل سوسن و قیل نرجس و قیل غیر ذلك و ولادت

وی در سر من رای بوده است فی الثالث و العشرین من رمضان سنة ثمان و خمسين و مائتین حکیمه عمه ابو محمد زکی علیه السلام گفته است که روزی پیش ابو محمد علیه السلام در آمدم فرمود که ای عمه امشب در خانه ما باش که خدای تعالی ما را خلفی خواهد داد من گفتم این فرزند از که خواهد بود که در نرجس هیچ اثر حمل غی بینم فرمود که ای عمه مثل نرجس همچون مثل ام موسی است علیه السلام که حمل وی جز وقت ولادت ظاهر نخواهد شد آنشب آنجا بودم چون شب به نیمه رسید بر خاستم و تهجد گزاردم و نرجس نیز تهجد گزارد بعد ازان با خود گفتم که وقت فجر نزدیک رسید و آنچه ابو محمد گفت ظاهر نشد ابو محمد علیه السلام از مقام خود آواز داد که ای عمه تعجیل مکن با آن خانه که نرجس آنجا بود باز گشتم مرا در راه پیش آمد لرزه بر وی افتاده ویرا بسینه خود باز گرفتم و قل هو الله احد و انا انزلناه و آية الكرسي بر وی خواندم از شکم وی آواز آمد که هر چه من خواندم فرزند وی نیز بخواند بعد ازان دیدم که خانه روشن شد نظر کردم فرزند وی بر زمین آمده بود و در سجده افتاده ویرا بر گرفتم ابو محمد علیه السلام از حجره خود آواز داد که ای عمه فرزند مرا پیش من آر پیش وی بردم ویرا بر کنار خود نشاند و زبان در دهان وی کرد و فرمود که سخن گوی ای فرزند من باذن الله تعالی گفت بسم الله الرحمن الرحيم (وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ * القصص : ۵) بعد ازان دیدم که مرغان سبز مارا فرو گرفتند ابو محمد علیه السلام یکی ازان مرغان سبز را بخواند و گفت خذه فاحفظه حتی یاذن الله فيه فان الله بالغ امره از ابو محمد علیه السلام پرسیدم که این مرغ که بود و این مرغان دیگر کیانند فرمود که آن جبرئیل علیه السلام و دیگران ملایکه رحمتند بعد ازان فرمود که ای عمه ویرا بما در وی باز گردان (كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ * القصص : ۱۳) ویرا پیش مادر وی بردند و چون متولد شد ناف بریده بود و ختنه کرده بر ذراع ایمن وی مکتوب بود که (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا * الاسراء : ۸۱) روایت کرده اند که گفته است چون متولد شد بدو زانو در آمد و انگشت سیبانه بجانب آسمان برداشت پس عطسه زد و گفت الحمد لله رب العالمین و از دیگری آرند که گفته است بر ابو محمد زکی علیه السلام در آمدم و گفتم یا ابن رسول الله خلیفه

و امام بعد از تو که خواهد بود بخانه در آمد پس بیرون آمد و کودکی بر دوش گرفته که گوئیا ماه شب چهارده بود در سن سه سالگی پس فرمود که ای فلان اگر نه تو پیش خدای تعالی گرامی بودی این فرزند خود را بتو نمودمی نام این نام رسول الله ﷺ و کنیت این کنیت وی هو الذی یملأ الارض قسطا کما ملئت جورا و ظلما و از دیگری آرند که گفته است روزی بر ابو محمد علیه السلام در آمدم و بر دست راست وی خانه دیدم پرده بآن فرو گذاشته گفتم یا سیدی صاحب این امر بعد ازین که خواهد بود فرمود که آن پرده را بردار برداشتم کودکی بیرون آمد در کمال طهارت و پاکیزگی بر رخساره راست وی خالی و گیسوان گذاشته آمد و بر کنار ابو محمد علیه السلام نشست ابو محمد علیه السلام فرمود که اینست صاحب شما بعد ازان از زانوی وی بر خاست ابو محمد علیه السلام ویرا گفت یا بنی ادخل الی الوقت المعلوم بآن خانه در آمد و من بوی نظر میکردم پس ابو محمد علیه السلام مرا گفت برخیز و به بین که درین خانه کیست بخانه در آمدم هیچکس را ندیدم و از دیگری آرند که گفته است که معتضد مرا با دو کس دیگر طلبید و گفت حسن بن علی در سر من رای فوت شده است زود بروید و خانه ویرا فرو گیرید و هر که در خانه وی بینید سر ویرا بمن آرید رفتیم و بسرای وی در آمدیم سرائی دیدیم فرو گذاشته پرده را برداشتیم سردابی دیدیم بانجا در آمدیم دریائی دیدیم در اقصای آن حصیری بر روی آب انداخته مردی بر خوبترین صورتی بر بالای آن حصیر در نماز ایستاده بما هیچ التفات نکرد یکی ازان دو نفر که بامن بودند سبقت گرفت و خواست که پیش وی رود در آب غرق شد و اضطراب میکرد تا آنزمان که من دست وی گرفتم و خلاص گردانیدم بعد ازان آن دیگر خواست که پیش رود ویرا نیز همان حال پیش آمد ویرا نیز خلاص کردم من حیران بماندم پس گفتم ای صاحب خانه از خدای تعالی عذر میخواهم و الله که من ندانستم که حال چیست و بکجا می آئیم از آنچه کردم بخدای تعالی باز گشتم هر چند گفتم بمن هیچ التفات نکرد باز گشتیم و پیش معتضد رفتیم و قصه را باز گفتیم گفت این سر را پوشیده دارید و الا بفرماییم که شما را گردن زنند و چون بعضی احوال ویرا دانستی بدانکه شیعه امامیه مر او را دو غیبت اثبات میکنند يك غیبت قصری یعنی کوتاه تر و آن از زمان ولادت وی است تا زمان انقطاع سفارت و دیگری غیبت

طولی یعنی دراز تر و آن از زمان انقطاع سفارت است تا آنزمان که خدای تعالی ظهور ویرا مقدر ساخته است و در غیبت قصری ویرا سفیران اثبات میکنند یکی بعد از دیگری که واسطه بوده اند میان وی و سایر خلایق که حاجات و سؤالات ایشانرا بوی رفع میکرده اند و جواب آن می آورده و آن سفارت بر شخصی علی بن محمد نام ختم شده است و وفات وی در سنه ست و عشرين و ثلاثمائة بوده است و از وی آرند که پیش از وفات خود بشش روز توقیعی بیرون آورد که محمد بن الحسن العسکری رضی الله عنهما نوشته است و نسخه اش اینست بسم الله الرحمن الرحيم يا علي بن محمد اعظم الله اجر اخوانك فيك فانك ميت ما بينك وبين ست ايام فاجمع امرك ولا توص الى احد يقوم مقامك بعد وفاتك فقد وقعت الغيبة التامة فلا ظهور الا بعد اذن الله تعالى وذلك بعد طول الامل وقسوة القلب و امتلاء الارض و سيأتي من شيعتي من يدعى المشاهدة الا فمن ادعى المشاهدة قبل خروج السفیان و الصیحة فهو كذاب مفتر و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظيم چون روز ششم رسید فوت شد و بهیچ کس وصیت سفارت نکرد بعد ازان وقت غیبت طولی در آمد الا ما شاء الله تعالی و این طایفه را در مدت غیبت قصری از وی حکایات بسیار است

و از انجمله آنست که یکی از اهالی نواحی حله را که اسماعیل نام داشت ریشی بر آمد که همه اطبای حله و بغداد از علاج آن عاجز آمدند و گفتند که علاج آن جز بقطع آن ممکن نیست و در قطع آن خطر است زیرا که بعرق اکحل که از قطع آن حیات منقطع میگردد نزدیک است اسماعیل گفته است که چون از اطبا مایوس شدم عزیمت مشهد شریف سر من رای کردم بعد از زیارت ائمه رضی الله عنهم بسرداب در آمدم و از خدای تعالی استعانت جستم و از ایّه استمداد نمودم و بعضی از شب قیام نمودم و چند روز آنجا بسر بردم يك روز بکنار دجله رفتم و غسل کردم و جامه پاك پوشیدم و بمشهد شریف متوجه شدم دیدم که از انجانب چهار سوار پیدا شدند شمشیرها بسته یکی نیزه در دست داشت و یکی در میان ایشان فرجی در بر گمان بردم که مگر از شرفای مشهدند چون بمن رسیدند سلام کردند جواب دادم آن نیزه دار بر طرف یمین فرجی دار بایستاد و آن دوی دیگر بر طرف یسار وی پس آن صاحب فرجی مرا گفت که تو فردا بجای خود پیش اهل خود خواهی رفت

گفتم آری فرمود که پیش آی که ریش ترا به بینم پیش رفتم دست دراز کرد و ریش مرا بیفشرد بسیار درد کرد آن نیزه دار مرا گفت افلحت یا اسماعیل من تعجب کردم که نام مرا چون دانست پس گفتم افلحنا و افلحتم انشاء الله تعالی آن نیزه دار گفت این امام است پیش دویدم و ویرا در بر کشیدم و زانوی ویرا ببوسیدم پس روان شد و من نیز روان شدم مرا گفت باز گرد گفتم من هرگز از تو جدا نخواهم شد بار دیگر گفت که باز گرد که مصلحت آنست که باز گردی همان جواب گفتم صاحب نیزه گفت که شرم نیداری که امام دو بار ترا گفت که باز گرد و تو مخالفت میکنی بایستادم چون مقداری برفت روی باز پس کرد و فرمود که چون بیغداد رسی مستنصر ترا خواهد طلبید زنهار که از وی هیچ قبول نکنی چندان بودم که از نظر غایب شدند بعد ازان بمشهد آمدم و از احوال آن سواران پرسیدم گفتند که از شرفای این نواحی بودند من گفتم که امام بود پرسیدند که امام صاحب نیزه بود یا صاحب فرجی گفتم صاحب فرجی گفتند ریش خود را بوی نمودی گفتم آری آنرا بیفشرد و آن بران راست من بود برهنه کردم هیچ اثر نمانده بود از دهشتی که داشتم در شك افتادم که شاید بران دیگر بوده باشد آنرا نیز برهنه کردم هیچ اثر نبود مردم بر من ازدحام کردند و پیراهن مرا بدریدند خادمان مشهد مرا بنخانه در آوردند و از مزاحمت مردم خلاص کردند چون بیغداد رسیدم این خبر بیغداد رسیده بود مردم بر من ازدحام کردند چنانکه نزدیک بود که کشته شوم بعد ازان مرا پیش مستنصر بردند قصه را از من پرسید باز گفتم گفت که ویرا هزار دینار بدهید گفتم نمیگیرم زیرا که امام مرا وصیت کرده است که از وی چیزی نگیری مستنصر بگریست از پیش وی بیرون آمدم و هیچ نگرفتم هذا ما قالوه و فی جامع الاصول فی اشراط الساعة و علاماتها و قال ابن مسعود رضی الله عنه ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال لو لم یبق من الدنیا الا یوم واحد یطول الله ذلک الیوم حتی یمیت الله رجلا منی او من اهل بیتی یواطی اسمہ اسمی و اسم ابیه اسم ابی و یملا الارض قسطا و عدلا کما ملئت ظلما و جورا و فی اخری لا ینقضی الدنیا حتی یملك العرب من اهل بیتی رجل یواطی اسمہ اسمی اخرجه ابو داود رحمه الله تعالی علیه و فی جامع الاصول ایضا ابو اسحاق رضی الله عنه قال قال علی رضی الله عنه حین نظر الی ابنه الحسن رضی الله عنه فقال ان ابنی هذا سیدکما

سماه رسول الله ﷺ وسيخرج من صلبه رجل يسمى باسم نبيكم ﷺ يشبهه في الخلق و لا يشبهه في الخلق ثم ذكر قصة يملأ الارض عدلا اخرجه ابو داود ولم يذكر القصة و قال صاحب الفتوحات المكية رضى الله عنه في ذكر المهدي وانه يكون معه ثلاثمائة وستون رجلا من رجال الله الكاملين اعلم ايدك الله تعالى و ايانا ان الله تعالى يخرج خليفة و قد امتلئت الارض جورا و ظلما فيملأها قسطا و عدلا لو لم يبق من الدنيا الا يوم واحد لطول الله تعالى ذلك اليوم حتى يظهر هذا الخليفة من عترة رسول الله ﷺ من ولد فاطمة رضى الله عنها يواطى اسمه اسم رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم و كنيته كنية جدّه الحسن بن علي رضى الله عنهما يبايع بين الركن و المقام يشبه رسول الله عليه و آله و سلم في الخلق بفتح الخاء و ينزل في الخلق بضم الخاء لانه لا يكون احد مثل رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم في خلقه و الله تعالى يقول فيه و انك لعلی خلق عظيم ثم قال يبايعه العارفون بالله تعالى من اهل الحقائق عن شهود و كشف بتعريف الهی رجال الهیون يقيمون دعوته و ينصرونه هم الوزراء يحملون اثقال المملكة و يعينونه على ما قلده الله تعالى ثم قال و ان الله تعالى يستوزر له طائفة خباهم في مكنون غيبه اطلعهم الله سبحانه كشفا و شهودا على الحقائق و ما هو امر الله عليه من عبادته فيمشاورتهم يفصل ما يفصل و هم العارفون الذين عرفوا مائمه و ما هو في نفسه يعرف من الله تعالى قدر ما يحتاج اليه مرتبته و منزلته لانه خليفة مسدد يفهم منطق الحيوان يسرى عدله في الانس و الجان و قال الشيخ علاء الدولة احمد بن محمد السمناني قدس سره في ذكر الابدال و اقطابهم و قد وصل الى الرتبة القطبية محمد بن الحسن العسكري رضى الله تعالى عنه و عن آبائه الكرام ائمة من اهل بيت الطهارة و هو اذا اختفى دخل في دائرة الابدال و ترقى مندرجا طبقة طبقة الى ان صار سيد الافاذ و كان القطب علي بن الحسين البغدادی فلما جاد بنفسه و دفن في شونيزيه صلى الله عليه محمد بن الحسن العسكري رضى الله عنهما و جلس مجلسه و بقى في الرتبة القطبية تسع عشرة سنة ثم توفاه الله تعالى اليه بروح و ريحان و اقام مقامه عثمان بن يعقوب الجوينی الخراسانی و صلى هو و جميع اصحابه عليه و دفنوه في مدينة الرسول ﷺ فلما جاد الجوينی بنفسه جلس احمد كوجك من ابناء عبد الرحمن بن عوف رضى الله عنه مجلسه و

كان توفى فى العجم و صلى عليه و قبورهم لاصقة بالارض غير مشرفة و لا مبنية لا يعرفها غيرهم و هم يزورونها كل سنة

و چون حضرت حق سبحانه و تعالى توفیق اتمام بیان بعضی احوال و اقوال و کرامات و خوارق عادات ائمه اهل بیت رضوان الله عليهم اجمعین داد باز رجوع بذکر بعضی از صحابه کرام رضی الله عنهم اجمعین کرده میشود و می باید که فضیلت و کمال و ولایت و کرامت اهل بیت را منحصر درین دوازده تن ندانی و اگر چه ایشان بمزید فضیلت و کمال اختصاص اشتها یافته اند زیرا که اهل فضیلت و کمال از اهل بیت بسیار بوده اند چه در طبقات ائمه مذکورین و چه متأخر از ایشان و بعضی از متأخران در کتاب نفحات الانس در طبقات صوفیه مذکور شده اند چون ابراهیم سعد علوی و سیدی عبد القادر گیلانی و غیرهما قدس الله ارواحهم و التوفیق من الله سبحانه

سعید بن زید بن عمرو بن نفیل رضی الله عنهما وی از عشره مبشره است که رسول ﷺ ایشانرا با آنکه از اهل بهشت اند بشارت داده است آورده اند که زنی پیش بعضی از اصحاب رسول الله ﷺ آمد و از سعید بن زید رضی الله عنه شکایت کرد که زمین مرا گرفته است و در آنجا بنائی ساخته ویرا بگوی که زمین مرا بمن گذارد و گر نه از دست وی در مسجد رسول ﷺ فریاد خواهم کرد آن صحابی آن سخن را بسعید رضی الله عنه گفت فرمود که سمعت رسول الله ﷺ يقول من اخذ شبرا من الارض بغير حق يطوقه الله يوم القيامة من سبع ارضين گو آن زن بیاید آنچه میگوید که حق وی است ازان زمین بگیرد بعد ازان گفت اللهم ان كانت كذبت على فلا تمتها حتى تعمى بصرها و تعجل ميتتها فيها آن خبر را بآنزن رسانیدند آمد و بنای سعید را ﷺ خراب کرد و برای خود عمارتی آغاز نهاد چندان بر نیامد که کور شد چون شب بر خاستی کنیزك خود را بیدار ساختی تا دست وی گرفتی و بهر جا که خواستی بپردی يك شب كنيزك را بیدار نساخت و تنها بیرون آمد و در چاه افتاد بامداد ویرا در چاه یافتند مرده

عباد بن بشر و اسید بن حضیر رضی الله عنهما : انس رضی الله عنه گفته است که عباد بن بشر انصاری و اسید بن حضیر انصاری پیش رسول بودند صلی الله علیه و آله

و سلم در شبی سخت تاریک چون هردو بیرون آمدند عصای یکی از ایشان روشن شد چنانکه در روشنی آن میرفتند چون راه از یکدیگر جدا شد عصای آن دیگری نیز روشن شد و هر یک بروشنائی عصای خود برفتند

عمار بن یاسر رضی الله عنه امیر المؤمنین علی علیه السلام گفته بوده است که در سفری بودیم رسول صلی الله علیه و آله عمار بن یاسر را بآب فرستاد شیطان در صورت بنده سیاه میان وی و آب حایل شد عمار ویرا بگرفت و بر زمین زد گفت مرا بگذار تا من نیز ترا بگذارم که آب برداری ویرا بگذاشت دیگر بار پیش آب حایل شد عمار باز ویرا بر زمین زد باز گفت مرا بگذار تا ترا بگذارم عمار ویرا بگذاشت دیگر بار پیش آب حایل شد باز عمار ویرا بر زمین زد باز گفت مرا بگذار تا ترا بگذارم بگذاشت و وی نیز بوعده وفا کرد و عمار آب گرفت هنوز عمار نیامده بود که رسول صلی الله علیه و آله فرمود که شیطان در صورت بنده سیاه میان عمار و آب حایل شد و خدای تعالی عمار را ظفر داد امیر المؤمنین علی علیه السلام گوید که عمار را گفتم که رسول صلی الله علیه و آله چنین و چنین گفت گفت و الله اگر من میدانستم که وی شیطان است ویرا می کشتم ولیکن قصد کردم که بینی ویرا بدنندان بگزم اما از بینی وی بوی ناخوش می آمد

العلاء بن الحضرمی رضی الله عنه وی از مهاجرین است و عامل رسول بود صلی الله علیه و آله بر بحرین ابوهریره رضی الله عنه گفته است که از علاء بن الحضرمی رضی الله عنه سه چیز مشاهده کردم که از هیچکس مشاهده نکرده ام نه پیش از وی و نه پس از وی و هر یک ازان عجب ترست یکی آنکه بکنار دریا رسیدیم فرمود که نام خدای تعالی بگوئید و بدریا در آئید نام خدای تعالی گفتیم و بدریا در آمدیم و بگذشتیم و هیچ چیز را آب تر نکرد مگر کفهای پای شتران دیگر آنکه چون از دریا بگذشتیم به بیابانی رسیدیم تشنگی بر ما غلبه کرد و آب نداشتیم ویرا آگاه کردیم دو رکعت نماز گزارد و دعا کرد مقدار سپری ابر پیدا آمد وچندان ببارید که همه سیراب شدیم و آب برداشتیم و سوم آنکه چون وفات کرد بر وی نماز گزاردیم و خشت بر قبری وی نهادیم بعد ازان یاد ما آمد که بندهای کفن ویرا نکشاده ایم خشتها را برداشتیم و ویرا در لحد نیافتیم و آورده اند که در بصره سنگ ریزه در گوش کسی رفت و بصماخ وی رسید چنانکه خواب شب و قرار روز را از وی ببرد و همه اطبا از معالجه وی عاجز آمدند پیش یکی از

اصحاب حسن رضی الله عنه رفت و حال بگفت گفت اگر چیزی ترا نفع رساند دعاء علاء بن الحضرمی خواهد بود که در دریا و بیابان بآن دعا کرد آن شخص پرسید که آن دعا کدام است رحمك الله فرمود که یا علی یا عظیم یا حلیم یا علیم راوی گوید که چون آن شخص آن دعا را بخواند فی الحال آن سنگ ریزه از گوش وی آواز کنان بیرون افتاد و سخت بر دیوار خورد

ابو امامه باهلی رضی الله عنه وی آخرین اصحاب رسول الله است ﷺ که در شام باقی مانده بود نقل از وی آرند که گفته است رسول ﷺ مرا بجماعتی فرستاد تا ایشانرا باسلام دعوت کنم از من اسلام قبول نکردند تشنه شدم از ایشان آب طلبیدم ندادند و گفتند ترا همچنین میگذاریم تا از تشنگی میری عبائی داشتم سر در آنجا کشیدم و در آفتاب گرم بخفتم در خواب دیدم که آینده آمد و در دست وی قدحی از آبگینه که هرگز مردم از آن قدحی خوبتر ندیده اند و در آن قدح شربتی که هرگز از آن شربت لذیذتر نچشیده اند آنرا بمن داد بیاشامیدم چون فارغ شدم بیدار گشتم و الله که از آن وقت باز که آن شربت را آشامیده ام هرگز تشنه و گرسنه نشده ام و هم از وی آرند که کنیزك وی گفته است که ابو امامه تصدق را دوست میداشت و از برای صدقه دینار و درهم و هر چه از خوردنیها بدست وی می افتاد ذخیره میکرد چون سایلی می آمد بوی میداد روزی در خانه وی هیچ نبود مگر سه دینار سایلی آمد یکدینار بوی داد و دیگری آمد یکدینار بوی داد و دیگری آمد یکدینار بوی داد من در غضب شدم که در خانه برای ما هیچ غماندی بر فراش خود بخسپید من در خانه بر وی به بستم چون بانگ نماز پیشین گفتند من ویرا بیدار کردم بمسجد رفت و روزه داشت چیزی قرض کردم و از برای وی شام مهیا کردم و چراغی روشن کردم و سفره بنهادم و نزدیک بفراش وی شدم تا آنرا بگسترم دیناری چند دیدم آنجا نهاده با خود گفتم که اعتماد برین دینارها آن تصدق کرد آنرا بشمردم سی صد دینار بود آنرا بهم آنجا بگذاشتم چون از نماز خفتن باز گشت و دید آنچه آماده کرده بودیم حمد خدای تعالی گفت و در روی من تبسم کرد چون طعام خورد گفتم خدای تعالی ترا بیامرزاد که آوردی آنچه آوردی و آن دنانیر را پیش نهادم گفت این چیست گفتم آنچه اینجا نهاده بودی از دنانیر فرع کرد و گفت و يحك این چیست گفتم مرا باین علم نیست آنرا یافتم همچنین که می بینی فرع وی زیادت شد

خالد بن الولید رضی اللہ عنہ ابوبکر رضی اللہ عنہ گفته است که پیش رسول صلی اللہ علیہ وسلم ذکر خالد بن الولید میرفت رسول صلی اللہ علیہ وسلم فرمود که سیف من سیوف الله سلّه الله علی الکفار و از وی آرند که چون ابوبکر رضی اللہ عنہ ویرا در وقت خلافت خود بجانب حیره فرستاد اهل حیره شخصی را عبد المسیح نام پیش وی فرستادند و برسم هدیه مقداری زهر که اثر وی در يك ساعت ظاهر میشود با وی همراه کردند چون عبد المسیح آن زهر را پیش وی آورد ازو پرسید که این چه چیز است گفت سمّ ساعت خالد رضی اللہ عنہ آنرا بر کف دست خود نهاد و گفت بسم الله و بالله رب الارض و السماء بسم الله الذی لا یضر مع اسمه داء پس آنرا بیاشامید عبد المسیح بقوم خود باز گشت و گفت با وی مصالحه کنید که زهر یکساعه را خورد و هیچ ضرر نیافت این کاریست که ایشانرا آمده است و هم از وی آرند که روزی در لشکر خود می گشت لشکریرا دید که خیک شراب همراه دارد پرسید که این چه چیز است جواب داد که این سر که است خالد رضی اللہ عنہ سه بار گفت اللهم اجعله خلاّ چون آن شخص آن خیک را بر اصحاب خود رسانید سر بکشادند دیدند که سرکه است گفتند که و یحک این چه چیز است که آورده گفت و الله من خمر می آوردم امیر شمارا در راه دیدم گفتم سرکه است وی دعا کرد سه بار که خدای تعالی آنرا سرکه گرداند خدای تعالی ویرا اجابت کرد

عبد الله بن عمر الخطاب رضی الله عنهما وی بزرگترین فرزندان عمر بود رضی اللہ عنہ در مکه ایمان آورد و هنوز بالغ نشده بود و با پدر خود بمدینه هجرت کرد و وفات وی در مکه بود در وقت رمی جمار مردم ازدحام کردند چیزی بر میان دو انگشت پای وی آمد جراحت شد و ورم کرد و بران بمرد و کان ذلك سنة اربع و سبعین و قیل سنة ثلاث و سبعین و هو ابن اربع و ثمانین سنة از وی آرند که در سفری بود جماعتی گرد آمده بودند پرسید که این چیست گفتند اینجا شیری است که مردم را از راه باز داشته است از مرکب خود فرود آمد و بسوی آن شیر رفت و بدست خود ویرا بیسود و بروایتی ویرا سلی زد و از راه دور کرد و فرمود که سمعت رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم یقول انما یسلط علی ابن آدم من یخافه و لو ان ابن آدم لم یخف الا الله تعالی لم یسلط علیه غیره

عبد الله بن عباس رضی الله عنهما ولادت وی در شعب بود وقتی که بنی هاشم

در آنجا محصور بودند و ذلك قبل الهجرة بثلاث سنين و وقتی که رسول ﷺ وفات یافت وی سیزده ساله بود و وی گفته است که دو بار جبرئیل را دیده ام و دو بار رسول ﷺ مرا دعا کرده است که خدای تعالی مرا حکمت دهد توفی ﷺ بالطایف سنة ثمان و ستین و هو ابن احدى و سبعین میمون مهران گوید که در طایف در جنازه ابن عباس رضی الله عنهما حاضر بودم چون آنرا بنهادند که غار گزارند مرغی سفید آمد و بمیان کفن وی درون رفت هر چند ویرا طلب کردند نیافتند و چون ویرا دفن کردند و قبر وی بینباشتند آوازی شنیدم و صاحب آواز را ندیدم که میخواند (يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ * ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً * فَادْخُلِي فِي عِبَادِي * وَادْخُلِي جَنَّتِي * الفجر : ۲۷-۳۰) و هم از وی آرند که روزی بمسجد میرفت ویرا در راه زنی جمیله پیش آمد در نفس خود میلی بوی باز یافت گفت اللهم انك جعلت لی بصری نعمة و قد خشيت ان يكون علی نقمة فاقبضه انت چشم وی پوشیده شد چون بمسجد میرفت برادرزاده داشت که ویرا می برد و در پیش اسطوانه روی بقبله میکرد و میرفت و با کودکان بازی میکرد هرگاه که ویرا حاجتی پیش آمدی آن کودک را تنبیه کردی یكروز ویرا احتیاج بوضو شد آن کودک را طلب داشت ببازی مشغول بود نیامد بترسید که فضیحت شود گفت اللهم انك جعلت لی بصری نعمة و خشيت ان يكون علی نقمة فسألتك فقبضته اللهم و قد خشيت الفضيحة چشم وی بینا شد و بمنزل خود باز گشت راوی گفت که من ویرا هم نابینا دیدم و هم بینا

عمران بن حصین رضی الله عنه وفات وی در بصره بوده است سنة ثلاث و خمسين ابن سيرين رحمه الله گفته است که در بصره از اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و سلم هیچکس نبود که بر عمران بن حصین مقدم بوده باشد سی سال شکم وی درد میکرد هر چند ویرا گفتند که آنرا داغ میباید کرد قبول نکرد تا آخر چون دو سال بوفات وی ماند داغ کرد مطرف رحمه الله گوید که بر عمران بن حصین ملایکه سلام می گفتند چون داغ کرد ترك سلام کردند چون آن داغ نيك شد و اثر آتش برفت مرا گفت آنکس که بر من سلام میکرد عود کرد و دیگر سلام می کند

حمزة بن عمرو الاسلمی ﷺ از وی آرند که در یکی اسفار با رسول بود ﷺ در شبی

که بسیار تاريك بود شترها برمید و متاعهای ایشان بیفتاد انگشتان حمزه بن عمرو رضی الله عنه چون چراغ روشن شد چنانکه هر چه از شتران افتاده بود یافتند و بر شتران بار کردند

سلمان فارسی رضی الله عنه وی از اصفهان بوده است کنیت وی ابو عبد الله است امیر المومنین عمر رضی الله عنه ویرا والی مداین ساخت و در وقت خلافت عثمان رضی الله عنه در مداین وفات کرد قال اهل العلم بالسیر کان سلمان من المعمرین ادرك وصی عیسی بن مریم علیهما السلام و عاش مائتین و خمسين سنة و يقال اكثر از انس بن مالك رضی الله عنه روایت کنند که گفت رسول صلی الله علیه و آله گفت که السباق اربعة انا سابق العرب وصهيب سابق الروم و سلمان سابق الفرس و بلال سابق الحبشه و رسول صلی الله علیه و آله در روز خندق در حق وی فرموده است که سلمان منا اهل البيت از وی آرند که چون وفات وی نزدیک رسید خواتون خود را گفت که مقدار مشک داشتی چه کردی آنرا در آب کن و بر هم زن و آن آب را در حوالی سر من بپاش که حالی قومی خواهند آمد که نه از انس اند و نه از جن خاتون وی گفته است که چون آنچه فرمود بجای آوردم و بیرون رفتم از درون خانه آواز آمد که السلام عليك يا ولي الله السلام عليك يا صاحب رسول الله چون در آمدم دیدم که روح وی مفارقت کرده است و بر روی فراش خود چنان خفته است که گویا در خوابست سعید بن مسیب از عبد الله بن سلام رضی الله عنه روایت کرده است که وی گفته که روزی سلمان رضی الله عنه با من گفت ای برادر من هر کدام از ما که پیشتر وفات کند می باید که خود را در خواب فرا آن دیگر نماید من گفتم که این میتواند بود و مرده را اختیار آن هست که خود را در خواب فرا آن دیگری نماید فرمود که آری روح بنده مؤمن سر گذار است هر جا که میخواهد از زمین میروند و روح کافران در سجین محبوس است بعد ازان چون سلمان رضی الله عنه وفات کرد روزی در میان روز قیلوله میکردم چون چشم من گرم شد ناگاه دیدم که سلمان رضی الله عنه آمد و گفت السلام علیکم و رحمة الله و برکاته من گفتم و علیکم السلام و رحمة الله و برکاته یا ابا عبد الله کیف وجدت منزلک قال خیرا و عليك بالتوکل فنعم الشئ التوکل رده ثلاث مرات

طفیل عمروالدوسی رضی الله عنه از وی آرند که گفته است بعد از مبعث رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمکه رفتم بعضی از مردمان قریش پیش من آمدند و گفتند ای

طفیل ببلاد ما آمده و این مرد یعنی محمد صلی الله علیه و آله و سلم در میان ما ظاهر شده است جماعت ما را متفرق ساخت و کار ما را از انتظام انداخت قول وی حکم سحر دارد برادر را از برادر جدا می سازد و زن را از شوهر دور می اندازد می ترسم که آنچه از وی بما و قوم ما رسیده است بتو و قوم تو نیز برسد زنهار که با وی سخن نکنی و گوش بسخن وی نداری چندان مبالغه کردند که عزیمت کردم که با وی قطعاً سخن نگویم و ازو هیچ نشنوم تا غایتی که چون بمسجد حرام میرفتم گوش خود را از پنبه استوار میکردم تا سخن وی نشنوم بامدادی بمسجد حرام در آمدم دیدم که رسول صلی الله علیه و آله و سلم نزدیک خانه نماز میگزارد نزدیک وی بیستادم چون خدای تعالی خواسته بود که کلام وی بشنوم کلامی شنیدم بسیار خوب و نیکو با خود گفتم من مردی شاعر و زیرکم حسن و قبح کلام را نیکو می شناسم پیش وی روم اگر نیک گوید قبول کنم و گرنه ویرا بگذارم چون بخانه خود باز گشت در عقب وی برفتم و بروی در آمدم و گفتم ای محمد قوم تو مرا چندان از استماع کلام تو ترسانیدند که گوش خود را به پنبه استوار کردم چون خدای تعالی خواسته بود که بشنوم شنیدم کلام نیکو آنچه داری بر من عرضه کن اسلام بر من عرضه کرد و قرآن بر من خواند و الله که هرگز کلامی از آن نیکو تر نشنیده بودم اسلام آوردم و شهادت گفتم بعد از آن گفتم یا رسول الله من در میان قوم خود مطاع و فرمان روا می خواهم که بقوم خود باز گردم و ایشانرا باسلام خوانم دعا کن تا خدای تعالی مرا علامتی و آیتی دهد که چون قوم خود را باسلام خوانم مرا عون و مددی باشد رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که اللهم اجعل له آية پس بسوی قوم خود روان شدم چو بایشان نزدیک رسیدم میان دو چشم من نوری پیدا آمد و همچون چراغ می درخشید گفتم خداوند این آیت را در غیر روی من ظاهر کردان که می ترسم که قوم من گویند که این تغییریست که در صورت وی از جهت مفارقت دین ما پیدا شده است آن نور بسر تازیانه من منتقل شد و چون قندیل آویخته می درخشید چنگگاه در میان ایشان بودم اندکی از ایشان بیش ایمان نیاوردند پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم بگه باز آمدم و گفتم یا رسول الله بر دوس دعای بد کن که زنا در میان ایشان بسیار شده است رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که اللهم

اهد دوسا پس مرا گفت بقوم خود باز گرد و ایشانرا باسلام دعوت کن برفتم و در میان ایشان می بودم و ایشانرا باسلام دعوت میکردم چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم هجرت کرد و غزوات بدر و احد و خندق واقع شد در غزوة خیبر با جمعی که اسلام آورده بودند بوی صلی الله علیه و آله و سلم پیوستم و تا فتح مکه با وی بودم مرا بذی الکفین فرستادندی که صنمی بود تا ویرا بسوزم رفتم و آن صنم را بسوختم و بسوی رسول صلی الله علیه و آله و سلم باز آمدم و تا روز وفات وی با وی بودم و هم از وی آرند که چون بعد از وفات رسول صلی الله علیه و آله و سلم عرب مرتد شدند با جماعت مسلمانان بجانب یمامه متوجه شد با اصحاب گفت که در خواب چنان دیدم که سر مرا تراشیدند و مرغی از دهان من بیرون پرید و زنی مرا دید و بفرج خود درون برد و پسر من مرا طلب کرد و نیافت اصحاب گفتند خیر خواهد بود وی گفت من تعبیر این کرده ام تراشیدن سر آنست که سر خواهم نهاد اما مرغ که از دهان من بیرون پرید روح منست که مفارقت خواهد کرد و آن زن که مرا بفرج خود درون برد زمین است که قبر من در وی خواهد بود و مرا در آنجا پنهان خواهند ساخت و اما طلب پسر من مرا آنست که وی نیز بسیار جهد کند تا چون من بشهادت رسد اما ویرا اینجا میسر نشود طفیل رضی الله عنه یوم الیمامة شهید شد و پسر وی عمرو بن الطفیل را جراحات بسیار رسید اما صحت یافت و در خلافت عمر رضی الله عنه عام الیرموک شهید شد

سفینه مولی الرسول ﷺ وی گفته است که مرا ام سلمه رضی الله عنها آزاد کرد بشرط آنکه مادام که رسول ﷺ در حیات باشد خدمت وی کنم من گفتم و الله اگر تو این شرط نکنی تا زنده ام در خدمت وی خواهم بود و در روایت آمده است که وی ده سال خدمت کرد از وی پرسیدند که نام تو چیست گفت من نام خود غمیگویم رسول ﷺ مرا سفینه نام نهاده است پرسیدند که چرا تو را سفینه نام نهاد فرمود که روزی رسول ﷺ با اصحاب بیرون آمدند متاعهای ایشان گرانی کرد رسول ﷺ فرمود که کیساء خود را بگستر بگسترمتاعهای همه را در آنجا نهاد پس مرا گفت بردار که تو سفینه آنروز بر من بار کردند بار شتری و همچنین تا هفت بار بشمرد بر من گران نیامدی و از وی آرند که

گفت روزی در کشتی نشستم کشتی بشکست و من بر تخته پاره بماندم موج مرا به بیشه انداخت که در آنجا شیری بود گفتم یا ابا الحارث من سفینه ام مولای رسول ﷺ سر خود را برسم تواضع فرود آورد و پهلوی خود را بر من میزد و مرا براه دلالت میکرد چون براه رسیدم نرم نرم آوازی میکرد دانستم که مرا وداع میکند

حسان بن ثابت رضی الله عنه از وی آرند که چون جبله غسانی که مرتد شده بود و بقیصر روم پیوسته و از آل جفنه بود همراه رسول ﷺ امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه برای حسان رضی الله عنه هدیه فرستاد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه حسان را طلبید چون حسان رضی الله عنه بدر خانه امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه رسید بیستاد و سلام کرد و گفت یا امیر المؤمنین بدرستی که من بوی عطایای آل جفنه می شنوم از نزدیک تو امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه گفت آری ای حسان جبله غسانی برای تو چیزی فرستاده است راوی گفته است که و الله که من هرگز فراموش نمیکنم آن عجبی که از حسان دیدم که بوی آل جفنه را استنشاق کرد بی آنکه ویرا ازان خبری بوده باشد

عمرو بن مره الجهنی رضی الله عنه از وی آرند که چون اسلام آورد از رسول ﷺ درخواست کرد که مرا بقوم من فرست شاید که خدای تعالی بسبب من ایشانرا بدولت اسلام مشرف گرداند چنانکه مرا بسبب تو باین دولت مشرف گردانید چون بقوم خود رسید همه اجابت کردند جز يك کس که گفت یا عمرو بن مره امر الله عیشک که مارا میفرمائی که ترك خدايان خود کنیم و مخالفت دین پدران خود ورزیم و در مذمت عمرو بیتی چند گفت عمرو رضی الله عنه گفت الکاذب منی ومنک امر الله عیشه آن شخص غمزد تالب و دهان وی نریخت و چنان بشد که طعم طعام در نمی یافت و چشم وی کور و زبان وی گنگ گشت

اهبان رضی الله عنه وی در مرض موت وصیت کرد که ویرا دو جامه کفن کنند ویرا در دو جامه و قمیصی کفن کردند چون بامداد کردند دیدند که آن قمیص بر بالای آن چوبی است که جامها بران می اندازند و در تردد افتادند که این همان قمیص هست یا نه به خیاطی که آن را دوخته بود نمودند گفت و الله که این همان قمیص است که ویرا بآن در قبر کردند

ابو قرقصافه رضی الله عنه رسول ﷺ ویرا گلیمی بپوشانیده بود مردم بوی می آمدند ایشانرا

دعای خیر میکرد و برکت میخواست اثر آنرا در خود می یافتند وی در عسقلان بود و پسر وی قرصافه در روم بغزا رفته بود هرگاه که صبح شدی ابوقرصافه از عسقلان آواز دادی با آواز بلند که یا قرصافه یا قرصافه الصلاة الصلاة قرصافه از بلاد روم جواب دادی که لبیک یا ابتاه اصحاب وی گفتندی و یحک که کرا جواب میدهی قرصافه گفتی پدر خود را سوگند برب الکعبة که مرا از برای نماز بیدار میکند و وی گفته است که از رسول ﷺ شنیدم که میگفت هر که شب به بستر خود در آید پس سورة تبارک بخواند و بعد ازان چهار بار بگوید که اللهم ربّ الحلّ والحرام وربّ البلد الحرام وربّ المشعر الحرام بکلّ آية انزلتها فی شهر رمضان بلغ روح محمد منی تحية و سلاما خدای تعالی بر انگیزد دو فرشته تا پیش محمد روند ﷺ تا آنرا بوی بگویند محمد ﷺ گوید که و علی فلان بن فلان منی السلام و رحمة الله وبرکاته

انس بن مالک الانصاری رضی الله عنه کنیت وی ابا حمزه است و ده سال خدمت پیغمبر کرد صلی الله علیه و آله و سلم چون رسول صلی الله علیه و آله و سلم بمدینه آمد وی ده ساله بود وی آخرین کسی است که ببصره وفات کرد از اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و سلم محمد بن سیرین ویرا غسل کرد و رسول صلی الله علیه و آله و سلم ویرا دعا کرد بکثرت مال و ولد و طول حیات و مغفرت وی گفته است که درختهای خرماي من هر سال دو بار بر میدهد و از صلب من صد فرزند کم دو فرزند یا گفت صد و دو فرزند بیرون آمده است و چندان حیات یافتم که مرا حیات نام نهادند و آن چهارم را که مغفرتست امیدوار میباشم و روی انه عمر مائة الا سنة و قیل انه مات ابن مائة و ثلاث سنين و قیل سبع سنين و از وی آرند که بر ذکر وی آمد و گفت یا ابا حمزه زمینهای تو تشنه شده است وضو ساخت و نماز گزارد و دعا کرد ابر پاره پیدا شد و زمین ویرا بپوشید و ببارید چندانکه زمین وی پرشد و این در تابستان بود بعد ازان غلام خود را بفرستاد که به بیند که باران تا کجا رسیده است خبر آورد که از زمینهای تو نگذشته است

ثابت بن قیس رضی الله عنه وی گفته است که سرّیه بیرون آمدیم ناگاه جاسوسان اعدارا دیدیم روی در گریز آوردیم اسب یکی از اصحاب ما بلغزید و بران وی افتاد و ران وی خرد

بشکست چنانکه گوئی دانه‌های خرما بود پس ما خواستیم که ویرا بر چهار پائی دیگر بار کنیم تن بآن درنداد و گفت مرا میکشید ویرا بگذاشتیم و ما یک شب و یک روز رفتیم ناگاه از عقب رسید پای وی نیک شده چنانکه نظر کردم بر پای وی هیچ اثر جراحت نیافتم پنداشتی که سالی بران گذشته است گفت که آینده آمد بر اسپی سفید سوار دست بران من فرود آورد و فرمود که بخوان که (فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ * التوبة : ۱۲۹) جراحت من روی بر آورد و نیک شد

تیمم الداری رضی الله عنه وی در وقتی که رسول صلی الله علیه و آله از تبوک باز گشته بود با جماعتی دارین آمد و اسلام آورد و از وی آرند که در مدینه در حره آتشی پیدا آمد در وقت امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه پیش تیمم داری آمد و گفت برخیز و پیش این آتش رو تیمم گفت یا امیر المؤمنین من کیستم و من چیستم عمر رضی الله عنه چندان مبالغه کرد که تیمم بر خاست و هردو بسوی آن آتش روی نهادند راوی گوید که من نیز در عقب ایشان روان شدم تیمم را دیدم که بدست خود اشارت میکرد و آتش را میراند تا آنزمان که آن آتش بدرغاله در آمد و تیمم نیز در عقب آتش در آمد و عمر رضی الله عنه میگفت لیس من یری کمن لم یره

زید بن خارجه رضی الله عنه نعمان بن بشیر رضی الله عنه گوید که زید بن خارجه رضی الله عنه تندرست مردم مدینه بود ناگاه دردی در گلوئی وی پیدا شد میان ظهر و عصر وفات کرد ویرا بخابانیدم و بروی کیسائی پوشیدم چون بمسجد رفتم نماز دیگر و شام گزاردم کسی خبر آورد که برخیز که زید بن خارجه بعد از وفات سخن میگوید بتعجیل پیش وی رفتم جمعی از انصار پیش از من آنجا حاضر شده بودند چون بنشستم شنیدم که میگفت یا یزبان وی میگفتند که عمر امیر المؤمنین رضی الله عنه اجلد قوم بود باک نمیداشت از آنکه در راه خدای تعالی ملامتی بوی رسد مردم را منع کرد از آنکه قوی ایشان ضعیف را بخورد و بعد ازان بیان حال امیر المؤمنین عثمان رضی الله عنه کرد و از اختلافات و فتنهائی که در آخر خلافت وی واقع شد خبر داد بعد ازان از بهشت و دوزخ و اصحاب آنها چیزها گفت چون خاموش شد از حاضران پرسیدم که پیش از آنکه من بیایم چه گفته بود گفتند که بر همین طریقه از احوال رسول صلی الله علیه و آله و احوال امیر المؤمنین ابوبکر رضی الله عنه خبر داده بود

از امرأة انصاریه رضی اللہ عنہا انس بن مالک رضی اللہ عنہ گفته است که بیعت جوانی از انصار رفتیم و وی مادری داشت سال خورده و نابینا شده هنوز ما بر سر بالین وی بودیم که وی ببرد جامه بر روی وی پوشیدیم و با مادر وی گفتیم که خدای تعالی ترا درین مصیبت اجر دهاد گفت پسر من ببرد گفتیم آری گفت خدایا اگر تو میدانی که بسوی تو و پیغمبر تو هجرت کرده ام تا در هر سختی فریاد رس من باشی بار این مصیبت را امروز بر من میسند انس رضی اللہ عنہ گوید که ما هنوز بیرون نرفته بودیم که وی جامه از روی خود برداشت طعام خورد و ما نیز با وی طعام خوردیم

زایده کنیزك عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہما گویند که روزی بنزدیک رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم در آمد و بر وی سلام گفت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفت یا زایده چرا به نزدیک من بدیر می آئی تو موفقه و من ترا دوست میدارم گفت یا رسول اللہ امروز بعجیبی آمده ام گفت آن چیست گفت بامداد بطلب هیزم میرفتم چون حزمه بستم و بر سنگی نهادم تا بر گیرم سواری دیدم که از آسمان بزمین آمد و بر من سلام گفت و گفت سید را از من سلام گوی و بگوی که رضوان خازن بهشت گفت که بشارت باد مر ترا که بهشت بر امتان تو بسه قسمت کرده اند که گروهی بیحساب ببهشت در روند و با گروهی حساب آسان کنند و گروهی را بشفاعت تو به بخشند این بگفت و قصد آسمان کرد و از میان آسمان و زمین بمن التفات کرد مرا دید که آن حزمه بر نمی توانستم داشتن گفت یا زایده آن حزمه بر سنگ بگذار و مر سنگ را گفت آن حزمه را با زایده بخانه عمر رضی اللہ عنہ بران سنگ روان شد و حزمه هیزم را همی آورد تا بدرخانه عمر رضی اللہ عنہ رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بر خاست و با زایده بدرخانه عمر رضی اللہ عنہ آمد اثر آمد و شد سنگ بدیدند رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفت الحمد لله که خدای تعالی مرا از دنیا بیرون نبرد تا رضوان مرا بآمرزش امت من بشارت نداد و خدای تعالی زنی را از امت من بدرجه مریم رسانید

رکن سابع

در ذکر شواهد و دلایلی که از تابعین و تبع تابعین تا طبقه صوفیه رحمهم الله

تعالی ظاهر شده است

قصه ربیع اخو ربیع بن خراش رضی الله عنه ربیع بن خراش گفته است که ما چهار برادر بودیم و ربیع از همه نماز بیشتر میگذارد و روزه میداشت در روزهای گرم وی وفات کرد روی ویرا بپوشیدیم و گرد وی بنشستیم و کسی فرستادیم که از بازار برای وی کفن بخرد ناگاه دیدیم که روی خود را بکشاد و گفت السلام علیکم حاضران گفتند و علیک السلام بعد از مردن سخن میگوئی گفت نعم لقیتم ربی بعد کم فلقیت ربا غیر غضبان واستقبلنی بروح و ریحان واستبرق الا وان ابا القاسم علیه السلام ینتظر الصلاة علی فتعجلوا بی ولا تؤخرونی چون این خبر بعایشه رضی الله عنها رسید فرمود که از رسول صلی الله علیه و آله شنیدم که گفت از امت من کسی بعد از مردن سخن خواهد گفت و وی از بهترین تابعین خواهد بود و هم از وی آرند که سوگند خورده بود که هرگز نخندد مگر مادام که داند که باز گشت وی کدام خواهد بود از بهشت و دوزخ گویند که وی نخندید مگر بعد از موت غاسل وی گفته است که دران وقت که ویرا غسل میکردم همیشه بر روی سریر تبسم میگردد و از یکی از سلف آرند که گفت همسایه داشتم نصرانی وفات کرد در میان آنکه نصاری ویرا غسل میکردند راست بنشست و گفت مسلمانرا پیش من آواز دهید چون آنرا بشنیدم پیش وی رفتم گفت اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله بعد ازان در ساعت برد ویرا غسل کردیم و نماز گزاردیم و در مقابر مسلمانان دفن کردیم

ابومسلم الخولانی رحمه الله تعالی علیه وی هرگز سخن دنیوی نگفتی و چون با کسی نشست که سخن دنیوی گفتی از مجلس وی بر خاستی روزی بمسجدی در آمد جمعی دید نشسته امید وار شد که شاید بذکری و سخن خیری مشغول باشند پیش ایشان بنشست ناگاه یکی از ایشان گفت غلام من از تجارت آمده چندین سود آورد و

دیگری گفت چهار غلام خود ساخته ام و بفلان سفر میرود ابو مسلم رحمه الله در میان ایشان نگریست و گفت میدانید که مثل من و مثل شما چیست همچون کسی است که ویرا بارانی عظیم گرفته است ناگاه دید که درگاهی پیدا شد و در بزرگ بر آنجا نشاند با خود گفت بدین در درآیم چندانکه باران باز ایستد چون در آمد آن خانه سقف نداشت من نیز پیش شما بنشستم که شاید از شما ذکری و خیری سر بر زند شما خود اهل دنیا بوده اید از وی آرند که چون اسود عنسی در ین دعوی پیغمبری کرد ابو مسلم خولانی را طلبید و گفت تو گواهی میدهی که من رسول خدایم ابو مسلم گفت نی پس اسود گفت گواهی میدهی که محمد رسول خدای است گفت آری چند بار سخن را مکرر کرد جواب همین گفت بفرمود تا آتش عظیم بر افروختند و ابو مسلم را در آتش انداختند ویرا هیچ گزندی نرسید اسود را گفتند ویرا دور کن و گر نه اعتقاد ما و متابعان ترا بفساد خواهد آورد ویرا فرمود تا از ین کوچ کند بمدینه رفت و رسول ﷺ وفات کرده بود و ابوبکر رضی الله عنه بخلاف نشسته بمسجد در آمد و نماز گزارد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه ویرا دید پیش آن رفت و پرسید که از کدام قومی گفت از اهل ین پرسید که چه کرد آن مرد که آن کذاب ویرا در آتش انداخت گفت آن عبد الله بن ثوب بود عمر رضی الله عنه گفت سوگند بخدای تعالی بر تو که تو اوئی گفت آری ویرا در کنار گرفت و بگریست و ویرا پیش ابوبکر رضی الله عنه برد و میان خود و ابوبکر رضی الله عنه بنشاند و گفت الحمد لله الذی لم یمتنی حتی ارانی فی امة محمد ﷺ من فعل به کما فعل بابراهیم خلیل الرحمن صلوات الله و سلامه علیه و هم از وی آرند که ویرا جاریه بود روزی از وی پرسید که ای ابو مسلم چندگاهست که پیوسته زهر در طعام تو میکنم و نمی بینم که ترا ازان ضرری رسد ابو مسلم گفت چرا چنین کردی گفت من جاریه جوانم نه مرا فراش خود نزدیک میگردانی و نه مرا بکسی دیگر می فروشی ابو مسلم گفت من هرگاه که میخواهم که طعام خورم این دعا را میخواهم که بسم الله خیر الاسماء بسم الله لا یضر مع اسماء رب الارض و السماء و هم از وی آرند که هرگاه بقصد غذا بروم رفتی بآبی عظیم رسیدی که از مثل آن گذشتن معهود نبودی با همراهان خود گفتی بگذرید باسم الله تعالی و در پیش ایشان روان شدی و

ایشان در عقب وی ازان آب بگذشتندی گاه بودی که آب برکاب ایشان نرسیدی چون از آب بگذشتندی با مردمان گفتندی هیچ چیز از شما آب نبرده است هر چه برده است من ضامنم یکروز کسی بقصد توبره در آب انداخت و با وی گفت که توبره مرا آب برد ابو مسلم ویرا گفت دنباله من بیا چون مقداری برفتند دیدند که آن توبره در چوبی آویخته است فرمود که برو و توبره خود را بگیر و هم از وی آرند که در همی داشت بیزار رفت تا آرد خرد سایلی بر وی الحاح بسیار کرد چند جا رفت تا ازان سایل خلاص یابد آن سایل در مقابله وی ایستاد در هم را بوی داد و توبره که همراه داشت بکارخانه درود گران برد و از چوب ریزه که از اره ایشان ریخته بود پر کرد و سر آنرا به بست و بخانه برد و پنهان از اهل خود بخانه در آورد و بیرون رفت اهل وی آن توبره را دید سر بکشد دید که پر آرد سفید است خمیر کرد و نان پخت چون مدتی بر آمد ابو مسلم رحمه الله از اهل خود ترسان بخانه در آمد اهل وی آن نان و طعامی که داشت پیش وی نهاد بخورد چون فارغ شد پرسید این از کجا بود گفت ازان آردی که آورده بودی ابو مسلم رحمه الله هیچ نگفت و هم از وی آرند که هرگاه بمنزل خود در آمدی چون بمیان سرای رسیدی تکبیر گفتی خواتون وی نیز تکبیر گفتی و چون بخانه در آمدی تکبیر گفتی وی نیز تکبیر گفتی و شرایط خدمت بجای آوردی و طعام پیش وی نهادی روزی زنی با اهل وی گفت که تو خواتون ابو مسلم خولانی اگر وی با معاویه سخن میگوید ویرا خادمی میدهد و چندان عطا میدهد که معاش شما بخیر گذرد چون شب شد ابو مسلم بخانه آمد و تکبیر گفت اهل وی موافقت نکرد و بطریقه معهود وظیفه خدمت بجای نیاورد دانست که ویرا کسی بفساد آورده است گفت بار خدایا هر که اهل مرا بفساد آورده است چشم ویرا نابینا گردان آنزن در خانه خود نشسته بود و چراغ بنهاد با حاضران گفت که چراغ برد گفتند نی گفت انا لله چشم من نابینا شد و چون دانست که آن بسبب دعای ابو مسلم شده است پیش وی می آمد و اظهار توبه میکرد و استدعای دعا میکرد تا آن وقت که ابو مسلم رحمه الله علیه دعا کرد که بار خدایا اگر راست میگوید چشم ویرا بینا گردان خدای تعالی چشم ویرا بینا گردانید و هم از وی آرند که گاهی که آهوان بر وی میگذشتند کودکان ویرا می گفتند ای ابو مسلم دعا

کن تا خدای آهوانرا باز دارد تا ما بدست بگیریم وی دعا کردی و خدای تعالی ایشانرا از رفتن باز داشتی تا کودکان بدست بگرفتندی

عامر بن عبد قیس رحمة الله علیه از وی آرند که چون عطای خود بگرفتی در طرف ردای خود کردی و هیچ يك از مساکین از وی چیزی طلب نداشتی مگر آنکه بدادی چون بخانه رسیدی آنرا پیش اهل خود انداختی آنرا بشمردندی همان بودی که در اول بود و هیچ کم و زیاده نیامدی و هم از وی آرند که روزی قومی ویرا مهمانی کردند چون کوچ میکرد مشك ویرا پرشیر کردند چون مقداری راه برفت با خود گفت این شیر از برای خوردنست وقتی که بوضو حاجت افتد چه خواهم کرد باز گشت و آن قوم را گفت که شیر را بستانید و آب پر کنید چنان کردند هرگاه که میخواست که وضو سازد آب بیرون می آمد و هرگاه که میخواست که بیاشامد شیر بیرون می آمد و از وی آرند که هر وقت که نماز گزاردی شیطان بصورت ماری متمثل شدی و بزیر پیراهن وی در آمدی و از آستین بیرون آمدی وی ازان هیچ متغیر نشدی ویرا گفتند چرا این مار را از خود دور نمیکنی گفت از خدای تعالی شرم میدارم که از غیر وی بترسم و والله که من آگاه نمی شوم آن وقت که به پیراهن من درون می آید و بیرون میرود

زادان کندی رحمة الله تعالی علیه تابعی کوفی بود روزی گفت خداوندا من گرسنه ام از روزن نانی فرو افتاد مانند سنگ آسیابی

زراره بن اوفی رحمة الله تعالی علیه تابعی بصری بود روزی در مسجد امامه میکرد چون باین آیت رسید (فَإِذَا نُفِرَ فِي النَّاقُورِ * المدثر : ۸) بیفتاد و بمرد

سعید بن مسیب رحمة الله تعالی علیه از وی آرند که بعضی امرا که والی مدینه شده بود بمدینه آمد علی بن الحسین و قاسم بن محمد و سالم بن عبد الله رضی الله عنهم و جمعی دیگر از قریش بدیدن وی آمدند آن والی روی بایشان کرد که سعید بن مسیب کدام است از شما علی بن الحسین رضی الله عنهما فرمود که وی مسجد را لازم گرفته است و بصحبت امرا نمیرود گفت تو که علی بن حسین بن علی بن ابی طالبی و قاسم که پسر محمد بن ابوبکر صدیق رضی الله عنهما است و سالم که پسر عبد الله بن عمر رضی

الله‌عنه‌ما است پیش من می آید و سعید بن مسیب غمی آید و الله که گردن ویرا بخواهم زد سه بار مکرر کرد علی بن الحسین رضی الله‌عنه‌ما میگوید که بدین سبب مجلس بر ما تنگ شد چون بیرون آمدیم پیش سعید بن مسیب رفتیم و قصه را بوی باز گفتم و گفتیم اگر بعمره میروی دور نیست گفت مرا در عمره نیتی در خاطر نیفتاده است گفتم بخانه بعضی عزیزان و برادران رو گفت باین منادی که روزی پنج بار ندا میکند چکنم و الله که هرگز مرا ندا نخواهد کرد مگر این که بوی خواهم آمد پس گفتم در مسجد از انجا که می نشینی بجای دیگر نقل کن زیرا که ترا در جای تو خواهند طلبید گفت مسجد را نمی گذارم که مرا دران خوی داده است از خیرات و طاعت گفتم ای برادر من تو غمی ترسی گفت چون پرسیدی خدای تعالی میداند که من از هیچ چیز از غیر وی غمی ترسم لیکن اول آنچه میگویم و اوسط آن و آخران حمد و ثنای خدای تعالی است و درود بر محمد ﷺ و از خدای تعالی در میخواهم که مرا برین والی فراموش گرداند مدتی آن امیر در مدینه بود بعد ازان عزلش کردند و عزیمت شام کرد چون چند منزل از مدینه بیرون آمد روزی غلام وی ویرا وضو میداد غلام را گفت یکساعت باش زهی رسوائی و شرمندگی من از علی بن الحسین و قاسم بن محمد و سالم بن عبد الله که من در پیش ایشان سوگند خوردم که گردن سعید بن مسیب را بزم و والله که ازان وقت تا این زمان در هیچ ساعت از ساعات شب و روز بیاد من نیامده است غلام گفت آنچه خدای تعالی بتو خواست بهتر از آنست که تو بن خود خواسته بودی و هم از وی آرند که گفته است که در ایام حرّه که یزیدیان بر مدینه مسلط شده بودند و بسیاری از مهاجرین و انصار را بقتل آوردند غیر از من در مسجد رسول ﷺ هیچکس نبود هرگاه که وقت نماز شدی از روضه شریفه آواز بانگ نماز آمدی و خاستمی و نماز بگزاردمی اهل شام بمسجد در آمدند و میگفتند انظروا الی هذا الشیخ المجنون

سعید بن جبیر رحمه الله تعالی علیه تابعی کوفی بود فقیه و عابد و فاضل بود حجاج بن یوسف ویرا بکشت سنة خمس و ستین و هو ابن تسع و اربعین سنة از وی آرند که حجاج یکی از خواص خود را با ده نفر بطلب سعید جبیر رحمه الله فرستاد و در اثنای طلب بصومعه راهبی رسیدند ویرا سراغ کردند ایشانرا نشان داد چون بسر وی رسیدند در

سجده بود سلام کردند سر از سجده برداشت و غماز خود را تمام کرد و جواب سلام ایشان باز داد گفتند حجاج ترا می طلبد حمد و ثنای خدای تعالی گفت و درود بر رسول ﷺ فرستاد و با ایشان روان شد بصومعه آن راهب رسیدند راهب ایشانرا گفت باین دیر بالا آئید که شیر و ببر شب بگرد این دیر می آیند سعید بن جبیر در نیامد گفتند میخواهی که بگریزی گفت نمیگیرم اما بخانه مشرکی در نخواهم آمد وی را گفتند سباع ترا هلاک خواهد کرد گفت باکی نیست پروردگار من با منست شر ایشانرا از من جدا خواهد گردانید و ایشان را پاسبان من خواهد ساخت تا مرا از هرگزندی نگاه دارند راهب گفت از وی عهد و پیمانی بستانید سعید گفت با خداوند بزرگوار خود عهد کردم که تا صباح ازینجا دور نشوم راهب گفت شما بالا آئید و کمانهای خود را زه کنید تا امشب این بنده صالح را از سباع نگاهدارید چون شب در آمد دیدند که ببری آمد و بوی نزدیک شد و خود را بر وی مالید پس برفت و دور تر بایستاد بعد از آن شیری آمد و آنچه ببر کرده بود بکرد چون راهب آنرا بدید و بامداد کرد فرود آمد و از وی شرائع اسلام و سنن رسول علیه الصلاة والسلام پرسید و ایمان آورد و هم از وی آرنند که پیش از کشتن خود بر حجاج دعا کرد و گفت اللهم لا تسلطه علی احد بقتله بعدی بعد از وی حجاج پانزده روز پیش نزیست و در آن پانزده روز دائم میگفت مرا با سعید بن جبیر چه کار بود هرگاه که میخواهم که خواب کنم پای مرا میگیرد هم از وی آرنند که خروس داشت که وقتی که بانگ کردی بتهجد بر خاستی یکشب بانگ نکرد چون بامداد کرد و بنماز شب بر نخاسته بود بر وی بسیار دشوار آمد گفت آن خروس را چه شده است قطع الله صوته دیگر از آن خروس آواز بر نیامد مادر وی از وی در خواست که ای سعید بعد ازین هیچ چیز را دعای بد مکن و از وی آرنند که چون وی را گردن زدند و سر وی بر زمین افتاد سه بار لا اله الا الله گفت دو بار بلند و یکبار آهسته

اويس قرنی رحمه الله تعالی علیه امير المؤمنين عمر رضی الله عنه در عهد خلافت خود در موسم حج مردمان را گفت بر پای خیزید پس گفت بنشینید مگر اهل کوفه پس گفت اهل کوفه بنشینید مگر آنان که از مراد اند پس گفت مرادیان بنشینید مگر آنکس که از قرن باشد يك کس بر پای بماند و آن انیس بود عم اويس امير المؤمنين

عمر رضی الله عنه از انیس پرسید که اویس را می شناسی انیس گفت تو وی را چه می پرسی ای امیر المؤمنین و الله که در میان ما از وی نادان تر و دیوانه تر و محتاج تر کسی نیست عمر رضی الله عنه بگریست و گفت سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله يقول یدخل الجنة بشفاعته مثل ربیعة و مضر هرم بن حیان رضی الله عنه گوید که چون این خبر بمن رسید بکوفه رفتم و مرا هیچ مقصودی نبود جز دریافت صحبت وی ناگاه در میانه روز بکنار فرات رسیدم دیدم که وضو می سازد وی را بشناختم زیرا که حلیه وی را شنیده بودم بروی سلام گفتم جواب داد خواستم که مصافحه کنم مصافحه نکرد گفتم یرحمک الله یا اویس و غفر لک کیف انت رحمک الله بعد ازان گریه بر من زور آورد از غایت محبتی که با وی داشتم و وی نیز بگریست چون از گریه فازع شدیم گفت خیاک الله یا هرم بن حیان کیف انت یا اخی ترا که بما رهنمائی کرد گفتم خدای تعالی گفت لا اله الا الله سبحان ربنا ان کان وعد ربنا لمفعولا از وی پرسیدم که نام من و نام پدر من از کجا دانستی و پیش ازین هرگز ترا ندیده ام فرمود که (نَبَّأَنِ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ * التحريم : ۳) و بعد ازان سخنان دیگر فرمود و در آخر موعظه که میفرمود گفت مات محمد صلی الله علیه و آله و مات ابوبکر خلیفه رسول الله و مات اخی و صدیقی عمر بن الخطاب من گفتم رحمک الله هنوز عمر نمرده است گفت بلی مرده است خدای تعالی خبر مرگ وی بمن رسانید و بعد ازان سخنان دیگر فرمود و مرا دعاهای خیر کرد و در آخر گفت السلام عليك و رحمة الله و برکاته بعد ازین دیگر ترا نخواهم دید و روان شد خواستم که با وی قدم چند بروم نگذاشت در قفای وی میگریستم و می نگریستم تا بکوچه های کوفه در آمد بعد ازان هر چند در طلب وی شتافتم از وی هیچ اثر و خبر نیافتم اما بر من هیچ هفته نگذشت که ویرا یکبار و دو بار در خواب ندیدم از وی آرند که در آذربایجان که بغزارفته بود ویرا وفات رسید اصحاب وی خواستند که قبر وی بکنند بسنگی رسیدند که قبر وی دران کنده بودند و لحد آنرا مهیا ساخته و خواستند که کفن سازند در جامه دان وی جامها یافتند که دست بافت بنی آدم نبود و ویرا ازان کفن ساختند و دران قبر دفن کردند

میمون شیب رحمة الله تعالی علیه وی گفته است که در زمان حجاج خواستم که بمسجد جمعه روم باز با خود گفتم که چرا در عقب این ظالم نماز گزاردم درین متردد میبودم

آخر رای من بر رفتن قرار گرفت شنیدم که از جانب خانه آواز آمد که (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ * الجمعة : ۹) و هم وی گفته است که روزی مکتوبی مینوشتم چیزی بخاطر من آمد که اگر آنرا مینوشتم آن مکتوب زینتی می یافت اما دروغ بود اگر نمی نوشتم راست بود اما مکتوب اندک قبیحی میداشت گاهی می گفتم بنویسم و گاهی می گفتم ترك كنم تا آخر خاطر من بر ترك قرار گرفت از گوشه خانه آواز آمد که (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا * ابراهيم : ۲۷)

صله بن الاشيم رحمه الله تعالى عليه یکی از ثقات گفته است که با وی به نیت غزا بجانب کابل بیرون آمدم چون شب در منزلی فرود آمدم با خود گفتم امشب مراقب حال وی میباشم تا به بینم که آنچه مردمان از عبادت وی میگویند چونست چون نماز خفتن گزارد بخفت و بعد ازان که مردم قرار گرفتند بر خاست و دران نزدیکی بیشه بود بانجا در آمد من نیز در عقب وی در آمدم وضو ساخت و در نماز ایستاد ناگاه دیدم که شیری بنزدیک وی آنجا درختی بود از ترس بانجا بالا رفتم وی بآن شیر هیچ التفات نکرد و از وی حساب موشی برنداشت چون سجده رفت گفتم حالی ویرا می درد چون نماز را تمام کرد و سلام داد روی بآن شیر کرد و گفت برو ای سبع و روزی خود را از جائی دیگر طلب کن آن شیر بر گشت و بانگی کرد که گفتم مگر کوهها از هم بدرید و همچنان نماز میگزارد تا صبح دمید و هم وی گفته است که چون بعدو نزدیک رسیدیم وامیر لشکر حکم کرد که هیچکس از لشکر جدا نشود و استروی با بار گم شده بر خاست و در نماز ایستاد و گفت اللَّهُمَّ اقْسِمْ عَلَيْكَ ان ترد علی بغلتی و ثقلها فی الحال استروی با بار بهم آمد و پیش وی بایستاد و از صله بن الاشيم رحمه الله آرند که وی گفته است که روزی در نواحی اهاو زمی گشتم گرسنگی بر من غلبه کرد هر چند طعام طلبیدم که بخورم نیافتم دعا کردم و از خدای تعالی طعامی طلبیدم بر بالای مرکب خود در خواب شدم آوازی بگوش من آمد دیدم که دستارچه ایست افتاده و چیزی دران پیچیده آنرا برداشتم و بکشادم در آنجا ظرفی بود از برگ خرما بافته پر خرمای تر و دران وقت در هیچ جای خرمای تر نبود ازان چندان بخوردم که سیر شدم و باقی را برداشتم براهبی رسیدم و آنرا بوی گفتم از من طلب طعام

کرد رطبی چند بوی دادم بعد ازان بروزگاری گذر من براهب افتاد آنجا درختهای خرمای خوب رسته بود گفت این ازان رطبه‌است که بمن داده بودی

هرم بن حیان رحمة الله عليه از وی آرند که در تابستان که هوا گرم بود وفات کرد و چون ویرا در قبر کردند پاره ابر بر آمد بر قبر وی نه زیادت نه کم بر بالای قبر وی ببارید و از آنجا تجاوز نکرد و گویند که در همانروز از قبر وی گیاه بدمید

عمر بن عبد العزیز رحمة الله تعالى عليه کنیت وی ابو حفص است و مادر وی ام عاصم بنت عاصم بن عمر بن الخطاب رضی الله عنه مدت خلافت وی دو سال و پنج ماه و پانزده روز بوده است و مات رحمه الله بعشر من رجب سنة احدى و مائة و هو ابن تسع و ثلاثین سنه گویند که امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه شبی در مدینه می گشت سحرگاه بخانه رسید که آواز زنی آمد که دختر خود را می گفت برخیز و آب با شیر بیامیز دختر گفت این غمی شاید زیرا که امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه ازین نهی کرده بود و منادی وی بآن ندا کرده گفت برخیز که اینجا که تویی نه عمر می بیند و نه منادی دختر گفت که و الله که من چنان نخواهم کرد که در ملا فرمان عمر برم و در خلا مخالفت وی کنم چون بامداد شد امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه پسر خود عاصم را گفت بفلان خانه رو آنجا دختر گیسست اگر مشغول بدیگری نشده باشد ویرا نکاح کن شاید خدای تعالی از وی فرزندی مبارک بدهد عاصم رضی الله عنه برفت و ویرا نکاح کرد از وی ام عاصم بنت عاصم بن عمر بن الخطاب متولد شد چون عبد العزیز بن مروان خواست که ام عاصم را نکاح کند وکیل خود را گفت چهار صد دینار از طیب مال من جمع کن که میخوام که با خانواده که اهل صلاح اند وصلت کنم پس ام عاصم را نکاح کرد و از وی عمر بن عبد العزیز متولد شد سفیان ثوری رحمه الله گفته است الخلفاء خمسة ابوبکر و عمر و عثمان و علي و عمر بن عبد العزیز رضی الله عنهم رباح بن عبیده گفته است در وقتی که عمر بن عبد العزیز امیر مدینه بود دیدم که پیری تکیه بردست وی انداخته بود با خود گفتم که این پیر بی ادب کیست که تکیه بر دست امیر کرده است چون نماز گزارد و بخانه در آمد من نیز در عقب وی در آمدم و گفتم اصلح الله الامیر ان پیر که بود که تکیه بر دست امیر کرده بود فرمود که تو ویرا دیدی ای

ریاح گفتم آری فرمود که نمی پندارم ترا مگر مردی صالح وی برادر من خضر بود علیه السلام آمده بود و مرا آگاه میکرد که بزودی امر خلافت بمن خواهد رسید و درانجا عدل خواهم ورزید آورده اند که چون وی بخلافت بنشست شبانان در کوهها گفتند این مرد صالح که بخلافت نشسته است کیست از ایشان پرسیدند که این را بچه دانستید گفتند گرگان و شیران از گوسفندان ما دور شدند و آسیبی نمیرسانند و کسی گفته است که در زمان عمر بن عبد العزیز ببادیه رسیدم دیدم که گرگ در میان گوسفندان میگردد و هیچ آسیبی نمیرساند آورده اند که بعضی از عمال وی بوی نوشت که شهر ما ویرانست اگر امیر المؤمنین چیزی تعیین کند آنرا مرمت کنم در جواب نوشت که مضمون کتاب ترا دانستم گرد شهر از عدل حصاری بساز و راههای آنرا از ظلم پاک کن که مرمت شهر تو این است و آورده اند که چون بر موت مشرف شد فرمود که مرا بنشانید ویرا بنشانند فرمود که الهی من آمم که مرا امر کردی و تقصیر کردم و نهی فرمودی و عاصی گشتم ولیکن میگویم لا اله الا الله بعد ازان سر بالا کرد و تیز تیز نگریست از وی پرسیدند که بسی تیز می نگری فرمود که جماعتی حاضر آمده اند که نه انس اند و نه جن بعد ازان فوت شد و آورده اند که چون خاک بر وی ریختند از آسمان کاغذی فرود آمد در وی نوشته که بسم الله الرحمن الرحیم هذا امان من الله لعمر بن عبد العزیز من النار صاحب فتوحات مکيه قدس الله تعالی سره در ذکر اقطاب آورده است که بعضی از ایشان ازان قبیل اند که با خلافت معنوی ایشان خلافت صوری نیز انضمام یافته است و عمر بن عبد العزیز را رحمة الله تعالی علیه ازان قبیل داشته است

عمر بن عتبه رحمة الله تعالی علیه وی از کبار تابعین اهل کوفه بود قد شغلته العبادة عن الرواية شرط وی با اصحاب این بود که وی خدمت ایشان کند روزی که هوا بسیار گرم بود بچرانیدن گوسفندان بیرون رفته بود یکی از اصحاب در عقب وی برفت ویرا یافت در خواب و پاره ابر ویرا سایه کرده چون بیدار شد رفت و گفت ای عمرو بشارت باد ترا عمرو از وی پیمان بستد که آنرا با کسی نگوید از وی آرند که وقتی که بغزا میرفت چهار پایان اصحاب را نگاه میداشت ابر بر سر وی سایه میکرد و وی غماز میگزارد و سباع

بگرد وی در آمدند و ویرا نگاه میداشتند وی گفته است که از خدای تعالی سه چیز خواسته ام دو چیز عنایت کرده است و سوم را امیدوار میباشم از خدای تعالی در خواستم که مرا در دنیا بی رغبت گرداند آمدن و رفتن وی پیش من برابر شده است و دیگر در خواستم که مرا قوه دهد در ادای صلوات قوه داد و دیگر در خواستم که مرا شهادت روزی کند امید میدارم که آن هم روزی کند

مطرف بن عبد الله شبخیز رحمة الله تعالی علیه از وی آرند که با جمعی از اصحاب خود در شب تاریک میرفتند بر سر تازیانه یکی از ایشان روشنائی پیدا شد که راه را میدیدند و هم از وی آرند که شخصی بدروغ بر وی چیزی گفت مطرف گفت خداوندا اگر این شخص این سخن را بر مطرف بدروغ می بندد زود ویرا هلاك گردان فی الحال آن شخص بیفتاد و بمرد اهل آن شخص بوالی که زیاد بود استغاثه کردند زیاد گفت هیچ چیزی بر وی زد گفتند نی گفت دعای مردی صالح با تقدیر موافق افتاد چه توان کرد

محمد بن المنکدر رحمة الله تعالی علیه از وی آرند که با جمعی از غازیان در راهی میرفتند یکی از ایشان گفت قدری پنیر تازه میخواهم محمد بن المنکدر گفت از خدای تعالی بخواهید که وی قادر است که درین راه پنیر تازه بدهد همه قوم دعا کردند چون اندکی راه برفتند زنبیلی یافتند سر دوخته پر از پنیر تر دیگری گفت از ایشان قدری غسل بایستی که باین پنیر بخوردی محمد بن المنکدر گفت آنکس که شمارا پنیر داد میتواند که غسل هم بدهد قوم دعا کردند چون اندکی برفتند قدحی پر غسل دیدند بر سر راه نهاده فرود آمدند و آن پنیر و غسل را بهم بخوردند

عبد الله بن ابی جعفر رحمة الله علیه وی گفته است که بغزای قسطنطنیه میرفتیم کشتی ما بشکست و موج مارا بسنگی انداخت در میان دریا ما پنج کس یا شش بودیم خدای تعالی هر بامداد برای هر یکی از ما يك برگ ازان سنگ می رویانید که آنرا می مکیدیم و بجای شراب و طعام می نشست تا آنوقت که کشتی بما رسید و مارا برداشت و بکناره برد

ایوب السختیانی رحمة الله علیه از نساك بصره بوده است قال الحسن البصری

رحمة الله عليه سيد شباب اهل البصرة ايوب السختياني عبد الواحد بن زيد گفته است که با ايوب سختيانی در کوه حرا بودم مرا تشنگی سخت دريافت چنانکه وی آنرا از بشره من فهم کرد گفت ترا چه شد گفتم مرا تشنگی چنان دريافته است که بر نفس خود ترسانم گفت هر چه بکنم پوشیده خواهی داشت گفتم آری مرا سوگند داد من هم سوگند خوردم که تا زنده باشم با هیچ کس نه گویم پای خود را بر کوه حرا زد آب بر جوشید سیراب بخوردم و مقداری با خود برداشتم بود هیچکس نگفتم

سالم بنانی رحمة الله تعالى عليه وی بصريست چهل سال در صحبت انس بوده است عليه السلام همیشه روزه میداشت و در هر شبانروز يك ختم قرآن میکرد از جماعتی که در سحرها بر قبر وی میگذشته اند روایت کرده اند که میگفته اند چون بنزدك قبر سالم میرسیم آواز قراءت می شنویم روزی سالم از حمید طویل پرسید که هیچ بتورسیده است که کسی غیر از انبیا در قبر خود نماز گزارد حمید گفت نی سالم گفت خداوندا اگر کسی را اذن خواهی کرد که در قبر نماز گزارد سالم را اذن کن یکی از ثقات گفته است که هو الله الذی لا اله الا هو که من سالم را در قبر نهادم و حمید طویل با من بود چون خشتها را بر لحد وی راست کردیم ناگاه يك خشت فرو رفت دیدم که در نماز ایستاده حمید را گفتم که می بینی گفت خاموش باش چون از دفن وی باز گشتیم پیش دختر وی رفتیم و گفتیم عمل سالم چه بود گفت از وی چه مشاهده کردید آنچه مشاهده کرده بود گفتیم گفت پنجاه سال بود که وی قیام شب میکرد چون وقت سحر میشد در دعا میگفت اللهم ان كنت اعطيت احدا من خلقك الصلوة فی قبره فاعطنيها خدای تعالی نسزد که دعای ویرا رد کند

ابوحلیم حبیب بن سالم الراعی رحمة الله تعالى عليه وی صحبت سلمان فارسی یافته بود وی صاحب گوسفند بود و بر کناره فرات نشستی و طریقش عزلت بود و یکی از مشایخ روایت میکند که وقتی برو بر گذشتم و او در نماز بود و گرگ گوسفندان او را میچرانید گفتم این پیر را زیارتی کنم که علامت بزرگ می بینم ببودم تا از نماز فارغ شد بر وی سلام کردم گفت ای پسر بچه کار آمده گفتم زیارت گفت خیرك الله گفتم ایها الشیخ گرگ را با میش موافقت می بینم گفت از آنکه راعی میش با حق موافق است این بگفت و

کاسه چوبین در زیر سنگی داشت دو چشمه ازان سنگ بکشاد یکی شیر و یکی عسل گفتم ایها الشیخ این چه درجه است و بچه یافتی گفت بمتابعت مصطفی ﷺ گفت ای پسر قوم موسی ﷺ با آنکه او را مخالف بودند سنگ خاره ایشانرا آب داد و موسی نه بدرجه محمد بود و چون محمد را ﷺ متابع باشم آخر سنگ مرا انگبین با شیر ندهد و محمد بهتر از موسی بود علیهما السلام گفتمش مرا پندی ده گفت لا تجعل قلبك صندوق الحرص و بطنك وعاء الحرام دل را محل آز مکن و معده را موضع حرام نه که هلاك درین دو چیز و نجات در حفظ این دو چیز است

حسن بصری رحمه الله تعالى علیه وی از کبار تابعین است ولد لستین بقیا من خلافة عمر رضی الله عنه صد و بیست تن را از اصحاب رسول ﷺ دریافته است و قیل مائة و ثلاثین و الله اعلم و در ماه رجب وفات یافته سنة عشر و مائة و هو ابن تسع و ثمانین سنة و سلف گفته است که کلام وی شبیه بود بکلام انبیا علیهم السلام فمن كلماته المباركة رحم الله عبدا جعل الهموم هما واحدا فاكل كسرة و لبس خلقا و لصق بالارض و اجتهد في العبادة و بكى على الخطيئة و طلب هذه الرحمة و هرب من هذا العذاب و منها لا تضحك فانك لا تدري لعل الله قد اطلع على بعض اعمالنا فقال لا اقبل منكم شيئا و منها لا تخرج نفس ابن آدم من الدنيا الا بحسرات ثلاث انه لم يشيع مما جمع و لم يدرك ما امل و لم يحسن الزاد مما قدم عليه چون عمر بن عبد العزيز بخلافت بنشست نامه نوشت بحسن بصری و گفت اعني باصحابك جواب فرستاد اما طالب الدنيا فلا ينصحك و طالب المولى فلا يصحبك و اكتف بذی الانساب فانهم اذا لم يتقوا اكرموا گفت مرا کسی فرست از یاران خویش که مرا نصیحت یاری کند جواب فرستاد حسن و گفت آنکس را بتو فرستم از دو بیرون نباشد یا آنجهان جوید یا اینجهان این جهان جوی ترا نصیحت نکنند و ان جهان جوی با تو صحبت ندارد ولیکن پسنده کن بخداوندان اصل که اگر پرهیز نکنند باری مردمانرا گرامی دارند و اصل پاک هرگز خطا نکند و از وی آرند که پیوسته یکی از خوارج بمجلس وی حاضر میشد و اهل مجلس را ایذا میکرد یکرور اهل مجلس با وی گفتند یا با سعید هیچ با امیر نمیگوئی که شر این خارجی را از سرما دفع کند حسن هیچ نگفت روزی با

اصحاب نشسته بود دید که آن شخص می آید گفت اللهم علمت اذاه لنا فاكفناه بما شئت
آن شخص بروی در افتاد ویرا برداشتند و باهل وی می بردند بایشان نرسید مگر مرده
طاؤس بن کیسان کنیت وی ابو عبد الرحمن است از اهل یمن است وی بود که پسر
خود را وصیت کرد که چون مرا در قبر کنی بقبر من نظر کن اگر مرا در قبر نیابی خدای
تعالی را شکر گوی و اگر بیابی فانا لله و انا الیه راجعون راوی گوید که از بعضی اولاد وی
شنیدم که چون پسر وی ویرا در قبر کرد و بعد ازان نظر کرد در قبر وی هیچ چیز نیافت
شادمان شد

عبد الله مظهر رحمة الله تعالى علیه کنیت وی ابوریحانه است از تابعین است از
وی آرند که در کشتی نشسته بود و چیزی میدوخت سوزن وی در دریا افتاد گفت سوگند بر
تو خداوند که سوزن مرا بمن باز گردان سوزن وی از دریا ظاهر شد دست دراز کرد و بر
گرفت و گویند که دریا در شورش آمد گفت آرام گیر ای دریا نیستی تو مگر بنده حبشی دریا
آرام گرفت تا غایتی که چنان صافی شد که گوئیا زیت است

کرز بن وبرة العائد رحمة الله تعالى علیه کوفی سکن جرجان و بها مات قبره
مشهور یزار سمع مالک بن انس رضی الله عنه از کنیزک وی پرسیدند که وی از کجا نفقه میکرد
گفت هرگاه که از وی چیزی طلب میکردم میگفت که بفلان روزنه رو و بگیر میرفتم و
آنچه خواسته بودم از آن روزنه میگرفتم و از بعضی اهل جرجان آرند که گفته است که در
خواب دیدم که بگورستان جرجان میگذرم همه اهل گورستان نشسته بودند و جامهای
سفید پوشیده گفتم ای اهل گورستان شمارا چه بوده است که جامهای سفید پوشیده اید
گفتند که مارا جامهای سفید پوشانیده اند بجهت قدوم کرز بن وبرة

مورق العجلی تابعی بصری بود از وی آرند که وی نفقه خود را نزدیک سر خود مییافت
حبیب بن عیسی العجمی کنیت وی ابو محمد است از اهل فارس بود در بصره
ساکن شده اند عابد و متقی و مستجاب الدعوات بود از وی آرند که ویرا یوم الترویه در
بصره میدیدند و روز عرفه در عرفات و هم از وی آرند که گفته است عادت من آن بود که
هر روز بیک خرما ی خشک افطار میکردم و اهل من آن را برای من آماده می ساختند یکروز

در وقت افطار آنرا طلب داشتم نیافتم نفس من ازان متأثر شد ناگاه دیدم که آینده آمد و يك خرما بدست من داد بخوردم و هم از وی آرند که وی کیسه خود را خالی می نهاد و چون بر میداشت پر بود

سفیان بن سعید ثوری رحمه الله تعالى علیه وی کوفی بود از وی آرند که شیخ ثقة صادق از هرات کنیت وی ابو عبد الله گفته است که سحرگاهی بزمزم در آمدم و بنشستم ناگاه دیدم که پیری از در زمزم در آمد و جامه بر روی خود پوشیده بکنار چاه آمد و دلوی آب کشید و بیاشامید من نیز برفتم و آنچه باقی مانده بود بیاشامیدم پسته بادام بود هرگز چیزی ازان خوشتر نیاشامیده بودم چون باز نگریستم وی رفته بود سحری دیگر آمدم و همانجا بنشستم دیدم که همان شیخ بهمان صورت آمد و دلوی آب گرفت و بیاشامید من پس مانده ویرا بیاشامیدم آبی بود بعسل آمیخته چون باز نگریستم رفته بود سحری دیگر بهمان موضع بنشستم وی نیز بهمان صورت آمد و آب خورد بقیه ویرا خوردم شیری بود بشکر آمیخته جامه ویرا بگرفتم و بر دست پیچیدم و سوگند بر وی دادم که بحق این خانه که بگوی که تو کیستی گفت بشرط آنکه تا زنده باشم با کس نگوئی گفتم نگویم گفت من سفیان بن سعید ثوری ام و هم از وی آرند که وی در خانه یکی از دوستان خود فوت شد در بصره صاحب خانه گفت که پسر مرا بلبلای بود روزی سفیان رحمه الله گفت که چندی این مرغ را محبوس دارید کاش ویرا آزاد کنید من گفتم که ازان پسر منست وی آنرا بتو بخشید تو آزاد کن گفت نی ویرا يك دينار میدهم يك دينار داد ویرا گرفت آزاد کرد آن مرغ روز میرفت و شب بآن خانه که سفیان رحمه الله بود می آمد چون سفیان وفات کرد در عقب جنازه وی آمد و اضطراب بسیار کرد و بعد ازان پیوسته بسر قبر وی می آمد گاهی شب آنجا میبود و گاهی بخانه وی باز می آمد آخر ویرا بر سر قبر وی مرده یافتند در پهلوی قبر وی در خاک کردند و هم از وی آرند که چون ویرا بعد از مردن غسل کردند بر جسد وی یافتند نوشته که فسیکفیکهم الله و مات رحمه الله بالبصرة سنة احدى و ستين و مائة

شیبان راعی رحمه الله تعالى علیه گویند که شیبان شبانی میکرد چون روز جمعه آمدی بعصای خود خطی گرد گوسفندان کشیدی و بنماز رفتی آن گوسفندان ازان خط بیرون

نرفتندی تا آمدن وی و گویند که وقتی ویرا جنابت رسید و آب نبود که غسل کند ابر پاره بر آمد و ببارید تا وی غسل کرد پس برفت و گویند که ویرا در خانه حبس کردند و در را بر وی استوار کردند چون در را بکشادند در خانه نبود سفیان ثوری رحمه الله تعالی گفته است که من و شبیان بعزیمت حج بیرون آمدیم روزی در راه مارا شیرری پیش آمد با شبیان گفتم این سگ را می بینی که پیش راه ما گرفته گفت مترس ای سفیان بعد ازان بانگ بران شیر زد آن شیر مثل سگ دم خود جنبانیدن گرفت شبیان گفت گوش ویرا بگیرید و بمالید ویرا گفتم این چه شهرتست گفت این که می بینی چه شهرتست ای ثوری اگر نه من شهرت را مکروه داشتمی زاد راه خود را بار نکردمی مگر بر پشت وی تا مکه

عبد الله بن المبارك رحمه الله تعالی علیه از اهل مرو بوده است و در هیئت که بلده ایست بر کنار فرات فوت شده است و قبر وی آنجا است قیل کان فیه خصال مجتمعة لم تجتمع فی احد من اهل العلم فی زمانه کان فقیها عالما ورعا حافظا یعرف بالسنن رجالا فی جمیع العلم شجاعا ینازل الابطال ادیبا یقول الشعر سخیا بما یملک سفیان ثوری رحمه الله تعالی علیه گفته است که هر چند کوشش میکنم که در سالی سه روز مثل ابن مبارک توأم بود نمی توأم و فضیل عیاض رحمه الله تعالی علیه گفته است که سوگند بخداوند خانه کعبه که دو چشم من مثل عبد الله مبارک ندیده است و از وی آرند که شخصی نابینا شده بود پیش وی رفت و گفت دعا کن که خدای تعالی چشم مرا بینا گرداند بر خاست و دعا کرد خدای تعالی چشم ویرا بینا گردانید یکی از سلف گوید که من آن شخص را بینا دیدم بعد از آنکه نابینا دیده بودم و هم از وی آرند که در مرض موت غلام خود را گفت که شک ندارم که امشب میروم این کتابهای مرا ببر و در رودخانه انداز غلام کتابها را بکنار رودخانه برد از دلش بر نیامد که در آب اندازد باز گشت از وی پرسید که کتابها را در رودخانه انداختی غلام گفت انداختم گفت چه علامت دیدی غلام گفت هیچ علامت ندیدم گفت نینداخته غلام گوید که بعد ازان رفتم و آن کتب را در آب انداختم دیدم که از رودخانه نوری بآسمان بالا رفت بترسیدم و باز گشتم پرسید که چه کردی گفتم آنچه فرموده بودی بجای آوردم فرمود که چه دیدی گفتم نوری دیدم که از رودخانه بآسمان

بالا رفت فرمود که آری آنچه فرمودم بجای آوردی بعد ازان فرمود که امشب میروم مرا غسل کن و جامه‌های را که دران احرام بسته بودم کفن ساز و پیش ازان که مردم جمع شوند مرا دفن کنی و وصیت ویرا بجای آوردم چون جنازه ویرا بیرون آوردیم دیدیم که از رودخانه کشتی پیدا شد جماعتی بیرون آمدند و چون بما رسیدند گفتند که الحمد لله که نماز ویرا دریافتیم بروی نماز گزارديم و دفن کردیم چون فارغ شدیم از آنجماعت پرسیدم که شما از کجا دانستید که وی وفات یافته است پیری که مهتران جماعت بود گفت در خواب دیدم که گفتند اینجا مردی فوت شده است هر که بنماز وی حاضر شود خدای تعالی ویرا بهشت روزی کند این کشتی را بکرایه گرفتیم و بشتافتیم تا نماز ویرا دریافتیم

ابومعویة الاسود رحمه الله تعالى علیه یکی از ثقات گوید که در طرسوس بر ابو معویه اسود در آمد و وی مکفوف البصر بود یعنی چشم وی پوشیده بود دیدم که مصحفی در خانه وی آویخته است گفتم رحمك الله چون چشم تو نه می بیند این مصحف چیست گفت با تو سخنی بگویم تا زنده ام با کسی مگوی هر گاه که میخواهم که قرآن خوانم چشم مرا بینا میگرداند گویند که هر وقت که مصحف را می کشاد چشم وی کشاده میشد و چون مصحف را می پوشید چشم وی پوشیده میگشت

رجل مجهول رحمه الله وی گفته است که در سفر بودیم در منزلی فرود آمدم دیدیم که ماری سفید مرده افتاده گفتیم شاید که این مسلمانی باشد آب بروی ریختیم و بزیر خاک دفن کردیم چون شب رسید کلامی شنیدیم که متکلم را نمی دیدیم گفتند یرحمك الله دیدیم آنچه کردید در حق آن مسلمان اگر خواهید شمارا ادویه بیاموزم که بآن خود را و دیگرانرا دوا کنید و اگر خواهید کفایت آب و چرانیدن دواب شمارا با خود گیریم گفتیم شغل آب و دواب را از ما بردارید که این بنزدیک ما دوستر است از تعلیم ادویه گفتند هر گاه که در منزلی فرود آئید مشکهارا در گردن اشتران آویزید تا چون شترانرا از چرانیدن باز آریم مشکها پر آب باشد چون در منزلی فرود می آمیم مشکها را از گردن شتران می آویختیم و شترانرا از پیش خود دور میراندم چون نماز شام باز می آمدند شتران سیر میبودند و مشکها پر آب در هم سفر چنین بود

خاتمة

در عقوبات اعدای دین همچنانکه کرامات اولیاء الله از قبیل معجزات رسول است
 ﷺ همچنین عقوبات که نسبت بمخالفان آنحضرت و بی ادبان که رعایت ادب
 بآنحضرت و شریعت و طریقت وی نکرده اند از قبیل معجزات وی است ﷺ
 و از انجمله آنست آنکه مردی نصرانی مسلمان شد و البقرة و آل عمران خواند و
 کتابت وی نیز میکرد آخر مرتد شد و بدین خود باز گشت و میگفت محمد چیزی نمیداند
 مگر آنچه من نوشته ام از برای وی چون بمرد ویرا دفن کردند بامداد ویرا دیدند که زمین
 بیرون انداخته بود گفتند این اصحاب محمد کرده اند بار دیگر برای وی قبری بکنندند و
 دفن کردند بامداد دیگر ویرا یافتند که زمین بیرون انداخته بود گفتند این بار نیز اصحاب
 محمد کرده اند بار دیگر از برای وی قبری کنندند و آن قدر که توانستند عمیق ساختند
 بامداد دیگر ویرا از زمین بیرون انداخته یافتند دانستند که آن نه عمل مردم است ویرا
 بینداختند

و از انجمله آنست که یکی از زنداقه شنید که رسول ﷺ فرموده که ان الملائكة لتضع
 اجنحتها لطالب العلم رضاء بما يصنع گفت و الله که هر آینه اجنحه ملائکه را بزیر پای خود
 بکوم در نعلین خود میخهای آهنین استوار کرد و روی بمجلس مالک بن انس رضی الله عنه نهاد و در
 راه نعلین خود را بزمین میکوفت و میگفت بالهای فرشتگانرا می شکم ناگاه بلغزید و
 بیفتاد و نتوانست که بر پای خیزد ویرا برداشتند و بخانه وی بردند خوره در هر دو پای
 افتاده هردو پای ویرا ببریدند و بزمین بماند تا وقت مرگ راوی گوید که من ویرا دیده بودم
 که چون آهو بره تیز میرفت بعد ازان بر جای بماند تا بمرد

و از انجمله آنست آنکه از ابن مندۀ اصفهانی رحمه الله علیه که صاحب کتاب
 اسماء صحابه است رضی الله عنهم و غیر آن از تصانیف اوست و امام است در علم حدیث
 حکایت کنند وی گفته است که در شام بر یکی از مشایخ حدیث در آمدم تا از وی سماع

حدیث کنم دیدم که وی پرده پیش خود بسته است بنشستم و از پس پرده بروی حدیث خواندن گرفتم و متعجب میبودم از آنکه چرا پیش خود پرده بسته است چون قراءت حدیث بآخر رسید و دانست که من ابن منده ام گفت یا اباعبد الله هیچ میدانی که من چرا در پس پرده می نشینم گفتم نی گفت ترا ازین خبر کنم که از اهل علمی و از خانواده حدیثی می گفتند من روزی پیش یکی از شیوخ خود حاضر بودم این حدیث را بر من میخواندند که رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است که (اما یخشی الذی یرفع رأسه قبل الامام ان یحول الله تعالی رأسه رأس الحمار) آن شیخ این حدیث را تکرار کرد و از طرق مختلف روایت کرد از شقاوتی که داشتم شکی در دل من در آمد که این چون تواند بود چون آن شب خواب کردم و بامداد بیدار شدم سر من چون سر حماری کشته بود ازینجهت از مجالس علما محروم ماندم و هر که از طلبه علم بنزدیک من می آید با وی از پس پرده سخن میگویم و چون از اهل کمال و علم دین ترا میدانم این سررا با تو در میان می نهم با خدای تعالی عهد کن که تا زنده باشم با هیچکس نگوئی و چون بمیرم بگوئی تا مردم در وقت احادیث رسول صلی الله علیه و آله و سلم بادب باشند و شك در دل نیارند من با خدای تعالی عهد کردم پرده را از پیش برداشت و خود را بمن نمود جسد وی چون جسد آدمی بود و سر وی چون سر دراز گوش و این سخن را تا زنده بود با هیچکس نگفتم و الله تعالی اعلم و احکم

و از انجمله آنست عقوبات ظلمه و اهل غلو امام مستغفری رحمه الله تعالی از یکی سلف روایت کرده است که وی گفته است که در سفر بودم دیدم که جائی جنازه نهاده اند و قبری میکنند من نیز آنجا رفتم تا ایشان را دران کار مددگاری شوم ناگاه دیدم که پیری موی سر وی و موی روی وی سفید بر مرکبی سفید سوار بوی خوش از وی می آمد آنجا رسید و پرسید که این میت کیست گفتند یکی است از مسلمانان پرسید که کدام از شما بوی نزدیکترید اشاره بکسی کردند که این غلام وی است از غلام پرسید که خواجه تو نقیب قومی بوده است یا هیچ عملی از اعمال سلاطین بعهدۀ خود گرفته بوده است غلام گفت من اینهارا نمیدانم اما میدانم که در غنایم خیانت میکرد آن پیر ما را گفت بر خیزید و بر

وی نماز مگزارید چون ما بر خاستیم که بر وی نماز گزاریم آن پیر روی از ما بگردانید و دیگر بار ویرا ندیدیم چون ویرا در قبر کردیم تبری در قبر وی فراموش کردیم غلام گفت من این تبر را از شخصی عاریت گرفته بودم و شرط کرده بودم که بوی باز برم خاک را از وی دور کردند دیدند که وی نشسته است حلقه تبر در گردن وی است و دسته آن در دست وی ویرا بگذاشتیم و باز گشتیم و خداوند تبر را خبر کردیم وی نیز آمد و دید آنچه ما دیدیم

و از انجمله آنست که هم امام مستغفری از یکی سلف روایت کرده است که وی گفته است که روزی در ایام حج در بعضی کوچه‌های مکه می گشتم دیدم که مردم بسیار یکجا جمع آمده بودند من نیز آنجا رفتم دیدم که سیاهی را زمین گرفته است و فرو می برد مردم تبرها و میتینها آوردند تا وی را خلاص کنند نتوانستند چون از استخلاص وی نومید شدند با وی گفتند که بگوی که بچه عمل سزاوار این شدی تا دیگران اعتبار گیرند و از مثل آن باز ایستند وی هیچ جواب نمیداد تا زمین ویرا بتهیگاه وی فرو برد و وی میگریست باز ویرا مبالغه کردند که سبب این را بگوی تا دیگران پندگیرند هم نگفت چون بسینه وی رسید باز مبالغه کردند گریان گریان گفت عادت من آن بود که کبوتران حرم را میگریتم و می کشتم و میخوردم

و از انجمله آنست آنکه هم امام مستغفری رحمه الله روایت کرده است که قومی بحج میرفتند چون بحرم رسیدند در منزلی فرود آمدند آهویی بنزدیک ایشان آمد یکی ازان قوم پای ویرا بگرفت ویرا گفتند وای بر تو آن را بگذار نمیگذاشت و میخندید تا آنزمان که آن آهو از ترس پشک انداخت و بول کرد بعد ازان بگذاشت چون در گرمگاه روز خواب کرد ماری آمد و بر شکم وی حلقه زد و اصحاب وی بانگ بر وی زدند که وای بر تو حرکت مکن و به بین که بر شکم تو چیست مار از شکم وی فرود نیامد تا بول و غایط نکرد چندانکه آهو کرده بود

و از انجمله آنست آنکه هم امام مستغفری رحمه الله تعالی علیه گفته است که جماعتی در سایه درختان حرم فرود آمده بودند کماجی پختند و نان خورش نداشتند یکی از ایشان تیر بر کمان نهاد و آهویی را شکار گرد و دیگ بر نشانند و می پختند ناگاه

آتشی عظیم از زیر دیگ بیرون آمد و آن قوم را تمام بسوخت بی آنکه جامها و متاعهای ایشان بسوزد و آن درختان را که در سایه آن بود آسیبی نرسید

و از انجمله آنست عقوبات اهل اعتزال هم امام مستغفری رحمه الله تعالی علیه آورده است که یکی از سلف گفته است که مرا همسایه بود نابینا و قاری بود و حفظ کلام الله داشت روزی ویرا با شخصی نزاع افتاد گفت اگر قرآن مخلوق نباشد خدای تعالی آیات ویرا از دل من محو گرداند چون شب بخفت خدای تعالی قرآنرا از دل وی محو کرد چنانکه با مداد آن نمیدانست که قرآن چه چیز است چون ویرا گفتندی که قرآن بخوان زبان می جنبانید و از دهان وی آوازی می آمد که هیچکس نمیدانست که وی چه میگوید اهل وی از و ننگ داشتند و ویرا خفه کردند تا بمرد

و از انجمله آنست آنکه هم امام مستغفری رحمه الله علیه روایت کرده است که یکی از سلف گفته است که پدر مادر من عذاب قبر را منکر بود و هر چند دران باب با وی مناظره میکردند ازان بر نمیگذشت يك شب با وی در يك خانه خفته بودم ناگاه باضطراب و فزع تمام از خواب بیدار شد و آواز داد که ای فلان برخیز و چراغ روشن کن چون چراغ آوردم گفت که در کف پای من نظر کن چون نظر کردم دیدم که در کف پای وی اثر سوختگی بود و آبله کرده بود پس گفت که در خواب چنان دیدم که بگورستان در آمدم پای من بقبری فرو رفت و بسوخت و این اثر آنست بعد ازان بعد از انکار آورد و انکار نکرد

و از انجمله آنست آنکه روزی متوکل بخانه که از آبگینه ساخته بودند و آب از بالا و زیر آن میگذشت در آمد و خواص و ندیمان وی با وی در آمدند در اثنای آنکه نشسته بودند خندان شد بعد ازان گفت که چون از سبب خنده من غمی پرسید گفتند اضحك الله سنك يا امير المؤمنين سبب خنده چیست گفت واثق بالله در همین مجلس با خواص خود بهمین صورت نشسته بود و من بر بالای سر وی ایستاده بودم با خواص خود گفت که من بسی اندیشه کردم درین مسئله که خلق قرآنست و در آنکه مردم را بآن خواندم بعضی قبول کردند بنابر طمع آنچه در دست ماست از مال و جاه و بعضی بعد از زجر بسیار از ضرب و حبس و غیر آن بنابر قوت دین و کمال ورع قبول نکردند مرا درین امر شکی بدل در آمده

است بمثابه که قصد آن کردم که این را ترك كنم و خوض درین نكنم ابن ابی داود كه از حاضران مجلس بود درین مسئله غلوی تمام داشت گفت الله الله یا امیر المؤمنین زنهار كه درین سنت كه خود زنده كرده غیرانی متقدمان بسی جهد كردند نرسیدند بآنچه تو رسیدی خدای تعالی ترا جزای خیر دهد بر آنچه كردی در حق اسلام و درین باب مبالغه بسیار كرد خوف آنرا كه مبدا كه ازین مذهب بر گردد واثق گفت بیائید كه درین معنی مباحله كنیم ابن ابی داود گفت خدای تعالی مرا مفلوج گرداناد در دار دنیا پیش از آنكه بآخرت روم اگر آنچه امیر المؤمنین بآن رفته است از خلق قرآن حق نباشد و دیگری گفت بدن من به میخهای آهنین دوخته باد اگر قرآن مخلوق نباشد و دیگری گفت خدای تعالی مرا بدبوی گرداناد و بمثابه كه آشنا و بیگانه از من بگریزند اگر قرآن مخلوق نباشد و دیگری گفت خدای تعالی مرا در تنگترین محلی بمیراناد اگر قرآن مخلوق نباشد و دیگری گفت خدای تعالی مرا در دریا غرق گرداناد اگر قرآن مخلوق نباشد و بعد از همه واثق گفت خدای تعالی بدن مرا بسوزاناد در دنیا پیش از آخرت اگر قرآن مخلوق نباشد پس متوكل گفت كه خنده من ازان بود كه این قصه بخاطر من آمد هیچكس را از انجماعت نماند كه آن دعائی كه در حق خود كرده بود مستجاب نشد و بآنچه گفته بود مبتلا نگشت ابن ابی داود مفلوج شد و بدن آن دیگری را بمیخهای آهنین دوختند تا بمرد و آن دیگری در مرض اخیر عرقی میكرد كه از تنن آن هیچكس گرد وی نمیتوانست كشت هر چند عطر بكارمی بردند سود نمیداشت و آن دیگری خانه بر بالای وی بنا كردند يك گز در دو گز تا در آنجا بمرد و آن دیگری در دجله غرق شد و بمرد واثق را مرضی عارض شد كه اطبا بران اتفاق كردند كه از چوب زیتون تنوری میباید تافت چنانكه از اخگر پر آید بعد ازان آنرا خالی كنند و از سبشت پر سازند و واثق را سه ساعت در آنجا نشانند و بعد ازان بیرون آرند چون هوای بیرون در وی اثر كند وجع وی عظیم خواهد شد و فریاد خواهد كرد كه به تنور مرا باز برید میباید كه ویرا به تنور باز برند و اگر نه هلاك خواهد شد چون آنچه اطبا گفته بودند كردند و از تنور بیرون آوردند چنانكه گاو بانگ كند فریاد میكرد كه مرا به تنور باز برید زنان و غلامان وی ترحم كردند ویرا به تنور باز

بردند و فریاد وی کم شد و آبلهائی که از تن وی بیرون آمده بود بطریقید و بدن وی چون انگشت سیاه شد چون بیرون آوردند فی الحال ببرد

و تفصیل عقوبات مخالفان ازان بیشتر است که بتقریر زبان و تحریر بیان استیفای آن توان نمود چه ظاهر است که در هر روزگاری در هر دیاری چندان وبال و نکال متوجه حال ارباب ظلم و زور و اصحاب فسق و فجور که از سنت نبوی و شریعت مصطفوی تجاوز کرده اند میگردد و مشاهده خواص و عوام می افتد که از شرح و بیان مستغنی است بلکه هر کس را که باطن بنور ایمان منور شده باشد از ملاحظه احوال خود تفاوت تمام میان اوقات طاعات و زمان مباشرت معاصی و مخالفات در می یابد چه نتیجه طاعت همه ذوق و حضور و مکارم اخلاق و محاسن افعال است و ثمره معاصی همه کدورت و ظلمت و ذمائم اخلاق و قبایح افعال و شك نیست که همچنانکه آنها از قبیل مثنوبات است اینها از مقوله عقوباتست و فقنا الله و جميع المسلمين لا ارتكاب الطاعات المفصى الی نیل المثنوبات و جنبنا عن اقتراف السيئات المؤدى الی المؤاخذه بالعقوبات انه خير موفق و معین اینست آخر آنچه مفیض خیر و ملهم صواب توفیق ایراد آن داد در طی این کتاب امید است که چون مطالعه کنندگان بر مضمون آن مطلع شوند و از ادراك معانی آن متنفع گردند باعث و متصدی این جمع و تالیف را بدعای خیر و مرحمت یاد کنند و باستدعای فضل و مکرمات امداد نمایند

لك الحمد والشكر يا ذا الجلال * که وصف تمامی گرفت این مقال
دران وقت اتمام آن دست داد * که تمت بود تاریخ سال
خدایا بآن سرور انبیا * کزو یافت طور نبوت کمال
بصحب و بالکش که برکس نتافت * فروغ هدی جز بآن صحب و آل
باتباع و اتباع اتباع شان * مقدم نشینان صف رجال
که در کام جامی لب تشنه ریز * ز خمخانه عشقشان يك سفال
بآن جرعه بستان چنان از خورش * که افتد ز خود بیخبر لا یزال
دران بیخودی باز گشتش تو باش * که حسن المآبی و نعم المآل

اسماء الكتب العربية التي نشرتها مكتبة الحقيقة

عدد صفحاتها

اسماء الكتب

٣٢	١ - جزء عم من القرآن الكريم
٦٠٤	٢ - حاشية شيخ زاده على تفسير الفاضى البيضاوى (الجزء الاول)
٤٦٢	٣ - حاشية شيخ زاده على تفسير الفاضى البيضاوى (الجزء الثانى)
٦٢٤	٤ - حاشية شيخ زاده على تفسير الفاضى البيضاوى (الجزء الثالث)
٦٢٤	٥ - حاشية شيخ زاده على تفسير الفاضى البيضاوى (الجزء الرابع)
١٦٠	٦ - الايمان والاسلام ويليهِ السلفيون
١٩٢	٧ - نخبة اللائى لشرح بدء الامالى
٤٣٦	٨ - الحديقة الندية شرح الطريقة المحمدية (الجزء الاول)
	٩ - علماء المسلمين وجهلة الوهابيين ويليهِ شواهد الحق
٢٢٤	ويليهِما العقائد النسقية ويليهِما تحقيق الرابطة
١٢٨	١٠ - فتاوى الحرمين برحرف ندوة المين ويليهِ الدرة المضئية
٢٠٨	١١ - هدية المهديين ويليهِ المنتبى القاديانى ويليهِما الجماعة التبليغية
	١٢ - المنفذ عن الضلال ويليهِ الحامى العوام عن علم الكلام ويليهِما تحفة الارب
٣٥٦	ويليهِما نبذة من تفسير روح البيان
٤٤٨	١٣ - المنتخبات من المكنوبات للامام الربانى
٣٥٢	١٤ - مختصر (التحفة الاثني عشرية)
	١٥ - الناهية عن طعن امير المؤمنين معاوية ويليهِ الذب عن الصحابة
٢٨٨	ويليهِما الاساليب البديعة ويليهِما الحجج القطعية ورسالة رد روافض
٣٦٨	١٦ - خلاصة التحقيق في بيان حكم التقليد والتلفيق ويليهِ الحديقة الندية
	١٧ - المنحة الوهبية في رد الوهابية ويليهِ اشد الجهاد
١٩٢	ويليهِما الرد على محمود الاكوسى ويليهِما كشف النور
٤١٦	١٨ - البصائر لمنكري التوسل باهل المقابر ويليهِ غوث العباد
٢٥٦	١٩ - فتنه الوهابية والصواعق الالهية وسيف الجبار والرد على سيد قطب
٢٥٦	٢٠ - تطهير الفؤاد ويليهِ شفاء السقام
	٢١ - الفجر الصادق في الرد على منكري التوسل والكرامات والخوارق
١٢٨	ويليهِ ضياء الصدور ويليهِما الرد على الوهابية
١٣٦	٢٢ - الخبل المنين في اتباع السلف الصالحين ويليهِ العقود الدرية ويليهِما هداية الموفقين
	٢٣ - خلاصة الكلام في بيان امراء البلد الحرام (من الجزء الثانى) ويليهِ ارشاد الحيارى
٢٧٢	في تحذير المسلمين من مدارس النصارى ويليهِما نبذة من الفتاوى الحديثة
٣٣٦	٢٤ - التوسل بالنبي وبالصالحين ويليهِ التوسل للشيخ محمد عبد القوم القادري
٢٢٤	٢٥ - الدرر السنية في الرد على الوهابية ويليهِ نور اليقين في مبحث التلفيق
	٢٦ - سبيل النجاة عن بدعة اهل الزيغ والضلال ويليهِ كف الرعاع عن المحرمات
٢٠٨	ويليهِما الاعلام بقواطع الاسلام
٢٢٤	٢٧ - الانصاف ويليهِ عقد الجيد ويليهِما مقياس القياس والمسائل المنتخبة
٢٧٢	٢٨ - المستند المعتمد بناء بحجة الابد
١٢٨	٢٩ - الاستاذ المودودى ويليهِ كشف الشبهة عن الجماعة التبليغية
٦٥٦	٣٠ - كتاب الايمان (من رد المختار)

- ٣١ - الفقه على المذاهب الاربعية (الجزء الاول) ٣٥٢
- ٣٢ - الفقه على المذاهب الاربعية (الجزء الثاني) ٣٣٦
- ٣٣ - الفقه على المذاهب الاربعية (الجزء الثالث) ٣٨٤
- ٣٤ - الادلة القواطع على الزام العربية في التوابع ويليها فتاوى علماء الهند
على منع الخطبة بغير العربية ويليها الخطر والاباحة من الدر المختار ١٢٠
- ٣٥ - البريقة شرح الطريفة (الجزء الاول) ٤٨٠
- ٣٦ - البريقة شرح الطريفة ويليها منهل الواردين في مسائل الحبض (الجزء الثاني) ٢٢٨
- ٣٧ - البهجة السنية في آداب الطريفة ويليها ارغام المريد ٢٥٦
- ٣٨ - السعادة الابدية في ما جاء به النقيشندية ويليها الحديقة الندية
في الطريفة النقيشندية ويليها الرد على النصارى والرد على الوهابية ٣٠٤
- ٣٩ - مفتاح الفلاح ويليها خطبة عبد الفطر ويليها لزوم اتباع مذاهب الائمة ١٩٢
- ٤٠ - مفاتيح الجنان شرح شرعة الاسلام ٦٨٨
- ٤١ - الانوار المحمدية من المواهب اللدنية (الجزء الاول) ٤٤٨
- ٤٢ - حجة الله على العالمين في معجزات سيد المرسلين ويليها مسئلة التوسل ٢٠٨
- ٤٣ - اثبات النبوة ويليها الدولة المكبة بالمادة الغيبية ٢٢٤
- ٤٤ - النعمة الكبرى على العالم في مولد سيد ولد آدم ويليها نبذة من
الفتاوى الحديبية ويليها كتاب جواهر البحار ٣٢٠
- ٤٥ - تسهيل المنافع وهامشه الطب النبوي ويليها شرح الزرقاني على المواهب اللدنية
ويليها فوائد عثمانية ويليها خزينة المعارف ٣٠٤
- ٤٦ - الدولة العثمانية من كتاب الفتوحات الاسلامية ويليها المسلمون المعاصرون ٢٥٦
- ٤٧ - كتاب الصلاة ويليها مواقيت الصلاة ويليها اهمية الحجاب الشرعي ١٦٠
- ٤٨ - الصرف والنحو العربي وعوامل والكافية لابن الحاجب ١٧٦
- ٤٩ - الصواعق المحرقة في الرد على اهل البدع والزندقة ويليها تطهير الجنان واللسان ٤٨٠
- ٥٠ - الحقائق الاسلامية في الرد على المزاعم الوهابية ١١٢
- ٥١ - نور الاسلام تأليف الشيخ عبد الكريم محمد المدرس البغدادي ١٩٢
- ٥٢ - الصراط المستقيم ويليها السيف الصقيل ويليها القول الثبت ويليها خلاصة الكلام للنبهاني ١٢٨
- ٥٣ - الرد الجميل في رد النصارى ويليها ابها الولد للغزالي ٢٢٤
- ٥٤ - طريق النجاة ويليها المكتوبات المنتخبة لمحمد معصوم الفاروقي ١٧٦
- ٥٥ - القول الفصل شرح الفقه الاكبر للامام الاعظم ابي حنيفة ٤٤٨
- ٥٦ - حالية الاكدار والسيف البتار (مولانا خالد البغدادي) ٩٦
- ٥٧ - اعترافات الجاسوس الانكليزي ١٩٢
- ٥٨ - غاية التحقيق ونهاية التدقيق للشيخ السندي ١٢٤
- ٥٩ - المعلومات النافعة لأحمد جودت باشا ٥٢٨
- ٦٠ - مصباح الانام ويليها رسالة فيما يتعلق بادلة جواز التوسل بالنبي وزيارته صلى الله عليه وسلم ٢٢٤
- ٦١ - ابتغاء الوصول لحب الله بمدح الرسول ويليها البنيان المخصوص ٢٢٤
- ٦٢ - الإسلام وسائر الأديان ٣٣٦
- ٦٣ - مختصر تذكرة القرطبي للأستاذ عبد الوهاب الشعراني ويليها قررة العيون للسمرقندي ٤٨٠

اسماء الكتب الفارسية التي نشرتها مكتبة الحقيقة

عدد صفحاتها

اسماء الكتب

- ١ - مکتوبات امام رباني (دفتر اول) ٦٧٢
- ٢ - مکتوبات امام رباني (دفتر دوم و سوم) ٦٠٨
- ٣ - منتخبات از مکتوبات امام رباني ٤١٦
- ٤ - منتخبات از مکتوبات معصومية و يليه مسلك مجدد الف ثاني (با ترجمه اردو) ٤٣٢
- ٥ - مبدأ و معاد و يليه تأييد اهل سنت (امام رباني) ١٥٦
- ٦ - كيميائي سعادت (امام غزالي) ٦٨٨
- ٧ - رياض الناصحين ٣٨٤
- ٨ - مكاتيب شريفة (حضرت عبدالله دهلوي) و يليه المجد الثالث و يليهما نامه‌اي خالده بغدادی ٢٨٨
- ٩ - در المعارف (ملفوظات حضرت عبد الله دهلوي) ١٦٠
- ١٠ - رد وهابي و يليه سيف الابرار المسلول على الفجار ١٤٤
- ١١ - الاصول الاربعة في ترديد الوهابية ١٢٨
- ١٢ - زبدة المقامات (بركات احمدية) ٤٢٤
- ١٣ - مفتاح النجاة لاحمد نامقي جامي و يليه نصايح عبد الله انصاري ١٢٨
- ١٤ - ميزان الموازين في امر الدين (در رد نصارى) ٣٠٤
- ١٥ - مقامات مظهرية و يليه هو الغني ٢٠٨
- ١٦ - مناهج العباد الى المعاد و يليه عمدة الاسلام ٣٢٠
- ١٧ - تحفه اثني عشرية (عبد العزيز دهلوي) ٨١٦
- ١٨ - المعتمد في المعتقد (رساله توربشتي) ٢٨٨
- ١٩ - حقوق الاسلام و يليه مالايد منه و يليهما تذكرة الموتى والقبور ٢٧٢
- ٢٠ - مسموعات قاضي محمد زاهد از حضرت عبيد الله احرار ١٩٢
- ٢١ - ترغيب الصلاة ٢٨٨
- ٢٢ - انيس الطالبين و عدّة السالكين ٢٠٨
- ٢٣ - شواهد النبوة ٣٠٤
- ٢٤ - عمدة المقامات ٤٩٦

الكتب العربية مع الارودية و الفارسية مع الارودية و الارودية

- ١ - المدارج السنية في الرد على الوهابية و يليه العقائد الصحيحة في ترديد الوهابية النجدية ١٩٢
- ٢ - عقائد نظاميه (فارسي مع اردو) مع شرح قصيدة بدء الامالي و يليه احكام سماع از كيميائي سعادت و يليهما ذكر ائمه از تذكرة الاولياء و يليهما مناقب ائمه اربعة ١٦٠
- ٣ - الخيرات الحسان (اردو) (احمد ابن حجر مكي) ٢٢٤

دُعَاءُ التَّوْحِيدِ

يَا اللَّهُ يَا اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا عَفُوُّ يَا كَرِيمُ
فَاعْفُ عَنِّي وَارْحَمْنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ
اغْفِرْ لِي وَلِآبَائِي وَأُمَّهَاتِي وَلِآبَاءِ وَأُمَّهَاتِ زَوْجَتِي وَلِأَجْدَادِي وَجَدَّاتِي وَلِإِبْنَائِي
وَبَنَاتِي وَلِإِخْوَتِي وَأَخَوَاتِي وَلِأَعْمَامِي وَعَمَّاتِي وَلِأَخْوَالِي وَخَالَاتِي وَلِأَسْتَاذِي عَبْدُ
الْحَكِيمِ الْأَرَوَاسِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ الْأَخْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ «رَحْمَةُ اللَّهِ
تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ» بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

دُعَاءُ الْاِسْتِغْفَارِ

اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

جناب حسین حلمی ایشیق «رحمة الله عليه»، ناشر نشریات (حقیقت کتاب اوی) بوده، در سال ۱۳۲۹ هجری [۱۹۱۱ م.] در بلده -ایوب سلطان در شهر استانبول- تولد یافته است. (حقیقت کتاب اوی)، شصت و سه کتاب عربی، بیست و چهار کتاب فارسی و سه کتاب اردویی و چهارده کتاب ترکی را به نشر سپرده و با علاوه کتابهایی که از این کتابهای مذکور به زبانهای فرانسوی، آلمانی، انگلیسی، روسی و غیره ترجمه کرده شده است تعداد نشریات آن به یکصد و پنجاه و دو کتاب بالغ میگردد. همه این کتابها از طرف (حقیقت کتاب اوی) چاپ میگردد. جناب حسین حلمی ایشیق «رحمة الله عليه»، یک عالم کامل و مکمل و با صلاحیت اسلام می باشد و مرشد ایشان سید عبدالحکیم ارواسی است که در علوم دینی عالم متبحر، در معرفتهای تصوف نیز کامل و مکمل بوده، صاحب کرامات و خوارق می باشد. فضیله مآب حسین حلمی ایشیق «رحمة الله عليه» در شبی که روز ۲۵/۱۰/۲۰۰۱ (۸ شعبان ۱۴۲۲) را به روز ۲۶/۱۰/۲۰۰۱ (۹ شعبان ۱۴۲۲) وصل می کند از دنیا رحلت نموده و در بلده ایوب سلطان که زادگاهش می باشد، مدفون گردیده است.